

VÝKLAD

křesťansko-katolického náboženství,

pořádkem katechismu,

stvrzen slovy písma svatého, výroky svatých Otcův

a jiných učitelů církevních,

s připojením mnohých prúpovědí, přísloví, podobenství a příkladův.

—•••••—

Pro chrám, pro školu i pro domácnost

ku prospěchu

učitelů svatého náboženství, — katechetův i kazatelův, — i ku
poučení a vzdělání věřících každého stavu a povolání

sepsal

Josef Boleslav Podstránský,

kněz církevní, pens. os. farář, býv. kazatel u sv. Barbory, nyní duch. správce v měst. ústředí
na Horách Kutných.

~~~~~

Díl IV.

Část V. O křesťanské spravedlnosti.

—•••••—

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ B. STÝBLA.

Varuj se zlého a čiň dobré. *Žalm 33, 15, srv. I. Petr. 3, 10.*

K spasení není dosti, zlého se varovati, není-li při nás také dobrých skutkův a činění ctnosti. *Sv. Jan Zlat.*

Učte se dobře činiti, hledejte spravedlnosti. *Isai. 1, 17.*

Půjdou spravedliví do života věčného. *Mat. 25, 46.*

~~~~~  
**V Praze.**

**Kněhtiskárna B. Stýbla.**  
~~~~~

D o s l o v.

Konečně po více než 20 letech je „Výklad křesťansko-katolického náboženství“ dodělán. Je to plod mnohaleté, bolestné práce, kterýž zvolna dospíval; zvláště tento díl poslední byl po těžké nemoci psán.

Obrav sobě za základ katechismus obecný — výtah z blah. Kanisia — zůstal jsem při jeho rozvrhu v 5. částek, ježto jsem rozdělil ve 4 díly.

Část tato pátá jedná o křesťanské spravedlnosti, t. j. o zlu neb hříchu, jehož se máme varovati, a o dobru, — o ctnostech a dobrých skutcích, — ježto v duchu Kristově konati máme.

V této části cítil jsem zvláště potřebu opravy katechismu; neboť se tu opakují zase některé nauky, které již v čtvrté části — o přikázáních — byly vyloženy; jiné pak musely se doplniti neb obšírněji vysvětliti. — Ovšem vada tato jen formální — netýkající se věci — není na ujmu křesťanského učení. Novější katechismy hledí zmíněným vadám jiným a jiným rozvrhem všelijak vyhověti. — Kéž by se brzo povedlo katechismus vhodný vůbec pro všechny národní školy v širé vlasti naší: v Čechách, na Moravě i ve Slezsku — vzdělati! —

Než Výkladu tohoto, jenž obsahuje material, — hojnost látky — k vysvětlování křesťansko-katolického učení, může se užívati ku každému katechismu jakéhokoli rozvrhu. K tomu cíli přičiněn abecední seznam pravd náboženských, jež zvláště kazatelům usnadní pracné hledání.

K vysvětlení textu užil jsem v této poslední části mimo jiné již zmíněné spisy, ještě: Katechismu od prof. A. Skočdopole, vydán v Budějovicích r. 1873 a dodatků ke katechismu od Fr. Bezloje v Holomouci 1870. Příklady k této části vybíral jsem také z Legend od dra. Bílého a Fr. Klinkáče; úvahy pak a podobenství ze spisu ctih. Ludvíka Granádského „Vůdce hříšníků“ — překladem

J. N. Fr. Desoldy. — Kromě těch, abych doplnil literaturu katechetickou, — vyšly v poslední době pro školy obecné: Katechismus od J. Doležala v Holomouci 1872; Učebná kniha katolického náboženství od Vinkláře v Praze 1870; Praktická rukověť k vysvětlování katechismu od Fr. Perútky v Olomouci 1870; Katechismus od Fr. Beneše v Těšíně a Katechismus pro národní školy v Praze 1873. opr. vyd. 1874.

Co se dalšího obsahu týče, nemám, čeho bych připomenul, leč že ku každému hříchu i k ctnostem přičinil jsem v hojnější míře, než v částech předešlých, mravné průpovědi a básně, takže tu vložena jest anthologie neb výbor básní ze starší a novější literatury česko-slovanské. — Jsou to obrazy, v nichž se jeví krása a vznešenost ctností a líčí se ohavnost hříchův a nepravostí, takže srdce těchto se děsí, ony pak si zamiluje a hotovo jest jich následovati. — To pak jest hlavní účel „Výkladu“, jenž byl tím úmyslem psán, aby napomáhal křesťansko-katolické víře a dobrým mravům v naší milé vlasti. — Kéžby spis, jemuž jsem všecka léta od svého posvěcení na kněžství (r. 1839.) — více než půl života — obětoval, byl k tomu vhodnou pomůckou v ruce duchovních pěstitelů našeho národa. — Vím, že dílo tak obsáhlé, v různých pracované dobách a v poměrech často nepříznivých, není prosto všech vad a nedostatků; však vůle má byla dobrá i podal jsem, seč skrovné síly mé byly a známá je výpověď:

„Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas“:

„Dosti-li síly nemáš, i dobrá, je-li vůle, se chválí.“ *Ovid.*

Ostatně vše, co tu psáno, podrobuji soudu církve katolické.

V Hoře Kutné, na den Všech Svatých 1876.

Jos. Bol. Podstránský.

Rozdíl III.

Díl druhý křesťanské spravedlnosti: „Čiň dobré!“

O dobrém vůbec.

1. Nepostačuje, aby křesťan toliko zlého se varoval, nýbrž musí také dobré činiti a prospívati v dobrém. *)

Úplná křesťanská spravedlnost žádá: Varuj se zlého a čiň dobré. Toť je vůle boží, jak písmo starého i nového zákona svědčí (v. texty). K tomu nás i rozum lidský a svědomí neb mravný cit pobádá. *V tom záleží zákon mravní: Čiň dobré a varuj se zlého. **)*

2. Dobré jest, co se zákonem božím se srovnává, jako zlé jest, co zákonu božímu odporuje; nebo Bůh jest nejvyšší soudce, kterýž přikazuje, musí dobré býti. ***)

Boží zákon žádá od nás, abychom konali podle zákonem božím se srovnává.

Učeme se tedy o dobrém.

Dobře činite spravedlnost. *Isai. 1, 17.* — Čiň dobro a čiň dobré. *I. Petr. 3, 11., srv. Žlm 33, 15.* — V důvěru svého otce a matku svým důvěřuj se věrné duši své; nebo to jest přikázání. *Sir. 32, 27. 37, 17.* — Kdo umí dobře činiti a nečiní, má hřích. *Řím. 14, 23; srv. 14. 14.* — Mějte dobré

*) Dobré přichází od slova *do*ba, v. poznámky o křesťanské spravedlnosti vůbec a o zlém str. 1. a 11.

**) Mravy jsou obvyklé způsoby vnějšího konání a uspůsobilost podle mravů slove mravnost. — Křesťanské mravy jsou způsoby života křesťanského. — Zákon mravní jest pravidlo vírou křesťanskou stanovené a uznané rozumem lidským, že má křesťan všecky své činy — myšlení, řeči i skutky řídit podle vůle boží.

***) „Dobro jest každá věc neb událost, ježto nám jest prospěšná, sloužící k vykonávání jistého účelu. — Rozeznáváme dobra předmětná či objektivní (movitá i nemovitá) i podmětná — subjektivní (blaho) — Vlastnost a stupeň, kterým něco je dobrem, sluje dobrota. Říká se: *svrchované, či svrchovaná dobrota.*“ *Klácel.*

svědomí, aby v tom, v čemž vám utrhají, zahanbeni byli ti, kteří haní vaše dobré v Kristu obcování. I. *Petr.* 3, 16.

Výroky svatých. Nic zajisté není dobré, co jest nespravedlivé; vše pak co je spravedlivé, jest i dobré. *Tertulián.* — Podle Platona jest základ nejvyššího dobra dle ctnosti živu býti, ku které toliko tomu lze dospěti, kdo Boha poznává a jej následuje; aniž jest jiné cesty ku blaženosti. *Sv. August.* — Ani bohatství, ani svoboda, ani zdraví, ani co takového není právě dobro člověka, než sama myslí šlechtnost. *Sv. Jan Zl.*

Přípodobnění. Právě dobré se tak poznává jako pravý balsám. Tenť zajisté se zkušuje po kapce. Padne-li na dno, jest pouhý a nejdražší balsám. Tak zda-li by kdo právě moudrým, učeným a udatným byl, pozná se, jest-li že skutkové jeho s pokorou a tichostí spojeni jsou. Pak-li se takový vzhůru vznášeti a nad jiné vypínati bude; ctnosti jeho tím méně pravé a dobré budou, čím více, aby se takovým zdál, chtíti bude. *Sv. Frant. Sal.* — Duše naše jsou stromy; jejich vášně a náklonosti jsou ratolesti a skutkové jsou ovoce. Ta duše jest dobrá, která má dobré vášně a náklonosti a ty náklonosti jsou dobré, kteréž dobré účinky a svaté skutky plodí. *Týž.*

Příслови. Dobrý nečiní než dobře. — Dobré samo se chválí. — Dobré nad zlým vítězí. — Zlato zlatníka najde a poznává se i na hnojišti. — K dobré studánce cestička vždy ušlapaná. — Dobré dobrým se nezkazí. — Čiň dobře a budeš žít blaze. — Kdo dobře činí, lepšího se dočká. — Dobrému všude dobře.

Průpovědi.

Bůh, jenž káže s trůnu svého, „dobře čiň! ti velí též,
bys se chránil všeho zlého: cestou ctnosti k nebi běž!“

Co se líbí Pánu Bohu,
to jen dobrým zvatí mohu.

A. O ctnosti vůbec.

I. Co jest ctnost ?

1. Zákon mravní žádá od nás, abychom nejen někdy a někde mravně dobře jednali, nýbrž bychom vždy a všude, se vší ochotností a horlivostí snažili se činiti dobré, jak Bůh a svědomí káže, V tom záleží ctnost vůbec.

a) *Ctnost v širším smyslu* jest působilost — schopnost a ochotnost k svému povolání. — Ctnost jest stálá vlastnost toho, jenž svým povinností dosti činí; tedy vlastnost ctného.*) V tom smyslu se mluví o ctnosti národní, občanské a j.

b) *Ctnost v užším pravém smyslu* jest pevná, stálá a horlivá snaha konati dobré; všechny své činy (myšlení, žádosti, řeči a skutky) řídit dle zákona mravního; — *neb* vždy a ve všem zachovávati přikázání, — plniti vůli boží.

„Ctnost jest působilost, — schopnost a ochotnost naší duše, abychom se vždy a všude chovali, jak se Bohu líbí.“ *Kat. od Sk.*

2. Pochází-li hotovost tato z příčin přirozených, (že n. p. čest, jmění a rozkoš přináší), je to *ctnost přirozená*; pak-li z nadpřirozených (pro Boha a život věčný), sluje *nadpřirozená*. — Ctnost křesťana jest *nadpřirozená*.

3. *Křesťanská ctnost* jest pevná, stálá vůle a snaha účinná, s milostí boží, z úcty před zákonem a z lásky k Bohu vždy a ve všem činiti, cokoliv se s vůli boží srovnává, jak tomu Kristus učil a jak života věčného hodno jest.

„Křesťanská ctnost jest dar, který Bůh duši s posvěcující milostí vlévá, aby vůli člověka k takovým činům schopnou a náchylnou učinil, ježto se zákonem božím se srovnávají a života věčného docházejí.“ *Kat.*

Křesťan ctnostný jest, jenž posilněn milostí boží opravdovou vůli má, všeliká přikázání boží, — všechny povinnosti k Bohu, k sobě a k bližnímu z lásky k Bohu, vždy a stále plniti.

„Člověk, jenž ctnost vykonává kde a kdy koli může, nazývá se ctnostným, spravedlivým, také služebníkem božím.“ *Sk.*

II. Podstata ctnosti křesťanské.

1. Ctnost jest dar milosti boží, jelikož milost boží člověka osvěcuje, aby což dobrého jest, poznal a ponouká vůli jeho, aby zákon boží věrně plnil; také jej sílí a podporuje, aby při všelikých obtížích na cestě přikázání setrval.

Všecka Bohu líbezná ctnost počíná se v člověku skrze posvěcující milost boží; nebo milostí svou nám Bůh všelikou ku

---

*) Ctnost a čest jsou slova jednoho kořene od ctíti, vysoko ceniti — a ve smyslu širším jest ctností vše, co v životě společném přináší čest, t. j. uznání, tedy veškerá přednost, všeliké vyznamenání. — Což ale v tom smyslu sluje ctností v jedné zemi, v jedné době, nebývá také ctností jinde a jindy. *Sl. nauč.*

spasení potřebnou ctnost vlévá, čili vštěpuje, čině nás působilé, abychom křesťansky spravedlivě žili.“ *K. od Sk.*

2. Však je ctnost také skutek svobodné vůle člověka, jelikož to i na vůli jeho záleží, zdali s milostí boží účinkuje, čili nic, a spolupůsobením s milostí boží se jen ctnostným stává.

Pozn. Odtud že ctnost jest skutek milosti boží i svobodné vůle lidské, pochází *rozdíl* ctnosti vlité a dobyté.

a) Ctnost jest vlitá, pokud jest dar boží, člověku již na křtu svatém udělený, jenž osvěcuje rozum a dodává vůli jeho ochotnosti k dobrému. *β) Dobytá jest ctnost*, pokud v hotovosti cvikem záleží. — Hotovosti pak chtít a konat dobré nabýváme stálým cvičením, podobně jako čtení, psaní, hudbě . se učíme a cvičením hbitosti nabýváme.

3. Ctnost jest pevná vůle a snaha, t. j. abychom jednali ctnostně, musíme se přičiniti, žádostem odpírati a bojovati, v čem nám vůle boží má býti pravidlem a k tomu třeba pevné vůle a snahy.

4. Ctnost jest nejen dobrá, upřímná vůle, nýbrž i *stálá, horlivá a účinná snaha* vždy a všudy, ve všech případnostech života jednati podle vůle boží. — Kdo někdy toliko, jen v některých věcech hotov jest plniti, co Bůh velí, v jiných pak zákon boží přestupuje, nemá dokonalé ctnosti. — Ovšem, pokud člověk na zemi žije, není a nemůže ctnost jeho býti svrchovaně dokonalá; nýbrž se snaží, aby vůli boží náležitě poznal a plnil, Bohu vždy víc a více se podobal a znenáhla k svrchované svatosti a dobrotě se blížil.

5. Křesťan má býti ctnostným z úcty před zákonem, sice by skutky jeho nebyly mravné.

6. Ctnost křesťanská koná se pro Boha a z lásky k Bohu, jenž jest nejvyšší dobré a křesťanu ctnostnému svrchovanou odměnou.

7. Křesťan jest ctnostným v naději na své spasení, pro odplatu věčnou.

Také pohané byli ctnostní; však ctnost jejich byla jen přirozená; neboť se v jednání svém řídili jen rozumem a citem, konajíce dobré nejvíce pro mamon, pro slávu tohoto světa, bez naděje na věčnou odplatu. — Však *křesťanu* jest pohnůtkou Bůh; on jedná ctnostně, aby se Bohu líbil a došel spasení. — Kdo jen pro odplatu koná ctnost, není dokonale ctnostným v smyslu křesťanském,

ačkoli ctnostného nikdy odplata nemine zde nebo na věčnosti, jak písmo svaté dokládá (v. texty).

III. Ctnost jest jedna, nerozdílná.

1. Jako jest jen jeden mravní zákon, jedna vůle boží: tak *jedna jest toliko ctnost*, čili snaha, bychom vždy a ve všem plnili vůli boží.

2. Jest pak *nerozdílná*. Zakládat se na dobrém mínění, na upřímné vůli, ježto se zákonem se srovnává, načež zevní čin sám následuje. — Pak-li skutek závisí na vůli člověka, nebo mine-li se vůle s účinkem, netratí nicméně dobré mínění ceny.

3. Ježto ale snaha po ctnosti k rozličným účelům a předmětům se nese a rozličným způsobem se jeví: dostává ctnost jedna *rozličná pojmenování* a dělí se v *rozličné druhy*. Kolikero jest povinností, tolikero jest ctností.

4. Úhrn všech ctností jest *šlechtnost*. — Mysl křesťana šlechtného jest zcela obrácena k Bohu a k věcem zbožným, pročež, smýšlení a jednání takové sluje *zbožnost*.

5. Veškeré ctnosti v takovém jsou *spojení*, že komu jedna ctnost chybí, všech se nedostává a kdo jednu opravdově má, všechny má. — Tomu nasvědčuje *písmo svaté*; ježto žádá, abychom se Bohu ve všem podobali a zákon boží v ničem nepřestupovali.

Než, jakkoli jest *ctnost* jedna, spojená a nerozdílná: nicméně má — jako hřích — své *stupně*, tak že křesťan může v ctnosti se cvičiti a v ní víc a více prospívati. Na tom zakládá se *dokonalost křesťanská* (o které níže se jedná).

IV. Důvody a pohnutky ctnosti.

K ctnosti křesťana zavazuje: 1. Úcta před zákonem božím. — Křesťan v zákoně uznává vůli boží a vše co koná, vztahuje k Bohu, jakožto vzoru vši svatosti a pramenu všeho dobra.

2. K tomu nás Bůh stvořil a dal nám schopnosti a síly tělesné i duševní, abychom plnili vůli boží a konali ctnost, ježto jest nejvyšší cíl člověka na zemi.

3. Bůh nejvyšší svatý, svrchovaná dobrota — chce, miluje a velí jen dobré, — ctnost; *jen ctností lze Jemu se líbiti*.

4. Jsmeť křesťané a proto máme důstojně žíti dle svého povolání. — Účel křesťanství jest, vésti nás k ctnosti. — K tomu cíli Kristus, Syn boží, přišel na svět, učil, trpěl, zemřel a církev

svatou založil, aby nás k spravedlnosti, k ctnosti vedl a uspůsobil nás pro království nebeské.

5. Jen ctnost dává křesťanu pravou důstojnost a cenu; jen ctností docházíme spasení, totiž království nebeského.

6. K ctnosti nás vzbuzuje úcta, láska a vděčnost k Bohu Stvořiteli, k Spasiteli a Duchu svatému Posvětiteli.

7. Ke ctnosti nás vzbuzuje Kristus slovem i příkladem svým; podobně svatí apoštolové a evangelisté (v. texty); též jiní svatí a svěťice boží na cestě ctnosti nám svítí.

V. Vznešenost, prospěšnost a potřeba ctnosti.

1. Ctnost, jak jsme seznali (v. IV.), jediné člověku pravou dává cenu, ježto *k Bohu jej povznáší* a jemu připodobňuje. Ona křesťana Bohu milým, synem božím činí.

2. Jen ctnost činí člověka šťastným a spokojeným ve všech případech života: v štěstí mu dává vnitřní pokoj a mír, v neštěstí poskytuje pravé útechy a v každém trápení síly a statečnosti udílí. Ona pravou čest a slávu a hojnost čistých radostí opatřuje; bez ctnosti ani bohatství, ani sláva ani rozkoše, člověka neblaží. A jako v životě ctnost činí člověka šťastným, blaženým, tak i blaženou smrt mu připravuje,

3. Ctnost křesťana za hroby provází, a hojnou mu slibuje odměnu na věčnosti.

4. Jest tedy *ctnosti křesťanu nejvýše třeba*, aby se Bohu líbil, na světě šťastně, spokojeně žil a nebe si zasloužil.

5. Ovšem *nemá křesťan konati ctnost pro odplatu*; předce však vznešenost, krása a odměna ctnosti jsou důvody podřízené i dovolené, ano člověku smyslnému potřebné. Vždyť Bůh sám slibuje odměnu ctnostným a hrozí tresty hříšníkům a Pán Ježíš nejednou odplaty i trestův užil, aby věřících pohnul k plnění vůle boží. —

VI. Cesta k ctnosti je nesnadná, ale možná.

1. Mnohé jsou překážky, ježto ctnost nesnadnou činí a sice vnitřní i zevní.

a) *Vnitřní jsou*: a) Nedbalost u cvičení rozumu, sílení vůle a šlechtění mravného citu a z nedbalosti té pocházející nevědomost a nedostatečná znalost pravd náboženských a zásad mravních. b) Bludné svědomí, buď lehké neb úzkostlivé. c) Mravné pochyb-

nosti a bludy. *d)* Rozmařilost a přichylnost k světu, k statkům a rozkošem jeho, což písmo svaté nazývá žádost očí, těla a pýchu života. *e)* Netečnost, duchovní lenost a promrzlost života.

β. K zevnějším překážkám ctnosti počítá se vše, co spůsoblosti k ctnosti vadí, bludy a předsudky podporuje, mravný cit otupuje, smyslnost dráždí a žádosti podněcuje, jako jsou: *a)* Chybné a bludné ponětí o náboženství, mravnosti, a důstojnosti lidské. *b)* Přílišné mínění o statcích a rozkošech světa. *c)* Nemravné zásady a daremné mravy následkem špatného vychování a zkaženého ducha času. *d)* Zlé příklady spustlých a bezbožných lidí. *e)* Vůbec pokušení od těla, světa i ďábla.

2. Při všech těch závadách a překážkách *může křestan konati ctnost, ježto Bůh každému své milosti poskytuje*, aby mohl ctnostně živu být. Ovšem musí člověk s milostí boží spolu působit, a chápati se všelikých prostředků, ježto napomahají ctnosti: „Všecky ctnosti můžeme zachovávat, když se s milostí boží věrně přičiňujeme, abychom je vykonávali, kdekoli a kdykoli můžeme. *Kř. Sk.*

VII. Prostředkové k ctnosti vedoucí jsou :

a) Vzdělávání rozumu a šlechtění srdce; *b)* rozjímání pravd náboženských a mravných; *c)* živá a pevná víra; *d)* horlivá snaha poznati Boha i sebe i všecky své povinnosti; *e)* stálý zřetel na zákon i příklad Kristův a jiných svatých; *f)* časté zpytování svědomí a obnovení dobrých předsevzetí; *g)* modlitba a přijímání svatých svátostí. —

Slova písma sv. o ctnosti : Zná Hospodin cestu spravedlivých a zhyne cesta bezbožných. *Žlm. 1, 6.* — Ti, kteří milují Hospodina, nebudou skráceni v ničem dobrém. *Žlm. 33, 11.* — Oči Hospodinovy nad spravedlivými a uši jeho k prosbám jejich. *Žlm. 33, 16.* — Ústa spravedlivých přemýšlovati budou moudrost a jazyk jeho bude mluvit soud. Zákon boží jest v srdci jeho, *Žlm. 36, 30.* — Spasení spravedlivých přijde od Hospodina a on obrance jejich v čas soužení. *Žlm. 36, 39.* — Světlo vzešlo spravedlivému a radost těm, kteříž jsou upřímného srdce. *Žlm. 96, 11.* — Spravedlivý jako palma kvěsti bude; jako cedr na Libanu rozmnoží se. *Žlm. 91, 13.* — Mnohá jsou soužení spravedlivých, ale ze všech těch vysvobodí je Hospodin. *Žlm. 33, 20.* — Hospodin miluje spravedlnost a neopustí svatých svých; na věky zachováni budou Spravedliví děditi budou zemi a přebývati

v ní na věky věkův. *Žlm.* 36, 28. 29. — Synu, nezapomínej na zákon můj a přikázání mých ať ostríhá srdce tvé. Dlouhosti dnů i let života i pokoje přinesou tobě. *Přisl.* 3, 1. 2. — Chudoba od Hospodina v domě bezbožného, ale příbytkové spravedlivých požehnání budou. *Přisl.* 3, 33. — Památka spravedlivá zůstává s pochvalou, ale jméno bezbožných shnije. *Přisl.* 10, 7. — Očekávání spravedlivých veselí; naděje pak bezbožných zahyne. *Přisl.* 10, 28. — Bezbožný dělá dílo neustálé; ale kdož rozsívá spravedlnost, má mzdu trvalou. *Přisl.* 11, 18. — Na stezce spravedlnosti život ale cesta bludná (hříchu) vede k smrti. *Přisl.* 12, 28. — Světlo spravedlivých obveseluje, svíce pak bezbožných zhasne. *Přisl.* 13, 9. — Utíká bezbožný a žádný ho nehoní, ale spravedlivý bez strachu bude. *Přisl.* 28. 1. — Pro zlost vyhnán bude bezbožný; ale spravedlivý doufá při smrti své. *Přisl.* 4, 32. — Kdo ostríhá zákona, blahoslavený jest. — *Přisl.* 29, 18. Kdo následuje spravedlnost, najde život a slávu. *Přisl.* 21, 21. — Neboj se, synu můj, chudý sice život vedeme, ale mnoho dobrého míti budeme, jestli že odstoupíme od hříchu a budeme-li dobře činiti. *Tob.* 4, 23. Duše spravedlivých jsou v ruce boží a nedotkne se jich ruka smrti. Zdají se očím nemoudrým umíratí — ale oni jsou v pokoji. — Jest-li že před lidmi muky trpí, naděje jejich jest plna nesmrtelnosti. — Maličko pokárání byvše, dobře opatření budou. Bůh zkusil jich a shledal, že jsou hodni jeho. Jako zlata v peci zkusil jich a jako zápalnou oběť přijal je. *Moudr.* 3, 1—6. — Spravedlivý, byl-li by před časem smrti zachvácen, v občerstvení bude. *Moudr.* 4, 7. — Tehdy státi budou spravedliví u veliké stálosti proti těm, kteří je sužovali. — Protož přijmou království slavné a korunu ozdobnou z ruky Páně. *Moudr.* 5, 1. 6. — Rčete spravedlivému, že dobře mu bude; nebo ovoce skutků svých jísti bude. *Isai.* 3, 10. — Spravedliví půjdou do života věčného. *Mat.* 25, 46. — Tehdáž se budou spravedliví jako slunce stkvíti v království Otce jejich. *Mat.* 13, 43.

Bůh velí. Ostríhejte přikázání mých a číňte je. Já Hospodin. III. *Mojž.* 19, 37. — Ostríhejte tedy a číňte, které věci přikázal vám Hospodin. V. *Mojž.* 5, 32; 40, 12. 13; 11, 1; 13 4. *Josue.* 23, 6. — Po všecy dni života svého v paměti měj Boha a varuj se, abys neopouštěl přikázání Boha svého. *Tob.* 4, 6. — Synu můj, nezapomeň na zákon můj a přikázání mých ať ostríhá srdce tvé. *Přisl.* 3, 1. — Boha se boj a přikázání jeho ostríhej. *Kaz.* 12, 13. — Co mi říkáte Pane, Pane! a nečiníte co pravím? *Luk.* 6, 46; *Mat.* 7, 21.

Ve všem, co přikazuji tobě, učiň. V. Mojž. 12, 30. — Posilni se, abys ostříhal veškeren zákon. Josue. 1, 7. — Učte národy zachovávatí všecko, což jsem koli přikázal vám. Mat. 28, 20; srv. Jak. 2, 10.

Prospěch. Kdo má přikázání a zachovává je, tenť jest, který mne miluje. Jan 14, 21; 15, 10. — Toť jest láska boží, abychom přikázání jeho ostříhali. I. Jan. 5, 3. — Po cestě, kterouž přikázal Hospodin Bůh váš, chodte, abyste živi byli. V. Mojž. 5, 3 — Blahoslavení nepoškvrnění na cestě, kteříž chodí v zákoně Hospodinově. Žlm. 118. 1. — Pokoj mnohý těm, kteří milují zákon tvůj a budou bez úrazu. Žlm. 118, 165. — Ohavností jest Hospodinu cesta bezbožných, ale kdo následuje spravedlnosti, milován bude od něho. Přísl. 15, 9. — Chceš-li vjíti do života, ostříhej přikázání. Mat. 19, 17. — Čest, sláva a pokoj každému, kdo činí dobré. Řím. 2, 10; II. Pet. 1, 10. — Bratří, které koli věci jsou pravé, poctivé, spravedlivé; jest-li která ctnost a chvála, o těch věcech přemýšlejte. Kterým jste se naučili, což jste slyšeli a viděli na mně; ty věci činite a Bůh pokoje bude s vámi. Filip. 4, 8. 9. —

Můžeme býti ctnostni. To jest láska boží, abychom přikázání jeho ostříhali a přikázání jeho nejsou těžká. I. Jan 5, 3. 4. — Jho mé sladké jest a břímě mé lehké. Mat. 11, 30. — Kdo mohl přestoupiti a nepřestoupil, zlé činiti a nečinil: tomu sláva věčná. Šir. 31, 10.

Výroky církevních spisovatelů. *Ctnost není pranic jiného nežli spořádání lásky, svrchované milování Boha. Sv. Aug. Není ctnost dobré a zlé znáti a věděti, ale ctnost jest dobře činiti a zlého nečiniti. Umění jest Boha znáti, ctnost jest Boha ctíti (a milovati); v onom moudrost a v tomto spravedlnost se uzavírá. Lakt. Firm. Která jest dobrota nebo ctnost člověka? Není zboží, ani zdraví, ani pověst a vzácnost lidská, ani život tělesný, ale totě šlechtnost mysli: Právě smýšleti o Bohu a právě živu býti mezi lidmi. Sv. Jan Zlat. V životě tomto není ctností, leč milovati, čeho milovati sluší. Sv. Aug.*

Cena. To zajisté má ctnost podivení a povážení hodného, že duši v ní se cvičící nevymluvnou radostí naplňuje. S. Fr. Sal. — Ctnost jest dobrému ta cesta, po které základ vši majetnosti, totiž slávu, čest a vládu si vydobývá. Lakt. Firm. — Jaký by to byl blahoslavený a zlatý věk lidského pokolení, kdyby po všem světě byla tichost a milostivost, pokoj a nevinnost, pří-

most a zdržlivost, čistota a důvěrnost (slovem ctnost); ješto by k spravování zemí nebylo třeba tak mnohých a rozličných zákonů, poněvadž k dokonalé nevinnosti jediný, t. zákon boží stačí! *Týž.*

Taková je ctnosti moc, že ji také u nepřátel ceníme. *N.* Kdo se spouští sebe, aby se přidržel ctnosti, ztrácí což jeho jest, však dosahuje což věčné jest. *Sv. Ambr.*

Původ. To sluší přede vším věděti a věřiti, že všechny ctnosti dar boží jsou a že nikdo jich nemá, neměl a míti nebude, leč komu by Bůh udělil, jenž jest všech ctností vlastník a původ. *Sv. Prosper.* Hřích i dobrý skutek (ctnost) záleží ve svobodné vůli člověka. *Sv. Aug.*

Třeba. Spravedlivě (ctnostně) žíti musíme, abychom Boha, soudce našeho sobě naklonili. Učení a předpisů jeho třeba uposlechnouti, chceme-li zasloužiti odplatu.

Jedna jest. Veškeré ctnosti v takovém se nalézají spojení, že komu jedna chybí, všech se nedostává; kdo tedy jednu má, všechny má. *Sv. Jarol.* — Z víry rodí se zdržlivost, ze zdržlivosti sprostnost, ze sprostnosti nevinnost, z nevinnosti skromnost, ze skromnosti kázeň a láska. *Hermas.*

Stupně. První stupeň ctnosti jest, od zlých skutků se zdržeti, druhý od zlého mluvení, a třetí zdržeti se od myšlení zlých věcí. Kdo nastoupil na první stupeň, dosti spravedlivý jest; kdo na druhý, dokonalé ctnosti se přiblížil, když ani skutkem ani slovem nehřeší; a kdo na třetí, ten se zdá, že ku podobenství božímu přišel. *Lakt. Firm.* Jako k padnutí do hříchu jsou tři schody: pokušení, zalíbení v něm a svolení: tak na vrch ctnosti jsou tři stupňové: první dobré vnuknutí, druhý zalíbení a třetí svolení v něm. *Sv. Frant. Sal.*

K ctnosti se po stupních kráčí, jako patriarcha Jakub viděl anděle stoupati po řebříku do nebe. *K.*

Cesta obtížná. Těm, kdo pravdu milovati teprv počínají, zdá se ovšem cesta ctnosti příkrou a obtížnou býti, ne že by takovou byla, nýbrž že lidská přirozenost ráda se v rozkoších baví. Těm pak, kteří se přes polovic cesty dostali, všecka se snadnou a rovnou ukazuje (*Mat. 7, 14*) . . ; těm ale, kdo s velikou touhou příkazu jeho se držeti chtějí, vece: Jho mé zajisté jest sladké a břímě mé lehké. (*Mat. 11, 30.*) *Sv. Diadochus.* — Ctnost se vzdělává životem příkrým, bourá se sženilou choulostivostí. *Tertul.* — Bez práce nelze, aby ctnost dosažena byla. *Sv. Efrem.* — Člověku rovněž jako andělu *svobodná vůle* vštípena

jest k činění dobrého nebo zlého. *Sv. Řehoř Naz.* — Prikázání plniti jest sice nemožné přirozenosti lidské, ale *možné milosti božské*, ježto nás sílí. *Sv. Jarol.* — Ctnostným nic obtížného, nic příkrého; a snadno se plní prikázání všecka, když i pomoc milosti předchází i poslušnost prikaz usnadňuje; aniž se tam slouží s tvrdou nutností, kdež se miluje, což bylo prikázáno. *Sv. Lev.* — Dokonalé ctnosti ne hned a pojednou, nýbrž poznenáhla dostihneš a sice: mnohým vzdýcháním a utrpením; úmyslem pevným, že chceš v dobrém prospívati násilím, jež sám sobě učiníš, častým postem, bděním, rozjímáním, pracováním, zdržováním se všeho marného mluvení a přebýváním v samotě. *Tom. Kemp.* — Život člověka šlechtného jest takový, že mu ani slávou ani štěstím nemůže býti přidáno. *F. Hek.*

Připodobnění o ctnosti.

Ctnost dává člověku pravou cenu. Bez ní nemá nikdo ceny před Bohem. Buď si bohatý, učený a vážený před světem, to vše u Boha neplatí, nejsi-li ctnostný.

Ctnost blaží člověka. Kde ctnost přebývá, tam slaví srdce lidské ustavičné hody; tam nalézá všudy mír a rozkoš a bývá opojeno slastí nebeskou. — Ctnost váží z moře věčné lásky jednu číši blaženosti po druhé. — Ze zdroje ctnosti prýští se vše, co člověku pravé útěchy a pokoje poskytuje.

Víra a ctnost jsou klíče, ježto těsnou bránu nebes otvírají. Jinou cestou nelze přijíti k Bohu, leč vírou a ctností.

Ctnost trvati bude, když i všecko na světě pomine. Ano věčná jako Bůh jest ctnost; proto ctnost a věčnost jedno jsou, tak jako prach a pomíjejícnost jsou jedno.

Ctnost jest strom, jehož peň v časnosti je zakořeněn, však květ i ovoce pro věčnost chová.

Spravedlivý nemá příčiny, proč by smrti se obával; nýbrž jako se praví *o labuti*, že líbezně pějíc umírá, taktéž i on s chválozpěvem tento svět opouští a k Bohu se ochotně béře, jenž ho k sobě volá.

Dráha ctnosti má dvě vlastnosti, že je totiž těžká a sladká; těžká jest dle své přirozenosti, sladká pak dle milosti. — Obé znamená Kristus Pán, an dí: „Jho mé sladké jest a břímě mé lehké.“ (*Mat. 1, 14.*); nebo řka: „jho, břímě,“ znamená těžkost; řka pak „sladké, lehké,“ značí tím milé, libé ulehčení a usnadnění při konání ctnosti, ježto jest výsledkem milosti boží. — Hle

tedy, jak jho a břímě ctnosti pomocí milostí sladkým a lehkým se stává, jak se slabost lidská téměř v sílu boží mění! Nemáš tedy křesťane výmluvy nižádné, proč bys se zpěchoval nastoupiti dráhu ctnosti poněvadž ji Bůh sám tak milostně, tak mocně usnadňuje.

Člověk bez ctnosti. Přísloví praví: Co škořápka bez jádra, co pramen bez vody, strom bez ovoce, kniha bez obsahu — to jest člověk bez ctnosti. Jen ctnost činí člověka opravdově dobrým.

Člověk právě bohatý. „Ten jest opravdově bohat, kterýž před Bohem bohatým jest, — — kterýž nehromadí bohatství, nýbrž shromažďuje ctnosti na věčnost.“ *Sv. Ambrož.*

Cena ctnosti. Ctnost má větší cenu, nežli dar zázrakův a prorocství, než-li dar jazykův a uzdravování, nežli známost přírody a nebes; neboť mnozí s těmito známostmi zahynuli; ctností pak ještě nikdo. *Sv. Vavřinec Just.*

Sv. Alfons z Liguori často říkával: *Chcete-li býti přátely božími*, hleďte si ctnosti! Ó, za jak blaženy pokládají se lidé, jimž se toho štěstí dostalo, míti krále za přítele svého! Hle, mnohem většího štěstí můžeš býti účasten; můžeš krále králů za přítele míti! Cvič se jen v ctnosti, pak Bůh sám jest tvým přítelem.

Ctnost stojí práce a namáhání; pročez s neunavenou pílí ji hledejme. Jeden z nejstarších básníků pohanských praví: „Mocnosti nebeské postavili před ctností pot; jen pracně a s potem můžeš se koruny ctnosti domoci.“

Jiná připodobnění. Jakož vítězství bez boje nemůže býti, tak zajisté ani ctnost bez nepřitele. Proto že Bůh člověka poddal ctnosti, postavil proti ní nepřitele, aby ctnost svého přirození neztratila, kdyby se v práznosti zabálela. Nechtěl Bůh člověka k blahoslavenství cestou rozkošnou přivésti. *Lakt. Firm.* — Jakkoliv kůra stromu je tvrdá a hořká, přece je ovoce sladké a líbezné; tak i ovoce ctnosti velmi je příjemné, ač sama ctnost je často odporná. — Drahokam v blátě a ctnostný v kaluži zemského povržení neztratí své ceny. — Jako olej vonný tak člověk ctnostný vůkol sebe rozšiřuje vůni a svým příkladem mnohé vzbuzuje k ctnosti. — Kůň bodrý běží bez pobídnutí, a kdo ctnost miluje, jedná bez napomenutí. — Jako před sluncem všecka ostatní těla mizí: tak všecka sláva světská blesku ctnosti ustupuje. — Zloba má již na světě peklo a ctnost již zde nebe požívá. — Kdo stojí na skále, nebojí se vlnobití: tak ctnostný vzdoruje života bouři. *Lohner.* — Hrom vichrem se sílí a člověk bojem v pokušení. *N.* —

Stavení nezvratné musí mít pevný základ, tak má-li ctnost tvá býti stálá, musí být na lásce k Bohu založena. *N.* — Co ořech bez jádra, studna bez vody, strom bez ovoce, to člověk bez ctnosti. — V nehodě nejskvěleji jeví se ctnost. Podobát se rostlinám kořeným, z nichž hmožděním dobývá se balsam. *N.* — Lépe jest býti v okovech ctnostným, než bez ctnosti svobodným. *L.*

Ctnost má býti celá. Ten, onen člověk oddaný nečistotě, pýše hněvu, lenivosti; avšak při tom lakomý nejasa, nutí se býti pokojným a říká, že lidé odpustí milerádi nečistotu, pýchu, hněv, lenivost, jenom ne lakomost. — O krásná to morálka: desky i hřbet má bohatě, přeštedře ozdobené a však listy z ní vytrhané. *Koubele.* — Ctnostný jest ctnostným nejen v štěstí nýbrž i v protivě. Onť se podobá olivě, která vždy zelenost svou podržuje. *N.* — I ta nejkrásnější zlatá nádoba není bez přísady, tak jest to i s ctností lidskou na pohled nejčistší! *Patrčka.* — Také čáp je vysoce urozený, nebo na věži hnízdí. Jen ctnost člověka opravdu šlechtí. — Ctnost člověku jako jádro ořechu ceny a hodnoty dává. — Lépe jest v okovech ctnostný, než bez ctnosti svobodný. *N.* — Ctnost se netratí bouří na moři ani požárem. *Cicero.* — Nezáleží vždycky na velikosti, sice by skolek více platil než žezlo, žernov by více hodnoty měl než drahokam a krkavec by musel zpívati nad slavíka. V ctnosti jest cena života, nikoli v dlouhověkosti. *Plutarch.* — Ctnost nepotřebuje ozdob — jsouc sama okrasou. *N.* — Umělec ctnost vyobrazuje, pobožňůstkář vytvářuje, horlivel vyhlašuje, moudrý miluje, pravý křesťan koná. *N.*

O šlechetnostech.

Já tomu říkám „šlechetnosti“, jemuž někteří říkají „ctnosti“ a dobřeť řku; neb kdož ji má, na věky jej ctí; aníť já zle jich jmenuji, že jim říkám šlechetnosti; neboť zešlechcují člověka. Protož nedbejte, kterýmiť je jmenujeme jmeny, když rozumíte, coť míníme. — I sloveť šlechetnost latině „virtus“ a co mi se v srdci obrazí ze jména toho, neumím jmenem jedním vypověditi, aniž jsou ti vyřkli, kteříž šlechetnostem říkají ctnosti, toho; jako když latiník dí „virtus.“ Neb virtus jest moc jakás, skrze níž jest člověk ctěn, šlecheten, vzácen, drah. Až i kamení drahé a koření má také svú moc, jíž latiník říká „virtus,“ avšak jinú moc míní, než jsou lidské ctnosti neb šlechetnosti, ježto jsou duchovní pravé zboží.

Jsúf také šlechtnosti jako v zemi skrytý poklad, mimoňž (mimo nějž) jdú lidé, nedbajíc naň neb nevědí drahosti jeho; a jsú jako drahé kamení, kteréž častokráte válé se pod nohami, když moc jeho není zřidelna. —

Jiné jest *květ* šlechtnosti a jiné pravé v sobě *ovoce* šlechtnosti (úказы a zjevy vnitřních šlechtnosti). Ale jakož ovoce pod květem se zarozuje a jádro ořechu pod škořepinou: tak šlechtnosti drží se a rostú v některých a zřejmých činech a obyčejích. A ačkoli bývá ovoce na některém dřevu bez květu, však málo je toho: protož *postavu* míti lidí bohabojných a obyčeje i vnější hodněf jest a potřebné. *Tomáš ze Štítného.*

Prúpovědi o ctnosti.

Ctnost je snaha vždycky dobré chtíti,
byť i nemohlo to skutkem býti.

Kdo, co Bůh chce, usiluje
naplniti, ctnostným sluje.
Vůle boží pilným býti,
totě cestou ctnosti jíti.

Marná krása hyne,
ctnost pak nepomine.

Ctnost trvá až na věčnost,
dá ti pravou vznešenost.

Buď ctnostný, to ti dává čest
a potěšení čisté svaté;
buď mravný, toť tvá krása jest,
ne krásné šaty, šperky zlaté.

Tvář a šat a povrchnosti
nepřidají cenu ctnosti.
Ať na blízku, ať ve zdáli,
ctnost se všudy sama chválí.

Ctnosti strom tu květy rodí,
tam ovoce teprv zplodí.
Všickni ctností ctitele
mají Boha přítele.

Z ctnosti plyne samá radost
z hříchu povždy jenom žalost.
Ten kdo v Pánu vesel bývá,
opravdovou radost mívá.

Lidskou cenu nehledejte
v zevnější jen hodnoti;
často pod šatem i sprostým
září srdce v skvělosti.

Něco jen až do věčnosti
zachová svou cenu vždy:
nezměněná krása ctnosti
potrvá až na věky.

Krása s božskou ctností,
ať i v houští zajde;
po líbezné vůni
předc ji každý najde.

Drsnatá je cesta ctnosti,
za to vede k blaženosti.
Chceš-li sobě zdloužit věku,
hledej k tomu v ctnosti léku.

Zalíbíš-li v ctnosti sobě,
zde i onde blaze tobě.
Raději ctnost s chudobou,
nežli hříchy s ozdobou.

V srdci, v kterém stan má ctnost,
v tom má stan i blaženost.
Kdo svůj život v ctnosti tráví,
ten si vije věnec slávy.

Nech, boháči, nech si zlata,
nech si drahé kamení:
duše má je ctností jata
v zlatě blaženost není.

V ctnosti je vše utišení
v ctnosti je květ života:
v hříchu neduh, zarmoucení,
těla, duše chromota.

Doucha.

Všechno se ku konci svému
na tom světě sklání;
ctnost jen Bohu zasvěcená
věčné má trvání.

Co je věčnost? Ptej se ctnosti,
dcery její milostné:
neopadá, neodkvetá,
nevysýchá, nehasne.

Doucha.

Straku.

Teče-li potůček čistě
svítí tam slunečko jistě:
obloha kde duše čistá,
stkví se milost dozajista.

Blahý, kdo dle povolání
slouží Bohu, vlasti své;
zde ho čest, tam smilování
milostivě k sobě zve!

Šrůtek.

Příbyl.

Všem na světě lidem koruna je ctnosti společná;
každý právo má, sílu i nositi ji.
Ctnost-li jenom jsi viděl v štěstí, ctnost neviděl jsi;
neštěstí mocný lesk jen ukáže její.
Patř na olivku, — jakouž cenu má, dokavad je celistvá?
Poskytujet teprvé hmožděna byvši olej.
O ctnostný muži, buď podoben ty olivě, jejížto
v létě, v zimě milá stejně trvá zeleňost.

Rabínská průpověď.

Blaze tobě, když po cestě ctnosti
krácíš stále v svaté nevinnosti!
Dobrým, čistým srdcím času každého
dá Bůh, věrte pevně, všeho dobrého.

M. Kadaně.

Národ náš, ať na ctnosti jen stojí;
lépe nebýt, než-li života
a cti hledat s nešlechtnou zbrojí.

Jan Kollár.

Příслови: Ctnost nezáleží v slovích, ale v počestném jednání.
— Nelze blaženu býti bez ctnosti. — Lepší ctnost v blátě, než-li
hřích v zlatě. — Ctnost i umění převyšuje. — Lépe v okovech
ctnostný, než bez ctnosti svobodný. — Bez ctnosti není blaže-
nosti. — Nebe je pro ctnostné. — Buď ctnostný, budeš šťastný.
— Co přichází bez těžkosti, nemůže to býti ctností. — Ctnost
se bídy neleká, v protivenstvích neheká. — Ctnost a štěstí zřídka
kdy v jedné hospodě trvá. — Každá ctnost má svého hance. —
Není ctnost bez protivníka.

Ctih. Ludvíka z Granady o důvodech a pohnůtkách k ctnosti.

Svatý Jan Evang. ve svém *Zjevení* (22, 2.) viděl „strom, an byl štěpen vedle řeky a vydával ovoce své každý měsíc po celý rok.“ Který medle to může býti strom — kromě Syna božího — leč ctnost sama, ana vydává ovoce svatosti a života, ježto má dva náctero předností v životě zaslíbených? Nebo které jest ovoce na pohled krásnější nad otcovskou prozřetelnost, kterouž Bůh své věrné — t. lidi ctnostné — opatřuje? pak milost boží, osvícení moudrosti a útěcha ducha svatého, radost dobrého svědomí, ušlechtilá naděje blaženosti věčné, pravá svoboda duše, mír a pokoj srdce, milostivé vyslyšení v nesnázích, pomoc v úzkostech, udělení potřeb vezdejších, přispění a útěcha v poslední hodině smrti? Jedna každá z těchto výtečných vlastností dostačila by sama, by tě pohnula, abys se od hříchu k ctnosti obrátil, ji zamiloval a stále jí pilen byl a pak bys přesvědčil se, jak pravdivé jest slovo Páně, ano dí, že „kdokoli opustí svět pro Boha, stokráte tolik obdrží zde a někdy život věčný. (*Mat.* 19, 29.). Hle, milý křesťane, jaký jest ten *dar*, ku kterému tě zvu, za odměnu ti jej ukazuje; považ zda-li zklamán budeš, vyvolíš-li si ho, opustiv rozkoše světské? — Jedinou vadu, smím-li tak říci, má dar ten, že bezbožným není znám. Proto dí *Kristus*: „Podobno jest království nebeské „*pokladu skrytému*;“ (*Mat.* 13, 44.) neboť jest skutečně poklad, ale skrytý, neznám t. skutečně těm, kteří ho nemají, nikoliv pak těm, kteří si jej získali. — Dar ten pak blažena činí toho, kdož ho dosáhl a rozněcuje srdce jeho, ačkoliv jen sám jej oceniti zná, celý svět o něm neví. — Žádný jazyk není s to, aby vypověděl vznešenost a cenu darů těchto, toť se jedině osvícením s hůry vysvětliti dá, ježto jest klíčem ke skrytému onomu pokladu. Toho si tedy žádej od Boha a pak nalezněš onen poklad, ano Boha samého, s nímž pak všecko míti budeš a porozumíš, jak pravdivé jest slovo proroka: „Blahoslavený lid, jehož Bohem jest Hospodin.“ (*Žalm* 143, 15.) V knihách královských (1, 8.) čteme, že *Helkanan*, otec Samuelův, řekl k manželce své Anně neplodné: „Proč pláčeš, proč trápí se srdce tvé? Zdaliž já nejsem lepší tobě než deset synův?“ Nuže tedy, když dobrý manžel jest manželce za deset synův, zač bude Bůh duši, kterouž si získala jeho? — Což tedy činíte lidé? kam hledíte? kam se ženete? Proč medle zanedbáváte židel rajských a pijete kal z louží tohoto světa? proč nenásledujete dobré rady, kterouž vám dává prorok: Zkuste a

jak líbezný jest Hospodin? (*Žlm.* 33, 9.) — Proč medle nedáváte se na cestu k Bohu? proč nenásledujete laskavého pozvání jeho, abyste okusili hodů vám přistrojených? — Důvěřujtež slovům Páně a počňte jen. Onť sám vás pak vši pochybnosti zbaví, vás povede a posilní. — Až, jak ochotně onen *kupec*, o němž svaté evangelium vypravuje (*Mat.* 13.), všecko prodal, což měl, aby si koupil pole, v němž *poklad skrytý* byl. Tak by z téže příčiny měl křesťan vše za to dáti a vše vynaložiti, aby poznal vznešenou krásu ctnosti a svrchovanou cenu bohabojnosti. — Kdyby tě nějaký *kejklíř* ujišťoval, že v domě tvém skrytý poklad jest, neustal bys hledati, ba kopal bys všude, abys o tom se přesvědčil: a když sám Bůh tě ujišťuje, že v útrobách srdce svého skrytý chováš poklad, toť bys nedal se pohnouti, abys po něm pátral a si ho získal? O jak brzo a snadno našel bys poklad ten, kdybys jen znamenal, jak blízko jest Hospodin vzývajícím ho!“ *Žlm.* 144. Jak mnozí již v krátkce našli si nové nebe a zemi novou a poznali v srdci svém království boží. — Jak veliká jest *milost toho otce*, který *syna marnotratného* sotva že vyznal nepravost svou a za odpuštění prosil, i hned pozdvihuje, objímá, líbá, domů uvádí, novým šatem a prstenem zdobí a radostné hody k počtě jeho strojí! — Tak i ty se vrať, milý křesťane, k laskavému a milostivému otci, pozdvihni k němu srdce své, neustaň vzývati milosrdenství jeho a buď jist, že nebudeš oslyšen; Otec milostivý nakloní se k tobě, odpoví a okáže ti tajemné poklady božské lásky své. —

Příklady a podobenství o ctnosti vůbec.

a) Biblické. *Abel* byl zbožný a ctnostný, proto Hospodin shledl na dary jeho. *I. Mjž.* 4.

Seth a jeho potomci byli lidé ctnostní; zvláště pak *Henoch* byl šlechtně živ.

Abrahamu přikázal Hospodin: „Chodiž přede mnou a buď dokonalý.“ I choval se Abraham po celý život podle rozkazu božího, byl to muž, patriarcha ctnostný. *I. Mjž.* 17.

Booz pochválil *Ruth*, že byla žena ctnostná a proto pojal ji za manželku. *Ruth.* 1, 4.

Samuel, soudce byl spravedlivý, ctnostný, proto Bohu milý. *I. Král.* O *Juditě* dí písmo svaté, že se bála Hospodina, aniž kdo byl, jenž by o ní mluvil zlého slova. *Jud.* 8.

Job byl muž nábožný a ctnostný, i podobně starý i mladý *Tobiáš*.

Zbožní i ctnostní lidé byli *rodičové svatého Jana křtitele Zachariáš i Alžběta*, podobně rodičové Marie Panny *Jáchim i Anna*. O *svatém Josefu* praví písmo výslovně, že byl muž spravedlivý t. j. všemi ctnostmi ozdobený. *Mat. 1.*

Jan Křtitel předchůdce Páně, mnozí učenníci jeho a všickni *apoštolové* kromě *Jidáše* byli co následovníci Kristovi lidé ctnostní.

b) *Všickni svatí a světice boží* konali horlivě ctnost podle příkladu svého Spasitele. — Všickni s radostí a láskou jho sladké a bříme lehké ctnosti nesli a tak nebe zasloužili, a svým příkladem nás k ctnosti pobízejí. — Z počtu mnohých uvedeme jen některé: Předě všemi svatými hlavně *Maria panna* vyniká ctností. O ní se vypravuje, že s milostí boží, jížto plna byla, nikdy neoblevovala spolu účinkovati, tak že v ctnosti a zásluze všechny anděly a lidi převyšovala. Sv. Rupert praví o ní, že ve svém prvním posvěcení byla jako dennice, v početí Syna božího jako měsíc, v smrti pak jako slunce.

Sv. Antonín, arciolec poustevníků, sobě za pravidlo ustanovil, vše dobré, co na kterémkoli člověku znamenal, si oblíbiti, v něm se cvičiti a tak jako po stupních ku křesťanské ctnosti a dokonalosti postupovati.

Sv. Fulgenc, cokoliv činil, za maličko pokládal, proto den po dni ctnostnějším býti usiloval.

Sv. Alžběta, dcera krále uherského Ondřeje, — jak ze života jejího vysvítá, všelikou ctnost nade všechny poklady za dražší považovala.

Sv. Agata neb *Háta* byla panna velmi sličná dle těla i duše a bohatá ctnostmi nad jiné panny souvěké; proto vladař Kvincian, muž lakotný a vilný, zahorel k ní vášní neskrocenou; však zůstala čistá, nepoškrvněná a Bohu příjemna. — Bylať vznešeného šlechtického rodu, jak jí vytýkal zmíněný vladař řka: „Zdali se nestydíš, rozena šlechtična vésti život sprostý, otrocký zároveň s křesťany? Ješto jsi z rodu tak znamenitého, proč se porobkyní činíš?“ Načež sv. panna vece. „Jsem služebnice Kristova, té poroby se neštítím. Sloužiti Kristu jest pravá svoboda! Nejvyšší šlechta záleží v tom, když Kristu sloužíme; jemu sloužiti jest tolik co panovati.“ A sv. Agata měla dobře; nebo kdo se vydal ve službu Kristovu, to jest kdo marnost všech pozemských věcí seznal a se naučil statkův a rozkoší světa se odříkati; kdo své

náruživosti se spustil a pln důvěry do náruči Ježíšovy se uvrhnul, tentě opravdu svobodný i byť byl okovy stížen; tentě opravdový šlechtic a mocnější než král, byť i nosil sprostou halenu a bydlel v chatrči doškové. Jest jen jedna pravá svoboda, totiž svoboda od jarma hříchů; jest jen jedna pravá šlechta, život svatý, ctnostný. Ctnost šlechtí člověka. —

Také *sv. Angela*, zakladatelkyně řádu sv. Voršily, byla krásná, spanilá dle těla i duše; nebo ctnostně žila a svatě umřela. — Krása tělesná může člověka vésti k dobrému, i k zlému. — Ona jest jako květina, která krásně voní a svadne, padající kapka v duze, ve které na chvíli paprslek slunce se odráží. Avšak ona může býti i podnětem krásy duchovní, může napomínati člověka, aby hleděl míti v krásném těle i duši krásnou, ozdobenou všeliko u ctností.

c) Mnozí křesťané co slovutní kazatelé neb spisovatelé, ba i pohanští mudrcové ctnost velebili a k ní povzbuzovali.

Sokrates byv tázán, zdá-li se mu král perský býti šťastným? „Nevím, odpověděl, mnoho-li má do sebe ctností; neb ta jediné opravdově blaží člověka.“

Plato praví ve svých spisech: „Kdybychom podobu ctnosti věděti mohli, každý by její nevyslovnou krásou k prudké lásce k ní byl probuzen.“ Nemůžem sice ctnost viděti očima tělesnými, ale předce ji můžem viděti poněkud duchovně; nebo její krása někdy se člověku vyobrazí, duchu jeho se představí v tom okamžení, kde jí koná. Když k. p. člověk v hněvu zuří, je škaredým, když ale tiše a mírně mluví: tož mírnost a klidnost činí ho krásným. Což ale smyslnému oku krásným se býti vidí, to je před Bohem neskončeně jasné a čisté, totiž krása každé ctnosti a ctnostného obcování.

Juvenal píše: „Kdo chce slavnou pověst činů svých zachovati, hleďž ji na ctnostech založiti.“

Posidon dí v řeči své o ctnosti. „Ctnost netoliko duši rozumné, ale i tělu člověčímu přítelem jest; nebo pověděl jistý lékař, že dobře živu býti a ctnostně hodí se k zdraví těla i duše. Jak zdravon činí mysl lidskou dobrý a počestný život, není o tom potřebí psát; všem to vědomo jest, že duše tělem obklíčená od jinud zdraví sobě zasloužiti nemůže, než ctností. Ale i tělo také ctnosti ke škodě nemá; neb ona ve všech věcech skutečných míry hledí, kteréž i tělo chce; poněvadž, když přes míru chováno bývá, zdraví potracuje a v rozličné nemoce se padá. O tělo pro jinou žádnou

příčinu pečlivost neměj, než pro tu, aby k ctnosti ochotnější býti mohl. Nabudeš-li za zdravého těla ctnostného života, neboj se; neodejmeť jeho žádná nespůsobnost těla, ani která nemoc. Bezpečný poklad jest ctnost a nedobytný hrad; smrt se všemi nástroji svými nevykopá, ani dobude jeho. Sama ctnost v smrtelných věcech jest, která pod štěstí nesluší. Ty s tělem svým i se všemi věcmi, ježto máš, do toho vrtkého kola štěstí vsazen jsi; dnes máš, tudíž divným točením štěstí snad (zítra) míti nebudeš. Ale ochutnáš-li sobě ctnost, stůj v tom kole nebo nestůj, vždy jednostejně nepohnutý zůstaneš a budeš od těch milován, kteříž všelikému šípu štěstí vítězitelé jsou. A milován budeš ne proto, že jsi bohatý, mocný, výmluvný, ale že jsi ctnostný; neb milovníci tvoji, jest-li že sami ctnostní nejsou, nemilují tebe, než tvé věci. Odejme-li od tebe štěstí tvé věci, totiž zboží, čest, krásu; hned tvých milovníků láska přestane. Kdož člověka pro ctnost miluje, ten pravým milovníkem a stálým přítelem bude.“

Seneka praví: „Ctnost v životě i v smrti ukázala se vždy býti vděčnou každému, kdož ji upřímně vyhledával a věrně se jí přidržoval.“ A opět: „Ctnost jest člověka nejvyšší dobro, ježto nás neopouští ani v štěstí ani v neštěstí.“ A jinde: „Ctnost žádá učitele a vůdce, ježto nepravost se zmahá i bez učitele.“

Antisthenes, učeň Sokratův, dí: „Ctnost jest odění rytířské, jehož člověk nesmí odložit. Muž ctnostný stojí stále ozbrojen; proto nemůž býti přemožen.“

Charillus, slovutný mudrc macedonský, odpověděl na otázku, který stát má za nejlepší, takto: „Ten, v kterém občané o přednost ctnosti závodí;“ nebo dobře věděl, že jen občané ctnostní činí říši šťastnou, blaženou.

Demetrius Phalereus, muž všemi ctnostmi ozdobený, vládl po 10 let tak slavně v Athénách, že mu občané 60 sloupů ku počté postavili. Než ze závidi byl křivě obžalován, a k smrti odsouzen, načež lid sloupy slávy jeho povalil, což uslyšev *Demetrius*, zvolal: „Předce však ctnosti nezničili, pro něž ony sloupy mi postavili!“

Pohanští Římané, aby dokázali, jak velice ctnosti mají ve vážnosti, oba chrámy ctnosti a cti k sobě přistavěli, čím chtěli naznačiti, že ctnost mívá za průvodkyni čest čili slávu.

Shromážděným *řeckým a indickým filosofům* položil *král perský Chosroes* otázku: Cože jest nejhoršího v světě? „Bídne stáří provázené chudobou,“ pravil mudrc řecký. Mudrc indický tvrdil „choroba těla spolu se slabostí ducha.“ „Co se mně týče“, doložil

vezír *Buzurgemihir*, „mám za to, že největší zlo, jež se člověka může dotknouti, záleží v tom, když se kdo octne na pokraji hrobu, aniž si může dáti svědectví, že ctnostně byl živ.“ Všickni přítomní mudrci mu přisvědčili.

Alfons, král aragonský, když u přítomnosti jeho chválili dvořané Mikuláše Picenského pro jeho vznešené vlastnosti, jistý pak urozený a pýchou naplněný jinoch prohodil, že Mikuláš jest jenom řezníkův syn, pravil: „Raději byl bych tímto řezníkovým synem, než-li synem královským, jehož by nezdobily ctnosti.“

Král Alfons příjímím pobožný nosil jednoduchý oděv a dbal tak málo o zevnější lesk, že se jeho služebnictvo od služebníků jiných šlechticů ani nerozeznávalo; ale tím více se skvěl čistotou mravů, vlídností k poddaným a nelíčenou zbožností. Byl všechněm ve svém království krásným příkladem ctnosti a bohabojnosti. Někteří dvořenínové učinili krále na jeho jednoduchý život pozorna a pravili, že by měl při svém vznešeném postavení více lesku jeviti; načež zbožný král odpověděl, že se chce raději ctností a nábožností od svých poddaných rozeznávati, než-li nachem a drahými kameny.

Karel IX., král francouzský, tázal se jedenkrátě slovutného básníka Torquata Tassa, koho pokládá za nejšťastnějšího? *Tasso* dlouho se nerozmýšleje, odpověděl: „Boha!“ „To je známo, pravil král, ale kdo mimo Boha a po Bohu je nejblaženější?“ *Tasso* ihned dal za odpověď: „Ten, kdo se Bohu nejvíce přiblížil, totiž člověk ctnostný.“

Když francouzský rytíř *Bayard* byl tázán, jaké statky by otec svým dětem zůstaviti měl, odpověděl: „Ctnost, totiž ono bohatství, ježto ani větry nerozpráší, ani bouře nerozmece, aniž jaké násilí lidské dětem neodejme.“

Císař Sigmund kdykoliv volil své rádce, nehleděl na bohatství, vznešený rod, nýbrž na ctnost a působilost. Tak stalo se, že mnozí z rodičů šlechtických, ucházející se o vysoké úřady a důstojnosti, byli pomínuti, ježto se dostávaly obyčejně mužům z nízkého rodu, kteříž slyňuli vědomostmi a ctnostmi. *Sigmund* jsa jedenkrátě tázán, proč šlechtu tak ponižuje pravil: „Lidé obdařeni rozumem a ctností mají šlechtictví své od Boha, ježto i vlastním přičiněním si zasloužili; šlechtici pak urození mají své diplomy jen od lidí, obyčejně spíše z přízně než pro své zásluhy. Právem tedy volím ty, jichž sama ctnost povýšila.“

Když při dobytí jakési pevnosti vůdce nepřátelský se nějakého mudrce tázal, jaké on ztráty utrpěl, odpověděl týž *mudrc*:

„Nižádné, nebo ctnost a moudrost mně žádný s tvých vojínů nemohl odejmouti.“ Slova tato jeví sice marnost; nic méně jest a zůstane pravdou, že statky duchovní, ctnost a moudrost, ničím ani válkou neutrpí.

Když byl dle svědectví *sv. Basilia* veliký mudrc *Bias* syna svého do Egypta poslal a tento se ho tázal, co sobě má hledět tam zaopatřiti, aby mu radost působil, tedy odpověděl moudrý otec: „Zaopatř sobě tam onen poklad, jež co umírající kmet budeš moci s sebou na věčnost vzíti, totiž ctnost.“

Římský mudrc a řečník *Cicero* praví: „Věk ctnostně a šlechetně strávený takovou má do sebe útěchu, že kdo jej tak prožil, nižádného žalu a zármutku ani nepocítí, anebo jen lehce jím dojat bude.“

Ctnost jednuška před nulou. Pod košatou lípou na mechové besídce odpočíval si hodný otec se svými dětmi; neboť již dosti se byli poprocházel. Babil je hezkými povídkami a dával jim vtipné otázky, až to i na tu přišlo: cože by si každý z nich přál? Madlenka pravila, že krásu, Marketka, že bohatství a klenoty, Jakoubek s Filipkem že učenost a důstojenství. Otec udělal mezi těmito odpověďmi svou hůlkou do bílého před besídkou uhrabaného písku celý řádek kroužků. Toho si všimna zvědavý Jakoubek, zeptal se, co ty nuly znamenají. I řekl otec: „Ony jsou odpovědi na ty vaše žádosti. Jako nuly nic neplatí, nestojí-li před nimi jednuška; tak všecka krása, bohatství, důstojnost ano i učenost nemají bez ctnosti — této jednušky — žádné ceny.“ —

Ctnost jest dcera nebes, jež nemusí se štítiti světla; ano právě u světla víry a pravdy nebeské jeví se její spanilost a milostnost nejkrásněji; neb tu se projevuje jako dcera nebeská, ježto v nebesích má původ svůj a k nebesům člověka povznáší, jejížto obličej se stkví jakousi vyšší velebností, jejížto tvář se milostně usmívá a kteráž vážným krokem kráčejíc, vůkol sebe pokoj, utěšenost, radost srdce a blaženost rozsívá. Ano u světla sv. víry teprv nabývá ctnost své pravé ceny. — Tu spatřiti lze, že ctnost je ta nejkrásnější ozdoba, ježto v pravdě krásí člověka, byť i sprosté roucho krylo nahotu jeho a že ona vlastně ceny mu dodává a činí ho drahým a vzácným před obličejem božím, byť i u lidí byl v povržení, a že ona jest pramen všeliké blaženosti vnitřní, ježto činí člověka utěšeného, spokojeného a blahoslaveného, byť i protivensství a nesnáze světa ho stíhaly. — Ano jako diamant v světle slunečním se nejkrásněji třpytí a leskne: podobně projevuje ctnost

v světle víry svou krásu a spanilost. A právě proto ctnost se nemusí štítiti světla denního. Vypravuje se, že jednou vznešený Říman *Julius Drusus* chtěl dát vystaviti dům, ku kterémuž cíli povolal mistra stavitelského. I ubezpečoval ho tento, že dá-li mu pět hřiven zlata, že mu vystaví takový dům, že žádný nebude moci spatřiti, co se uvnitř jeho děje. Na to pak dí Drusus muž, jehož poctivost a rozšafnost vůbec byla známa: „Vystav mně raději takový, jehož zdi by průhledné byly jako křišťál, aby všickni lidé viděli, co činím, a chci tobě ještě pět hřiven přidati.“ — Ovšem, ctnost a spravedlnost nepotřebuje se před lidmi skrývati, anať může směle se objeviti. Pravdať sice, že ctný nerad staví své skutky na odiv, ježto jich nekoná pro čest a chválu lidskou; však ale, jde-li o to, aby porazil lež utrhačů, neb pokořil a zahanbil nepravost, neb aby dal bližnímu dobrý příklad a ku podobným činům ho povzbudil, neskrývá ani on dobrých skutků a spanilých činů svých. Ostatně pak, byť i ctnost, její spanilost a krása nebyla vždy poznána a právě ceněna, proto přece netratí ceny své, tak jako diamant i neuleštěný a neuhlazený v ceně své zůstává. A přijde čas, kde sám spravedlivý Soudce na světlo ji povolá a kde objeví se v celé spanilosti a kráse své. *Dr. Frencl.*

Herkules na rozcestí. Bájí pohané o svém hrdinském Herkulovi neb Heraklovi, že přijda do mužných let, octnul se na rozcestí, nevěda, má-li se v pravo či v levo dáti. Tu se mu ukázala v levo rozkoš v obraze bujné a nestydaté ženštiny, nabízejíc se mu vším způsobem, aby se jí přidržel. Ale z pravé strany přišla mu v ústrety ctnost u vší kráse a slušnosti jak v tvářnosti tak v oděvu a celé postavě i v chování a upřímně mu zvěstujíc mnoho prací a nesnází, bude-li ji následovati, ale konečně že ho předc uvede k slávě a blaženosti. — I neváhal hrdina dlouho a volil si ctnost, provázenu sice nesnázemi, ale vedoucí konečně k blaženosti, povrhna rozkoší, spojenou sice s klamnými slastmi, ale konečně v propast nesmírné bídy uvrhající. — Na tomto rozcestí ocifuje se dříve neb později každý člověk. Zdaž tedy nějaká věc na světě pro něho povážení více hodna jest nad to, má-li se důstojné ctnosti či svůdné rozkoši oddati? Rozhodnutí toto, od něhož buď věčná bída, buď věčná blaženost závisí, může-li pak míti něčeho důstojnějšího? — Když v záležitostech vezdejších lidé tak pečlivě o vše se starají, tak bedlivě všecko rozvažují, tak úzkostlivě se rozhodují, zdali mnohem větší péče a bedlivosti nezasluhují záležitosti duše nesmrtelné, k věč-

němu blahu povoláné? To čiň, křesťane! Pomni, že ze všech péčí vezdejších nemáš důležitější nad péči o uspořádání svého života; žádná že nevyžaduje tak zralého rozmyslu, tak statné odvahy jako ta; nebo dle toho máš trvati až do posledního okamžení života a učiniti konečně rozhodný krok na věčnost. Založíš-li tedy dobře a náležitě život svůj, budou všickni činové tvoji chvalitebni a záslužni a onde se ti za ně dostane odměny neobsáhlé.

Sv. Augustin líčí, jak se mu ukazovala ctnost, když se chystal obrátiti se k Bohu: „Zjevilaf se mi, dí, čistá, důstojná zdrželivost, jasně se usmívajíc, nic rozpustile veselá, počestně mně kynouc a lichotně volajíc, abych jen šel a nic nepochyboval, a rozprostírajíc laskavě rukou svých, jimiž by mne pojala a spolu ukazujíc mi na příklad nesčíslné sbory dobrých svěřenců svých. Tam množství pacholíkův a dívek, tam mládencův a panen všelikého věku, tam důstojných vdov a panických starcův a stařen — a uprostřed všech ona sama svatá zdrželivost, nikoliv jako neplodná, nýbrž co blažená máti svatých rozkoší. I laskavě se usmívajíc kárala mne, řkouc: „Ty bys snad nemohl, co mohli ti a oni? Zdali pak ti všickni mohli sami o sobě, či v Hospodinu, Bohu svém? Hospodin Bůh jejich dal je mně! Proč na sebe spolehaš a stavíš? K němu se utec! Neboj se, nepustí tě, abys padl; utec se důvěrně, Onť přijme a uzdraví tebe!“ Tímto zápasem duševním *sv. Augustin* tak byl dojat, že hojné slzy vyléval a v brzce se obrátil. —

Ctnost jest svrchované, největší dobro v tomto životě, s kterýmž nic jiného porovnatí nelze kromě samého Boha. Nebo jako se v Bohu co nejvyšším dobru v jedno spojené nalézají vsecky dobré vlastnosti, působíce tak dokonalost, všecko jiné převyšující: tak se tytéž nalézají i v ctnosti, jelikož se ona na Bohu zakládá a k němu vede. Neboť znamenáme mezi věcmi stvořenými některé počestné, jiné krásné, některé prospěšné, jiné příjemné a jiné opět jinou dokonalostí se vyznačující a sice tak, že to jmenujeme tím dokonalejší, čím která více dobrých vlastností do sebe má. Když pak to tak jest, jak velmi bude ctnost lásky hodna, ano se v ní vsecky jmenované dokonalosti nalézají? Neboť mluví-li se o přednosti, což jest počestnějšího nad ctnost, ana jest zřídlo a kořen vší počestnosti? Hledáme-li krásy, což krásnějšího nad ctnost? o níž řecký mudrc Plátó se prohlásil, že kdyby lze bylo smrtelnýma očima ji zřítí, celý svět že by k sobě obrátila. — Beřeme-li ohled na prospěšnost, což jest prospěšněj-

šího nad ctnost? neboť skrze ní dostává se nám nejvyššího dobra. „Dlouhost dnů, ba i dary věčné jsou v pravici její, v levici pak bohatství a sláva.“ (*Přisl.* 3, 16). Těší-li tě příjemnost, což může býti příjemnějšího nad pokoj dobrého svědomí, slasti lásky a svobody synův božích, ač nic nedím o potěšení Ducha svatého, které jest nade všechno. — Žádáš-li slávy dlouholeté? věz, že „spravedlivý živ bude; památka jeho v slávě, ale jmeno bezbožného shnije.“ (*Přisl.* 10, 7.) Žádáš-li si moudrosti věz že není lepší průvodkyně moudrosti pravé nad ctnost, ježto přímo vede k Bohu, moudrosti věčné. — Žádáš-li býti jiným mil? nic nepomůže ti k tomu lépe než ctnost, neboť, jak Ciceró dí, „nic není líbeznějšího nad ní, nic co by nám lásku lidí více a snáze získalo; pro ni ctíme a milujeme i ty, kterých jsme nikdy neviděli, ba jí si vážíme i u nepřítelé. — A to jest věc zcela přirozená. Neboť jak z pravé, vespolné souměrnosti údů těla lidského a z náležité směsi šťáv životních povstává krása sama sebou půvabná a k milování táhnoucí; tak se i život náležitě spořádaný tak spanilým objevuje, že se nejen Bohu, andělům a všem dobrým líbí, ale i zlým a nešlechetným uctívost vynucuje. To jest to dobro, což veskrz dobré jest, nic zlého do sebe nemajíc. — Proto též laskavý Bůh spasitelnou onu zvěst spravedlivým vzkázati dal ústy prorockými, řka: „Rcete spravedlivému, že dobře jemu bude.“ (*Isai* 3, 10.) Dobře bude jemu, neboť připraveno jest mu blaho, co všecky blaženosti pozemské daleko převyšuje, t. Bůh sám, a zapsáno jest jmeno jeho v knize života. „Los jeho padl mu výborně“ (*Žlm.* 15, 6,) veskrz blaženosti. Byť se i v nějaké okoličnosti života méně zdál býti šťasten, bude-li jen strasti své trpělivě snášeti, v dobré se mu obrátí; neboť kdo jest trpělivý, má ze škody prospěch, z nesnáze zásluhu, z boje vítězství, slávu a odměnu věčnou. — Kdykoliv Lábán zeti svému mzdy změnil, domníval se, že sobě prospěje a onomu uškodí; ale vždy se stalo naopak. Tak i tobě, milý křesťane, učiní Bůh, že i zlé v dobrou stránku obrátí, když věrně a stále se přidržíš ctnosti. Což bys mohl lepšího učiniti? čím si více prospěti? — Blažení nepoškrvnění na cestě života svého, kteří skoumají svědectví jeho a celým srdcem jej vyhledávají. (*Žlm.* 118, 1.) Jest-li že i světští mudrcové dokazují, že to, co dobré jest, má býti předmětem vůle naší a že si je tím více máme zamilovati, a o ně se snažiti, čím větší jest: což medle jest to, čím vůle tvá tak otupěla, že po nejvyšším dobru, po Bohu samém nic netoužíš? — Jinak tomu

rozuměl a jednal král David. Ačkoliv mnohými starostmi a pracemi zaneprázdněn byl, předce je všecky pod nohama svýma položil, zákon pak Hospodinův uprostřed srdce svého choval. (*Žlm.* 118, 11, 30.). Tak též jednají všickni, kdož si Boha a ctnost za hlavní cíl vyvolili. — Proč by si medle ty tak nečinil, milý křesťane? Což nejsi k tomu dosti povinen? Zdravě-li vše, co tě k tomu zavazuje, povážíš, — musíš se zajisté k ctnosti jako k svrchovanému dobru, puzena cítit. — *Ludvík Gran.*

Nápis pod obrazem sv. Mikuláše v jistém klášteře: „Ctnost nechce tolik býti ctěna, jako spíše plněna. Nejlépe jí odporučí plnění! Každá hodina jest výroční trh, kde se ctnosti všecky ke koupi nabízejí avšak ne mnohé kupují.“ —

Hádka o přednost. — Jedenkrátě hádali se učenici mudrce Bohovida mezi sebou, co by na světě bylo nejlepšího a proto předního zasloužilo místa? To věda učitel, vypravoval jim následující bájku: Za onoho času hádaly se bohyně o přednost a nemohše se porovnat, vyvolily sobě za rozsudce lidi, jichž sešlo se nesčíslné množství do síně skvostně upravené jako k divadlu. — Nejprvé vystoupila Mamona (bohatství) a pánovitě přední žádala místo, řkouc: „Kdo mně může upříti přednosti? Já poskytuju síly a ozdoby vlasti v pokoji i v čas války; já obsypávám svými dary mnohých lidí, jimžto dávám vše, čehož ku cti a vážnosti mají zapotřebí. I toto místo — komu svůj lesk, tato společnost komu svou příjemnou zábavu mají co děkovati, než mně? Proto žádám místa předního.“ — Sotva že Mamona dořečila, veselým krokem přichvátala Rozkoš, jíž Žádost a Přemluva byly v zápětí. Tato počala milostivě zastávati svou velitelkyni, Rozkoš, řkouc: „Občané, nedejte se přemluviti Mamoně i pomněte, že jest služkou vrtkavé Štěstěny! Účel váš tuto jest radost, veselí, rozkoš; proto sláva Rozkoši!“ — Již vstávali tisícové a chtěli volati: „Sláva!“ ana se všemi vnadami vstoupila Krása, jížto jako perle z úst zlatých vinula se slova: „Přátelé, ustaňte! Pomněte, že radost, Rozkoš jest průvodkyně Krásy, že Krása panuje ve všech tvarech na nebi i na zemi!“ „Ano!“ volali mnozí, co zatím Hygiea, bohyně zdraví, předstoupila a s ní v pravo Mírnost, v levo Pracovitost; i počala vážně dokazovati, že je světu nejpotřebnější a nejprospěšnější; neboť koho se ona vzdaluje, tohoť i krása opouští a rád by obétoval všecku mamonu, všecky statky své, aby jen onano mu svou jasnou tvář ukázala; i dokládala se všemi přítomnými, že i sama Rozkoš potřebuje od ní svo-

lení. — Mnozí jí přiřvědčovali. — Konečně vstoupila vážně Ctnost i s četným komonstvem, v němžto se nejzáze skvěla Čest. Tvář i celá postava Ctnosti byla spanilá, velebná. Ještě nebyla otevřela úst a již srdce všech téměř přítomných plesala a jednohlasně voláno: „Sláva ctnosti! sláva! sláva!“ — Mamona a Rozkoš pozdvihly na okamžení sykot; ale brzo rozhodla celá společnost, že přední místo náleží Ctnosti, druhé Zdraví, třetí Kráse, čtvrté Rozkoši a Mamoně nejposlednější. — — Když učitel Bohovid domluvil, pravili učenici: „Tak jest! Ctnost jest na světě nejlepší a předního zasluhuje místa! — *J. B. P.*

Hádka květin. Ve věnci, kterýž si *Ludmila* uvila k božímu Tělu, našly také místa dva prostomilé kvítky, t. pomněnka a fialka. Stályť blízko sebe, tak že je dělilo jen několik zelených lupenů. Obě, pomněnka i fialka, vynikaly tu pěkně na své zelené půdě a kdo na ně pohledl, řekl od srdce, že by bez kterékoli z nich věnec ten ani tak pěkný, ani tak milý nebyl. — Pomněnka však myslela, že by se jí susedstvím fialčiným dělá jakási ujma; proto by jí byla ráda vypíchala odsud. Pohlednouc tedy s vysoká na svou přítluženou susedku, pravila: „Hle, jak skvěle vyniká jasná moje modř na temnozelené půdě a vábí k sobě oko člověka už hned z daleka. Tvé tmavé modro ale, ubohá fialko, mizí hnedle na dobro v stinném svém okolí. Věru, že by *Ludmila* tvou nepřítomnost ani nepouřšila; aspoň nevalné ceny tebou nabývá vínek, pletený bělostnými prstíky jejími!“ — Fialka honosnou řečí tou bolně dojata, odvětila, řkouc: „Proč mnou zhrzíš? proč mne odsud vypuditi chceš? Všakť máme každá svou osoblivou vnađu, svou obzvláštní cenu. — Po tobě se pídí, kdo oku svému rozkoš ustrojiti chce; kdo pak okráti prabne lahodou posilující vůně, ten hledá a trhá mne. — Ve věnci ale, domáhá-li se jinak jakés dokonalosti, nesmí z nás tuším chyběti nikterá.“ — — Jak nedokonalá byla by, křesťane, tvá ctnost, kdyby jí scházela buď stálost a vytrvalost, nebo skromnost a pokora. — Ctnost jest jedna, obsahující všeliké ctnosti. — *Černohouz.*

Obrazy ctnosti.

Na ctnost.

Božské jiskry svaté plémě
dané k potěšení nám,
bez tebe by spustla země
svět by lidský sešel sám.

Co jest krása proti tobě?
Tato světlá bublina
sejde zase v malé době
jako jarní květina.

Hynuio by člověčenství
bez tě ctnosti, v krutou noc,
ty nám leješ v protivenství
do ran balsamovou moc.

Hněvkovský.

**Ctnost a hřích, pláč
a smích!**

Nebe, dobré nebe!
co se to jen děje?
Ctnost nebeská pláče,
hřích se na hlas směje!

Vyplač se jen, ctnosti,
bys' se mohla smáti.
Směj se hříchu, směj se:
brzo budeš lkáti.

Fr. Rubeš.

Krása ctnosti.

Synu můj! vše živobytí
láska moje zasvětila,
by jen mohla dociliti,
ctnost by se ti zalíbila.

Zákonů ti nechci dáti,
nad ně mohu tebe vznésti,
možno-li jen ukázati,
šlechtnost jak krásná jesti.

Vůle vůli podrobená
nehodna jest šlechty ctnosti;
vůle s ctností spřátelená —
tato nezná povinnosti.

Kdo jen proto k ctnosti čelí,
že k tomu kdos ponabízí,
aneb že to kdosi velí,
otrokem je vůle cizí.

Kdo však to, co rozum chválí,
z lásky, ne však z povinnosti
chce, a od zlého se dálí,
milencem ten sluje ctnosti.

Ctnost jest anděl, jehož kráse
nic nemůž se vyrovnati;
kdo ji poznal v její spáse,
ten ji musí milovati!

Ctnost je krásy tak mohoucí,
že ji musí rozum ctíti,
že jí musí srdce tlouci,
že ji musí vůle chtíti.

Jablonský.

Věčná je ctnost.

Co je věčnost? Ptej se háje!
nepoví, když opadáva. —
Co je věčnost? Ptej se růže!
nepoví, když odkvetáva. --

Co je věčnost? Ptej se zdroje!
nepoví, když vysycháva. —
Co je věčnost? Ptej se hvězdy!
nepoví, když zhasínáva. --

Co je věčnost? Ptej se ctnosti,
dcery její milokrásné;
neopadá, neodkvetá,
nevysychá, neuhasne.

Mil. Straka.

Perla ctnosti.

Synu, veliké jsou touhy
po bohatství plameny;
projdeť všecky země prouhy
pro zlato a kameny.

Ona projde o své berli
tajné moře doliny,
a vybírá vzácné perly
z jeho svodné hlubiny.

Avšak jeden drahý kámen,
jeden krásný, zlatý skvost,
jediné perly čisté plamen
stačí pro tvou bohatost. —

Dobuť kámen si moudrosti
a zlatou pracovitost,
přidej k tomu perlu ctnosti,
a pak máš na věky dost.

Jablonský.

Růže.

Rozvíjí se v sadě růže,
jest to růže stolistá;

slunečko jí dopomůže,
rozvíje se dočista.

Mine jaro, v parnu léta
růže zase odkvete;
bude po kráse té veta,
jako po všem na světě.

Přijde jeseň, tuť i s růže
také listí opadá;
ustele si zima lůže,
pustá bude zahrada!

Tak hle, dítě, nezůstane
na růži než trní jen;
tak se tvé mladosti stane:
pomine co krásný sen!

Něco však i po mladosti
zachová svou cenu vždy:
nezměnná krása ctnosti
potrvá až na věky.
Čelakovský.

Přítel.

Ctnost je klenot nejkrásnější
nad vše jiné ve světě;
žádný kvítek spanilejší
jak on v ráji nekvete.

Ctnost se přemile usmívá
na své věrné ctitele;
kdo ji ve vážnosti mívá,
má vždy na ní přítele.
Muza moravská.

Místo a doba ctnosti.

Synu! jinde konvalinka,
jinde čistá lilije,
jinde skromná violinka,
jinde sliz si libuje.

Jindy kvete kamelie,
jindy outlá pomněnka,
jindy růže věnce vije,
jindy pyšná jirinka.

Ter, jenž kázal kvítkům rosti,
kázal jim též kdy a kde:

tak i mívá každá z ctností
dobu svou a místo své.

Jablonský.

Růže a lilije.

Maličká Hanička
krásný věnec vila;
mezi dvěma růžičkami
a pestrými kvěťinkami
lilijátka zářila.

Hle matinko, jaká krása!
růže lilium opásá.
Na bělosti lilijové
spějí z růží červánkové
ranní září zdobení,
svěží rosou kropení!

Řekla matka: Dcero má!
věz, co obraz znamená:
Kdo si volí za přátele
dobré duše, ctností skvělé,
těm bývají druhův ctností
okrasou a blažeností.

B. Peška.

Tulipán.

V zahradě syn s otcem seděl,
kolem na květiny hleděl,
až jsa plný dychtivosti
vzdychnul: „Kýž já k své radosti
jenom jedno kvítko mám!“
Otec dí: „Rád tobě jedno dám.“

„Jdi a které nejvíc tobě
líbí se, to ulom sobě!“
O jak šťasten je Štěpánek!
honem jde v nedočkavosti,
květ utrhne dle libosti:
květ ten — krásný tulipánek.

Líbá jej a prstem hladí;
chválí, že jest spanilý,
že si za okno jej vsadí. —
Otec dí: „Ó rozmilý!
Že se tulipán ti líbí?
Nevíš, že mu vůně chybí?
Zda-li synu, chtěl bys kvítí
bez líbezného vůně mítí?“ —

O jak mnohý z neznalosti
volí krásu beze ctnosti!
A. Čermák.

Jablko červené.

Často jabko zevnitř červené
uvnitř bývá červem zkažené:
rovněž onen sebe šidí,
kdo se z venku na dům dívá;
ať i uvnitř pilně slídí,
kde se mnohá slabost skrývá.

Tak i člověk ve tmách bloudí,
který dle kabátu soudí;
duch šlechetný bydlivá
v sprostém často šatě,
když se zlosyn pyšnívá
v hedbáví a zlatě.

Hajniš.

Topol a lípa.

Topole, proč prudko zhůru ženeš?
proč si širší korunu nekleneš?
Věř mi, pouhá výška není dost.
Do nebe bys třeba mohl sáhnout,
zde když ruku neumíš napřáhnout,
směšnou bude chlapcům tvá štíhlost.
Na pevném kořenu byt spořádat,
k nebi hledíc, v šířku se rozkládat,
kvést, vonět, viď lípo, to je ctnost!
Jahůdky.

Ž e ň.

Chodí rolník po svém poli,
měrným krokem kráčeje;
zlaté zrno v brázdě klade,
pln jsa blahé naděje.

Dvě jsou ctnosti jen.

Dvě jsou ctnosti jen; byt by vždy pospolu stály,
dobrota jsouc velikou, dobrotivou velikost!

Dvě dráhy k ctnosti.

Dvě dráhy k ctnosti, jimž člověk se blížiti touží;
jedna-li zavřena nám, otevřena je druhá.
Šťastník čině, avšak trpěním ji dosáhne nešťastník:
blah, kdo losu přízní oběma k ctnosti veden. —

Schiller přel. Purkyně.

Mine jaro, přijde léto,
doba žně mu nastala:
hle, co ruka pilná sila,
stonásobně získala.

Vše, co seješ v brázdě času,
budeš jednou sklízeti:
símě ctnosti, símě hříchu
ku žni musí dospěti.

J. Ř.

Ctnost si oblibuj!

Krásný kvítku, ctnosti! tebe
má si duše oblibuj,
pravdo, světlo pošle z nebe,
ty mou drahu osvěcuj!

Vás chci hájit, pro vás statky,
zlato, pole, sady, dům,
i svou krev dám na rozchvatky
bohaprázdným zlosynům.

Krásné sestry, drahé perly,
neste svoje vládoberly
i v ten nejzadnější kraj,
ať mění se země v ráj! —
Drbohlav.

V č e l a.

Včela vše proletá kvítí
shromažďujíc vonný med;
nessaje však tam, kde cítí
záhubný pro sebe jed.

Ty pak, hledáš-li radosti
ve světě tom někdy zlém;
musíš býti čistě ctnosti
věčně věrným přítelem.

Jablonský.

Ctnost bez náboženství.

Díš: třeba by o Boha lidé málo dbali,
jen kdyby vroucně o ctnost a šlechtnost stáli!
Hlupec praví: nech sobě zdroj v horách vyprahne,
jen když do města voda po trubách se táhne.

Čelakovský.

B. O ctnosti zvlášť.

Hlavní rozvrh ctnosti.

Jest více rozdílů ctností, které má křesťan konati. Jsou t. ctnosti božské a mravné dle předmětů, na něž se vztahují.

Ačkoliv ctnost jedna jest,
předce jest k ní mnoho cest.

a) Božské ctnosti.

1. Božské ctnosti jsou takové ctnosti, ježto přímo k Bohu směřují, při nichžto vůle a hotovost v dobrém zrovna na Boha se vztahují. — Bůh sám jest předmětem božských ctností, jakož i pohnůtkou jejich.

2. Tři jsou božské ctnosti: víra, naděje, láska.

3. Ctnosti tyto nám Bůh sám při ospravedlnění *na křtu* svatém skrze Ducha sv. vlévá.

4. Nazývají se také křesťanské ctnosti, protože jich nikdo míti nemůže, leč kdo Kristův jest, totiž křesťan.

5. Božské ctnosti týkají se všech našich povinností k Bohu, k němuž když je věrně plníme, jistě nás vedou.

6. Důležitost těchto ctností jest patrna odtud, že jsou základem všech jiných ctností a nevyhnutelnou podmínkou spasení.

7. Máme často tři božské ctnosti vzbuzovati, t. j. máme připomínati sobě, čemu a proč věříme, co doufáme a koho milujeme. Tím způsobem netoliko vědomí náboženské v sobě ožívujeme, ale také v těch ctnostech se utvrzujeme.

Zvlášť je křesťan povinen tři božské ctnosti vzbuzovati: a) když nabude rozumu; b) když proti těm ctnostem pokoušen bývá; c) když nějakou svátost přijímá; d) v nebezpečnosti života, zvláště pak e) na loži smrtelném; poněvadž v nich nejen živ býti, nýbrž i umřítí má. NB. Viz i díl III. str. 65.

Slova písma sv. Nyní pak zůstávají: víra, naděje, láska; tyto tři věci (ctnosti); ale největší z nich jest láska. I. *Kor.* 13, 3.

Výroky svatých. Co jest panictvo mysli? Neporušená víra, pevná naděje, upřímná láska. *Sv. August.* — Vzdělávejte se u víře, ježto nám dána, která nás všech jest matkou, na kterou následuje naděje a předchází láska k Bohu, ke Kristu a k bližnímu. V těch kdo kráčí, naplnil zákon spravedlnosti. *Sv. Polykarp.* — Víra zůstává rozumu, naděje paměti, láska vůli. Víra ctí Otce, neboť se podpírá o všemohoucnost, naděje ctí Syna, neboť se zakládá na vykoupení jeho; láska ctí Ducha svatého, obsahuje a miluje dobrotu. Víra nám blaženost ukazuje, naděje nás pobádá, bychom po ní toužili; láskou jí dosahujeme. Všech těchto je třeba pro život tento; v nebi zůstane jedině láska. *Sv. Frant. Sal.* — Víra jest první, kteráž duši podmaňuje, nápotom obživuje láska příkazy života, jejichž ostříháním naděje naše se upevňuje a počíná svítiti, co prvé toliko věřeno bylo. *Sv. August.* — Apoštol schvaluje a poroučí víru, kteráž skrze lásku působí (*Gal. 5, 6.*) a kteráž ovšem bez naděje býti nemůže. Tudíž není ani láska bez naděje, ani naděje bez lásky, ani oboje bez víry. *Sv. Aug.* — Onen zajisté věří v Krista, kdo i doufá i miluje. Nebo má-li víru bez naděje a bez lásky, věří, že jest Kristus, ale v Krista nevěří. Kdo tedy v Krista věří, věrou tou Kristus k němu přichází a tím způsobem bývá s Kristem sjednocen a údem těla jeho učiněn. — To se však státi nemůže, leč by přistoupila i naděje i láska. *Sv. Aug.* — *Láska jest větší než víra a než naděje; onať vyniká nad kterékoli jednotlivé dobrodětství a nad samo mučnickví. Totě to, co v nebesích u Boha s námi na věky trvati bude.* *Sv. Cyprian.*

Připodobnění. První počátek a jako základ blaženosti jest víra; prospěch víry a rozšíření toho na víře rozprostřeného stavení jest naděje a dokonání jest láska. *Origenes.*

Průpovědi.

Božské ctnosti k Bohu směřují,
s Bohem na věky nás spojují.

Víra s nadějí a láskou
hlavní ctnosti křesťanské jsou.

Tváť víra základ naděje, na nichž spočívá láska :
bez víry, lásky naděje kde tvá je s Bohem páska?

Tri andělé strážci mají člověka skrz život vést,
a když přijde na hlubinu, jej přes ni bezpečně nést.
Jsouť dle jména andělé: Víra, láska, naděje. *V. Furch.*

Podobenství sv. Františka Saleského o třech božských ctnostech.

„Víře se spása ukazuje, naději připravuje, lásce však udílí. Víra značí cestu do vlasti vyvolené jakož obloha a ohnivý sloup jasností a temností svou značil cestu Israeli do země zaslíbené. — Naděje nás sytí manou nebeské sladkosti; láska však vede nás jako archa úmluvy do oné nadhvězdne říše pravým Israelitům zaslíbením předpověděné, kde přestane sloup víry naším vůdcem a mana pokrmem naší naděje býti.“ —

Sv. Bernard, medotekoucí učitel církevní, poměr tří božských ctností krásně a stručně líčí, uváděje je, jakoby vespolek rozmlouvaly. Víra praví: „Vím a vyznávám, že Bůh množství nesmírných a nevyslovných darův uchystal svým věrným!“ Naděje i hned se hlásí, řkouc: „Ty všecky pro mne uschovány jsou!“ Láska však dokládá: „Poběžím si pro ně!“

Víra, láska, naděje (podobenství). *Svatobor* měl jediného syna, jehož, aby nabyl moudrosti pro život, chtěl poslati na vysoké školy. Když měl odcházeti, plakala matka hořce, řkouc manželi svému: „Srdce mé jest skormoucené; neboť se o syna bojím. Považ, muži, zdaž jinoch nezkušený bude moci odolati tolikerym osidlům lákavého světa, nemaje po boku otce ani matky, aby bděli nad jeho nevinností? Kterak ve všelikých nebezpečnostech a nehodách těla i duše, ježto žádného člověka nemíjí, obstojí bez přítele a rádce?“ — Mlčky přinesl otec knihu z vedlejší komnaty i pravil vážně a důvěrně: „Neboj se, matko! neboť obsah této knihy, kterýž jsem od nejútlejšího věku synu našemu byl sdílel, jest hluboko v srdce jeho vštípen i bude po všech cestách věrným jeho průvodčím.“ Matka vytáhla knihu z pouzdra; byla ozdobně vázána. — Na přední desce zářilo oko boží; na zadní byl též zlatem vytlačen věnec z kvítí a ovoce rozmanitého a uprostřed věnce byl kříž, o nějž z pravé strany opírala se kotev, a z levé se ho dotýkalo srdce hořící. — „Znáš význam těchto obrazů?“ ptal se otec. „Obraz z předu,“ odvece matka, „připomíná Boha vševědoucího a onen vzadu znamená víru skrze Krista, lásku účinnou a naději z obou vyplývající.“ „A tyto tři božské ctnosti,“ doložil otec, „zobrazené na deskách a vyložené v knize této (v katechismu), ježto jsme vštěpovali povždy i v srdce našeho Pravomila, doufám, že jako andělé budou ho provázeti po kluzkých cestách vezdejšího života.“ — *J. B. P.*

S v í c e.

Tat, jež překrásným plamenem tuto leskne se svíce,
v jednom světle nauku tobě skytá.

Záře ti víru jeví, horkem se vyjádřuje láska,
světla směr obvýšený naději tobě zračí.

Fr. Sušil.

Příklady o Božských ctnostech vesměs.

Biblické: Víru, naději a lásku měli i dokazovali v starém zákoně všickni svatí patriarchové: Abraham, Isak, Jakub, Mojžíš; svatí proroci: Isaiáš, Jeremiáš, Ezechiel, Daniel a. t. d.; lidé nábožní: Job, Tobiáš a m. j. v.

V zákoně novém *Maria, Josef, svatí apoštolové* a m. j.

Všickni svatí a světice církve katolické měli a vyznávali všecky tři božské ctnosti: víru, naději a lásku. Zde jen některé na příklad uvedeme.

Sv. Vít, mučeník a patron české země, jehož památka se koná dne 15. června, byl jak známo narozen z rodičů pohanských, avšak chůva a pěstounka jeho sv. Krescencia a manžel její sv. Modest vštíplili záhy v srdce jeho víru Kristovu, kterouž co dítě ochotně přijal a neohroženě vyznával jak před svým otcem tak i před vládařem Valeriánem, ano i před samým císařem Diokleciánem a z lásky k trojjedinému Bohu mnohá muka snášel s největší trpělivostí a smrt bolestnou podstoupil, koje se nadějí na věčnou blaženost, již se mu také dostalo v nebesích. — Buďmež, křesťané, jeho následovníci zvláště v oněch třech božských ctnostech, kterých jemu bránu nebeskou otevřely.

a) *Sv. Vít*, jenž Krista statečně vyznával a pro něho život obětoval, *jest nám příkladem pevné, živé víry*. — Vám, křesťani, dostalo se toho štěstí, že jste byli zrozeni z rodičů křesťanských, že hned na křtu svatém obdrželi jste dar víry, že ve víře záhy byli jste vycvičeni jak od rodičů, tak i ve škole a v chrámu Páně. Děkujte Bohu za všecky ty milosti a držte se pevně Boha trojjediného, v něhož jste uvěřili. — Máť víra Kristova ovšem mnoho tajemství, jež rozum lidský přesahují, avšak jsou velmi spasitelná, jako tajemství o nejsv. Trojici, o nejsv. svátosti oltářní a jiné. Jen pevně věřte, čemu Církev sv. učí. Neboť, co zde vidíme v obraze, tam patřiti budeme tváří v tvář a v patření tom budeme věčně blaženi. (srv. *Jak. 17, 3.*)

b) *Příklad sv. Víta nechť vás k důvěře, či k naději povzbuzuje*. K tomu cíli uvažujte díla nejsv. Trojice, každé osoby božské

zvlášť. Bůh Otec jest stvořitelem naším, kterýž nedá dílu rukou svých zahynouti. Bůh Syn jest naším Vykupitelem, kterýž nezmaří svých vykoupenců. Duch sv. jest naším Posvětitel, kterýž nás slabých podporuje, bychom ctnostni byli a spaseni. To vše naplňuje nás důvěrou, že Bůh trojjediný poskytne nám také prostředků, abychom svého cíle, nebe dosáhli. Upevněte se tedy v naději, že Bůh trojjediný dá vám síly a statečnosti, byste své mnohé a těžké povinnosti věrně mohli plniti a nad nepřáteli spasení svého zvítěziti. „Kdož doufá v Hospodina — jako sv. Vít — blahoslavený jest.“ *Přísl. 16, 20. srv. I. Petr 2, 10.*

c) *Sv. Vít vás pobízí také k vroucí, horlivé lásce Boha trojjediného.* Abyste pak k lásce té se roznítily, uvažujte co každá z těch tří božských osob z lásky k nám působí. — Bůh Otec z lásky všecky své tvory zachovává zvláště pak o nás lidi pečuje. On ani hříšníků nezavrhl, nýbrž tak miloval svět, že Syna svého na smrt vydal. — Kristus Syn boží z lásky sstoupil s nebe, učil, trpěl, zemřel, z mrtvých vstal, odešel na nebesa, však při nás zůstává s námi se pojí, v nebi je naším prostředníkem a bude nám milostivým soudcem. — Duch sv. rozum náš osvěcuje, vůli k dobrému nakloňuje a posvěcuje nás, abychom se Bohu líbili a spasení došli. „Proto milujte Boha trojjediného, který prvé miloval nás.“ Milujte Boha Otce, jemuž lásku dokazujte věrným zachováváním sv. přikázání. Milujte Syna božího, kterýž zemřel na kříži, abychom i my zemřeli hříchu a činili pokání. — Z lásky k Bohu milujte i bližní své, jakož nám přikázal, „abychom se ve spolek milovali.“ — Milujte Ducha svatého, kterýž lásku rozlévá v srdce vaše; proto za milost Ducha svatého prostě a s ní horlivě působiti se snažte. — Tak následujte sv. Víta ve víře, naději a lásce k Bohu trojjedinému (srv. *Žid. 6, 11. 12.*).

Také *sv. Marketa*, mučnice a panna, jejíž památka v církvi se koná 13. července, (v. *Životy svatých od Karlíka*) jest nám příkladem, jak tři božské ctnosti konati máme. — a) Jako sv. Marketa měla víru, dle níž se v životě svém řídila, tak i my víru Kristovu po otcích zděděnou veřejně vyznávejme a dle ní se v životě řídme. (*Žlm. 11, 6*). — b) Mějme pevnou naději v pomoc boží ve všech případnostech života a doufejme v onen život věčný, kterýž nám Bůh zaslíbil a Kristus na dřevě kříže vydobyl. (*Gal. 5,5.*) — c) Mějme i lásku k Bohu, ku Kristu, Spasiteli svému — a jistojistě ponosou tyto tři božské ctnosti tak utěšeného ovoce v nás, jako v svaté Markytě. A ovoce to bude čistota mravů,

nevinnost, pokora, poslušnost, vřelá oddanost a věrnost a upřímná hotovost přinést Bohu i největší oběti. — Toť olej do lampy každého křesťana, s nímž předstoupiti má před soudnou stolicí Kristovu, bez něhož nebyli bychom připuštěni na svatbu Beránkovu. — Než poměry a okolnosti křesťanů jsou rozdílné dle pohlaví a povolání a protož i rozmanitý způsob, jak se víra, naděje a láska na jevo dává a jak se i ovoce těch ctností jeví. Však víme z úst samého Spasitele, že „ten kdo činí vůli Otce, kterýž v nebesích jest, vejde do království nebeského.“ (*Mat. 7, 21.*)

Obrazy.

Co ti, bratře, na srdce vždy kladu,
co tě chránit bude před zoufáním,
co ti v bídě bude nebes váním,
v žáru vášně co ti podá chladu.

Co ti zjeví světa všechnu vadu,
před jeho zlým střehne počínáním,
co uchrání tebe před vysmáním
všech tvých škůdců, proti nim dá radu.

Co ti v štěstí bude za podnoží,
za podnoží pevné, nevyvratné,
o něž zub se zlomí bouře matné:
Trojice jest vrchol svaté ctnosti,
odlesk té, jež nad hvězdami hostí —
Víra, naděje a láska boží.

V. Sázavský.

Víra, naděje, láska.

Víra buď tvým silným mečem v boji,
štítem tvým pak sladká naděje;
láska k Bohu, k bratru nechť tě pojí;
milou družkou buď vždy ctnost ti stálá;
důvěra tvá v Boha — žuly skála:
pak se věčnost na tě usměje.

J. Dostál.

Víra, láska s nadějí.

Ať si jak chce moře zmitá
člun našeho života,
ať ho stíhá bouře lítá,
živlu vzteklá mrákota:

zjasňující černé noci
ve trítěhvězdí tajné moci
nad námi se vznášejí:
víra, láska s nadějí.

Čelakovský.

Víra, naděje, láska.

Věčný Bože, Pane, Králi,
který velíš všemu míru,
jenž jsi dítkám svým dal život
dej jim také svatou víru!

Synu Boha, jehož slova
v nebes říši nás unáší,
jenž nás učil v Boha doufat,
nadějí vlej v mysl naši.

Ty pak svatý Duchu, v jehož
ochraně jest církev svatá,
dej by láskou do skonání
naše byla srdce zňata!

A. V.

I. V í r a.

1. Víra jest ctnost, v kteréžto člověk z nadpřirozené milosti boží vždy hotov jest za pravé míti všecko, co Bůh zjevil a proto, že to Bůh zjevil.

„Víra křesťanská jest dar boží a ctnost, kterou se naše duše osvěcuje a nakloňuje (schopnou i ochotnou se stává,) abychom poznali, za pravdu měli a pravidlem života svého učinili, co Bůh zjevil a nám skrze katolickou církev překládati dává. *Kat. od Sk.*

2. Vysvětlení. Víra slove dar boží z nadpřirozené milosti, ježto z pouhé milosti se nám Bůh zjevil, z milosti se víra křesťanská káže, a z milosti za pravé přijímáme, co nám Bůh a sv. církev věřiti velí.

Však víra jest také skutek vůle a činnosti lidské, neboť je k tomu dobré vůle a přičinění třeba, aby člověk uvěřil, u víře se cvičil a upevnil.

3. Víra křesťanská jest kořen neb základ náboženství i vši mravnosti a podmínka našeho spasení.

Poznamenání. Obšírnější výklad o víře v. díl I. str. 31.

Slova písma sv. Víra jest nadějných věcí podstata, důvod neviditelných. *Žid.* 11. 1. — Víra jde ze slyšení, slyšení pak skrze slovo Kristovo. *Řím.* 10. 17. — Milostí spasení jste skrze víru, a to ne sami ze sebe: dar zajisté boží jest; ne z skutků, aby se někdo nechlubil. *Ef.* 2, 8. 9. Všelike dání výborné a každý dar dokonalý s hůry jest. *Jak.* 1, 17. — Kdo uvěřil a pokřtěn bude, spasen bude. *Mat.* 16, 16. — Totož jest dílo boží, abyste věřili v toho, kteréhož on poslal. *Jan* 12, 44 a *Jan* 17, 3. — Kdo věří v Syna, má život věčný. *Jan* 3, 36; 6, 47. — Bez víry nemožno Bohu se líbiti. *Žid.* 11, 6. — V Kristu Ježíši ani obřízka neplatí, ani neobřízka, ale víra je, kteráž skrze lásku působí. *Gal.* 5, 6. — Vidíte-liž že ze skutků ospravedlněn bývá člověk a ne z víry toliko. *Jak.* 2, 24. — Spravedlivý z víry živ jest. *Gal.* 3, 11; *Žid.* 10, 38. — Kdo jest, jenž přemahá svět? leč kdo věří, že Ježíš jest Syn boží I. *Jan* 5, 5.

Připodobnění. Víru jmenujeme kořenem a ctnosti ratolestmi, skutek hroznem, nábožnost vínem. Jelikož bez keře ničím není

ani ratolest ani hrozen: rovněž tak bez víry není ctnosti. Víra jest křesťanu tak potřebna, jako živému dýchání. *Sv. Vilém.* — Dům bez základu není, taktéž budovu ctnosti bez víry vystavěti nelze. *Sv. Bonav.* — Jako požitky země nerostou, aniž zrají bez slunce a deště: tak i člověk nemůže ovoce nésti, dobré skutky konati, nemá-li víry. *N.*

Průpovědi.

Máš-li v Boha víru,
srdce tvé má míru.
Mravnost víru nenahradí;
běda však, kde hříchy řadí!

Ctnost bez víry — bez náboženství.

Díš, třeba by o Boha lidé málo dbali,
jen když by vroucně o ctnost a šlechetnost stáli.
Hlupec praví: nech sobě zdroj v horách vyprahne,
jen když do města voda po trubách se táhne. —

Obrazy.

Víra — náboženství křesťanské — představuje se jak osoba ženská s křížem, kalichem a knihou nového zákona. Katolík maluje na kalich hostii. Pouhý kalich bez hostie jest příznak kališníkům neb utrakvistům.

V í r a.

Víra, synu, jest to perla
nebeského leskotu,
potřebná to boží berla
pro pouť v tomto životu.

Víra činí silným slabce,
víra hory přenáší;
svobodnými činí rabce,
žáhu vášní unáší.

Víra základ, víra kořen
pro ducha jest životný;
tam, kde víry chrám je zbořen,
vládne záhyn jistotný.

Pro řeč boží jesti uchem,
okem pro svět věčných kras,
oživným jest mysli vzduchem,
vazbou, jež pne k Bohu nás.

Zákon víry pouhá láska,
jíž strast všechna pomíjí;
příkaz její zlatá páska,
jež svět blahem ovíjí.

Pokoř, synu, svého ducha,
cti tu svatou záclonu,
a tvá duše nebuď hlucha
k nebeskému zákonu.

Fr. Sušil.

Pravá svoboda.

Hoj, letí komoň lepý,
sokolí jeho chvat;
i letí volnou stepí,
jež plna jarních vnaď.

Kam nese chvatu svého,
orlí proč jeho stín?
Slyš hlasu bujarého,
onť pravý, volný syn.

Tam mlha pluje lehce
pod nebes blankytem,
i vraník klusá, — řehce
tím nočním úkrytem.

Již hřívu v slunci suší
a klade v rosný klín,
tam zplesá srdcem duší
i jednou český syn.

Jen víra dá svobodu
tu pravou, lásku, mír;
a zmůže vši nehodu,
již rozsil hříchu vír.

Jen takto, bratří, k cíli,
a budem svoji v čas;
i národ s námi milý
rozkvěte znovu zas.

Fr. Al. Lhotka.

Slova víry.

Tré slov vám jmenuji vývažných,
tať ústo nechť ústu podává;
tať věci nepocházíť od věčných,
o nich vzdána jen od srdce zpráva.
Komu slova ta nic více neplatí,
tenť všechnu vyšší cenu potratí.

K svobodě stvořen jesti země syn,
třebať byl i rozen ve žaláři,
křik láje nevedť vás do zmatenin,
neuvěřte šílenci, ni snáři;
nevolníka an řetěz roztrhne,
nebojte se však myslí svobodné.

Ctnost pak, ta dojistá ne lichý
chřest,
konat ji jest člověku přáno;
nebeských on k ní pohledávej cest,
ač to bez bludu jistě nedáno;
co rozumných um však sotva zná,
to dětinná sprostnost často koná.

Jest Bůh, bytujet jeho vůle svatá,
lidská nechť se jakkoli chvěje;
času, prostoru mezery přechvátá
mysl ve všemíru co žije;
nechať ve světě vše se kolem točí,
klidný duch se z své dráhy nezbočí.

Třech slov těch chraňte si vyvažných,
tať ústo nechť ústu podává;
ač věci nepocházíť od věčných,
o nich vzdána nám od srdce zpráva.
Komu ta slova nade všecko platí,
tenť vyšší svou cenu neztratí.

Purkyně ze Schillerových básní.

II. Naděje.

1. Naděje jest ctnost, v kteréžto člověk z nadpřirozené milosti důvěrně očekává, co Bůh slíbil a proto, že to Bůh slíbil.

„Naděje křesťanská jest dar boží a ctnost, která nás činí spůsobilé, abychom sobě žádali a důvěrně od Boha očekávali, co nám pro zásluhy Ježíše Krista slíbil, totiž blaženost věčnou a čeho nám třeba jest, abychom jí dosáhli.“ *K. Sk.*

2. Vysvětlení. Jako víra, tak jest i *naděje dar nadpřirozené milosti boží*, jelikož jest to nadpřirozená milost, že nám Bůh slíbil věčnou blaženost i prostředky, abychom jí dosáhli. Také jest to dar boží, že my toho důvěrně očekáváme.

Zároveň jest naděje také skutek spolupůsobení člověka, ježto z dobré vůle, ochotně a dobrovolně zaslíbení boží přijímá a splnění jeho důvěrně a toužebně očekává.

3. Toužebné očekávání jmenuje se také doufání. Doufání má vždy nějakou pochybnost. — Mizí-li veškerá pochybnost, proměňuje se naděje v důvěru.

4. V naději dochází člověk svého posvěcení a spasení. Poznámání. Ostatní o naději v. díl II. str. 3.

Slova písma sv. Ve jmenu jeho národové doufati budou. *Mat.* 12, 21. — My duchem z víry očekáváme naděje spravedlnosti. *Gal.* 5, 5. — V naději spasení jsme. *Řím.* 8, 24. — Blahoslavený člověk, jemuž jest jmeno Hospodinovo naději jeho. *Žlm.* 39, 5; *Přisl.* 16, 20. — Mně pak přidržeti se Boha, dobré jest: skládati v Pánu naději svou. *Žlm.* 72, 28. — Každý, kdož má naději v něm, posvěcuje sebe, jakož i on svatý jest. I. *Jan* 3, 3. — Doufání mám, že, kterýž započal ve vás dílo dobré, dokoná je až do dne Krista Ježíše. *Fil.* 1, 6. — Bůh zajisté jest, kterýž působí chtění i vykonání podle dobré vůle své. — Všecko mohu skrze toho, kterýž mne posiluje. *Fil.* 2, 13; 4, 13. II. *Tes.* 3, 3.

Přípodobnění. Pocestný kráčí, doufaje dojíti cíle: odstraň cíl a zmaříš síly jeho. *Sv. August.* — Jako břecťan podpory hledá, by vzhůru se pnul; tak naděje tvá vzhůru k Bohu se vznášej. *Lohner.* — Jako lodníci k hvězdám, tak křesťan stále k Bohu pohlízej. *L.* — Co kotva lodi, jest naděje v Boha člověku. *L.* — Pocestný těší se na dobrou hospodu a křesťan těší se naději království nebeského. *Lohner.*

Průpovědi.

Naději svou v Bohu skládej,
co je slušného jen žádej.

Na zemi tu záleží
blaženost jen v naději.

Jistě blažený ten bývá,
naději kdo v Bohu mívá.

Keř podetni, růže svadne,
Bez naděje srdce chřadne.

N a d ě j e.

Život dalece se táhne
zřídka cestou růžovou,
mnohdy vodí trnovou:
blaze, k naději kdo sáhne!

Čelakovský.

Obrazy.

Naděje neb důvěra obrazí se co žena, jež opírajíc se o kotvu k nebi hledí; někdy držíc kvetoucí ratolest, k nebi se vznáší.

N a d ě j e.

V parnu slunce kvítky milé
tesklivě se sklánějí;
strom jen stoje zcela čile
blahou chová naději.

Vzhůru k nebi hledí tiše,
šumě zbožně radostí:
„Tvůrce dává s nebes říše
pomoc každé bytosti!“

Ať již dešť se s oblak roní,
všecko vůkol zalívá,
větve své strom vděčně kloní,
že zas valně okřívá.

V parnu bídy, ve dnech strasti
k Bohu neste mysl svou;
k spáse jisté z nebes vlasti
pramenové vyplynou.

J. Fr. Ř.

Povzbuzení k naději.

Nevzdávejme se naděje,
že budou lepší časy;
vždyť nebe nám je příznivo
a slyší naše hlasy.

Jen buďme silou spojeni,
a svůj se k svému mějme;
Pán Bůh všech zemských národů
nám břímě s ramen sejme.

Fr. A. Hora.

N a d ě j e.

Mnoho se mluví i mnoho se sní
o lepší době budoucí,
k blahému cíli má zaměření
pospěchem se lidstvo hrnoucí.
Svět tento stárne a mládne zas
a člověk vždy zlepšení čeká čas.

Naděje v žití jej uvádí,
ona přeje boдрému parobku,
juna světlem čarovným přivnadí
a s kmety se uloží v hrobku.
Neb, ač v hrobě skončil života běh,
i tam vlaje naděje, kde smrtí leh'.

Není marný, chlácholivý to mam,
leďa v mozku bláznivce zplozen,
v naší útrobě hlasno to zjeveno nám.
K čemuž lepšímu člověk je zrozen;
a co vnitřní zjevení oznámí,
duše naději jistě to nemáí.

Purkyně z básní Schillerových.

III. L á s k a.

1. Láska jest ctnost, kteroužto z nadpřirozené milosti boží člověk miluje Boha nadevšecko a bližního pro Boha jako sebe samého.

„Láska křesťanská jest *dar boží* a ctnost, která nás činí spůsobilý, abychom Boha jakožto nejvyšší a jediný dobrý v největší váž-

nosti a uctivostí měli a upřímně se vynasnažili, činiti vůli jeho a jemu se líbiti.“ *K. Sk.*

2. Vysvětlení. Láska jest *dar* z nadpřirozené *milosti boží*, ježto by člověk bez ní k milování Boha nedospěl, poněvadž mysl jeho jest temná a srdce jeho porušeno. Však ale láska jest také *skutek člověka*, jelikož aby se k Bohu povznesl, musí s milostí boží spolupůsobiti.

3. Láska jest největší a nejdůležitější ze všech tří božských ctností, na níž všechny ostatní ctnosti se zakládají. Jí dobývá si křesťan božího zalíbení a spasení.

Poznámání. Více o křesťanské lásce v díl III. str. 3.

Slova pisma sv. Láska boží k nám rozlita jest v srdcích našich skrze ducha svatého, kterýž dán jest nám. *Řím. 5, 5.* — Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby každý, kdo věří v něho nezahynul, ale měl život věčný. *Jan 3, 16; I. Jan 4, 9. 10.* — Pohleďte, jakou lásku prokázal nám Otec, abychom synové boží slouli a byli. *I. Jan 3, 1.* — My tedy milujme Boha, nebo Bůh prvé miloval nás. *I. Jan 4, 19.* — Mějte lásku, která jest svazek dokonalosti. *Kol. 3, 14.* — Bůh jest láska: a kdo zůstává lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm. *I. Jan 4, 16.* — Milovati budeš Hospodina Boha svého z celého srdce svého, ze vši duše své a za vši síly své. *V. Mojž. 6, 5; srv. Mat. 22, 36.* — Miluj Hospodina Boha svého a zachovej přikázání jeho. *V. Mojž 11, 13.; Jos. 22, 5.* — Ze vši síly milujž toho, kterýž tě učinil. *Sir. 7, 32.* — Konec přikázání jest láska, pocházející ze srdce čistého, svědomí dobrého a víry neošemetné. *I. Tim. 1, 5.*

Přípodobnění. Jako mezi živly nejpřednější jest oheň, mezi kovy zlato, diamant mezi drahokamy, slunce mezi planetami a Serafíni mezi anděly: tak láska mezi všemi ctnostmi a dary první místo zaujímá. *Marchand.* — Láska jest cesta boží k lidem a cestou lidí k Bohu. Láska jest hrad všech ctností. *Sv. Aug.* — Bůh jest odpočinek rozumu a cíl našeho srdce. *Sv. Tom. Akv.* — Tak jako slunečnice vždy k slunci se obrací, tak tvá láska v štěstí i v neštěstí má se chýliti k Bohu. *Lohner.* — Srdce naše jest oltář, na němž plamen lásky k Bohu neustále má plápolati. *Sv. Řehoř.* — Jako kytka z mnohých kvítků jest spojena; tak láska k Bohu mnohé, ano všechny ctnosti obsahuje. *Lohn.* — Jako neprospějí silné trámy bez náležité vazby, tak i nejskvělejší ctnosti bez lásky, anaž jest svazek dokonalosti. *Lohn.* — Jaký základ, takový dům, jaká láska, takový osud časný i věčný. *Lohn.*

Průpovědi.

Měj jen lásku k Bohu,
obdržíš i milost mnohú.

K Bohu lásku míti
svrchovanou jesti ctností;
Bohem milovánu býti,
svrchovanou blažeností.

Obrazy.

Láska k Bohu obrazí se jako matrona, jež zvedajíc oči k nebi, drží v pravé ruce plápolající srdce, v levé pak kaditelnici co znamení oběti.

Láska k Bohu.

Buď, druhu, jako ptačátko,
jež v trní byt svůj hledá
a v skrytu písně hlaholí,
div srdce neusedá.

Buď, druhu, jako ptačátko,
jež stále Tvůrce chválí
a k němu výše zaletá
a o něm učí dále.

Tvé srdce, touha, mysl tvá
tam vzlétni k nebes Pánu,
a jazyk tvůj ho zvelebuj
jak ptáče v časném ránu.

K. Matějka.

Skřivánek.

Co tě skřivánku! ze sna budí,
co tě tak záhy ze sna pudí?
Ještě slunéčko v komnatě dlí,
ještě hoví si dobrý i zlý.

Či to zpěvem svým jmeno slavíš?
Kam se ubíráš? kde se staviš?
Ach, ty tratíš se mému zraku,
už tě vidím než jak jen ve mraku!

Ptáčku milý! jen vzhůru se nes
nad sady, stráně, města i ves.
Výše a výše k obloze spěj,
Tvorci chvalozpěv k oběti pěj.

Pěj — a duch můj se i ve mně
hne a se s tebou od země
vznese k tomu světlu neshaslému
k sídlu věčnosti, ku Tvorci svému.

Pěj, by s tebou má ústa pěla,
k oběti píseň má zazněla.
Bože! Tys věčná láska, Pane!
srdce mé láskou k Tobě plane.

F. J. Vacek-Kamenický.

Láska k Pánu Ježíši.

Bože, lásky pramene,
Tvé jest srdce plamenné,
Spasiteli Ježíši,
neb jsi láska nejvyšší!

Sstoupiv s nebe blahého,
s trůnu svého slavného,
zakryls boží velebnost
v chudobu a chatrnost.

Ty jsi smírcem našim byl,
hledals, co hřích zatratil;
vystál's nevděk, trápení,
hanu, smích a soužení.

Lásko, lásko bez jmena,
s kterou's hřichu břemena,
hřichu tresty na se vzal,
vinu naši vymazal.

Ouzkostí jsi potil krev;
by's pak Otce smířil hněv,
přijal's kalich hořkosti
s oddáním a volností.

S lotry šel's pak na smrt svou,
na smrt s myslí laskavou,
trnám krutě uraněn,
v krvi tupen, uraněn!

Každému's přec odpustil,
cokoliv ti ukřivdil;
poslední tvé slovo zde
ze srdečné lásky jde.

Nevinňátko jediné
z lásky's umřel za vinné; —
takovou máš lásku k nám:
ach, já slabou k tobě mám!

Pane, želim s bolestí,
pláču již svých neřestí,
každé viny lituji —
Pane, již tě miluji! —

Odpusť, odpusť Bože můj!
Věčně chci být, Kriste, tvůj!
s láskou dám ti jediný
ctnost a život nevinný! —

Fr. D. Kamaryt.

b) Mravné ctnosti.

1. S božskými ctnostmi spojeny jsou všeliké jiné ctnosti křesťanské, buďto že z nich počátek berou, anebo se skrze ně zdokonalují; a protož kdo víru, naději a lásku má, nabývá v těch ctnostech působivosti ke všemu, což ku křesťanské spravedlnosti náleží.

2. K spravedlnosti náležejí také ctnosti mravné. Slovem *mravy* vyrozumívá se veškeré smýšlení a jednání lidské; a jsou mravy dobré i zlé. — Kdo dobře, podle zákona se chová, jest *mravný*; kdo proti zákonu smýšlí a jedná jest *nemravný*. Ježto jsou zákony dvojí totiž lidské čili světské a božské, či náboženské, křesťanské, jsou dle toho i mravy buď světské nebo křesťanské.

a) *Mravy světské* řídí se dle zákonů a obyčejů světských a jsou rozdílné dle věkův i národův n. př. uctivost, zdvořilost, pokojnost a vlídnost v obcování s jinými lidmi a t. p.

b) *Mravy křesťanské* spravují se dle zákonů víry křesťanské, jako jsou: Láska k sobě a k bližnímu, dobročinnost, pokora, tichost, trpělivost a m. j.

3. Mravné ctnosti, mají-li míti cenu, musí pocházeti *z lásky k Bohu*.

Slova písma: Kterézkoli věci jsou pravé, kterékoli poctivé, kterékoli spravedlivé, kterékoli svaté, kterékoli milé, které-

koli dobré pověsti, jest-li která ctnost, jest-li která chvála kázně, na ty věci myslíte. *Fil.* 4, 8.

Mravné ctnosti řídí naše mravy,
k Bohu pevné nám tu hraďy staví.
Přístup chceš-li míti k věčné blaženosti,
vystav pevný řebřík z křesťanských si etností.

a) **Hlavní neb kardinální ctnosti.**

1. Mezi mravnými ctnostmi, které má křesťan zvláště konati, jsou v čele čtyry hlavní ctnosti, které jako za základ slouží všem ostatním ctnostem a proto slují také *ctnosti základní*.

Jmenují se také ctnosti *kardinální* neb úhelní od lat. slova *cardo* = úhel, že jako kameny úhelní budově, podobně tyto ctnosti poskytují mnohemu křesťanskému životu pevnosti a síly.

Také ctnosti *stěžejně* se nazývají, že jako vráteň v stězeji nebo země kolem své osy se otáčí: tak i tyto ctnosti veškeré mravy a ctnosti křesťana pronikají.

2. Ku všelike ctnosti třeba je moudrosti neb opatrnosti, mírnosti, spravedlnosti a síly neb statečnosti, ježto jsou podstatné částky každé ctnosti, bez nichž vůbec žádná ctnost neobstojí, bez nichž tedy není žádné ctnosti.

3. Jest tedy *čtvero hlavních ctností* a sice: opatrnost, mírnost, spravedlnost a síla.

4. Jsou pak tyto ctnosti mezi sebou úzce spojeny jak dí sv. *Bernard*: „Spravedlnost hledá, opatrnost nalezá, síla přivlastňuje a mírnost požívá dobra.“ — To jest: moudrost osvětluje člověka, že pravdu poznává; síla působí, že se žádných překážek nehrozí; spravedlnost jej na úzké cestě k nebi drží, že se ani na pravo, ani na levo neuchýlí, a mírnost ho učí zapíratí se a krotiti zlé žádosti.

5. Týž svatý *Bernard* ukazuje *potřebu kardinálních ctností* těmito slovy: *Síly* je třeba v pokušeních k hříchu, abychom stáli u víře a odpírali statečně nepříteli; *spravedlnosti* je třeba, abychom dobré konali; *mírnosti*, bychom vábení k rozkošem se nepoddali; *opatrnosti* konečně, bychom jako ony nemoudré panny nebyli zavrženi.

Slova písma sv. Miluje-li kdo spravedlivosti, práce této mají veliké ctnosti; nebo strídmosti a opatrnosti vyučuje a spravedlnosti

i síle, nad něž nic užitečnějšího není lidem v tomto životě.
Moudr. 8, 7.

Výroky svatých. Víme, že jsou čtyry hlavní ctnosti: Střídmost, spravedlnost, opatrnost, síla. Ctnosti ty jsou vespolek spojeny, tak že kdo jednu má, všechny se míti zdá. *Sv. Ambr.* — Čtvero těchto ctností ukázal nám na sobě Pán k našemu poučení. — Jmenují se základními neb hlavními ctnostmi, poněvadž z nich ostatní mravní ctnosti pocházejí. *Sv. Bonavent.* — Mámeť pozorovati, jak velikou svatost hlavní ctnosti udílejí a že není nic dokonalejšího, co by se v ctnostech těchto nenalezalo. Nad toho, kdo střídmě a spravedlivě, opatrně a se silou jedná, nevím, co by mohlo býti dokonalejšího. *Sv. Prosper.* — Se střídmostí druží se čistota srdce i ducha, se spravedlností druží se milosrdnost, mír s opatrností, tichost se silou. *Sv. Ambrož.*

Připodobnění. Chceš věděti, jaké okrasy vyhledává Pán? Měj opatrnost, spravedlnost, střídnost a sílu. Nad tu ozdobu nic není dražšího, nad rozmanitost toho drahokamu nic není vznešenějšího. To kráší, ohražuje a chrání ze všech stran; toť i tvou okrasou i obranou i ochranou; v štít se mění drahokam.

Mravy tvé ať cestou čtverou
k zrůstu dobra vždy se berou:
Opatrnost, střídmost měj,
k spravednosti sílu dej!

Původ toho rozdělení.

Rozdělování ctností ve čtvero šlechtností stěžejných béře svůj původ už ve filosofii Sokrata, Platona a Zenona Stoika. Dle nauky Stoikův uvádí je i Cicero (*de officiis*. I. 3.) jmeny, totiž: *justitia cum libertate conjuncta, solertia in prospiciendo vero, modestia seu temperantia, fortitudo seu animi magnitudo*. V středním věku se i bohoslovci čeští hojně drželi toho rozdělení, jakž o tom rukopisy i staré knihy české svědčí, n. p. *Tomáš Štítný ze Štítného*: „Čtyry jsou tak zvané ctnosti kardinální či stěžejní; neb jakož vrata obracují se na stěžejí: tak ctnost všech jiných šlechtností záleží ve čtyrech těchto. Jedna jest rozšafnost aneb *opatrnost*, druhá jest udatná mysl neb *síla* mysli, třetí *smírnost* neb skrovnost, čtvrtá *spravedlivost*. Kdož u víře nemá opatrnosti rozšafné, smírnosti hodují (hodné) silné mysli a spravedlnosti, zajdeť v blud, nedrží hodují (hodné) víry, z níž by měl k životu věčnému přijíti:

těž o naději i o lásce, též o všech jiných kterýchžkoli ctnostech, i ve všech činech lidských kdyby těch čtyř nebylo šlechetností, bylby zmatek. — Protož velikéf má dobré, kdož je spravedlivě, silně, smírně *opatren*; opatrně, smírně, silně *spravedliv*; silně, opatrně, spravedlivě *smíren*; smírně, spravedlivě, opatrně *silen*; šťastný jest, kdož táhne k tomu.“ *Besední řeči.*

Moje zprotivení.

Hnusná od srdce jest mi zloba; však v dvoj mi protivná,
o ctnostech takové brepty že působila.

„Cnost-li se ti protiví?“ Chtěl bych, by ji konali všickni,
takto o ní bohdáž nikdo by nemluvil.

Purkyně z básní Schillerových.

I. Křesťanská opatrnost.

1. Výměr a podstata křesťanské opatrnosti.

a) *Opatrným nazývá se* onen člověk, který k dosažení cíle nejvhodnějších prostředků volí a snaží se odstraniti všeliká nebezpečnosti a závady nějakého podniknutí.

Opatrnost vůbec jest tedy snaha, užívati nejvhodnějších prostředků k dosažení vytknutého záměru neb cíle. —

b) *Cíl pak jest dvojitý*, totiž světský a duchovní, čili křesťanský; dle toho jest také opatrnost buď světská nebo křesťanská.

α) *Světská opatrnost* neb chytrost jest užívání nejvhodnějších prostředků k dosažení cíle světského n. p. časného užitku neb zisku. — Chytrost — zchytralost, chytráctví — jen výhradně k dosažení pozemských věcí směřuje a často i nešlechetných prostředků užívá, aby došla svých záměrů.

β) *Křesťanská opatrnost* pak žádá, aby záměry tyto byly pravé a dobré, vedoucí k svrchovanému cíli člověka.

Křesťanská opatrnost jest tedy snaha, užívati nejvhodnějších prostředků k dosažení cíle křesťanského, kterýž jest spasení duše.

Jiný výměr: Křesťanská opatrnost jest snaha křesťana, seznati pravdu, jak by k Bohu, cíli svému, se dostal i jak by všech překážek neb závad se mohl vyloučiti a všech prostředků k Bohu a k věčné blaženosti vedoucí užiti mohl.

c) *Náleží tedy ku křesťanské opatrnosti* α) náklonost a láska poznati pravdu; β) horlivá snaha po pravdě a skutečné poznání; γ) upřímná vůle užívati vhodných prostředků k cíli vedoucích.

d) *Rozdíl mezi chytrostí a moudrostí:*

Chytrost jde pouze na uskutečnění svých záměrů neb úmyslů a provádí úmysl dobrý i zlý a to cestami dovolenými i nedovolenými.

Je-li úmysl člověka čistý a mravný a užívá-li k uskutečnění jeho prostředků jen dovolených, chvalitebných, jest chytrost jeho *moudrost*.

„*Moudrý* je, kdo s rozumností spojuje i vznešenost mysli nad pouhou tělesností; tedy je moudrý a rozumný.“ *Klácel*.

2. Výjevy křesťanské opatrnosti.

a) Křesťanská opatrnost hledí se před činem poučiti o všech poměrech a okolnostech a snaží se vypátrati a odstraniti nebezpečnosti a závady nějakého podniknutí; přemýšlí, zdaž je radno poddati se pohnůtkám, aby se staly úmyslem pevným: proskoumává všecky poměry a okolnosti a na váhu klade prostředky, jimiž by se úmysl nějaký dal uskutečniti.

b) Křesťan opatrný nejedná dříve než sobě co rozmyslil a rozvážil, co z toho pojíti může; skoumá a rozjímá, co by činiti, mluvíti a jak se ve všem chovati měl, aby se Bohu líbil a spasení došel; proto vystříhá se bedlivě každého hříchu, a užívá svědomitě všech prostředkův k našemu spasení ustanovených a odstraňuje a zamítá všecko, co by překáželo ctnosti a dobrému skutku a všemožně se přičiňuje, aby došel svého nejvyššího cíle, totiž spasení.

3. Vlastnosti křesťanské opatrnosti.

a) *Křesťan opatrný jest rozumný a povázhlivý*, než co počne, přemýšlí a uvažuje cíl, průběh a možné výsledky činu;

b) *pozorlivý*, totiž bere zřetel na všecky poměry a okolnosti;

c) *obmyslný* — má ducha přítomnost, že v nenadálých případech rychle se rozhoduje a vhodných prostředků volí;

d) je *podnikavý*, vše dobře rozmysliv, neváhá v činu;

e) *obezřetný*; on nevčasným a prudkým, prchlivým jednáním nemaří svého podniknutí;

f) *ohedbný*: dle potřeby a okolnosti, neškodě hlavnímu cíli, umí měniti své plány a prostředky;

g) *srdnatý, statečný a vytrvalý* v užití vhodných prostředků, pokud je pravdě podobno, že jimi dojde svého cíle.

4. Potřeba i výbornost té ctnosti.

Opatrnost křesťanská jest nejvyšší potřebná hlavní ctnost; neboť jen při opatrnosti obstojí všeliká ctnost. Bez pravé opatrnosti člověk při nejlepší vůli nic pravého a dobrého nevykoná; bez opatrnosti nedojde křesťan svého cíle, totiž věčné blaženosti. Jen opatrností mnozí se stali svatými a mnohých na cestu k nebi přivedli. Ano opatrnosti také k spokojenosti a k blahu života vezdejšího třeba. — Je to *vlastnost výborná* chladného rozumu a povahy ustálené.

Proto *sám Pán Ježíš* radí k opatrnosti a *písmo svaté* starého i nového zákona ji odporoučí (v. níže texty).

5. Prostředky ku křesťanské opatrnosti a moudrosti vedoucí jsou:

a) Poznání Boha a tudíž horlivé navštěvování chrámu Páně, pilné poslouchání slova božího a čítání dobrých a nábožných knih; b) častá modlitba a rozjímání; c) časté zpytování svědomí; d) ctnostné a věrné zachovávání přikázání; e) kráčení v přítomnosti boží a f) obcování s lidmi moudrými a opatrnými. — g) Opatrnost dává Bůh, o niž člověk musí prositi a sám se přičiniti.

Napomenutí. Pros tedy, křesťane, vroucně Boha za moudrost a opatrnost a buď jak ve smýšlení a řeči, tak i v jednání svém vždy a všude moudrý a opatrný. —

Slova písma sv. Nabuď moudrosti, nabuď opatrnosti. *Přisl.* 4, 6. — Rci moudrosti: Sestra má jsi a opatrnost jmenuj přítelkyní svou. *Přisl.* 7, 4. — Vizte bratří, kterak byste opatrně chodili ne jako nemoudří, ale jako moudří; nebo dnové zlí jsou. *Ef.* 5, 15. 16. — *Co?* Přemýšlovati o moudrosti jest dokonalá opatrnost a kdož by bděl pro ni, brzo bezpečen bude. *Moudr.* 6, 16. — Aj bázeň Páně tatě tvá moudrost a odstoupiti od zlého tvá rozumnost. *Job.* 28, 28. — Počátek moudrosti bázeň Hospodinova. *Žlm.* 110, 10; *Přisl.* 1, 7. — Buďte opatrní jako hadové a sprostní jako holubice. *Mat.* 10, 16. — Buďte opatrní a bděte na modlitbách. *I. Petr,* 4, 7. — Nebuďte opatrní sami u sebe. *Řím.* 12, 16. — Žádný sám sebe nesvoď. Zdá-li se komu z vás, že jest moudrý, budiž sprostým (bláznem), aby byl právě moudrým. *I. Kor.* 3, 18. — Není moudrost v umění nepravosti a přemýšlování hříšníků není opatrností. *Sir.* 19, 19. — Synové tohoto světa jsou opatrnější v pokolení svém, než synové světla.

Luk. 16, 8. — Chci, abyste byli moudří k dobrému a sprostní ke zlému. *Řím.* 16, 19. — Odmítáme skryté hanebnosti, neobcházejíce se s chytrostí. *II. Kor.* 4, 2. — *Výjevy.* Mnoho mluvení nebývá bez hříchu, kdož pak zdržuje rty své, opatrný jest. *Přísl.* 10, 19. — Člověk opatrný tají umění, ale srdce nemoudrých vyvolává bláznovství. *Přísl.* 12, 23. — Moudrost opatrného jest, porozuměti cestě své, ale nemoudrost bláznů bludná. *Přísl.* 14, 8. — Blázen posmívá se kázni otce svého, ale kdo ostříhá domlouvání, chytřejší bude. *Přísl.* 15, 5. — Umění muže pozná se po trpělivosti a čest jeho jest vinu prominouti. *Přísl.* 19, 11. — Moudré srdce a rozumné zdržovati se bude od hříchů a v skutcích spravedlnosti míti bude prospěch. *Sir.* 3, 32. — Všeliká moudrost jest od Boha. *Sir.* 1, 1. — Dejž tobě Hospodin opatrnost a smysl, abys spravovati mohl Israel a ostříhati zákona Hospodina Boha svého. *I. Par.* 22, 12. — Má jest rada a pravost, má jest opatrnost. *Přísl.* 8, 14. — Hospodin dává moudrost a z úst jeho pochází opatrnost a umění. *Přísl.* 2, 6.

Prostředky. Synu, jsi-li žádostiv moudrosti, zachovej spravedlnost a Bůh dá ti ji. *Sir.* 1, 33. — Jest-li že kdo z vás potřebuje moudrosti, žádej od Boha a bude jemu dána. *Jak.* 1, 5. — Buďte opatrní a bděte na modlitbách. *I. Petr.* 4, 7. — Tak aby slyšelo moudrost ucho tvé, nakloň srdce svého k poznání opatrnosti. — Budeš-li ji tak snažně hledati jako peněz a jako poklady, vykopáš-li ji: tehdy porozumíš bázni Hospodinově a umění boží najdeš. *Přísl.* 2, 2—4. — Kdo chodí s moudrými, moudrý bude a přítel bláznů podoben jim. *Přísl.* 13, 20. — Po pilnosti přijde moudrost. *Kaz.* 10, 10. — Ucho dobré slyšeti bude se vši žádostí moudrost. *Sir.* 3, 31. — Muž zkušený o mnohých věcech přemýšleti bude, a kdož se mnohým věcem naučil, vypravovati bude rozum. *Sir.* 34, 9. —

Prospěch. Nabuď moudrosti a za všechno jmění své zjednej sobě opatrnost; uchop ji a povýší tě; zveleben budeš od ní, když ji obejměš. *Přísl.* 4, 7. — Neopouštěj jí (moudrosti) a bude tě ostříhati, miluj ji a zachová tě. *Přísl.* 4, 6. — Kdo má rozum, miluje duši svou, a kdož ostříhá opatrnosti, nalezne dobré věci. *Přísl.* 19, 8. — Vládni moudrosti, ježto lepší jest, nežli zlato a nabuď opatrnosti, neb jest dražší nežli stříbro. *Přísl.* 16, 16. — Moudrý vládu děditi bude, čest a jméno jeho živo bude na věky. *Sir.* 37, 29. — Sláva naše tato jest, svědectví svědomí našeho, že v sprostnosti srdce a v upřímnosti boží a ne v moudrosti tě-

lesné, ale v milosti boží obcovali jsme na tomto světě. II. *Kor.* 1, 12. —

Výroky svatých. Pravá opatrnost záleží v poznání toho, co má, a co nemá konáno býti, dle níž jestli že se kdo náležitě řídí, od povinnosti a ctnosti nikdy se neuchýlí. *Sv. Basil.* — Ti, kdož stali se opatrnými, přibližují se k Bohu a z té strany, s kteréž jsou darem Boha opatrní, ani svým ani cizím hříchem zhynouti nemohou. *Sv. Prosper.* — Bohu se nemůže líbiti ani sprostnost bez horlivosti, ani horlivost bez sprostnosti, tudíž osvědčuje pravda sama: „Buďte opatrní jako hadové, a sprostní jako holubice.“ *Sv. Řehoř.* — Moudrost záleží ve vědomosti božských a lidských věcí. *Cicero.* — Opatrnost bez sprostnosti jest chytrost, sprostnost bez opatrnosti jest nemoudrost. *Sv. Albert.* — Čehožkoli s rozšafností (opatrností) působiti nebudeš, nedostatek v tom najdeš. Nebo ctnost nerozumná aneb nerozšafná za hřích se počítá. *Sv. Isidor.* — Ve všech záležitostech opatrně sobě počínej, kdož jsi oddán zbožnosti. Neboť opatrnost tě jako ve vozíku ponese, a z mnohých vytrhne tě nebezpečností. *Sv. Efrem.* — Hlavní moudrost jest život chvalitebný a čistá před Bohem mysl. *Sv. Řeh. Naz.* — Moudrý jest ten, jenž z maličkosti radost čerpa. *N.* — Všechna moudrost člověka v tom jediném záleží, aby Boha poznal a ctil. *Lakt.* — Nic není lepšího nad moudrost, nic sladšího nad opatrnost, nic chutnějšího nad umění, nic horšího nad bláznovství. *Sv. Isid.* — Život jest statek, který velmi moudré správy potřebuje. Má-li tedy k našemu pravému štěstí prospívati, dejme mu alespoň rozum za jednatele. *N.* — Velký jest jen, kdo může co chce, kdo ale chce, co může, jest moudrý. *Iffland.* — Lék hojí neduhy tělesné, moudrost ale vysvobozuje ducha z bouřlivých vášní. *N.* — Všech škodlivých věcí nemůžeme se jinak uvarovati, než toliko skrze moudrost. Moudrý člověk všecky věci rozvažuje, opatrně zkušuje a dobré i zlé rozumem svým rozsuzuje. *Sv. Isid.* — Zamiluj moudrost a ona se tobě zjeví, přístup k ní a ona se k tobě přiblíží; buď s ní ustavičně a ona tebe vyučí. *Sv. Isid.* — Moudrost se udělováním zvětšuje, zadržéním umenšuje. Čím více se s jinými sděluje, tím více se rozmnožuje. *Sv. Řehoř.*

Pravidla opatrnosti. Viz mnoho, obdivuj málo. Slyš mnoho, věř (lidem) málo. Dávej mnoho, beř málo. Pracuj mnoho, poroučej málo.

Přípodobnění. Opatrnost jest ředitelka žádosti a mravův učitelka. *Sv. Bern.* Moudrost učí člověka dům stavěti na skále, ježto

jest Kristus. *Sv. Basil.* — Co vůdce jest voji, toť opatrnost křesťanu. — Opatrnost jest oko a pevná hradba duše naší. Opatrnost jest zdraví duše. *Lohner.* — Opatrnost jest veslo při plavbě života. *Sv. Bernard.* — Ve světě jest člověk jako vojsko nepřátelské; kam přijde, se umístí; však rozestavuje stráže, jsouc vždy hotovo brániti se. *N.* — Aj já posílám vás (*Mat. 10, 16.*) Slyšíš-li, že se křesťané nazývají ovce, nevyrozumívej tomu tak, jako by měli býti blbými. Mají zajisté býti též opatrní a viděti, jak by sobě počínati měli uprostřed mnohých nepřátel. Nebo jako had celé tělo k ubití vydává, hlavu pak ukryje: rovněž křesťan všecko své ano i tělo své pronásledovníkům vydej, hlavu, jenž jest Kristus a víru v něho — zachovej. *Theofil.*

Moudrost. Blázen se mění jako měsíc, moudrý pak nejinačí se pro strach, nehyne násilím; nevynáší se, když mu štěstí kyne: nemalomyslní, když pohromu trpí. *Sv. Ambr.* — Blázen se snadno vydává v nepravosti, bývá snadno podveden; ale moudrý pozná snadno osidla, spěšněji se všeho domáhá. *Sv. Isid.* — Moudrost se neprodává na trhu, ale v nebi. *Sv. Klim.* — Muž moudrý umí dobré i zlé obracet k svému prospěchu, podobaje se roli, ježto světlo, teplo a dešť přijímajíc v lůně svém, připravuje k plodnosti. *V.*

Průpovědi.

Opatrnost v smyslu Pána
jesti moudrost Bohem daná,
ježto hříchu se vyhýbá,
vůli božské šíji shýbá.

Moudrý dobrého co vidí,
následuje s radostí;
zle pak jednati se stydí,
varuje se nectností.

Dobrych prostředků kdo k cíli
volí, k moudrosti se chýlí.

Kdykoli co počínáte,
ať si při tom pozor dáte.

Moudrý mnoho nemluvívá,
však co mluví, moudré bývá.

Jsi-li opatrný každou chvíli,
nesvede tě chytrák potměšilý.

Mní moudrým být, pochmurně kdo se tváří;
moudrost i s veselou se myslí páří. —

Blázen stěžuje si na to,
co se změnit nedá;
moudrý však si pravý důvod,
by to snesl, hledá.

Pomni pak, že v pojednání
každá věc se jinam sklání,
než-li v hlavě své to vidíš;
tedy pozor, ať se neošidíš!

Ty jsi synem nebes světla,
zahabít se nedej syny světa.

Moudrým buď a ctnostně si počínej,
za tu moudrost k nebi ruce spínej!

Přísloví. Buď opatrný! Měj všech pět (myslů) pohromadě. — Rozumu nikdy nazbyt. Bez opatrnosti i moudrost slepá. — Dřív rozvaha, pak odvaha. — Kdo má k čemu příhodný čas, ať nečeká na jiný zas. — Růže se trhají, když kvetou. — Horké železo kuj. — Mel, dokud vody máš. — Čas na nikoho nečeká. — Žeň bývá jednou za rok. — Dočkej času, jak hus klasu. — Pozdě želiš, nevyželiš. — Po účinku zlá rada, po škodě špatná náhrada.

Úvahy ct. Ludvíka z Granady o křesťanské opatrnosti.

1. Jak máme uspořádati rozum svůj a zachovati se opatrně.

Rozum, nejvznešenější a nejšlechetnější ze všech mocností člověka, sluší upravití a ozdobiti ctností velekrásnou sice ale i veleřídkou — t. j. *opatrností*. Činnost ctnosti té podobna jest v duchovním životě činnosti očí mezi jinými smysly tělesnými, činnosti řiditele lodního, činnosti krále v své zemi, činnosti povozného na voze, an totiž levicí drže otěže, pravicí pak bič k pobízení potahu, i sebe bujnější koně vede a pohání, kam sám chce. Proto i onen svatý arciolec poustevníků, sv. *Antonín*, v jedné své řeči k duchovním synům svým tuto ctnost na prvním místě klade, jakožto královnu a vůdkyni všech jiných. Pročež hleďte si všickni, kdožkoliv ctnost vůbec jste si zamilovali, především této ctnosti zvlášť, abyste ve všech jiných čím dále, tím rychleji pokročili. Neboť jeví se ona v mnohých věcech a se všemi ctnostmi jinými se stýká, vede je a pořádá. I nebude od místa, když to zde zevrubněji probereme.

Nejprve tedy hledí opatrnost k tomu, aby všechno, cokoliv podnikáme a činíme, směřovalo k Bohu, co našemu poslednímu cíli a konci. Dle toho nás tedy učí a povzbuzuje, abychom při všem svém počínání zkoumali, zdali pouze a jedině jím k Bohu směřujeme anebo snad sebe samých na zřeteli máme. — Opatrnost vyžaduje dále, abychom s bližním svým bez stížnosti žili, jej v dobrém podporovali a jinak mu v ničemž pohoršení nedávali, a vedli jej rozumně k tomu, co za dobré a jemu prospěšné uznáváme.

Opatrnost jest, znamenati nedůstatky a nedokonalosti bližního a je trpělivě snášeti.

Opatrnost jest, když člověk sebe samého zná, všechny své nedokonalosti stále na očích máje, aniž duch jeho nijak marnou chválou nedává se svěsti, aby vysoko o sobě smýšlel, ale raději

vždy lépe a lépe poznával s jakými nepřáteli mu stále jest zápasiti. Jest též opatrností, nahlížeti, jak bedlivě a horlivě a stále si v tom člověk počínati má.

Opatrnost jest, uměti a moci řídit jazyk svůj dle předpisů zákona Božího a věděti, co a jak a kdy a proč mluvit, co a jak a kdy mlčeti sluší, dle slova Šalomounova, řkoucího, že jest „čas mluvení i čas mlčení“. (*Kaz.* 3, 7.)

Opatrnost též velí, abychom tu a tam nevěřili ihned všemu a každému, a moudře si v řeči své počínali a mnohdy úsudek svůj zadrželi, až by se nám věc se všech stran zřejmě objevila, a vyskoumána byla. (*Přísl.* 29, 11.) Kdo se svěří tomu, kterému se svěřiti neměl, žije v ustavičném nebezpečí, že se tajemství jeho vyzradí a tím mnohdy se stává otrokem toho, jemuž se svěřil.

Opatrnost jest, naučiti se daleko předvídati nastávající nebezpečí, za doby zdraví předejítí nemoci lékem, taktéž v čas pokoje znamenati, z čeho by svár a nesnáze povstati mohla a prosbou nebo jinak po dobrém napravení nedorozumění, než-li by časem z toho škody utrpěl. Toť radí mudřec, řka: „Před neduhem uživej léku.“ (*Sir.* 15, 20.) Opatrnost jest, uměti tělem svým rozumně a povážlivě vládnouti, aby ani přílišným hlazením nezbujnělo, aniž pak přílišným mrtvením škodu neutrpělo; ale tak si ho šetřiti, aby se mu ani neodjímalo, čeho jest mu potřebí, aniž se mu dávalo, co by příliš bylo; pokořeno budiž, ale nemořeno, aby ani slabostí nestalo se neschopno duchu sloužiti, aniž přílišným ztučněním rozkoše a rozmařilosti si hledělo.

Opatrnost jest, podstoupiti práce a namahání střídmě, aby duch, jemuž konečně všecko sloužiti má, přílišnou tíží nebyl sklíčen. Tak nám služ též zaměstnání zevnitřní, abychom nepozbyli prospěchů vnitřních, ale tím více z nich těžili; tak máme konati lásku k bližnímu, abychom nepozbyli lásky k Bohu.

Nikdo se příliš nedůvěřuj v sílu svou, domnívaje se, že sám všecko můžeš a pořídíš. „Kdož ve mnohém jsi pilen, v jednotném málo dokážeš“, toť známé pravidlo; jako kdo by po dvou zajících se spustil, žádného by nedohonil.

Opatrnost jest, znamenati úskoky a lsti nepřitele zlého, jak se přibližuje, kam měří, oč se u nás pokouší, abychom nevěřili „každému duchu,“ (*I. Jan.* 4, 1.) aniž se dali oklamati podobou dobrého.

Opatrnost konečně jest, uměti srdnatě si počínati a opět couvnouti; hned přemoci, hned se podvoliti; zvláště pak uměti statně pohrdati úsudkem světa, nic nedbati úsudku lidu, a minouti

pošetilých a zlomyslných řečí jeho, jako štěkotu psů, nic se k nim neohledaje. V ten smysl dí sv. Pavel: Kdybych lidem se líbil, služebníkem Kristovým nebyl bych.“ *Gal.* 1, 10.

Nejlépe jest, žádnému nedati nižádného pohoršení, a báti se jen toho, čeho opravdu báti se třeba, — hříchu, a nedati se unášeti každému mínění, co třtina větrem se klátící.

V tom všem na pravou střední cestu uhoditi, jíž bys jistě a bezpečně kráčel, toť největší žádá a dokazuje opatrnost.

2. Jak opatrnosti v jednání zvlášť šetřiti máme? Opatrnosti v jednání velmi zapotřebí máme, abychom neupadli v chyby, jež bychom pak napraviti buď naprosto nemohli, anebo snad jenom s velikou svou škodou. Pročež nemohou než prospěti nám k opatrnosti některá *pravidla*, jimiž bychom se při tom řídili a jež tuto položiti hodláme. Jest tu nejprve co hlavní základ všeho jednání pozorovati a zachovávat, co dí mudrlec: „Oči tvé hledětež přímo a víčka tvá předcházejtež kroky tvé“ (*Přisl.* 4, 25.), čímž radí, abychom ničeho nečinili neopatrně, ale dlouhým a zralým uvážením se rozhodli na tom, co činiti potřebí. Při tom patero zachovati sluší: a) Bychom všecky naše skutky Bohu poroučeli. b) Abychom co nejbedlivěji a nejspravedlivěji proskoumali nejen předmět skutku, ale i okoličnosti jeho; neboť když v jediném tom pochybeno, celý skutek mnohdy na zmar bývá. c) Dobře jest, poraditi se s jinými o to, co činiti hodláme; ti pak, jichž si k své radě zvolíme, nevynekejtež počtem, ale rozumem. d) K tomu pak nevyhnutelně se žádá, aby se k poradě jistá lhůta stanovila, kdežto by všickni, k nimž věc sluší, po náležitém uvážení slovo své vydali, aby se tak delším časem lehčeji rozeznalo, kteří rádcové jsou dobří a kteří nic. e) Vůbec pak máme čtvero rušitelů opatrnosti daleko od sebe v jednání svém zapuditi: kvapnost, vášeň, urputné stání na svém a titěrnou marnivost, neboť kvapnost jedná před rozvahou, vášeň zaslepuje, urputné stání na svém nepřipouští rozumné rady, marnivost pak všelikou poradu porušuje a maří.

K opatrnosti náleží dále, abychom se všech výstředností varovali a středem kráčeli. Neboť ctnost a pravda nesnášejí se s výstřednostmi, ale prostřední cestou krácejí. Nikdy nelze všechno vesměs ani pochváliti, ani tupiti; nikdy nelze ani všemu uvěřiti, ani všecko za lež vyhlásiti; nikdy se nemají ani pro chybu jednotlivců všickni zavrhovati, ani pro ctnost některých všickni blahoslaviti; ale ve všem se řídití máme dle zdravého, rozumného povážení, a vystříhati se, abychom se vášněmi svými k výstředno-

stem nedali uchvátiti. — Dále pak opatrnost velí, abychom v posuzování věcí hleděli k starobylosti a nebo novotě jich a dle toho pouze ty neb ty schvalovali anebo zavrhovali. Neboť může lecos při sebe dávnější starobylosti přec býti špatné a zlé, jakož i mnohá sotva vynalezená věc dobrá a prospěšná.

Jiné ještě opatrnosti pravidlo jest, abychom se nedali klamati zdánlivou zevnitřností, tak abychom na první pohled se i hned o věcech prohlásili a rozhodli. Není všecko zlato, co se leskne, aniž vše dobré, co se takým býti zdá; často pod medem žluč a v kvítí zmije se ukrývá. Již *Aristoteles* řekl, že mnohá lež pravdě podobnější jest, nežli přísná pravda; a tak se vůbec státi může, že nějaké zlo větší má podobnost dobrého než dobro samo. Nade všecko pak znamenati sluší, že, jakož jest vážné a přísné sobě počínání známkou opatrnosti, tak jest i lehkovážné jednání známkou pošetilosti. Pročež zvlášť v těchto šesti věcech opatrným se vždy prokázati hled, totiž i ve věření, v svolení, v slibu, v rozhodnutí se k něčemu, v obcování s jinými a nejvíce v hněvu; neboť často zajisté mnozí u veliké nebezpečí a škody upadli, že v těchto věcech lehkými se prokázali. Snadno v šemu a každému věřiti, pochází z lehkovážnosti; snadno svoliti, půso bí často žal; snadno slíbiti, odnímá svobodu; snadno se k něčemu rozhodnouti, uvádí v nebezpečí chyby; lehkovážně s jinými obcovati, uvrhuje v opovržení; snadno se rozhněvati, zřejmé jest známení pošetilosti; neboť psáno jest; „Kdo trpělivý jest, řídí se mnohou opatrností; ale kdo netrpělivý jest, zvyšuje bláznovství své“. (*Přísl.* 14 29.)

3. Čím ještě této ctnosti dosáhnouti lze. K dosažení té ctnosti prospívá mezi jiným velmi mnoho zkušenost vlastního pochybení a pak prospěch činů jak vlastních, tak cizích, neboť to vše bývá hojným zřídlem jistých pravidel a příkladů k jednání svému. Proto se též praví, že památka řečí předešlých jest pomocnicí v každém jednání a učitelkou opatrnosti, a že každý den jest učitelem následujícího a tento učněm předešlého.

Dle minulých věcí posuzují se přítomné a přítomné opět pomáhají k živému si představení minulých. Nejvíce však pomáhá k dosažení opatrnosti pravá, upřímná a hluboká pokora, tak jakož jí nejvíce překáží a ruší hrdost a pýcha. Pročež psáno jest: „Kde jest pokora, tam jest i moudrost.“ (*Přísl.* 11. 2.) Ale nicméně nesmí býti pokora taková, abys se všemu mínění poddal a podrobil, a jako třtina větrem na tu i na tu stranu se skláněl; toť by křivě slulo pokorou, bylo by pak vlastně nestálostí a slabostí.

Posléze a nade všecko k dosažení ctnosti té napomáhá pokorná a vroucná modlitba. Neboť když hlavním působením Ducha svatého jest osvécovati rozum člověka dary umění, moudrosti, rady a rozumu, tuž zajisté čím větší pokorou se člověk k Duchu svatému přiblíží, čím vroucněji Ho za osvícení žádati bude srdcem učelivým, dětinným: tím dokonaleji bude vycvičen, tím hojněji dary nebeskými obdařen.

Příklady.

a) Biblické: *Opatrní a moudří byli:*

Abraham jsa opatrný, oddělil se od Lota, aby mezi pastýři nebylo rozbroje. I. *Mjž.* 32.

Jakub opatrně se choval k bratru Esauovi při svém návratu od Labana. I. *Mjž.* 32.

Josef eg. byl opatrný, nakoupiv množství obilí pro léta neúrodná. I. *Mjž.* 41.

Matka Mojžíšova opatrností zachovala svého synáčka. — II. *Mjž.* 2.

Když lid israelský na pomezí země Kanaan přišel, poslal *Mojžíš* z opatrnosti 12 mužů, kteří by zemi tu důkladně prohlédli. IV. *Mjž.* 23.

Josue opatrně sobě počínaje, dobyl zemi zaslíbenou. *Josue* 1—24.

Gedeon soudce, vládna opatrně, udržel pokoj v zemi za 40 let. *Soudc.* 2.

Též *Samuel* spravoval moudře a opatrně lid israelský. I. *Kr.* 1—7.

David svou opatrností porazil Goliáše a co král, kromě hříchů, z nichžto se kál, opatrně sobě počínal. I. *Král.*

Šalomoun první léta kraloval moudře, obdržev od Boha dar moudrosti, za kterýž byl žádal. III. *Král.* 3, 12.

Ezechiáš král držel se Hospodina a ve všem moudře se choval. IV. *Král.*

Daniel moudrým úsudkem nevinou Zuzanu od smrti vysvobodil. *Dan.* 13.

Týž prorok svou moudrostí odkryl klam a podvod kněží modlářských. *Dan.* 13, 14.

Mardocheus moudrou radou svou od všeho národu židovského zkázu odvrátil. *Esth.* 13.

Podobně *Judith* svou opatrností zachránila vlast. *Jud.*

Pán Ježíš vždy moudře a opatrně se choval k fariseům a nejvyšším kněžím v. *Luk.* 20 a j.

Sv. Josef chtěl opatrně propustiti Marii svou nevěstu, aby ji v lehkost neuvedl. *Mat.* 1, 19.

Maria byla opatrná v řeči i v chování k anděli Gabrielovi. *Luk.* 1.

Nikodem z opatrnosti v noci navštěvoval Pána Ježíše. *Jan* 3.

Shromáždění křesťané volili opatrně losem sv. Matěje za apoštola. *Sk. ap.* 1.

Mezi apoštolý jednal zvláště sv. *Pavel* vždy moudře a opatrně.

Podobenství Kristovo o moudrých pannách čteme u sv. *Mat.* 25, 1—13.

b) Jiné příklady. Mnozí svatí a nábožní křesťané ano i pohané byli opatrní, moudří a schvalovali pravou opatrnost.

Sv. Augustin jsa po svém obrácení jak v řeči tak i ve všem jednání svém velmi opatrný, aby opět neklesl, líčí kř. opatrnost takto: „Opatrnost jest vědomost věcí, kterýchž si máme žádati a kterých se sluší varovati; — jest láska, ježto, co k Bohu vede, volí nad ono, což od něho odvracuje. — Opatrnost jest ta nejpilnější a nejbedlivější stráž, ježto brání, aby se v srdce naše nevloudil znenáhla zlý rádce a nezklamal nás.“

Sv. Bernard dí krásně: Opatrnost jest pořadatelkyně, vůdkyně všelikých ctností, ředitelkyně a panovnice našich žádostí a hnutí srdce i učitelkyně mravů. Odejmi opatrnost a ctnost není více ctností, ale chybou.

Sv. Tomáš z Akvína praví: Opatrnost jest mezi ostatními ctnostmi ta nejvýbornější a nejvzácnější; neb ona spravuje a řídí všecky, onať jest oko duše.“ „Kdož nabyl opatrnosti,“ dokládá sv. *Basil*, neodchýlí se nikdy od povinnosti a ctnosti a nepadne do bezedna nepravostí.“

Sv. Kateřina, jak církev sv. o ní píše, byla „panna moudrá a jedna z počtu panen moudrých“, ježto netoliko známostí věd a umění světských, nýbrž, co více jest, pravou moudrostí křesťanskou t. moudrostí víry a života vynikala, ježto lampu života svého olejem ctností a dobrých skutků naplnila. Onatě mistryně, učitelkyně moudrosti nebeské, ježto záleží v bázni boží. — *Sv. Kateřina*, jak nábožná pověst vypravuje, ve své moudrosti padesát pohanských mudrců přehádala. Aj, totě vítězství pravdy nad bludem! Co prospěje všecko vědění a umění tomu, kdo neví a ne-

umí, co hlavně třeba věděti a uměti (Mat. 16, 26.) Co platno všeliké umění, bez umění nejpotřebnějšího, t. jak svatě žít a nebe dojit. (Luk. 10, 43.) A to si sv. Kateřina vyvolila. O to i my se přičiníme. — Sv. Kateřina je patronka učencův a zvláště mládeže studující. Co znak dává se jí prsten snubní, ježto byla zasnoubena svému Spasiteli. Prsten jest i znamení doktorské důstojnosti, že slyňula nebeskou moudrostí. Jaká to čest, které se jí dostalo hlavně pro nevinnost a čistotu srdce! Snaž se, křesťanský jinochu, abys i ty prospíval nejen ve vědách a v umění, nýbrž i abys nevinnost a čistotu srdce si zachoval a tak účasten byl slávy synů božích.

Podobně sv. *Dorota*, šlechtná, urozená panna, od dětinství ve víře křesťanské vychovaná, moudrostí a všelikou ctností se stkvěla, Bohu celým upřímným srdcem sloužila, ve všem jeho sv. vůli vykonávala a jí se v mukách i v smrti ochotně podrobila (v Životy svatých). Základ vši moudrosti jest bázeň boží a spravedlivost života. (Přisl. 9, 10.) Tať jest nade všecky poklady tohoto světa, onať vezdejší život člověka oslazuje a člověka k Bohu, k blaženosti věčné přivádí (Přisl. 8, 11.) Proto, křesťanští rodiče, vychovávejte své dítky v moudrosti a kázni boží; toť bude nejlepším dědictvím, ježto jim zachováte! Vy pak synové a dcery snažte se od mladosti dojiti moudrosti učením, přemýšlením a zkušeností. (Kaz. 10, 10. Přisl. 13, 20.) Hleďte také, abyste ctností a nábožností jí se hodnými učinili. (Sir. 15, 1.) Však že pravá moudrost jest s hůry, pochází od Boha, proto se za ni často modlívejte. (Jak. 1, 5.)

Opatrnost nejpotřebnější ctností. Jednou se shromáždilo okolo sv. Antonína, opata, mnoho poustevníků z pouště thebaické v Egyptě. V rozmluvě přišla také otázka: „Která ctnost by byla nejpotřebnější k pokroku v dokonalosti?“ Někteří mysleli bdění a modlení; jiní pohrdání statky pozemskými; opět jiní poroučeli lásku k samotě; někteří pak milosrdenství; a tak měla každá ctnost svého chvalořečníka. Sv. opat *Antonín* pronesl úsudek svůj naposledy, řka: „Ovšem mají veškeré ctnosti svou zásluhu a chválu; já pak jsem z nesčíslných pádů, kterých se mnozí dopustili, nabyt té zkušenosti, že opatrnost je ta ctnost, na kterou se tážete; ona zajiště všeliké jiné ctnosti zachovává, všecky ctnosti spravuje a ke všem napomáhá. Chybí-li tato, lehce člověk poklesne.“

Sv. *Vincenc z Pauly* ptával se vždy o radu křesťanské opatrnosti. Aby pak mu nikdy opatrnosti nescházelo, měl za pra-

vidlo, že žádnému nedával odpovědi ani rady, dříve než pohledl na svého Spasitele, v jehož slovích neb skutcích hledal oporu, na níž se pak v svém jednání mohl bezpečně spolehnouti.

Sv. Bonaventura, když se ho sv. Tomáš Akv. tázal, z které knihy tolik moudrosti nabyt, ukázal na kříž Páně, řka: „Viz, to jest má nevyčerpatelná kniha, z níž jsem se všemu naučil.“

Sv. František Sal. byl úhlavním nepřitelem vši opatrnosti lidské, čili schytralosti. „Kdybych se znovu na svět narodil, — pravil jedenkrát — s těmi náhledy a city, jaké nyní mám, nemyslím, že bych kdy pochyboval o té pravdě, že všecka opatrnost těla a moudrost synů tohoto světa jest pravá, veliká pošetilost.“

Opatrnost v řeči. Sv. Antonína, otce poustevníků, navštívil jednou jistý opat, jenž přivedl s sebou dva prostořeké, štěbetavé učeníky. *Sv. Antonín* chtěje tyto poněkud pokárati, pravil k hosti svému: „Těším se, že jsi tak přívětivé a hovořivé učeníky s sebou vzal.“ „Ovšem,“ odvece opat, „jsou to dobří lidičky; toliko škoda, že vchod do příbytku jejich není žádnými dveřmi ohrážen,“ narážeje tu na slova žalmisty Páně: „Polož, Hospodine, stráž ústům mým a dvéře vůkol rtům mým.“ (*Žlm.* 140.)

Sv. Ambrož dí: „Mnohé jsem viděl v hřích klesati mluvením, sotva koho mlčením. Vímt, že mnozí mluví, když mlčeti neumějí. Řídká to věc, aby kdo mlčel, když mluvení neprospívá: moudrým je tedy, kdo umí mlčeti.“

Sv. Řehoř Naz. byl tak bázlivý, aby jazykem svým nezhřešil, že když jednoho času znamenal při sobě náchylnost k mnoho-mluvení, uložil sobě za pokání mlčelivost za celý čas postní. To učinil jedině proto, aby se naučil moudrosti i v mluvení.

Sv. Arsenius zachovával vždycky velikou mlčenlivost. Jednou se ho tázali bratří, proč by tak málo mluvil? Jimž on odpověděl: „Častěji litoval jsem již, že jsem mluvil, ale nikdy jsem ještě nelitoval, že jsem mlčel.“ —

S opatrností buď spojená sprostnost podle slov Kristových (*Mat.* 10, 16.) Totě zásada Jesuitův, jež zdědili po svém zakladateli. *Sv. Ignác z Loj.* byl opatrný i sprostný. Byl sprostný, nebo jako muž seděl na lavici školní s dětmi, uče se mluvnici a jiným potřebným vědomostem pro život časný i věčný. Však byl také opatrný; nebo co vojín poznal svět i lidi, jimž uměl se přispůsobiti, aby všecky Kristu — Bohu získal. — Opatrnost bez sprostoty je šalba, lest; sprostnost pak bez opatrnosti je nerozum, zpozdilost. Obě-li se spojí, poskytují obraz pravého jesuity, jaký

má býti. — Ovšem úzká je to cesta; však horlivá a upřímná láska ku Kristu ji snadno nalezne. (*Přísl.* 11, 20.)

Slovutný *Kontipratanus* vypravuje, že *stařec jeden* sedě na trhu u prázdného stolu, mladému králi, tážícímu se, co by měl na prodej, takto odpověděl: „Prodávám moudrost!“ Usmáv se král této odpovědi, kázal si za sto peněz dáti od něho moudrosti. Stařec řekl: „Za tuto cenu něco ti oznámím, čehož, budeš-li věrně šetřiti, sám od jiných dobře řízen a také jiné dobře řídití budeš. Slyš tedy: Nemluv a nečiň ničeho, leč bys dříve uvážil, co z toho pojítí může.“ I zalíbila se tato moudrá rada králi tak, že tato slova na všechny dvěře, na všechny nádobí a nářadí napsati velel, aby je stále na paměti měl. — Prospěla mu pak ta rada velice, neb v moudrosti lid svůj spravoval. Stalo se, že velmožů v zemi skrotiti si ustanovil, protože nižších nemilosrdně utiskovali. Což když obmyslel, oni porušivše peníze holiče královského, navedli ho, aby králi břitvou krk podřezal. V ustanovený pak den vidí a čte holič v umývadle ona slova: „Nemluv a nečiň ničeho, leč bys dříve uvážil, co z toho pojítí může.“ I zděsil se náramně tak, že mu břitva vypadla z ruky. Král žádal věděti příčinu jeho zděšení a zdráhajícího přinutil k vyznání. — Tak uposlechnuv moudré rady, od smrti vysvobozen byl.

Jan z Lobkovic, pán český velmi moudrý a rozšafný, píše takto: „Cokoliv chceš činiti, mluvití aneb počínati, rozvaž a rozmysli dobře a pomysli na konec, což by z toho mohlo potom i dobrého neb zlého přijítí, abys učině něco náhle a bez rozmyslu, potom toho nepykal. Neb se často přihází, kdož něco učiní a nebo mluví, nemysle na konec, že toho potom i pyká a potom by to rád napravil, ano již bude darmo a pozdě to napravovati, co se stalo aneb mluvilo.“

Pravidlo života: Nevěř všemu, co slyšíš; nečiň vše, co chceš; nemluv všechno, co víš; nežádej všeho, co vidíš; neužívej všeho, co máš. Buď na každý den tak živ, abys vždy hotov byl stanouti před soudcem svým. Buď povždy tak živ, jak při skonání sobě přátí budeš, abys byl živ býval.

Sv. Athanas, patriarcha alexandrický, měl býti k rozkazu císaře Juliana tajně zavražděn; on ale sedna na loď, plavil se po Nilu do Thebaidy; hejtman pak, jenž ho jíti měl, i hned za ním. Vida Athanas, že pronásledovníku neujde, poručil loď obrátit a ploul mu vstříc. Když se lodě setkaly, tázal se ho hejtman, neznaje ho, zdali Athanasia viděl. Athanas odpověděl: „Viděl jsem ho a není

daleko.“ Na to každý cestou svou dále se ubíral a sv. Athanas byl zachráněn.

Mikuláš Bobadilla, horlivý služebník církve a průvodčí sv. Ignáce, cestuje jednou pustým údolím v Neapolitánsku, byl nena-dále od loupežníkův obklopen. Pokojně a bez bázně kráčel Bobadilla dále, zpívaje si duchovní písně, ani to krvežížnivci v tichosti poslouchajíce, za ním se brali. Když po chvíli znamenal, že se vyjasnily škaredé tváře jejich, pozastavil se a pravil s usmáním: „Zdá se mně, lidičky, že jste již dávno neslyšeli kázání, libo-li vám, mohu vám posloužiti; pak můžete se mnou naložiti jak chcete.“ Loupežníci přivolili; Bobadilla pak místo kazatelny postaviv se na kámen, jal se mluvit takto: „Čím opravdověji na vás patřím, tím více nalezám podobnosti mezi vámi a mezi Kristem Pánem. Kristus byl živ mezi hříšníky, též i vy. Kristus chodil mnoho a často horami a dolinami, podobně i vy. Kristus neměl, kde by hlavu sklonil a spával často pod širým nebem; rovněž se to má s vámi. Kristus přikázal: Tomu, kdo ti chce vzíti sukni, nech mu i pláště; podobně soudíte vy. Kristus bědoval často nad rozkošnými a lakomými boháči; rovněž i vy jich pronásledujete. Kristus byl od mnohých nenáviděn a vy rovněž. Na Krista volali jednohlasně: Ukřižuj ho! a podobně se i vám přeje. Kristus Pán přislíbil lotrovi na kříži ráj nebeský a spolu s ním — doložil důrazně — přislíbil ráj vám všem, obrátíte-li se a budete-li pokání činiti!“ A hle, jedva že Bobadilla domluvil, padli loupežníci k nohám jeho a obměkčení a pohnutí zanechali bezbožného života svého a obrátili se u vroucím pokání ku Pánu.

Fenelon, velectěný arcibiskup ve Francii, míval každodenně několik důstojníků k obědu, kteří po stole tam hrávali. Lidé se horšili, že muž tak nábožný v domě svém hru dovoluje. Když se pověst ta donesla biskupovi, pravil: „Nedivím se, že mne lidé neprávě posuzují; než poslyšte pohnůtky mého jednání. Dokud se důstojníci u mne baví, dobře se chovají; není tu ani jediného, jenž by co mluvil proti slušnosti a počestnosti. Zdali by se však ostýchali, kdyby někde v hostinci ve zlé společnosti hráli? — Sudte již, zasloužím-li lidské pomluvy!“ —

c) Staří pohané opatrnost a moudrost velebili.

Aristoteles měl za to, že bez opatrnosti není ctnosti a bez ctnosti není mravní opatrnosti čili moudrosti. — „Bývá mnoho nepřijemnosti v životě, jichžto člověk opatrný umí obracet k do-

brému. Pošetilec nehledí do budoucnosti, aniž užívá přítomnosti k svému prospěchu.“

Diogenes říkával: „Moudrému všecko patří; nebo všecko náleží bohům a moudří jsou přátelé bohů: přátelům je všecko společné; protož i všecko patří moudrým.“

Periander jsa tázán, co by bylo v nejmenším největšího? dal za odpověď: „Moudrá mysl v těle lidském.“ —

Sokrates dí o moudrosti: „Někteří domnívají se o moudrosti, že by se jí mohl člověk naučiti jako jinému řemeslu; anobrž to již v přísloví vešlo: „Uč se, aby byl moudrý;“ ježto v tom veliká chyba jest a naprosto skrze žádné učení moudrost nenabývá se. Neb kdyby moudrost skrze učení nabývala se, sami učení byli by moudří, kdež mnohokráte přihází se, že pod vyučeným vtípem velicí a divní bludové a mnoha bláznovství vynikají. Ještě výše: kdyby moudrost učním docházina byla, ta by musela v knihách býti. Ale, že ne z kněh moudrost, ale z moudrosti knihy pocházejí, toho důvod zjevný jest, že všickni ti, kteříž jsou nejprvé moudrost spisovali, ne z knih ji měli, poněvadž ještě tehdáž žádných kněh nebylo, ale od přirození a tak i od Boha ji jsou nabyli a nabyvše, teprv ji v knihy kladli a psali. A protož ne hned učený a moudrý a zase kdo moudrý, ne i hned učený jest; poněvadž často se přihází, že některý muž neučený slavnou moudrostí skvíti se bude a učený ohlášeným bláznovstvím znamenit bude. Protož věř tomu všeliký člověk, že moudrost samého Boha dar jest.“

Briksiensis, muž rodu vysokého a moudrosti vznešené, velmi na to se byl vší snažností vydal, aby na synech jeho dědictví moudrosti zůstalo. Ale pomysliv, že nadarmo rodičové i s mistry pracují, není-li k tomu schopné přirození, aby z koho svou práci moudrého učiniti mohlo, všecku tu snažnost opustil, toliko za mladu syny v bázni choval, dokudž by let rozumnějších nedošli. Potom když k letům rozumným přišli, již ne bitím, ani hrůzami, než pěkným napomínáním ponoukal jich k moudrosti, ctnost velikou jim oznamuje, hledal toho v nich muž moudrý, budou-li schopni přijíti moudrost. Nebo není-li způsoben syn tvůj od přirození k nabytí moudrosti, žádným vedením, žádným učením, žádnými mistry neučiníš z něho moudrého. — Ještě podobněji jest, aby věk a zkušené moudrého učinili, než-li otec jakoukoli svou snažností; ač proto ani věk ani zkušené moudrosti nedávají; neb kdyby to dvě moudrého činilo, sami lidé staří byli by moudří.

Ale že mnohokrát vidáme mládence moudré a starce blázny, důvod jest, že věkem ani zkušením moudrost nepřipadá, ač v každém věku příliš málo moudrých nalezáme. — Žádnému se víc nedivím, než že v starém věku tak málo moudrých jako v mladém. A když se optáš, proč tento starý člověk moudrým není, vzali sobě bláznové svému rozumu podobné přísloví, řkouc: „Jest po druhé mlád.“ — Než jiná toho příčina jest, proč starší lidé moudří nejsou; proto, neb z mladosti a u věku mužství moudří nebyli, aniž se k tomu vedli, aby moudrost v ně šla. Jakož štěp, který z jara květu nemá, na podzim jablek míti nebude: tak kdo za věku mladého moudrosti míti nebude, na stará kolena jí míti nemůž. — Protož, chce-li kdo vesele a utěšeně k šedinám přijíti, ač toho bohové komu příti budou, ten sobě mladý věk tak spravuj, aby v něm pravé moudrosti nabýval. —

Z Cicerona. Jeden skutek dobrý víc moudrosti na člověku ukáže, než tisíc slov krásných bez skutku. Za Augusta císaře byl obyčej některým, ptáky strojiti, aby lidským hlaholem mluvili. Prosím, co by ty od nich rozdělen byl, kdyby lidsky mluvil a hovadsky živ byl? Sama moudrost duši lidské příležití, řeč mnohým tvorům nějakým vedením a zvyklostí připadá. Aneb ještě jinak: Řeč všem lidem vlastní jest, ale moudrost toliko dobrým přísluší, kteříž ne řečmi, ale skutky moudrost provodí; neb ona v věcech a ne v řečech přebývá. Tak tomu někteří chtějí, že moudrost a dobrota jedna z druhé pochází a říkají takto: Kdo moudrý, ten také dobrý a kdo dobrý, ten také moudrý; a zase kdo nemoudrý, ten také zlý a kdo zlý, ten nemoudrý. — Po jiném se zná moudrost než po krásomluvném umění. Ty nemaje ctností skutečných, oněmíš-li, musíš za blázna odbývati. Vezmeš-li na pomoc péro s černidlem a oslepneš, kam se tvá moudrost děje? Ale kdo po ctnostech moudrost hledá, tomu nic ji odjíti nemůž. — Kdo se tak neopatrí jako mudřec Bias, ještě moudrým není. —

Podobenství.

Mládenec Šalomoun. K miláčkovi svému řekl jednou král v dobrotě své: „Žádej, co se ti líbí a dám tobě.“ A mládenec mluvil sám u sebe. „Oč mám žádati, abych nezelel požádání svého? Ve cti a vážnosti jsem postaven. Zlato a stříbro? Dar ten nejvíce zpronevěruje.“ — Vím, požádám krále o dceru jeho, kteráž mne miluje, jakož já ji a skrze ní dostanu potom vše jiné. Především jiným mně bude i srdce dobrodince mého, jenž se učiní da-

rem tímto otcem mým.“ Miláček žádal a žádost jeho vyplněna jest.

Zjeviv se Bůh ponejprv mládenci Šalomounovi ve snu, mluvil k němu: „Žádej oč chceš, a dám tobě.“ — Hle, mládenec neprosil o stříbro a zlato, aniž o čest a slávu a dlouhověkost; požádal o dceru božskou, nebeskou moudrost a obdržel s ní, čehož by byl kdy žádati mohl. — Za to jí obětoval své nejkrásnější zpěvy a vychvaloval ji smrtelným, jakožto jedinou blaženost zemskou. Dokud miloval ji, nakloněno bylo k němu srdce božské i láska lidská a jen skrze ní udržel se i po smrti v paměti lidské.

Šalomoun ve svém stáří. Rozkoš, bohatství a čest takměř Šalomouna v dospělém oslepily věku, že zapomínaje se nad chotí mladosti své, nad moudrostí, naklonil srdce své ke všelikým rozmařilostem. Procházeje se jednou ve své překrásné zahradě a slyše mluvící tvory, (neboť rozuměl jejich jazykům) naklonil ucho, aby porozuměl, co by mluvily. „Viz krále! vece lilie, jak hrdě mne mívá, ana slavnější jsem nad něj ve své pokoře!“ — A palma prokvétající ratolestí svých dí: „Zde kráčí potlačovatel zemí svých a přece ho zpěvem nazývají býti palmou. Kdež pak medle jeho ovoce, jeho ratolesti, jimiž okřívá lidstvo?“ — Dále kráčeje, slyšel slavíka zpívati své milence: „Jak my se vespolek milujem, tak nemiluje Šalomoun, tak od nižádné není milován nevěstky.“ A hrdlička vrkala svému manžilkovi: „Žádná z tisíc jeho žen se nezarmoutí, jako bych já po tobě kvílela, ty můj jedinký!“ — Hněvivě, zdvojnásobniv král svých kročejů, přišel k hnízdu, kdežto čáp svých mladých pěstoval a vyučuje jich v letu svými zachvacoval křídly. „Tak se nemá (dí čáp k mladým svým) král Šalomoun ke svému synu Roboamovi; protož nebude prospívati syn jeho. Cizincům zakládal vládu a stavěl.“ — Odebral se na to král do své nejtajnější komnaty, zamlčel se a truchlil. V hlubokém rozjímání když tak seděl, — hle! choť mladosti jeho, moudrost boží, přistoupiši k němu, dotkla se oka jeho. Byl přepaden tvrdým snem a oči jeho viděly smutný příštích dnův obraz. Viděltě nemoudrým synem svým říši roztrhanou; nad desíti od něho odpadlými, potlačovanými pokoleními panoval cizinec, zavřené viděl domy své, zahrady rozkošné zemětřesením pohlcené, město zpustlé, zem vyhubenou a chrám Hospodinův v plamenu. Poděšen ze spaní se vytrhl a hle, přítelkyně mladosti jeho plačíc, takto dí: Viděls', co se po tom po všem stane, čeho tys všeho příčinou. Není více v moci tvé minulých změnití věcí; neboť nejsi s to, poručiti řece,

aby se vrátila k temeništi, aniž mladosti, by se obrátila nazpět. Zemlela duše tvá, srdce tvé vyprahlo a já opuštěná družka tvé mladosti nemohu býti více rozkošnicí tvou v krajích pozemských.“ — Mizíc, útrpně ještě naň pohledla a Šalomoun, který mladost svou růžemi věnčival, psal v stáří svém smutnou knihu o marnosti věci pozemských. — *Z Herdera Čelakovský.*

Potok. Jistý rolník sedě u potoku, který loukou jeho se kroutil, pozoroval své pasoucí stáda; však nebylo mu hrubě veselo v mysli; neboť viděl, kterak spoře tráva vyráží a obživu snad ani do půl leta dobytku nedá. Tu přišed soused a vida zakalenou tvář, táže se po příčině zármutku. I počne tu onen o starostech a o malém užitku své louky vypravovati. Načež soused: „Učiň tak, jako já učinil; uvedl jsem potok v louku a hle, tučná tráva až po břich dobytku zrostla.“ Rolník jsa potěšen z rady moudré, dal se do práce, najal dělníky a břehy prokopal. Však hle, potok zatopil louku tak, že se jezeru podobala i zanesl ji pískem a křemenem. — Tu sobě rval nešťastný rolník vlasy a přijda k sousedu, zlostí hroznou na radu jeho sobě stěžoval. Tento ale pravil: „Příteli, proč se horšíš na radu, kterou jsem tobě z dobrého srdce udělil? Hněvej se raději sám na sebe a na svou neopatrnost. Malými stružkami měl jsi vodu z potoku na louku vésti, nikoli celým proudem ji zatápět; nebo teď svou tučnost a zemi dobrou s louky s sebou odnese a toliko křemen a písek po sobě zanechá. — *Krummacher.*

Obrazy opatrnosti a moudrosti.

Moudrost vyobrazují umělci jako bohyni Minervu s hlavou hadivlasou Medusy buď na štítě nebo na krunýři. Vedle ní stojí sůva co obraz bdění a bystrého zraku. Na přilbě sedí Sphinx.

Opatrnost, vlastně chytrost drží obdlouhlé zrcadlo z kovu, jehož rukojetí had — znak to lsti a klamu — otáčí. V zrcadle vidí bohyně co za zády se děje. — Opatrnosti vladařské (představených) dává se do rukou opačina nebo veslo.

Zchytralost — lichota, šalba — drží jednou rukou před tvář larvu zbožnosti, v druhé pak dýku za zády skrývá. Podle ní stojí liška neb plazí se ještěr.

Pošetilost — bláznovství — šašek v rouše pestrém, záplacovaném — na hlavě má čapku s dlouhýma ušima a rolničkama; v ruce pak proutec s povětrníkem.

Mlčelivost — opatrnost v mluvení — dotýká se ukazováčkem úst jako bohyně Tacita. Jindy prstem pysky si tlačí.

Žvástavost drží nádobu, z níž na všechny strany voda vytéká. Má papouška na ramenou a podle husu štěbetavou.

Studnice moudrosti.

Mocně, synu, slunce hřeje
z blankytových nebes hor,
ku pramenům čistým spěje
v zízni svojí každý tvor.

Tuto brav se k vodě sklání,
tamto pyšný lesův král;
tu přichází daněk s laní,
aby v chvoji pookřál.

Tamto letí orel s výši
s bohopěvným skřivanem,
jenom had zůstává v skrýši,
nechtě okřát pramenem.

A tak každý dobrý pije
ze studnice moudrosti;
jenom zlý se v temnu kryje
a vymejšlí chytrosti.

Jablonský.

Cesta opatrnosti.

Křivou cestou předsevzítí
moudrost káže v odkroku,
chceme-li se zachránití
před zlým hadem ve skoku.

Křivou často nastoupití
cestu třeba v outěku,
chcem-li k spáse své ujítí
chytré zloby ouskoku.

Jablonský.

Šest vzhledů.

Na vše strany musí oko tvoje zřítí,
chceš-li v světě tomto beze strasti žítí:
Patř vzhůru, — bys co světa zboží,
podoben se stával tváři boží.
Patři k zemi; — vše pozemské mine,
každá sláva též i radost zhyne.
Patř zpět, — zrcadlo zříš, v němž své činy
poznáš, jak napravit lze ti viny.
Patři před se — k cíli žití svého,
bys se dočkal konce blaženého.
Patři podle sebe — na své bližní,
žij jen pro ně, živ buď s nimi v přízni.
Patří do se — kde tvá duše sídlí,
ať tu mír a pokoj jenom bydlí.

E. K.

O s v ě t a.

Nevěř, synu, nevěř všem, jižto křičí: světlo!
někdy by tě úděsem svědomí tvé hnětlo.

Také ruka žhářova světla vyvozuje;
však jen mysl vrahova jím se zaraďuje.

Pravé světlo jenom jest, jež nám s nebe svítá
a jak slunko do všech cest pravé blaho skýtá.

N.

Loď bez vesla.

Loď, když na moře se bez vesla vydala,
o úskalí záhy dost se rozkotala. —

Moře, život tvůj a loďka — ty jsi sám,
veslem pak že moudrost jistě doznáš nám.

E. J.

Loďka a chlapec.

„Kéž bys, loďko, přes vodu mne přenesla!“
„Plavby nech; neb chlapečku jsi bez vesla!“

Mezi lidi zlé ať nevychází,
komu zkušenost a rozum schází.

Sychra.

II. Střídmost neb mírnost.

1. Co jest křesťanská střídmost neb mírnost?

a) *Střídmost čili mírnost vůbec* jest hotovost a spůsobilost, všech věcí měrně neb s mírou užívati.

„Střídmost neb zdrželivost jest přemáhání smyslného puzení, ježto hlavním účelům odpírá.“ *Klácel.*

b) Určitější a významnější jest střídmost křesťana.

Křesťanská střídmost jest ctnost, ježto všecky nezřízené náklonosti a žádosti krotí, i všem mravným ctnostem jistou míru vykazuje. — Jest to ctnost, kterouž křesťan věcí pozemských časných jen tolik a tak užívá, aby neztralil nebeských a tak se v celém životě chová, jak se to s rozumem a s vůlí boží srovnává.

2. Jak se střídmost křesťanská jeví?

Křesťan střídmý vždy a ve všem míru drží: on jen s mírou statků pozemských dobývá i zachovává; vždy mírně pokrmů a nápojů používá, jen tolik co třeba k nasycení; on nebaží příliš po cti a důstojnostech; mírně se chová v štěstí i v neštěstí, v radosti i v žalosti; neužívá nikdy radostí a rozkoší hříšných, nýbrž činívá sobě časem ujmu i ve věcech slušných a dovolených. Ano i v ctnostech a dobrých skutcích si rozumně a mírně počíná a hotov jest všech časných věcí a žádostí se odříci, když toho žádá Bůh a život věčný.

„Aby střídmost právě křesťanskou byla, musí se na všecky věci vztahovati; nejen na pokrm a nápoj, nýbrž i na statky tohoto světa, na oděv, příbytek, rozličná obveselení ano i na provozování dobrých skutků; nebo, byť i cíl sebe spasnější byl a k dosažení jeho nejvhodnější prostředky se volily: neužívá-li se jich mírně, chyba jest; poněvadž střídmost jakožto hlavní čili základní ctnost,

bdí a stráž drží nade vším jednáním člověka, aby meze křesťanské moudrosti nikde nebyly překročeny.“ *Mor. H.*

3. Křesťanská střídmost je ctnost velice prospěšná:

a) Ona krotí nezřízené, hříšné žádosti naše, ježto bývají záhubné tělu i duši.

b) Pořádá chťiče tělesné, hlavně chťič jídla a pití, a nabádá nás, bychom pokrmů a nápojů jen tou mírou požívali, pokud jich k zachování života třeba.

c) Uskrovňuje péči o tělo a časné statky, bychom jich moudře dobývali a užívali s prospěchem.

d) Učí nás pokoře, bychom nebažili příliš po cti a důstojnostech.

e) Nejen v štěstí, nýbrž i v neštěstí poskytuje spokojenosti; nebo vzbuzuje nás, bychom pro ztrátu časných skutků a při smrti přátel a miláčků příliš se nermoutili, všeliké strasti a bídy trpělivě snášeli a do vůle boží se odevzdávali.

f) Ano všem ctnostem jistou míru vykazuje; neboť i v dobrém se může pochybiti, když se nedostává křesťanské střídmosti.

g) Slovem křesťanská střídmost dopomáhá nám k časné i věčné blaženosti.

4. Křesťanská střídmost jest ctnost hlavní a nejvyšší potřebná; poněvadž, kdo není s to, aby sobě něčeho odřekl, v ctnosti nikdy daleko nepokročí a života věčného nedosáhne. Kdo nezná střídmosti ve svých žádostech, nebude žádné ctnosti konati, nemůže se Bohu líbiti a nedojde svého spasení.

Proto nám sám *Bůh střídmost poroučí*, jak *písmo sv.* dokládá (v. texty.).

Napomenutí. Snaž se tedy, křesťane, vždy, všude a ve všem střídým, mírným býti; nepřestupuj nikdy mezi ani v požívání pokrmů a nápojů, ni v šatu a příbytku, ni v radosti a žalosti, ba ani když ctnosti a dobré skutky vykonáváš.

Slova písma sv. Nebývej mnoho (příliš) spravedlivý (neb horlivý), aniž více mudrý, nežli jest potřebí, aby neztupěl. Nečiň také bezbožně a nebývej bláznem, aby před časem neumřel. *Kaz.* 7, 17. 18. — Všeliký, kdož v boji bojuje, ode všech věcí se zdržuje a oni zajisté zdrželiví jsou, aby porušitelnou korunu vzali, ale my neporušitelnou. *I. Kor.* 9, 25. — My, kteří jsme synové dne, střízliví (ve všem střídmi) budme. *I. Tes.* 5, 6. —

Nebo nedal nám Bůh ducha bázně, ale moci a milování a střízlivosti (mírnosti a počestnosti.) II. *Tim.* 1, 7. — Ukázala se milost Boha Spasitele našeho, učící nás, abychom odřeknouce se bezbožnosti, střízlivě a spravedlivě živi byli. *Tit.* 2, 11, 12.

Výroky svatých. „Blahoslavení chudí duchem.“ *Mat.* 5, 3. — Střídmost to, která se hříchu zdržuje, světem pohrdá, rozkoší nehledá. *Sv. Ambrož.* — Střídmost činí člověka mírným, stydlivým, mlčelivým, vážným, počestným. Když v duši sídlí ctnost tato, pojímá v uzdu rozkoše, mírní vášně, rozmnožuje svaté žádosti a kárá nešlechtné; pořádá vše, co jest v nepořádku a sílí, co jest v pořádku, vzdaluje zlá a vnuká dobrá myšlení, uhašuje plamen libosti, utiňuje mysl a ode vši nepravostí bouře ji ochraňuje. *Sv. Prosper.* — Střídmost zachovává míru a řád ve všem, o čem se domníváme, že by toho konati, neb o tom mluvíti slušelo. *Sv. Ambrož.* — Střídmost působí, že starším prokazujeme úctu, rovných bratrsky milujeme a když kdo starší mluví, mlčíme, že v rozprávění nekřičíme, nikomu neutrháme. *Sv. Prosper.* — Střídmost netoliko v jídle a pití, ale v mluvení, spaní i v oděvu míti máš. Viz, že každý, kdo v službě boží pracuje, tím větší odplatu od Boha vezme, čím více se pro Boha ve všem uskrovnuje a čím více v dobrých skutcích pracuje. *Sv. Jeroným.* — Střídmosti a skromnosti všecky vyučujte, v ní také sami obcujete. *Sv. Polykarp.*

Přípodobnění. Zachovej ve všech věcech míru. Aby, kdo běží, nenaběhl, třeba, aby byl osvícen světlem mírnosti, kteráž jest matkou ctnosti a vrch dokonalosti. Ona totiž učí, aby se nic nedělo, co přílišného. *Sv. Bernard.* — Není mírnost tak ctností, jako spíše královnou ctností; jestiž vůdkyně ctností, ředitelka náklonností, učitelka mravů. Odstraň ji a z ctnosti bude nepravost. *Týž.* — Střídmost jako cesta krátká a líbezná, má příjemnosti velké, unavení pak malé. *N.* — Pomalu dále dojdeš. *Př.* — Strom střídmosti má dostatečnost za kořen, spokojenost za ovoce. *N.* — Strom zdržlivosti má dostatečnost za kořen, spokojenost za ovoce. *N.*

Průpovědi.

Svatá střídmost, již se křesťan stkvívá,
jest ta mírnost, kterou vše činívá.

Chceš-li k ctností vésti duši,
všeho mírně užít sluší.

Vždy a všudy míra,
takto velí víra.

Chceš-li dlouhý život míti,
hledíš ve všem mírným býti :
v jídle, pití, v radosti,
v práci, spaní, žalosti.

————— *Bělopotocký.*

Není člověk v světě proto.
by se v rozkoš ponořil ;
má pozemské dary pouze,
by jich stříděm použil.
Kdo se takto zachovává,
základ pevný k blahu dává.

Doucha.

Spokojenost není z toho,
máš-li statků, peněz mnoho ;
nýbrž, jest-li to, co máš,
moudře také užíváš. *Muza mor.*

Kdo jest pravý mudrc, víš-li ?
Ten kdo, padna do neštěstí,
aneb maje náhlé štěstí,
zůstává vždy v stejné mysli,
jedno s druhým umí snéstí.

Sychra.

Co je mnoho, všechno škodí,
mírnost pravé blaho rodí.
Užívej všech věcí stříděm,
sic svůj život skončíš bíděm.

Příslovi. Zvolna náhli! — Bezpečněji krokem, než-li skokem. — Všudy míra. — Rozkoší mírně užívej! — Kdo s málem spokojen, v paměti je u Boha. — Dal ti Bůh štědře, užívej měrně! — Kdo na mále přestává, pak i více dostává.

Příklady.

a) *Biblické: Příklady střídmosti v celém životě dávají nám: Abraham* ve svém chování k Lotovi a k obyvatelům Sodomským.

Josef eg. choval se mírně k bratrům svým.

Daniel a mládenci israelští umínili si nepoškrvniti se pokrmem ani nápojem královským. *Dan.* Podobně Eleazar.

Sv. Jan Křtitel v celém životě svém byl střídmy a mírný. Však nejkrásnější příklad střídmosti dal nám *Ježíš Kristus*, ukazuje mírnost svou jak v oděvu, v požívání pokrmu a nápoje, tak i v celém jednání svém.

b) *Jiné příklady.* Všickni *svatí mučéníci* ukrutně jsouce pronásledováni a mučeni, nehněvali, nemstili se svým katanům a ztrátu všech pozemských statkův i života za zisk si pokládali; za zboží zemské, pomíjející — nebeské si vyměnili a tak učí nás, jak i my vedeni křesťanskou mírností, hněv a mstu přemáhati a ztrátu pozemských statků trpělivě snášeti máme.

Mnozí *svatí a světice boží* byli tiší a mírní v štěstí i v neštěstí, v radosti i v žalosti, ve zdraví, v nemoci i v smrti a trpělivě všeliké křivdy a protivenství, všechnu hanu, potupu, pomluvu

a utrhaní snášeli od svých nepřátel, jako na př. sv. Makarius, Athanáš, Jan Zlatoústý, Jeroným, sv. Alžběta, Theresie a j. Viz životy Svatých.

Sv. Jan, miláček Páně, byl velmi jednoduše a přísně živ; předce však činíval si někdy nějaké vyražení. Když duch jeho zemlel, míval obyčej si hráti s krotkou koroptví. To vida jeden myslivec, tázal se ho, proč sobě tak neslušně čas ukrácí? I řekl jemu sv. Jan: „Proč pak ty nemíváš lučiště své vždy natažené?“ „Proto,“ odpověděl myslivec, „aby neztratilo pružnosti.“ „Dobře,“ řekl sv. Jan, „nediv se tedy, že se někdy vyrážím. Činím to proto. aby potom mysl má k přemyšlování věcí důležitějších a ku konání povinností byla tím schopnější. Ve všem míra.“

Podobný příklad nalazáme i na *sv. Antonínu*, opatu a na mnohých jiných svatých, kteří ve všem, v práci i v modlitbě, jakož i v provozování dobrého moudrou mírností zachovávali.

Nezištnost a mírnost. Císař *Konstantin* poručil v nábožnou modlitbu sv. Hilariona jednoho ze svých přátel, který těžce stonal a lékařové již ho opustili. — Nemocný se uzdravil a císař poslal svatému tomu muži po svém komorníku deset liber zlata darem. *Hilarion* však nepřijmul zlata; okázal poslovi ječný chléb a pravil: Kdo se spokojí s takovýmto pokrmem, neváží si balvanu zlata více než hroudy hlíny. Dám císaři děkovati za laskavost jeho ke mně a dám ho prositi, aby zlato rozdal chudým.

Všecko s mírou. Jistý nábožný duchaplný opat navštívil bratry své v *Scythii*. I přišel tu do jizbičky jednoho bratra těžce nemocného, který mnoho trpěl od pokušení a proto se uslabil mnohým postením, bděním a těžkou prací. Láskyplný opat sedna k lůžku churavého bratra, pravil: „Milý bratře, poruč těžkosti své Pánu; neboť se nesprostíš pokušení vlastním přičiněním. S dětinnou důvěrou modli se denně k Bohu za milost a všemocné přispění jeho; posilňuj tělo mírným pokrmem, dopřej mu v noci potřebného spaní a neseslabuj ho budoucně příliš těžkou prací.“ — K tomu připojil ještě podobenství, řka: „S tělem naším je to jako s oděvem. Šetříme-li šat, můžeme ho dlouho zachovati; nedáme-li však na něj pozor, brzy se obnosí, roztrhá a není k potřebě.“ — Nemocný bratr následoval této dobré rady. Duše jeho byla tím způsobem osvobozena od pokušení, úzkosti a těžkomyslnosti a tělo jeho nabylo opět síly. — Bratr ten uzdravil se úplně na těle i na duši a všickni pak poznali, že všecko škodí, cokoli se přehání,

i dokonce horlivost v dobrém; nejlepší ale ve všem že je zlatá mírnost.

Diogenes. Jeden z moudrých mužů, kteří marného světa střídě užívatí uměli, byl pohan Diogenes. Když k němu největší mocnár tehdejšího světa, Alexander přišel, pravil: „Žádej sobě co chceš, všecko ti po vůli učiním!“ odpověděl mudrlec: „Nechci nic jiného, než abys mi ze světla šel.“

Mírnost v užívání statků. Za dávných časů žil v zemi egyptské chudobný sice, avšak velmi ctnostný muž, jmenem *Eulogius*, maje svou obživu v kamenném lomu, kde pilně pracoval a při tom i za vzor pravé křesťanské pobožnosti sloužil. Při vši své chudobě byl velmi dobročinný a štědrý k chudým; rád dopřál cizincům a pocestným noclehu a pokrmu. Jedenkráte přišel k němu také *Daniel* poustevník, jenž pozoruje, jak těžce a nuzně *Eulogius* chleba si dobývati musí, měl útrpnost nad ním a snažně Boha prosil, aby se chudákovi lépe vedlo. Modlitba jeho byla vyslyšena. *Eulogius* našel veliký poklad, náramně zbohatnul a spolu se také docela proměnil. Modlení ho více netěšilo, nuzní a chudí lidé se mu velice zošklivili, přestal pracovat a jedině o tom přemýšlel, kterak by se stal vznešeným pánem. Nakoupil si skvostného šatstva, cestoval do Cařihradu a brzy dosáhl vojenské důstojnosti, povýšen jsa za vůdce četného pluku. Čím ale vznešenějším se stal, tím hlouběji poklesnul do hříchův a ošemetností. Pobožný poustevník *Daniel* navštívil jednu chvíli *Eulogia*; že mu ale jeho nemírnost a prostopášnost předhazovati počal, rozhorlil se nad ním *Eulogius*, kázal vojákům svým, aby se ho chopili, jej ubili a z domu vystrčili. — Tu opět prosil *Daniel* Pána Boha, aby bohatého a ošemetného *Eulogia* do předešlé jeho chudoby uvrhl; což se i stalo. *Eulogius* byl svržen s hodnosti své, za buřiče a zbojníka prohlášen a měl i odpraven býti. Záhy však znamená, co ho očekává: zanechav všeho jmění, tajně prchnul, aby si života zachoval. Opět se tedy uchýlil do své předešlé chatrče, chopil se starých nástrojů a pracoval jako druhdy v kamenolomu. Při skrovné obživě došel opět své předešlé spokojenosti a trávil blaženě život až do smrti. — Buď i ty, křestane, ve všem mírný; nepřej si bohatství a důstojnosti, ježto člověka vždycky neblaží, ano mnohdy zlým a nešťastným činí. —

Veliký mudrc *Sokrates*, jsa od přirození velmi prudký a náruživý, nicméně si ctnost mírnosti osvojil. Když jedenkráte dostal od kohosi notný pohlavek, pravil usmívaje se: „Je to mrzutá

věc, že člověku nelze předvídati, má-li vyjít s přilbou na hlavě.“ — Jindy když slyšel, že o něm lidé zlé mluví, „nechťsi“, pravil lhostejně, „třeba mne lidé napolo zabili, jen když nebudu při tom.“ — Rovnou mírnost zachovával Sokrates v krocení svých žádostí. Mnohdy jsa žízniv, přišel k studnici a naváživ si vody, zase ji vylil. —

Podobně *sv. František Saleský* byl od narození nakloněn k hněvu a prchlivosti, ale náruživost statně přemáhaje stal se vzorem tichosti a mírnosti v celém životě svém, kterážto ctnost byla rázným znakem všech jeho skutků.

Mírnost má křestan zachovávat i v řeči, jak *sv. František Sal.* radí, říká: „Dle mého zdání, má se každý i v řeči mírně chovati, t. ani příliš mluvným, ani příliš mlčelivým nebýti. Nebo chtěl-li by se kdo v tom tuze přísně chovati, a v přátelském shledání skoro nic nemluvit, mohli by se jiní nadíti, že se jim nedověruje, aneb jimi pohrdá; pakli by vždy toliko mluvit a jiným jako ústa zacpávat chtěl, byl by za darmotlacha uznán.“ „Slovům svým učíš váhu“, dí moudrý Sirach.

Alfons, král aragonský, dává též pěkný příklad mírnosti v chování k nepřátelům. Když totiž Alfons oblehal Gaetu, a bylo se obávat, že nastane v městě nedostatek potravy, dal velitel ženy, děti a starce i všecky, kteří nebyli schopni k bránění města, ven vyvésti. Vojsko Alfonsovo chtělo ty bezbranné zástupy zpět k městu hnáti, při čemž by mnozí byli zahynuli, Alfons však, ač věděl, že se pak město bude moci déle brániti, nedopustil tomu, říká: „Raději volím svou říši ztratit, než abych dal bezbranným ublížit.“ A nasativ ty veliké zástupy, dal je sprovodit na místa bezpečná; — pak teprv město oblehal.

Podobenství.

Okurka. Krásný příklad křesťanské strídmosti zůstavili nám onino nábožní mužové, jenž na poušti obývali. — O jednom z nich čteme, že jda kdysi zahradou a vida tu rozličné zeleniny a ovoce, takovou dostal chuť na okurku, že chtěje laškominám svým vyhověti, vyprosil ji sobě od zahradníka a domů zanesl. Tu však poznal, jak velice žádostem těla se ještě přemoci dává; pročež sobě pevně umínil, okurku tu, vlastně sebe potrestati. Aby měl okurku stále před očima, pověsil ji na místě, kudy mu bylo často jíti a čím častěji se na ni podíval, tím více se přemáhal, takže se posléze okurky té nejen nedotknul, ale i všecku chuť na ni v sobě

dokonale utlačil. — Byla to věc ovšem nepatrná, které sobě poustevník onen dobrovolně odepřel; ale právě tím, že se v nepatrných věcech přemáhal, nabyl síly takové, že u větších věcech zdrženlivým býti snadno dovedl. Tak, milý křesťane, musíš i ty činiti. Nechtěj nikdy míti, co by všechno hrdlo ráčilo a co oči tvé žádají; ale odpírej sobě za vždy věcí dovolených a zajisté že bezpečněji nad sebe krutšími žádostmi tělesnými zvítězíš a ve střídmosti k velikému prospěchu těla i duše prospívati budeš.

Mírnost. (Povídka kytajská neb čínská.) Na prostranném místě, kde za starodávna císař Ču se svými vladyky o dobro vlasti rokoval, stojí studně, nedaleko ní stolec císařský a vedle něho lýčený okov k nabírání vody. *Konfuc* (znamenitý mudrc r. 551 před Kristem narozený) navštívil to památné místo, tázal se přítomného mandarina (úředníka), k jakému účelu ta studně se svým okovem by tu byla? — „Ten okov slove *Y.*“, odpověděl hrdý mandarin, „to jest nádoba milosti! Milostivým býti sluší především synu slunce, našemu císaři, on važiž bez ustání vody milosti z bezedné studně své božské blaženosti!“ *Konfuc* zasmál se výkladu tomuto a přiblíživ se s okovem ke studni zlehounka jej k vodě spustil; avšak plaval po vrchu, aniž se kapky vody nabralo do něho. „Vylejte z okovu vyváženou vodu!“ dí nejbližšímu z přítomných. „Je prázdný,“ odpověděl tento. „Musíme tedy,“ pravil *Konfuc*, „na jiný způsob vody nabrati,“ a mrštil se vší silou okovem v hlubokou studnici. Okov se hned až přes vrch naplnil a ve vodě zmizel. „Kde je teď náš okov?“ tázal se *Konfuc*. „Ke dnu se potopil,“ odpověděli přistojící, a velikým namáháním z hloubky ho dobyli. — „Chybili jsme opět,“ pravil *Konfuc* a spustil znova okov do studně, čerstvěji však než poprvé, ale mírněji než podruhé. Okov do půli se nabral a snadně vyvážen dostatečně vody poskytoval. „Patřte sem,“ pravil *Konfuc*, „okov tento v ruce mé jest obraz dokonalé správy v ruce vladařově, obraz veškeré blaženosti v životě lidském. Vládce, úředník, hospodář, je-li váhavý, nic nedokáže, podobá se okovu zlehounka spuštěnému, v němž kapky vody nebylo. — Je-li však prchlivý, vládnou-li jím náruživost, zlost a hrdost, podobá se mocně v hlubeň pohrouženému, ke dnu padlému okovu, jenž bahnem místo čerstvé vody naplněn, pracně byl vytažen. Každý člověk, maje povinnost svou náležitě zastávati, nesmí být ani příliš milostivý ani přísný, povolný ani odporný, váhavý ani prchlý, nýbrž mírný. — Za starodávna, když nový vládce na trůn nastu-

poval, třikráte jako já nyní spustiti musil okov míry v tuto studnici, aby se přesvědčil, na čem vlastně platnost dokonalé vlády a života spočívá. — Vysvětlil jsem vám účel staré studně a okovu zde; važiž každý ku prospěchu svému naučení z její staré moudrosti.“ — *Melichar.*

Obrazy.

Mírnost obrazí se co osoba ženská, ana drží udidlo na význam krocení svých žádostí a naruživostí.

O v ě ě k a .

Viděl's hochu, milý hošíčku, na lučině bílou ovčíčku? Hle, jak tichá při pastvě tam byla, aby pořádně se nasýtla; i když čtveračivě hopkala, jak to opatrně konala,	aby nepodvrtla nožičky a své nermoutila matičky: Měj, můj milý hochu, hošíčku! za příklad tu malou ovčíčku: hleď při jídle, při hraní, mírnosti; tak o žádné nezvíš nikdy bolesti.

Jos. Svoboda.

N a u ě n á .

Jen za jednu věc se modlím, byste mysl měli svornou, moudrost tichou, krotkou, kornou, davše výhost vášněm podlým.	Volným krokem vy jen jděte; kvapnost chvátá zhoubně k cíli; na půl cestě již vysílí vaši moc; pak utuchnete.
Mnohé kapky o jednom prúdu mlýnském kolem pohybují; jest-li se však rozlučují v mlhu obrací se chudú.	Znáte, že dešť tichý role požehnáním hojným skrápí; ale příval když přikvapí, zhubí luh i klasné pole.

Ludevit Želo.

III. Spravedlnost.

1. Spravedlnost vůbec jest shoda jednání s právem. — Jest ctnost, hotovost, kteroužto jsme vždy volni, každému nechati, dáti a prokazovati, což jeho jest.

Křesťanská spravedlnost v užším smyslu jest ctnost, která vede křesťana k tomu, aby svědomitě plnil, čím Bohu, sobě a bližnímu povinen jest, čili aby věrně konal všechny své povinnosti.

Bohu jsme povinni, abychom jej nade všecko milovali, jemu sloužili a přikázání jeho zachovávali.

Bližnímu jsme povinni, abychom jej milovali jako sebe samých.

2. Výjevy křesťanské spravedlnosti:

a) *Křesťan spravedlivý dává což božího jest Bohu*: Boha to-

tiž miluje nade všecko, z celého srdce, ze vsí duše a síly své; Jemu horlivě slouží a věrně zachovává všecka boží přikázání i přikázání církevní.

b) Šetří také práva svého bližního vzhledem těla, statkův i cti (v. díl III. 5. 7. 8. přík.)

c) Plní též všechny povinnosti k sobě samému, jak v přikázáních božích se obsahují (v. díl III.) Zvláště pak *d)* křesťan spravedlivý soudí, odměňuje a tresce podle zasloužení beze všech ohledův a bez přijímání osob.

3. Nespravedlivým jest *a)* každý, kdo srdce své ku věcem časným, pomíjejícím přikládá, poněvadž nedává Bohu, což Jemu přináleží. *b)* Kdo bližnímu nedává, což mu povinen jest a nenechává mu, což jeho jest: kdo na př. nedává, čím jest povinen zeměpánu a vlasti; kdo věcí mu svěřených náležitě neopatruje, škody a zkázy nechrání; věcí vypůjčených v čas nevrací; kdo dělníkům mzdy ujímá neb zadržuje. *c)* Nespravedlivý jest, kdo věcí nalezených nevrací, na poli, na lukách, v lesích a v zahradách škodu činí; kdo bližního při kupování neb prodávání podvádí a šidí. *d)* Kdo bližního lichvou a vysokými úroky utiskuje; nebo křivým rozsudkem o jmění neb o čest ho připravuje; kdo lehkovážně dluhy dělá a zaplacením otálí. *e)* Nespravedlivý jest řemeslník, jenž sobě z cizí látky zbytky podržuje; dělník, když horlivě nepracuje nebo zahálí. *f)* Čeledín, když dobytka náležitě neopatruje, práci svou lenivě koná, hospodáře klame neb okrádá. *g)* Nespravedlivý jest soudce, kterýž se buď náruživostí neb úplatkem buď k prodlužování pře nebo ku křivému rozsudku nechá pohnouti.

4. Křesťanská spravedlnost jest ctnost hlavní, vznešená a nejvyš potřebná.

a) *Spravedlnost hlavní jest ctností*, jelikož především sluší aby chom byli spravedliví, nežli jakou jinou ctnost konati chceme. Bez spravedlnosti žádné ctnosti.

b) *Jest to ctnost vznešená a nejvyš potřebná*; nebo na ní zakládá se blaho jak jednotlivců, tak i rodin, zemí a národů. Bez spravedlnosti není nikde řádu, pokoje a bezpečnosti. Kdo je spravedlivý, má zalíbení boží a ochranu Nejvyššího a byť i pro spravedlnost měl zde na světě trpěti, dojde za to hojné odměny na věčnosti.

Napomenutí. Nuže, křesťane, provozuj přísnou spravedlnost: dávej Bohu i bližnímu, což jsi povinen. Boha miluj nade všecko

a zachovávej ochotně a věrně všecka Jeho příkázání. — Miluj bližního jako sebe samého; dávej mu, což mu přináleží, nechávej mu, což jeho jest a ujímej se dle možnosti utlačené spravedlnosti. — Snaž se ve všem jednání svém býti spravedlivým: tak položíš nevyvratný základ všem ostatním ctnostem a postaráš se o své spasení.

Slova písma sv. Radujte se v Hospodinu a plesejte spravedliví a honoste se všickni upřímného srdce. (*Žlm.* 31, 11.) — Já pak v spravedlnosti ukážu se obličejí tvému: nasycen budu, když se ukáže sláva tvá. *Žlm.* 16, 15. — Spasení spravedlivých od Hospodina, a on obrance jejich v čas soužení. *Žlm.* 36, 39. — Milosrdenství a pravda potkaly se spolu; spravedlnost a pokoj políbily se. *Žlm.* 34, 11. — Spravedlivých cesta jest jako stkvoucí světlo, jež vychází a roste až do dne dokonalého. *Přísl.* 4, 18. — Skutek spravedlivého jest k životu, ovoce pak bezbožného k hříchu. *Přísl.* 10, 16. — Kdo doufá v bohatství své, padne: ale spravedlivý jako zelený list rozplodí se. *Přísl.* 11, 28. — Světlo spravedlivých obveseluje, svíce pak bezbožných shasne. *Přísl.* 12, 28. — Spravedlivý zajisté, byl-li před časem smrti zachvácen, v občerstvení bude. *Moudr.* 4, 7. — Řcete spravedlivému, že dobře mu bude, neboť ovoce skutků svých jísti bude. *Isai.* 3, 10. — Oznámím tobě o člověče, co jest dobrého, i čehož Hospodin vyhledává od tebe. Zajisté, aby činil soud (spravedlnost) a miloval milosrdenství a pečlivě chodil s Bohem svým. *Mich.* 6, 8. — Dávejte co jest císařovo císaři, a co jest božího Bohu. *Mat.* 22, 21. — Dávejte tedy všem, co jste povinni. — Žádnému nebývejte nic dlužni, než abyste se vespolek milovali. *Řím.* 13, 7. 8. — Spravedliví přijdou do života věčného. *Mat.* 25, 46.

Výroky svatých a j. Spravedlnost dává každému, což jeho jest; nepřivlastňuje sobě, co jest cizího; zanedbává prospěch vlastní, aby ochránila rovnost společní. *Sv. Ambr.* — Spravedlnost jest pravost vůle, jež nemiluje hřešiti, ani hříchu svoliti. Spravedlnost jest duše rozumné dokonalost. *Sv. Bern.* — Spravedlnost jest ctnost, která každému dává, což jeho jest. Dejž tedy každému, což jsi povinen. *Týž.* — Spravedlnost jesti ctnost, kteráž se i bližního i Boha i nás samých týče a nás zavazuje, prokazovati Bohu čest a lásku, a bližnímu ponechávati jemu příslušícího práva; vzhledem pak nás samých zapovídá, čeho rozum nedovoluje. *Sv. Alf. Lig.* — Sama láska jest zajisté nejpravdivější, nejúplnější a nejdokonalejší spravedlnost. *Sv. August.* — Žádná ctnost nezdá se

přinášeti hojnějšího ovoce jako spravedlnost, kteráž více jiným než sobě prospívá, svých užitků zanedbává, více majíc na pozoru prospěchy společné. — Kde spravedlnost, tam je souhlasení všech ctností; neboť spravedlnost není částkou, nýbrž jest matkou všechněch. *Sv. Ambr.* — Dobří nižadným ziskem se k podvodu nedají svésti, nešlechtní často malým. *Cicero.* — Za spravedlnost nežádej zisku. Spravedlivě každému čin a spravedlnosti uděluj pro samu odplatu věčnou. *Sv. Isid.* — Budeme-li spravedlnost konati před Bohem, vejdemo do království jeho, a dosáhneme přípovědí božích, jichž ucho neslyšelo, oko nevidělo a jež na srdce lidské nevstoupily. *Sv. Klim. Ř.* — Dříve k bližnímu svému dobrotivým býti nemůžeš, dokud jsi k němu nebyl spravedlivým. *N.* — Základ chvály a dobré pověsti jest spravedlnost, bez které nic chvalitebného býti nemůže. *N.*

Přípodobnění. Hledme i my všelikou naplniti spravedlnost; neboť ona jest cestou, již se přichází k radosti. *Sv. Bernard.* — Spravedlnost otcova nemá ohledu na syna, nýbrž hledí ku pravdě a Boha následuje. *Kasiod.* — Neustupná spravedlnost přivádí často k hříchu; proto sůl pokuty mírni láskou k Bohu a sůl spravedlnosti kořeň láskou k bližnímu. *Sv. Aug.* — Jako v divadle obecném jsou pro jednotlivce určitá místa; tak statky pozemské, ježto veškerému pokolení lidskému patří, jsou dle nevyzpytatelných soudů božských rozděleny. *Lohner.* — Buď spravedlivý a slušný podoben váze. *Pythagoras.* — Spravedlivý jako dobrý pastýř ovce stráží ale kůže nesdírá. *N.* — Spravedlnost se vypodobňuje obrazem krásné panny, jež stojí tváří k nebi zdviženou; očima jsouc slepá, a rukou nemajíc. — Spravedlnost jest váha, ku které si lidé závaží přinášejí. Základ neustálé chvály a dobré pověsti jest spravedlnost, bez níž nic chvalitebného býti nemůže.

Průpovědi.

Základ všechněch ctností
leží v spravedlnosti.

Kterak budeš dobrotiv,
pak-li nejsi spravedliv?

Tvoji celou účinnost
nechať řídí povinnost;
pak budeš zde šťastně žít,
odplatu i v nebi mít.

Stále choď na cestě poctivosti,
chceš-li ujít hanbě, mrzutosti.

Poctivě se zachovej,
škodou bratra nehledej!

Ve všem hled jen k poctivosti,
tak i bohat budeš dosti.

Kdo po cizím nesahá,
tomu Pán Bůh pomáhá.

Příslaví. Nech každý sobě svého, nech jinému co jeho. — Co není tvého nech, praví poctivý Čech. — Každý své! Co komu, to tomu. — Spravedlnost nebesa proráží. — Čiň dobře a právě, neboj se císaře, ni krále. — Nám dobře a nikomu zle, toť dle zákona život. —

Příklady o spravedlnosti.

a) Biblické: Spravedlivý byl Mojžíš, proto se mu zpřičilo utiskování synů israelských i stal se jejich osvoboditelem. II. *Mojž.* 1. 2.

Samuel, soudce spravedlivý, mohl se lidu tázati: „Mluvte o mně před Hospodinem, učinil-li jsem komu násilí, utiskl-li jsem koho? vzal-li jsem dar z ruky někoho? a navrátím vám.“ A lid mu dal svědectví: „Neučinil jsi nám ničeho!“ — I řekl jim Samuel: „Svědék jest Hospodin proti vám, že jste nenalezli v ruce mé ničeho.“ I. *Král.* 12, 3—5.

Job dí o sobě: V spravedlnost jsem se oblécel a odil jsem se jako rouchem a korunou soudem svým. *Job.* 29, 14.

Tobiáš slyše kozla bečeti, řekl: Hleďtež, ať není kradený, navrattež jej pánům jeho; neboť nesluší nám ani jísti, ani dotýkati se něčeho kradeného. *Tob.* 2, 21.

Daniel, jsa spravedlivý, všemožně se snažil, aby Zuzana nebyla nevinně odsouzena. — Pro jeho spravedlnost chránil ho také Hospodin v jámě lvové. *Daniel* 5, 14.

Jan křtítel sám jsa spravedlivý, učil spravedlnosti na poušti, řka celním: „Nic více nevybírejte mimo to, což jest ustanoveno,“ a žoldnéřům: Žádného neutiskujte, aniž podvodně činite a dosti mějte na svých žoldích.“ *Luk.* 3.

Podobně *Pán Ježíš* učil: Dávejtež což jest císařovo císaři a co jest Božího Bohu. *Mat.* 22, 21.

b) Jiné příklady. Nejen křesťané nýbrž i mnozí pohané vynikali spravedlností:

Kambyses, král perský, jenž sám vládl ukrutně, nicméně přísně trestával každou nespravedlnost. Tak dal jednomu nespravedlivému soudci za živa stáhnouti kůži a jí potáhnouti stolicí soudní; na které pak syn těžce pokutovaného musel k soudu se posaditi.

Řekové měli soud Areopag nazvaný, kterýž svá sezení odbýval tajně v noci, aby soudcové bez překážky a bez jakého-koli nátlaku mohli konati spravedlnost.

Aristides, statečný vůdce Athénský, cenil vlast nade slávu

vlastní, ale ještě nade vlast byla mu spravedlnost; nicméně byl pod záminkou, že obecné svobodě nebezpečným se zdál, ostracismem na deset let z vlasti vypuzen.

Fabricius Luscinus, vůdce římský, triumfoval nad Gally, Samnity a Lukany a zůstal při nesmírné kořisti, kterou stát obohatil, sám chudý. Ve válce Tarentinské byl Fabricius vyslán k Pyrrhovi, králi epirskému, jenž snažil se Fabricia skvostnými dary získati; však ani zlato jej od věrnosti vlastenecké odlákati, ani hrůza před nevídaným slonem, kterým jej Pyrrhus zkoušel, nemohla ho postrašiti. Na důkaz vážnosti své k němu vydal Pyrrhus zajaté bez výplaty toliko pod tímto závazkem, aby se zase, jest-li se pokoj nevyjedná, do zajetí navrátili, což se i stalo. — Válčeno tedy dále a Římané byli u města Asculum poraženi. — Po té porážce převzal Fabricius správu vojska proti Pyrrhovi a zvýšil cenu svou novým chvalitebným činem. Nabídl mu totiž lékař Pyrrhův, že otráví svého krále za slušnou odplatu a tak Římany všeho nebezpečství sprostí. Fabricius ale pln ošklivosti nad černou zradou, odevzdal jej Pyrrhovi k zaslouženému potrestání. Pohnut takovou velikomyslností zvolal Pyrrhus, že snadněji slunce z dráhy jeho lze vytisknouti, než Fabricia z cesty ctnosti.

Curius Dentatus jest tak jako Fabricius vážný vzor vlasteneckých ctností. Ze stavu jen plebejského pošlý, vznesl se svou horlivostí, poctivostí a udatností dvakráte k důstojenství konsulskému; obdržel dvakráte slávu triumfu a za největší čest si pokládal, že obohativ vlast, sám v chudobě zůstal. Jedenkrát k němu přišli samnitští vyslancové, když si právě sám řepu k večeři strojil i podávali mu velikou sumu zlata od svého národu. Curius ale ničeho nepřijal, právě, že raději těm, kteří zlato mají, poroučeti chce, než sám zlato míti.

Titius Flavius Vespasian byl císař, kterým Římanům šťastnější doba vykvetla. Prázden nešlechtností svých předchůdců, vládl spravedlivě, hledaje vždy míru a blaha svého státu. První po Augustu zemřel přirozenou smrtí, zůstaviv říši nástupce syna svého Tita.

M. Ulpius Trajanus, císař římský, byl v míru i ve válce stejně veliký; onde moudrostí, spravedlností, dobrými ústavy k ochraně poddaných a podpoře chudých, zde přemožením nepokojných Dáků a Parthů. — Jen škoda, že slávu jmena svého zprznil třetím pronásledováním křesťanů. Spravedlivý byl také císař *Justinian*, synovec císaře Justina, kterýž z Dardanské Illyrie, již od starodávna

Slovany obydlené, pocházel, co sprostý voják do Konstantinopole přišel a vyznamenal se v boji, z poznenáhla náčelníkem stráže císařské, až i císařem se stal.

Ludvík IX., král francouzský, svatý, výtečný jak nábožností tak i spravedlností, spravoval říši svou moudře a mocně. Byl zdvořilý a přívětivý ke sprostému jako vznešenému; rád slýchal pravdu i trpkou a bezohledná spravedlnost byla hlavní ráz jeho výtečného panování. Jakkoli byl dobrotivý a mírný, předce zasloužilého trestu nikdy neprominul, zvláště sprostý lid proti mocným zastáváje. Ač na statcích šlechty tolik prospěšného jako na královských uvéstí nemohl, toho předce dokázal, že každý poddaný u královského sudího mohl práva hledati, čímž bídný stav obecného lidu valně byl zlepšen. Ve mnohých bojích se vzpurnými vasally obhájil zmužile a šťastně královskou velebnost a spravedlností vůbec ji zasvěcoval. Přísnými zákony zachoval mír v zemi dosažený, určení jeho co výroky svaté byla ctěna a k rozhodnutí všelikých při důvěrně hledána byla spravedlnost královská. — Zemřel u výpravě křižácké r. 1270.

Královská spravedlnost. Když jistý dvořanín *Ludvíka XI.*, krále francouzského, prosil za milost pro svého synovce, kterýž se byl vraždy dopustil, dal mu král za odpověď: Jest mi líto, že vám nemohu býti po vůli. Vy jednáte jako strýc, já pak musím jednati co král. Promím vám žádost vaši, vy pak mně promiňte zápornou odpověď.

Karel V. roztrhl jedenkrát ortel již podepsaný, když byl v čas ještě seznal, že není dostatečně odůvodněn. „Lépe jest, pravil, roztrhnouti královský podpis, než zmařiti život nevinný.“

Alfred Veliký, král anglický, moudře spravoval říši svou, přísně hledě na zachování prospěšných zákonů a pečoval všemožně o vzdělání lidu svého. Největší však zásluha Alfredova záleží v tom, že položil základ národní svobody anglické. Ve státu jeho panovati měla rovnost před zákonem; žádná svévole, žádné násilí mocnějších proti slabším nemělo volnost občanskou zamezovati. Ještě v poslední vůli své promluvil vážná slova: „Angličané mají tak svobodni býti jako myšlenky jejich.“

Tomáš Moor. Jistý vznešený, bohatý Angličan veda při se svým sousedem méně zámožným, podával anglickému kancléři, Tomáši Moorovi, velikou sumu peněz, aby působením jeho vypadl rozsudek soudu k jeho prospěchu. Než kancléř odbyl ho s nevolí, řka: K čemu ty peníze? Je-li právo na vaší straně, netřeba vám

příznivý rozsudek si kupovati; nejste-li však v právu, nemohli by mne všickni pokladové světa pohnouti, abych soudil nespavedlivě.

Jindy poslal mu jakýsi vznešený pán dvě stříbrné lahve nemalé ceny, aby si ho v důležitém soudu pro sebe naklonil. Šlechtný kancléř dada pak obě lahve naplnit nejlepším vínem ze svého sklepa poslal je tímže poslem onomu pánovi nazpět s tím doložením, že veškerá vína v jeho sklepě jsou mu službám.

Spravedlnost bezohledná. Císař Justinián, jmenem svým rodinným po slovansku nazvaný Upravda, seznal muže šlechtného a spravedlivého, kterého každý, komu byli povědomi skutkové jeho, zastavatelem pravdy a práva nazýval. Toho důstojného muže učinil císař nejvyšším soudcem, svěřiv mu ten úřad s tím doložením, aby nikomu — budiž on kdokoli — nespravedlnosti páchati nedopouštěl. Jednoho dne přišla k tomu soudci vdova chudobná se žalobou, že bohatý soused její nejen skrovný její domek strhati dal, nýbrž i beze všeho ptaní zahrádku ji vzav, se svým sadem spojil. Když se soudce po všem náležitě poptal a přesvědčení nabyt, že se žaloba vdovy na pravdě zakládá: doručil jí písemnost toho obsahu, že jí bohatý soused bez prodlení má zase nový domek vystavět, zahrádku navrátit a ještě sto kusů zlatých peněz náhrady vyplatit. — Ale bohatý muž vypeskoval ubohou vdovu za to, že ho u soudce žalovala a beze všeho všudy ji ze dveří vyhnal. Vdova se opět vrátila k soudci a vypravovala mu, kterak se jí vedlo. Soudce odeslal bez meškání svého služebníka k boháči hrdému a svévolnému a nařídil mu, aby se v tu chvíli před jeho soudnou stolicí dostavil. Ten však sluhovi odpověděl, že nemá kdy k takovým malicherným věcem a že právě ke dvoru musí, kam jest na hostinu pozván. — Sluha se tak v skutku přesvědčil, že do paláce se bere a nemeškaje soudci to sdělil. — Jak mile se soudce domýšlel, že boháč již u stolu císařského bude, odebral se — vdovou a svým sluhou provázen a s několika strážníky do paláce. Ponechav je před vchodem, sám vešel v jídelní síň a tázal se císaře, zdali jest opravdový úmysl jeho, aby se každému po právu dělo, třebaš to byl i z jeho přátel nejbližších. — Císař potvrdil své slovo již dříve dané a ptal se soudce, na kom po právu jednati zamýšlí. — Tu ukázal soudce na přítomného boháče, dal v tu chvíli vdovu i stráž zavolati, již nařídil, aby hrdého, nespavedlivého boháče odvedli do vězení. Odsoudil ho pak k tomu, aby chudé vdově dal polovičku svého jmění a z města vyobcován, by život v daleké samotě trávil. Císař Justi-

nian potvrdil rozsudek a pochválil přísného soudce, že konal bez ohledu spravedlnost.

Císař Theodorich. K římskému císaři Theodorichovi přišla jedenkrát vdova, stěžujíc sobě, že má při u soudu, kde po tři leta již prosí, však rozsudku nedostává; z čehož že trpí velikou škodu. Císař vyptav se na soudce, přísně jim nařídil, aby soud krátce ukončili. Soudcové se lekli a ve třech dnech předložili císaři nález. Císař poslal tu pro kata, jemuž kázal, aby oba ty soudce oběsil. Ti zbledše, vrhli se císaři k nohám a prosili, aby se neráčil překvapiti, že tak přísného trestu nezasluhují, ježto rychle milostivý rozkaz splnili. Císař pak odvětil: „Vy zlosynové, proto vás nedám věšet, že jste při rychle ukončili; ale že jste věc, kterou jste nyní ve třech dnech vyhotovili, po tři plná léta proti mým zákonům prodlužovali! Pryč s vámi na čekany!“ — I byli skutečně všickni pověšeni. — Tím poděsil císař nespravedlivé a nedbalé úředníky v celé zemi; u lidu pak si získal chválu, vážnosti a lásky.

Přísný nepohnutelný soudce. Kralevič *Jindřich*, syn anglického krále *Jindřicha IV.*, měl služebníka velmi zamilovaného, kterýž se dopustil jedenkrát hrubého provinění; pročež byl k rozkazu král. soudu zatčen. Kralevič, cítě se zatknutím svého miláčka uražena, šel ihned k soudu, kde kázal příkrými slovy, aby sluha jeho byl neprodleně propuštěn. Všichni soudcové se zarazili; toliko nejvyšší sudí, šlechtný *lord William Gascoigne* nejevil bázně, ale vstana důstojně ze svého křesla, napomínal prince, aby se opovážlivě neprotivil zákonu. „Chcete-li, aby se vinníku trest prominul, obraťte se ku králi a proste za jeho milost. Jen tak dojdete cíle bez ublížení zákonu“. Kralevič nedbaje moudrých slov soudcových, stál tím bouřlivěji na svém, ano hrozil násilím, kdyby soud dále váhal propustiti jeho služebníka. — Nejvyšší sudí, háje vážnost soudu, kázal mladému princovi, aby ihned síň soudní opustil, kterouž svým neslušným chováním tak velice byl zneuctil. — Však kralevič chtěl ve své prchlivosti ruku vztáhnouti na lorda, snad jen aby ho zastrašil. — William ale zůstal nepohnutelný. „Kníže! pravil, já zde zastávám místo královo, vašeho pána, v jehož jmeně vám kážu, abyste se vzdal svého předsevzetí jednati proti zákonu a svým budoucím poddaným abyste lepším příkladem předcházeli. Za pokutu pak, že jste zneuctil zákona, půjdete do vězení na tak dlouho, až o tom král sám rozhodne.“ — Důrazná tato slova přemohla prince tou měrou, že ihned odevzdav kord

a pokloniv se soudci, odešel do vězení. — Průvodčí jeho běželi na rychlo ku králi, aby mu zvěstovali co se událo a hněv králův proti nejvyššímu soudci podnítli. Však moudrý král, dada si vše dopodrobna vypraviti, zadumal se na chvíli a pak zvolal: „Dobrý Bože, děkuju ti, že jsi mi dal soudce, kterýž bez ohledu koná spravedlnost a syna, jenž umí poslušen býti spravedlivého soudu!“

Dle dědičného zákona dostal se *Spitihněv II.* na trůn český. Léta 1060, když pluky s praporci zdviženými do boje proti vévodovi rakouskému vedl, potkala jej vdova, kterážto plačíc a nařikajíc běžela za ním řkouci: Pane, ochraň mne před protivníkem mým. On pak, učiním to, praví, až se navrátím z boje. Na to vdova: Jak, kdybys se nevrátil, komu mne k ochraně zanecháš? Aneb proč mzdu svou od Boha dostati máje, ji opouštíš? Tu kníže hned ve bráně s koně sedna, vojsko zastaviti kázal a na soud se posadil, a vdovu i protivníka jejího vyslechna, za spravedlivé jí učiniti a jej potrestati kázal. Po vykonaném soudu teprv s vojskem dále táhl.

Biskupská nezištnost. Biskup Řezenský *sv. Volfgang*, jinak Vlk, jehož památka koná se v církvi dne 31. října, vyznamenal se mimo jiné ctnosti, zvláště svou nezištností. Tenkrát bylo biskupství Řezenské tak obsáhlé, že celá země česká k němu patřila. To mělo sice tu výhodu pro biskupa a duchovenstvo v Řezně, že znamenité důchody táhli ze země české; naproti tomu ale tu škodu, že nábožnosti a spáse duší křesťanů českých nemohlo dostatečně býti vyhověno; nebo v Čechách byl lid slovanský a kněži sem docházeli z německé diecése. — Když tedy *sv. Volfgang* svým b. rádcům sdělil, že zamýšlí Čechii oddělití a zvláštní biskupské sídlo zarazití, tu oni mu do jednoho důrazně domlouvali, aby toho nečinil. Ale v ušlechtilé nezištnosti *sv. Volfgang* se vyjádřil, že rád se vzdá těch statků časných, jen aby Církev Páně v Čechách mohla vzdělána a dokončena býti. Tak povstalo biskupství v Praze (r. 973) a jemu přivtělena byla Morava, která zatím patřila též do Německa do Pasova od času papeže Agapita II.

Poctivý měšťanosta. Pekaři ve franc. městě Lyonu žádali jedenkrátě měšťanostu Dugasa, aby jim povolena byla vyšší sazba na chléb, ješto prý se škodou pekou. Dugas slíbil, že jejich žádost uváží. Pekaři odcházejíce zanechali na stole váček naplněný 200 luisdory; proto nepochybovali, že vyřízena bude žádost k jejich prospěchu. Když za několik dní si přišli pro odpověď, pravil k nim *Dugas*: Milí pánové! váže důvody vaší žádosti na váže spravedl-

nosti, shledal jsem, že jsou příliš lehké, a soudím, že pro neodůvodněnou drahotu veškeré obecnstvo nesmí trpěti. Peníze tu zůstavené jsem odevzdal domu chudých, maje za to, že jedním po vůli vaši a myslím, můžete-li tak hojně almužny udílet, že v řemesle netrpíte žádné ujmy. Na ta slova jich propustil.

Šlechtný dobrodinec. Jistý zámožný rolník oddal se na dolování kamenného uhlí, kterého se však po dlouhém čase dopídit nemohl a tak o všecko své jmění přišel. I nabídl prodej svých dolů jednomu měšťanu, který nechav je ohledati svědomitému horníku, za levný peníz je koupil. Když pak v krátkém čase množství uhlí se objevilo, zavázal se měšťan dobrovolně, že celou rodinu rolníkovu nyní chudobnou bude živit a ustanovil jej za dozorce svých dolů.

Poctivost ženy. Paní Bystřická dala dcerušce chudé vdovy plnou zástěru starého šatstva po svých dětech. Děvče běželo plno radosti domů. Matka prohlížela šatstvo a podělovala děti svoje. „Aj, pravila mezitím, tuhle je také pár kožených rukaviček, ty budou mně zrovna dost!“ Oblekla jednu a cítila, že v ní něco vězí. Vytáhla to a hle! — byl to zlatý prsten s drahými kameny. „Ten stojí za víc než za deset zlatých,“ pravila matka, „prodáme ho a já vám za to koupím pěknější šaty než jsou tyto obnošené.“ — „Nikoli!“ volaly dítky, „prsten patří paní, musíme ho vrátit!“ — „Dobře, milé dítky!“ chválila je matka, „já vás chtěla jen zkoušet!“ Na to donesla prsten své dobroditelce, která měla radost nejen z prstenu, jež byla dávno za ztracený oželela, nýbrž také z poctivosti té ženy, které pak darovala ještě deset zlatých.

Rozsudek afrikánský. Alexander macedonský přišel jednou v dalekou krajinu afrikánskou, bohatou na zlato. Obyvatelé zdejší mu vyšli vstříc, nesouce nádoby naplněné zlatými jablky a jiným ovocem. „Jíte vy takové ovoce u vás?“ vece Alexander; „nepřišel jsem vidět bohatství vaše, nýbrž poučit se na vašich mravech.“ I veden jest na náměstí, kde král soudil. Zrovna předstoupil měšténín a řekl: „Koupil jsem, ó králi, od tohoto muže pytel plev a našel jsem v něm znamenitý poklad. Plévy jsou mé, nikoli ale zlato. Muž tento se zdráhá vzíti je zpět: domlouvej mu, králi, neboť jeho jest.“ — A odpůrce jeho, nápodobně měšténín, odpověděl: „Ty se bojíš, aby neučinil křivdy a jakž ja se nemám báti, přijmouti od tebe? Prodáv jsem tobě pytel se vším, což bylo v něm; měj si svoje. Domluv mu, králi!“ — Král se tázal prvního, má-li syna? Odpověděl: „Ano!“ Ptal se pak druhého, má-li

dceru? a obdržel zase „ano!“ za odpověď. „Nuže“, vece král, „jste oba spravedliví lidé: provdejte dítky své za sebe, odevzdajíce jim nalezený poklad za věno: takové jest rozhodnutí mé!“ I podivil se Alexander nemálo, slyše rozsudek takový. „Soudil jsem neprávě,“ táže se ho král, „že se tak divíš?“ „Nikoli,“ odpoví Alexander, „ale ve vlasti naší jinak by se soudilo.“ „A jak? pověz,“ táže se afrikánský král. „Oba odpůrcové,“ dí Alexander, „přišli by o krk a poklad by zůstal v ruce královské.“ I spínaje král ruce, zvolal: „Svítili pak i u vás slunce, a dopouštějí-li nebesa, aby pršelo na vás?“ Alexander doložil: „Ano!“ „Tedy se to nepochybně děje k vůli nevinným zvířatům, živoucím v zemi vaší; nebo nad lidmi takovými nemělo by svítiti slunce, neměloby dštíti nebe!“ — *Z Herdera Čelakovský.*

Zahradník a strom. „Zahradníku! tys nespravedliv. Tyto slabé stromky, které ti žádného ovoce nedávají, ochraňuješ pečlivě proti větru, každou housenku z nich sebereš a občerstvuješ je pln laskavosti vodou z potoka; my však, kdybychom povadli, listu svých zbaveni, ano vykořenění byli, nevšimnul bys si toho; a předce ti přinášíme hojného ovoce.“ — Zahradník: „Dokud jste toho potřebovali, byli jste i vy stejnou pečlivostí hledění a ošetřování, nyní ale nepotřebujete více takové pečlivosti; aniž se vám nedostává, čehož potřebujete, abyste se zelenali a jsouce při síle, povznésti mohli hlavy své bohatě ozdobené.“ — Spravedlnost nežádá, abychom více dávali tomu, který větší službu koná; požaduje arcit, aby každý měl tolik, mnoho-li k duhu potřebuje.

Obrazy.

Spravedlnost obrazí se v podobě bohyně Themis, majíc znak: meč a váhy — někdy oči zavázané — na znamení, že není přijímatelkyně osob.

Nespravedlnost drží meč v ruce, nohou pak na jednu vážeň šlape. —

Popis spravedlnosti.

Čistou pravdu mluvití, — poctivě vždy jednati, — žádného nešiditi, — všem, což jich jest dáti: — kdo takové má ctnosti, — jest u všechněch lidí — všudy v pravé vážnosti, — každý ho rád vidí. — *Muza moravská.*

Urovnání.

Nejsme rodem páni ani sluhy, — nejsme taky jeden jako druhý, — každý buď, jak jádro být mu dá. — Jisto, že co mé

jest, není tvoje, — každý drž upřímně dobro svoje, — ale vůlí, kterou každý má. — Kdo však vůlí obecnou jest veden, — ten se všemi v pravdě jest jen jeden, — ke všemu se v člověčenství zná. — A tak zase nic víc mého, tvého, — pouze osobní jest jen rod zlého, — celek zase všechno urovná. — *Jahůdky.*

Povstaňme ze sna !

Povstaňme ze sna bratří všickni,
již vzešel jasný světla den !
K východu hledme, slunce vstává,
temnoty kníže pokořen !

Otroků pouto nejímež nás,
svobody, jenž jsme synové !
Pryč s klamy, se lží, jichžto původ
v temnotě vězí hrobové.

Oblečme jasné zbraně světla
nebeské pravdy zjevené !
K té pravdě spějme ! již zavlály
prápory její vítězné !

Čas jest tu, bratří, ze sna vstáti :
poctivě choďme stále jen ; —
pak teprv pravé blaho vzejde,
nezajde nikdy světla den.

Ant. Kosina.

IV. Síla neb statečnost.

1. Význam a podstata té ctnosti.

a) *Statečnost vůbec* — také udatnost, srdnatost, zmužilost zvaná — jest ona síla ducha, která beze strachu podniká všeliká nebezpečnosti a překonává všechny obtíže a překážky, kdykoli to káže povinnost. Slova udatnost, zmužilost užívá se obyčejně o bojování ve válkách ; však v každé případnosti života můžeme dokazovati statečnost.

b) *Křesťanská síla neb statečnost* jest ctnost, kterou křesťan se snaží — z lásky k Bohu — vždy což dobrého jest, konati a při všech obtížích a překážkách plniti vůli boží.

Neb : Křesťanská statečnost jest síla ducha k překonání všelikých obtíží, ježto se ctnosti na odpor staví.

c) *Křesťan silný, statečný žádných překážek ctnosti se neleká* a snaží se vždy a všudy zachovávatí věrně přikázání boží, byť se i zdála sebe těžší a obtížnější a hotov jest raději všecko snášeti a trpěti, než aby jednal proti zákonu božimu a dopustil se těžkého hříchu.

d) *Křesťan silný, statečný tak vzdálen jest bázně jako drzé odvážlivosti ;* nebo k překonání všelikých nebezpečností a pokušení třeba rozvahy. Kde té se nedostává, třeba úmysl a pohnůtky k činu byly dobré, vede často odvaha k zřeštěnosti nebo k zoufalství. —

2. Křesťanská síla jeví se ve všelikých případnostech :

v štěstí i v neštěstí, zvláště v souženích a protivenstvích života; dokazuje se také v pobožnosti a ve všeliké ctnosti; ve skutcích dobrých a kajících a hlavně v mukách pro víru Kristovu, kde síla jest udatnost v nejvyšším stupni a slove hrdinství.

3. Síla neb statečnost jest ctnost velmi potřebná a užitečná. a) Křesťan, jenž chce býti ctnostným, musí se opatřiti silou, aby co za pravé uznává, také vždy, při všech obtížích a překážkách věrně konal, sice bude ctnost jeho nedokonalá, kusá, nebo žádná. b) Síla jest základ a koruna všech ctností; nebo bez ní žádná ctnost obstáti a trvati nemůže.

c) Proto *Bůh* od svých věrných služebníků *statečnost žádá*, však i každému, kdo prosí, k ctnosti *síly podává*, jak *písmo sv.* dosvědčuje.

4. *Prostředkové.* Docházíme síly a statečnosti modlitbou, uvažováním vznešených příkladů a hojné odplaty, ježto statečným se dostává zde i na věčnosti.

Napomenutí. Tuto tedy tak výbornou ctnost hled' sobě, milý křesťane, zaopatřiti. Budiž silným a stálým v dobrém, pohrdaje všemi překážkami a obtížnostmi, které se ti na cestě ctnosti na odpor stavějí. Bojuj udatně v čas pokušení, abys mohl na konec života svého se sv. Pavlem zvolati: „Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru jsem zachoval: naposledy složena jest mi kruna spravedlnosti“ . II. *Tim.* 4, 7—8.

Slova písma sv. Posilňte se a necht' neoslábnou ruce vaše, nebo bude míti mzdu práce vaše. II. *Paral.* 15, 7. — Posilňte se a číňte to pilně a bude Hospodin s vámi v dobrých věcech. II. *Par.* 19, 11. — Oči Hospodinovy spatřují všecku zemi a dávají sílu těm, kteří srdcem dokonalým věří v něho. II. *Par.* 16, 9. — Síla má a chvála má jest Hospodin a učiněn jest mi k spasení. II. *Mojš.* 15, 2. srv. *Isai.* 12, 2. — Bůh dá moc a sílu lidu svému. *Žlm.* 67, 36 a 26, 14. — Zmužilé sobě číňte a posilňte srdce své všickni, kteří doufáte v Hospodina. *Žlm.* 30, 25 a 58, 10. a 107, 14. — Má jest rada a pravost, má jest opatrnost a síla. *Přísl.* 8, 14. — Silou jest upřímnému cesta Hospodinova. *Přísl.* 10, 29. — Spravedlivý jako lev smělý bez strachu bude. *Přísl.* 28, 1. — Hospodin dává ustálému moc a sílu rozmnožuje. *Isai.* 40, 29. — Když silný odětec ostříhá síně své, v pokoji jsou ty věci, kterýmiž vladne. *Luk.* 11, 21. — Posilňte se v Pánu a v moci síly jeho. *Ef.* 6, 10 a II. *Tim.* 2, 1. — Jest-li Bůh s námi, kdo proti nám? I. *Kor.* 16, 13. — Všecko mohu skrze toho, kterýž

mne posiluje. *Fil.* 4, 13. — Bděte, stávejte ve víře, zmužile sobě počínejte a posilňujte se. I. *Petr.* 5, 10. —

Setrvalost. Kdo setrvá až do konce spasen bude. *Mat.* 22. 24. — Kdo setral v přikázáních božích a opuštěn jest? *Sir.* 2, 12. — Bratří milí, stálí buďte a nepohnutelní, rozhojňující se v díle Páně vždycky, věduce, že práce vaše není daremná v Pánu, I. *Kor.* 15, 58. — Dobře činíce neustávejte, nebo časem svým žiti budeme neustávající. *Gal.* 6, 9. II. *Tes.* 3, 13. — Doufání mějte v tom, že kterýž začal ve vás dílo dobré, je dokoná. *Fil.* 1, 6 a 2, 13. — Budiž věren až do smrti a dám tobě korunu života. *Zjev.* 2, 10. —

Výroky svatých a j. *Síla* utvrzuje duši i tělo. *Sv. Ambrož.* — Silou duše musí rozuměna býti ta, jež netoliko rozličnými tlačena nesnáze zůstává nepohnutou, nýbrž i nezničena nijakým rozkoší lákáním nepodléhá. — Bůh jest naší silou, poněvadž nás nepřemoženou ochranou proti všem nepravostem posiluje, aby ani pochlebenství ducha našeho neporušilo, ani protiventství nezničilo. *Sv. Prosper.* — Toť v pravdě se nazývá silou, když kdo sebe přemáhá, hněv krotí, nijakým lákáním sveden nebývá, protiventstvím se neznepokojuje, štěstím nevynáší a jako nějakým větrem rozličných případností nezmitá. Toť pravá jest síla, jakou mívá bojovník Kristův, kterýž rádně-li nebojuje, korunován nebývá. *Sv. Ambrož.* — Ať nikdo nemluví, že mu síly schází, by vlastní a národu užitečným se stal; i nejslabší čilou horlivostí mnoho může, má-li jenom pevnou vůli a dobré srdce. *N.* — Spravedlivého a udatného muže to vlastnost, ani věcmi protivnými nebýti zničenu, ani pozdviženu šťastnými, ale v obojím setrvati mírným. *Sv. Jarol.* — Síla spravedlivých jest: nad tělem vítěziti, vlastní vůli se opírat, rozkoš života hasiti, protiventství světa pro věčnou odměnu milovati, štěstím pohrdati, strachováním se nehod v srdci přemáhati. *Sv. Řehoř.*

Setrvalost. Což zbývá, Nejmilejší, leč abyste napomenuti byli stran vytrvání, ježto slávu dobývá muži a korunu ctnostem? Bez vytrvalosti ani kdo bojuje nedosahuje vítězství, ani vítěz palmy. *Sv. Bern.* — Kdo z lidí může slibovati sobě, že v činech svých a v prospívání ve spravedlnosti setrvá až do konce? Vytrvalost jest dar boží. *Sv. Aug.* — Stran života věčného nikdo nemůže býti ubezpečen, leč až bude dokončen život tento, jenž jest bojevání na zemi. Ten pak, k němuž voláme: „Neuvoď nás v pokušení“ (*Mat.*), On učiní, abychom až do konce setrvali. *Sv. August.*

— Aby kdo spasen byl, nepostačuje toliko započítí, třeba i setrvati. To pak aby nám možno bylo, musíme v pokoře svým vlastním silám vždy nedůvěřovati, v Boha jediné svou naději klásti, neustále o podporu vzývající, abychom vytrvati mohli. *Sv. Alf. Lg.* Pro obranu pravdy neboj se hněvu ani nepřítel. *Boh. z Lobkovic.* — Bez statečnosti ducha nedojde člověk k žádné ctnosti, aniž jaké vznešené povinnosti dostojí. Žádáš-li tedy býti zbožným, nesmíš býti bázlivým. *N.*

Přípodobnění. Vytrvalost jest vznešená dcera Krále nejvyššího, ovoce ctnosti a jich dokonání sklad to všeho dobra, ctnost to, bez níž nikdo ani Boha nespátří, ani spatřen nebude. *Sv. Bern.* — U křesťanův nehledí se na počátek, alebrž na konec. Pavel špatně započal a dobře dokonal; Jidášův počátek byl chvalný, konec ale byl zradou poškrvněn. *Sv. Jarol.* — Jako při dostihách mnozí běží, však jen jediný základu dosahuje: tak všechny ctnosti pílí k nebi, však jen setrvalosti otvírá se brána. *Týž.* — Jako ředitel loďi teprv když do přístavu vpluje, chvály zaslouží; tak křesťan teprv po dokonané plavbě života oslaven bude. *Sv. Ambr.* — Jako pes, žena zvíře nedbá na žádné překážky, až ji uloví: tak má křesťan snažně běžeti k ustanovenému cíli. *Lohner,* — Kdo se trní nebojí, může trhati růže. — Jen zbrojnoši udatnému kyne vítězství; jen zmužilý lezec hory dostoupí. — Mocný oheň dýmáním nehasne, nýbrž se více rozhárá: tak síla udatného odporem roste. — Jako stromy mají na straně severní silnější kůru, tak mysl naše protivenstvím se posiluje. *Lohner.* — Když jsi co dobrého a pravého pojal, budiž jako skála, o níž každá vlna se rozbíjí. *N.* — Síla a stálost jest královská cesta; od té se uchyluje na pravo, kdo lehkomyšlně vážný a tvrdošijný, na levo, kdo jest bázlivý a bojácný. *Sv. Aug.* — Kdo počaté dobré nedokoná, podobá se tomu, jenž před cílem padne, základu pozbývá. *Sv. Řehoř.* — Poslušností se dobré semeno seje, láskou se zahřívá, stálostí pak zraje a dozrává. *Sv. Bonav.*

Úvahy Ludvíka Granádského o křesťanské statečnosti.

1. Jak potřebná jest statnost k dospění v ctnosti. Křesťanu třeba opatřiti se silou a statností, aby to, co za pravé uznává, i věrně konal. — Jako dvojí se nám naskytá obtíž v konání ctnosti; jedná totiž, abychom vždy náležitě poznávali dobré a zlé a jedno od druhého rozeznávali; druhá pak, abychom vši silou a stále přemáhali zlé a v dobrém vždy dál a dále se utvrzo-

vali a prospívali: tak jest k onomu bedlivé opatrnosti, k tomuto silné statnosti nevyhnutelně potřebí, sic bez té nebo té bude ctnost naše nedokonalá, kusá. Schází-li totiž opatrnosti, bude mysl naše jako oslnulá a mnohdy z nevědomosti upadne v blud, že bude, domnívajíc se konati dobře, pohřížena v zlé; a nebude-li statnosti, bude člověk jako ochrnulý, nahlížeje sice, co by činiti měl, ale nemoha to z nedostatku síly a vytrvalosti vyvésti, jsa jako bezruký neschopen k práci. — Pročež jest statnost v neustálém průvodu ctností, téměř mečem jim klestíc cestu na vše strany, kamž kráčetí chtějí. Neboť jest ctnost, jak již světští mudrcové dí, věc těžká a příkrá a protož má potřebí, aby vždy jí po boku byla pomocnice, podporujíc ji u přemáhání všech obtíží. Jako tedy kameník, čím tvrdší kámen spracovati má, tím tvrdšího železa potřebuje, nechce-li aby práce jeho marná byla; tak též kdo v ctnosti a duchovním životě pokročiti chceš, čím větší těžkosti se ti na odpor postaví, tím větší statností se ozbroj, abys ony obtíže překonal a šťastně cíle svého došel. Neboť pozoruj jen každou jednotlivou ctnost zvlášť. Kterou pak najdeš býti bez obtíže? Pozoruj ctnost pobožnosti, trpělivosti, strídmosti, poslušnosti, skromnosti ducha, čistoty, pokory — ty všecky i druhé ostatní spojeny jsou s obtížemi. Opomineš-li tedy statnosti, jak bude moci každá sama o sobě v útocích na ni dotírajících obstáti? Budeť jí jako člověku na nohou i rukou spoutanému, jenž se ani hnouti, ani čehos prospěšného činiti nemůže. — Pročež, milý bratře! chceš-li v ctnosti se utvrditi a prospívati, i hodného ovoce vydati, představ si, jakoby ti věčný vůdce a velitel ctnosti co druhdy Mojžíšovi přikazoval: „Vezmi hůl tuto v ruku svou, kterouž činiti budeš znamením, (II. Mojž. 4, 17.) — a lid můj vyvedeš z Egypta“ (II. Mojž. 3, 11). Důvěřuj, nezoufej! Jakož onou hólí působil Mojžíš tak veliké zázraky a tak slavný a radostný skutek vyvedl: takť i berla statnosti bude tobě podporou na příkré a drsné cestě ctnosti, kterouž veškery obtíže přemůžeš. a šťastného, blaženého cíle dojdeš. Hleď tedy, abys ruku svou vždy berlou statnosti ozbrojil; bez ní nic znamenitého nedokážeš,

2. Čím lze této statnosti dosíci? Jak medle dosáhneme věci tak drahé? Dosáhneme jí, jestliže nejprvé důležitost a výtečnost její náležitě uznáme; neboť velice vážena musí býti ctnost ta, anať nám otevírá poklady všech ctností. Neboť proč tak mnozí světáci štítí se ctnosti? Pro nic jiného, než že jest obtížná, a oni nemají statnosti, aby zapřením sebe samých si ji

získali. Poněvadž nám tedy nic více nepřekáží v tom, abychom k chrámu ctnosti i dospěli, než-li nedostatek této potřebné statečnosti: dosáhneme skoro cíle svého, když si jí získáme; s pomocí její dospějeme k ctnostem všem a za odměnu ctnosti dostane se nám blaženosti věčné, tak že pravda jest, že království nebeské násilím se uchvacuje (*Mat.* 11, 12.) t. statnou vytrvalostí získáno bývá.

K dosažení potřebné statnosti dopomáhají též příkladové svatých, o nichž čteme, že byli chudí, nazí, bosí, lační, žízniví, bdící na modlitbách, nuzní ve všem, co k životu náleží. Mnozí spěchali do pouští, v chudobu, hlad a nouzi nic jinak, než jako by šlo k nějakým slavnostním hodům. — Mnohem zřejměji se statnost jeví v životě a smrti sv. mučovníků, kteří skrze nejkruťší muky vešli v království nebeské. Není ani jednoho dne v celém oběhu ročním, kdež by nám církev svatá nepředstavovala příklad nějakého sv. mučovníka, ne jenom proto, abychom památku jejich oslavovali, ale abychom na jejich příkladě znamenali, jaké statnosti jest nám potřebí, a abychom jich v této ctnosti následovali. Kdož pak by s to byl, aby vypsal veškeré muky, kteréž ukrutnost, neřku lidská, ale ďábelská vymyslila, jak by svaté mučovníky o život připravila? Země, voda, oheň, železo, horko, zima — nic nepostačilo zuřivosti katanů jich ukojiti, aniž pak bylo s to, aby statnou zmužilost svatých mučovníků přemohlo; tato jen s životem jejich za své vzala, kdežto pak u věčnou slávu a blaženost přešla. Čti, milý křesťane! čti jen pilně životy svatých a u všech nalezněš, že statná vytrvalost, pohrdajíc netoliko všelikou rozkoší světskou, ale i všelikými bolestmi, jest poslední ctnost života zbožného, že jest vrch a koruna ctností, po kteréž teprv sladká odměna následuje. A však zajisté těla jejich byla taková, jaká jsou naše; tak slabá a křehká, tak citlivá a choulostivá, jaková i my máme. Aniž pak měli jiné posily než my, totiž jedině Boha; aniž očekávali jiné odměny než my, — totiž království nebeského. Nuže tedy, jestliže oni ukrutnou smrtí blaženosti věčné si vydobyli, proč bychom my zpěchovali se, aspoň své nezřízené žádosti tělesné zapírali i mrtviti? Když oni hladem mřeli, proč bychom my si aspoň nějaké přikázané ujmy v jídle a pití neučinili? Když oni svá těla dali bičovati, křižovati, rozdírali, topiti, páli, — zdaž bychom my neměli trpělivě snášeti strasti, kteréž milostivý a spravedlivý Bůh na nás dopouští, buď aby nás za hříchy naše pokáral, anebo od horšího zlého uchoval?

Když oni buď sami na pouště se utekli, anebo v žalářích se uzavřítí dali, — proč bychom my neměli aspoň po nějaký čas odloučiti se od hluku světského a sebrati mysl svou v samotě a dlíti poněkud na modlitbách?

Komu by pak tyto příklady nepostačily, pozdvihni hlavy své k nejsvětějšímu dřevu kříže, a viz, jaké přehrozné muky na něm podstoupil, jakou krutou smrtí na něm skončil božský Spasitel tvůj, — a to jen z lásky k tobě, aby tě vykoupil. K tomu nás napomíná sv. apoštol řka: „Rozpomínejte se na toho, kterýž takové proti sobě odporování od hříšníků snášel, abyste neustávali, myslí svých pozbývající.“ (*Žid.* 12, 3). „Tak musil trpěti Kristus a tak vjíti do slávy své.“ (*Luk.* 24, 46.) Neboť přijda, aby dokázal, že skrze kříž dojde se slávy, sám tou cestou jíti ráčil, aby následujícím Ho ukázal, že i oni utrpením slávy dojdou, a aby je k němu povzbudil a jim síly dodal. Kdož by tedy byl tak nepsný a nevděčný, aby se zpečoval utrpení nějaké na se vzíti, vida, an božský vůdce jeho a Pán se všemi přáteli a věrnými svými utrpením slávy a blaha došel?

To-li všecko nedostačí, připoj k tomu příklady tak mnohých služebníků božích, kteří na zemi žijíce, snášeli trpělivě všeliké práce a nesnáze, všeliké utrpení a nouzi, všeliké nátisky a pronásledování a takto přeplouli nesmírnou vodopustu tohoto světa a dostali se šťastně v přístav blaženosti věčné. Protož i sv. apoštol dí, že svatí „zkusili posmívání a bití, nad to i vězení a žaláře: kamenování jsou, rozsekání, pokoušení, mečem usmrcování; chodili v kožích ovčích a kozelcích, trpíce chudobu, jsouce sužováni a trápeni, jichžto nebyl hoden svět, bloudíce v pustinách, v horách a jeskyních i v doupatech země. A ti všickni svědectvím víry schválení jsou“, (*Žid.* 11, 36—39.) totiž ve všech těchto strastech prokázali se věrnými býti Bohu.

Když tedy tak strastiplný byl život svatých a světic božích, ba když i sám kníže svatých, Kristus utrpením vešel v slávu svou: nevím, jakýmž by kdosi právem žádati a očekávati směl, aby rozkošemi a pohodlnostmi tohoto světa se dostal tam, kdežto se oni s Kristem věčně radují! Pročež, milý křesťane, chceš-li též blaženosti požívati s nimi, hled i života jejich následovati, uč se trpěti strasti tohoto světa, aby blaženosti onoho s nimi dosáhl. Prospěšné bude ti napomenutí toto a pohledění k příkladům tak jasným, tak mocně povzbuzujícím v každém okamžení, abys dosáhl potřebně statnosti v života tohoto nesnázech a dospěl konečně

k dokonalosti takové duše, o níž písmo sv. dí, že „přepásala silou bedra svá a posilnila ramena svá“. (*Prísł. 31, 17*).

Příklady.

a) Biblické: *Silní a stálí v dobrém, v štěstí i v neštěstí byli* :

Noe nic nedbal na všeliké obtížnosti, na unavení, na posměch a jiné překážky, ale přes sto let stavěl koráb, poněvadž mu to Bůh poručil. I. *Mjž. 6*.

Abraham, ač velmi těžce v poslušenství a v jiných ctnostech od Boha zkoušen byl, nicméně byl stálým a věrným sluhou božím. I. *Mjž. 32*.

Lot uprostřed zkažené Sodomy zůstal stálým a neporušeným. I. *Mjž.*

Josef egyptský jsa od chlipné manželky Putifarovy k nečistotě ponoukán, předce od dobrého se nedal odvrátit. I. *Mjž.* Podobně *Zuzana. Dan.*

Neméně stálým v dobrém i v neštěstí byl *Job*, ač ctnost jeho těžce zkoušena byla. *Job.*

Tímže způsobem byl od Boha zkoušen i *starý Tobiáš* a povždy věrným nalezen. *Tob.*

Eleazar a bratři Machabejští s matkou při všech mukách zůstali věrni zákonu Páně. II. *Mak.*

Sv. Jan křtitel byl statečný hajitel pravdy, začož od Herodesa do vězení byl uvržen a stat.

Sv. apoštolové statečně hlásali evangelium a pro víru Kristovu byli mučeni a usmrceni. Podobně sv. Štěpán a jiní svatí mučeníci.

b) Jiné příklady. Stálí byli v rozličných případnostech života nejen *křesťané*, nýbrž i mnozí *pohané*.

Statečně bojovali a padli pro vlast *Spartané se svým vůdcem Leonidem u Thermopyl*. Když totiž Xerxes s velikým vojskem táhl k Athenám, Řekové se sjednotili i Spartáni pomoc slíbili, vidouce, že perský král všechněch sobě podmaniti míní a poslali krále svého Leonidu s malým lidem naproti Xerxovi. Nepřítel chtěl vtrhnouti přesmykem Thermopylským, kdežto vůkol vysoké hory v cestě stojí. Ale Leonidas se 300 Spartány tak hájil, že 20.000 Peršanův od jeho lidu zabito, až pak zrádce jeden jmenem Efiates jinou cestu přes hory Peršanům ukázal, kudy obklopuje Spartany, Leonidu i jeho všechny vojíny, až do smrti udatně

bojující, pobili. — Tam byl potom památce Leonida postaven kamenný lev a Spartanům památný kámen s nápisem: „Poutníče, zvěstuj Lakedemonským, my že tuhle mrtvi ležíme, jakož zákony kázali nám!“

Alexander Veliký, král macedonský, cvičením Aristotela vzdělán, rozvinul již v útlém věku mnohé přednosti ducha a hned co jinoch dokázal svou srdnatost ve mnohých bojích po boku otce svého krále Filipa, jemuž jedenkrát v přepadení Triballův svou, rekovností život zachoval. — Upevniv se všech stran vládu svou, vyvolil si Babylon za hlavní město, odkud vzdělanost řeckou po vsí Asii rozšířiti obmýšlel. — To byl znamenitý účel Alexandrův, jehož mnohým namáháním dosáhnouti hleděl, účel, který schovance Aristotelova nade všecky pouhé světoborce vynáší a jej jména velikého hodna činí, jakkoli se mnohé vady jeho ospravedlniti nedají. Nedočkal se ovoce velikých činů svých; neboť po smrti miláčka svého Hefeestiona všecken truchliv a rozmrzelý, oddal se nestřídmému požívání nápojů, načež zhoubnou přepaden zimnicí v 33. roce věku svého zemřel.

Horatius Cocles, když Porsena, velemocný vládce etrurský, táhna s velikým vojskem k Římu, řítil se s vrchu Janova (janiculus) chránil sám jediný most přes Tiberu tak dlouho, až most za ním byl stržen a tak proud nepřátelský zastaven. — Řím však nicméně obklíčen a hladem mořen; pročež předsevzal jiný hrdina *Mutius Scævola* zavražděním Porseny vlast svou vysvobodit. I vkradl se v oděvu etrurském až do stanu krále a proklál dýkou jednoho z důstojníků, jehož za krále držel; když ale polapen byv, o svém omylu se přesvědčil, pravici svou vložil za trest, že se byla zmýlila, do žhavého uhlí na obětnici; užaslému pak nad tím Porsenovi pravil, že tři sta Římanův ne méně odvážlivých se zapřísáhlo, aby krále o život připravili, jestli od Říma neodtáhne. I odtáhl opravdu Porsena z úcty před hrdinstvím římským. — Toť ovšem statečnost pohanská. —

Justinian a Belisar. Slavné bylo panování císaře Justiniana hlavně velikými činy vojenskými polního vůdce Belisara. *Belisar* byl jako Justinian národem Slovan, zrozený z Čermen v Illyrii. Výtečný duchem a šlechetný srdcem, vyniká nesmrtelný hrdina tento vysoko nad svůj věk, roveň ozdobám starého Říma, jehož slávu světovládnou on zase vzkřísil. Od Eufratu až k Dunaji, od Kavkazu až k Alpám hrozné bylo nepřátelům jméno jeho a rozhlášena sláva nepřemoženého vůdce. — On neprznil nikdy vítěz-

ství zuřivosti; aniž bojoval pro triumfy; neb i s černou nevděčností se potkav a od nepřátel svých, mezi nimiž byla zvláště císařovna Theodora, hanebně osočen, jmění a volností zbaven; předce vždy zase přispěl státu, když toho žádala potřeba. — *Veliký* Belisarem *Justinian* zvěčnil jmeno své hlavně zákonodárstvím nebo sám jsa ve pravích dobře zběhlý dal sebrati učeným Tribonianem rozsudky a zásady právné ze 2000 knéh nejvýtečnejších právníků a sestaviti je v jeden veliký kodex s pandekty a předcházejícími institucemi, veliký sklad práva římského, důležitého až podnes. — Ostatně však více nešťastnými než šťastnými ději znamenita jest vláda velikého Justiniana.

Karel Veliký z národu surového pocházel, sám sebou toliko vzdělávaný, vysoko vyniká nade věk svůj. Není to však síla válečná, obšírnost dobytých krajin a počet podrobených národů, co Karla činí velikým — podobnéhoť i Atilla, Čingischan a jiní světobořičové dovedli; — ale že národy podmaněné vedl ku pořádku, osvětě a mravnosti, že poddané své hleděl oblažiti, tím zasloužil jmena „velikého.“

Císař Karel IV. staral se svědomitě o všecky jemu svěřené země; nejvíce mu však leželo na srdci blaho království českého. — Zásluhy jeho o Čechy jsou veliké a mnohostranné. Nevíme, máme-li se dříve děkovati za jeho starostlivou horlivost, s kterou se o dobro svého národa zasazoval, nebo diviti se jeho bystrému rozhledu a rozumu, který na všecky potřeby vlasti pomýšlel a všude pomoc věděl. Dávaje si záležeti na ozdobě a zvelebení svého hlavního města Prahy, nespouštěl s očí vzdělanost a náboženství, mravnost a církev; přemýšleje o prostředcích ku podporování obchodu a průmyslu, nezapomínal povzbuzovati rolníka a horníka; jsa podněcovatelem výtvorův uměleckých, podával pomocnou ruku i chudině, s nouzí a hladem zápasící. Se vším všude spojoval také snahu o povznešení jmena českého, nezanedbávaje nižádné příležitosti, kde by spravedlivým způsobem území své říše mohl rozšířiti. — Praha honosí se posud mnohými památkami, ježto Karel jí pozůstavil, ač nejednu z nich čas a bouře byly zničily. Zde založil Nové město (r. 1348), rozšířil Malou stranu (1351.) položil základ k velikému kamennému mostu přes Vltavu (1357), vystavěl mnoho klášterův a chrámův, z nichž nejznamenitější jsou chrám sv. Víta, který dle přání jeho nejkrásnějším chrámům evropským se vyrovnati měl; pak chrám sv. Jeronýma, nyní Emaus s klášterem kněží, kteří slovanského jazyka v litur-

gi užívali; Karlov s řeholními kanovníky sv. Augustina a j. Veliké zásluby o vlast svou získal si Karel povýšením biskupství pražského za metropoli — na arcibiskupství r. 1344. — a stejným časem založil biskupství v Litomyšli. Však mezi nejznamenitější činy Karlovy a největší dobrodiní, ježto Čechům prokázal, náleží založení pražské university (r. 1348.), odkud vzdělanost přicházela do škol a šířila se po celé vlasti. — Dočkav se naplnění mnohých šlechetných žádostí, zemřel Karel nesmrtelnými zásluhami ověnčen na hradě pražském v 63. roce věku a 30. panování svého dne 29. listopadu 1378. — Čechové po dlouhý čas jako otce vlasti jej oplakávali a podnes památce jeho každý Čech žehná co vzoru bývalé vznešenosti, statečnosti, slávy a blaženosti.

Sílu, statečnost křesťanskou jevili všickni sv. mučeníci a vyznavači Páně, jako *sv. Kliment* (23. listopadu), *sv. Jiří* (24. dubna), *sv. Vojtěch* (23. dubna), *sv. Jan Nep.* (16. května), *sv. Václav* (28. září), *sv. Pavřinec* (10. srpna), *sv. Anežka* (21. ledna), *sv. Dorota* (6. února), *sv. Cecilie* (22. listop.), *sv. Kateřina* (25. listop.), *sv. Barbora* (4. prosince), *sv. Ludmila* (16. září) a j. a j.

Sv. Šebestian, (jehož památka koná se v církvi 20. ledna), byl již z mládí horlivým sluhou Ježíše Krista; zvláště pak se vyznamenával soucitnou láskou k vyznavačům a mučenkám. Aby jim mohl přispěti a v utrpení útěchy a zmužilosti dodávati, stal se vojákem a vstoupil do služby u vojště císaře Karina. Stalo se, že Marek a Marcelin, dva bratří, ještě mladí křesťané byli pro vyznání víry odsouzeni na smrt. Pohnuti pláčem a prosbami svých rodičův a příbuzných byli by bez mála ztratili odvážlivosti: tu *sv. Šebestian* dodal jim srdce plamennými slovy, aby setrvali u víře, tak že všickni přítomní živě pohnuti byli. — Císař Dioklecian učinil *Šebestiana* pro jeho ctnosti setníkem tělesné stráže, takže křesťany pronásledované snadněji mohl chrániti. Však, když se císař dozvěděl, že je *Šebestián* křesťanem, vydal ho mauritanským prakovníkům, aby ho šípy ustříleli; i umřel *Šebestian* jakožto pravý statečný vojín Ježíše Krista. — Jako *sv. Šebestian* my nemůžeme sice žíti ani umříti; ale něčemu se od něho předce můžeme naučiti, totiž že máme odhodlaně mluvití a jednati, kde toho zapotřebí jest pro svatou a dobrou věc, když se totiž jedná o čest a slávu boží a o blaho našeho bližního.

Sv. Mauric. Císař Maximian, chtěje táhnouti do boje, kázal celému vojsku obětovati modlám. Ve vojště tom byl pluk thebaiský

záležející ze 5000 křesťanů, jichžto vůdcem byl sv. Mauricius. Tito zpěchovali se poslechnouti; protož přikázal císař každého desátého muže zabiti a když ani to nespomohlo, opakoval svou ukrutnost. Však ani tím nic nepořídil, naopak vojáci vzbuzovali se k setrvalosti u víře, pravíce, že i co vojínové jsou služebníci pravého Boha a křesťany zůstanou. — Proto byli pohanským vojskem obklopeni a složivše zbraň, dali se raději pobiti, než aby se stali nevěrnými Bohu svému.

Fokas, statečný vyznavač. Fokas, živ jsa za oněch časů, kdežto křesťané v krajinách Římanům podrobených, ukrutně byli pronásledováni, bydlel v Sinope, v městě krajiny Pontus nazvané. Měl před městem zahradu, kterou vzdělával. Jsa křesťanem, trávil dny života svého cvičením se v křesťanských ctnostech, konáním dobrých skutků a prací zahradní. Ačkoli soukromě a skrytě žil, byl nicméně vyzrazen, že je křesťanem; i hrozilo mu nebezpečství, že co křesťan bude utracen. Fokas ale tím nedal se odstrašiti, nýbrž byl jako dříve pohostinným a sdílel s chudými, čehož si v potu tváře vydělal. — Římský vladař, jemuž to bylo oznámeno, měl chudého zahradníka za příliš nepatrného, aby ho k soudu povolal; ale poslal dráby do Sinope s tím rozkazem, aby Fokasa vyhledali a usmrtili. Tito jdouce, přišli večer k městu a náhodou k zahradě Fokasově, jenž spatřiv cizince, uvedl je do svého obydlí, předložil jim, co měl nejlepšího ze své zahrady a žádal je, aby u něho přes noc zůstali, k čemuž oni rádi svolili. — Při společné večeři vidouce svého hostitele tak vlídného, počali se ho cizinci důvěrně vyptávat na člověka, jehož hledají, svěřili mu, že ho mají co křesťana z rozkazu vladařova zabiti a radili se s ním, jak by se ho dopídili. — Fokas odpověděl, že toho člověka, jehož hledají, dobře zná a ráno že jim ho představí. — Drábové šli bez starosti na odpočinutí. Fokas dlouho se do noci modlil a pak se odebral do zahrady, aby si vykopal hrob. Když drábové ráno vstali, přistoupil k nim Fokas s přívětivou tváří řka: „Fokas křesťan, jehož hledáte, jest zde; jáť jsem Fokas; vykonejte, co vám poručeno!“ — Drábové se zarazili a nechtěli vztáhnouti ruce na člověka, který je tak vlídně přijal a laskavě častoval. On však vybízeje jich k vyplnění rozkazu vladařova, naklonil hlavu, aby mu smrtící ránu zasadili. I stali jej u hrobu, který si byl sám vykopal a pochovávali tělo svého hostitele — statečného křesťana.

Třeba setrvati. Jistý horlivý křesťan Nikomachus víru statečně vyznával a jak jistil, hotov byl pro Krista zemřít. Stalo se,

že byl co křesťan udán a k smrti odsouzen. Již byl na skřípec natažen, ukrutně mučen, tak že krev po celém těle proudem tekla; však v mukách nesetrval. Snášeje hrozné bolesti, počal ochabovati. — To pozorujíc mladistvá panna, jmenem Dionysia, bála se o jeho spasení; proto zmužilosti mu dodávala řkouc: „Jen trp pro Krista a ještě chvíli setrvej!“ Však slova její byla marná. — „Ustaňte!“ zkřikl Nikomachus ve svých bolestech na katany, „odříkám se víry Kristovy a chci bohům obětovati!“ „O, nešťastný člověče!“ pravila Dionysia, „pro jednu trpkou hodinu zbavil jsi se radostí nebeských a připravil si věčná, nevýslovná muka.“ A v skutku sotva že Nikomachus skřípce sprostěn, bohům obětoval, zemřel. — Kdyby byl sto let sloužil Bohu a za Krista krev cedil, nic by mu platno nebylo, že — nesetrval.

Zmužilý kancléř Tomáš Morus. Když Jindřich VIII., král anglický, chtěl se rozvésti se svou manželkou Kateřinou a zasnoubiti se s jinou, Annou Bolenovou; že nedostal k tomu církevního svolení: odřekl se papeže jakožto náměstka Kristova a sám se za nejvyšší hlavu církve anglické vyhlásil. Celá dvorská rada v tom králi svolila. Když ale zmužilý kancléř Tom. Moor ten dekret královský měl podepsati a k tomu svoliti, neučinil toho; ale raději volil svého úřadu a vši hodnosti zbaven býti, ano i smrt podstoupiti; jakož také z rozkazu krále hlavu pod meč složil a korunu mučnickou obdržel.

Podobně byl jistý kněz *Travers*, kterýž se statečně přiznal, že psal knihu o papeži co pravém náměstku Kristovu, od téhož krále Jindřicha VIII. k upálení odsouzen.

Sv. Jan Zlat. byl neohrožený karatel porušených mravů bez ohledu na osoby, neodpustiv ani císařovně Eudoxii, která si jmění dvou vdov nemilosrdně přivlastnila, ač předvídal, že neujde vzteklostí a mstivosti její; jakož se v skutku stalo, že byl u vyhnanství dán, kdež také po přestání mnohých protivenství a nesnází umřel.

Sv. Ambrož, muž pln síly a bázně boží, srdnatě odepřel císaři Theodosiovi přístupu do chrámu, který byl v čas zbouření mnoho nevinných k smrti odsoudil. Nic se tento sv. biskup nehrozil mocnosti císařské ani bezbožných úkladů Rufina, kancléře jeho, jehož návodem se ona ukrutnost stala. Proto říkával Theodos o Ambroži: „Známť já stálost Ambrožovu, že ho žádná pohružka královské jasnosti k přestoupení zákona božího nepřinutí.“

Svatý biskup Basilius měl se k rozkazu arianského císaře Valense odřici víry katolické a proto císařský vladař Modest před

soudnou stolicí ho povolal, jemu pochleboval, hrozil ale nadarmo. Basil byl co skála nepohnutelný a tak důvodně a neohroženě mluvil, že vladař rozvzteklý zvolal: „Tak k Modestovi ještě žádný člověk nemluvil!“ — „Ty jsi bezpochyby ještě nikdy s biskupem katolickým nemluvil!“ byla odpověď srdnatá sv. Basilia. — I řekl mu vladař přísně: „Rozmysli se, Basili! zejtra buď císaři povolíš, aneb u vyhnanství dán budeš.“ — „O jen hned učiň“, pravil sv. biskup, „co učiniti chceš; neb stojím za to, že zejtra týž budu, který dnes jsem“.

Když sv. *Alexander*, opat, aby nemusel biskupem býti, utekl, skryl se na poušti v jedné jeskyni, ježto se mu příbytkem loupežníků býti zdála; však beze strachu v ní zůstal. Netrvalo dlouho, přišli a jak je uvítal? Obořil se na ně celou silou apoštolské neohroženosti, kázal jim o božím soudu a jejich zatracení, pakli bezbožného života neopustí a v kající nepromění. Moc jeho slov rozrazila jako kladivo tvrdá srdce jejich, tak že konečně z lotrů nábožní mniši se stali a proměnili peleš lotrovskou v klášter, světu na příklad, co duchovní síla člověka může s pomocí boží.

Dar síly. Jistý *misionář*, když v Japonsku byl zajat, psal svému příteli: „Nikdy jsem nebyl tak spokojen a tak vesel, jako nyní.“ Když obdržel zprávu o své nastávající smrti, pravil: „Tři dny svého života pokládám za nejradostnější, totiž: den, když jsem vstoupil do řádu; den, když jsem byl jat a den, když jsem obdržel zprávu o svém odsouzení k smrti. Umírám pro svého dobrého Ježíše!“ — Duch sv. ozbrojil ho darem síly.

Benignus Fremiot, otec sv. Johany Chantalové, na nějž Hugenoté naléhali, aby odřekna se krále Jindřicha IV., pevnost Semur jim vydal, statečně se zachoval. Hugenoté javše mu syna, hrozili, že ho dají popravit, nebude-li jim otec po vůli. Než statný rek jim odpověděl: „Fremiot může se státi bezdětným, však nikdy svému pánu nevěrným.“

Neohrožený biskup. Vilém kníže Aquitanský jsa velmi prchlý a ve všem náruživý, nezachovával slušnosti ani v řeči ani v jednání, choval se nemravně, i o věcech víry potupně mluvíval. Měl choť velmi šlechetnou, již první léta měl v poctivosti a v lásce; však brzo ji zavrhnul a pojal ženu jinou, že se mu lépe líbila. — Tehdáž byl v Poitiersu, v sídelním knížecím městě *biskupem Petr*, muž velmi zbožný a horlivý, jenž knížete Viléma často napomínal; však že otcovská slova jeho nic neprosněla, usnesl se na tom, že bezbožného knížete vyloučí z církve. Když se jal biskup

sám kletbu veřejně ohlašovat, kníže pln vzteku hnal se po něm kordem volaje: „Ustaň, sice syn smrti jsi!“ Biskup se zamlčel; však po chvíli dočetl neohroženě slova kletby; a nastaviv knížeti hrdlo, řekl: „Jsem hotov, jen bodni!“ Kníže překvapen takovou statečností, pravil s úsměchem: „Nemám k tobě tolik lásky, abych tě poslal do nebe“ a neohroženého biskupa ze země vypověděl.

Statečný telegrafista. Vojenský místodržitel jisté země, v čas všeobecného jitření lidu obávaje se nepokojů, telegrafoval do sídelního města, jak by se zachovati měl. Odpovědíno mu, aby každý nepokoj lidu brannou rukou potlačil. Úředník při telegrafu, odstraniv tento rozkaz, podal generálovi jiný toho obsahu, aby se s lidem co nejšetrněji nakládalo. Generál řídil se dle toho; ale věc se vyrazila, a úředník byl odsouzen k smrti. — Císař zmírnil nález ten, že má odsouzenec 20 let v báních pracovati. K otázce, proč tak učinil, odpověděl šlechtý provinilec: „Lépe, abych umřel sám, než aby se bylo pobilo několik tisíc lidí bezbranných.“ —

Stálost sv. Františka z Pauly v ctnosti. Ludvík XI., král francouzský, chtěl vyskoumati stálost sv. Františka, pověstného milovníka chudoby, poslal mu darem nádobí k jídlu, celé ze zlata a stříbra. Ale sv. František poděkoval za ně, řka: „Já jsem své prosté dřevěné míse již tak přivykl, že tento dar přijmouti nemohu.“ Podruhé jemu poslal krásný zlatý obraz Rodičky boží, by si ho na památku pověsil. Ani tento dar nechtěl František živou mocí vzíti, a vymluvil se, že pro něj jednoduchý obrázek Panny Marie postačuje. Konečně sám král s velikým pokladem k sv. biskupu se vydal, a jemu jej obětovav, pravil: „Vezmi, vždyť tě nikdo nevidí, aniž se o tom kdo dozví.“ Lstivý král musel zahanben s nepořízenou odejít. —

Farář neohrožený. V druhé polovici 17. století dostal se *Jan Flor. Hammerschmid*, slovnítný spisovatel a posléz farář Týnský v Praze, za faráře do Újezda, na pauství vévody krumlovského. — Následující příběh jest důkazem, jak statečně a laskavě vedl správu duchovní. Zločinec, jenž vraždu spáchav si zoufal, přišel k Hammerschmidovi, vyzpovídal se mu, a žádal rozhřešení. Hammerschmid laskavě ho přijal, ku pokání vzbuzoval a na důkaz pravé lítosti a kajícnosti od něho jisté výminky žádal. Nešťastník zdráhal se vyplniti, což mu ukládáno. Že mu pak zpovědník rozhřešení odepřel, rozlítl se, vytasil meč, knězi pohrožuje smrtí, pakli ho v okamžení nerozhřeší. Zbožný kněz beze strachu

obnaživ prsa, zvolal: „Zabi mne, chceš-li své nepravosti vraždou kněze dovršiti. Věz, že mne nikdy nedonutíš, abych ti dovolil hřešiti, a tudíž sám se dopustil svatokrádeže.“ — Touto neočekávanou srdnatostí zpovědníkovou byl vrah tak pohnut, že se Hammerschmidovi k nohous vrhl, s pláčem za odpuštění žádal, a svatě slíbil, že ho uposlechne. — Dostatečně lítost jeho skoumaj, rozhřešil ho zpovědník; podal mu po dvou dnech nejsvětější svátost a dav mu potřebné otcovské napomenutí, propustil kajícího. —

Třeba setrvati v ctnosti. Jakkoli sv. *Jiljí* velikou ctností se stkvěl, a v ní stále prospívati se snažil, předce ho trápila ta úzkostlivost, setrvá-li tak až do smrti, čili nic. I uvrhnul se jednoho dne před oltářem Páně na kolena a úpěnlivě vzdychal: „Ó, bych věděl, setrvám-li až do konce!“ I hned mu vnitřní hlas řekl: „Kdybys to věděl, co bys pak činil? Čiň nyní, co bys potom činiti chtěl, a buď pokojné mysl.“ — I vstal potěšen a posilněn jsa, nebyl více starostliv o budoucnost, nýbrž poddav se všecken vůli boží, jen ji více a více poznávati, vše dobré plniti a dokonati usiloval. —

Bohuslav z Lobkovic píše o pevnosti a stálosti myslí: „Bohu nic líbějšího není, nežli mysl svou ve šlechtnosti pevnou a ustavičnou zachovati a opřítí se vší snahou nešlechtným násilím lidí těch, kteří práva chtějí rušiti, a bližním křivdu činiti.“ —

Podobenství.

Statečný bojovník. Jistý šlechtic, jenž mnohá léta ztrávil co páže na dvoře císařském, přišel konečně ku poznání, že všecka rozkoš a slast tohoto světa jest marná, pomíjející. I odřekl se všech marností, rozžehnal se se světem a uzavřel se v tichou samotou. — Dlouhý čas prodlel v samotě; tu najednou navštívil jej přítel jeho z mládí, bohatý rytíř, chtěje ho přemluvit, aby se vrátil do světa, kdež by radostí a rozkoší v hojně míře užití mohl. „Příteli drahý!“ dí na to poustevník, „jsi rytíř a bojovník. Místo odpovědi povím ti něco; vypravovati budu o kruté seči a hrozném boji. Poslyš tedy: Krása, mladost, zdraví, síla, bohatství, čest, důstojnost a rozkoš života majíce ku pomoci vybrané a nepřehledné voje nejrozmanitějších radostí, vládly rozsáhlou krajinou a velikou říší. Proti tomuto statečnému, bujarému vojsku vyšly do boje tři mizerné, vyzáblé a vyschlé kostry: stáří, nemoc a smrt a přepadnuvše je, zdrtily a zničily je naprosto; a z mnoho četného vojska

nezbyly než hřích, lítost a pokuta, kteréž tam byly jakoby skryty. — To jest to podobenství, jež jsem ti vyprávěti chtěl. Naučení z něho plynoucí jest na bíledni a právě proto zvolil a oblíbil jsem sobě tento způsob života. Stáří, nemoci a smrti, těm se nikdo nevyhne; těmto nepřátelům nikdo — ani tedy já neujdu a dříve či později padnu jim za kořist. A proto snaha má k tomu směřuje, abych alespoň hříchu, lítosti a pokutě ušel. — Jdi příteli drahý a učiň též!“ Křesťane milý! Zde na zemi ustavičná zuří válka a boj. Krása, mladost, zdraví, síla, bohatství, čest, rozkoš života a radosti všebo druhu roztahují se a tváří se, jakoby sláva jejich měla trvati věčně; ale dříve, nežli se naděješ, přijde stáří, nemoc a smrt a udělá všem těmto hříčkám konec. Všecko pozemské jako dým v povětří zmizí, jako kvítí polní uvadne a uschne jako tráva na lučině. Nedbáš-li nic na to, sám sebe nešťastným činíš a trojnásobného nepřitele na sebe vyzýváš, jenž tě připraví o všecken pokoj srdce tvého, o všecku blaženost nebes: hřích, lítost, pokutu. Těch se varuj, proti nim statečně bojuj a v boji setrvej; tak zvítězíš!

Timurova setrvalost. Nejhlavnější snad vlastnost v povaze Timurově (asiatského podmanitele 16. věku) byla jeho bezpříkladná setrvalost. Nižádné překážky jej neodvrátily od toho, co sobě byl jednou pevně umínil: on stál na svém i v okolnostech, které by byly jiného k zoufání přivedly. Při takové příležitosti vypravoval Timur svým přátelům příběh z dřevnějšího svého života. „Byl jsem,“ pravil, „jednou přinucen skryti se před nepřátely v rozbořeném stavení, kde jsem několik hodin o samotě seděl. Chtěje odvrátiti mysl od bídného svého stavu, upřel jsem zrak na mravence, jenž zrno velikostí jej převyšující na vysokou zeď vlekl. I počítal jsem, kolikrát se musel pokusiti o dosažení svého úmyslu. Devětašedesátkrát zrno na zem spadlo; mravenec však na svém trval a po sedmdesátkrát dosáhl výše — svého cíle. — Ten pohled mi tenkrát srdce dodal a nikdy jsem naučení toho z paměti nevy pustil.“

Hůl bezová. Myslivec se procházel se synem svým po poli. Mezi nima tekla hluboký potok. Tu zachtělo se synu k otci na druhou stranu; však nebylo mu možno pro šířku potoka. I uřízl sobě v křoví spěšně hůl, zasadil ji do potoka, směle se na ni opřel a chtěl se přehoupnouti. Však hle! byla to hůl bezová a když chlapec se již nad potokem vznášel, zlámala se a on hluboko do vody padl a vlny, zčeřivše se, zamkly se nad ním. — To vida pastýř, spěšně přiběhl a povyk učinil. Chlapec ale rukama

vodu rozbáněje se smíchem k břehu připloul. — Na to pravil pastýř k myslivci: „Zdá se, že jste mnohému syna svého naučil, jedno jste však zapomněl, totiž aby vždy vnitro zkoušel, dříve než srdcem uvěří. Kdyby byl pozoroval vnitřní měkkou duši hole, jistě, že by se byl na kůru klamnou nespolehl.“ — „Příteli,“ odpověděl myslivec, „zostřil jsem mu oko a vzdělal sílu a proto nechať zkouší. Nedůvěře ho budoucnost vyučí. Ou však i v nehodách setrvává; neboť jest oka bystrého a cítí do sebe sílu, je statečný.“ *Krummacher.*

Průpovědi.

Co za dobré znáš,
do toho se dej;
co jsi započal,
v tom i stálost měj.
Dobře počít dobře jest,
dobře skončit větší čest.

Vedle poctivosti
chop se zmužilosti.
Člověk v mysli vrtkavý
setrvale nestaví.
Tomu sláva, tomu čest,
statečné kdo myslí jest!

V tomto putování
jistá bezpečná je cesta:
do věčného blaha města —
v dobrém setrvání.

Základu bys došel,
nesmíš nikdy stát;
než se dále cestou
mužně k nebi brát.

Pevné vůli, tužbě ušlechtilé
rádo dává nebe dojít cíle.

J. Kollár.

Příslaví. Co chce Bůh, to vždycky chtěj; Bohu služ, děj se co děj! — V štěstí doufej, v neštěstí nezoufej! — Dobrý člověk se neleká i když šibenici vidí. — Proč bychom se báli, jsme-li v dobrém stálí! — K posledu se chválí dobrý čin.

Obrazy.

Srdnatost — síla, udatnost, vyobrazuje se jako muž statný s taseným mečem, u jehož nohou leží palcát a lev.

Stálost neb *setrvalost* podpírá se o sloup neb sloupec v ruku drží. — Také je kostka znamením stálosti, koule pak vrtkavosti.

Nestálost pestrým oděna rouchem, drží v ruce povětrnou korouhvičku, majíc u nohou větrožila či chameleona.

Bázeň, strach hned co stařec, hned co dívka bledá ulekaná, s sepiatýma rukama na útěku se představuje. Znak její králíček neb zajíc, buď na rameně nebo podle sedící.

Meč a péra. Meč vychvaloval sílu svou a posmíval se mdlobě péra. „Dobře!“ odpovědělo toto: „Hrůza a smrt tebe předchází,

vítězství a pokoj následují. Ty dobýváš koruny, bouráš prestoly, uděluješ národům svobodu a vrháš je v okovy; já však zvítězilo jsem nad pošetilostí a bludem; pravda a moudrost stojí pod ochranou mou. Já jsem si ji vydobylo.“ — Ta chlubařka lže! — Ba ne. Použijte jen toho, čeho vám poskytuje a poznáte, že pravdu mluví. — I slaboch veliké činy vykoná, pak-li za pravým účelem zmužile a vytrvale kráčí. *Rozum* podle obrazů Schneiderových.

Smělý zajíc. Zajíc byv od malého muplíčka pronásledován, vzal si konečně srdce, postaviti se nepříteli svému a skočil mu směle vstříc. Hlasitě skučící Pamínek uprchl a neodvážil se již nikdy na zajíce. — Za nějaký čas přišel tomuto zajíci hafan ze vsi na stopu. „Tys mne naposledy vyplašil,“ zvolal zajíc a obrátil se směle na nepřítele svého. — Měť pravdu, byl to poslední skok jeho; neb hafan ho popadnul a zadával. — To je třeštivá smělost, pak-li vyhrožuješ přemocnému pronásledovníku. Chceš-li se vysvobodit, vyhni se mu zdaleka. *Rozum.*

Bobr a štika. Na hrázi u rybníka snášel si bobr kamení a hlínu, každý druh zvlášť na hromadu. Štika vystrčila z vody hlavu a zvědavě dívala se na bobra; konečně otázala se ho: „Pověz mi, proč snášíš tolik kamení a hlíny?“ — „Budu si stavět obydlí,“ odpověděl bobr. — „I to bude nějaké veliké.“ — „Bude asi takové, jako lidé staví.“ — „To musíš mítí také dříví.“ — „Ovšem!“ — „A kde ho vezmeš?“ — „V lese.“ — „To je pravda, ale tam drží kmeny pevně za kořen v zemi.“ — „To je lehká pomoc, přehryžu kmen a pak jej odtáhnu.“ — „To se příteli lehkó řekne, ale těžko vyvede. Zuby jsou špatný nástroj na tvrdé dříví.“ — „Za krátký čas se přesvědčíš, že budu mítí dříví dost.“ — Od toho dne chodil bobr den jako den do lesa a podhryzával stromky, které si byl vyhlednul. Šlo to ovšem pomalu ku předu, ale bobr byl trpělivý a vytrvalý ve svém počínání. Konečně měl dostatečnou zásobu dříví pohromadě, odtahal je na hráze a vystavěl si obydlí podobné peci. Když štika uzřela obydlí bobrovo divila se nemálo a pravila: „Nikdy bych nebyla uvěřila, že cosi takového dá se utvořiti beze všech nástrojů.“ — „Vidiš,“ smál se bobr, „teď jsi se přesvědčila, že jsem pravdu mluvil. Mnohé těžké věci mohou se dokázat, ale musí být k tomu trpělivost a vytrvalost.“

Opice a ořech.

Vlašský ořech našla opice, jejížto kryla tvrdá slupice; tvrdou práci měla, než jej rozevřela. — Když se takto snažila, sestra je-

ona pravila: „Nejsi-li ty bláznice? proč bych tak se namáhala? Když to nejde, tak bych nechala!“ „Mluv, co mluv,“ dí opice, „nedbám těžké nehody, jádra znajíc lahody; neb čím práce trudnější, tím zisk bude libější.“ — *Chmela.*

Skála a vodní kapka.

„Kapko, chudinko! mne proniknout bys chtěla?“

Tak se tvrdá skála pyšně nadýmala.

Kapka mlčíc po čase přec radost měla,

že se až do nader skály prohloubala.

Vytrvalostí dosáhneš cíle svého,

třeba dosti obtížného.

E. J.

Pevná vůle.

Blaze, kdo si jeden čistý, smělý,
účel místo mnohých představí,
v němžby jako v centru měňaví
pableskové všech dnů žití tleli:

A v něm myslí, cítí, žije celý,
v slasti, slzách, v přízni, bezpráví,
až se šťastně k němu doplaví,
byť i přes bouř', plamen, hrom a střely:

Pevné vůli, túžbě ušlechtilé,
nerozdílné srdce žádosti,
rádo dává nebe dojít cíle.

Ač pak i mně slova tato lhala,
z vítězství-li není radosti,
mužně padnout není menší chvála.

Jan Kollár.

Pevně stůj!

Celý svět buď školou tvojí,
moudrosti se uč i v lese;
silným kmenem, jenž tam stojí,
každá rána neotřese.

Člověk, jemuž rána litá
vždycky pokoj srdce ruší,
kterým každá hana zmítá,
prozrazuje slabou duši.

Jablonský.

Setrvej!

Kráčej mužně na té cestě dále,
kterous v mladém věku nastoupil;

byť bys' něco na ní podstoupil,
setrvej jen v bouři, roven skále!

D. Kopecký.

Pevnost křestana.

Kdož pevně věří nezkaleným citem,
věčný že duch jest, ač tělo rozplyne,
nedá se ustrašit záhubnou
rozhněvaného tyрана hrozbou.

V temně žalářů jasnojiných světů
svítí mu, křísíc nadčarovným blahem
od provazu katův volá ho
roztaženou Serafin ve náruč.

Tu měl mučeník víru za podporu,
Jan náš zavražděn k ozdobě Čechii; —
ve slávě on se skví nebeské
hrdina osmělený za Krista.

Nám příkladem svým dav zmužilou
radu,

mé muze kázal takto vysvětliti:
Bolest a hanba, smrt neodstraš
zastati pravdu a ctnost nebeskou.

Klácel.

Vzmužení.

Ztuž moje srdce, ztuž se,
více nedej se stískati hrůzou;
výhost dej strachu, výhost naději,
hradbu kol sebe vystav pevnou.

Takto se srdce ozbroj:
Vem na se jasnou přilbici, moudrost,

Štítem buď tobě prostá bezvinnost,
meč ti osmělená buď vůle!

Tak směle možno kráčet
po světě, darmo bída pokouší;
rozkoš darmo popouzí citlivost,
snadno smrti se chladné smáti.

Klácel.

Vytrvalost.

Mraveneček velkou tíži,
větší než sám nese;
těžce zvolna s ní se plíží,
pod ní jen se třese.
Ku zdi staré se posléze
s těrchou přibatolí;
snad si do skulinky vleze
údům za povolí?
Ó nikoli! hle ten smělec
chce snad křídla perí?
jako odvážlivý střelec
na zeď vzhůru měří.
Jak se pachtí převelice,
tíže jak jej zmáhá!
kéž byl bystrá veveřice!
Ouvé, — již se váhá! —
Ach, už ubožáček letí,
dolů se zdi spadnul,
darmo ku pomoci spěti,
na vždy ach, snad schřadnul!
Nikoli! hle — z pádu zlého
rychle zase vstává
a do díla přetěžkého
po znovu se dává.
A tak dvacekráte činí,
tíži přec nepustí;
čeho by se zřekli jiní,
v tom on neupustí.
Konečně hle, dosáh cíle
a nahore stanul,

kdež v odměnu jeho pile
větrík jej ovanul.
Dítě, hled jak přemnohého
mraveneček stíní!
sotva počal, již u svého
díla chábne, zlíni;
A však vytrvalost cíle
jistě dosahuje,
Bůh však věrné, snažné pile
hojně odměňuje. —

Boh. Hakl.

Vytrvej.

Nežaluj a vytrvej!
jedna noc má tisíc hvězd,
útěcha jest v každém svitu,
plno krásy v světě jest.

Trp a miluj, vytrvej!
tisíc bratrů člověk má,
tisícerým požehnáním
jsou si srdce sbratřená.

Bojuj statně, vytrvej!
cíl tvůj — žádné tajemství:
boj jest život povolanych,
jejich smrt jest vítězství.

Pokračuj a vytrvej!
pravda budiž prapor tvůj;
budoucnost jest nedohledna,
pravda věčná — důvěřuj!

Žij — a umřeš; vytrvej!
v žití klidu hledat chceš?
marně! nežádej ho; jednou,
jednou přec si spočineš.

Vesel buď a vytrvej!
těš se, miluj, zapuď strast;
ať tě cesta kam chce svádí,
přece jednou najdeš vlast.

Eliška Krásnohorská.

Modlitba.

Dej mi, Bože, sílu k ctnosti,
neb jsi věrný vůdce k dobrému;
znám též moc tvé laskavosti,
jížto přijdu k konci šťastnému.
Tebou žádám dílo začítí,
Tebou také šťastně skončítí! —

β) Sedmero ctností, které jsou proti hlavním hříchům.

Jako nepostačí ku křesťanské spravedlnosti, abychom se toliko zlého varovali, ale třeba, bychom také dobře činili: rovněž není dosti, abychom toliko hlavních hříchů se vystříhali, nýbrž máme i konati ctnosti, ježto hlavním hříchům jsou na odpor.

Tyto jsou: 1. pokora, 2. štědrost neb dobročinnost, 3. laskavost, 4. čistota neb cudnost, 5. střídmost v jídle a pití, 6. tichost, trpělivost, 7. pilnost neb pracovitost a horlivost v dobrém.

Sedmero pak ctností jest
proti hříchům hlavním;
každá prostředkem je stavním
hříchu, má i k nebi vést.

I. Pokora — proti pýše.*)

1. Co jest pokora a skromnost?

a) Každý člověk má si býti vědom své důstojnosti, totiž svých dobrých vlastností a zásluh, však i svých nedostatkův a pokleskův. — Člověk rozumný snadno sezná, že se mu k dokonalosti mnoho nedostává a právě na tomto vědomí lidské křehkosti a nedostatečnosti zakládá se pokora.

Pokora jest ctnost, jížto křesťan svou odvislost od Boha a svou nedostatečnost rád uznává a proto se nevynáší, nýbrž snižuje se před Bohem i před lidmi.

„Pokora jest uznání nepostíhlé vzdálenosti od svého vzoru, Boha.“ *Klácel.*

Pokorný jest, kdo křehkost a hříšnost svou uznává, všecko dobré přičítá Bohu a nad jiné se nevypíná; kdo o sobě náležitě smýšlí a před Bohem i před lidmi se poníží.

b) *Rozdíl mezi pokorou a skromností jest ten*: Kdo zná svou lidskou důstojnost a podle toho poznání také jedná, jest *skromný*. — Kdo pak uznává svou nedostatečnost, křehkost, ano svou hříšnost a ničemnost a snaží se, aby podle toho k Bohu a k bližnímu se choval, jest *pokorný*.

c) *Křesťanská pokora má tři stupně*. α) Pokorným jest, kdo se v pravdě za ničemného považuje; β) pokornějším, kdo se nehrozí od jiných za ničemného býti považován; γ) nejpokornějším, kdo se raduje z toho, že od jiných bývá opovržen.

---

*) Pokora od slova po-kořiti; srv. kory, skorý = malý, nepatrný, S tím spřízněno jest i kárati; srv. srb. pokoriti = pokárati.

Však pokora má nejen své stupně, nýbrž i své meze.

d) Pokora stojí uprostřed mezi pýchou a zotročilou myslí neb podlostí. Kdož o svou čest a dobré jméno zhola nedbá, není ctnostný, pokorný, ale podlý. — Kdo se příliš snižuješ, nediv se, pak, že se po tobě šlape.

e) Vztahuje pak se pokora na všechny myšlenky, žádosti, řeči a skutky a jeví se v celém chování člověka.

2. Jak se pokora jeví? *a) Křesťan pokorný rád uznává, že vše, co jest a co má — všechny dary, schopnosti, statky a milosti — od Boha pocházejí, jemuž za ně děkuje.*

b) Cítě svou nedostatečnost, ničemnost a hříšnost, Boha se přidržuje, u něhož pomoci a milosti vyhledává.

c) Pro dobré, jež do sebe má, nehledá a nežádá od jiných cti a vážnosti.

d) Znaje svou křehkost a své nedostatky i všech pozemských věcí marnost a pomíjejicnost, nezpýchá a nad žádného se nevynáší. —

e) Přednosti a zásluhy jiných rád uznává, chyby a nedokonalosti cizí omlouvá.

f) Nepovažuje se za lepšího jiných, žádným nepohrdá, anohanu, potupu a povržení od jiných mile a trpělivě snáší.

g) Krátce a vhodně sv. Filip Neri pokoru líčí: a) Pokorný povrhne světem — nehledá statky, důstojnosti a rozkoše jeho; b) žádným nepohrdá, ježto ne za lepšího, spíše za horšího jiných se má; c) pohrdá sebou, vida svou slabost a nicotu a vše, co má, jedině Bohu přičítá; d) ano pohrdá i povržením a raduje se, byl-li potupen a povrhován.

3. Důvody a pohnůtky křesťanské pokory. — Ku pokoře nás zavazuje a nabádá: *a) Naše nedostatečnost a závislost od Boha. b) Marnost a pomíjejicnost všech věcí a tohoto života. c) Naše křehkost a ke všemu dobrému nespůsobilost a ke zlému náchylnost. d) Je to vůle boží, abychom byli pokorní, což nám písmo sv. obého zákona na srdce klade. e) Ku pokoře nás pobízí také vznešenost a veliký prospěch té ctnosti. f) Také pohled na jiné lidi, již s námi jednu důstojnost, ano mnozí větší mají cenu. Konečně: g) Příklad Kristův, nejbl. matky jeho, sv. apoštolů a jiných svatých nás vzbuzuje k pokoře.*

4. Pokora jest velmi vznešená, prospěšná a potřebná ctnost. *a) Pokora jest počátek vši moudrosti a matkou mnoha jiných ctností. b) Bez pokory žádná ctnost neobstojí;*

bez ní nelze provésti nic kloudného, nic dobrého, poněvadž člověk nemaje pokory, nadsazuje síly své a mine se s dosažením svého cíle. *c)* Pokora jest nejmocnější zbraní proti nepřítelům spasení. *d)* Ona vede člověka k svatosti a dokonalosti, *e)* dává mu pravou cenu před Bohem i zalíbení a milost boží; ano *f)* vymáhá přízeň, čest a vážnost u lidí. *g)* Jest tedy pokory nevyhnutelně třeba k spasení.

Proto Bůh pokoru žádá ode všech svých služebníků, jak písmo svaté starého i nového zákona dokládá: Kristus učí nás pokoře slovem i příkladem a mnozí dobří praví křesťané ji velebili a vykonávali.

5. Prostředky ku pokoře vedoucí: *a)* Měj upřímnou snahu poznati svou cenu i své nedokonalosti. *b)* Bedlivě uvažuj, jak vznešená, prospěšná a potřebná jest ctnost pokory a jaké jsou následky, když pýše se oddáš *c)* Cvič se v pokoře při každé příležitosti se naskytující. *d)* Patř často na příklad Kristův a jiných svatých právě pokorných. *e)* Bdi a modli se za dar pokory.

Slova písma sv. Čím jsi větší, ponižuj se ve všech věcech a nalezněš milost před Bohem. *Sir.* 3, 20. — Ponižuj ducha svého, nebo pomsta na tělo bezbožného jest oheň a červ. *Sir.* 7, 19. — Kdo se ponižuje, bude v slávě a kdo skloní oči, spasen bude. *Job.* 22, 29. — Blízko jest Hospodin těm, kteří souženého jsou srdce a ponížené duchem spaseny učiní. *Žlm.* 33, 19. — Kde bude pýcha, tuť i pohanění; a kde jest pokora, tuť i moudrost. *Přisl.* 11, 2. — Lépe jest ponižovati se s tichými, nežli děliti kořisti s pyšnými. *Přisl.* 16, 19. — Konec pokory bázeň Hospodinova, bohatství, sláva i život. *Přisl.* 22, 4 + 15, 33 + 18, 22 + 29, 23. — Moudrost poníženého povýší hlavy jeho a mezi velikomocné posadí ho. *Sir.* 11, 1. — Na koho vzezřím leč na chudého a skroušeného duchem? *Isai.* 66, 2. — Vezmete jho mé na se a učte se ode mne; neboť jsem tichý a pokorný srdcem. *Mat.* 11, 29. — Kdožkoli se poníží jako toto pachole, ten jest větším v království nebeském. *Mat.* 18, 4. *Mat.* 5, 3. — Kdožkoli by chtěl býti mezi vámi větším, budiž služebník váš. *Mat.* 20, 26. — Každý, kdo se povyšuje, bude ponížen a kdo se ponižuje, bude povýšen. *Luk.* 14, 11. — Nesmýšlej vysoce, ale boj se. *Řím.* 11, 20 + 12, 3. — Ne vysoko myslíte, ale nízkým se myslí sklánějte. *Řím.* 12, 6; *Kol.* 3, 12. — Nic nečiňte skrze svár, ani pro marnou chválu; ale v pokoře, jedni druhé za vyšší, nežli sami sebe držíce. *Fil.* 2, 3; *Kol.* 2, 18. — Ponižte

se před obličejem Páně a Bůh povýší vás. *Jak.* 4, 10. — Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost. *Jak.* 4, 6. *I. Petr.* 5, 5. 6.

Výroky svatých a j. Pokora v tom záleží, že se nad jiné nevypínáme, ani se za hodnější držíme, ba ani jiných přednější býti nežádáme. *Sv. Fr. Sal.* — Jsouť mnozí, kteří jsou pokorní jazykem, nikoli ale srdcem. Pravá pokora se za pokornou nestaví, a málo pokorných slov pronáší; nebo merci-li že pokora jiné ctnosti, ale také a to nejvíce sebe samu tajiti žádá. *Týž.* — Pokoru měj; však ne tu, ježto se ukazuje zevně, nýbrž tu, jež se pravou srdce náklonností k poníženosti osvědčuje. *Sv. Jarolím.* — Mnozí sice říkají, že jsou hříšníci a lidé bezbožní, kteříž by toliko hanbu zasluhovali; sami však tomu nevěří, neb spatřují-li, že jimi lidé pohrdají, ihned se proto znepokojují. Ti mají toliko stín pokory, ne pak ctnost samu. *Sv. Alf. Lig.* — Pravá pokora záleží v tom, když si prokazované cti příliš nevážíme, aniž bažíme, aby se nám prokazovala. *Albert Vel.* — Pravá pokora o sobě málo myslíc, co na jiném dobrého, bez záští a závistí schvaluje. *Sv. Řehoř.* — Pokorným býti jest po své chvále nedychtiti. Kdo tedy žádá chválenou býti, že by hrdým byl se přesvědčuje. *Sv. Aug.* — Nejvyšší stupeň a podstata pokory v tom záleží, abychom nejen nízkost a opovrženost svou poznávali, ale i milovali, a v tom obzvláštní zalíbení měli. *Sv. Frant. Sal.* — Úhrnek a vrch vší pokory záleží v tom, aby vůle naše podrobena byla vůli božské. *Sv. Bern.* — Pokora jest ochráňkyně a strážkyně ctností veškerých. *Sv. Jarolím.* — Pokora výborná jest ctnost, jež z tělesných lidí nebeské činí. *Týž.* — Pokora žádného pádu nemívá, žádného klesnutí se nestrachuje, uražení žádného se neobává, nikdy k těžkostem sama nepřichází, a jiného neuvozuje. *Sv. Isidor.* — Často přemůže pokora, což ani silou, ani rozumem nemohlo býti přemoženo. *Sv. Ambr.* — Pokora jest cos slavného; i sama pýcha hledí se pokorou přikrýti, aby v potupu neupadla. *Sv. Bern.* — Bez pokory ostatní ctnosti prospěti nemohou. *Týž.* Vše, co se koná hyne, pokorou-li nebývá chráněno. *Sv. Řeh.* — Jako jest pýcha základem všeho hříchu, rovněž jest pokora základem všeho dobra a vší spásy. *Sv. Bonav.* — Pokoru měj a ne však tu, ježto se ukazuje a tváří zevnitřním skutkem, nýbrž tu, jež se pravou srdce náklonností osvědčuje. *Sv. Jan Zlat.* — Čím kdo vznešenější, tím má býti pokornější. (*Sir.* 3, 20.) *Sv. Bern.* Bez pokory jest každá ctnost pouhá nicota. *Keller.* — Ponížíme-li

se na světě, dokud živi jsme v zármutku svém, pak v den soudný dobrota Páně povýší nás v království nebeské. *Sv. Jarol.* — Nejzvláštnější ctnost jest nesmýšleti mnoho o sobě, která i ten znamenitý užitek přináší, že závisti na nás nepopuzuje. *Frant. L. Čelakovský.* — Čím méně si člověk sám v sobě zalibuje, v tím větší uctivosti mívá jej svět. *Gellert.*

Přípodobnění. Pokora výborná ctnost jest, jenž z tělesných lidí činí nebeské. *Sv. Jeron.* — Méně jest nuzným, kdo roucha, nežli kdo pokory nemá. *Sv. Řehoř.* — Nelze, aby v duši naší povstala budova ctnosti, leč by prvé byly položeny základy pravé pokory. *Kassian.* — Aby se stavení v dobrém udrželo stavu, dvojí věci jest třeba: základu a krytby. Budově našeho posvěcení základem pokora, krytem jest ochrana boží. *Sv. Alf. Lig.* — Duše pokorná sklání se pod břemenem ctností, vyznávajíc svou křehkost, své nedokonalosti. *Sv. Bonav.* — Pokora jest cos slavného; i sama pýcha hledí se ní přikryti, aby v potupu neupadla. *Sv. Bern.* — Drahokam bývá neveliký, však má velikou cenu; tak i člověk pokorný. *Sv. Bon.* — Jako květina bez kořene vadne, hyne: podobně hyne všecka ctnost bez pokory. *K.* — Pokora jest matkou mnoha jiných ctností: ona rodí poslušnost, bázeň boží, trpělivost, počestnost a pokoj. *Sv. Tom. z Vil.* — Kdo k Bohu se povznésti chceš, sestup v nížinu pokory. *Sv. Ambr.* — Člověk vysoký snadno ve dveřích narazí; třeba se shýbnouti: tak duši může uškoditi, jestli se vynáší. *Sv. Bern.* — Pravá čest jest sice vznešená, pokora však k ní cestu razí. Chceš-li skokem k cíli se dostati, snadno se podklesneš, a než dojdeš, umdlíš. Zvolna zdůli kráčeš a na vrch se dostaneš. *N.* — Čím vyšší a pevnější stavení, tím hlubší musí základy míti; čím dokonalejší ctnost, tím hlubší musí být pokora. *N.* — Duše tak má třeba pokory, jako tělo šatu před parnem a zimou. — Chce-li kdo něco z vosku utvořiti, dříve ho musí rozehráti a chtěje srdce své ušlechtiti, pokorou ho zahřívej. Jako pýcha nepravostí, tak pokora jest všech ctností matkou. *Lohner.* — Čím méně si sám v sobě zalibuješ, v tím větší uctivosti mívá tě svět. *Gellert.* — Pravá skromnost jest jako košatý strom, jenž ovoce pod listy ukrývá, jako fialka, jež se v trávě ukrývá. *N.* — Kdo chce ze studnice vodu vážiti, musí sehnouti se: a kdo ze studnice božských milostí čerpati chce, musí upokořiti se. Kdo se nechce sehnouti, ponížiti, prázděn odejde. *Černoouz.* — Měj vážnost a úctu k sobě samému a cti obraz boží sám v sobě, chceš-li, aby jiní si tebe vážili. *N.* —

Průpovědi.

Pokorný buď v každé době,
když i štěstí přeje tobě.
Pokora je krásná ctnost,
k nebi vedoucí je most.

Nejhodnější bývá,
kdo se s ctností skrývá.
Bez pokory ctnost
každá jest nicost.

Pokořuj se vždy a všady,
byťs i města měl a hrady.
Slávy vlastní nehledej,
komu sluší, úctu dej.

Skromně vždy se zachovej;
fialce se podobej,
ježto z trávne skrýše
libou vůni dýše.

Kdo chce býti povýšeným,
musí býti poníženým.

Poníženost krásná ctnost,
Bůh v ní zvláštní má libost.

Přísloví: Pokora jest základ všelikých ctností. — Pokora všude projde. — Pokora stěnu proráží, mocného přemáhá. — Kdo se skloní, nenarazí. — Čím plnější klas, tím hloub se kloní.

Farizej a publikán (podobenství Kristovo Luk. 18. 10.)

Muži dva kdys modliti se chtěli
a touž dobou do svatyně spěli:
jeden farisej byl, hrdý pán
druhý pohrdavý publikán.
Farisej ten hrdě stoje,
uvažoval činy svoje,
a tak sám se modlil v sobě:
Bože, díky vzdávám tobě,
že nejsem jak lidé jiní,
jenž hřích páší a zle činí,
jak i tam ten publikán;
ano držím vždy na kázeň rádnú
dám desátky z všeho, čím jen vládnu.

Publikán pak povzdálečí stoje,
oči k nebi pozdvihnout se boje,
jedno bil se v prsy svoje,
a modlil se skroušenými slovy:
O Bože, buď milostiv mně hříšníkovi!
Již pak řeknu vám
a na jisto dokládám:
Od Boha, od Hospodina
publikánu odpuštěna vina.
Farisej však v drzé své hrdošti
z chrámu navrátil se bez milosti. —
Neb ponížen bude, kdož se povyšuje,
a povýšen bude, kdož se ponížíje.
V. Štule.

Pokora.

Pokoro, pokoro, překrásná ctnosti!
Koho ty ozdobíš, krásný je dosti.
Nad tebe nic nemůž váženo býti,
nic nemá nad tebe větší čest míti.

Pokoro! do smrti budu tě ctíti,
s sebou tě do hrobu budu chtít míti.
Nechci tě zanechat nižádnou chvíli;
k tomu můj úmysl upřímně cílí.

Prostonárodní.

Ze tří perel nejskvostnější.

Znám tři perly divné krásy,
jednu krasší nad druhou;
kdo je chová, věčné spásy
ozdobí se zásluhou.

Perla prvá slyne všady,
všady vlídně bleskotá;
bez ní nemá život vnady,
to jest — srdce dobrota.

Druhá perla výš se skvěje,
to jest — mysl veliká;
za zlé ona dobře děje,
a hruď pomstě zamyká.

Třetí perla snesla k zemi
s nebeských se úporů,
ona skví se nade všemi,
a ji zovou — pokoru.

Člověkem ta první dělá,
druhá činí křesťanem,
a ta třetí činí zcela
věčných nebes měšťanem.

Fr. Sušil.

Fialka.

V koutě tmavém, v trávě sprosté
na jaře fialka roste:
libá vůně z ní páchnoucí
zastavuje mimojdoucí,
hledají a najdou kvítko,
to pokorné, jasné dítko.

Vinařický.

Skromnost.

Jaké množství v země klínu,
vznik má divů, zázraků!
Z jádra, vloženého v hlínu,
strom se pne až k oblaku.

Jím se oko sladce baví,
jím chlubí se všecken sad;
pták na větvi hnízdo staví,
pod ní chodec kyne chlad.
Blah, kdo pěstí s ochotností
skrovná zrna, skromné ctnosti,
kochaje se v slovu tom:
malé zrno velký strom! —

Drbohlav.

K fialce.

Ze všech kvítků nejmilejší
jest mi něžná fiala,
vůni dává nejlibější,
jak by skromnost dýchala.

Růže bujně když vykvetá,
kvítko sic je spanilé;
toužení mé víc mne vábí
k fialince rozmilé.

Tiše kveteš kvítku krásný,
ctnostně v houšť se ukrýváš;
při lesku svém přelibezném,
skromností se odíváš!

Ctností touto okrášlena,
srdci milá ostaneš:
ač se pyšně nehonosíš,
předce krásnou zůstaneš.

Vl. Růžičkova.

Pokora se líbí Pánu.

Pokora se líbí Pánu,
jenž se snížil s nebe k nám;
z pokory on volil hanu,
kříž na bedrách nesl sám.

Pokora buď tvoje zdoba,
tvoje krása, sláva, čest;
nádhernost je světa zloba;
pravý křesťan skromný jest.

Dle Minka J. B. P.

Příklady o pokoře.

a) Biblické: *Abraham*, jemuž stala se slavná zaslíbení od Boha, předce nazval se prachem. I. *Mjž.* 18, 27.

Jakub, věda, že je Esau bratr jeho prchlivý, při návratu svém pokořil se mu a tak hněv jeho ukrotil. I. *Mjž.* 33.

Mojžíš řekl k Hospodinu: Kdož jsem já, abych šel k Faraonovi a vyvedl syny israelské z Egypta? I. *Mjž.* 3, 11.

Gedeon řekl: Prosím, Pane, čím vysvobodím Israele? Hle, čeledě má nejposlednější jest v Manasse a já nejmenší v domě otce svého. *Soudců* 6, 15.

Chudý a pokorný *Samuel* stal se soudcem a nejv. knězem v Israeli. I. *Král.* 1--7.

David, jenž pásal stáda otce svého a byl pokorný před Hospodinem, stal se králem israelským. I. *Král.*

Ezechiáš, jehož srdce dříve se pozdvihlo, pokořil se pak a proto nepřišel na něj hněv Hospodinův. II. *Paral.*

Podobně *Josiáš*, že se pokořil před tváří boží, byl vyslyšen. II. *Par.* 34, 26.

Královna *Esther* modlila se k Hospodinu: „Ty znáš potřebu mou a že v ošklivosti mám znamení pýchy a slávy své“ i byla vyslyšena, že celý národ israelský ochránila. *Esth.* 14, 16.

Jan křtitel pokorně vyznal: „Já nejsem Kristus; jde za mnou silnější, než jsem já, kterémuž nejsem hoden rozvázati řeménka u obuvi jeho.“ *Mar.* 1, 7; srv. *Mat.* 3, 11.

Řekla *Maria*: „Aj, já děvka Páně, staniž mi se podle slova tvého.“ *Luk.* 1, 38.

Pán Ježíš byl nejvznešenější vzor pokory: „Vezměte jho mé na se,“ pravil „a učte se ode mne; neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ *Mat.* 11, 29. — Syn člověka nepřišel, aby mu slouženo bylo, nýbrž aby sloužil. *Mat.* 20, 28. — Pokoru osvědčil Kristus, že svým učeníkům nohy myl a ponížil se až k smrti kříže. *Jan* 13.

Petr uzřev zázrak lovení ryb, padl k nohám Ježíšovým, řka: „Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný.“ *Luk.* 5, 8.

Sv. Pavel, ač nejvíce pro Krista pracoval, předce za nejmenšího apoštola se pokládal. I. *Kor.* 15, 9.

Setník pohanský pokorně odpověděl Kristu: „Pane, nejsem hoden, abys všel .“ *Mat.* 8, 8.

Celník pokorně se modlil v chrámu a proto vyšel ospravedlněn. *Luk.* 18, 14.

Žena chananejská pokorně prosila Pána a dcera její uzdravena byla. *Mat.* 15, 27.

b) Jiné příklady. Všickni *svatí a praví křesťané* byli a jsou pokorní, z nichž tuto některé na příklad uvádíme:

Sv. Barnabáš pracoval tiše a pokorně po boku sv. ap. Pavla, jemuž, ačkoli starší byl, všudy čest a přednost mu dával. On byl

apoštol plný Ducha sv., obdařen mnohými dary; však nikdy se jimi nechlubil, nýbrž raději skryti jich hleděl. On byl velmi horlivý ve svém úřadě apoštolském; ale horlivost jeho byla jako klidný plamen, který tím vřeleji pálí, čím jasněji hoří. Pro tuto skromnost získal sobě srdce všechněch věřících; všickni ho milovali a nazývali ho dobrým mužem. — Následuj i ty, milý křesťane! tuto ctnost skromnosti či pokory, ježto křesťana nad míru ozdobuje a milost u Boha zasluhuje.

Sv. Efrém, opat, udává v jednom spisu svém všecky chyby, jež na sobě měl; to však jedině proto učinil, aby pokáral dřívější pýchu svou a sebe pokořil. Nic jiného si nepřál, než aby jím každý pohrdal. Když ho někdo chválil, tak se toho lekal, že se na celém těle chvěl; nebo zpomínal na soud boží, stavěl se v myslí před stolicí soudnou Ježíše Krista a studem hynouti se domníval před těmi, kdož ho chválili. V Edipe byl vysvěcen za jahna; knězem býti nechtěl, nemaje se za hodna dotýkati se Těla Páně. Když ležel na loži smrtelném, žádal bratří, aby ho jako sprostého člověka pochovali a za duši jeho se modlili, a tiše skonali.

Největší ctnost sv. Makaria. Sv. Makarius byl na poušti velmi přísně živ. Požíval chleba a vody právě co postačovalo k zachování života, jen málo spal na tvrdém loži; oděv měl z nejhrubší tkaniny; i ani jediného pohodlí života nebylo v jeho poustevně, kteráž projevovala při vši čistotě největší chudobu. Když Evagrius obdivoval se přísnému životu jeho, sv. Makarius pravil: „Což je to všecko? Zdaž by mi nemohl ďábel říci: „Ty se mnoho postíš, — já nejím a nepiju nic; ty mnoho bdíš — já nespím nic; ty se odíváš hrubým rouchem — já nemám žádného; ty pohrdáš zlatem a stříbrem, — já ještě více. Řekni tedy, v čem pak mne předstihuješ?“ — „O milý otče,“ zvolal Evagrius, „teď vidím, v čem ďábla převyšuješ a jej proto ustavičně přemáháš a nad ním vítězíš, totiž pokorou.“

Sv. Augustin byl jak známo jeden z nejznamenitějších učitelů církve. Za jeho časů žil též sv. Jarolím, nejučenější vykladač Písma svatého. S tímto učeným mužem dostal se sv. Augustin do učené hádky, která se vedla pérem, při čemž mu Jarolím popudlivě odepsal. Sv. Augustin ho prosil za odpuštění, jest-li ho urazil a píše: „neboť ač úřad biskupský daleko vyniká nad úřad kněze, proto předc Augustin v mnohém ohledu stojí pod Jarolímem.“ — Týž sv. biskup vypravuje sám o sobě, že se samolibost denně o něho pokouší, že jen Bůh zná vzdechy srdce jeho a slzy očí

jeho v té příčině. Jednomu arcibiskupovi psal též o tom: „Já ti svůj neduh svěřuji, abys věděl, v čem u Boha za mne přimlouvati se máš.“ — Často říkával, že neví nic; rád se spravoval podle mínění a úsudku jiných, a často mu to dělalo starost, že si ho lid pro učenost tak vážil. Jaký to rozdíl, nebo raději jaký to odpor a protivu spatřujeme denně za našich časů mezi námi!

Sv. Tomáš Aq. vstoupiv do řádu sv. Dominika, poslán byl do Kolína, aby se tam pod Albertem Velikým docvičil. Zde vynikal nade všechny žáky, však pokorou ukrýval své prospěchy. Že pak libuje si v pokoře, k mlčení se zavázal, za blbého byl držán od spolužáků, kteří mu přezdívali „němých ze Sicilie.“ Tu však se přihodilo, že se ho jedenkráté tázal mistr Albert o vysvětlení jistého temného místa; a Tomáš nyní otevřel ústa i mluvil tak dobře a jasně, že se mu všickni divili. Albert pak zvolal věštně: Jmenujete Tomáše němým volem; ale on vydá někdy hlasu, že ho po celém světě slyšeti budou. A to se splnilo; neboť se dosud ctí jako slavný učitel církve katolické.

Sv. František Ser. za největšího hříšníka se nejen sám u sebe považoval, ale také vyhlašoval. Těm, kteří mu představovali, že jsou lidé dráči, zloději, cizoložníci, vrahové a jiní otroci nepravosti, odpovídal: „Bratří, kdyby byl Pán těmto lidem jen polovici těch milostí prokázal, kterých mně uděliti ráčil, jistě by ho více milovali a věrněji mu sloužili, než-li já neužitečný a ničemný hříšník.“

Sv. Hilarion dal se do pláče, kdykoli viděl množství lidu, kterýž pln úcty k němu se přibližoval.

Sv. Ansgar, biskup v Brémě, apoštol národů severních (Dánův), byl velmi přísným na sebe, sprostě jsa živ a mnoho dobrého činil chudým; a podivno, tento veliký svatý tak nízko o sobě smýšlel, že ve své poslední nemoci často měl pochybnosti, zdali svým povinnostem zadost učinil a za velikého hříšníka sebe měl, protože co mučeník umřítí nemohl. Umíraje modlil se: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ Buďme jako sv. Ansgar pokorní. — Když jsme vše vykonali, služebníci neužiteční jsme.

Sv. František Borgiaš ve všech listech, kteréž jiným posílal, hříšníkem sebe nazýval. Každého dne dvě hodiny ku poznání sebe samého věnoval a čokoli četl, viděl neb slyšel, vše k tomu obracel, aby se v pokoře cvičil, kteroužto ctností se v církvi vysoce ctí.

Podobně *sv. Vincenc z Pauly* ve všech svých listech, které svým známým a přátelům psával, doporučel se do jejich modliteb těmito slovy: Modlete se za mne, starého ubohého hříšníka.

Týž sv. Vincenc míval všecky lidi v počtě. Všichni byli v očích jeho lepší, dokonalejší a ke všemu schopnější, než on; proto beze všeho odporu mínění jiných se podroboval. Zvláště před Bohem za nic se pokládal, často říkávaje: „Celý život můj by byl jen řetězem samých hříchů, kdybys ty, o Pane, mé myšlenky, řeči a skutky nepořádal!“

Sv. František Regis jesuita, misionář, skvěl se všemi ctnostmi, z nichž tuto jmenujeme pokoru. — Jsou tři stupně pokory, po nichž on kráčel t. cti a vyznamenání ubíhati, pohrdání se nebáti a z pokoření se radovati. Sv. František z pokory na rozpacích byl, má-li se dát na kněze vysvětit, chtěje zůstat laikem, ač ze vzácného rodu pocházel a učeností se skvěl. A stav se knězem, nejraději sprostým lidem kázal ve vši prostotě. — On zrovna jen vyhledával, aby byl ponížěn a pohaněn: tak si chodil, tak se vyjadřoval a stavěl, jako to sprostí lidé dělají, aby jen každý nízko o něm smýšlel. Když se s ním představení vadili neb když byl pomlouván, mlčel. Často říkával, že nejbohatším pokladem křesťana je snižení; proto byl tomu rád, když veřejně uražen a vysmán byl a za to Bohu děkoval. Když mu nesoucimu snopek slámy pro nemocného, vytýkali, že se směšným činí, odpověděl: „Tím lépe, tenkrát je zisk dvojitý, ježto se pomůže bratru a pro sebe utrzíme pohanění.“

Sv. Alois, jesuita, nikdy nemluvil, ani čeho učinil, aby z toho chválu měl. Nesnesitelně mu bylo, že od představených nad jiné byl milován. Nebylo dne, aby nehledal příležitosti cvičiti a prospívati v pokoře, za niž se k sv. andělům každodenně modlíval.

Sv. Stanislav Kostka ze staré šlechty polské pocházející, jenž stav se členem tovaryšstva Ježíšova, žil co vtělený anděl. Aby lilii nevinnosti zachoval, trýznil tělo své i ač byl churav, velmi často se postil. Kromě andělské čistoty vynikal zvláště ctností pokory, ježto za nejmenšího z bratří se pokládal. Sv. tento mladík byl chloubou tovaryšstva Ježíšova a všichni kladli naň velikou naději; však v mladistvém věku zemřel, nejsa plných 18 let. — Jako sv. Stanislav budme pokorní; nebo bez pokory se nelze líbiti. Bohu. (I. *Petr.* 5, 5.).

Sv. Josef Kupert. z hluboké pokory za velikého hříšníka se považoval a Boha snažně prosíval, aby vzácných darů svých o něho odejmul a jinému, jenž by si jich více vážil, udělil. Často svých přátel požadoval, aby mrtvé tělo jeho tam uložili, kdeby památka jeho přišla v zapomenutí. Ale Bůh, jenž pokorných povyšuje, hrob jeho oslavil mnohými zázraky.

Sv. Kajetan, pobožný mnich, zakladatel řádu, jenž v největší sprostnosti byl živ, dal nám krásný příklad, kterak pozemskou slávou, bohatstvím, nádherou v šatu a rozkošemi pohrdati a pro Boha žíti máme. — Ovšem pro všechny ten příklad není. Svátí tak jednali z plné lásky a horlivosti; a však poněkud předce každý je následovati máme. Tak řečený luxus či nádhera v šatech, nábytku, ozdobě těla máť ovšem také něco dobrého, ježto tím lidem výdělků se poskytuje, krasocit se pěstuje a vůbec vítězství ducha skvěle se dokazuje. Ale v tom vězí hřích, že lidé v tom přepychu, v té nádheře uváznuvše, ji za jediný cíl vezdejšího života pokládají. Mnohý boháč jediné v rozkoších dny své tráví a v nádheře si libuje, nezpomínaje na mravnou a tělesnou bídu ostatních bratří svých, aby si tím požitky života nezkazil. — Toť jsou povážlivé známky našeho věku!

Sv. Jan z kříže žil nejraději v soukromé domácí tichosti. Velkých společností nemiloval; neboť uměl času lépe použiti a bavil se o samotě lépe než v jakékoli společnosti. Někteří, jimž se jeho tiché a soukromé živobytí nelíbilo, pravili, že Jan ani způsobů nezná, poněvadž stavu sedlského jest a z té příčiny že se jejich společností vyhýbá. — Jan dověděl se, jak se o něm smýšlí, pravil: Tuze mnoho cti mně prokazují, vydávajíce mne za syna rolníkova; můj otec byl jen chudým vesnickým tkadlcem. „Čím větší jsi, tím více se ponižuj a nalezněš milost u Boha.“ *Sir. 3.*

Důkaz pravé hluboké pokory dal také *sv. Ludvík, král franc.* On měl obyčej každou neděli večer chudým umývati, utírati a líbati nohy. On posluhoval 120 chudým při stole a choval je jako sluhy při svém dvoře. Tři chudí kmetové sedávali s ním při stole, jimž on pokrmy předkládal, ano jídal často, což oni na talířích nechávali. On navštěvoval nemocné, obsluhoval je a pokrmy jim kleče na kolenách podával.

Sv. Ludvík, biskup v Toulouse, míval vždy některé z klášterních bratří u sebe, z nichž jeden měl tu povinnost, biskupa na každý poklesek pozorna činiti ano i z něho kárati. — Jednou káral bratr kl. biskupa u přítomnosti mnoha svědků tak nešetrně, že se přítomní velice nad tím horšili. Ale biskup ujal se bratra neprozřetelného řka, že to činí k jeho rozkazu doloživ: „Přátele jsme povinni napomínati a kárati a to má také přátelsky přijato býti. Pochlebník neumí než lahodné věci povídati, přítel ale i odporné, abys se napravil.“ „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ *Mat. 11.*

Sv. Bonaventura když byl od papeže za kardinala zvolen, ukryl se v jednom klášteře, kdež ho poslové papežští našli, an právě co sprostý řeholník nádobí myl. Podávajíce mu klobouk kardinálský pravili, že jest to vůle papežova, aby důstojnost tu bez odporu přijal. Bonaventura však prosil, aby mu tolik času popřáli až práci svou dokoná, klobouk pak zatím na větev pověsili. Po dokončené práci vzal klobouk kardinálský a vzdával poslům teprv patřící úctu. —

Sv. Dominik, zakladatel řádu, jenž neunavně pracoval na obrácení bludařův Albingenských, měl býti čtyřikráte biskupem; však z pokory té důstojnosti nepřijal. — Týž svatý kněz raději přebýval v Karkasoně než v Toulouse, a tázán po příčině, dal za odpověď, že se mu zde mnohé pocty dějí, tam pak že bývá často potupován.

Sv. Vojtěch, biskup pražský, jsa u císaře Otty na návštěvě, tak se choval, jakoby byl všech služebníkem. Na důkaz toho když ostatní spali, vstával, a obuv jejich čistíval, a jiné nízké služby jim prokazoval. Dlouho se nevědělo, jak a kým se to děje, až jeden císařský komorník to vyzradil. „Kdožby koli chtěl mezi vámi býti větším, budiž služebníkem.“ (*Mat.* 20, 27.).

Když *sv. Norbert* co ustanovený arcibiskup do Děvína se ubíral, chtěli jej obyvatelé města s velikou slávou uvítati, on ale přišel nepozorovaně v chudobném oděvu a bos k svému paláci. Vrátný domnívaje se, že to nějaký žebrák, nechtěl ho do paláce pustiti; poznav pak omyl svůj, chtěl utéci. Norbert ale volal za ním laskavě: „Zůstaň bratře, a neutíkej; neboť mne lépe znáš než ti, kteří mne nutí v palác tento vejíti.“ — „Nebývejme marné chvály žádostivi.“ (*Gal.* 5, 26.).

Sv. Jan Klimák, mnich na hoře Sinai, měl velikou důvěru u lidu, což mu někteří z bratří záviděli, pravíce, že po marné cti a chvále touží. On ale poznav příčinu nevole jejich, po celý rok přísné mlčení zachovával, čím dal důkaz pokory. Tím zahambeni poznali utrhačové chybu svou, prosíce ho snažně, aby opět otevřel ústa svá, a útěchu rozséval v srdce lidská.

Sv. Bedřich, arcibiskup pařížský, znamená, že se v srdci jeho marná chvála ozývá, rychle jí odstoupiti velel těmi slovy: „Odstup ode mne, odstup slávo světská, a odebeř se k Bohu, jemuž přináležíš!“

Sv. František Sal., bisk., sám jsa opravdově pokorný, nenáviděl pokory liché. „Lidí, kteří u přítomnosti jeho pokornou řeč

vedli“, vypravuje Kamas, „vzal často za slovo; ano přidal k řečem jejich poníženým ještě mnoho, aby je zahanbil, by se budoucně podobných řečí varovali.“

Sv. Terezie byla tak pokorná, že mívala stále zřetel jen na své chyby, ctnosti pak jiných ráda obdivovala. Když se dozvěděla, že kdo nějaký dobrý skutek vykonal, zvolala: „Jak šťastní jsou jiní lidé! Všickni se snaží Bohu horlivě sloužiti, jen já ne!“ — Kdesi píše: „Nemysli, že jsi pokročil na cestě dokonalosti, pakli se nepokládáš mezi všemi za nejmenšího, ano chceš předčiti jiných. Nebo tatě vlastnost velikých před Bohem, že jsou malými, nepatrnými před sebou.“ —

Sv. Kateřina Sien. pravila o sobě: „Když něco zlého činím, nemohu toho žádnému přičítati, jedině své vůli a smyslnosti. Kdyby mně Bůh nepřispíval ku pomoci, co by ze mne bylo?“ — Když někdy z křehkosti klesla, říkala: „To bylo kvítko z mé zahrádky!“ a přísně se za to kárala.

Sv. Magdalena Pacinská pokládala se za nejnižší stvoření, jsouc přesvědčena, že nikdo na světě nezasluhuje takového ponížení jako ona. Nejmenší chybičky své za hrozně ohavy měla, tak se z nich i vyznávala. Hrozně se rmoutila, slyšíc, že ji někdo chválí, neb vidouc koho, an jí poctu prokazuje, a neměla útěchy, nemohla-li zvláštní, podivné milosti ukryti, kteréž jí Bůh prokazoval. —

Pokora sv. Alžběty, v. díl I. str. 416.

Papež Urban V. byl velmi pokorný. Kdykoli nějaký mocnář padl mu k nohám, všecku tu poctu sobě činěnou na nejvyšší, neviditelnou hlavu církve samého Krista potahoval, říkáje v srdci svém: „Pane, ne mně, ale jmenu svému dej slávu!“

Kazatel ve Firando. P. Maffei ve svých dějinách indických praví: Když jeden z našich otců v Japanu kázal veřejně v městě Firando víru v Krista ukřižovaného, jeden z pohanských obyvatelů jda okolo, jej tupil a v tvář mu naplil. Kazatel vezma šátek, utřel si nečistotu a kázal dále, jakoby se mu nic nepříhodilo. To pozoruje jeden z posluchačů, myslel sám u sebe: „Nemožno zajisté, aby víra, ana vede člověka k takové pokoře a trpělivosti, odjinud pocházela, než z nebe“; šel hned po kázání k misionáři, žádaje, aby ho u víře vycvičil a pokřtil. —

Podobná příhoda vypravuje se v školní čítance o *jistém milosrdném bratru*.

Skromnost. Konfucius, Mudrc Kytajský šel jednou se svými učeníky okolo domu, v němž se dva drvoštěpové vadili. „Ty nemáš rozumu, ty nemáš svědomí!“ křičel první. „Ty nemáš ani rozumu ani svědomí, jsi bezbožník!“ vřeštěl druhý. Konfucius obrátiv se k učeníkům svým řekl: „Slyšte, lid tento vede řeč mudrců!“ „Řeč mudrců?“ divili se učeníci, „vždyť neslyšíme leč podlý vrsek a nadávání.“ Zasmál se Konfucius řka: „Což nepozorujete, že každé jejich slovo je: „rozum, svědomí!“ jež slova mudrctví jsou. O čem pak my jiném mluvíváme vespolek?“ „Ale ti lidé,“ namítali učeníci, „neváží jako my činíváme, důležitost slov těchto: oniř hulákají a nadávají si; toť přece mudrcům nesluší.“ „Příčina toho jest“, odpověděl Konfucius „proto že ti dva lidé nevidí svých chyb pro chyby odporníkovy. Kdybychom vždycky dříve svých vad pozorovali, než si bližního poklesků všímáme, nebylo by mezi námi tolik hádek a rozepří!“ O, jak veliký počet mudrců podobá se drvoštěpům těmto! Největší neřest u člověka jest pýcha a hrdost! Je-li syn hrdý přestává rodičů poslušen býti; pyšný protivuje se vrchnosti své, a hrdý vzdoruje i příteli. Že se ti dva drvoštěpové tolik znectili, jest rovněž jenom pýcha vina. Vy pak moudřími býti se snažíce neodchylujte se nikdy od bohumilé skromnosti, ježto svět vzdělává a oblažuje; z hrdosti pak a pýchy jen temnost a hřích se rozmahá. Pomněte, proč naši předci ctností a moudrosti prosluli? Bylitě skromni! „Skromnost jest základ všech ctností a matka pravé moudrosti!“ *Melichar*.

Neobstál v zkoušce. Když byl sv. *Antonín* slyšel chváliti jistého bratra co velmi nábožného, zkoušel ho, umí-li se pokořiti a snášeti pohanění. Tento však neobstál v zkoušce. I pravil mu sv. *Antonín*: „Milý synu, ty se podobáš domu, jenž z venčí pěkně ozdobený na první pohled každému se líbí, vnitř pak je pusto jako když dům byl okraden od zlodějů.“ —

Císař římský Augustus neodporučel nikdy synů svých národu aniž by doložil: „Pakli toho budou zasluhovati.“ Ano i veřejně svou nespokojenost na jevo dal, že zástupcové národů před syny jeho povstali, když oni ještě togu praetex. nosili t. j. když ještě za dospělé nebyli uznáni a že jejich příchod tleskáním rukou oznamovali.

Když *císař Dioklecian* byl opět na trůn povolán, jehož dobrovolně se vzdal, pravil: „Trůn mi nenahradí štěstí domácí spokojenosti. Od těch dob, co svou domácí zahradu pěstuji, mám více radostí, než když jsem celý svět byl řídil.“

Karel V., svého času nejmocnější panovník, v jehož říši slunce nikdy nezapadalo, odřekl se svého trůnu a šel do kláštera na samotu. Přišla na břehy španělské padl na zem, již polibiv, pravil: O ty matko všech smrtelníků! nah vyšel jsem z lůna matčina, nah vrátím se do lůna tvého.

Císař Theodosius navštívil jednoho dne velmi nábožného poustevníka i blahoslavlil jej, že podal hluku světského o spasení duše své v tichosti a v pokoji pečuje. Následující noci vešel poustevník sám s sebou v radu, řka: Co z toho pojde? Nyní snad počnou vedle příkladu císařova mnozí mne navštěvovati a já nejsem jist, aby snad srdce mé v podobných chvalořečích se nekochalo; pryč z této pouště odeberu se jinam. — A jak řekl, tak učinil; opustil poustku, odešel do Egypta.

Bohumír Builonský, vévoda z Lotringu byl r. 1099 od křižáků za krále Jerusalemského prohlášen. Přijal sice titul královský, ale zpěchoval se z pokory nositi korunu zlatou na místě tom, kde Syn Boží korunu trnovou nesl.

Villegis arcibiskup měl nad lůžkem svým tento nápis: „Villegi, Villegi, pamatuj odkud jsi!“ Tak pamětliv jsa nízkého rodu svého, vši pýchy se ochránil. Otec jeho byl kolář, k jehož památce rozličné nástroje kolářského řemesla ve svých pokojích měl vyobrazené.

Dobře se časem uklonit. Slovnítný *Franklin*, ačkoli z tak nazvaného nižšího rodu byl, zmohl se svou vlastní silou, svou přičinlivostí, bystrostí rozumu a šlechtností mysli na takový stupeň pravé důstojnosti, že se mezi slavnými hajiteli svobody i nejmoudřejšími zákonodárci jmenem skvělým leskne. Když ještě mladým tovaryšem knihtlačitelským byl, navštívil jednoho dne svého přítele, doktora Matesa. Po ukončené návštěvě vedl ho doktor z domu jinou kratší chodbou. Uprostřed ní silný trám napříč visel. Oba kráčeli přátelsky rozmlouvajíce, až se přiblížili k trámu, jehož Franklin však nepozoroval. Tu zvolal doktor: „Shýbněte se, pane Frankline!“ Ten to hned učiniti opominul a hlavou hodně narázil. Pousmál se doktor Mates i pravil: „Jste mladý a chcete ve světě projíti; tedy učte se shýbati v pravý čas a mnohému zlému se uhnete.“ Kdykoli Franklin příběh ten vypravoval, říkával, že mu ta slova na vždy v paměti zůstala. Pravíval, že zachováním těch slov z veliké částky nabyl svého pozdějšího štěstí, a že mu hned na mysl připadnou, kdykoli spatřívá lidi, kteří v hrdé pánovitosti hlavu příliš vysoko vypínají.

Jeptiška. Vypravuje se o *sv. Filipu z Neri*, že když v Římě meškal, dostala se papeži zpráva, že blíže Říma jedna jeptiška podivnými dary vyniká. I rozkázal *sv. otec Filipovi*, aby tu věc vyšetřil. Tento pak sedl bez prodlení na mezka a odebral se v dešti po špatných cestách do kláštera. Přišel, dal si tu jeptišku předvolati a žádal jí, aby mu pomohla zouti mokré boty. Jeptiška ale byla nad tímto nezdvořilým požadováním velmi rozlobena, i dala na jevo svou nevoli. Tiše povstal *sv. Filip* a hned vrátiv se, dal *sv. Otci* zprávu, co se stalo i doložil: „Ona není svatá, aniž koná divy; neb jí chybí hlavní ctnost — pokora!“

Syn uhlířův. Jistý starý spisovatel vypravuje o synu nějakého uhlíře, jehožto chudobný otec do města poslal a tam všecken výtěžek naň vynaložil, aby se v umění vycvičil. Mladík tento se vyznamenal, dosáhl vznešených hodností, přišel ke dvoru, kde výš a výše postupoval, až posléze, když panující kníže bez dědice zemřel, dostal se na trůn královský. Když pak se roznesla o tom pověst až do hor a dostala se k otci jeho, schopil se tento rychle a spěchal k městu. Celý sazemí a uhlím začerněný vešel do paláce královského a čekal na schodech, až by král dolů přišel. Konečně přiblížil se tento a uhlíř padna mu okolo šíje, líbal jej. Syn však jeho pohlížel naň přísným okem, děláje jako by ho neznal. „Což, milý synu,“ dí uhlíř, „neznáš více otce svého?“ Načež odvece onen s předešlou chladností: „Jak bych měl tebe znáti; vždyť neznám sebe samého.“ A v skutku, kdo na sebe toliko se strany skvělé pohlíží, nepozná posléz sebe samého, neznaje, kým byl, kým jest a kým bude; a ký div, že pak si v sobě libuje a mnoho o svých dokonalostech a přednostech povídá. — Ty ale, milý křesťane, nešal sebe a taž se: Ty, kdož jsi byl? A pokorně vyznej sobě: Byl jsem prach, nebyl jsem nic a jediné slovem Tvůrce člověkem učiněn jsem a co mám a kým jsem, mám a jsem od Boha. — A dále se taž: Kdož jsi nyní? O vyznej a nezapři: Nejsm tím, kým býti mám, nejsem pravý a dokonalý křesťan, ale veliký hříšník. Malá jest má víra; slabá má naděje a chladná má láska. V nepravostech jsem hojný a v ctnostech chudý; na věci toho světa hledím, na Boha a spasení své zapomínám. V povinnostech jsem chladný, k bratřím nelaskavý, k sobě netečný. Často klesám ze slabosti, často z převrácenosti mysli a vůle. — A taž se posléze také: Kým budu? co bude ze mne? Ach budu prach a popel a všecka má sláva zmizí jako dým a toliko skutkové moji zůstanou mně a hříchové moji budou na mne žalovati

před soudnou stolicí Páně! A protož buď pokorný! — Dobře dí sv. Pavel: „Kdo se chlubí v Pánu se chlub. Nebo ne, kdo sám se chváří, zkušený jest, ale koho Bůh chváří.“ (II. Kor. 10, 17, 18.)

Obrazy a podobenství.

Pokora a skromnost vyobrazuje se jako osoba ženská, ježto klopíc oči, ozdobu páva nohama šlape, nebo roh hojnosti — naplněný důstojnostmi a klenoty — dupe. — Druhdy drží štít, na němž vyobrazená osoba korunovaná, ana žebráku nohy myje.

Pamatuj na základ! „Chceš-li velkým býti, počni od nejmenšího. Obmyslíš-li stavení vysoko se vypínající postavit, pamatuj na základ! Čím větší má býti stavení, tím hlubšího jest třeba základu. A jaký jest vrchol stavení našeho? Jak vysoko se vypínati má hřeben budovy naší? Rychle odpovídám: Až k vidění samého Boha. Hle, jak vznešený to cíl, viděti Boha samého! Připravuj se tedy viděti vznešenost toho, jehož milosrdnost na tě pohlednula. Pamatuj na základ! Uč se od něho, poněvadž je tichý a pokorný srdcem. Tento základ pokory v sobě polož a dojdeš vrchole lásky.“ *Sv. Augustín.* — „Kdo bez pokory ctnosti chce shromažďovati, ten a takový shromažďuje písek, ježž vítr rozhází a staví dům na písku, ježž první nával větru zvrátí.“ *Týž.* —

Strom ovocem stížený. „Strom, čím více ovoce má, tím více k zemi se kloní; neboť hojnost ovoce jej snižuje. Taktéž u lidí: čím kdo ctnostnější, tím více se ponizuje; nebo množství a velikost ctností, jimiž jest obdařen, snižuje jej k zemi, z níž on pochází.“ *Sv. Nilus.*

Cesta ke cti a slávě. Pravá čest je sice vznešená; pokora však k ní cestu upravuje. Chceš-li skokem k cíli se dostat, snadno se podklesneš a než vzhůru dojdeš, umdlíš, padneš. Zvolna z důli krácej a snadno na vrch se dostaneš. Č.

Pokora — balsam. Pravá pokora musí se podobati balsamu, kterýž, je-li pravý, v nádobě vodou naplněné vždy ke dnu se usazuje: tak má křesťan býti pokorný v srdci svém.

Sluha pokorný. Nebude pán mnoho si vážiti sluhy, jenž sice záležitosti jeho obstarává, ale když je obstaral, před ním se chlubí a vynáší. Onen pak sluha mnoho platí u pána, který, což mu uloženo, náležitě koná a nic sobě na tom nezakládá. Tak jest i s námi: hrdí-li jsme na své skutky, málo si nás Bůh váží; jsme-li však pokorní, budeme od Boha povýšeni a ctěni. —

Vodopád a potok. Kypící vodopád vrhaje se ze skal, léči-

vému pramenu s nadutostí praví: Není-li to divné? ty jsi tak malý, vodou tak chudý a u tebe je povždy mnoho hostí. Není div, jest-li kdo přijde mně se divit! ale k tobě proč chodí? „Léčit se!“ pokorně zahučel potok. *Krylov.*

Pokora a čest. Žalostně sobě jednoho dne pokora naříkala, že vždycky jen o samotě na zemi ležeti a ode všech lidí opovrženou se viděti musí. To slyšíc spravedlnost, cti rozkázala, aby ji nejen ze země pozdvihla, ale i věrnou tovaryškou jí byla a život příjemnější jí učinila. Z té příčiny se stává, že pokora obyčejně veřejnou čest za spravedlivou odměnu bere. *Al. Pařízek.*

Rezetka. „Proč pak jen máte, matinko, tuto malou zelenou bylinku pořád za okny a k tomu ještě v tak pěkném kořenáči?“ ptala se Blandyna matky. „Vždyť kvete v naší zahradě množství krásných květů; kterak si získala právě tato nepatrná bylinka takového práva přede všemi ostatními květinami?“ — „Máš pravdu,“ odpověděla matka, „tato útlá bylinka, ježto se nazývá rezetka, nestkví se ani červeností růže, ani krásou pestrých karafiátů; nepatrný však a neúhledný květ její má tak líbeznou a jemnou vůni, že převyšuje dokonce i vůni růže a naplňuje pokoj obcerstvujícím dechem svým ještě pozdě na podzim, ba i v zimě, když všecky ostatní byliny již dávno uvadly. Rezetka je tedy obraz tiché, skromné ctnosti, kterážto má jediné pravou cenu a trvá ještě tenkrát, když všecka krása dávno již odkvetla. *Černoh.*

Člověk a slunce. Sém, syn Noemův, stál dne jednoho u prostřed rozmanité přirozenosti a k nebi oko své pozdvihna, na slunce zamyšleně patřil. Tu přistoupil k němu Noe, otec jeho a pravil: „Nač se díváš, synu můj?“ Sém odpověděl: „Pozoruju ono stvoření nebeské, jež Hospodin přepodivně jasností a leskem ozdobil. Na vysoké obloze plyne určitou cestou a ve hlubině pod ním zmítá se bouře a příval. A myslil jsem v srdci, kdyby byl Bůh tak velebně člověka stvořil!“ Na to odvece Noe: „Nedychti po věcech synu můj, které tvé nejsou; tyť bys, kdyby se vyplnila vůle tvá, jen snižen byl a hodnost svou bysi ztratil.“ „Kterak to? můj otče,“ ptal se jinoh; „zdaž bych nebyl vznešenějším, jsa slunci podoben?“ Na to Noe: „Tyť bys větší byl než hory aralské, ano větší než zem, kterou obýváme; ale nestal bys se velebnějším. — Věčně bys cestou sobě určenou se ubíral, ni v pravo ni v levo pohnouti se by nebylo tvé vůli přáno. Teď zíráš k slunci vzhůru, jemu pak nelze k tobě dolů patřiti, tím méně poznati Tvůrce svého. — Osaměle se valí stezkou sobě vykázanou po obloze bez lásky

a naděje. Někdy i jemu den se přiblíží, kde co svíce zhasne a pak nikdy více červánky jitřní východ jeho neoznámí světu. — Ty ale k věčnosti jsi povolán, kde výšeji nad slunce patřiti budeš. — Chceš ještě bytost svou s jiným proměnit stvořením?“ — „Nikoliv otče můj! stydím se za žádost svou dětinskou.“ — *Krummacher*.

Pokora drahé kamení. Moudrý *Hillel* mluvil s učeníky svými o ctnosti. Oni pak pravili: Mistře, dej nám obraz a podobenství dle způsobu svého. A *Hillel* odpověděl řka: „Já ji přirovnávám k nejdražšímu, cokoli země zplodila, — k drahému kameni. Tížen pískem a skálou spočívá v hlubokém klínu země i ačkoli v temnostech bez světla leží, předce tam jasnost věrně v sobě chová; osvobozen pak z vězení svého, připojen k zlatu zdobí znamení vznešenosti a slávy: prsten, žezlo a korunu. Toť ctnost skrytá — pokora. Cíl její jest koruna slávy dokonalému.“ — *Krummacher*.

Všem ti nemožno se líbiti skutkem i výtvozem umným:
jen nemnohým se zalib; množství se líbiti zle. *Schiller*.

Buď pokorný!

Štědrost boží z nepřebíraných skladů
podivně svá věna rozdává;
ten to, jiný ono dostává;
nikdo neodchází bez pokladu.

Mnohá hřivna zakopaná v ladu
bez užitku však se nechává;
a ten, jenž ji má, chud zůstává,
bez příbytku v nahotě a hladu.

Mnohý, jemuž bytem chýše těsná,
byl by hoden zasednouti v radě,
aneb sídlit na knížecím hradě.
V jiném zase, jenž orá a seče
dříme duch, jenž probuzený ze sna,
byl by zdobou žezla nebo meče. —

Protož ty, jenž stojíš v světě výše
nežli bratří jiných tisícové,
hleď by cti a slávy paprskové
nezaslepili tě v hrdé pýše.

Nechť do zlaté nalévají číše
z končin světa se ti nápojové,
nechť jsi v roucho odín purpurové:
předce jen poddaný jsi boží říše.

Proto k bratru s přívětivou tváří
sníženému nachyl se a nahní,
a ho k sobě z prachu země táhni.
Samo nebe ve sluneční záři
k chudé schylujeť se rádo zemi;
jen Bůh sám je Pánem nade všemi.
Kamenický.

Zamiluj pokoru!

Střež se, synu, střež se pýchy;
hořké její ovoce
zavede tě ve zlé hříchy,
padneš, padneš hluboce.

Pýcha stáhla duchy s nebe,
duchy nejvyšš slavené;
o střež synu milý sebe,
ať tě v peklo nevžene!

Zamiluj s tou, synu, duší
nebes krásku, pokoru;
nezhlídná moc její kručí
všechnu bláha závoru.

S nebe sstoupil k nám Syn boží,
by jí učil člověky;
ona plodí rajské zboží,
které trvá na věky.

Planá bouří nepohoda
na hor čelu vysokém;
dolinám jen plodná voda
vylévá se potokem.

Fr. Sušil.

II. Štědrost,*) dobročinnost proti lakomství.

1. Co jest štědrost neb dobročinnost?

a) Křesťan má z lásky k Bohu a k bližnímu dobře činiti a podle možnosti z toho, co mu Bůh nadělil, chudým a nuzným poskytovat. — V tom záleží štědrost neb dobročinnost.

Štědrost neb dobročinnost jest ctnost, kteroužto křesťan z lásky k Bohu a k bližnímu ochotně přispívá ku pomoci chudým a k obecnému dobru ze svého jmění podle možnosti a sice nezištně i bez naděje na jakou odplatu.

Štědrý jest, kdo ze svého jmění chudým a nuzným ochotně pomáhá a ke všem dobrým, chvalitebným účelům vůbec přispívá jest hotov podle možnosti.

b) *Štědrost jest uprostřed mezi lakomstvím a marnotratností a zachovává pravou míru ve vydání a moudrou šetrnost ve všech potřebách života.*

2. K dobročinnosti a štědrosti nás zavazuje:

a) *Láska k Bohu a vděčnost za mnohá dobrodiní nám prokázaná. Slušnoť zajisté a spravedливо jest, abychom z toho, co nám Bůh uštědřil a svěřil, část udíleli chudým a potřebným.*

b) *Láska k bližnímu, bez níž by společnost lidská neobstála.*

c) *Je to vůle boží, abychom byli k chudým dobročinni, štedří.*

d) *Kristus, sv. apoštolové i mnozí svatí a dobří křesťané nás slovy i příklady vzbuzují k dobročinnosti (v. texty a přík'lydy.)*

e) *Vlastní prospěch nás pobádá k dobročinnosti. — Křesťan štědrý, α) připravuje si svou dobročinností hojných a čistých radostí; β) vymáhá si úctu, lásku a vděčnost svých bližních a γ) dobývá si hojné zásluhy pro království nebeské; — nebo Bůh této krásné ctnosti udílí zde na zemi svého požehnání a slibuje hojnou odměnu na věčnosti (v. texty).*

3. Vlastnosti a spolu pravidla křesťanské dobročinnosti.

a) *Dobročinnost má býti mravná, zbožná, křesťanská, založená na zásadách rozumu a křesťanského náboženství. Křesťan*

*) Původu slova toho neznám; srv. pol. szczery = srdečný, upřímný.

má býti dobročinným, že to velí Bůh, že je to křesťanskou jeho povinností a smí rozdávatí jen ze svého, ne z cizího.

b) Obecná. Křesťan všem dobře činí, kdož toho potřebují.

c) Účinná. Křesťan nejen že útrpnost pocituje a jeví lahodnými slovy, nýbrž i skutky pomáhá kde — a kdykoli může.

d) Opatrná. Křesťan uděluje tolik a tak, aby napomáhal k obecnému dobrému a dává podle možnosti, tak aby sám sebe nepřivedl na mizinu a nebyl jiným k obtíži.

e) Nezištná. Křesťan dává z čistých ohledů a pohnutek, z lásky k Bohu a k bližnímu, že toho vyžaduje čest a chvála boží, neb dobro a spasení bližního; ne pak z ctižádosti, pro chloubu aneb zisk.

f) Ochotná. Křesťan, když co chudému udílí, nečiní to s nevolí a s kyselou tváří, nýbrž rád, vesele a přívětivě.

g) Skromná. Křesťan nepřeceňuje své skutky dobročinné. Žádnému dobrodiní nepředstírá, leč by toho třeba bylo k polepšení. Snáší trpělivě všeliký nevděk, jsa pamětliv i své nehodnosti před Bohem; a pro nevděčnost těch a oněch nikdy neopomíná dobře činiti.

4. Překážky dobročinnosti jsou: *a)* Nedostatek lásky k bližnímu; *b)* samoláska a zištnost; *c)* zahálka a lenost; *d)* zhýralost a marnotratnost; *e)* křivé domnění a chudých posuzování.

5. Prostředky. *a)* Uvažuj často důvody té povinnosti a veliké prospěchy, jež vyplývají z té ctnosti. *b)* Pomni často na cizí bídu a vmysli se v okolnosti lidí potřebných. *c)* Skoumej srdce své a bdi, aby se k chudým nezatvrdilo. *d)* Následuj Boha, svatých a jiných lidí dobrých v štědrosti. *e)* Pros každodenně za dar lásky a milosrdenství k bližnímu.

Napomenutí. Snaž se, křesťane, z lásky k Bohu a bližnímu dobře činiti chudým a nuzným. Abys pak měl co udíleti, přičiň se, buď pracovitým a šetrným, moudře a opatrně své jmění spravuj a při svém vydání vždy jen na skutečné potřeby se obmezuj.

Slova písma sv. Štědrost. Kdož spravedlivý jest, udělovat bude a nepřestane. *Přisl. 21, 26.* — Nebraň dobře činiti tomu, kdo může a můžeš-li, i ty dobře čiň. *Přisl. 3, 27.* — Kdo se smilovává nad chudým, blahoslavený bude. *Přisl. 14, 21. Žlm. 111, 5.* — Jako úrok půjčuje Hospodinu, kdož se smilovává nad chudým. On za dobrodiní odplatí jemu. *Přisl. 19, 17.* — Nebuď ruka tvá vztažena ku brání a k dání skrčena. *Sir. 4, 36.* — Dávej Nejvyššímu vedle udělení jeho a dobrým okem učiň podle nalezené

rukou svých; neboť Pán jest odplatitel. *Ekkł.* 35, 12. 13. — Kterak budeš moci, tak buď milosrdný. *Tob.* 4, 9. — Toto praví Hospodin zástupů, řka: Soud spravedlivý suďte a milosrdenství a smilování čiňte jedenkaždý s bratrem svým. *Zach.* 7, 9. — Prosím tebe dej a od toho, kdo by chtěl od tebe vypůjčiti, neodvracuj se. *Mat.* 5, 42. — Jdouce pak učte, co jest to: Milosrdenství chci a ne oběti. *Mat.* 9, 13; srv. *Ozeáš* 6, 6. — Hledejte sobě poklady v nebi, kdežto ani rez ani mol nekazí a kde zlodějové nevykopávají ani kradou. *Mat.* 6, 19. — Jáť pravím vám: Čiňte sobě přátely z mamony nepravosti, aby, když byste zhynuli, přijali vás do stanů věčných. *Luk.* 16, 9. — Buďte milosrdní, jakož i Otec váš milosrdný jest. Dávejte a bude vám dáno. *Luk.* 6, 36. 38. — Cožkoli jste učinili jednomu z bratří nejmenších, mněť jste učinili. *Mat.* 25, 40. — V potřebách se svatými se sdělujte. *Řím.* 12, 13. — Na dobročinnost a sdílnost nezapomínejte; nebo takovými oběťmi získán bývá Bůh. *Žid.* 13, 16. — Kdo skoupě rozsívá, skoupě žíti bude: a kdo rozsívá v požehnání (hojně), z požehnání žíti bude. *II. Kor.* 9, 6.

Šetrnost. Pamatuj na chudobu v čas hojnosti a na potřebnosti chudoby v den bohatství. *Sir.* 18, 25. — V den dobrých věcí nezapomínej na zlé! *Sir.* 11, 27. — Kdo pohrdá malými věcmi, pomalu zhyne. *Sir.* 19, 1. — Když byli nasyceni (zástupové), řekl (Pán) učeníkům svým: Seberte drobty, kteréž pozůstaly, ať nezhyne. *Jan.* 6, 12.

Výroky svatých. Kdo medle jest lakomec? Onen, jenž s tím není spokojen, na čem by dosti míti měl. Kdo pak lupič? Ten, kdo sobě přivlastňuje, co jinému přináleží. Ty tedy nejsi lakomcem, ne lupičem, když svým jméním dle libovůle činíš, jehož jsi k rozdávání obdržel? Hladovým náleží chléb, jehož ty zadržuješ. *S. Basil. Vel.* — Užívej statků, kteréž Bůh tobě dáti ráčil k skutkům spasitelným, užívej jich k dobrému. Chudí nechať zkusí, žes boháčem, potřební necht' vidí, žes možným. *Sv. Cypr.*

Dobročinnost. Bůh více žádá než oběti (*Oseáš* 6, 6.) Jej tedy následujme. — Nic tak nevyznačuje křesťana jako dobročinnost. *Sv. Jan Zlat.* — Dobrá jest milosrdnost (štědrost), jenž nás dokonalým činí, poněvadž Otce dokonalého následuje. *Sv. Ambr.* — Nijaká zbožná služba věřících netěší Pána více, jak ona, která se jeho chudým prokazuje; a kde shledává konání dobročinnosti, tam uznává obraz své milosrdnosti. *Sv. Lev.* — Dobročinnost neporušené připravuje poklady, přemáhá smrt, skrocuje ďábla a Bohu

nás připodobňuje. Sv. *Jan Zl.* — Nic nás nedělá Bohu tak podobny a nic nás tak nepovyšuje, jako dobrodiní a hojné uštěďřování. *Týž.* — Blažený, z jehož domu nevyšel chudý prázden; aniž jest kdo blaženějším nad toho, kdo se smilovává nad nouzí chudého. — V den soudný obdrží spasení ode Pána, ježž svého milosrdenství bude mít dlužníkem. Sv. *Ambr.* — Chtějice někomu dobře činiti, čiňme bez odkladu; nebo loudavostí zešpatní dar.

Šetrnost. Nesmíme se domnívati, jakoby v písmě (*Luk. 12, 33.*) přikázáno bylo svatým (křesťanům) žádných peněz nemíti, jež by buď na své neb na potřeby chudých vynakládali; ježto víme, že i sám Pán měšec měl, do něhož se, co věřící obětovali, ukládalo a na vlastní a na potřeby nuzných obracelo. Toliko se přikazuje, aby se Bohu pro časný zisk nesloužilo a z bázně nedostatku spravedlnost se neopouštěla. *Beda ctih.*

Připodobnění. Štěďřost. Cvičením se učíme a dobročiněním bohatneme. — Jako zrno pšeničné v zemi hozené není ztraceno, nýbrž roste a k radostné žni dozrává: tak co se chudému dá, nemizí, ale utěšené ovoce přináší. — Jako kmen vinný jilmem se podpírá, právě tak boháč modlitbou chudých podporu dostává. Ten strom zdá se býti neužitečným, předce však slouží keři vinnému, ježž na něm roste a drží ho, aby tím více ovoce donesl. *Hermas.* — Dobročinnost podobá se roli, jež více vydává než přijala. *Černoňouz.* — Kdo je peněz otrokem, hlídá je co otrok; kdo ale otrocké jho se sebe svrhl, rozdáva je co pán. Sv. *Jarolím.* — Hle, na prodej jest království boží; kup, chceš-li a dlouho se na velikost ceny neohlížej. — Prokazuješ-li příteli nějaké dobrodiní, které ti za těžko přichází, nedej toho znáti; snadno bys mohl horší mu ránu způsobiti, nežli ta jest, kterou chceš zahojiti. *N.*

Šetrnost. Štěďřá ruka na zkázu přichází a lakomá shnilostí bývá zkažena, praví *Pythagoras*; jen ruka šetrna vždy je čilá i živá. —

Příklady o štěďřosti.

a) Biblické: Štěďřý a dobročinný byl *Abraham*, ježž tři anděly hostil. I. *Mjž.* 18, 5.

Josef egyptský byl štěďřý k bratrům svým. II. *Mjž.*

Booz byl štěďřý k bohabojné ženě *Ruth* na poli klasy sbírající. *Ruth* jedla a vzala co zbylo pro *Noemi*, tchyni svou. *Ruth* 1—4.

Vdova Sareptská v čas hladu sdělila se s prorokem *Eliášem* maličko pokrmu, což měla. III. *Král.* 17.

Žena Sunamitská zadržela Elisea proroka, aby u ní jedl chléb. A od toho času, když tudy Eliseus chodíval, stravoval se u ní. *IV. Král. 4, 8.*

Job byl otcem chudých. *Job. 29, 31.*

Starý Tobiáš v zajetí assyrském všecko což měl, s spolu zajatými bratry svými sděloval. *Tob. 12.*

Pán Ježíš byl štědrý a dobročinný při každé příležitosti; nebo chudým evangelium zvěstoval; na svatbě chudých v Káni Galilejské vodu ve víno proměnil a dvakráte lačné zástupy zázračně nasýtil. *Jan 2 + 6.*

Mezi *apoštolý* zvláště *sv. Pavel* byl pečliv o chudé, proto velel sbírky činiti. *I. Kor. 16.*

Chudá vdova evang. dva halíře do pokladnice uvrhla; dala což měla, začez od Pána byla pochválena. *Mar. 12.*

Setník pohanský Kornelius byl zvláštním dobrodincem chudých, proto za odplatu pravé víry a spasení došel. *Sk. ap. 10.*

První křesťané byli dobročinní, neboť měli všecky věci společné. *Sk. ap. 4.*

b) Jiné příklady. Po všecky věky potkáváme se nejen s křesťany, nýbrž i s pohany štědrými, dobročinnými.

Artaxerxes, král perský, jak Plutarch vypravuje, měl pravou ruku delší než levou a proto nazván byl dlouhorukým. Když se tomu někteří divili, dal jim král tu pamětihodnou odpověď: Bůh mi popřál jedné ruky delší, abych ní požehnání šířil a dobrodiní udílel, druhou pak kratší mi dal, abych tak mnoho nebral a nerozhazoval.

Cyrus, král perský, vyznal, že pravé poklady nejsou peníze ale přátelé, jichž si člověk získá svým dobročinním.

Císař Alexander Severus činíval každodenně mnohá dobrodiní, ovšem s moudrou opatrností a šetrností, aby pokladnici státní neublížil.

Ludvík, král francouzský — svatý — byl velmi dobročinný k chudým, jichž se vřele ujímal, proti lichvářům hájil a pře jejich obyčejně sám soudíval. — Tak činil i *sv. Vácslav*, kníže český.

Sv. Štěpán, král uherský, mimo jiné ctnosti vyznamenával se zvláště dobročinností k chudým, jichž často převlečen sám vyhledával a štědře poděloval. Podobně choť jeho *Gisela*, sestra německého krále *sv. Jindřicha*, byla k chudým velmi milostivá.

Sv. Helena (t. j. znamenitá), matka císaře Konstantina, byla v nízkém stavu zrozená; však Bůh ji na tak vysoké místo pový-

šil, že stala se matkou mocného vládce. Na ní můžeme poznati, v čem pravá panská vznešenost záleží. Pro svou osobu ona ze sebe nic nedělala, sprostě žila; za to ale ke cti a chvále boží na chrámy veliké náklady činila i peněz nešetřila, kde se jednalo o blaho lidí nešťastných a bídnych. A v tom záleží ta pravá vznešenost a šlechtnost panská. — Opak toho jest ono sobectví, které se obyčejně u boháčů zahnízdí, t. že pro sebe největší výlohy dělají, na jídlo a pití, na příbytek, šaty, divadlo, koně . . . ale k chudým jsou špinaví skrblicí a nic nečiní ke cti a chvále boží: totéž pravá sprostota a podlost.

Sv. Martin, biskup Turonský. Hlavní, zamilovaná ctnost sv. Martina — ještě co pohana — byla dobročinnost a láska k bližnímu. Svědkové toho byli mnozí chudí, s nimiž chleb svůj sdílel a sám Kristus, jehož v osobě nahého žebráka byl přiodil. Zvláště pak co křesťan a biskup sv. Martin chudé podporoval, nemocné navštěvoval, všecko všem býval.

Sv. Mikuláš, biskup Myránský, stal se po smrti rodičů svých dědicem znamenitého jmění, jehož ale užíval po vůli boží nikoli ku prospěchu svému, ale bližním svým hojně rozdával a nejraději po tajmu, tak aby, jak říkával, neviděla levice, co činí pravice. — Známé jest, jak hojnými dary počestnost tří panen zachoval.

Sv. Řehoř Vel., papež, byl otcem chudých. Jména všech chudých celého města dal sepsati a na počátku každého měsíce rozdával jim obilí, vařivo, ryby, olej a jiné potřeby. V každé ulici byl zvláštní dozorce ustanoven, kterýž se o zaopatřování chudých a nemocných starati musel. — Řehoř byl první, který v Římě a na státcích papežských ústavy dobročinné pro chudé zaříditi dal, což prvé nebylo známo.

Sv. Jan, patriarcha v Alexandrii, vším právem almužníkem a otcem chudých se nazývá, protože byl k nim nad míru dobrotivým. Sotva dosednul na stolec biskupský, svolal k sobě všecky otce chudých a před lidem shromážděným takto k nim mluvil: „Bratří moji, není slušno, abychom o něco jiného větší péči vedli než o Krista Pána. Jděte tedy po celém městě a zaznamenejte mi všecky pány mé, ani jediného nevyjímající.“ Když se s podivením tázali, jací by to byli pánové? odpověděl jim: „Jež vy nazýváte žebráky, chudými, ty já nazývám a mám za své pány, neboť oni opravdu nám do nebe pomoci mohou.“ — K žádosti sv. Jana sčítali se chudí po městě a shledáno jich 7500, jimžto všem přislíbil býti otcem. Po svém vysvěcení rozdál Jan klášterům a

špitálům 8000 kusů zlatých, jež našel v pokladnici církve své a všechny své důchody chudým odkázal. — Často sám trpěl nouzí velikou, nicméně chudým předce rozdával. Ale nejkrásnější svědectví o jeho lásce k chudým podává závěť jeho, jenž zní: „Já Jan sluha a pro velikou důstojnost kněžskou svobodný, děkuji tobě Pane, že jsi mne bídneho v tom vyslyšel, aby při mém skonání nebylo více nalezeno než 3 patáky. Když jsem se do domu biskupského dostal, našel jsem tam na 80 centů zlata; co mi však od přátel Kristových bylo darováno, bylo skoro více, než kdo spočítati může. To vše ale pokládal jsem za majetek Nejvyššího a a chudými jsem Jemu to vrátil. Protože ale mám ještě 3 denáry, je to poslední vůle má, aby i ty chudým byly darovány.“ — Vyobrazuje se v rouše biskupském, an drží v ruce měsíc.

Sv. Hedvika, choť knížete slezského Jindřicha, pečovala jako pravá matka o blaho každého, kdo pomoci neb útěchy potřeboval. Z lásky ku Kristu vyhledávala a podělovala chudé i ošetřovala nemocné. Také kníže Jindřich svou milou Hedviku v dobročinnosti následoval, byl ochrancem chudých a nešťastných, obrancem práva i spravedlnosti a horlivým podporovatelem všeho dobrého.

Sv. Otmar, opat v klášteře svatohavelském, byl velmi laskavý a milosrdný k chudým a nešťastným. Kde a jak mohl, hleděl bídě a soužení ulehčiti a při každé příležitosti dával hojně důkazy své lásky k chudým a nuzným na jevo. Častokráte, když nic jiného neměl, co by jim poskytnul, dal jim pokrmy vlastní, spokojiv se sám s kouskem chleba a trochem vody. Pro tuto dobročinnost jmenovali jej vůbec otcem chudých.

Sv. Lucie v mladosti se Kristu zasnoubila, a věno, kteréž pro ni určeno bylo, svému božskému choti v osobě chudých odevzdala. — *Sv. Alžběta*, hraběnka Duryňská, v. níže těl. skutky mil.

Sv. František Sal. obdržel od sestry francouzského krále na důkaz uctivosti drahocenný prsten s tím doložením, aby ho jí k libosti nosil. — „Milostivá paní,“ řekl biskup, „já vám to slibuji, ale jen potud, pokud ho chudí potřebovati nebudou.“ Načež pravila kněžna: „Tuť si ho zastavte; já pak ho zase vyplatím.“ „Bojím se,“ odpověděl sv. František, „že by se to častěji státi mohlo a tak bych Vaší milosti zle užíval.“ —

Sv. Eligius, dříve velmi nábožný a poctivý zlatník, později biskup, byl zvláště k chudým dobročinným. On 12 chudých denně hostil a sám jim při stole slovažil, ctě v nich Toho, u něhož sami prositi máme. Aby pro chudé uspořil, chodil po diécesi nejvíce

pěšky a kamkoli přišel, chudým a všelijak ztrápeným dobrodině prokazoval.

Blah. kardinál *Petr Lucemburský* jsa ještě kanovníkem v Paříži, kdykoli z domu vyšel, vše, co u sebe měl, chudým rozdal; ano mnohdy od svého sluhy si peníze vypůjčil, aby žádného nemusel oslyšeti. — Když se stal biskupem a kardinálem, mnohdy zastavil svůj drahocenný prsten, aby chudým v čas nouze pomoci mohl.

Císař Leo X., jenž zvláště dobročinností k chudým se vyznamenal, měl za to, že by byl nehoden trůnu, kdoby ze svého jmění štědrou rukou chudým nedával. On měl každý den sáček penězi naplněný, aby při každé příležitosti chudým mohl almužny udílet. Živil také veliký počet starých vysloužilých vojínů, i všech bídných a nešťastných horlivě se ujímal. Kamkoli zavítal, býval příchod jeho vydatnější než hojná žeň. Proto ho také lid velice miloval. —

Kosmas z Medici dobyl si šťastným obchodem veliké jmění, i stal se bohatým a váženým měšťanem ve Florencii. — Však uměl svých statků velmi moudře užívat: štědře podporoval chudých, stavěl školy, kláštery a chrámy; ale při všem bohatství sprostě žil, jakoby chudý měšťan. Jakkoli mnoho dobrého konal, nicméně svým přátelům říkával: „Když své účty přehlížím, shledávám, že nikdy nemohu ke cti a chvále boží učiniti tolik jako jsem Bohu povinen.“

Kníže z Montmorenci zastal jedenkráte na své cestě do Lanquedoku čtyry muže, ani venku pod stromem v stínu obědvali. Dav se s nimi do hovoru, tázal se, zdali spokojeně žijí. Tři z nich pravili, že jsou úplně spokojeni; čtvrtý pak si posteskl, že otec jeho musel zastaviti z nouze kus pole ve 2000 franků. To kdyby měl, doložil, že by byl zcela spokojen. „Dej mu,“ pravil kníže k svému pokladníku, „ty 2000 franků, abych říci mohl, že jsem v životě svém jednoho člověka šťastným, spokojeným učinil.“

Amadeus, vévoda savojský, měl v obyčeji jmenovati chudých svými druhy (neb kamerády) i svými zástupci (advokáty) a přímluvčími. Často vlastní rukou jim podával pokrmy a nápoje, ano šat se sebe svlékna chudým a pocestným daroval. — Jedenkráte tázal se ho jistý vyslanec po ohařích neb lovčích psích. „Zejtra je uzříš!“ pravil vévoda. Druhého dne uvedl pak vyslance do velikého sálu, kde za dlouhými stoly sedělo množství žebráků. „Ti,

co zde sedí a jedí, — pravil vévoda — jsou, po nichž jsi včera se tázal; jimiž doufám si uloviti nebe.“

Dva žebráci. V posvátném Římě žili na počátku 13. století dva slepci, kteříž se žebrotou živili. Oba užívali zvláštních průpovědí, jimiž prosby své provázeli. První *Giacomo* měl ve zvyku říkati: „Komu Bůh pomůže, tomu jest pomožino.“ Druhý pak *Pietro* užíval opáčného přísloví; nebo tvrdil: „Komu císař pomůže, tenť nouze pozбудe!“ I stalo se, že se konala v Římě korunovace jistého německého císaře. — Císař uslyšev o onom slepci, kterýž jej tak vynášel, chtěl jej seznati. I povolán jest *Pietro* k císaři. Slepec se dostavil, očekávaje hojnou odměnu. — Císař však vzal připravený zde bochníček chleba a podáváje ho slepci, pravil: „Zde máš chléb, dávám ti jej, bych zkusil, zdali tvé přísloví jest pravdivé!“ — Slepec vida se sklamána ve svém očekávání, ubíral se dále, hlasitě císaři spílaje. — I stalo se, že ubíraje se ulicí tou i *Giacomo*, veden jsa vnukem svým. I otázal se hoch *Pietra*, co se mu stalo, že tak rozzloben jest? Slepec vyprávěl příhodu svou s císařem a hned nabídnul se, že svému příteli *Giacomovi* chléb ten prodá. S radostí vzal podávaný sobě peníz, raduje se, že ubohého soudruha podvedl; neboť se domníval dle tíže, že chléb stuchlý býti musí. — Jaké však bylo podivení *Giacomovo*, a jeho vnuka, když chléb rozkrojivše, našli v něm hrst zlatých mincí, jež tam dobromyslný císař vložití dal. — Nyní bylo *Giacomovi* spomožino, že nemusel více po ulicích žebрати. — *Pietro* dověděv se o příhodě té, skončil ze zoufalství v žlutých vodách *Tibery*.

Podobenství.

Eliab. V zemi svaté žil muž *Eliab* jmenem, jemuž Bůh na statecích požehnal a byl zběhlý v moudrosti národů východních. Všecko to ale mu nespůsobilo srdce pokojného. Pročež jsa často v smutku pohřízen, volil si umříti. I pravil: „Co jest živobyetí jiného, než stálé kolotání v nejistotách stejných; člověk zde žije jen v rozepřích a v neustálém namahání.“ — Tu přistoupil k *Eliabu* muž boží a ukázal mu zrostlinu přepodivnou a zhojné moci. *Eliab* ale pravil: „K čemu toho daru? tělesné zdraví mi neschází; duch ale jest nemocen. Lépe by bylo, kdybych zemřel!“ „Ono zhojí ducha tvého, pravil muž boží; vezmi jen zrostlinu a zhoj mocí její nemocných sedm a pak, bude-li vůle tvá, zemřeš.“ — I učinil *Eliab* dle vůle onoho muže a skoumal bídu v chatrčích, uzdra-

voval nemocné a napomáhal hynoucím jméním svým. — Na to přistoupil k němu opět muž boží, řka: „Chceš-li umřít, nesu ti bylinu smrti!“ Eliab ale zvolal: „Zachraň Bůh, duch můj se pozdravil a nežádá smrti; neboť jsem poznal účel života svého.“ — Tu usmívaje se muž boží, pravil: „Toť jsem věděl i neboť jsem bytost božskou svým jednáním seznal, která v tobě byla skryta. Kterak ti teď možno nestálost života vezdejšího pozorovati okem vlastním?“ — I odpověděl Eliab: „Moudrost tvá navrátila pokoj duši mé! Jednání mé však zdá se mi skrovné a sprosté; neboť nuzným a obtíženým toliko zevnitřní dobré poskytovat, toliko chatrče jejich svým nábytkem mohu opatřovat; k srdci jejich ale cesta mi zamezena.“ „Blaze ti, odpověděl muž boží; nebo v pokoře dary udílíš. Proto budiž tobě i nebeské dobré uděleno.“ Dopověděv tato slova, vedl Eliaba do zahrady své ku keři růžovému. Bylo právě veliké sucho a růže stála na písčině uvadlá a klonila poupátka k zemi. Zde kázal muž boží Eliabovi k prameni jíti a naplniti skořepinu vodou. Eliab vyplnil rozkaz a zalil keř růžový; a keř počal obživovati, listí se zelenalo a po malé chvíli poupátka skloněná se pozdvihnuvše, rozkvétala a libou vůní naplňovala povětrí. — „Hle, pravil muž boží, tak i zotavený chudák vděčností a láskou dýchaje, obličej svůj k Bohu obrací a zírá s utěšenou důvěrností po svém dobrodinci; neboť se mu vyskytl co vlídný posel boží mezi lidmi.“ „Jakým způsobem mám tedy dobře činiti lidem?“ ptal se Eliab. I odvece muž boží: „V pokoře co člověk a neviditelně co Bůh.“ — „Když ale před ním stojím a on mi chce děkovati?“ — Dí muž boží: „Pak budiž ruka tvá rukou bratrskou a dech úst tvých otevři jemu vnitřní nebe srdce svého, ježto mu prokázalo dobrodiní!“ *Krummacher.*

Broskve. Jistý rolník přinesl z města co nejkrásnějších pět broskví. Jeho dívky ponejprv spatřily toho ovoce a protože se radovaly a divily se tak krásným jablkům s přičervenalými tvářičkami a barvou jemnou. Na to rozdělil je otec mezi čtyry své dívky a pátou podal matce. — U večer, když se dívky k spaní ubíraly, ptal se jich otec: „Jak vám chutnala ta krásná jablka?“ „Výborně, milý otče!“ pravil nejstarší. „To jest krásné ovoce, přikyslé a lahodné chuti. Pecku jsem bedlivě vsadil, aby mi z ní stromek vzrostl.“ „Moudře“, odpověděl otec, „totě hospodářské, abys o budoucnost se staral; tak na rolníka přísluší!“ — „Já jsem moje hned snědl“, zvolal nejmladší „a pecku jsem zahodil. Máti mi ještě půlku od svého dala. Toť výborně chutnalo, tak

sladince a jen v ústech se rozplynulo!“ — „Ty méně moudře si jednal,“ pravil otec, „ale přirozeně a dle dětinského způsobu. Pro opatrnost dosti nám místa v živobytí.“ — A hned zas druhý syn: „Já jsem pecku, kterou bratr zahodil, zdvihl a roztloukl. Bylo v ní jádro sladké jako ořech. Svou broskev ale jsem prodal a utržil tolik peněz, že bych v městě dojistá 12 broskví za to dostal.“ — Tu vrtěl otec hlavou a pravil: „Ovšem chytře; nikoli však přirozeně a dle způsobu dětinského. Bůh tě chraň, abys nebyl kupcem!“ — „A ty Lidomile?“ ptal se otec. — Nevinně a důvěrně odpověděl Lidomil: „Já jsem dal svou broskev synovi našeho souseda, nemocnému Václavovi, jež zimnice trápí. Nechtěl ji vzít, já mu ji ale položil na postel a pryč tam odtud.“ — „Kdo z vás,“ zvolal otec, „nejlépe daru mého použil?“ Tu zvolali všickni tři: „Náš bratr Lidomil!“ Lidomil ale mlčel. A matka objímala syna vlídného srdečně a radostné slzy se stkvěly v oku jejím. *Krummacher.*

Průpovědi o štědrosti.

Bůh ti svěřil časné statky,
pomni však, že na čas krátký,
bys jich užil k dobrému,
z nich i sdílel chudému.

Nuznému kdo uděluje,
Pánu Bohu zapůjčuje.
Co tu z lásky komu dáš,
složeno to v nebi máš.

Štědrý vždycky s chutí dá,
třeba sám jen málo má.

Kdo rád z svého udělí,
Bůh mu zase nadělí.

Nestejně svých darů Pán Bůh rozdělil,
aby mezi lidmi pevný svazek byl.
Bohatý má chudým z svého udělovat,
chudý má svou práci se mu odměňovat.

Dobročinným kdo rád bývá,
útrpnost rád s nuzným mívá,
skutkem slzy jeho smývá;
Bůh mu radost v duši vlívá.

Prokaž dobré každému,
boháci i chudému:
budou přátí sobě,
zalíbit se tobě.

Suchbánek.

Příslaví: Máš-li, dej. — Kdo má, ať dá. — Štědrý dal by, byť i měl poslední vzítí; dal by i poslední košili s těla. — Dary Boha i lidi těší. — Štědrého dárce miluje Bůh. — Ne ten, kdo má, ale kdo chce (dát, je Bohu milý.) — Za dobrodiní neočekávej poděkování. — Čiň čertu dobře, peklem se ti odmění. — Za dobrodiní Bůh se prokazuje vděčným.

Obrazy.

Dobročinnost a útrpnost obrazí se co vážná paní, ježto chudému dítěti chleba a peníze podává neb šatem je odívá.

Krásné umění.

Barvám život vdechnout smělý,
vlít v ně cit a výrazy,
jakby v těle duši měly,
s tělem kreslit obrazy,
v nichž by duch zřel krásy věčně
nové,
dovedou jen velcí geniové.

Ale obraz dražší nad ty
velkých duchů výplody,
obraz krásy přebohatý,
co květ rajske svobody,
synu, dovedeš ty bez umění
v blahočinném lásky zanícení!

Vezmi štětec svaté lásky,
ztop jej v lesku oblaku,
k chudině jdi na procházky —
a kdo úpí v útlaku,
skloň se k němu s rukou dobročinnou,
Takých tahů krásy nepominou.

Pak-li nevděk barvou černou
obraz tvůj ti pošpíní,
netrať myslí, — rukou věrnou
hleď si svého umění.
Nedbej lidí, nedbej sudby liché,
Bůh sám ti slast vleje v srdce tiché.

F. K.

Přímluva.

Pomni, žes co boháč dlužníkem
těm, kdož na statky jsou chudí.
Jak pak, kdybys ty byl bídníkem?
To ať vždy tvou soustrast budí.

Jest-li Bůh ti štěstí popřívá,
plyne-li ti pramen zlatý:
ruka zavřena ať nebývá
před chudým, jenž hladem jatý.

Neodháněj ptáka každého,
stebélka nech na svém poli;
nebeř do zrn z kmene vinného,
neboť skrblost, věř mi, bolí.

Ať sám nezkusíš dob nehezkých!
Víš, kde boháč vězí kvíle?
anto Lazar v slastech nebeských,
jenž zde míval trapné chvíle.

S. N.

Čiň dobře y tichosti !

Neví o tom rosa,
čím je růži služna;
neví o tom včela,
čím je květu dlužna;

neví o tom slunce,
čím nám dává zniku: —
z dobrodiní svého
nedělávej křiku!

Furch.

Úvahy o šetrnosti od Dr. Frencla.

„Sbeřte drobty, které zůstaly, ať nezhytnou.“ *Jan 6, 12.* Požehnaní a hojnost jest dar boží a protož nemá zhynouti, ani plýtváním se mařiti, čehož nám štědrost boží nadělila; a tudy káže Kristus Pán apoštolům sebrati drobty; a tím nás učí překrásně, že i v hojnosti a dostatku nám sluší býti šetrnými a nemařiti bez

užitku, čeho nám Bůh ušetřil. Šetrnost zajisté jest krásná ctnost, a) jestiž výraz a výjev slušné vděčnosti, jakouž máme k dobrodinci a dárci svému, vážíce sobě jeho daru. Zajisté kdyby jediného z oněch drobtů na poušti pozůstalých nám se dostalo, jak bychom si ho vážili a chovali co živou památku moci a štědroty mistra nebeského! A což není každý klásek polní, každé zrnko obilí, každá krmě na stole totéž? Není to vše dar boží? Měli-li bychom v uctivosti drobet pozůstalý z pouště, proč neuznáváme lásku a moc boží, která v každém klásku, v každé skývě chleba a v každém nápitku vody se nám jeví? Zahodíš-li lehkomyslně kus chleba, či zneuctíš-li ho, věz, že tím Boha samého zneuctíváš a zlehčuješ. A protož chvalitebný jest obyčej lidu našeho, v němž se jeví ušlechtilý cit vděčnosti, když drobtý se země sbíraje, v uctivosti a vděčnosti je líbá. Lid ten ví dobře, mnoho-li potu a práce stojí drobet tento a jak vzácné a drahé jest požehnání boží! — b) Šetrnost chrání nás také před nedostatkem. Nebo ne vždy uděluje nám Pán hojně darů svých, nýbrž jako jasné dni s pošmournými, teplé se studenými se střídají, střídá se také hojnost s nedostatkem a na úrodná léta následují neúrodná. A co chce ten Pán jiného, než abychom jako *Josef eg.* za dnů hojnosti a požehnání byli pamětlivi také dnů nouze a nedostatku, abychom v oněch nehýřili a nemrhali, nýbrž v šetrnosti zachovali něco na dny nedostatků, abychom potom hladu netrpěli? — A jaký je to nesmysl a nerozum, jakmile Pán nám otevře štědrou ruku, hned všecko marně promrhati a prohýřiti; pojednou si všeho přáti v hojnosti, co hrdlo jen ráčí a pak zase dlouho nouzi tříti a nedostatek trpěti! Upadne-li mrhavý a nešetrný v bídu, zdali jest hoden smilování božího a pomoci bratří svých? Co mu prospívá všeliké požehnání boží a sebe hojnější pomoc bližního, když hned všecko udává, podobaje se džberu beze dna, jehož žádný nenaplní? — Ovšemť, úzkostlivá lakota, bojící se ustavičně budoucnosti a pořád shánějící, nesluší na křesťana, jenž ví, že nepečuje toliko sám o sebe, nýbrž že Otec nebeský má péči o něj; ale tato jest pravé šetrnosti tak vzdálena, jako vzdálena jest země od nebe. c) Konečně má kř. šetrnost i to dobré do sebe, že činí možné, abychom mohli v nedostatku také jiným nuzným přispěti ku pomoci. Kdo všecko sám spotřebuje a v plýtvání a v nešetrnosti požehnání boží maří, tomu nezbude ničeho pro chudého bratra, aby mu v čas bídy přispěl, byť i měl nejlepší vůli jemu pomoci. On ho polituje, pokrčí ramenoma; rád

by, ale nemá — a tím není trpícímu bratru spomožino. Jak mnohem snadněji jest prokazovati kř. milosrdenství tomu, jenž moudrou šetrností za dnů hojnosti nashromáždil, z čehož pak může chudobnému něčím přispěti. A tím zajisté líší se šetrnost od mrzké lakoty, že tato více a jediné pro sebe skládá a mamoní, onano pak více pro bratry shromáždjuje a v dostatku ukládá. Lakota přikládá k mamoně srdce své, aniž přispívá chudobnému bratru, byť i zahynul; šetrnost ale ochotně otvírá zásoby své a sděluje se ráda s těmi, kteříž jsou potřební. O, jak spanilá, jak ušlechtilá jest tedy šetrnost.

Příklady v. níže.

Modlitba. Vzbud' v nás, ó Pane, ducha pravé šetrnosti, abychom následující příkladu Syna Tvého, Krista Ježíše, v hojnosti darů tvých nemrhali aniž mařili; nýbrž pamětlivi jsouce dob nedostatku, sbírali a schovávali, čehož jsi nám nad potřeby naše udělil a takto i na jevo dali uctivost svou k Tobě, že v pravdě darů Tvých si vážíme i spůsobilými se učinili, v čas nedostatku a nouze přispěti nuzným bratřím svým! —

Příklady o šetrnosti.

Josef eg. radil králi, aby po 7 let úrodných obilí do stodol shromažďel, by v čas neúrody země hladem nebyla vyhubena.

Příklad šetrnosti dal nám *Pán Ježíš*, an nasativ lačné zástupy, učeníkům přikázal: „Seberte drobty, kteréž pozůstaly, ať nezhybou.“ *Jan 6, 12.*

Jiné příklady. *Sv. Tomáš Vil. a šetrný rolník* (viz díl III. str. 419.

Bohatý kupec Hamburský pozval si jedenkrát 30 hostí, ježto chtěla paní jeho vyčastovati pstruhy. Však byly tehdaž pstruhy po dukátu. To když muži svému zvěštovala, pravil on: „Mohli bychom to sice učinit bez ublížení; však bych si to pokládal za hřích; chciť své peníze lépe vynaložit.“ — Sešli se hosté a byli slušně vyčastováni. — Konečně přišla na stůl mísa pokrytá ubrouskem, čemuž se všickni divili. Pán se omlouval, že chtěla paní své hosty uctiti pstruhy, ježto jsou velmi drahé. Aby pak ho nikdo nevinil z lakotnosti, že vložil 30 dukátů do mísy; prosí, aby si každý z pánů hostí jeden vzal a — chudým udělil.“ — „Tak dobře“, pravil jeden z přítomných pánů, „i my chceme každý z nás přiložiti dukát, který bychom byli projedli, aby tím více chudých mohlo býti poděleno.“ — Jinak se zachoval *jistý pán*

jenž za půl čerstvého lososa pro své hosty zaplatil 20 tolarů a za víno šampaňské jiných 20 tolarů vyhodil; však pro chudé neměl ani 20 krejcarů.

Pán z Pourtalesu. Dva mniši přišli do Naumburka sbíratí almužny pro klášter na hoře sv. Bernarda, kde se cestující zdarma ošetřují. Mezi jiným zakleпали také na dvěře bohatého pána z Pourtalesu, an právě k večeru domů se ubíral. Ještě nehořela lampa na síni; pán vedl je tedy v temnu po schodech nahorů. — Služebná rozsvítivši, sirku zahodila. „Co děláš“, pravil pán, „vždyť je sirka také na druhém konci sířena!“ a sám ji zvedl. — Bratří mnichové na sebe významně pohledli; a pan Pourtales odešel do pokoje, přinesl hojný dar 1.900 franků pro klášter. Bratří zůstali omámeni; a dárce jich oslovil: „Pochopuji vaše udivení, ale právě proto, že mám ve zvyku od sirky šetřiti, mám chvála Bohu! tolik, že vám mohu dáti hojnější podporu.“

Pavel Kleiner narodil se z chudých rodičů, kteří mu již v 13. roce věku jeho zemřeli. Musil si tedy u cizích lidí výživu hledati, pročež jistému sedláku se pronajal. — Do školy nemohl choditi; jen otec ho naučil trochu číst a psát; ale v nábožnosti a ve všech ctnostech byl dobře vycvičen, takže jiným dětem za vzor sloužiti mohl. Obzvláště byl mladý Pavel velmi spořivý a desetkrát obrátil krejcar v ruce, než ho vydal. — Jak ale byl potěšen, když po devíti letech 49 zlatých uspořených sčtl. Tak spořil ještě až do 36 let věku svého, kde měl již 700 zlatých ušetřeno. Později se mu dostalo ještě 100 tolarů po nějaké tetě dědictvím. V tu dobu byl tam sedlský statek na prodej, který by si byl Kleiner rád zakoupil, kdyby mu bylo jmění postačovalo. Poněvadž ho lidé zuali co muže spořivého, obdržel tolik peněz na úvěr, že statek za 1900 zlatých koupiti mohl. Nyní teprv oženil se Pavel, obdržev s manželkou svou zbožnou 450 zlatých za věno. Tu oba pilně pracovali a šetřili, tak že brzy oplatili dluh a ještě něco na stará léta vybylo. A když po několika letech věrná choť smrtí sešla, podržel Pavel ještě 5 roků statek svůj a dítek nemaje, dal ho konečně zasloužilým příbuzným svým, ponechav si něco málo ze svých uspořených peněz. Ostatek vynaložil na chudé, na něž nikdy nezapomínal a jelikož sám chudobu dobře znal a věděl, kterak nouze člověka bolí a jak milo mu, když dobrodince nalezá. Chtěl ale i takto o věčnou budoucnost pečovati; neb často říkával: „Mně to náleží, co nyní činím; sám si musím poklad dobrých skutků nastřádati; jiní to za mne činiti nebudou a nemohou.“

Usnul konečně blahoslaveně v Pánu dne 17. dubna r. 1814, dosáhnuv 100 let věku svého.

Špendlík. Jakýsi mladík představil se jednoho dne bohatému kupci, žádaje o nějaký úřad v jeho závodu. Byl chudě oblečen, nesmělý a beze všech příznivců. Obchodník odbyl ho zkrátka, že všechna místa jsou již zadána a propustil jej. Nešťastný žadatel odcházel velmi zarmoucen. Jda po dvoře, spatřil špendlík ležeti na dlažbě; i zastavil se, aby ho zvedl. — Špendlík tento byl jeho štěstím. Kupec to viděl a soudil z toho, že mladík tak bystrý a šetrný má žádoucí vlastnosti k obchodu; dal ho ihned zavolat a svěřil mu svou kasu. — Po několika letech stal se mladý pokladník společníkem téhož kupce a manželem jeho dcery.

Průpovědi o šetrnosti.

Nechceš-li kdy nouzi tříti
hled' si něco ušetřiti.
Mnohý pro svou dobrotu
přichází na psotu.

S málem hospodařit,
totě statek množit.
Nejprvé si střeďej,
moudře pak rozdávej.

Skoupý jako marnotratný,
ten jak onen špatně činí;
jměním dobře jen zachází,
kdo ho šetrí k dobrodiní.

Není dosti utržití,
hled' si také uspořítí;
rozděl všechno moudře,
pak ti bude dobře.

Stateček tvůj, třeba byl jen chyžka,
dobrý k tvému štěstí bude,
jest-li ušetřením tvého míška
skrovný výdělek ti zbude:
kdy však v hlavě marnost svítí,
hejřilovi počne bídné žití.

Zap.

Přísloví. Má, však se nepředá. — Kdo šetrí, má za tři. — Kdo šetrí, má co dát. — Blázen dá, víc než má. — Přílišná štědrota, holá žebrota. — Pro dobrotu na žebrota.

Podobenství.

Lakomství a marnotratnost hádaly se kdysi spolu o předeek, jež sobě každá z nich přivlastniti chtěla. Lakomství vytýkalo marnotratnosti lehkovážnost, s kterouž ona lidi ku všelikým výstupkům a k rozpustilosti vede. — Marnotratnost na proti tomu vinila lakomství z patrné pošetilosti, která by v nesmírném schovávání peněz beze všeho užitku záležela. Tu hádku nějakou chvíli

poslouchajíc moudrost přistojící, takto k oběma pravila: „Což se daremně hádáte o to, která by z vás lepší a horší byla, jsouce obě vy nectnosti hanebné!? Jen skrovnost rozumná když mezi vás vkročí, ta jediná jest, ježto chválu a předek zasluhuje; neb ona lidi rovněž tak od bláznivé lakomosti jak od svodné marnotratnosti chrání.“ — Není-liž to vyřčení moudrosti pravdivé a zkušením utvrzené? *A. Pařízek.*

Mrak. Nad vyprahlou od znoje (vedra) krajinou velký se přenesl mrak; však ani kapkou jednou ji neosvěživ, velkým deštěm nad mořem se rozlil a štědrostí svou se chválil před horou. „Cos učinil dobrého?“ pravila hora, „a jak hledět na to bolestno! Kdybys na pole svůj dešť byl rozlil, byl bys krajinu celou od hladu zachoval; ale v moři i bez tebe, milý příteli, je vody dosti!“ — *Krylov.*

Lesní potok a řeka. Lesní potok, rozvodněn deštěm podzimním hrnul se rachotem s kopce. Spatřiv říčku, která tekla zvolna v údolí, zvolal: „S cesty! jsemť pánem mocných vln! Odstup stranou!“ Řeka mu odpověděla klidně: „Byla jsem zde před tebou a zůstanu zde po tobě!“ Potok stavěl se, jako by jí nebyl slyšel a šířil se po celém údolí. Víte, co se stalo? Za krátký čas vysušilo slunce celý potok; ale malá řeka nepřestala téci. — Velké štěstí vzniklé v jednom dnu, zmizí opět jednoho dne. Mírné jmění utvořeno šetrností a moudře spravováno, tak snadno nezanikne. *Potůček.*

Šetrný buď!

Můj milý sousede!
když se šťastně vede,
zle dělá, kdo z tlusta přede:
Kdo nešetří, když má mnoho,
z mála nedoveđe toho.
Polheď na včeličky!
snáší do své komůrčičky.

Podívej se na mravence,
jak si snáší do humence.
Proto, bratře milý,
radím v každé chvíli,
šetř a nebuď rozmařilý.
Když Bůh ráčí požehnati,
šetrně heď uživati.

Jiří Volný.

Takto živ buď, jak bys zítra měl umřítí; —
tak hospodař, jak bys věčně měl živ býti.

Muza moravská.

Dodatek: O vděčnosti.

Dobročinnost zasluhuje vděčnosti. — Kdo dobrodiní přijímá, má býti uznalým, vděčným a sice:

a) *vděčným k Bohu*, kterýž mu dobrodince vzbudil a jim žehnal, že měli co udílet.

b) Má býti *vděčným i k těm*, kteříž mu prokázali jakékoli dobrodiní: má totiž nejen úctu a lásku *k svým dobrodincům* v srdci chovat, nýbrž ji také zevně slovy i skutky na jevo dávat a darův uštědřených náležitě dle vůle darcův užívat.

Vděčnost jest upřímná vůle a snaha, uznávati všecka nám prokázaná dobrodiní a jich náležitě užívatí. —

Totě zajisté slušno a spravedливо, aby křesťan byl *vděčným* za obdržená dobrodiní a proto nás písmo sv. k *vděčnosti* k Bohu i k lidu pobízí, a *ohavností* jest před Bohem i před lidmi všeliký nevděk.

Slova písma sv. Dobrořečte Bohu nebeskému, neboť jest učinil s vámi milosrdenství své. *Tob. 12, 3.* — Za všecko díky číňte; nebo toť jest vůle boží v Kristu Ježíši o všech vás. *I. Tes. 5, 18.* — Pokoj Kristův vítězí v srdcích vašich, k němuž i povolání jste v jedno tělo a buďte *vděční*. *Kol. 3, 15.* — Kdo odplacuje zlým za dobré, neodejdeť zlé z domu jeho. *Přísł. 17, 13.*

Výroky svatých a j. Srdcem i ústy Bohu díky vzdávej, nechat se ti jakkoli vede. On zajisté moudře rozdílí ve světě dle svého pravdivého a spravedlivého úsudku. *Sv. Bonav.* — *Vděčného* člověka těší přijaté dobrodiní vždy, *nevděčného* toliko jednou. *Seneka.* — Díky Bohu vzdávati můžeme, odměniti se nemůžeme. *Sv. August.* — Navykni sobě vzdávati díky za dar jedenkaždý. *Sv. Bern.* — Dobrodiní se psávají v písku a urážky v mramoru. *Tom. Morus.* — Ctnost *vděčnosti* jest nejvyšší chvály hodna a Bohu milá; nešlechtnost *nevděku* ale jest hodnou opovržení. *Sv. Bonav.* — Budiž *vděčen* za dar nejmenší a staneš se hodným přijímatí větších. *Bl. Tom. Kemp.*

Průpovědi.

Kdo přijímá dobrodiní,
ten ať za ně díky činí.
S *vděčností* jen splácej dluh,
tak to velí dobrý Bůh.

Chraň se vždycky *nevděčnosti*
největší to *ohavností*:
nevděčník se ošklivý
Bohu, lidu protiví. —

Přísloví: Komus' povinný, buď *vděčný*, — *úslužný*. — Kdo *neděkuje* za málo, *nepoděkuje* ani za mnoho. — Bůh žehná tomu, kdo krmí a pojí; a dvojnásob tomu, kdo dobrodiní pomní. — Zlé zlým jmenuj a za dobré dobrým se odměňuj. — I pes pomní, kdo

ho krmí. — Nevděčnému nic není vděkem. — Strop a podlaha sama nevděčnost a po stěnách ostatní hříchy.

Příklady.

a) Biblické: Vděčnými k lidem a k dobrodincům se prokázali:

Farao k Josefovi I. *Mojš.* 41, 17. Raguel k Mojžíšovi II. *Mojš.* 2. Josue k ženě Rahabově. *Jos.* 6. Israelští ke Gideonovi. *Soudc.* 8. David k Abiathanovi. I. *Král.* 22; týž k mužům z Jabes a Galaad. II. *Král.* 2. Eliáš ke vdově Sarept. III. *Král.* 19. Saul k Cinitským I. *Král.* 15. Náman k Eliášovi. IV. *Král.* 5. Tobiáš otec a syn k Rafaelovi. *Tob.* 12. Assverus k Mardocheovi. *Esth.* 6. Nabuchodonosor a Darius k Danielovi *Dan.* 4. a j. v.

b) Jiné příklady ze života. *Vděčný lev.* Vypravuje se o jistém *Andronikovi*, jenž jsa otrokem v Římě od svého pána utekl na poušť a v horku do nějaké jeskyně se ukryl, za nímž tam brzy přišel i lev, jenž uzřev ho, podával mu nohu, v kteréž špičatý trn vězel, jakoby prosil, aby mu ho vytrhl. Což když tento učinil a vytlačil hnis z rány, položil mu nohu na klín a celý den vedle něho odpočíval. Takto zhojiv lva, bydlel s ním v té jeskyni celá tři léta. Až pak jednou vzdáliv se, polapen a do Říma nazpět odveden byl a měl za trest předhozen býti šelmám v divadle, kdež se strojily kratochvíle. I puštěn jest na něho lev veliký, kterýž ho jedva uzřev, nejprv se jako s podivením zastavil, potom tiše k němu jda, jako by ho znal, co nějaký domácí pes jazykem mu ruce i nohy lízal a nedal k němu jiné zvěři přistoupiti ani mu uškoditi. — Byl to lev, jemuž *Andronikus* trn z nohy vytáhl a jenž téhož času polapen a do Říma zavezen jest. — V pravdě lev tento zahanbuje mnohého nevděčného člověka. —

Podobně se vypravuje v životě *sv. Gerasima*, že k němu na poušť přiběhl *lev* a okazoval mu tlapu jednu, která krvácela, jakoby o pomoc prosil. Svátý, vymýv ránu, příkládal léčící bylinky a obvázal tlapu, která se v krátce zhojila. Od té doby nevzdálilo se zvíře od něho, leč když si na loupež vyšlo. V noci spal lev před celi *Gerasimovou* a ve dne býval průvodčím jeho. Když ten svátý poustevník umřel, doprovázel vděčný lev mrtvolu jeho, ostříhal dnem i nocí hrob mrtvého pána svého, nic nejeda, až konečně byl mrtev nalezen na hrobě, kterýž kryl kosti jeho dobrodince.

Albert, vévoda Belgický, posílal potají každý den *ochudlému*

šlechtici vybraná jídla se svého stolu. Sluha, jenž je donášel, nesměl ale říci, kdo by byl dobrodinec tento. I podivil se šlechtic, když dostal tou měrou oběd poprvé; divil se ale tím více, když se to stávalo den po dni. Čím dál, tím více zmáhala se v něm žádost, poznati dobrodince svého. Než sluha tajil, jak mu veleno, jméno dobrodincovo. — A tu počalo hoře svíratí srdce citelnému šlechtici. „Ach, bojím se, říkával, bojím se, že budu muset umřítí, prve než mi lze bude vděčnost osvědčiti svému dobrodinci!“

Bud' vděčen Bohu i lidem. K poustevně opata *Sáby* přišlo několik velbloudářů, kteří zabloudili na cestě své skrze poušť. On uctil cizí lidi, jak jen mohl a litoval, že jim nemůže poskytnouti lepších pokrmů, než kořenů a zelin ze své zahrady. — Na zpáteční cestě přišli ti lidé zase k poustevně opatově a přinesli mu z vděčnosti za to přívětivé pohostění několik sýrů a košík ovoce ze stromu palmového, totiž datlí. — Když opat *Saba* tyto dary shromážděným bratrům ukázal, a všickni se z toho těšili, chválíce vděčnost cizích těch lidí, zamyslíl se opat náhle a pravil: „Běda nám, tito sprostí pohané nezapomněli na malé dobrodiní, ale osvědčili svou vděčnost hojnými dary; avšak jak trestuhodné je to, že my křesťané, kteřížto Boha za svého největšího dobrodince uznáváme a denně nesčíslných dobrodiní od něho požíváme, že se tak málo snažíme, projevíti jemu díky ochotným zachováváním svatých jeho přikázání!“ — Všickni si vzali napomenutí opatovo k srdci a s vroucími díky Bohu požili obdržených darů, které opat mezi ně rozdělil.

Ne mnoho bývá lidí vděčných. „Jeden pak z nich — malomocných — když viděl, že jest očistěn, navrátil se, díky čině: a ten byl samaritán. Odpověděv pak Ježíš řekl: „Zdaliž jich deset není očistěno a kdež jest jich devět? Není nalezen, jenž by se navrátil a vzdal chválu Bohu, jedině cizozemec tento.“ (*Luk.* 17.) Mezi desíti jeden vděčný! A tak bývá až posud. Těch, kteříž by prokázané sobě dobrodiní věrně v srdci chovali, s radostí a potěšením na dobrodince myslili, jeho štědrotu velebili a o ní vypravovali, za dobrodiní láskou, oddaností a ochotnou službovolností jemu spláceli: takových šlechetných duší bývá málo. — Znamenitá jest odpověď, kterouž dával starý mudrc *Simonides* těm, kteří o nějakou službu žádající slibovali jemu za to vděčnými se prokázati. Říkával: Mám doma dvě skříně, v jedné mám mohovitost svou, v druhé chovám vděčnost lidskou. Potřebuju-li čeho a otevru-li náhodou onu skříní vděčnosti, nalezám ji prázdnou.“ — Ano tak

daleko to již přišlo, že nevděk lidský stal se příslovím. — Ty, milý křesťane, nedej se nevděkem lidským od dobročinnosti odvrátit. — Kdo pak dobrodiní přijímáš, buď za ně vděčným. —

Obrazy vděčnosti.

Vděčnost má podle sebe čápa, — že dle pověsti mladí čápopové staré, když si nemohou pokrmu hledati, z vděčnosti živi — a v rukou drží číši obětní.

Vděčná včelička. Holubička seděla na stromě. Pod stromem tekla potůček. Včelička z něho pila a padla tam. Holubička ulomila větvičku a hodila jí včeličce. Včelička vlezla na ni a šťastně se tak dostala z vody.

Nedlouho na to seděla holubička zase na stromě. Myslivec na ni mířil ručnicí. Honem přiletěla včelička a píchla ho do ruky. Myslivec škubnul rukou, vystřelil a chybil a holubička šťastně uletěla. — Krásné jest, jsme-li vděčni za dobrodiní.

○ Vděčnost.

Krásná jako rajská růže,
ježto pěvci vůni dýše,
jesti vděčnost, ono bůže,
sletivši k nám s nebes výše.

Lze ti konat ctnost tu zlatou, —
srdečně se tomu raduj;
od jiných však daň tu svatou
nikdy, synu, nepožaduj!

Udílíš-li dobrodiní,
vpiš to v listy květinové;
tobě-li kdo dobře činí,
vryj to v desky mramorové.

Jablonský.

○ nevděčnosti.

Nevděk za prokázaná dobrodiní mnohých od dobročinnosti odvrací, neb alespoň výmluvou bývá. Nevděčnost jest neuznání udělených komu od jiného dobrodiní.

Člověk nevděčný neuznává a neváží sobě darů mu uštědřených, dobrodinci opomíná díky vzdávat; ano mnohdy slovy neb skutky jej uráží a za dobré zlým se odsluhuje, což jest nejvyšší stupeň nevděku.

Nevděčnost jest hnusná, ohavná nepravost, jež obyčejně z pýchy, z ctižádosti, z hrubé mysli a z převráceného srdce pochází.

Nevděčník jedná proti lásce a spravedlnosti a Bohu i lidem se protiví. Ano i sám sobě velice škodí, ježto se příště nemůže nadíti od jiných jakého dobrodiní.

„Veliké jest zlé nevděčnost, ježto vysušuje pramen božské dobroty, maří lidskou lásku, olupuje o dary, odnímá hodnost, plodí pýchu, pohrdá přátelstvím, ruší pokoj, roztrušuje pohoršení, přeje nesvárům, rozněcuje nepřátelství a hyzdí člověka před Bohem i před lidmi. *Sv. Vavřinec Justin.*

Proto již *Plato*, znamenitý mudrc pohanský, říkával: „Čtvero věcí jest těžkých, pátá jest dokonce nemožná: Sloužiti pyšnému, žádati něčeho od lakomce, obchod míti se lhářem a jednati s nevědomcem; pátá pak naskrz nemožná jest: dobře činiti nevděčníku.“ —

Slova písma svatého o nevděčnosti. Budou lidé sami sebe milující, . nevděční, bezbožní A těch se varuj. II. *Tim.* 3, 5. Muž dobrý slibuje za bližního svého a kdož ztratil stud, opustí jej. — Jména rukojmě připisuje sobě hříšník a nevděčný smyslem opustí toho, kterýž ho vysvobodil. *Sir.* 29, 19. Naděje nevděčného jako zimní led roztaje a vyhyne jako voda zbytečná. *Moudr.* 16, 20. — Kdo odplacuje zlým za dobré, neodejdeť zlé z domu jeho. *Přísl.* 17, 13.

Výroky svatých a j. Tím větší pýchou se proviňuje člověk, čím větší dobrodiní jsou, za které jest nevděčným. *Sv. Augustin.* — Otrokův způsob jest, jak brzo štěstí zakvete, uchýliti se k nevděčnosti. *Sv. Jan Zl.* — Nevděk jest kořen všeho duchovního zlého, a jakýsi vysušující a vše dobré ztravující víchr. *Sv. Aug.* — Nevděčnost jest nepřítelkyně duše, zničení zásluh, zkáza ctnosti, záhuba dobrodiní. — Nevděk jest palčivý vítr, kterýž vysouší pramen dobroty, rosu milosrdenství, toky milosti. *Sv. Bernard.* — Nevděčný člověk jest schopen vši ohavnosti, podobaje se břechťanu, jenž stromy, u nichž má kořeny, hubí. *N.* — Nevděčnost vysušuje pramen božské dobroty, maří lásku, olupuje o dary, plodí pýchu, přináší slepotu, pohrdá přátelstvím, ruší pokoj, roztrušuje pohoršení, množí na cti utrhaní, přeje nesvárům, rozněcuje nepřátelství a hyzdí člověka před Bohem i před lidmi. *Sv. Vavř. Just.* — Mnohdy se mluví o nevděčnosti, kde by se vlastně proti pýše mělo mluvit. Úmyslná nevděčnost jen u lidí zcela opovržených jest možná. Obyčejně myslí ten, jenž druhému nějakou službu byl proukázal, že více činí, nežli dlužen byl, a tento se domnívá, že skoro vždycky méně obdržel, než si zasloužil. *Poppe.* — Nemožno jest, dobře činiti nevděčníku. *Plato.*

Přísloví. Zlý nevděčný člověk na kom se domlouvá, toho pomlouvá. — Vychovaný krkavec i pánu oči vyklove. — Čiň čertu

dobře, peklem se ti odmění. — Chováš hada za nádry. — Kdo není s málem spokojen, více není hoden.

Příklady.

Lában se prokázal nevděčným k Jakobovi. I. *Mjž.* 31.

Úředník nad číšníky v domě Putifarově k Josefovi. I. *M.* 40.

Král egyptský *Farao* k potomkům Josefovým. II. *M.* 1.

Israelští k rodině Gideonově. *Soudců* 8, 33—35.

Saul k Davidovi zapomenuv na služby jeho. I. *Král.* 17.

Podobně *Hanon* král amonitský k Davidovi. II. *Král.* 10.

Demetrius k Jonathasovi. I. *Mak.* 11, 52.

Ptolomeus k Židům. I. *Mak.* 16, 16.

Jidáš Iskar. k Pánu Ježíši. *Mat.* 26, 14.

Devět malomocných k Pánu Ježíši. *Luk.* 17, 18.

Athenští nevděčnými se prokázali k Sokratovi, viz svrchu.

Císař Justinian, ačkoli moudrostí, opatrností a zmužilostí nejvyššího vůdce svého vojenského *Belisara* mnohé národy přemohl a moci své podrobil, předce uvěřiv závistivým protivníkům jeho, kteříž jej osočili, kázal mu oči vyloupati. I byl slovutný muž tento do největší bídy uvržen tak že okolo jdoucí na cestě o almužnu prosíval, říkáje: „Dejte almužnu Belisarovi, jehož štěstí povýšilo, ale závist a nevděčnost do bídy uvrhly.“

Brutus. Julius Cæsar, znamenaje mezi těmi, kteří vrazili do radního domu, aby ho zavraždili, také Bruta, kteréhož za syna přijal, upřímně miloval, otcovsky vychoval a k nejvyšším důstojnostem povolal: v bolestech umíraje vzdechl: „I ty Brute?!“ —

Basilius. Vypravuje se o Basiliovi, císaři řeckém, že jednou na lovu šíp na jelena vystřelil; tento pak se vyhnuv ráně, parohami svými císaře za opasek do výšky vyzdvihl a jistě že by ho byl usmrtil, kdyby byl nepřiskočil jeden z průvodců jeho a nepřerízl opasek králův a tak ho byl nevysvobodil. — Všickni přáli ochranci tomu, očekávajícíce, že císař štědře odmění službu jeho. Než ale Basil nemohl toho snést, aby někomu byl díky povinnován za život svůj, protož svedl naň, jakoby byl na honu vražednický chtěl jeho přepadnouti a dal ho jako svatozrádce — královraha — veřejně odpraviti. —

III. Láska neb laskavost *) proti závisti.

1. Co jest laskavost? a) Křestan má svému bližnímu všecko dobré přátí, v štěstí i v neštěstí jeho brátí upřímný podíl a jemu ku blahu časnému i věčnému všemožně přispívati. Kdo tak pro Boha činí, že je to vůle Boží, má lásku k svému bližnímu, slove laskavý.

b) *Laskavost jest ctnost*, kteroužto bližnímu pro Boha všecko dobré přejeme a jak jen možná prokazovati se snažíme a s ním všecky radosti i žalosti sdílíme.

c) Laskavost slove také *přízeň*, ježto ale není pouhým přáním, ale ráda činem jiných podporuje.

2. Laskavost se jeví a) *účastenstvím v štěstí a v radostech* bližního. Člověk laskavý svým bližním všecko dobré přeje, raduje se; když jim Bůh žehná, když jim časných statků, moudrosti, důstojenství a jiných darův udílí.

b) Člověk laskavý má *útrpnost*, když je bližní postaven v bídě a v neštěstí a truchlí s truchlícími jako všickni údové těla bolest cítí, když jeden úd nejmenší trpí.

c) Křestan laskavý je také *přívětivý* v chování svém k bližnímu; ke každému slušně se chová, je uctivý a zdvořilý.

d) Křestanská laskavost jeví se také *co úslužnost neb účinnost*, ježto nejen potřebné a prospěšné, nýbrž i služby příjemné bližnímu prokazuje.

e) Křestan laskavý hledí vše co nepříjemného od svého bližního odvrátit i *štěstí a blaho jeho rozmahati* se snaží.

3. Důvody a pohnůtky laskavosti k bližnímu.

a) Křestan má býti laskavým, že je to *vůle boží*; b) *z vděčnosti* k Bohu a k bližnímu; c) že toho *pevný svazek* celé společnosti lidské vyžaduje; d) *podle příkladu* našeho Spasitele, svatých apoštolů a jiných dobrých křestanů (v. příklady). e) *Laskavost blahé ovoce přináší*; neboť jí často sláva boží se rozmáhá, mnoho dobrého se působí a mnoho zlého se zamezuje. Ona vzájemnou úctu a lásku, zalíbení boží a nebe dobývá (v. texty).

4. Vlastnost a meze laskavosti.

a) Křestan má býti laskavý *z důvodů víry křestanské*, totiž pro Boha; b) *ke všem lidem*, jak vznešeným tak i sprostým, k bo-

---

*) Láska od laskati, tolik co milovati; a to od laditi, hladiti; srv. polské lasić = lísati se; srb. laskati, lastiti = lichotiti; r. ladiť s kěm = snášet se; láska = lichotnost.

hatým i chudým, k přátelům i nepřátelům. *c)* Má s každým jednati *upřímně* beze lsti a přetváření. *d)* Má býti *opatrný*, spravovati se podle okolnosti času, místa i osob; *e)* žádnému *se nemá vtírat* — snad v nečas a proti jeho vůli. *f)* Má *pomáhati dle potřeby*, ne však nedbalost nebo marnotratnost podporovat. *g)* Pro pouhé pohodlí nebo rozkoš bližního *nemá obětovati štěstí a bláho své*, aniž zanedbávati vyšších povinností.

5. Prostředky napomáhající křesť. laskavosti.

a) Uvažuj často důvody této křesťanské povinnosti. *b)* Přemítej často na mysli hodnost lidskou a křesťanskou svých bližních. *c)* Pomni, jak velice je laskavost prospěšná. *d)* Rozněcuj se k ní vznešenými příklady. *e)* Chraň se společnosti lidí nelaskavých. *f)* Hleď se přesvědčiti, co jiným radost neb žalost působí. *g)* Užij bedlivě každé příležitosti ku konání té ctnosti.

Slova písma sv. Nebudeš nenáviděti bratra svého v srdci svém. Milovati budeš přítele (bližního) svého jako sebe samého. III. *Mojš.* 19, 17. 18. — Nenávist vzbuzuje sváry, ale láska provinění přikrývá. *Přísl.* 10, 12. — Ve třech věcech líbí se duchu mému, kteréžto schváleny jsou před Bohem i před lidmi: Svornost bratří, milování bližních, muž a žena dobře se snášející. *Sir.* 25, 1. 2. — Druhé (příkázání) jest podobné tomu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. *Mat.* 19, 19; *Mar.* 18, 31; *Luk.* 10, 27. — Příkázání nové dávám vám, abyste se milovali vespolek, jakož i já miloval jsem vás. *Jan* 15, 12 + 15, 17. — Žádnému nebývejte nic dlužni, než abyste se vespolek milovali; nebo kdo miluje bližního, zákon naplnil. *Řím.* 13, 8. — Láskou bratrskou vespolek se milujte. — Radujte se s radujícími, plačte s plačícími. *Řím.* 12, 10. 15; 15, 1. 2. I. *Tes.* 4, 9. — Chodtež v lásce, jakož i Kristus miloval vás. *Efes.* 5, 2. — Láska bratrská zůstávejž mezi vámi. *Žid.* 13, 1. — Především pak společnou mezi sebou lásku ustavičnou mějte. I. *Petr.* 4, 8 + 1, 22. + 2, 17; II. *Petr.* 1, 7—9. — Nejmilejší, milujme se vespolek, nebo láska z Boha jest. I. *Jan* 4, 7. — Řekl-li by kdo, že miluje Boha a bratra svého nenávidí, lhář jest. — A toto příkázání mám od Boha: aby ten, kdož miluje Boha, miloval i bratra svého I. *Jan* 4, 20, 21.

Výroky svatých a j. Láskou bratrskou vespolek se milujte, přívětivě k sobě se mějte jako Pán váš, žádným nepohrdejte. *Sv. Polykarp.* — Povinnost, abychom k tomu dobru (k Bohu) přivádění byli od těch, kteří nás milují, a také, abychom sami

přiváděli ty, kteréž milujeme. Takť přijde k vyplnění ono dvojí přikázání, na němž všechn zákon záleží i proroci. *Sv. August.* — Pak milujeme bližní jako sebe, když jich nemilujeme pro některý prospěch náš, ne pro příbuznost či pro krevnost, alebrž jediné proto, že jsou účastni přirozenosti naší. *Sv. Prosper.* — Tatě pravá a upřímná láska, když si dobrodiní, kterých se jiní účastnými stali, tak všímáme, jako bychom je byli sami obdrželi. *Sv. Bernard.* — Všechna k bližnímu láska záleží v tom, abys dobro, jehož přeješ sám sobě, přál také bližnímu a zlo, což aby se tobě přihodilo nechceš, nepřál ani bližnímu. *Týž.* — Bližní milujeme jako sebe samých, když žádnému nic zlého nečiníme, a všem stejnou nákloností jako sebou samými nakládáme. *Kassiodor.* — Láska je vždy hotova, jíti zároveň s neštěstím, když není usvěčena povinností. *K. Hofmanova.* — Buď ke každému přívětivým, uctivým; můžeš časem žebrákovo dítě býti ochrancem královského syna. *N.* — Blaze nám, když se nás újmou duše dobrasrdečné a na zdejších měnivých života stezkách ochotně nám podají ruky a v potřebách nám lásku prokážou! *N.* —

Přípodobnění. Jako se ve zdi kámen kamenem drží: tak i v stavení duchovním, v církvi Kristově, jeden druhému má přát, jeden druhého podporovati. *Sv. Řehoř.* — Láska křesťanů k sobě vespolek budiž podobna oné holubičí a tichost a krotkost jejich buď jako beránkův a oveček. *Sv. Cypr.* — Láska jest poklad neubývající, ten kdo má, bohat jest; toho kdo zbaven, chudý jest. *Sv. Basíl.* — Sladkým opravdu a příjemným pokrmem jest láska, kteráž pozdvihuje zemdlelé, posiluje slabé, potěšuje zarmoucené. *Sv. Bern.* — Láska jest vazbou bratrstva, zakladatelkou pokoje a pevnitelkou jednoty. *Sv. Cypr.* — Jako jeden úd těla nezavidí druhému — ruka oku a oko ruce —: tak nezavidí láska bližnímu. *N.*

Průpovědi.

Láska matkou každé ctnosti;
máš-li lásku, k nebi dosti.
Bližnímu-li budeš přát,
slávu svou chce Bůh ti dát.

Láska láskou jen se kojí,
lásku měj, ta srdce pojí.
Kde láska, tuť i Bůh;
kde závist, tam zlý duch.

Měj se ke všem přívětivě,
jednej upřímně, ne lstivě.
Lidi slušně pozdravuj,
takto jich si nakloňuj.

Dej čest každému, jak patří,
miluj bližní, jak své bratří.
Ten kdo jiným prává,
splátu v nebi bravá.

Příslaví. Přej a bude ti přáno. — Hledej sobě zisku bez jiných nátisku. — Těžké s tím obcování, kdo jen své hubě nahání. — Ne jen všecko sobě, nech místečko také jiným. — Kdo jiným přeje, Bůh ho miluje. —

Přej a bude tobě přáno,
v čas potřeby pomáháno.

Díš, že Boha miluješ?

Bratrem zhrdáš: — pak to lež.

Miluj bližního jak sebe,
odměnou tvou bude nebe.

Kdo miluje bližního,

milovant i od něho.

Na každém místě jest poloviční nebe,
kde lidé lidmi jsou a vespolek se milují.

Památky času.

Příklady o laskavosti.

a) Biblické: *Noe* z lásky napomínal spoluobyvatelů bezbožných ku pokání. I. *Mjž.* 4—8.

Abraham, když uslyšel, že *Lot* zajat jest, přispěl mu ku pomoci. *Týž* přimlouval se za *Sodomu* — *Gomorrhhu*, aby jich *Hospodin* ušetřil. I. *Mjž.* 11, 18.

Lot prosil za městečko *Segor*, jež pro něho zachováno bylo. I. *Mjž.* 19.

Josef eg. miloval bratří svých, ač oni ho nenáviděli. I. *Mjž.* 37.

Ruben odporoval bratřím, když chtěli *Josefa* zabiti. I. *Mjž.* 37.

Mojžíš, vida trápení *Israelitů*, zabil v horlivosti *Egyptčana*, kterýž jednoho z *Hebrejských* nevinně tepal, i stal se osvoboditelem lidu. II. *Mjž.* 1, 2.

Mojžíš přimlouval se u *Boha* často za lid na poušti hynoucí.

Gedeon stal se osvoboditelem *Israele* z ruky *Medianských*. *Soudc.* 2.

Ruth tak velice milovala tchyni svou *Noemi*, že jí nechtěla opustiti. „Kdekoli umřeš,“ pravila, „i já chci pochována býti.“ *Ruth.* 1.

David a *Jonathas* co upřímní přátelé vroucně se milovali. I. *Král.* 20.

Když *David* uslyšel truchlivou zprávu, že *Saul* padl v boji, roztrhl roucho své a plakal. I. *Král.* 31.

Abdiáš ujímal se proroků, ježto král *Achab* a bezbožná manželka jeho *Jezabel* pronásledovali. III. *Král.* 18.

Prorok *Eliseus* slitoval se nad nešťastnou vdovou. IV. *Král.* 4.

Isaiáš prorok hořekoval nad bezbožností lidu *israelského*. *Isai.* 22, 4.

Jeremiaš plakal na zříceninách chrámu Jerusalemského. *Jerem.* 26.

Sdílnou lásku jevíli *sousedé* při narození *sv. Jana křtitele*. *Luk.* 1, 57.

Pán *Ježíš* z lásky stal se člověkem, trpěl a zemřel, aby celý svět vykoupil. On věčně miloval svou vlast a národ svůj: chudým evangelium zvěstoval; k nemocným a všelijak ztrápeným i k hříšníkům přívětivě a laskavě se choval; u hrobu přítele Lazara slzel a plakal nad nešťastným Jerusalemem. On o matku svou ještě na kříži se staral, svým pak apoštolům byl nejen mistrem, nýbrž i přítelem a laskavým otcem. Z lásky zůstává Pán Ježíš s námi až do skonání světa a podává se nám za pokrm k životu věčnému, — o čem všescka sv. evangelia svědčí. Dle příkladu svého mistra měli a dokazovali lásku k bližním svým i jeho *apoštolové a učeníci*, mezi nimiž zvláště sv. *Pavel*, jak čteme v listech k Římanům 9, 1—3 a ke Korintským 11, 29.

Maria jevíla útrpnost při svatbě v Káni Galilejské, i prosila svého božského Syna, aby pomohl z nesnáze.

První křesťané milovali se vespolek, nazývajíce se bratry; měli všechny věci společné a byli jedno srdce a jedna duše. *Sk. ap.* 4, 32.

„Hleďte, pravili o *křesťanech pohané*, jak se vespolek milují a my se vraždíme.“ *Tertul.*

b) Jiné příklady laskavých pohanův i křesťanů.

Titus, císař římský, rozkoší člověčenstva nazvaný, byl vzor vlídnosti a dobrotivosti na trůnu. Jeho vláda byla péče milostivého otce o milené dítky své; neb si každý den pokládal za ztrátu, kterého žádným dobrým skutkem nebyl poznamenal. Hrozný sopot Vesuvia, jímž pohřbena byla města Herkulanum, Pompeji a Stabiæ, oheň a mor v Římě byly smutné zkoušky jeho dobrotivosti. Jen škoda, že již ve druhém roce blahoplodné vlády své zemřel.

Podobně dobrotivý a laskavý byl *císař M. Ulpius Trajan*, v míru i válce stejně veliký.

Antonius císař, příjmím *Pius*, dobrý, vládl mírně a laskavě v tiché čilosti, pečliv co pravý otec jen o blaženost svých poddaných. Málo ví o něm historie, tím více ale slaven byl v srdcích vděčných milionů, kteří tichého štěstí otcovské vlády pod následateli jeho požívali.

Marcus Aurelius Antonius Philosophus, vyvolený předešlého císaře syn, leskne se mezi hvězdami první velikosti na histori-

ckém nebi. On dokázal v skutku vyřčení Platonovo: „Šťastní jsou národové, jimiž mudrcové vládnou.“ — Rozmařilost bratra jeho Vera, jež přijal za spoluvládce, tuhé války s Markomany a s Parthy, pak vzpoura Cassiova byly přísné zkoušky moudrosti Aureliovy. — Nechtě poddaných svých tísniti daněmi, vedl celou osmiiletou válku markomanskou na vlastní útraty, prodav všecky zlaté a stříbrné nádoby, všecky klenoty a skvosty své manželky. Po mnohých krutých bojích a nesnázích, kdež jedenkrát udatný císař sám s celým vojskem v zálohách nepřátelských divně byl vysvobozen, — t. modlitbou křesťanů v legii bleskohromné sloužících, kteří vojsku římskému, obklopenému nepřáteli a umdlenému, nenadálý déšť vyprosili, čímž občerstveno a zmuženo, nepřítel porazilo, — Markomani konečně jsouce skroceni, o pokoj prosili. — Markus Aurelius zemřel oplakáván ode všeho lidu.

Mezi našimi českými vladaři byli mnozí dobrotiví, laskaví, hlavně pak *kníže Václav svatý* a císař *Karel IV.*, otcem vlasti nazvaný.

Útrpnost svatých. Císař Maximin, chtěje lacině vystavěti palác, odsoudil všecky římské křesťany k těžkým ručním pracem. Svatí *Cyriak, Largus a Smaragd* donášeli ubohým dělníkům od tajných křesťanů peněžitou pomoc; byvše ale postíženi, museli i sami těžce pracovati. Když jistý stařec pod břemenem klesl, Cyriak a přátelé jeho, smilovavše se nad ním, sňali mu břímě a prosili dozorce, aby starce šetřil a práci jeho jim samým ukládal. — Tak naplnili slova písma: „Jeden druhého břemena neste.“ *Gal. 6, 2.*

Sv. Bernard z Offidi měl hned co dítě tak velikou lásku k bratrům svým, že vida je někdy, an vůli rodičů vzdorují, k otci neb matce říkával: „Já udělám, co bratr můj nechce, a má-li trestán býti, potrestejte mne.“ V osmém roce musel stáda pásiti, což bývá jiným mladíkům pramenem rozpustilosti; on však každé okamžení zasvětil modlitbou neb čtením z nábožné knihy, kterýžto krásný příklad také jiní pasáci následovali.

Sv. Roman hned z mládí zatoužil po osamělém životu; protož odebral se k opatu sv. Sabinovi do Lyona, aby od něho přijal navedení k životu nábožnému. Byv dostatečně vyučen, vyhledal si místo osamělé, aby vzdálen světa zbožný život vésti mohl. Tam přidružil se k němu bratr jeho Lupicin. Ačkoli tento byl nevlídný, přece se vespolek dobře snášeli. K nim se přidalo více spásyčtivých mužů, aby s nimi společný život vedli; proto vystavěli si klášter, v němž panovala přísná kázeň. Jako otec mezi dítkami

svými, tak vlídně a přívětivě obcova! Roman mezi bratřími, a jedině tím se od nich rozeznával, že mezi všemi nejpřísnější život vedl a chudobu nejvíce miloval. — Jako sv. Roman, tak i ty, křesťane, buď vlídným a přívětivým k bližním svým. — Vlídnot jest ovoce ducha Kristova.

Sv. Arsenius, kterýž byl po mnohá léta vychovatelem císařských princův Arkadia a Honoria, odřekl se všeliké slávy tohoto světa; vzdálil se císařského dvora i odebral se do samoty na poušť. Že se na své samotě stranil společnosti lidské, navštívil jej Maurus, jenž přebýval v jistém klášteře a za řeči tázal se ho: „Proč medle nenavštěvuješ nás nikdy?“ Arsenius upřímně odpověděl: „Mně se lépe líbí obcování s těmi, kdož přebývají uad námi. Tiť jsou jednomyslní v lásce. Na zemi shledal jsem, že nezřídka kolik hlav, tolik smyslův a že se jedni liší od druhých duchem jak obličejem.“

Bl. Benedikt Labré, syn bohatého kupce v Amelesu ve Francii, hned z mládí oddal se lásce k Bohu a bližnímu. Později byl po 13 let chudým žebrákem a při tom konal všeliké ctnosti a nabyl mnohých darův od Boha. — Pohled na žebráka, obzvláště je-li mrzákem, budí cit útrpnosti v srdci mnohého člověka; obzvláště ženské srdce obdařil Tvůrce měkkostí a to jest patrným důkazem, že zvláště od ženských žádá soucit s každým nuzným a trpícím člověkem! Nuže, křesťanské ženy a panny! važte sobě té přednosti a hleďte přirozený cit ten útrpnosti vždy víc a více ušlechtiti. Ale varujte se, abyste jak mnohé činí, na nepravou cestu neza-bloudily a pouhé citlivůstkářství (n. p. ke kočičce a pejsku) neměly za cit pravé útrpnosti.

Sv. František Sal., když se z Ženevy do Paříže navrátil, do-věděl se, že mu bylo přiřknuto právo v rozepři, jižto měl s několika zemany, kteří mu jakési pozemky upříti a odejmouti chtěli a po mnoha let z nich užitky brali. — Správce domu se snažil biskupa přemluvit, aby za to požadoval náhradu. „Chraniž Bůh!“ odvětil sv. František, „tak krutě bych se žádným nejednal, tím méně s lidmi mého biskupství a své osady, které všecky za své dítky považují a milují.“ Správce namítal, že to mnoho obnáší a že by se tím mohly soudní útraty zahraditi. „Tak znamenitým ziskem,“ doložil, „se předce nesmí opovrhnutí.“ — „Zdaž to ale není větší zisk,“ odpověděl sv. biskup, „když prominutím této náhrady získám srdce, která se byla neblahou rozepří ode mne odvrátila? To, myslím, jest lepší, než hromada peněz.“ Na to dal sv. František

zemany zavolatí, odpustil jim sumu, kterou mu měli nahraditi a tím si jich tak naklonil, že se stali jeho nejlepšími přátely.

Senesino a Farinelli, dva výteční pěvci angličtí v minulém století, neměli příležitosti slyšeti jeden druhého; však náhoda je svedla, že spolu jedenkrát na tomže divadle v tomže kuse měli hráti. Senesino hrál roli ukrutného tyrana, Farinelli pak nešťastného, přemoženého reka. V tom výjevu, když Farinelli okovy spoután počal zpívati, pohnul zpěv jeho srdcem zatvrzelého tyrana tou měrou, že Senesino, nedbaje povahy své role jemu do náručí padl a vroucně k srdci jej tiskna, veřejně vyznal, že Farinelli je mistrem zpěvu.

Schakkespier, slovníký dram. spisovatel v Anglii, navštívil jedenkrát známou paní, kterou dávno byl neviděl, již co vdovu se třemi nezaopatřenými dítkami shledal v největší bídě. — Nárek ubohé rodiny dotknul se velice jeho jemného srdce. Objav matku i dcery, mlčky odešel; však brzo se vrátiv, odevzdal ubohé vdově znamenitou sumu peněz, kteréž, sám jsa chud, od jednoho přítele si vypůjčil. — Však i to na dlouho nestačilo. Tu Schakkespier celý skormoucený slze pravil: „Dnes ponejprv lituji, že nejsem bohat, abych výdatně mohl pomoci!“

Obrázky a podobenství.

Z řeči de Laméné-ovy o lásce k bližním. — Jeden toliko den dán vám na zemi; čiňte tak, abyste jej strávili v pokoji. Pokoj jest plodem lásky; neboť abyste žili v pokoji, třeba jest snášeti mnoho věcí. Nikdo není dokonalý; všickni lidé mají vady své. Člověk jeden jest obtížen druhému a jedině láska činí břímě to lehkým. — Jest-li že nebudete snášeti bratří svých, kterak snesou vás bratří vaši? — Stojí psáno o Synu Marie: „Poněvadž miloval své, kteří byli na světě, až do konce je miloval.“ (*Jan 13, 1.*) Pročež i vy milujte svých bratří, kteří jsou na světě a milujte jich až do konce. Láska jest neunavitelná, nikdy neochábne. — Láska jest nevyvažitelná, žije a odvozuje se sama sebou a čím se více rozlévá, tím více jí přibývá. — Kdo miluje více sebe než bratra svého, není hoden Krista, jenž život položil za bratry své. Dali-li jste jmění vaše, dejte ještě i život váš a láska vám všecko navrátí. — Amen pravím vám: srdce milujícího je rájem na zemi! Ten kdo miluje, má Boha v sobě. Bůh jest láska. — Člověk hříšný nemiluje docela; on žádá, láska neprahne po všem; oko jeho jest jako oko hada, jenž vábí a přitahuje všech, aby je sežral. — Láska spočívá v hloubi duší čistých jako krůpěj rosy ve kalíšku

kvítka! O, kdybyste věděli, co jest to milovati! — Pravíte, že milujete a mnoho bratrů vašich nemají ani chleba ani výživy, ani oděvu ku pokrytí nahoty své; nemají přístřeší, kde by se uchránili, nemají hrsti slámy, na níž by odpočinouti mohli — a vy máte všeho v hojnosti! Pravíte, že milujete a jest tolik nešťastných, co pláčí a není nikoho, kdo by zaplakal s nimi; jest tolik malých dítek, které ode dveří ku dvěřím obcházejí prosit boháče, aby jim dali drobtů se stolů a prosba jejich bývá oslyšena. — Pravíte, že milujete bratří svých: a což byste tedy činili, nenávidíce jich? — A já pravím vám, kdo moha nezpomůže trpícímu bratru svému, jest nepřitelem jeho, a kdo moha, nenakrmí hladového bratra, jest vražedníkem jeho. (I. Jan 3, 14. 15.)

Přízeň neb přátelství vyobrazuje se co bohyně s rozhalenými prsy; podle stojí jilma, okolo níž břečtan se vine.

Láska k bratrům a sestrám. Štít neb oltář, u něhož tři milostnice (gracie) se objímají, značí *lásku sester*; blíženci pak (Kastor a Polux) s hvězdami na přilbách *lásku bratří* vypodobňují.

Láska vzájemná. Chtějí-li *jeleni* z ostrova jednoho na druhý přeplovati, položí jelen zadní hlavu na záda předního. Umdlen-li přední, obrátí se a položí se na zadního. Střídavě tak plovou a přispívají si vzájemně. To-li činí jeleni, co mají teprv lidé, křesťané činit? Neukážeme věru upřímnějšího srdce, jako když bližnímu svému ochotně a rádi břímě nésti pomáháme.

Ochotnost. Na náměstí hrálo si několik dítek, mezi nimiž byla i Dorotka Velebovic, děvčátko úslužné a ochotné. V tom přijde nějaká neznámá paní a ptá se, kde zůstává přednosta Neruda? Dítky se dívaly na cizí paní a jedno větší děvčátko pravilo: „Ten zůstává na druhém konci městečka v tom velikém novém domě.“ „Nemohla byste mne tam některá dovést?“ pravila cizí paní. Když se k tomu žádné z dítek nemělo, nabídla se Dorotka, že ji tam dovede. Cestou poznala paní, že je to děvčátko velmi vlídné a rozumné. Když přišly až k domu pana Nerudy, vtiskla cizí paní Dorotce stříbrný dvacetník do ruky a pravila: „Děkuji ti, žes byla tak ochotna, však my se ještě uvidíme. Jak pak se jmenuješ? či pak jsi?“ — „Jmenuju se Dorotka, otec můj jest městský poslík Veleba.“ — „Dobře,“ doložila paní, „jdi domů; já si na tebe opět vzpomenu.“ Dorotka se cizí té paní za obdržený dárek poděkovala i chvákala radostně domů. Cizí ta paní byla sestra přednosta Nerudy. Byla vdova po znamenitém úředníku, i přišla, aby se v městečku usadila. Bratr ji chtěl míti sice u sebe; ona ale, jsouc

o samotě zvyklá, najala si byt pro sebe. Sotva, že se byla do něho odstěhovala, přišla si také hned pro Dorotku i pravila rodičům, že se jí děvčátko líbí a že si ji vezme za vlastní. Rodiče byli rádi, neboť měli ještě mimo Dorotku čtyry menší děti, o jichžto ošacení a vyživení nemalou starost měli. Dorotka se měla u paní té velmi dobře a dobrá paní podporovala při tom i rodiče její. Když Dorotka dorostla, dala jí paní ta hodné věno a provdala ji za bohatého kupce. A když byla zemřela, odkázala jí také větší část mohovitosti své, an byl její jediný bratr Neruda dosti bohat a žádných dětí neměl. Dorotka si vzala potom rodiče k sobě, bratry i sestry, a pečovala o ně co dobrá dcera a co upřímná sestra.

Mraveniště. Blízko u vesničky byl malý háječek. Na pěšince ku háječku hrálo si několik malých kloučků, čekajících na své matky, až půjdou z lesa. Pojednou vypátral jeden z nich mraveniště a počal je rozhrabávat. Hoši se velice radovali, když viděli, jak ta malinká zvířátka jak o závod sem tam běhají. V tom k nim přišel hošík moudřejší i ptal se, co to zde mají? „Mraveniště,“ odpověděl jeden; „my je rozkopali; podívej se, jak ti mravenečkové sem tam běhají!“ — „To není hezké od vás, že jste jim obydlíčko jejich pobořili. Pan učitel nám povídal, že máme nechat každé zvířátko na pokoji; a k tomu jsou mravenečkové zvířátka docela neškodná a velmi pracovitá. Vám by to zajisté nebylo také milé, kdyby vám nějaký zlý člověk chalupu pobořil.“ — Sami co neradi máme, ať nikomu neděláme!

Ozvěna. Jiříček nevěděl nic o tom, že je ozvěna. Jednou vykřikl na louce: „Hej, hop!“ a hned se ozvalo také v blízkém lese: „Hej! hop!“ Tomu se divil chlapeček a zvolal: „Kdo to?“ a z háje ozvalo se také: „Kdo to?“ I vykřikl tedy mrzutě: „Hlupáku!“ a z lesa bylo zase slyšet: „Hlupáku!“ — Jiříček se zlobil a nadával pořád hůře do lesa; a všecka slova se zas věrně ozvala. On se tedy pustil do lesíčka a hledal tam všude domnělého chlapce, aby se na něm pomstil; nemohl však nikoho najít. — Běžel tedy domů a žaloval matce, že se nějaký zlý chlapec v lese schoval a mu nadával. Matka pravila: „Tentokrát žaloval jsi sám na sebe; neboť z lesa neslyšel jsi nic, než svá vlastní slova; kdybys byl přívětivé slovo do lesa volal, bylo by se ti ozvalo také z lesa.“ — Tak se děje v živobytí. Jak se chováme k jiným lidem, tak se chovají oni k nám. Jsme-li k nim přívě-

tivi, jsou oni též k nám; když ale jsme nepřívětiví, hrubí a nevlídní: tedy neočekávejme od nich nic lepšího.

Vše jen láska!

Stříkej v oheň, zraduje se plamen,
ale uhasí jej valný pramen;
láskou lakomý se přesytí.
Láska lásku tedy jen zaplaví,
nic nenávist ve světě nespraví;
láska na rub ta se rozlití.
Oheň vodu, voda oheň pije,
nebes světlo samo sebou žije
a bez zisku tvorům všem svítí.

Jahůdky.

S o u c i t.

Vy všickni zrozeni ze ženy,
což nejste těla jedna členy?
Zdaž může jeden člen co nést,
by tělo nečilo bolest?
Kdo hoře člověčí necítí,
nemá i jména „člověk“ mítí.
Všickni k sobě lásku mějme,
v neštěstí si pomáhejme. —

Ruckert.

L á s k a.

Kdybysi hory převalil
a mluvil řečmi všelikými,
bez lásky nejsi Bohu mil
ni s almužnami bohatými.
Kde nadýmá se hrdě dar,
tam lich se jeví lásky tvar.

Dobrotivá, trpělivá
je láska; křivd se nedopouští,
přeje, není závistivá,
zlé jiným ráda vždy odpouští;
nezpouzí se a nehněvá
a svého zpurně nehledá.

Slyš zákona věčného hlas;
nade vše miluj Boha svého,
a živé víry na důkaz
jen dobře čiň, varuj se zlého.
Miluj bližního jak sebe;
jen láska vede do nebe.

Ten zákon Bohem tobě dán,
na věky zůstaň tobě přední;
dle něho bude Kristus Pán
souditi tebe v den poslední.
„Co z lásky komu udělíš,
mně dal jsi“ pravil Pán Ježíš.

K. Vinařický.

L á s k a.

Hodiny jsou a to nejšťastnější,
kde nám jeden kvítek v skrytosti
více způsobuje radosti,
než křik a blesk světa nejskvostnější.

Hodiny jsou a to nejkrásnější,
kde nás dítě ve své žvavosti
více poučuje moudrosti
nežli Pláto a Kant nejslavnější.

Hodiny jsou, kde Bůh v srdci našem,
věčnost, zem i nebe přebývá,
jasněji než svity v chrámě vašem.
Tajemství však toto přetlumočí
jen ten sobě, ctí a citivá,
komu láska bělmo sňala s očí.

Kollár.

Láska totiž pravá, ne ta bájná,
nikdy sama jedna nechodí,
jako z matky se z ní narodí
hned i pravda, ctnost i nebedajná.

Kam se pohne nevinnost jí hajná
nauka čest i síla sprovedí
a co náboženství lahodí,
více nežli lkání její tajná?

Naděje a radost v tváři její
jako ranní rosa na růže
jarokvětné, spanilé se skvějí.
Láska jest všech velkých skutků zárod,
a kdo nemiluje, nemůže
ani znáti, co je vlast a národ.

Kollár.

J a b l o ň.

Synu, tamto jabloň stojí
krásným plodem stížená;
obrať k ní jen mysl svoji,
jak je k lásce stvořena.
Ruce svoje, větve dlouhé
k nebi zbožně rozpiná,
na nich co má, z lásky pouhé
ráda co má jiným dá.

Štávu sladkou včelkám přeje,
tobě dává ovoce;
pěvce jara v parnu kreje,
stín svůj sklání na chodce.
Zpomeň často, synu, sobě
na strom tento jabloní,
ať tě duch tvůj v každé době
k skutkům lásky nakloní.

J. F. R.

IV. Čistota neb cudnost proti smilství. *)

1. Co jest čistota neb cudnost a co stydlivost?

a) V šestém přikázání velí nám Bůh, abychom tělo své a tělo bližního v poctivosti měli, zachovávající čistotu podle stavu svého.

Čistota jest ctnost, kteroužto křesťan všech zlých, nečistých myšlení, žádostí, řečí a skutků vystříhati se snaží. — b) Na ochranu čistoty vštípil Bůh do duší našich stydlivost. *Stydlivost* jest vnitřní cit naší duše, kterýmž snadno znamenáme, co by proti čistotě bylo a to sobě v ošklivost берeme. Kdo na tento cit dbá a v ošklivost si берe vše, co je nepočestné, slove stydlivý a čistotný.

2. Podle rozdílného stavu jest čistota trojí a sice a) čistota *manželská* v stavu manželském, b) *vdovská*, ve stavu vdovském, a c) *panenská* ve stavu svobodném, která jest nejvzácnější a nejvznešenější ctností.

3. Podstata čistoty. a) Člověk čistotný žádosti těla krotí a rozumu podrobuje, b) v ošklivosti má všechny zlé necudné myšlenky, žádosti, řeči a skutky, ježto duši člověka poškvrují; c) vůbec všeho se varuje, zač by se před Bohem i před počestnými a váženými lidmi hanbiti musel.

4. Máme čistoty bedlivě ostříhati. a) Protože to Bůh přikazuje. b) Protože je čistota nejkrásnější ctnost, pro kterouž se člověk Bohu líbí, andělům se rovná a u všech lidí ve vážnosti jest. c) Protože činí člověka obzvláště schopným, aby Boha a bližního miloval, věci božské sobě oblíboval, dokonaleji chápal a právě křesťansky byl živ. d) Protože nejvíce vystavena jest pokušením a nebezpečenstvím. e) Protože nebe nám otvírá, bez níž žádný královstvím božím nebude vládnouti. —

*) Čistota od čistiti, cíditi; čistý = cudný, srv. lat. candidus.

5. Prostředkové k zachování čistoty a stydlivosti jsou: *a)* Častá modlitba a vroucí pobožnost k Panně Marii a k sv. andělu strážci. *b)* Časté vzpomínání na Boha všudy přítomného, na smrt a věčnost. *c)* Bdění a ostríhání všech smyslů. *d)* Strídmost v jídle a pití, zapírání a přemahání sebe samého, pilnost v pracích a zaměstnáních stavu svého. *e)* Pečlivé vystříhání se nebezpečných schůzek a všech příležitostí, kde by naše stydlivost a čistota porušení vzíti mohla.

NB. O té ctnosti obšírněji jednáno v 6. příkáz. v. III. str. 364.

Slova písma svatého. Nesesmilníš. II. *Mojž.* 20, 14. — Dokonalý budeš bez poškrvny. V. *Mojž.* 18, 13. — O jak krásné jest čistotné plémě v skvělosti; nesmrtelná zajisté jest památka jeho. *Moudr.* 4, 1. — Neporušitelnost působí, aby byl člověk blízko Boha. *Moudr.* 6, 20. — Všeliká vážnost není hodna (dostatečna) zdrželivé duše. *Sir.* 26, 20. — Jsouť panicové, kteří se sami v panictví oddali pro království nebeské. Kdo může pochopiti, pochop! *Mat.* 19, 12. — Toto pravím podle dopuštění, ne podle rozkazu: nebo chci, abyste všickni tak byli (zdrželiví) jako já. I. *Kor.* 7, 2. — Prosím vás bratří skrze milosrdenství boží, abyste vydávali těla svá v oběť živou, svatou, Bohu libou. *Řím.* 12, 1. — Ovoce ducha jest: zdrželivost, čistota. *Gal.* 5, 22. — Tatě zajisté vůle boží, posvěcení vaše, abyste se zdržovali od smilstva, aby uměl jeden každý z vás nádobou svou vládnouti v posvěcení a cti. I. *Tes.* 4, 3. 4. — Nepovolal nás Bůh k nečistotě, ale ku posvěcení. I. *Tes.* 4, 7. — Kteří pak jsou Kristovi, ti tělo své ukřižovali s hříchy a žádostmi. *Gal.* 5, 24.

Výroky svatých a j. Čistota panenská a zdrželivost nezáleží jen v bezpoškrvnosti těla, nýbrž i v ušetření a poctění ho slušnou úpravou i v stydlivosti, tak aby dle vůle apoštola žena nevdaná tělem i duchem svatá byla. *Sv. Cypr.* — K zdrželivosti pokladu hledíce straňme se všeho, co by mu škodno a záhubno bylo. *Týž.* — Zdrželivost a čistota blízkého Bohu člověka činí. Kdež ta přebývá, tuť i Bůh; ona království nebeské zaslibuje, člověka do nebe uvozuje. *Sv. Isid.* — Čistota jest ctnost, k jejímuž vykonávání Bůh-li nám nepřispívá, naše síla nepostačuje. — Bůh však udílí sílu jedině tomu, kdož ho za ni prosí. *Sv. Alf. Lig.* — Šestero jest, co čistotu udržuje neporušenou, totiž strídmost, činnost, přísný života způsob, krocení smyslův, počestná řídká řeč a vyhýbání se příležitosti: osobě, místu, času. *Kassiodor.* — Nejvznešenější krása

nečistotou se zohyzďuje; naopak zas čistota i nehezku osobu příjemnou činí. *Zapová.*

Přípodobnění. *Sv. Efrem* jmenuje čistotu životem ducha; *sv. Damian* nazývá ji královnou ctností a *sv. Cyprian* dosažením vítězství. Čistota jest všech ctností ozdoba; ona lidi blízké andělům činí. *Sv. Fr. Sal.* — Čistota podobá se zrcadlu, jemuž lehký dech skvělost odjímá. Pouhým pohledem nenadále může člověk o čistotu přijíti. Bdi tedy vždycky. *Humbert.* — Jak krásný jest na jaře květ stromu: tak krásné jest zardění čistého mládence neb počestné panny. *N.* — Čistota podobá se lilii, již každý prášek znečišťuje. Čistota jest jako zrcadlo, kteréž nejmenším dechnutím svého lesku potrací; jen že plama na zrcadle sama se ztrácí, ale škvřna na duši dechem pokušení způsobena často zůstává. *Humb.* — Stydlivost a skromnost jsou nerozlučné družky ženského pohlaví; odejde-li jedna, druhá pospíchá za ní. *Památky.*

Jediným dechnutím zakalí se sklo; tak nevinnost dítek slovem jediným porušení bere. —

Průpovědi.

Vzácnější nad perly, zlato
nad poklady života
jesti, tak měj pevně za to,
bezúhonná čistota.

Čistota co růže vadne,
jí se dotkni, hnedle chřadne.
Bůh si zvláště libuje
tam, kde čisté srdce je.

Ñade všechny ozdoby
mladé ženské osoby,
jsou tiché, domácí ctnosti
a perlička nevinnosti.
V tom si Pán Bůh zvláště libuje,
kdo mu čisté srdce daruje.

Ctnost panenské nevinnosti
jest podobna spanilosti
květu růžového,
ješto nejen svou sličností
pak i vůle lahodností
k sobě láká každého.

Přísloví. Počestnost trvá na věčnost. — Ozdoba žen ctnost a dobré mravy. — Čistota vede k Bohu člověka. — Kdo poctivost jednou ztratí, tomu se víc nenavrátí.

Obrázky.

Nevinnost.

Prostá nevinnost měkce si ustele,
na slámě vlastní, nezkalené vinou;
nemá zlata nahrnutého;
však ale má blaženou duchovnost.

Klácel.

Perla nevinnosti.

Drahou perlu nevinnosti
měj, panenko, ve vážnosti;
té si všímej víc než zlata,
ta ti budiž milá, svatá!

Muza mor.

Čistota.

Bez lilije nelze vínku
děvy čelo zdobiti:
bez čistoty nelze srdci
milost rajskou cítiti.

Ad. Vlček.

Holubinka.

Aj holubinko, jak jsi milá,
vždycky čistotná, pěkně bílá!
Chci si jako ty
hledět čistoty.

V. Bíba.

Příklady o čistotě.

a) Biblické: Čistoty, aby *Josef eg.* neztratil, volil raději jíti do žaláře a trpěti. I. *Mjž.* 39.

Čistotu milovala *Sára*, i za její zachování se modlila. *Tob.* 3.

Čistoty milovný byl *Job*; neboť učinil smlouvu s očima svýma, aby nepohleděl na ženu (cizí). *Job.* 31.

Čistotu než by porušila *Zuzana*, raději na smrt šla. *Dan.* 13.

Čistotu zachovala *Judith*, vdova, která po smrti manžela svého jiného muže nepoznala. *Jud.* 8 a 15.

V čistotě Bohu sloužila *Anna*, vdova, dcera Fanuelova. *Luk.* 2.

Čistotná byla *Maria*, nebo bez poškrvny panenství z Ducha sv. počala. *Luk.* 1.

Čistotu zachoval *Jan křt.*, předchůdce Páně.

Čistotou se stkvěl *Jan evg.*, proto stal se miláčkem Páně a při poslední večeři na prsou Kristových odpočíval. *Jan.*

b) Jiné příklady. Mnozí svatí a světice boží vyznamenali se ctností sv. čistoty, jak o nich při 6. přikázání vypravováno. Zde ještě některé příklady připojujeme:

Jak velice milovníci studu a čistoty *první křesťané* byli, vykládá sv. otec *Justín* v obraně své, kterou císaři Antonínovi podal: „My křesťané, prvé než jsme víru přijali, byli jsme všelikým rozpustilostem oddáni; nyní pak milujeme toliko čistotu; nebo víra naše zapovídá nám netoliko skutky nečisté, ale i slova i myšlení. To učení víry má mezi námi tak dobrý účinek, že bych tobě, o císaři, mohl ukázat osoby obojího pohlaví ve všech státech, které již více než 60 let mají a ještě čistoty své neporušily.“

Sv. Anežka, jsouc vychována v bázni boží, hned v prvním věku slib panenské čistoty učinila a raději smrt podstoupila, než aby slibu tomu stala se nevěrnou. — Mimo nejbl. pannu Marii, sv. *Cecilii*, *Lucii*, *Voršilu*, *Theklu* a j. ctí se sv. *Anežka* co ochránkyně nevinnosti, k nížto se ty, křesťanská mládeži, utíkej, zvláště pak v čas pokušení, ji za ochranu a přímluvu vzývej.

Podobně sv. *Cecilie* vzdálena světa, zcela oddala se Bohu a

slibem ustavičné čistoty zaslíbila se Pánu Ježíši, svému nebeskému choti, kterého si vyvolila. — Jen z poslušnosti k rodičům provdala se za šlechtného mladíka Valeriana, s nímž co sestra s bratrem žila, i v stavu manželském čistotu zachovala. — Vy, křesťanští manželé, alespoň v manželství strídmost a věrnost zachovávejte. (II. *Tim.* 1, 7.)

Také *sv. Lucie* Kristu se zasnoubila. Mladík, jenž marně o ruku *sv. Lucie* se ucházel, ze msty ji udal jako křesťanku; proto byla mučena a odsouzena k smrti. — *Sv. panna* neohroženě soudci svému odpovídala, aniž muk se strachovala. — Když hrozil vladař *Lucii*, že dá čistotu její zmrhati, odvětila *sv. panna*: „Tělo nikdy nebude poškrvněno, dokud duše nesvolí.“ Marné bylo snažení, aby *sv. pannu* zbavili čistoty; stála nepohnutě, i v plameni zůstala neporušena; až jí popravce probodl hrdlo, tiše skonal, duše pak čistá povznesla se k svému Spasiteli. — Tak i ty, křesťane, budiž věren až do smrti a dá tobě Pán korunu života.

Sv. Markéta (což znamená perla), ježto z rodičů pohanských narozena, však od své chůvy po křesťansku byla vychována, hned co děcko slíbila Bohu, zůstati pannou. Byla velmi sličná a bohabojná. Když dosáhla 15. roku, že se nechtěla státi manželkou hrdého vladaře *Olibria*, byla co křesťanka ukrutně mučena a sřata. — *Sv. Markéta* nosila vším právem své krásné jméno „perla.“ Čistota panenská jako perla zdobí křesťana a veliké požívá ceny u Boha i u lidí. O, křesťanská duše, staniž se i ty *Markétou*, t. j. perlou čistou k radosti Pána Ježíše a k ozdobě jeho svaté Církvě! —

Že služka *sv. Pontamiana* svému pánu vabícímu ji k nečistotě statečně odpírala, obžalována jest křivě od něho u vladaře pohanského, že se rouhala jako křesťanka bohům a císaři. I rozkázal vladař kotel plný smůly připravit i oheň podložiti; pak řekl děvečce: Buď jdi a poddej se vůli pána svého, anebo do té vřelé smůly hozena budeš. Ona pak řekla: Poruč vladaři, ať mne spustí zvolna do kotle, ale tak, jak jsem přioděna, abys viděl, jakou trpělivostí mne ozbrojil Kristus. I stalo se, jakož sobě žádala. Ztratila sice život časný, ale zachovala čistotu a obdržela dvojnásobnou korunu t. panenství a mučeníctví. — Více příkladů v. díl III. str. 369 a 370.

Obrazy a podobenství.

Čistota neb cudnost vyobrazuje se jako bohyně mladá a stydlivá v bílém rouše, anáž zastřená závojem drží v ruce znak nevinnosti, — bílou liliji. — Také *cudnost* bohyní Vestou se vpodobňuje.

Nevinnost — panna mladistvá, bíle, však jednoduše oděná, drží v ruce liliji a hraje si s beránkem. — *Labuť* znamená nevinnost mravů.

Lilie bílá. Na Golgotě matka boží pod křížem upí, bledá jsouc jako stín; žalostivě rukama lomí a od země vzhůru teskně pohlíží. Zemdené zraky obrací k Synovi svému k Synu božím. Se dřeva sv. kříže pohledne Kristus dolů k ubohé božským zrakem svým a vleje útechy blahé do srdce matčina. Sklesne hasnoucí oko jeho s matky milé k zemi siré. I vzbudí obraz matky boží, panny čisté v zemi plodné; aj lilie bílá vykvetá z trávy. Beze skvrny, čistou jak padlý sníh nese klidně a důstojně korunu v sluneční září. Stkví se světlem boží pravdy, dech její pozdravení andělské. Matka Páně z lilie mluví k pannám cudným: „Buďte čisty, bez poškrvny zachovejte šat svůj panenský!“ —

Šat nejkrásnější. Kupec v hedbávných tkaninách obchod vedoucí přišel jednou na hrad, kde matka Zdence, dceři své, dovolila dykyty sobě na šaty vybrati. Zdenka nemohouc se dlouho rozmysliti, kterou by barvu si měla voliti, pravila konečně: Rozsudejte maminko sama, která by mně barva nejlépe slušela, zelená-li, čili žlutá nebo modrá? Matka se usmívajíc odpověděla: „Já bych myslila, bílá je barva nevinnosti a červená stydlivosti!“ — Nevinnost a stydlivost šat je panny krásný dost. —

Šatnice. Marie stála před otevřenou skříní se šatstvem a nevěděla, které šaty by měla obléci. „Maminko, pravila, prosím vás, povězte mi, která barva mi nejlépe sluší?“ — „Bílá, dceruško!“ odpověděla matka, „to je barva nevinnosti a červená to je barva stydlivosti.“ —

Zázračná bylina k zachování čistoty. P. Arvaz a P. Faber z tovaryšstva Ježíšova měli volný přístup ke dvoru španělského krále Filipa, kde všecky dvorní dámy, z nichž mnohé byly mladé a velmi spanilé, zpovídali. Mnozí se divili, že v takových okolnostech tak mladí knězi čistotu zachovali. Král sám při vhodné příležitosti mluvě s P. Arvazem, pravil: „Slyším, že členové řádu Ježíšova nosí při sobě bylinku, ježto má moc čistotu zachovati.“

P. Arvaz, jsa vtipný a dvorný odpověděl: „Ano, Vaše Veličenstvo, tak jest!“ — „Řekněte mně,“ dí král, „jaká jest to bylina?“ „Pane,“ odvece kněz, „bylina ta k zachování čistoty jest bázeň boží, anaž má tu divotvornou moc, že zlého ducha nečistoty zahání.“

Učení Parsů.

Čisté jako světlo buď tvé živobyťi,
světlu každý skutek tvůj se podobej,
ani mráček neměj ve tvém duchu zbyťi,
všemu jasnokalícimu výhost dej.

Sám-li žiješ, nebo by se s druhy bavil,
nade všecku rozkoš o to stůj,
jak bys ani poskvrnou se nezohavil,
aby slunce obrazem byl život tvůj.

S. K. Macháček.

První skvrna.

Musíš-li jít blátem po ulicích
v nových botách, nebo ve střevících,
o, jak opatrně po prstech
po čistých jen šlapeš kamenech.

Ale když se jednou zamazaly,
už se brodiš vodou, blatem, kaly. —
Dítě, střež jen čistou duši svou
před tou první hříchu poškvrnou!

J. K.

Otcovo naučení.

Pohleď, milá dcero, na toto zde kvítí,
jak se krásou jeho cclá louka třpytí!
Přijde tuhý příval za parného léta:
a po krásném kvítí v krátce bývá veta.

V útlém věku mladém jste vy, milé dítky!
povahy té, které tyto jarní kvítky. —
Utůž srdce svého záhy proti zlému,
těžko bývá snéstí bouři srdci mdlému.

Tebe nejkrásnější šlechtíž nevinnosti
drahé roucho, poklad svatě počestnosti;
nejslavnějším leskem stkví se ctnosti krása:
věř, ta nejvzácnějším šperkem tě opásá. —

Ludmilo má drahá! tyto jsem v té době
věrné, otcovské chtěl výstrahy dát tobě:
Šťastná's, chtít-li budeš toho šetřit všeho, —
sobě k blaženosti, v rozkoš otce svého. —

Jiří Palkovič.

V. Střídmost*) v jídle a pití proti obžerství a opilství.

1. Co jest střídmost? a) Bůh, dobrotivý Stvořitel náš, kterýž nám život dal, dává nám také, čehož k zachování téhož života třeba, totiž pokrmy a nápoje, jichž máme k tomu cíli, tak

*) Střídmost, střídmý od střed, středa, střída = prostředek; kdo středu v jídle a pití se drží, je střídmý.

a tolik užívatí, abychom hlad a žízeň ukojili, život zachovali, síly k práci nabyli a zemdlené tělo občerstvili.

b) Kdo tak a tou měrou jí a pije, jak a pokud toho třeba k zachování života, ani mnoho ani málo, střední se v tom drže cesty, aby to neškodilo zdraví a nepřekáželo v konání povinností: jest člověk stříd mý.

c) Střídmost jest ctnost, kterou křesťan svou tělesnou žádost, svůj chtíč na uzdě drží a jen tak a tolik pokrmů a nápojů požívá, jak se to s rozumem a s vůlí boží srovnává. „Střídmost jest ukojení tělesného pudu dle míry přirozené potřeby.“ *Klácel.*

d) Má pak střídmost své meze, stojíc uprostřed nestřídmosti a přílišné skrovnosti v jídle a v pití. — Podobně jako nestřídmostí škodí si člověk i přílišnou skrovností na svém zdraví a činí se neschopným k svému povolání a jednáje proti vůli boží, hřeší. — Rozum i náboženství káže, aby křesťan pokrmů i nápojů v pravé míře požíval.

e) Předce však se střídmostí dobře se snáší p ůst, když totiž křesťan v ustanovených od církve časích masitých pokrmů se zdržuje neb ujmu sobě činí v jídle a pití (o čemž více jednáno v III. 3. círk. příkázání).

2. Důvody a pohnůtky k střídmosti. Křesťan má býti stříd mý a) poněvadž je to vůle boží, aby v jídle a pití míru zachovával; b) že střídmost přispívá ku zdraví těla i duše; c) člověk stříd mý snadno koná práce a povinnosti stavu svého a zachovává si jmění, čest, vážnost a spokojenost; d) kdežto nestříd mý zdraví těla i duše hubí, přivádí se do nemoci a hříchů, činí se nespůsobným k práci a ku konání svých povinností; chudobu, bídu, mnohé bolesti a především smrt si připravuje; e) proto nás písmo sv. na mnohých místech k střídmosti povzbuzuje (v. texty).

3. Pravidla střídmosti. a) Křesťan stříd mý požívá vždy jen takových pokrmů a nápojů, ježto jsou stavu a jmění jeho přiměřeny a neškodí zdraví, spíše prospívají tělu i duši.

b) Byť i byl zámožný, neshání se po lahůdkách z pouhého labužnictví, nýbrž jí a pije, aby žil a mohl konati své povinnosti; přece však časem n. p. o slavnostech, lepších krmí si přeje, ovšem bez překročení mezí křesťanské střídmosti.

c) Stříd mý jí a pije v pravý čas, ve všem zachovává pořádek.

d) Jí a pije mravně a spůsobně, nikdy více než třeba k zachování zdraví a života.

e) Časem si v jídle a pití ujmu činí a co zbylo, chudýn a nuzným k ulevení bídy obětuje.

f) Křesťan požívá pokrmů s vděčností k Bohu, svému dobro-
tivému dárci; proto neopomíná před jídlem i po jídle se modliti

g) Když byl své tělo posilnil, koná opět horlivě své práce a povinnosti.

Napomenutí. Buď tedy, milý křesťane, vždy střídmy v jídle a pití. Abys pak snáze zachoval střídmost, buď pamětliv zlých následků nestřídmosti a varuj se všech příležitostí zvláště takových společníků, kteří by tě sváděli k pití. Kdyby pak tě předce tělesná žádost vábila, vzpomeň si na Pána Ježíše, an pně na kříži žíznil trápen, žlučí byl napojen. Také si připomeň, jak mnoho jest lidí kteří těžce pracovati musí, nemajíce čím by hlad a žízeň ukojil a se posílili, a předce jsou spokojeni. — Konečně pros Boha za dar a zachování křesťanské střídmosti.

Slova písma sv. Požívej jako člověk střídmy těch věcí, kteréž se tobě předkládají, aby nebyl v nenávisti, když by mnoho jedl. Nebuď přílišný, aby snad neurazil. Nevztahuj prvé než jiní ruky své, ani první z nich žádej píti. — Jak dosti má člověk vycvičený na mále vína; ve spaní nepotíží tebe a nepocítíš bolesti. *Sir.* 31, 19—22. — Blahoslavená země, jejížto knížata jídají časem svým pro posilnění a ne pro ožralství. *Kaz.* 10, 17. — Rovněž tak jako život lidem, jest víno v střízlivosti; budeš-li je píti mírně, budeš střízliv. *Sir.* 31, 32. — Nebuď lakotný a nekvap na každou krmí. Kdo jest střídmy, přiloží života. *Sir.* 37, 32—34. — Šetřte se pak, aby snad nebyla obtížena srdce vaše obžerstvím a opilstvím. *Luk.* 21, 34. — Buďte že jíte nebo pijete, nebo cožkoli činíte všecko k slávě boží činite. *I. Kor.* 10, 31. — Nedal nám Bůh ducha bázně, ale moci a milování a střízlivosti. *II. Tim.* 1, 7. — Střízliví buďte a bděte. *I. Petr.* 5, 8. — Oblectě se v Pána Ježíše Krista a nemějte péče o tělo podle žádostí. *Řím.* 13, 14.

Výroky svatých. Střídmosti a skromnosti všecky vyučujte. v ní také sami obcujíce. *Sv. Polykarp.* — Střídmost jest rozum-
ným způsobem uspořádané zdržování se pokrmů. *Sv. Tom. Aq.* — Také střídmost zachovávej v pokrmích. Nejez do sytosti, ale tělo své skrocuj skromností. Přivykej se rád a často postiti a od pokrmů se zdržovati. *Sv. Isid.* — Ne k chlipnosti nebo k pře-
sycení, nýbrž toliko aby se tělo zachovalo, pokrmů užívati stačí. *Týž.* — Apoštol Páně nepsal Timoteovi vůbec: Vína užívej, nýbrž „skromně vína užívej“, (5, 23) ne žeby on toho napomenutí a rady

byl potřeboval, alebrž že jest nám toho třeba. Tou příčinou nám v požívání vína míru a meze vykázal, tolik jen pítí prikazuje, co by zdraví podpíralo a nikoli nemoc přinášelo. Jest nám zajisté třeba pokrmů a nápojů dle času a potřeb odměřovati a nijakým během potřebu nepřestupovati, aniž sluší čeho nemoudře a nepředloženě konati. *Sv. Jan. Zlat.* — Bez jídla a pítí nelze, aby obstálo tělo lidské: přítomen tu musí býti rozum, abychom takové a tolik potravy požívali, kterouž by tělo nebylo obtíženo, aniž svoboda duše potlačena. *Sv. Jarol.* — Skrovný pokrm a život vždy lačný daleko předčí nad posty třídní. *Týž.* — Strídmost jest veškerých ctností matkou, rovněž jako opilství všech nepravostí původem. *Origenes.* — Strídmost jest ochrana mysli a smyslů i veškerých údů, ohrada to čistoty a stydlivosti, přátelství a míru služka; počestnosti společnice a všechných nepravostí zapuditelka. *Sv. August.* — „Réva vlastně tři hrozny vydává: jeden k posile, druhý k rozkoši, třetí k pošetilosti“, říkávali *staří*, pročez skrovně vína užívej. *N.*

Připodobnění. Jako zdrželivost všecky tělesné žádosti podtíná, rovněž zničuje všecky duše ctnosti nešlechtná hltavost. Aniž může kdo k vrchu ctnosti se přiblížiti, jest-li že prvé nepotlačí obžerství. *Sv. Isid.* — Pro mlsnost vyhnání jsme byli z ráje; strídmostí ho zase dobývejme. *Sv. Řehoř.* — Strídmost jest abecedou duchovního života. *Sv. Vincenc z Pauly.*

Průpovědi.

Strídmost v jídle, v pítí
co ušetří, chudé sytí;
přestává na mále,
šťastna zde je stále.

Ten, kdo strídmě jí a pívá,
pevné, stálé zdraví mívá.
Budiž strídmý v jídle, v pítí,
prodloužíš si živobyťi.

Není člověk na tom světě proto,
aby v rozkoše se ponořil,
má pozemské dary k tomu pouze,
by jich moudře, strídmě použil.
Kdo se podle toho zachovává,
ku blahu si pevný základ dává.
Jez a pij jen proto, bysi žil;
proto nežiješ, bys jedl, pil.

Doucha.

Přísloví. V duši míra. — Přirození na mále přestává. — Dokud člověk zdrav, je voda mu sladká. — Hlad je nejlepší kuchař. — Máš-li chléb a vodu, nemusíš mít hladu.

Obraz. Strídmost v jídle a pití má přes levé rámě uzdu zavěšenou; v jedné ruce drží chléb, v druhé malou číši.

Příklady o strídmosti.

a) Biblické: Strídmý byl *st. Tobiáš*, i o to málo což měl, v zajetí assyrském s bratry svými se sděloval. *Tob.* 1, 14.

Strídmý byl i *ml. Tobiáš*, nebo po tři dni a noci se modlil a postil, než pojal Sáru, dceru Raguelovu, za manželku. *Tob.* 6.

Strídmý byl *Daniel a mládenci isr.* při stole krále Nabuchodonosora, jejichž obličejové právé proto byly krásnější a plnější, než ostatních, kteří královských pokrmů požívali. *Dan.* 1.

Eleazar, jsa strídmý nechtěl požívatí masa vepřového proti zákonu božimu. II. *Mak.*

Sv. Jan křt. požíval za potravu lesní med a kobylinky, ježto, jak dí sv. Augustin, bydle na poušti, z řeky Jordanu ryb dostatek míti mohl.

Kristus dal nám zvláštní příklad strídmosti, an po 40 dni a noci se postil až zlačněl. *Mat.* 4.

Mezi *apostoly* sv. *ap. Pavel* strídmostí se vyznačoval, ku které ctnosti i biskupy napomíná. I. *Tim.* 3, 2; — Korintským pak píše: Pohoršuje-li pokrm bratra mého, nebudu jísti masa na věky. (8, 13.)

Sv. Timotheus, jenž znal ducha Kristova, tak přísně tělo na uzdě držel, že si ani vína nepřál, ač ho při časté churavosti zapotřebí měl; pročež ho sv. Pavel napomíná, aby pil trochu vína. I. *Tim.* 5, 23. A což máme říci o těch, kteří se oddávají nemírnému pití vína a jiných nápojů opojných? Sv. Pavel nedí: „Pij vína co chceš,“ nýbrž jen „trochu vína“, na důkaz, že není jen ten opilcem, kdož se opíjí až do nemoty, nýbrž i ten, kdo peníze promrhá nebo zdraví, chuť a statečnost ku práci pitím si kazí. Ach, jak mnoho je na světě i mezi vzdělanými opilců; ano zdá se to býti známkou osvěty, býti otrokem opilství! —

b) Jiné příklady ze života svatých a ctnostných křesťanů.

Sv. Pavel eg., první poustevník, utekl se z bázně, aby pro nastávající muka Krista nezapřel, do pustin, v nichž dlouho bloudil, až konečně mezi skalinami příhodnou jeskyni našel. Tam přebýval 90 let, živ jsa toliko ovocem vysoké palmy, anaž se nad tím osamělým hvtem vzhůru pnula a jejíž listím se odíval. Zrovna

v jeskyni se prýstící a v blízkém písku se traticí pramen poskytoval mu nápoje.

Sv. pap. Pius V. († 1572.) za doby své šestileté vlády vydal skoro tři miliony tolarů na almužny. Sám ale byl živ tak chudobně, že ho strava nestála denně než 24 kr. Povždy střídme byl živ a tak přísně půst zachovával, že nejedl než trochu polívky, dvě vejce a koflíček vína s vodou. Již z mládí dvakrát se téhodně postíval a to zachovával také co kardinál i co papež. Jak se postil v nemoci v. III. str. 623. A jako pap. Pius sám byl milovník střídmosti, tak i u jiných rád to vidíval. Jedenkrát byl hostem u jistého biskupa, který připravil skvostnou hostinu. To však se Piovi nelíbilo; pročež brzo vstal od stolu, řka: „Kdybych se zde dlouho podržel, byl by náklad ještě větší a to by bylo pro chudé veliká ujma; nebo což tu za jeden den mně k vůli se snáší, mohl by se chudý lid nasytit na celý týden.“

Sv. Oton, biskup Bamberský, požíval toliko stravy sprosté, vybranějších jídel se ani nedotekl. Když jednou draze koupená štika na stůl přišla, pravil: „Chraniž Bůh, abych za jeden den sám jediný tolik peněz protrávil! Doneste pokrm tento mému Pánu Kristu, dejte jej některému nuznému neb churavému; já jsem zdrav a mohu se chlebem uspokojit.“ —

Mladý Theodosius, jenž z osvícené rodiny pocházel, povzdychnul sobě pokaždé, kdykoli stůl otce svého vzácnými a vyhledanými pokrmy pokrytý spatřil. „K čemu, pravil, hojnost tato, ježto člověk k uživení svému tak málo potřebuje?“ Sám pak jídal tak skromně, že sobě často vrtochy dělal, zdali se jídlem neprohřešil. Také častěji říkával: „Nestřídmost jest pramen nesčíslných hříchů; střídmost jest ale výborný prostředek zachovati se v milosti boží a prospívati ve všeliké ctnosti.“ Jsa více andělu než člověku podoben, odebral se Theodos na věčnost s mnohými zásluhami a s bezpečnou nadějí, že tím více bude požívati na věčnosti, čím méně požíval na světě. —

Sv. Ambrož, biskup mediolánský, jenž střídme byl živ, modlíval se k Bohu takto: „Prosím tebe, o nejdobrotivější Bože, abych v požívání pokrmu a nápoje nikdy přikázání tvého nepřestoupil, ale abych pokrmu a nápoje požíval vždycky tak jako nemocný léku, totiž ne z pouhé rozkoše, ne zbytečně; ale jen z potřeby.“

Starý rolník. Mikuláš *Serarius* vypravuje událost, jížto sám byl očitým svědkem. Před několika lety — píše Serarius, — když jsem cestoval přes hory, ježto Elstasy a Lotrinky dělí, zavítal jsem

v klášteře Senonském, kdežto jsem obědval. Opat téhož klášteřa pozval mimo jiné také starého rolníka z hor, jenž sto a několik let čítal, k stolu. Pozvaný přišel na rychlo pěšky. Zasedlo se k stolu; pokrmů i nápojů bylo v hojnosti a všickni hosté byli veselé mysli. Jen stařeček seděl zamyšlen, něco po tichu brumlaje. „Co pravíš, milý otče?“ ptal se opat, „snad se ti něčeho nedostává? jen řekni upřímně a hned bude spomožino!“ Stařeček odpověděl: „Ano, to si právě povídám, kdybych býval často za tak hojným stolem sedával, že bych tak dlouhého věku byl nedosáhl.“ — Nikdo starci nemohl na to odpovědět; slova jeho byla bohověstná, jako hlas ze svatoboru. — Když pak bylo po jídle, starý rolník pravil ke mně (Serariovi): „Tento můj koník mne bohdá, ještě dnes domů donese!“ — K tomu dokládá zmíněný Serarius: „Žádná morová rána neškodí tak člověku, ani sekera není životu tak nebezpečna, jako nestrídmost. Kdo se jí oddá, brzo sestárne a před časem do hrobu klesne. — Strídmost pak zachovává zdraví a prodlužuje život člověka.“

Jádrná domluva: Sokrates požíval vždy pokrmů a nápojů sprostých a laciných. V létě, v zimě nosil šat ze sprosté látky; z deště a nehod si nic nedělal, říkávaje: Hleď, by co možná nejméně potřeboval. Jednou si mu kdosi stěžoval, že je v Athenách vše náramně drahé a jmenoval purpur, vzácná vína a přemnohé jiné věci, ale samé skvosty a pamlsky. Místo odpovědi vedl jej Sokrates do několika krámů, kde se obyčejná potrava prodávala, a hle, chléb, mouka a všecka jídla byla velmi laciná. Pak ho vedl do skladu, kde sprosté látky na šat měli — a i tu bylo všecko laciné. — Když vyšel ven, dí rozmařilému boháči Sokrates: „Tys pravil, že je v Athénách draho; avšak shledal jsi všecko laciné.“ —

Skrovná večeře. Jistý boháč, prohýřiv všecko své jmění, musel se pak spokojiti skrovnou a sprostou stravou. Jedenkrát zastana ho mudrc *Diogenes* při večeři, an pojídá několik špatných oliv, pravil mu: „Kdybys byl takto snídával, nemusel bys' nyní takto večeřeti.“

Spolky strídmosti se před léty utěšeně rozmáhaly, však nyní bohužel! na větším díle zanikly. — O nich píše † děkan slabecký Jak. Macan ve svém „Výboru příkladů“ takto: „Zatím se církvi svaté blíží radostná doba, kde aspoň vzhledem strídmosti bohdá zlatého věku se dočká. — Čtouce jak sbory, spolky a ústavy strídmosti vznikají a se rozmahají, musíme vyznat, že jest v tom patrný prst boží. Nejvíce tyto blahoplodné ústavy vznikají v Ame-

rice, jak p. Salzbacher kanovník vídeňský v popsání své cesty do Ameriky r. 1842 vypravuje: V Anglicku, kdež P. Mathev apoštol střídmosti zvaný, již r. 1843 přes 70000 lidí k střídmosti přivedl; v Irsku, kdež takřka divy se dějí, neboť tam přes 500.000 lidí slibem střídmosti se zavázalo; v Švédsku, kde král Oskar na všech svých statcích vinopalny zrušil. Také v Slezsku, Polsku a jinde se spolky ty ujímají. — To vše i na mravnost blahodějně působí; nebo dle svědectví duchovních i světských úřadů jeví se všude větší chuť ku práci, chrámy jsou plnější, život domácí tišší a spokojenější, výstupky a nepravosti řidší.“ — A nyní?!

Domácí lékař.

Ai, vy páni! co děláte,
že do roka sílu peněz
daremně za líky dáte? —
Já jináče poradím,
lékaře vystrnadím,
a že mi za pravdu dáte,
o to se vsadím.

Já jsem také postonával,
a při každém zakašlání
lékaře na radu brával.
Tu mne hlava bolela,
tu zas noha brněla;
nemoc, ač jsem polehával,
z těla nechtěla.

Teď jsem ale, věz to světe!
zdráv a čerstvý jako ryba,
mladost mi na tváři kvete.
Lékaře teď v domě mám,
jenž mne léčí sám a sám;
já mu za to, poslechněte!
krejcaru nedám.

Jen že z pouhé náklonnosti
vždy jej u tabule mívám,
jen když vzácné přijdou hosti,
tuť on trochu se zdrahá;
ač do mísy nesahá
ale jídla slušně dosti
ztrávit pomáhá. —

Arci, žeť je patron chladný,
a než jsem se s ním seznámil,
věru nebyl tuze vнадný;
zvláště nahoru, — již jej znám —
nikdy nechce chodit sám;
však tu vím prostředek snadný:
přinéstí jej dám. —

Jeho lahodě i vнадě
zvláště v létě se podávám;
scházímeť se na zahradě.
a co dobří přátele
líbáme se vesele;
až i k jeho moudré radě
jdu do koupele.

Co jsem za pivo i víno
jindy do roka vyházal,
teď to všecko ušetřino;
on co vládne v domě mém;
nepořádku není v něm;
já pak — s chloubou buď pravíno —
zdráv jak řípa jsem. —

On chladí, on též zahřívá;
jeho rady kdo užívá,
vždycky jasné myslí bývá.
Allons! kde je sklenička?
Zdráv buď doktor Vodička!
Jemu ke cti ať se zpívá
tato písnička!

Jan z Hvězdy.

VI. Tichost a trpělivost*) proti netrpělivosti a hněvu.

1. Co jest tichost a trpělivost? a) Pravý křesťan, kterýž jedná v duchu, podle rozkazu a příkladu Kristova, nikdy se nemrzí, nehněvá, nezlořečí, nerepce, nýbrž všecko zlé a protivné, což ho v životě potkává, — všecky nehody, nesnáze a křivdy, — mile, pokojně snáší, odevzdává se ve všem do vůle boží — jest tichý, trpělivý.

Tichost, trpělivost jest ctnost, kterouž křesťan, chráně se všeho pohnutí mysli a krotě svůj hněv, — všecky zle příhody, křivdy a protivenství mile a pokojně snáší s odevzdaností do vůle boží.

2. Jak se tichost a trpělivost jeví? a) Trpělivý chrání se bedlivě všeho pohnutí mysli a snaží se všemožně, aby hněv jeho nevypukl, nevzplanul.

b) Konaje práce a povinnosti stavu svého, nemrzí se; nekleje, nezlořečí, a vší nevrlosti se varuje.

c) Chyby a vady bližního dobromyslně uvažuje, omlouvá a pláštěm křesťanské lásky příkrývá a k chybujícím přívětivě a laskavě se chová.

d) Pomluvu, utrhaní a všeliké křivdy nemstí, ano dobrým splácí a snaží se s každým pokoj míti a všemožně zachovati.

e) Všecko zlé a protivné, co ho v životě potkává: chudobu, nemoc a jiná soužení — snáší mile a pokojně, koře se božské Prozřetelnosti, nežehrá, nerepce a odevzdává se do vůle boží, všeliká trápení ku prospěchu své duše obraceti se snaží.

3. Trpělivost obsahuje tedy více ctností.

a) Pokud křesťan každé pohnutí mysli, každou nevoli a popuzení k hněvu hledí umírnit a skrotit, zove se snaha jeho *tichost*, mírnost.

β) *Pokojnost, svornost* jest mysl vždy ochotná s jinými se porovnat, mír zachovati, v pokoji žíti.

γ) *Ústupnost* jest povaha mravní ustoupiti v pochybnosti od přísného práva, kteréž nám k jinému přísluší.

δ) *Shovívavost* chyby a vady bližního přehlíží a omlouvá.

ε) *Smířlivost* jest snaha sjednati porušený mír a proto ochotně křivdy odpouští a zapomíná na všeliké urážky.

*) Trpělivost, trpělivý od trpěti a to od trn-outi; srv. rus. trpnuť; odtud i trpký. Tichý srv. pl. cichy, rus. tichyj = mírný, volný; odtud i těcha, těšiti .

ξ) *Velikomyslnost* křivdy a urážky nemstí, ano zlé dobrým splácí.

η) Snaha, již křesťan mile, bez reptání snáší všeliké nehody, trápení a protivenství, s odevzdáním se do vůle boží, nazývá se vlastně *trpělivost*.

4. Vlastnosti, jak má křesťanská trpělivost býti spořádána:

a) Trpělivost křesťanská má pocházeti z *čistých ohledův* a na zasadách rozumu a křesťanské víry býti založena.

b) Budiž *obecná*, jež by ve všech případnostech života se jevila.

c) *Stálá* a trvalá, aby přemáhala všechny obtíže a překážky.

d) *Upřímná*, srdečná, nelíčená, nepřetvářená.

e) *Moudrá* a *opatrná*, tak aby křesťan nezanedbával některé, zvláště vyšší své povinnosti.

5. Důvody a pohnůtky. K trpělivosti nás zavazuje:

a) *Sám Bůh*, jenž trpělivě i nás snáší a protož Jej z vděčnosti máme následovati.

b) *Příklad Kristův*, jenž nás k tichosti a trpělivosti nabádá. Podobně sv. apoštolové a jiní svatí nás vzbuzují k trpělivosti.

c) Máme býti trpělivi z *lásky k svým bližním*, od nichž podobně trpělivost očekáváme.

d) Trpělivost jest *ctnost velice prospěšná*; neboť ona oslazuje všeliké hořkosti a ulevuje bolesti a žalosti tohoto světa. Člověk trpělivý jest i moudrý, povážlivý a tak uchráněn bývá mnohých hříchů, nesnází a protivenství. On krotí mysl hněvivu, nedá svou nevoli znáti, ovládá srdce i jazyk; je tichý, vlídný, ustupný a nemstí se i když raněné srdce se zpouzí; a se všemi lidmi v pokoji a v svornosti žíti se snaží a protož ode všech lidí ctěn a vážen bývá. Tak život jeho plyne tiše, spokojeně, je pokud možná na zemi šťastný, blažený.

e) Člověk tichý, trpělivý *líbí se také Bohu*, jenž pro trpělivost modlitby jeho vyslychá, hříchy mu odpouští, na milost ho přijímá a časnou i věčnou odplatu mu slibuje (v. texty).

6. Trpělivost jest těžká, vznešená ctnost, ale předce možná.

a) Křesťanská trpělivost má *mnohé překážky*; neboť vše co člověka k hněvu popouzí, jí v cestu se staví (v. článek o hněvu).

b) Trpělivost *žádá* rekovského *přemáhání* a ustavičného boje,

poněvadž proti této ctnosti každého okamžení a na každém místě, kamkoli se obrátíme, vždy a všude býváme pokoušeni.

c) Poněvadž trpělivost bez mnohého přemahání a boje nemůže konána býti, má proto velikou cenu, jest *ctnost velmi vznešená*; však čím tužší boj, tím větší je také zásluha, když křesťan v boji zvítězí.

d) Trpělivost jest tedy *ctnost těžká*, jíž nelze konati bez pomoci boží; však e) Bůh každému své milosti uděluje, kdo za ni prosí a s ní spolu působiti se snaží.

Prostředky křesťanské trpělivosti. Aby křesťan byl tichý a trpělivý, a) má pamatovati na trpělivost Boha, Otce nebeského, a jeho náledovati. b) Má si nejen v paměť, nýbrž i v srdce vštípniti slova i příklady Pána Ježíše, sv. apoštolův a j. svatých. c) Má uvažovati prospěchy té ctnosti a zlé následky netrpělivosti. d) Má skoumati často chování vzhledem té ctnosti a co nalezne chybného, napravovati. e) Má z vlastních chyb učit se býti shovívavým a trpělivým k svému bližnímu. f) Má pamatovati na smrt, soud a věčnost. g) A konečně má prositi, modliti se za milost trpělivosti a oddanosti do vůle boží.

Napomenutí. Buď tedy, milý křesťane, vždy tichý a trpělivý. „Přemahej všecku náklonnost ke hněvu a dej pozor na sebe, abys nikdy k hněvu nesvolil. Umiň sobě za tou příčinou každé ráno, když z lože vstáváš, ať se ti téhož dne cokoli nepříjemného přihodí, ať se ti práce nedaří, ať od někoho budeš uražen, ať tě jakékoli neštěstí a protivenství potká, že se nerozhněváš, ale že všecko tiše trpěti budeš: a pak na to vždy pamatuj a ničím se nedej k netrpělivosti pohnouti. — Čím častěji se přemůžeš, tím více pokračovati budeš v trpělivosti a prospívati v jiných ctnostech.“ *H. M.*

Slova písma sv. Synu, v tichosti (trpělivě) skutky své konej a nad slávu lidskou milován budeš. *Sir.* 3, 19. — Muž hněvivý vzbuzuje sváry; kdo trpělivý jest, krotí vzbuzené. *Přísl.* 15, 18. — Kdo trpělivý jest, spravuje se mnohou opatrností, ale kdo netrpělivý jest, zvyšuje bláznovství své. *Přísl.* 14, 29. — Lepší jest trpělivý, než muž silný a kdo panuje nad myslí svou, lepší jest než ten, kdo dobývá měst. *Přísl.* 16, 32; *Kaz.* 7, 9. — Umění muže po trpělivosti poznáno bývá a čest jeho jest nepravé věci prominouti. *Přísl.* 19, 11. — Tiší děditi budou zemi a kochati se budou v množství pokoje. *Žlm.* 36, 11. — Blahoslavení tiší; neboť oni zemi vládnouti budou. *Mat.* 5, 4. — V trpělivosti své

vládnouti budete dušemi svými. *Luk.* 21, 19. — Sláva na vyso-
stech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle. *Luk.* 2, 14. —
Ovoce ducha jest: láska, radost, pokoj, trpělivost. *Gal.* 5, 22. —
Se vši pokorou a tichostí, s trpělivostí snášejte se vespolek. *Ef.*
4, 2. — Láska všechno snáší, všemu věří, všeho se naděje, všeho
trpělivě čeká. I. *Kor.* 13, 7. — Oblecte se jako vyvolení boží
v dobrotivost, pokoru, mírnost, trpělivost. *Kol.* 3, 12. — Nesluší
se na služebníka Páně, vaditi se, ale aby byl tichý ke všem a
trpělivý. II. *Tim.* 2, 24. — Trpělivosti zajisté vám potřebí jest,
abyste vůli boží činíce, dosáhli zaslíbení. *Žid.* 10, 36.

Výroky svatých a j. Pravá trpělivost miluje toho, koho snáší;
neboť snášeti a nenáviděti není ctnost tichosti, alebrž příkryvka
vzteklosti. *Sv. Řehoř.* — Trpělivost nevyhledává se v zevnitřnosti,
nýbrž v srdci. *Týž.* — Ctnost ducha, ježto se trpělivostí nazývá,
jest tak veliký dar Bohu, že se i od něho trpělivost vychvaluje,
kterýž nám ji uštedřiti ráčil. *Sv. August.* — Trpělivost učí od-
pouštěti vinníkům a pak-li sami vinni jsme, dlouhé i hojně sklá-
dati prosby. *Sv. Cypr.* — Pakli trpělivost postavíš proti zlosti,
uhašena bude zlost, jako by vody na oheň nalil. Tak veliká jest
moc trpělivosti. *Lakt. Firm.* — Nad lásku není nic sladšího, nad
pokoj nic příjemnějšího. *Sv. Ambr.* — Mějmež trpělivost v srdci
svém, pak hněv, svár, nepřízeň a podobné vady ani místa v něm
míti nebudou; neb jest-li že by se byly do něho vloudily, odtud
rychle vymízetí a ten pokojný příbytek, kdež Bůh pokoje bydletí
sobě oblíbil, opustiti musejí. *Sv. Cypr.* — Toho, kdo zlé činí, ne-
zahanbuje nic tak, jako zmužilá trpělivost, ježto ani slovem ani
skutkem neběře pomstu. *Sv. Jan Zlat.* — Svatý pokoj mohli by-
chom míti, kdybychom řečmi a jednáním jiných jakož i s věcmi, po
kterých nám nic není, se nezabývali. *Bl. Tom. Kemp.* — Kdyby
se člověk každé mrzutosti oddával, nic jiného by za ni nedostal
než bol. *Schakespeare.* — Trpělivost není všady ctností, nobrž
kolikráte nepravostí a ničemnou ochablostí. *N.*

Přípodobnění. V pravdě to divadlo andělské, patřiti člověka,
an se modlí za ty, kteří ho nenávidí a protivenství činí. *Sv. Basil.*
— Jako vycházející slunce plaší temnosti, tak tichost zapuzuje
různice a sváry. — Srdce pokojného jest příjemné lože, v němžto
rád odpočine Bůh. *Sv. Jan Zlat.* — Šíp-li do vody střelíš, nezů-
stane rány: tak srdce člověka tichého křivdou se neporaní. — Šíp
na skále se odrazí a u tvrdošijného marný jest odpor. — Tichost
ovládá všechny ctnosti, jako královna panuje blahodárně ve své

říší; ona krotí ukrutnost, přísnost mírní, v uzdu pojímá hněv a všecky ctnosti osloňuje nebeskou září. — Tichost přispívá ku pokoji. Jako voda oheň hasí tak tichost přemáhá hněv. — Dmýcháš-li do ohně, plamen rozháráš: tak kdo haní byv pohaněn rozdmychuje oheň náruživosti. — Však kdo na výčitky tiše odpovídá, ukájí hněv a nedá vzniku nepřátelství. Tichá a pokojná mysl podobá se skále, o níž vlny se rozbíjí. *L.* Tichý člověk se nepohne, všecka potupa a hana na jeho srdci se rozráží. *Picini.* — Voda sladká a měkká spíše skvrny odnímá než slaná a tvrdá: podobně mysl pokojná. — Slon hněvivý při pohledu na beránka hned se utiší: tak člověk zlostný. — Stejně jest, žhavé-li železo do vody se ponoří čili člověk rozhněvaný s tichým se potká. — Stromy, jež na zimu opadaly, z jara zas pučí, květou a ovoce nasazují: tak trpělivě snášej svárlivých; trpělivost růže přináší. *N.*

Prostředky. Moře se neutiší, dokavad větry burácejí: tak mysl nemůže se upokojiti, pokud vězí tu hněv. Jako nezdravo jest ve hněvu píti, tak škodí nemírně a neprozřetelně mluvití. — Jako včela pustí-li žíhadlo, umírá: tak duše hněvivá hyne.

Průpovědi.

Trpělivý křivdu snáší,
tiše plamen hněvu zháší.
Přemáhati zlost,
křesťanská je ctnost.

Trpělivost všecko zmůže:
z trní rostou vonné růže.
Má-li se ti dobře vést,
uč se bídu, křivdu nést.

Křesťan, jenž se sváru bojí,
nechá lidi na pokoji;
kdo chce žítí v pokoji,
nečíná zmínku o boji.

Kdyby měl i hory, doly,
moc a vědy jakékoli:
trpělivým nejsi-li,
duše tvá je bez síly.

Svornost, jak to krásná ctnost!
Kéž ji každý miluje!
Kéž nám není jenom host,
ale všudy panuje.

V nesvornosti kdo zde žije,
života jen hořkost cítí;
z číše trpké stále pije,
radost žádná mu nesvítí.

Peška.

Jan Jelen.

Přísloví. Trpělivost mocná ctnost — železná vrata probíjí. — Trpělivost nejlepší lékařství. — Co bolí, odbývej dobrou volí. — Kdo setrvá i zlé přetrvá.

Hněv a jazyk na uzdě měj. — Mír staví, svár boří. — Ne-popuzuj hněvivého. — Nepřilévej k ohni oleje. — Nepřidávej ohně k slámě. — Do ohně nedmýchej. — Ctnostnému (ustup) pro jeho

ctnost, zlostnému pro jeho zlost. — Měj s lidmi pokoj, s nedbalostmi odboj.

Obrazy a podobenství.

Trpělivost obrazí se jako vážná paní, ježto kříž v rukou drží a ovečku hladí. — *Velikomyslnosti* tovaryší lev s paznehty ohnutými.

Vzácná bylinka. Dvě dívky Kačenka a Baruška do města jdouce, každá těžkou nůši na zádech nesly. Kačenka reptajíc neustále vzdychala; Baruška se smějíc žertovala. I řekla Kačenka: „Jak se jen můžeš smáti? Tvá nůše jest tak těžká jako má; ty ale nejsi silnější než já.“ Baruška pravila: „Já jsem jakousi bylinku si podložila, že tíže hrubě necítím. Učiň jako já!“ — „Aj,“ řekla Kačenka, „totě jakási vzácná bylinka, ráda bych ní své tíži ulehčila; pověz pak, jak jí říkají?“ Baruška odpověděla: „Vzácné bylince, která všemu břemeni odlehčuje, říkají trpělivost.“ — Lehčí břímě na se vloží, kdo trpělivost podloží.

Harfa. Cestující harfeník pověsil svou harfu na strom a usedl si pod něj do stínu, aby odpočinul. Jemný větřík prochvíval strunami na harfě a vyluzoval z nich zvuky lahodné. Harfeník byl u vytržení nad příjemnými těmi zvuky a poslouchal ani nedýchaje. Najednou ale zadul prudký vichr a struny na harfě ozvaly se zvuky tak drsnými a chraplavými, že si harfeník spěšně uši zacpal, aby těch zlozvuků neslyšel. — Koná-li člověk všecko s myslí mírnou a rozvážlivou, jsou skutky jeho příjemné a ušlechtilé; jest-li však vykoná něco v návalu citů rozbouřených — ve zlosti neb v hněvu, — jsou skutky jeho odporné a hnusné.

Dub a vrba. Z rána jednou po strašlivé bouřlivé noci vyšel otec Richard se svým synem Matějem do pole podívat se na škodu, kterou byla učinila bouře. — Matějček křičel: „Ejhle, milý otče, pohledněte! tamto nejsilnější dub leží vyvrácen na zemi; ale slabá vrba u potoka — čemu se divím velice — vztýčena stojí a rovná. Já bych byl myslil, že vichr lehceji porazí slabou vrbu než silný dub.“ — „Milé dítě,“ pravil otec, „pyšný dub ohnouti se nemoha, musil se zlámati; ale poddajná vrba sehnula se před vichrem, že jí nemohl uškoditi.“ — Málo svedeš urputností, mnohem více ústupností.

Labuť, štika a rak. Když mezi soudruhy není svornosti, v zdar jich dílo nepřijde, a vyjde z něho ne dílo, ale muka. — Jednou labuť, rak a štika vezti s nákladem vůz se jali a spolu všickni tři se do něho zapřáhli. Táhnou až ven z kůže lezou a vozu pořád

není hnutí. Náklad by se zdál pro ně i lehký; ale labuť se vzpíná k oblakům, rak couvá nazpět a štika táhne do vody. Kdo je z nich vinen a kdo práv? O tom sluší soudit ne nám; jen že vůz je i posud tam. *Krylov.*

S n á š e j !

Života co dráhou trpět uloženo,
snášej, dokud radou vyšší usouzeno!
Je ten život časný davem křížů obklíčen,
po všech všudy stranách utrpením zpříčen.
Sobě-li zde pouhých radovánek soudíš,
rychlá zjeví žalost, kterak zklamán bloudíš.
Kam bys koliv skryl se, poznáš záhy dosti,
že tě všudy najdou tlupy útrapnosti.
Zásluha i prospěch tvého povolání
nezáleží v plném slasti požívání.
Připraven buď protož na vše protivenství,
bídnému jež dáno za díl člověčenství.
Státi se tak musí; — jak se pouhnouti?
proti pozemskému proudu nelze plouti. —
Vyšší ponech ruce, dáti potěšení;
nechať ona činí podle zalíbení.
Čím tvé tělo více pod klopotou kvílí,
k úspěchům se vnitřním duch tím více sílí.
A tvé síle ducha ráj se rozestírá,
třebať žalův, strastí zástup tebe svírá.
Nuže, hotov budiž, na reka jak sluší;
statným odevzdáním najdeš pokoj duši.
S výšin budeš jistá útěcha pak tobě,
podmaníš-li mužně svět i tělo sobě.

Fr. Doucha.

Příklady trpělivosti v křivdách a ve všelikém soužení.

a) Biblické: *Abraham* byl hotov z trpělivosti k rozkazu Hospodinově jediného obětovati syna; a *Isak* nesl ochotně na horu dříví k vlastní oběti. I. *Mjž.* 22.

Jakub trpělivě snášel mnohá příkoří, ježto tchán jeho *Lában* mu činil. I. *Mjž.* 29.

Josef eg. byl od svých bratří nenáviděn a prodán; však povýšen k důstojnostem, nemstil se jim, nýbrž dobrodiní jim prokazoval. I. *Mjž.* 39, 50.

Mojžíš po 40 let snášel trpělivě všeliké reptání a křivdy nezbedných Israelitů. II. *Mjž.* 15.

Job ztratil všecky statky i děti, trpělivě zvolal: „Hospodin dal, Hospodin vzal, buď jméno jeho požehnáno!“ — V bolestné

nemoci sedě na hnojišti, nepřemožitelnou trpělivost jevil, i když žena a přátelé jeho vinili ho z hříchů. *Job. 1, 21.*

Tobiáš když oslepl, byl velmi trpělivý a těm, kteří se mu posmívali, laskavě domlouval, řka: „Nemluvte tak; nebo synové svatých jsme a očekáváme onoho života, kterýž Bůh dá těm, jižto víry nemění, od něho.“ *Tob. 2.*

David byl od Saula pronásledován; vlastní syn Absolon se proti němu vzbouřil, Semei mu zlořečil, manželka jeho Michol se mu posmívala; než všecka tato a mnohá jiná protivenství snášel s příkladnou trpělivostí. II. *Král.*

Trpěliví v mukách byli *Eleazar* a bratři Machabejští. II. *Mak.*

Nejvznešenější příklad trpělivosti dává *Kristus* po celý život svůj až k smrti kříže.

Podobně *sv. apoštolové* a učenci Páně dle příkladu svého mistra byli trpělivi, mezi nimiž *sv. Pavel* pro Krista nejvíce pracoval i trpěl. *Sk. ap.*

b) Jiné příklady, kterak jak křesťané i pohané hněv svůj uměli přemáhati, svrchu na str. 196 uvedeny. (Viz i II. 96 + III. 320.) K těm doložíme ještě několik:

a) Trpělivost při urážkách a v křivdách měli:

Sv. František Sal. byl vzorem trpělivosti a tichosti. Přiho-dilo se, že jistý vznešený pán přišel k *sv. Františkovi*, žádaje o místo pro člověka, kterémuž přál. Než *sv. biskupu* nedovolovalo svědomí vyplniti žádost dotčeného pána, tudíž vyjevil mu, že nemůže vyhověti přání jeho. Že tu nepomáhaly prosby, rozlítil se urozený prosebník hněvem a jal se nectně i hrubě dorážeti na svatého biskupa, který však poslouchaje útržky, ani ve tváři dost málo se neproměnil, ani slovem ostrým se neozval. Posléz odešel rozlícenec a bratr *sv. Františka*, vida a slyše, co se stalo, jal se mu vytýkati, proč byl ani slova neřekl divokému pánu; takovou povolností že trpí vážnost úřadu. Než i k této otázce neodpovídal *sv. František*. A to pohnulo bratra, že se k němu obrátil poznovu, řka: „Jsmef zde samotni; nuže, bratře, pověz mi upřímně, zdaž jsi v srdci svém ničeho nepocítil a byl uvnitř tak tichý, jak jsi se mi zevně tichým býti zdál?“ „Chceš-li, abych ti pověděl pravdu,“ vece svatý, „povím. Nejen při této příležitosti, alebrž i při jiných podobných znamenávám, že mi vře ve srdci hněv jako voda v hrnci, přistaveném k ohni. Než volil bych s pomocí boží raději umříti, než abych směl něco učiniti aneb říci, co se nelíbí

Bohu. To jsem si s pomocí boží předsevzal a v tom předsevzetí bohdá i setrvám!“ —

Jindy byv *sv. František* potupen, mlčel; čemu když se přátelé jeho divili, pravil: „Nedivte se mlčení mému; nebo já jsem smlouvu učinil s jazykem, že se nesmí ani hnouti, ani zlého slovíčka dáti těm, kteří mně utrhají.“

Jedenkráté zanášej se *sv. František* důležitou věcí, vstav časněji ráno, volal na služebníka svého, aby ho oblekl; kterýž ale tak tvrdě spal, že volání jeho neslyšel. Pán vida jej v tichém spánku a starostliv jsa o jeho zdraví, nechtěl jej budit; ale sám se přistrojiv, pomodlil se a psal. Služebník probudiv se a vida pána píšícího, urputně se táže, kdo že ho oblékal? „Já sám“, odpověděl *sv. prelát*; „vždyť mám léta, abych se obléknouti mohl.“ Na to sluha rozhněvaný praví: „Což Vám, pane, bylo obtížno, mne zbuditi?“ „Věř, synu můj,“ odvece *sv. František*, „že se to nestalo mou vinou. Kolikráté jsem volal, i u tvého lože byl; však naleznuv tě v dobrém spaní, nedalo mi svědomí, abych tě budil.“ „Líbí se snad pánu se mnou žertovati,“ odsloví služebník. „Ne, milý příteli,“ pravil *sv. biskup*; „žertuju sice časem, ale nikdy se neposmívám. Jdi, slibuju ti, že budoucně tak dlouho budu volati, až se probudíš a když tomu chceš, nechci se více bez tebe oblékati.“ Tak trpělivý byl *sv. František* k služebníku!

Sv. Efrem byl po celý život tichý a trpělivý, takže ve své poslední vůli dobrořečil Bohu, že po všecy dni života svého se žádným neměl sváru a různic.

Sv. František Xav. býval vždy trpělivým a protivníkem všech nevolí a různic. — Město Kocin přijalo kněze z tovaryšstva Ježíšova a odevzdalo jim chrám. Po nemnohém čase znamenal *František*, že někteří obyvatelé počínají řádu činiti nátisky a příkoří; tudíž obávaje se, aby se nezňal oheň sváru a rozbroje, vzal klíče chrámovy a padna k nohám těch odpůrců u přítomnosti shromážděného lidu, vracel jim je. Tou tichostí a ponížeností rozjitřené mysle *sv. František* docela uspokojil a smířil.

Sv. František Regis když se jedenkráté dozvěděl — bylo to v den Páně — že se v jedné krčmě mnohé prostopášnosti tropí a bezbožné řeči vedou, sebrav se, šel tam neprodleně, aby zamezil veliké pohoršení. Však veselí hoši nedbali jeho slov; ano jeden z nich vyfal *sv. muži* notný políček. Tu *sv. František* v tichosti podal mu druhou tvář řka: „Děkuju ti bratře za to pokárání; kdybysi mne znal, věděl by si, že mnohem více zasloužím.“ Tato

pokora a trpělivost sv. Františka pohnula všemi přítomnými, že zastydnuvše se, neprodleně se rozešli. —

Klement VI., než stal se papežem byl jedenkrátě těžce uražen od člověka, kterýž ho pak jako papeže o zvláštní milost prosil. Sv. otec, připomena si urážku, pravil: „Nechci, abych si musel předhazovat, že jsem se na někom mstil,“ a žádost tu bez odkladu splnil.

Sv. František Borgiaš stál v noci několik hodin u svého domu v největší chumelici, nemoha se spících domácích dovolati. Když mu konečně otevřeli a na svou nedbalost se mrzeli, pravil usmívaje se: „Nejvyššímu Pánu zalíbilo se několik hodin sněhem na mne házet.“ —

Také *sv. Jan z Boha* vyznamenal se rekovnou trpělivostí. Vystál mnoho jako mučeník, ale všecko trpěl tiše. Jednou potkav pyšného Španěla, strhl mu v davu lidstva nerad košem svým plášť. Španěl ve zlosti zařičel: „Hlupáku! dej pozor když jdeš.“ Na to Jan: „Odpust, bratře, já jsem to nerad učinil.“ Španěl ještě více rozlobený dal mu po tváři. Jan odvětil přívětivě: „O, to jsem zasloužil, chceš-li, dej ještě jednou!“ Potom ho začali sluhové toho pána trýzniti. Tu přijda jeden známý na pomoc, vece: „Nu bratře Jene z Boha, co pak se to děje?“ Jak Španěl ta slova uslyšel, klekl před svatým na kolena a za odpuštění prosil a Jan ho objav, šel pokojně dále. —

Sv. Václav, patron náš, uslyšev, že dva padouši od matky jeho Drahomíry najatí sv. Ludmilu noční dobou ukrutně zardousili, zděsil se sice té zprávy, ale nedal se nikterak k pomstě popuditi. —

Filip II., král Španělský, psal jedenkrátě dlouho do noci obšírný list sv. otcí, kterýž dopsav, dal svému tajemníku, aby ho zapečetil. Tento, jsa velmi ospalý, vzal místo posypadla kalamář a polil celý list černidlem. Zbledna, na celém těle se trásl. Znamenaje král, co se stalo, pravil tiše a velmi laskavě: „Tomu je pomoc; vždyť mám ještě arch papíru.“ A sednuv, psal list podruhé.

Eulogius, bohobojný křesťan v Alexandrii, nalezl jednou na náměstí churavce mrzáka ode všech opuštěného. Milosrdenstvím hnut, slitoval se nad ubohým a pojav ho domů, laskavě ho ošetřoval. Žili spolu po 15 let. Než stalo se, že churavec rozeznil se na svého dobrodince a všelijak jej sužoval výčitkami, anobrž i nadávkami. Eulogius pozbyv trpělivosti, stýskal si u přátel a chtěl nevděčníka vyhnati z domu. Raděno mu, aby se dříve k sv. An-

tonínovi nchýlil. Eulogius pojav tedy churavce, šel k věhlasnému muži božímu. Sv. Antonín vyslechl stížnosti, a pokárav jednoho i druhého, vece: „Pokušení na vás přišlo. Snad brzo umřete a proto chtěl vás ďábel připravit o korunu trpělivosti, kterouž jste se od mnohých let stkvěli. Jdětež jen domů a postarejte se, ať vás nalezne anděl připravené každého na svém místě.“ I uposlechli jsou oba služebníka božího a smířili se opravdu srdečně. Brzo na to umřeli. —

Sv. Monika, matka sv. Augustina, dosáhši dospělých let, provdala se za muže velmi prchlého, za pohana Patricia, jehož pak svou tichostí, pokorou a trpělivostí napravit se snažila. Po-dařilo se jí to skutečně; dočkala se toho, že se Patricius na víru Kristovu obrátil.

Sv. Alžběta, kněžna durynská, po smrti svého manžela mnoho protivenství snášeti musela; však nesla všecko trpělivě. — Byvši ze sídelního města vypuzena, bydlela v Isenaku u veliké chudobě. Jednoho dne šla přes lávku, vedoucí přes blativý potok a potkala žebračku, které mnoho dobrého byla prokázala. Tato nevděčnice nejen že se nevyhnula dobroditelce své, nýbrž strčila ji, až do potoka upadla. Alžběta nesla tu křivdu tiše, pokorně a vstavši šla plna radosti, aby si pokálené šaty vyprala. —

Sv. Kateřina ze Sieny hned co dítě ukazovala velikou trpělivost. Když jí bylo 12 let, matka již na to myslela, aby ji provdala; proto děvče nápadně strojila. Ale Kateřina udělala slib, že zůstane pannou; skvostné šaty nositi nechtěla, ano krásné vlasy si ustříhala. Proto ji všickni v domě sužovali slovem i skutkem. Ale Kateřina trpělivě snášela všechny úkory a z lásky k Pánu Ježíši byla vždy veselé mysli, čím překonala nelaskavost rodiny.

β) Trpělivi v chudobě a při ztrátě jmění byli:

Sv. František Sal., který z lásky k Bohu a bližnímu volil býti chudým, říkával: „Já jsem v chudobě své zcela spokojený a dobře mi jest býti chudým; nebo bohatství bez počtu lidí přivedlo k zahynutí.“ — *Týž svatý* v městě Annesu krásný a prostranný dům obýval. Pokoj jeho byl skvostný, jež pokojem biskupa nazýval, sám pak v skrovné a nepatrné komůrce bydlel, kterou komůrku Františka jmenoval.

Sv. Vincenc Paul. často v ústech to přísloví míval: „Tehdáž jsme dosti bohati, když jsme chudému Ježíši podobní.“

Sv. Remigijs, předvídaje velikou drahotu, zásobil se obilím, aby mohl v nouzi chudině býti nápomocným. Však zlomyslní lidé

zapálili jeho zásoby. Sv. Remigius spěchal, aby při hašení potřebné rady a rozkazy dával. Vida však, že všechno namahání je marné, nermoutil se, nýbrž s veselou tváří, — jakou jen odevzdanost do vůle boží míti může, přiblížil se k ohni, aby se ohřál, jelikož byla zima, řka při tom: „Oheň jest vždycky dobrý!“

Štěpán trpělivý. Papež sv. Řehoř Vel. vypravuje o jistém nábožném muži, jenž sloužil Štěpán, že uslyšev, an člověk zlovolný všecky jeho požitky polní, — kteréž byl sám s pomocníky svými požal a v stodole uložil, — ohněm založeným zmařil, že tichou a pokojnou myslí takto zvolal: „Běda tomu, kdo to učinil; mne zbavil statku časného, sebe pak věčného.“ I modlil se vroucně za toho škůdce svého k Bohu, aby mu ten zločin odpustil.

γ) Také v nemoci byli mnozí svatí a nábožní lidé trpěliví.

Sv. František Sal., obraz tichého a trpělivého Ježíše, nebyl v žádném trápení ani v nemoci malomyslný, nikdy nežádal brzkého uzdravení, aniž bědoval, že v nemoci Bohu a bližnímu tak sloužití nemůže, jako ve zdraví, nýbrž on hotov byl trpěti, proto že to byla vůle boží. Často se modlival: „O Bože, buď vůle tvá a ne má; jsemť spokojen Otče, protože se ti tak líbí! Ano to jediné jsem žádal, abych vůli tvou vyplnil!“

Sv. Vincenc Paul. Mezi ctnostmi sv. Vincence z Pauli stkví se také trpělivost jeho v nemoci. Maje nohy bolavé, tak že se nemohl ze stolice ani hnouti, ty největší bolesti musel snášeti; předce však v oku jeho nebylo viděti nikdy slzí, nebylo slyšeti ani vzdechnutí, ani jakého stýskání; tvář i oči jeho byly jasné, řeč přívětiva jako jindy. Tak veliká byla jeho trpělivost, že se mu nikdo nezavděčil, kdo ho litoval. Kdosi vida jeho nohy, zavzdechl srdečně: „O, jak obtížné musejí vám býti bolesti!“ „Co pak myslíte,“ odpověděl muž boží, „vy nazýváte obtížným, co Bůh stanoviti ráčil, aby hříšník jako já jsem poněkud trpěl? Což nesluší, aby vinník trpěl? Aneb nemá-li s námi činiti Bůh, což se mu líbí?“

Sv. František z Assisi, maje se podrobiti bolestné operaci, pravil: „Nejbolestnější rány božské Prozřetelnosti jsou spolu nejněžnější důkazy jeho milosrdenství.“ — A když ho bratří měli k tomu, aby v nemoci prosil za ukročení bolestí, sv. František přemoha slabost, povstal z lože a vrhna se na kolena, modlil se, řka: „Děkuju Ti Pane za všechny bolesti, jež trpím a rád bych tisíckrát více trpěl, kdyby to byla nejsvětější vůle Tvá. S radostí

chci přijmouti, když mé ubohé tělo kárati budeš; neboť jakou mám lepší útěchu nad to, vím-li, že se děje nejsvětější vůle Tvá!“

Sv. Vavřinec Justinian hned v prvních letech svého pobytu v klášteře rozstonal se tak těžce na krk, že choroba jeho nemohla vylečena býti než řezáním. Tázán jsa, zdaliž se této bolestné operaci chce podrobiti, odpověděl odhodlaně, řka: „Ano podrobím se jí.“ A když sám lékař, maje tu operaci vykonati, se chvěl, pravil k němu *sv. Vavřinec*: „Řežte jen zmužile, vaše nástroje nejsou ani tak hrozné, jako drápy, jimiž šelmy svaté mučeníky draly. Či myslíte, že ten, kterýž mládence v ohnivé peci zachoval, není dosti mocen, aby i mně potřebné stálosti a trpělivosti udělil?“ Operace se šťastně vykonala; *sv. Vavřinec* snášel všecky bolesti v největší trpělivosti; s pomocí boží se uzdravil a skvěl se ještě dlouho mezi spolubratry jako vzor ctnosti a bohabojnosti.

Jistý nábožný muž trpě veliké bolesti, modlil se k Bohu takto: „Pane, když rozmnožíš mé bolesti, prosím tě, přimnož také trpělivosti.“ Pak zmuživ se, zvolal: „Těš se, duše má! Trochem trpělivosti splatil lotr na kříži své viny a do ráje se dostal.“

Sv. Audomar, biskup Morinský, ačkoli byl muž velmi bohabojný, musel předce mnohá a veliká soužení snášeti; však ale ve všem trápení byl trpělivý a zcela spokojený. K stáří ztrativ zrak, pravil: „Kdyby mně to nebylo k dobrému, nebyl by to Bůh můj na mne dopustil.“ A když po nějakém čase nabyl svého zraku zase, prosil Boha: „Pane Bože! kdyby slepota byla k spasení mé duše prospěšnější, chci ji nésti spokojeně. Tobě, Pane, zanechávám všecko.“ I stalo se, že upadl opět do předešlé slepoty, a jakž řekl, byl spokojen, až mu Bůh ztrátu světla časného nahradil světlem věčným.

Sv. Lidvina plných 38 let rozličnými nemocemi, jako bolestmi očí a hlavy a picháním v bocích tak trápena byla, že bez pomoci cizí ani se hnouti nemohla; ale po všecken ten čas žádný ji neviděl omrzelou, žádný neslyšel ji bédovat. Oči její byly stále na obraz ukřižovaného Krista upřeny a toto patření ji sílilo v trpělivosti.

Podobně *sv. Teresie* v dlouhé churavosti mnohé bolesti trpěla; však ve všem soužení bylo heslo její: „Pane, buď trpěti nebo umřít!“

Také *sv. Klára* snášela v 18tileté nemoci hrozné bolesti beze všeho reptání.

δ) Trpělivost při ztrátě svojat a miláčků.

Sv. Milanie dle svědectví *sv. Řehoře* papeže a učitele cír-

kevního ztratila manžela svého, a když ještě nebyl pochován, oba synové jí zemřeli; však s hrdinskou myslí snášela trpkou tuto ztrátu a k nohám ukřižovaného Krista se vrhla, kříž objala a vnitřní bolest svou Pánu obětovala.

Sv. Ludvík, král francouzský, dostav zprávu o úmrtí své matky sv. Blanky, padl na kolena a před oltářem sepjatýma rukama takto se modlil: „Pane, děkuji Tobě, že jsi mně tak dobrou matku dal. Žádného jsem tak nemiloval jako ji; bylať ale mé lásky hodna. Stala se však vůle Tvá! buď jméno Tvé pochváleno!“

Sv. Eustach jako druhý Job ze všeho, co měl a čím vládl, byl zloupen. Nejprv morová rána všecku čeled' jeho uchvátila; pak i o všecken dobytek přišel; konečně tak zchudl, že s manželkou a dvěma syny do Egypta utéci musel. Na té cestě manželka jeho — paní velmi krásná — od pána korábu násilně mu byla odňata; brzy na to i oba synové mu byli uchváćeni, od vlka jeden, druhý ode lva. I snesl tuto ztrátu svých miláček právě s křesťanskou zmužilostí a proto zasloužil po 15ti letech, že se všemi se opět shledal a srdečně zaradoval.

ε) Také mnozí pohané jevíli a velebili trpělivost.

Sokrates maje zlou ženu Xantipu, snášel mnohá příkoří od ní velmi trpělivě. — Byv jedenkrát od kohos udeřen do hlavy, pravil toliko: „Škoda, že člověk neví, kdy má vyjít na hlavě s přilbou.“ — Konečně tiše a pokojně vypil číši s jedem, kterou mu nevděční Atheňané připravili.

Focion, jemuž podobně jako Sokratovi Athenští podali číši jedu, jsa před smrtí tázán, co vzkáže svému synu, odpověděl: „Napomínám ho, aby zapomenul, že mně Athenští kalich s jedem připravili.“

Seneka praví: „Nermoutí mne, že lidé zlí zle o mně mluví; divil bych se, kdyby opak činili.“ — Od zlých býti potupenu, znamená býti pochváleno. *Týž* se jindy vyjádřil: „Byť i mraky slunce zahalily, ono předce svítí; tak i muž trpělivý je stálý v soužení.“

Solon města i dědiny nazývá příbytky neštěstí a bídy.

Bias dí: „Snášeti zlé není zlé, ale nemoci je snášeti, totě zlé.“

Diogenes druhdy tázán, čeho jej mudrcství naučilo? odpověděl: „Naučil jsem se neštěstí předvídati, a když přijde, je trpělivě snášeti.“

Když jedenkrát *týž Diogenes* mluvil proti hněvu, naplil mu jistý mladík v tvář; načež mudrc pravil tiše: „Nehněvám se, ano pochybuju, měl-li bych příčinu se hněvati.“

Archillas hrozil svému služebníku, jenž k hněvu ho popudil, řka: Pokáral bych tě, kdybich nebyl rozzloben.

Když *Lentulus* mudrci *Katonovi* do očí naplil, pravil tento: „Od nynějška musím všem, kdož mají za to, že nemáš úst, říkati, že se velice mýlí.“

Plinius dí: „Čím spravedlivější byl hněv, tím chvalnější je trpělivost.“

Mudrc *Anaxagoras*, když se dověděl o smrti synové pravil: „Tot mne nepřekvapuje; vědělf jsem dávno, že jsem nezplodil syna nesmrtelného.“

Když *Xenofon* byl uslyšel, že syn jeho padnul v boji, tázal se toliko, zda-li co statečný vojin se choval. A to když se ztvrdilo, doložil: „Nikdy jsem neprosil bohy, aby syn můj byl nesmrtelným, ale za to, aby se stal člověkem ctnostným. Díky bohům, prosba má se vyplnila!“

Podobenství.

Neštěstí. Bohoslav, muž ve škole strastí a útrap otužilý, při všem tom ale jak v mysli tak i v tváři jasný a poklidný, — seděl kdys v nízké své jízbě sám a sám, okem upřímným pohlížeje zpět na vše ta léta, co jej byla provodila životem a jichžto napočítal bez dvou devadesát. — Najednou rozltnou se s hřmotem a třeskem dvěře tiché jeho komůrky a před ním stojí muž obrovské postavy, jemuž z očí srší blesky hněvu a zlosti, jehož pouhý pohled zničiti stačil by člověka srdce slabého. — „Vítej mi, příteli, vítej mi srdečně!“ oslovil strašlivou tu postavu Bohuslav, nedada v ni v hlasu ni v tváři známky bázně na jevo. „Jak, ty se mně nelekáš? ty přede mnou netrneš, ty bídný zemorodče?“ osopil se naň hrůzonoš. „Nevíš-li, že jsem Neštěstí a tuhle ti všickni že jsou věrní sluhové moji?“ A tu ukázal na celé hejno příšer a oblud, z nichž každá své jméno měla psané na čele. — Stařeček pošina zraku svého tam, kam kynula ruka hrůzonošova, viděl tu povodeň, tam krupobití, zde požár, onde neúrodu, hlad, mor, válku, nemoc, zášť, pomluvu, vraždu a tisíceré zloduchy jiné, hotové k nejmenšímu pokynu svého pána tryzniti a hubiti lidstvo. Ale ani děsný pohled ten nebyl s to, zkříviti jediného rysu v jeho obličejí, rozčeřiti jen dost málo klidnou hladinu jeho duše. Jako dříve, tak i teď seděl tu co vtělený anděl klidu a míru. Samo Neštěstí zděsilo se před velebným vzezřením jeho, nemohouc pochopiti tak neobyčejného si počínání. Zpamatovavši se ale ze

svého úděsu oslovilo zvukem již mírnějším stařečka řkouc: „Nuž, tak mi předce pověz, kdo jsi a proč se nehrozíš mé hrůzy?“ „Jsem křesťan!“ zněla odpověď kmetova, „a křesťan ten se neštěstí neleká. Vidíť on po boku jeho státi svého Boha, kterýž mu je posílá, připomíná si věrnost slíbenou Bohu a pomoc připovězenou člověku. Tu se zmuží srdce křesťana; on svolá všechny síly své na pomoc, pustí se chutě v zápas s nehodou a z vítěziv cítí se povznešeným nade vše co je pozemského, hynoucího, cítí se volným, blaženým v objetí svého Boha!“ — Co hovořil takto Bohoslav, vytráceli se jeden po druhém sluhové Neštěstí. S posledním slovem starcovým zmizel také jejich velitel a stařeček seděl tu opět sám a sám v tomže rozpoložení mysli, v jakémž jej zastalo Neštěstí.

Růže mezi trnám. Uprostřed svých protivníků bydlící bohabojný muž mnoho příkoří a nátisků snášeti musel, takže procházeje se jednoho dne ve své zahradě, již téměř nad prozřetelností božskou zoufati počínal. Ale nenadále zastaviv se u kře růžového poslouchá, an duch růže takto k němu šepce: „Krásnou-li já neoživuji rostlinu? jako z kalichu díkučinění naplněného sladkými zápachy vystupuje z ní ve jmenu všech květin vonná oběť k Pánu. A kde mne spatřuješ? Mezi trnám. Mne však nepíchá, alebrž ochraňuje a mízou opatřuje. Taktéž posluhují i tobě nepřátelé tvojí; a duch tvůj neměl by otuženější býti, než kvítek pomíjející?“ Muž odešel posílněn a duch jeho se stal kalichem díkučinění za své nepřátele. Dle *Herdera Čelakovský*.

Trpělivost. Moudrý *Hillel* mluvil s učeníky svými o moudrosti; a oni pravili: „Mistře, dej nám obraz a podobenství dle působu svého.“ A *Hillel* odpověděl řka: „Já ji přirovnávám k nejdražšímu, cokoli země zplodila, k drahému kameni. Tížen pískem a skálou spočívá v hlubokém klínu země; a ačkoli v temnostech bez světla leží, předce stkví se v kráse nepomíjející jakožto dítko nebeského světla, ježto věrně v sobě chová. Tak mu jasnost i v temnostech zůstává. Osvobozen pak z vězení svého a vynešen na světlo zdobí připojen k zlatu, znamená vznešenosti a slávy — prsten, žezlo a korunu. — „K největší slávě pozemské přirovnáváš ctnost nejskrytější a nejpokornější!“ pravili učeníci. — „Cíl její,“ doložil *Hillel*, „jest koruna slávy dokonalému.“ *Krummacher*.

Slova Šillerova.

Trpte statně miliony,
trpte pro svět někdejší!
Tamhle hvězdné nad vejší
Zplácí Bůh nad Oriony.
Bohům nechtěj odplácti,
krásné jest jim rovnu být;
necht se hlásí strasti, lze ti
s veselým se veselit.

Zášť i msta buď zapuzena,
vrahu necht se odpustí,
slza nebuď vycezena,
ať se hořem nehrustí.
Zničena buď kniha dluhů,
pokoj po zemi se střež.
Bratři! tak Bůh soudí též,
soudce ten nad hvězdném kruhu.
Purkyně.

Příklady spravedlivého hněvu neb horlení.

a) Biblické: *Mojžíš* rozhněval se na Israelity, že ulivše si zlaté tele, kolem něho tančili a rozrazil desky zákonní. II. *Mjž.* 32.

Fines probodl muže a ženu pro smilství. IV. *Mjž.* 25.

Josue dal ukamenovati Achana pro krádež stříbra. *Jos.* 7.

Synové israelští bojovali proti synům Rubena a Gada, že vystavěli oltáře modloslužebné. *Jos.* 22.

Israelští zahubili pokolení Benjaminovo pro hanebný čin Gabaonitův. *Soudc.* 20.

Samuel dal zabiti bezbožného Agaza. I. *Král.* 15.

Eliáš zabil kněze Bálovy, že lid israelský k modlářství sváděli. III. *Král.* 18.

Jehu v spravedlivém hněvu zničil potomky Achabovy. IV. *Král.* 10.

Ezechiáš rozdrtil sochy modlářské a vyplnil lesy. IV. *Král.* 18.

Zachariáš, syn Jolady, činil výčitky lidu pro mnohé nepravosti. II. *Par.* 24.

Esdráš rmoutil se nad sňatky Židů se ženami cizími. *Esdr.* 9. Tak i *Nehemiáš*. II. *Esdr.* 13.

Zvláštní horlivostí vyznačovali se také *Matatiáš* a vysoký kněz *Oniáš*. I. a II. *Mak.*

Pán Ježíš spravedlivě se hněval na *Židy*, kteří ho šetřili a zarmoutil se nad slepotou mysli a tvrdostí srdce jejich. *Mar.* 3, 5.

Hněvivě mluvil *Pán k fariseům*, jež nazýval pokrytce, slepce, hady, plemenem ještěřčím, hodny pekelného ohně. *Mat.* 23. — Horlil, vida prodavače a kupce v chrámě, jež vyhnal, rka: „Dům můj dům modlitby jest, ale vy učinili jste jej peleší lotrovskou.“ *Mat.* 21.

Sv. *Pavel* pln hněvu mluvil k *Elimasovi*, jenž chtěl od víry odvrátit Paula Sergia, místokonšela na ostrově Cypru, rka: „Plný

vší lsti a chytrosti, synu dáblů, nepříteli vši spravedlnosti, což nepřestaneš převraceti cest Páně přímých? Aj, nyní ruka Páně nad tebou a budeš slepý až do času.“ *Sk. ap. 7.*

Podobně *sv. Štěpán* horlil a domlouval Židům pro jejich zatvrzelost. *Sk. ap. 6.*

Úvahy o hněvu spravedlivém od dra. In. Frencla.

Mezi všemi vášněmi srdce lidského není drážlivější náruživosti než hněvivost. Kdož neví, jak lehce bývá člověk k hněvu popuzen, a jak lehce podlehá této vášnivosti každý stav, každé pohlaví a jak tato vášeň, když vzroste, člověka podpálí k činům hříšným a nepravým a zhubí tělo i duši. Proto Pán Ježíš nás důtklivě před hněvem vystříhá, an dí: „Kdož se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu.“ (*Mat. 5, 22.*) Předce však sluší znamenati, že není každý hněv hříšný. Jsouť zajisté případnosti v životě lidském, kdežto nevole naše jest slušná, spravedlivá, spasitelná a proto dovolená. Vždyť se to zakládá v přirozenosti lidské a je to ustanovení a zřízení boží, že pocítujeme jakousi ošklivost a nelibost, když se nám neb jiným křivda neb bezpráví děje; neb když vidíme, jak lehkomyšlně, nešlechetně a ohavně jiní jednají. Kdo by tu byl netečným, byl by zbaven rozumu, neb všeho mravného citu; nebo šlechetná nevole a nelibost nad zpozdilostmi a nepravostmi lidskými nedá se nikdy od pravé ctnosti a horlivosti odloučiti. V tom ohledu dí *sv. Isidor*: „Proto jest nám hněv přirozen, ne abychom sami hřešili, ale abychom hříchy překazili.“ Čeho by si nedovolili lehkomyšní a drzí lidé, kdyby se nemuseli obávati, že svým nešlechetným jednáním proti sobě obecnou nevoli povzbudí? „Představ si,“ praví *sv. Laktanc*, církevní spisovatel, „představ si knížete, neb velitele bez hněvu: nebude se ho žádný báti ani poslouchati; vezmi sprostným a poddaným hněv a bude každý dle libosti bez ohledu je urážeti a tupiti. A tak nemůže žádná rodina, žádná říše obstáti, v kteréž by hněv a nevole slušného neměla místa. Takový hněv spravedlivý za hřích počten býti nemůže; zvláště když se tu člověku ublížiti nemíní, ale raději posloužiti; jakož se ne na člověka, než na zlost, kteráž se člověka chytila, huéváme a nenávidíme v člověku, ne což Bůh, ale co člověk udělal.“ — Kdyby byl každý hněv hříšný, aniž bylo vůbec dovoleno rozhorliti se na podlé a hříšné jednání jiných a na počínání nespravedlivá a bezbožná: byl by ovšem také hřešil Mojžíš — Štěpán — Pavel a j. (v. svrchu příklady).

A když popatříme na toho, jenž jest slunce a vzor vši spravedlnosti, ano jest pouhá svatost, nalezáme, že netoliko neskrýval před pokrytci nevoli svou, ale že hněvem obezřel Židy, kteříž ho lstně šetřili a zarmoutil se nad slepotou srdce jejich (*Mar. 3, 5.*) a že vyhnal prodavače a kupce z chrámu (viz svrchu).— Takovým způsobem rozhorlila se také *sv. Háta*. Když vladař Sicilský Quintian ji kázal mučiti a prs ji odříznouti, proto že pohrdla rukou i nestydatou láskou jeho, rozpálena byvši hněvem spravedlivým, takto k němu promluvila: „O, ukrutný tyrane, což se nestydíš odejmouti na ženské osobě toho, čehož jsi sám od matky požíval?“ — Podobně se vypravuje o *sv. Polykarpovi*, biskupu Smyrnském a pak mučeníku, že setkav se s Marcionem, kacířem, kterýž se ho úšklebně tázal: „Znáš mne?“ pln svatého hněvu odpověděl: „I znám tě, prvorozeného syna ďáblov!“ A protož milý křesťane, kdykoli se bezpráví děje, bezbožnost páše, drzost a nestydatost směle se provozuje: tu nesmíš mlčeti a netečným býti; nýbrž musíš pozdvihnouti hlasu svého a dáti na jevo spravedlivou nevoli svou slovem i skutkem, jakž dí *sv. Bonaventura*: „Člověk se má hněvati, kde a kdy to sluší a protož má míti tvář i člověka i lva.“ — Zvláště pak ty, otče neb matko křesťanská, ty hospodáři neb hospodyně, zvláště vy musíte v kázni své s láskou a tichostí spojovati sv. přísnost a sv. hněv. — Pamatujte si dobře, co dí *sv. Jan Zlat.*: „Hněv jest dráždivý pes; nechť se ale učí zákona poslouchati. Zuří-li v stádcí, tak že neposlouchá ani rozkazu pastýře, ani nezná hlasu jeho: pasa ovce, vše pokazí. Poslouchá-li však tebe, živ ho; prospíváť zajisté proti vlkům a proti loupežníkům.“ A protož když dítky neb čeládka se Boha spouštějí, odchylující se od pravých cest a pášíce bezbožnost a neřesti, v záhubu kráčejí, nesmíte jim shovívati, aneb pro tak řečený svatý pokoj, kterýž ale svatý není, mlčeti. Tu musíte přísně vystoupiti a nevoli svou důtklivými slovy na jevo dáti, napomínati, kárati a trestati, zvláště, když laskavé napomenutí nic neprospívá. Kdybyste mlčeli a snášeli jejich převrácenost, vězte, že byste byli hříchů jejich účastnými a jako Heli hodnými božího trestu.“ *Postilla*.

VII. Pilnost*), pracovitost a v dobrém horlivost proti lenosti.

Co jest pilnost a horlivost vůbec?

„Pilnost vůbec jest bedlivé snažení uskutečniti nějaký úmysl neb účel.“ — Cíl pak neb účel života našeho jest, aby člověk pracoval, všecky od Boha mu vykázané neb uložené povinnosti konal, a konaje vše dobré, aby snažně pečoval o spasení duše své a tak nebe si zasloužil. — Křesťan, jenž takto podle vůle boží a dle svého povolání stále činiti se snaží, jest pilný a v dobrém horlivý a snaha tato slove pilnost neb horlivost. — *Pilnost* a horlivost v dobrém jest *ctnost*, kteroužto křesťan všech darův a sil těla i duše svědomitě užívá ke cti a chvále boží, k svému a svých bližních spasení. — Jako lenost podobně i horlivost jest dvojí, totiž tělesní i duchovní. Onano sluje pilnost, pracovitost, tato pak duchovní horlivost.

a) *Pilnost vzhledem těla* a věcí časných sluje přičinlivost, pracovitost, jíž odporuje lenost, zahálka.

1. Pilnost neb pracovitost jest ctnost, kterouž křesťan z vůle a s pomocí boží všecky práce a povinnosti svého stavu ochotně a věrně konati se snaží.

2. Povinni jsme pracovati. a) Jest to zajisté moudré a dobrotivé ustanovení od Boha, aby všickni lidé pracovali, k čemuž Bůh každému zvláštních darův udílí. Jednomu dal zdravé a silné údy, aby těžké práce tělesné konati mohl, druhému pak zvláštní schopnosti duše k pracem duševním.

b) Život náš jest příprava, škola pro věčnost, a protož zde všecky dary a schopnosti máme cvičiti přiměřenou prací a času svého bedlivě užívati.

c) Sám Bůh Otec nebeský i Spasitel náš jsou nám vzorem té ctnosti.

d) Nic v celé přírodě, v celém světě není nečinno a prostý rozum lidský uznává, že třeba pracovati.

e) Křesťanské náboženství nám práci za povinnost ukládá i písmo sv. nás k pracovitosti vzbuzuje (v. texty).

3. Užitek pracovitosti. a) Prací si člověk nejen potřebný chléb, nýbrž často nadbytek a hojnost opatřuje. b) Přimě-

---

*) Pilnost, pilný od píliti. Slova pil-nost, vil-nost, mil-ost jsou jednoho kořene, proměnou souhlásek p — v — m.; srv. řecké *φιλος* = milý. Také srv. rus. pyl = plamen i hněv; kdo dělá až plane, hoří, je pilný, horlivý.

řenou prací cvičí se síly těla i duše. c) Mírná práce člověka sílí a při zdraví zachovává. d) Pracovitostí brání člověk hříchům a mnohým pošetilostem. e) Pracovitost poskytuje člověku prostředků, aby mohl chudým udílet, k obecnému dobru přispívat, štěstí a blaho na zemi rozmáhat.

4. Jak máme pracovat? a) Podle zařízení božího má každý člověk konati práce svého stavu a povolání.

b) Máme pracovat z vůle boží, ne z lakotnosti a marného úmyslu, nýbrž z lásky k Bohu a k bližnímu, ke cti a chvále boží.

c) Máme konati práce schopnostem a silám svým přiměřené.

d) Máme pracovat rozumě, mírně bez ublížení zdraví a po práci si přát odpočínutí.

e) Pracovat máme pilně a horlivě, se vší chutí a láskou, věrně, poctivě a svědomitě, stále a trvale, i když práce přichází nám býti obtížnou.

f) Každou práci počínejme, konejme a dokonávejme ve jménu Páně modlitbou. Boha máme při své práci vždy na zřeteli míti a o požehnání díla prositi, nespolehajíce na svou sílu, hbitost neb umělost.

g) Kdyby se nám práce nedařila, nesmíme býti netrpěliví, nevrlí, nemáme reptat, klít a zlořečit, nýbrž s důvěrností k Bohu se obracet a pracovat setrvale. — Když pak se nám práce daří, nemáme zpýchati a zdar svého díla své pilnosti, svému vynasnažení, své síle a obratnosti, moudrosti neb umělosti připisovati, ale máme za požehnání Bohu vroucí díky vzdávati.

Slova písma sv. Pojal Hospodin člověka a postavil v ráji rozkoše, aby jej vzdělával. I. *Mojž.* 2, 15. — Člověk rodí se ku práci a pták k lítání. *Job.* 5, 7. — V potu tváři své jísti budeš chléb, dokavad se nevrátíš do země, z které vzat jsi. I. *Mojž.* 3, 19. — Z práce rukou svých jísti budeš a dobře tobě bude. *Žlm.* 127, 2. — Nouzi způsobila ruka lenivá: ruka pak silných obohacuje. *Přisl.* 10, 4. — Sladký jest sen pracujícím, byť málo nebo mnoho jedl; ale sytost bohatého (lenivce) nedopouští mu spáti. *Kaz.* 5, 11. — Cokoli může učiniti ruka tvá, přičinlivě dělej. *Kaz.* 9, 10. — Ráno rozsívej símě své, a u večer ať nepřestává ruka tvá; nebo nevíš, které více vzejde, to či ono; a pak-li obé spolu, lépe bude. *Kaz.* 11, 6. — Neměj v nenávisti těžkých prací a orby, kterouž stvořil Nejvyšší. *Sir.* 7, 16. — Lepší jest, kdo pracuje a hojnost má ve všem, než kdo se chlubí a potřebuje chleba. *Sir.* 10, 30. — Všeliký člověk, kterýž jí a pije a vidí

dobré z práce své, to dar boží jest. *Kaz.* 3, 13. — Ani ten, kdo štěpuje, jest něco, ani ten, kdo zalévá, ale Bůh, který zrůst dává. — Ten pak, kdo sází a kdo zalévá, jedno jsou; ale jeden každý vezme odplatu podle své práce. I. *Kor.* 3, 7, 8. — Buďte že jíte nebo pijete aneb cožkoli jiného činíte, všechno k slávě boží činite. I. *Kor.* 10, 31. — Prosíme vás, bratří, abyste snažili se pokojní býti a svou práci konati, jakož jsme přikázali vám. *Tes.* 4, 11. — Slyšeli jsme, že někteří mezi vámi chodí nepokojně, nic nedělajíce, ale všetečné věci činíce: protož těm přikazujeme a prosíme pro Pána Ježíše, aby pokojně pracujíce, svůj chléb jedli. II. *Tes.* 3, 12. — Kdo kradl, již nekraď, ale raději pracuj, dělaj rukama svýma což dobrého jest, aby měl z čeho udíleti nouzi trpícím. *Ef.* 4, 28.

Výroky svatých. Bůh člověka stvořil k práci a dal mu spůsobné oudy; lenoch protiví se tedy zřízení Stvořitele. *Sv. Jan Zlat.* — K práci se rodí člověk; práci-li se vyhýbá, nečiní k čemu se zrodil, k čemu na svět přišel. Což odpoví tomu, jenž ho poslal, jenž mu pracovati uložil? *Sv. Bern.* — Neslušíť, aby kdo věnoval pochvilí neb rozjímání tolik času, aby při tom zapomenul užitečným býti svému bližnímu; aniž buď kdo tak příliš zaneprázdněn, že by na přemýšlení o Bohu času mu nezbývalo. *Sv. August.* — Prací když se zaměstnává ruka, nechať jazyk chválu pěje a mysl ať se modlí. *Sv. Nil.* — Když se bereš k práci, uspořádej co vykonati máš tím spůsobem, aby péče o práci úmysl ducha tvého neodvrátila od věcí, ježto přináležejí Bohu. *Sv. Bern.* — Pilností, pracovitostí a dobrodiním darujícího Boha daří se všechno podle žádosti duše. *Sv. Jan Damasc.* — Kdo uváží náležitě, jak veliké chvály, jakého díku zasluhuje již to, když se kdo svou vlastní prací živí a ničeho nežádá od jiných? Slyš samého učitele národů sv. Pavla, kterak totéž učí, totéž přikazuje (viz svr. I. *Tes.* 4, 10. 11; II. *Tes.* 3, 7. 8. 10). Pozoruješ, jak starostlivě ruční práci přikazuje učitel národů? Proč dbal o to tak příliš, ne-liž, že jako dobrý a pečlivý pastýř viděl, že by to ku spáse oveček přemnoho prospívalo. *Sv. Bern.* — Kdo práce se chápe, radosti i chvály veliké dojde, ne-li u lidí, alespoň u Boha. Bůh zajisté jest nejsladší odměna všech dokonalých prací, všeho potu a věčná koruna svatých. *Bl. Tom. Kemp.* — Žádné namáhání nemá se zdáti obtížným, žádný čas příliš dlouhým, jímž se věčná dobývá sláva. *Sv. Jarol.* — Jistý lékař pravil: Nejlepší pravidlo zdravotní, jež Bůh Adamovi dal, jest: V potu tváři chleba si budeš dobývati.

Přípodobnění. Jako květina, mírně-li se zalívá, utěšeně zrůstá,

tak rozumnou prací člověk síly nabývá. *Lohner*. — Jako růže na trní roste, tak klopotná práce nese ovoce pro časnost i věčnost. *Loh*. — Pilnost u mládeže jest květ, který naději dává, že v dospělém věku chutného ovoce ponese. *Zámarský*.

Zahálka stíží všechno; příčinnost vše ulehčuje. — Kdo pozdě vstává, musí celý den klusati a sotva do noci dohoní, co zanedbáno jest. Lenivost také pozvolna postupuje, že ji chudoba brzo dohoní. — Poháněj ty práci, nedopusť, by tebe poháněla; časně do postele, časně z ní dodá člověku zdraví. *B. Franklin*.

b) *Horlivost v dobrém*, pokud cti boží a našeho spasení se týká, čelí proti netečnosti a lenosti duchovní.

1. Mezi tím co křesťan užitečnou prací se zaměstnává, o výživu těla se stará, má také zároveň o život duše pečovati, má sloužiti Bohu, ctnosti a dobré skutky konati a tak o spasení duše své a svých bližních všemožně pracovati, slovem má být horlivý v dobrém.

Horlivost v dobrém jest ctnost, kterouž ochotně a věrně konati se snažíme, cokoli Boha a spasení duše se týče; čili jest vroucí snaha o čest a chválu boží a o rozmnožení všeho dobrého.

2. Křesťan horlivý ochotně a s radostí činí, co se cti a slávy boží týká, a pro spasení své a svých bližních co možná dobrého koná: on plní bedlivě a úplně své křesťanské povinnosti, modlí se vroucně, svěťí neděli a svátky, poslouchá slovo boží, mše sv. nezanedbává, přijímá často sv. svátosti; on je vždy pokorný, čistotný, střídmy, trpělivý, k bližnímu laskavý a dobročinný a všech jiných ctností a dobrých skutků bedlivý.

3. Horlivost tuto žádá od nás sám Bůh. Je to povolání naše, abychom ochotně a horlivě sloužili Bohu, bychom pokojně a ctnostně na světě živi byli; nebo křesťané vlažní a neteční nemohou se líbiti Bohu a nedojdou spasení, ale prací a horlivostí Bohu se zalíbíme a nebe si zasloužíme (v. texty).

Napomenutí. Nuže, křesťane, buď vždy pilný a ve všech povinnostech horlivý, tak si získáš zalíbení boží a nebe uchvátíš.

Slova písma sv. V pečování buďte neleniví, duchem vroucí, Pánu sloužící. *Řím. 12, 11*. — Dobrého horlivě následujte v dobrém vždycky. *Gal. 4, 18*. — Protož nejmilejší s bázní a třese-
ním spasení své konejte. *Fil. 2, 12*. — Já musím dělati dílo sobě poručené od toho, kterýž mne poslal, dokudž den jest; přichází noc, kde žádný nemůže dělati. *Jan 9, 4*. — Jednohoť jest potřebí.

Luk. 10, 41. — Hleďte nejprvé království božího a spravedlnosti jeho a toto vše bude vám přidáno. *Mat.* 6, 33. — Chtěl-li by kdo život svůj zachovati, ztratí jej, i pakli by kdo ztratil život svůj pro mne, zachová jej. *Mar.* 8, 35. — Království nebeské násilí trpí a ti, kteří násilí činí, uchvacují je. *Mat.* 11, 12.

Výroky svatých. Synové horlivost Páně mějte. Nechať vás navštíví a ztráví horlivost boží, aby mohl každý z vás říci: „Horlivost pro dům můj ztrávila mne.“ (*Žlm.* 68, 19.) Však buď ta horlivost boží, ne ta lidská, kterou plodí závist. *Sv. Ambr.* — Láska tvou horlivost rozněcuj, věda nechť ji řídí, stálost ať ji silí; buď vroucí, buď obezřetná, buď nepřemožitelná. *Sv. Bern.* — Žádná věc Bohu není milejší, než abys všecken život svůj na společný prospěch vynakládal. Tou příčinou ozdobil nás Bůh rozumem i mluvou; dal nám mysl a schopnost i síly tělesné nám daroval, abychom tím sebe i bližního chránili. *Sv. Jan Zlat.*

Přípodobnění: Horlivost tvá nechať prvé působí na tebe a takto rozehřán jiných rozbřívej; jako oheň co bližšího prvé a pak co vzdálenějšího zahřívá. *Sv. Bonav.* — Psové štěkají ve prospěch pána svého a ty pro Krista se ozvati nechceš? — Kde horlení prudké, tuť obezřetnost potřebná jako ředitelka lásky. *Sv. Bern.* — Kdo sedá na koně ohnivého, vydává se v nebezpečenství, že zláme si vaz: a nemoudrá horlivost bez lásky podobá se slepému, divému koni. *N.*

Průpovědi o pilnosti a horlivosti.

V žití pracovati máš a bdíti,
dokud příznivě ti slunce svítí.
Vykonávej svoje povinnosti,
k odpočinku v hrobě času dosti.

Doucha.

Lidé stvořeni jsou k práci
jako k letání jsou ptáci.
Proč ti Bůh dvě ruce dal,
než-li bys pracoval?

Pracovitost cíl je světa
bez ní hned je po všem veta,
proto, kdo chce rádně žít,
musí práce pilen být.

Pilnost zlaté domy staví
lenost ducha síly zbaví.
Pilný bude chleba mít,
lenivý pak nouzi třít.

Člověk pracovitý, pilný
bývá vesel, zdrav i silný.
Prací život sladíme,
leností ho maříme.

Kdo si v práci oblibuje,
toho každý zamiluje;
ten se nouze nebojí,
o chléb cizí nestojí.

Kdo si v práci oblibuje,
čest a chválu zasluguje.
Ruce prací zjízveny
lepší jsou než prsteny.

Kdo bez dlouhé ospalosti
časně ku práci se mívá :
tomu z jeho bedlivosti
užitek i rozkoš bývá.

Čas tu života je krátký,
nevrátí se více zpátky:
nemluv vždy, co konat máš,
k činům dán je život náš.

Co dnes můžeš vykonati,
nechtěj k zejtrí odkládati.
Kdo má k čemu vhodný čas,
nečekej ho zítra zas.

Marné lidské počínání
bez božího požehnání;
bez práce a přičinění
žádnému se nezelení.

Máš-li práci, s chutí do ní,
budeš mítí brzo po ní.
Kdo se modlí, pracuje,
z toho Bůh se raduje.

Ustavičné přičinění,
dobrý též pořádek
jsou kvetoucí zámožnosti
jistý, pevný hrádek.

Užij věrně času svého,
času tobě svěřeného,
doba, která uplyne,
věčně věkův pomine.

Užívej vždy času,
jako husa klasu.
jest-li jednou minul,
na věky ti zhynul.

S důvěrou když pevnou
spojíš pracování,
doufej s mocných nebes
boží požehnání.

Horlivost ve službě boží,
zásluhy tvé v nebi množí.
O duši svou péči měj,
více jí než těla dbej.

Pracuj !

Pracuj každý s chutí úsilovnou
na národu roli dědičné ;
cesty mohou býti rozličné,
jenom vůli mějme všichni rovnou.

Kollár.

Dobře činí ten, kdo těží s málem,
stoje věrně na své postati.
Velkýť je, buď sluhou nebo králem.

Týž.

Příslovi: Kdo dělá, vydělá. — Komu se nelení, tomu se zelení. — Kdo chce k dílu, najde sílu. — Za práci se stydět nemusíš. — Na sebe dělati není hanba. — Co máš dnes snísti, showej na zejtra a co máš zejtra dělati, udělej dnes. — S chutí do toho, půl hotovo. — Dobrý počátek, polovice díla. — Práce kvapná není platná. — Lučiště pořád napjaté puká. — Nůž, kterým se pořád krají, nerezaví. — Kdo se prací živí, o krádeži neví. — Po práci milé odpočinutí. — Jaké dílo, takový plat. — Úsilím a prací nebe koupíš. — Napřed se mlátí, potom platí. — Nejde napřed nebe, ale zásluha. —

Příklady o pracovitosti.

a) Biblické: Bůh postavil *Adama* do ráje, aby ho vzdělával a po zpáchaném hříchu z rozkazu božího v potu tváře chleba si dobývat musil. I. *Mjž.* 2.

Bůh sám velel, aby lidé šest dní pracovali a sedmý odpočinuli. II. *Mjž.* 20, 9.

Abraham bydle v zemi Kananejské, pilně pracoval a Bůh mu žehnal. Podobně syn jeho *Isak*. I. *Mjž.* 26, 12.

Jakub slouže u *Lábana* 20 let, jsa pilen, zbohatl nad míru. I. *Mjž.* 29.

Synové *Jakubovi* pásali stáda. I. *Mjž.* 37.

Josef eg. jsa správcem v domě *Putifarově*, konal horlivě své povinnosti. I. *Mjž.* 39.

Mojžíš byl dozorcem při pracích *Israelitů*, krajanů svých, a když utéci musel, po 40 let pásal ovce *Jethra*, tchána svého. A co vysvoboditel lidu *israelského* byl po celý život činný a horlivý. II. *Mjž.*

Job musel býti velmi příčinlivý, neboť měl mnoho statků a po ztrátě s pomocí boží zase jich dobyt. *Job*.

Tobiáš a manželka jeho *Anna* horlivě pracovali a s chudými se sdíleli. *Tob.* 2.

Rodina Páně učí nás modliti se a pracovati. Pán *Ježíš* pomáhá pěstounu svému *Josefu* pracovati a *Maria* Panna o práci s nima se dělí.

Pán *Ježíš*, chodě po vlasti, neunaveně pracoval, kázal i dobře činil. *Mat.* 26, 55; *Mar.* 3, 20; *Jan* 4, 31 .

Sv. apoštolové z rozkazu *Kristova* horlivě hlásali sv. evangelium a sbory věřících spravovali.

Sv. Pavel, káže evangelium rukou prací se živil, jak zaznamenal sv. *Lukáš* svědectví jeho: „Sami víte, že toho, což mi potřebí bylo i těm, kteříž jsou se mnou, dodávaly ruce tyto.“ *Sk. ap.* 20, 34; srv. I. *Tes.* 2, 9.

Týž apoštol *Pavel* psal *Tessalonicenským*, o nichž slyšel, že chodí nic nedělající, aby pokojně pracujete, svůj chléb jedli. II. *Tes.* 3, 10.

Sem náleží *podobnosti Kristova* o dělnících na vinici. *Mat.* 20; o hřivnách, jež pán svěřil služebníkům, *Mat.* 25.; o hojném lovení ryb. *Luk.* 5 a j.

b) Jiné příklady lidí pilných, pracovitých.

Starí mniši a poustevníci zaměstnávali se prací a modlitbou.

Sv. *Antonín*, patriarcha mnichů, toužil snažně po pracovitosti a nežádal sobě nic vroucněji, než aby byl prost nečinnosti a zahálky. Často volával na poušti své k Bohu: „O Bože, strážce duše i těla mého! vzbudiž ve mně milost svou a uděl milosrdenství služebníku svému, abych meškaje na poušti, nikdy nelenil před obličejem tvým!“ — I zaslechl v duši své hlas: „Antoníne, chceš-li se líbiti Bohu, modli se a pracuj! Dělej, seč jsi a na pomoci boží nebude ti scházeti!“

Dorotheus, mnich Thebánský, za dne sbíral kamení na břehu mořském, z něhož pak stavíval malé domky, které chudým, nemajícím vlastního přístřeší, rozdával. V noci obyčejně se modlil a pletl rohožky z listí palmového, čímž si vydělal, čeho mu třeba bylo k skrovné výživě. Samovolně nikdy se spánku neoddával. — Byv tázán, proč své tělo tak trýzní? odpověděl: „Proto že by sic trýznilo mne.“

Sv. *Křišpín* a *Křišpinian* byli vlastní bratří a synové urozených rodičů v Římě. Jsouce nadšeni láskou ku Kristu, opustili rodiče a šli do země francouzské zvěstovat tamnějším pohanům sv. evangelium. I usadili se v městě Suessioné a provozovali tam řemeslo ševcovské v tom úmyslu, že tak častěji budou s lidmi obcovati a po tichu víru v Krista Ježíše zvěstovati. — Sv. bratří brzo dospěli v řemesle svém k mistrovství a že byli nezištní a s málem spokojeni a výdělek svůj s chudými sdíleli, dostávali mnoho práce na zákazku. Při tom mysl jejich byla veselá, obcování čisté a bezúhonné; proto mnozí k nim přicházeli a rádi s nimi porozprávěli. Při té příležitosti vyučovali víře křesťanské a mnoho osob do lůna církve sv. uvedli. — Pohané hleděli však na to závistivě a když císař Maximin přišel do Francie, svaté bratry co nepřátele národních bohů udali, načež oba byli usmrceni. — Sv. bratří tito jsou patronové řemesla obuvnického; však učí nás všechny, jak bohumile pracovati máme. — Člověk je stvořen k práci; ale pouze pro práci, pro výdělek není člověk zde na světě. Bohužel, že se za našich časů na to nebéře žádného ohledu. Co možno nejvíce pracovat a co možno nejvíce vydělávat, to je nyní cíl pánů i dělníků. — Nyní má každý srdce i oko namířené na vydělávání, na peníze, na mamonu; udělavše si z pozemského života ráj, zapomínají na Boha v nebesích. — V celém systému práce vládne

nyní jen zištnost a proto není božího požehnání. Vraťte se ku křesťanské zásadě: „Modli se a pracuj!“ a dobře bude. —

Sv. Malchus zvolil si život klášterní, chtě žítí pohodlně beze všeho namahání. Brzy však omrzel ho život nečinný; proto z kláštera vystoupil. Nejsa v žádném řemesle zběhlý a nevěda, co počítí, dal se za pasáka. Sedě jednou u stáda svého, zpozoroval hromadu mravenců. Chvíli na ně hleděl, kterak v parnu se přičiňují a žádný nezahálí. Mnohý vlekl břímě větší a těžší, nežli byl sám. Takto pozoroval Malchus po dlouhou chvíli pilné mravenečky, konečně zvolal: „Hle Malchu, jak pilná jsou ta zvířátka a bedlivě potravu snášejí, dokavad slunce svítí a léto panuje; a čím ty se zaměstnáváš? co ty pracuješ v nejlepším věku svém? Proč se nevnasnažíš shromážďovat dobrých skutků, ježby tobě pro věčnost byly užitečny? Pohleď lenochu na mravence a uč se od nich moudrosti a přičinlivosti!“ Na to hned uchýlil se zase do kláštera, kde bedlivě pracoval a modlil se i až do skonání nábožný a svatý život vedl.

Klaudius, Nikostrat, *Simforian*, Kastor a *Simplician* byli řezbáři. Poslední *Simplician*, znamenav, že práce jeho společníků se daří a požehnaného užitku dochází, což ale on zhotoví, málo neb žádného zisku mu nepřináší, tázal se nejpřednějšího ze souduhu *Simforiana*, na příčinu toho, kterýž mu odpověděl: „My počínající práci dříve Pána Boha vroucně prosíme, aby práci naši požehnal.“ Když *Simplician* tuto řeč a pak učení o Kristu Ježíši uslyšel, tak byl pohnut, že jako byl v řemesle, tak se stal i v mučenictví jejich společníkem.

Sv. Ampilius byl kovář, jenž každého dne práci svou s Bohem začal, mezi práci s Bohem se obíral a práci svou s Bohem dokonával.

Sv. Isidor, rolník ve Španělsku, pilně vždy pracoval a práci svou jakožto pokání Bohu obětoval. (Život. svat. 10. května.)

Sv. Alžběta, dcera krále uherského a manželka markhrabího *Durynského*, byla neunavna v práci a všecko své podnikání obracela na Boha, majíc při tom na zřeteli toliko spasení své a bližního. Z lásky k Bohu a bližnímu čistila vlastníma rukama šaty chudých, předla vlnu a dávala z ní hotoviti roucha k odění chudých. Nemocným často sama chystala jídla a stlala jim lože.

Blahosl. Robert Bellarmin, kardinál, byv kdysi otázan, která třída lidí nejvíce spasení své si pojistiti může? pravil: „Ti jsou to, kteří sobě každodenní prací chleba svého dobývají; neboť oni

počínají dílo své časně ráno a konají je přes celý den až do večera; nemají tedy kdy zahálet; aniž jim schází příležitosti v rozličných ctnostech se cvičiti.“ —

Sv. Karel Borom., arcibiskup Milánský, byl vždy něčím zaneprázdňen. On ve dne ani chvílku nezahálel, i spaní si velmi zkracoval. Když mu předkládali, že tím zdraví svému škodí a že zapotřebí jest, trochu si odpočinouti, odpověděl: „Tělo mé jednou buď na lůžku v nemoci a jistě v hrobě dosti dlouho bude odpočívati. — Práce jest první a nejhlavnější potřeba člověka.“ Při vši tak mnohé a těžké práci důvěřoval se sv. Karel vždy z cela a úplně v Boha; pročež také říkával: „K tomu, co činiti mám, uděluje mně Bůh, když se modlím, síly a pomoci své!“ —

Král Alfons zaměstnával se rád pracemi ručními. Když se jednou nad tím kdosi pozdržoval, pravil mu: „Což dal Bůh nadarmo ruce králům?“ —

Sv. Václav, náš milý patron, konal za dne bedlivě své knížecí povinnosti, v noci pak se modlival, sám na svých bedrách chudým dříví nosíval a jiné dobré skutky činíval.

Práce nehanobí člověka. Císař *Josef II.* procházeje se uzřel jednou mladé děvče, ano ze studně vodu váží. I promluvil k ní: „Je ti voda těžká, milé dítě?“ „O, arcíť,“ odpověděla neznámému, „zvláště když člověk břemen nositi nevykl“. Dalším dotazováním vyrozuměl císař, že jest dcera po úředníkovi. Otec umřel a zanechal vdovu s pěti sirotky, kteří při skrovné pensi dosti bídne se živili. — *Josef II.* řekl: „Přijď zejtra se svou matkou k císaři; snad že vám udělí nějakou podporu.“ — Druhého dne šla dcera s matkou do císařského hradu a užasla nemálo, když v císaři poznala včerejšího neznámého pána. — Matce povolil podporu a když odcházely, pravil k dceři: „Nepřestávej pilně pracovati. — Ne prace, ale lenost a zahálka hanobí člověka!“

Také pohané milovali a velebili pracovitost. *Alexander* velký říkával: „Pracovati jest královské, lenošiti pak otrocké.“ — Římský císař *Septimus Severus* dal svým vojákům heslo: „Laboremus!“ to jest: „pracujme!“ —

Řekové v Athenách, v Spartě a j. netrpěli žádných zahalečů; každý kdo k práci schopen, pracovati musel. —

Podobenství.

Poklad. Otec pravil na smrtelném lůžku svým třem synům: „Milé dítky, nemohu vám ničeho zůstaviti kromě této chýše a vi-

nohradu vedle ní, kde je však skryt veliký poklad. Pilně kopejte a naleznete jej.“ — Po smrti otcově překopali synové celou vinici s největší pilností, nenalezli však ani zlata ani stříbra. Vinice ale, poněvadž ji tak pilně vzdělali, dala o mnoho více hroznů než jindy a oni utržili za ně ještě jednou tolik peněz. — I napadlo tu synům, co asi nebožtík otec jejich s tím pokladem myslel a tudíž napsali na dvéře k vinici velkými písmeny: „Pilnost je pravý zlatodol!“

Zlato. Dva bratři, Vojtěch a Ivan zašli do zámoří, chtějíce v dalekém dílu světa štěstí svého zkusiti. Vojtěch, prosiv o kus pole, obdržel je a s velikou pilností tak je vzdělával, že měl brzy hojnost chleba. Ivan šel do hor hledat zrní zlatého; však bídne se musel živiti kořínky; poslední ale s pytlím zlata plným vrátil se k bratru svému. „Hle bratře, jak jsem byl šťastný, vše to zlato mi náleží! Rychle ale přines mi něco k jídlu; neboť jsem mdlý a hladem zmořený.“ „I přinesu ti rád něco jídla; dáš mně ale tolik zlata, co chléb bude vážit.“ Mrzel se Ivan velice; však co na plat? Byl příliš slabý, než aby mohl dále jíti. — Když po několika dnech měl Vojtěch všecko zlato bratra svého, řekl mu: „Milý bratře! vezmi si všecko své zlato, nejsem já tak ukrutný, abych vzal tobě, co je tvého, chtěl jsem ti toliko ukázati, že bohatství nečiní šťastným člověka, ale že pilnost jest daleko nad zlato.“ — Spokojený skrovnou živností, nežádá si zlata hojnosti.

Svoboda.

Hrniec zlata a stříbra. Jarek měl malé hospodářství; byl však i s rodinou spokojeně živ při práci, modlitbě a dobrém hospodaření; neměl v ničem nedostatku; ano každoročně něco peněz uložil. Jednoho dne vyklízel studni na dvoře, i našel hluboko pod bahnem měděný hrniec, plný zlata a stříbra. I zaradoval se, že bude nyní blaženým. Teď si koupil veliký statek; ponechal však všechny práce čeládce, nosil se nad svůj stav, jedl vzácné a drahé věci; dal se do pití a do karbanu; zapomněl na Boha a na věčnost a v krátkém čase měl místo hromady nalezených peněz hromadu dluhů. Bohatství přivedlo ho na mizinu. Statek mu prodali; zdraví si hýřením zvrátil a v srdci jeho vyhasla i poslední jiskřička bázně boží. I šel k téže studni, z nížto veliký poklad byl vyvážil a v zoufalství se tam uvrhnul. Mnohým lidem zdají se být peníze největším štěstím na světě; však mohou být člověku na zkázu. — Pracovitost a šetrnost dává spokojenost.

Nejlepší koření. V Špartě stoloval pohostinsku Dionys, cizí

princ, jemuž podána byla polívka černá a nechutná; domácím lidu ale obyčejný to pokrm chutný. Dionys dal na srozumění, že na jídle tom nižádné nenachází chuti. „Věříme radi“, jal se mluvití jeden Špartán, „neboť se ti nedostalo koření.“ „Jakého koření?“ táže se Dionys. „Práce“ odpověděl Špartán „a hladu. Totě naše a mělo by být i tvé koření, jež pokrmu chuti dodává.“

Domácí léky. Rodiče Jindřichovi byli velmi bohatí i dávali synáčkovi všecko co jen chtěl a tak ho rozmazlili. Velmi záhy však umřeli a Jindřich přišel k strýci, k bratrovi matčině. Tam se mu to nechtělo na začátku líbit. U rodičů zahálel, zde musel pracovat. Dříve jídal vzácné krmě, teď se musel spokojiti se stravou sprostou. V městě míval veselé schůzky, často až pozdě na noc, na vesnici chodilo se spat po práci v pravý čas. Ačkoli Jindřich těžce novému živobytí přivykl, nablížel předce brzy, jak mu svědčilo. Dříve býval skoro pořád churav a bledě vyhlížel a musel častěji užívatí. Teď ale byl zdráv a sesílil jako strom, byl červený a nikdy neužíval. I říkal pak častěji: „Strýc má pravdu, že práce, pokoj, střídmost, lékařům dá výhost.“

Ořech ve šlupce. Malá Helenka našla na zahradě vlaský ořech v zelené šlupce. Myslila, že to je nějaké jablko a chtěla ho jísti. Sotva však do něho kousla, zvolala: „Fi, to je hořké!“ a zahodila ořech. Bratr její Karel byl chytřejší než ona; zdvihnul rychle ořech, oloupal ho a pravil: „Nedělám si z té hořké šlupky nic; vímť dobře, že jest uvnitř sladké jádro a to mi bude potom tím lépe chutnat.“ — Nedbej na trpkost při práci; budeť za ni sladká odměna!

Pilnost a rozmařilost umínily sobě jedna každá pro sebe dům vystavěti Pilnost svůj příbytek tak zřídila, že vchod do něho hrubě obtížný a trním byl zamezený; vnitřnost pak jeho nad míru byla příjemná a poklady všelikými naplněna. Naproti tomu rozmařilost učinila přístup k obydlí svému velmi snadný a přímý, jehož ale vnitřní světnice tak byly spořádány, že lidem tam obývajícím na zdraví škodily. Kdo tedy v těch domích svého štěstí hledati chtěl, nesmělť jen na zevnitřní vchod neb přístup k nim hleděti, nýbrž musel na vnitřní jich povahu pozor míti, by tudíž seznal, zdaliž by tam šťastným či nešťastným býti mohl. — Tak tomu je podnes. Pilnost bývá z počátku obtížná a nepříjemná, pak ale libá a prospěšná; rozmařilost naproti tomu je z předu snadná i lahodná, dále pak škodná a záhubná. *Pařížek.*

Veverka a housenka založily se, která z nich dříve vyleze

na vrchol vysokého smrku. Stejnou dobou pustily se do běhu od kořene vzhůru. Veverka svižně uháněla vzhůru, kdežto housenka nemotorně a velmi zdlouha se posouvala. Když veverka doběhla prvních větví, ohlédla se za sebe dolů a uzřela, že housenka sotva na píd' se vysoukala. I zasmála se a pravila: „Škoda namahání! Než ta nemotora se vysouká na střevíc od země, zatím se mohu pohodlně vyspat; pak půjdu pomalu vzhůru jako na procházku a budu ještě dost časně u cíle.“ Po této úvaze usedla veverka na větvi a skutečně usnula. Mezi tím lezla housenka zvolna sice ale stále výš a výše až konečně byla bez mála na vrcholu. V tom se veverka probudí a vidouc housenku skoro u cíle, počne seč možná vzhůru uháněti. Co jí to ale prospělo. Housenka se ještě dvakráte posunula a byla u cíle. — Pilností a vytrvalostí již mnohý méně nadaný člověk více dokázal, než schopný lenoch. *Hornof.*

Jablka mezi trnám. Vedle jabloně vyrostlo trní a šípek. Tyto dvě křoviny srostly a spletly se tak, že tvořily neproniknutelnou houštinu. Š jabloně upadávala zralá jablka a mnohé z nich zapadlo do křoví. Tu přišly do křoví dvě opice a uzřevše jablka mezi trnám, chtěly je dostat. Jedna z nich sáhla oběma rukama mezi trní, chtěc jablko uchopiti; ale trny zabodaly se jí do rukou a do krve ji zranily. Opice zaskučela bolestí a davši se na útěk volala: „Než bych se trnám pobodati dala, raději oželím jablka.“ Druhá opice nedala se nehodou své družky odstrašiti, nýbrž přistoupila ku křoví, počala trny zvolna olamovat, pak i větvičky a konečně proklestila si cestu k jablkům, jež sebrala a odešla. Pochutnávajíc si pak na sladkém ovoci, smála se v duchu druhé nemoudré opici. — Chceš-li, by se ti práce zdařila, nesmíš kvapiti nýbrž s rozvahou vše konati.

Kůň a železnice. Kůň, vida vlak po železné dráze ujížděti, umínil si, že jej musí předhoniti; ale nadarmo! Vlak spozorovav, co koník má v úmyslu, napomínal ho, řka: „Zanech toho pošetilého běhu a ušetři si zdraví svého. Kdybys poslední svůj dech vynaložil, předce mne v běhu nepřekonáš.“ — „Uvidíme“, řekl zpupně kůň, „jsi-li tak nepřemožitelný.“ I snažil se ještě více, aby vlak předhonil, ale nedokázal toho, nýbrž sklesnul vysílen a zahynul. Neprozřetelně jedná a do škody přivádí se ten, kdo pouští se do práce, na kterou schopnost a síla jeho nestačí.

Proutí a sláma. Chudá vdova šla jednou pod večer s dvěma svými chlapci z blízkého vrboví domů. Matka nesla na hlavě velkou otep a každý chlapec nesl malou otýpku vrbového proutí sváza-

ného povřísllem. — Na cestě potkal je bohatý obchodník z města a oni ho prosili za almužnu. Kupec však pravil vdově: Není vám třeba žebrot. Odevzdejte mi ty dva chlapce a já je naučím dělat zlato z proutí a ze slámy. Matka myslila, že je to žert, obchodník ale ujišťoval, že je to skutečná opravdivost. Konečně svolila a kupec dal učiti jednoho chlapce dělat košatiny a druhého plésti ze slámy. Za tři leta vrátili se chlapci do chudobné chýše matčiny, dělali krásné košíky z vrbového proutí a nejuťlejší slaměná pletiva a odváděli to zboží kupcovi. Jednoho dne vkročil kupec do chaloupky jejich, zaplatil práci chlapců samými dukáty a usmívaje se, pravil matce: „Měl-li pak jsem pravdu a dostál-li jsem slovu, když jsem řekl, že naučím chlapce vaše dělati zlato z proutí a ze slámy?“ — Styď se o to po žebrácku prositi, čeho silou vlastní můžeš dobýti. *Kamarýt.*

Obrazy.

Pilnost neb pracovitost představuje se co jin och, jenž v rukou drží lampu a knihu a na nohou má ostruhy; neb co bohyně s vřetenem v rukou, podle níž buď stojí oul včel, včela letí nebo leze mravenec.

Vzory pracovitosti.

Pozoruj malinkou včelku,
jak se obětuje celku,
snáší med pro celý roj.
Hle, jak bobr pilný, čilý
pro rodinu ze vší síly
uměle si staví stroj.

Tu zas malý mraveneček,
co nějaký uměleček
potravy si tvoří zdroj.
Hleď si ve svém postavení
z tvorů těch vzít poučení.

Hajniš.

Křepelka.

Křepelinka volá v poli dojemně:
Koho žalem srdce bolí, pojd' ke mně!
Viz, jak všecko radost dýše —
nade krásou světa říše!
Smutek shoď! Pojd', pojd', pojd'!

Oba pluhy.

Na nádvoří ležel skrytý
pluh již celý rezovitý;
vedle stál pluh jiný jasně skvělý,
proto že byl v práci po den celý.

Ulrich.

Chvála pracovitosti.

Kdo si v práci oblibuje,
čest a chválu zasluhuje;
zahálka a lenivost
budí v lidu oškřivost.

Zahálka jen statky maří,
pilnému se všecko daří;

lenivost je živý hlad,
pracovitost pevný hrad.

Práce údy sesiluje,
pilnost jídlo oslazuje;
kdo si pilně díla dbá,
spokojené spaní má.

Lenošním člověk hyne,
bez užitku věk mu plyne;
bez radosti uvadne,
až i ve hrob upadne.

Pilnost jenom k ctnostem vodí,
všecko blaho světa plodí;
lenost zlému učívá,
a jen k hříchu prospívá.

Protož, jak se slunko zbudí,
již ať nás to k práci pudí;
odplata nás nemine,
život šťastně poplyne.

Rozehnal.

Pilná ruka.

Co ta pilná ruka zmůže, kdož to vysloví?
Tam, kde bylo pusto, město vystaví;
paláce a sloupy, věže z mramoru.
Kterak se dostaly zvony nahoru?
Zemi neúrodnou v úrodnou mění.
Pilná ruka nikdy bez práce není;
však i taky nikdy žebrat nechodí,
pak-li že ji Pán Bůh v zdraví provodí.

Bačkora.

Pracuj každý.

Pracuj každý s chutí úsilovnou
na národu roli dědičné;
cesty mohou býti rozličné,
jenom vůli mějme všickni rovnou.

Bláznovství jest chtíti nemistrovnou
rukou měřit běhy měsíčné,
jako v plesu nohy necvičné
pokoušeti pro pochvalu skrovnou.

Lépe činí ten, kdo těží s málem,
stoje věrně na své postati;
velkýť je, buď sluhou nebo králem.

Často tichá pastuchova chýžka
více pro vlast může dělati,
než-li tábor, z něhož válčil Žižka.

Jan Kollár

Uč se od mravence!

Synu, uč se od mravence
mravně na tom světě žítí;
nelenuješ, žije tence;
sbírá jen, co musí mítí.

Po takém nedychti štěstí,
které blaží jenom lenost;
největší bohatství jesti
pracovitá spokojenost.

Jablonský.

Útěcha z práce.

Nejlépe chutnává jádro,
jež jsme sami vyluštili;
nejvíce těšívá zlato,
jež jsme sami vydobili.

Nejvíce těšívá perla,
již jsme sami vylovili;
a nejvíce těší pravda,
již jsme sami objevili.

Jablonský.

S Pánem Bohem.

S Pánem Bohem počínám,
s Pánem Bohem dokonám!
Člověk slabý nic nemůže,
jestli Pán Bůh nepomůže.

Pane Bože, pomáhej,
k práci chuť a sílu dej!
Až my dílo dokonáme,
Tobě, Pane! chválu vzdáme.

K. Vinařický.

Příklady horlivosti.

a) Biblické: *Horliví služebníci boží a pečliví o spásu byli: Abel, Seth, Henoch, kterýž poslední zvláště horlil pro čest a chválu boží a šlechetně živ byl. I. Mojž. 4.*

Noe, sám jsa spravedlivý napomínal lidi ku pokání. I. Mojž.

Abraham byl patriarcha velmi nábožný, s kterým Hospodin zvláštní úmluvu učinil. I. Mojž.

Loth mezi Sodomskými zůstal věrným služebníkem božím.

Isák ostríhal věrně víru a nábožnost Abrahama otce svého.

Podobně zůstal *Jakub* věren Hospodinu. I. Mojž.

Josef eg. než by hřešil proti Hospodinu, volil jíti do žaláře.

Job byl muž velmi nábožný a horlivý v dobrém; jakož i *Tobiáš* s celou rodinou svou i s potomky.

Mojžíš po celý život horlil pro zákon Hospodinův.

Pro čest a chválu boží bojovali *soudcové* Josue, Gedeon, Jefte i Samson.

Samuel, zbožný soudce v Israeli, bedlil také, aby lid zavrhl bohy cizí a sloužil Hospodinu. I. *Král.*

David král, jsa muž podle srdce božího o sobě píše: „Horlivost domu tvého strávila mne.“ *Žlm.* 68.

Také *Šalomoun* za prvních let svého panování horlil pro Hospodina, jemuž byl nádherný chrám vystavěl. III. *Král.*

Všickni *proroci*, zvláště pak Eliáš, Eliseus, Isaiáš, Jeremiáš a Daniel hlásali a hájili čest a slávu boží.

Mathatiáš za krále Antiocha chránil zákon boží proti moci pohanův a syny své napomínal: „Synové, horlete pro zákon a dejte život pro smlouvu otců svých.“ I. *Mak.* Tak i činili.

Horlitelem pro pravdu boží byl *Jan křt.* na poušti. *Mat.* 14.

Pán *Ježíš* hned co 12letý jinoch horlil pro čest a slávu nebeského otce, již po 3 léta svého veřejného života v celé vlasti hlásal; ano pro spásu člověčenstva trpěl a zemřel na potupném kříži. —

Sv. apoštolové mezi nimi zvláště sv. *Petr* a *Pavel* horlivě rozšiřovali spasitelské dílo Kristovo na zemi. *Sk. ap.*

b) Jiné příklady. Životy svatých svědčí téměř na každé stránce o příkladné horlivosti. Z mnohých uvedeme příklady některé:

Sv. Štěpán, jak skutky ap. vypravují, pro pravdu Kristovu horlil a trpěl, dle jehož příkladu se i my k horlivosti vzbuzovati

máme. Jak ale horlivost tuto máme dokazovati? a) Vy jste křesťané, proto pevně věřte a víru Kristovu statečně vyznávejte. — Jsou lidé, kteří s náboženstvím jsou nespokojeni, že odporuje žádostem jejich. Těm ukažte, že víra napomáhá skutkům, a že jen v pravé víře je spasení. Dokazujte skutky svými, že jste praví křesťané, tak pomůžete víře k vítězství. b) Vy jste křesťané katoličtí; držte se tedy pevně církve katolické. c) Vy jste údové jednoho těla a co takoví vzdělávejte se vzájemně, abyste dokázali svou horlivost. „Napomínejte se vespolek a vzdělávejte jeden druhého.“ (I. Tes. 5, 11.) Zvláště pak vy, křesťanští rodičové, hospodářové a představení svých podřízených učte napomínejte a dobrým příkladem jim předcházejte. Dbejte o to, aby domy, příbytky a obce vaše byly právě křesťanské. Netrpte, aby kdo víru haněl, tupil, dobrý křesťanský mrav kazil, nezbednosti tropil a hříchy páchal; však i sami toho nečiňte. — Buďte horliví, jak tomu Bůh chce a časové naši toho vyžadují. — Stůjte pevně u víře, naději a lásce jako sv. Štěpán, abyste jako on došli slávy nebeské. —

Sv. Dominik ze Silos, syn rolníkův, za své mladosti stádo pásal; pak odebral se na studie do města, kdež uměním, pilností a prospěchem takovým se vyznamenal, že na kněžství byl vysvěcen. Jsa knězem vedl nějaký čas život o samotě; pak ale do kláštera Svatoemilianského ve Španělich vstoupil, kde opatem zvolen jest. Stav se představeným kláštera, stkvěl se sv. Dominik jako vzor všeliké ctnosti. Když nespravedlivým požadavkům a nátiskům krále Navarského na odpor se postaviv, i klášter opustiti musel, odebral se ku králi Ferdinandovi, kterýž mu klášter Silos daroval, kterýž byl spustošen; však brzy povstal z bídy své, když sv. Dominik správu jeho převzal. Duchovní bratří těšili se, že jim Bůh tak horlivého přestaveného zbudil, který nejen slovem ale i příkladem svým je modliti a pracovati učil. Tam zemřel r. 1073.

Sv. Vincenc Fer. vstoupiv do řadu sv. Dominika byl horlivým učitelem mládeže i kazatelem lidu; ale při všech pracích modlitbu a nábožná cvičení nezanedbával. Tak i ty, křesťane, po pracích svého povolání neustávej sloužití Bohu a pečovati o spasení duše své. „V pečování buďte neleniví, duchem vroucí, Pánu sloužící.“ (Řím. 12, 11.)

Sv. Ignác z Loj. ve svém mladém věku nemyslel zajisté na život klášterní i stal se vojákem; než to právě ho vedlo k příštím povolání. Ve válce byv raněn, četl na lůžku z dlouhé chvíle knihu,

„Životy svatých“, při čemž proniknut milostí boží, šel do sebe. Umínil sobě státi se vojínem Kristovým a bojovníkem církve katolické, kterýžto úmysl s pomocí boží také provedl. — Obrátiv se, pro Krista mnoho konal; založil řád k větší cti a chvále Pána Ježíše, Spasitele svého, pro něhož trpěl mnoho hany a potupy, mnoho křivd a pronásledování i až do smrti neunaveně pracoval o spasení své i svých bližních. — Plňmež i my svědomitě a horlivě všechny povinnosti své a o spasení své i svých bližních se přičiňujme.

Sv. Bernard se častěji sám sebe tázával: „Bernarde, proč jsi se narodil na tento svět?“ Ta otázka připomínala mu cíl člověka a pobízela ho, že horlivě své povinnosti konal a užíval času tak, aby vytknutému sobě cíli zadost učinil.

Známo vůbec, jak *sv. Václav* kníže český konal horlivě všechny své povinnosti, jak horlivě rozšířoval víru Kristovou a o dobro svého národa pečoval.

Také *král Václav II.* znal a cítil důležitost svého povolání a horlivě o rozmnožení všeho dobra v zemi se staral. Praví se, že důvěrníkům svým říkával: Kdyby o někom věděl, kdožby ještě s větší upřímností a horlivostí pečoval o všeobecné dobré, že by rád své mocí postoupil a sám do svého oblíbeného kláštera Zbraslavského že by se chtěl odebrati. —

Ctihodný kněz *P. Alvarez*, jsa mnohými pracemi stížen, stýskal si jedenkrátě Bohu, že mu nepopřívá tolik času, aby se s ním jedině obíratí mohl. Však i hned ozval se v duši jeho hlas: „Buď jen spokojen, že tě Bůh zaměstnává a zabývá se s tebou, třeba ty jedině s ním se nezabýval.“ —

Podobenství.

Kmet a jinoch. Geron, kmet 80letý, sedě přede dveřmi svého obydlí, radoval se z jasného jitra v podzimu. Oko jeho brzy se bavilo v modru vzdálených vrchů, brzy zas spočívalo na blízkých zelených lučinách. Tu přistoupil k němu jinoch z města, divě se vlídnosti stařečka a zdraví těla jeho v tak vysokém stáří; vyznal kmetu podivení nad jeho veselostí a tázal se po příčině toho. Tu pozdvihna se Geron, vedl jinocha do štěpnice a ukázal mu vysoké stromy, ovocem krásným stížené, nad čímž se až srdce smálo. — „Divíš se tomu“, pravil kmet, „že teď ovoce z těch stromu požívám? Hle synu, ty jsem sázel ve své mladosti. A to

jest tajemství mého veselého, šťastného stáří!“ Jinoch porozuměl slovům vážného kmeta a zachoval je v srdci svém. *Krummacher.*

Obrazy.

Horlivost a bdělost má podle sebe kohouta — jeřába neb volavku, držící kámen v zobáku, jenž padaje, člověka ze spaní budí.

Nezapudka čili pömněnka.

Když byl Pán Bůh všecko stvořil,
tvory k němu přicházely,
aby se mu každý kořil,
a by jmena obdržely.

Přišla také kvítka něžná,
z nichžto libá vůně plyne,
růže, lilije též sněžná,
s nimi všecky družky jiné.

A když jmena obdržela,
Tvůrci svému úctu vzdala,
pak jak vykázaná měla
na svoje se místa brala.

Na jednou se jedno kvítko
k Tvůrci svému navrátilo,
jak se tulí k otci dítko,
pokorně se přiblížilo.

Tvůrče! jmeno Tebou dané,
ach, já jsem je zapomělo!
a tu prosím, dobrý Pane,
nebt bych rádo jmeno mělo.

Na to Bůh dí převýznamně:
Jmeno, jaké žádáš sobě,
budiž „Nezapomeň na mne“
a mne hlásej v každé době.

Kvítko Bohu úctu vzdává,
pak se béře mezi kvítí,
Tvůrce svého nepřestává
na paměti stále mítí.

Každému, kdo vidí kvítko,
„Nezapomeň Boha!“ jásá,
jako každé vděčné dítko,
a tak vždy své jmeno hlásá.

S. N.

Dělník boží.

Každý člen věčného kruhu,
každý zapřažen k svatému pluhu,
dělník na vinici Páně jest.
Nechť se zpouzí, durdí, vše na darmo.
věda nevěda má vlastní jarmo,
nevystížena je boží lest.
Však kdo sám podá ochotnou ruku,
sám kdo se řadí v nebeském pluku,
ten svobodný, má synovství čest.

Kl.

Blahý, kdo dle povolání
slouží Bohu, vlasti své;
zde ho čest, tam smilování
milostivě k sobě zve.

Přibyl.

Ž e ň.

Chudý rolník po svém poli,
měrným krokem kráčeje,
zlaté zrno v brázdě klade
pln jsa blahé naděje.
Mine jaro, přejde léto,
doba žně mu nastala;
hle, co ruka pilná sila,
stonásobně získala.
Vše co seješ v brázdě času,
budeš jednou sklizeti;
símě ctnosti, símě hříchu
ku žni musí dospěti. *J. B.*

I ve zlý čas nechť každý den
tě k nové činnosti pobádá;
již ztracen jest a ve psí ten
kdo dílo k lepším dnům odkládá.
Čelakovský.

B. O dobrých skutcích.

Křesťanská spravedlnost není planá; aniž zůstává jen v nitru duše, nýbrž jeví se také zevně v životě lidském a přináší hojné ovoce (*Mat. 7, 17.* v níže texty). Ovoce pak spravedlivého a ctného života jsou dobří skutkové.

1. Proprava. O skutcích vůbec. a) *Skutek znamená dokonáný čin* *) vyšlý z lidské vůle. Dle toho přísného výměru staví se *skutek* jednak *proti událostem v přírodě*, na něž vůle člověka vlivu nemá a jednak *proti všelikým činům*, jež sice člověkem byly dokonány, při nichž ale původ z vůle chybí. Takto ani dítě, ani blbec skutků by nebyli schopni.

Však *obecná mluva* vše, co člověkem se vykonalo, uvykla nazývati skutkem, a pokládá za *skutek v širším smyslu* vše, co se pomocí schopností a sil v člověku děje i co sám koná; tedy nejen čin, nýbrž i každá myšlenka, úmysl a žádost něco činiti, jest skutek člověka.

b) *Rozeznáváme při skutku*: α) *úmysl* co vnitřní čin a β) *jednání*, co čin vnější. Teprv jednáním se stává úmysl skutkem. Však úmysl jest takřka duší skutku a skutek jeho vtělení. — Když dozrál úmysl, následuje jednání, jehož výsledkem jest skutek.

c) Jelikož skutek úmyslu do života uvedenému se rovná, tož ovšem *hodnota skutku na hodnosti úmyslu závisí*, takže o skutcích jen tehdáž soudíme správně, béřeme-li zřetel k úmyslu. — Z toho patrno, že nesnadný bývá soud o vnitřní hodnotě skutku, jelikož známe jen výsledek, nikoli pak vnitřní původ jeho.

Po této rozpravě o skutku vůbec ze Slovníka naučného vzaté, přikročíme k výkladu skutků dobrých.

2. Význam a povaha dobrých skutků.

a) *Křesťanští dobří skutkové jsou činové* — myšlení, žádosti, řeči a skutky, ze svobodné vůle s milostí boží konání, kteří jsou co do věci a pohnůtky po zákonu božím, či s vůlí boží, se srovnávají, proto se Bohu líbí a křesťanu, jenž je koná, k zásluze prospívají.

Rozeznává se dobrý skutek od ctnosti tím, že skutek jest čin Bohu milý, ctnost pak je snaha dobře činiti a sice snaha stálá,

---

*) Čin jest jevení vůle skutkem a může se státi buď úmyslně neb bez úmyslu. — Rozeznáváme čin pozitivní, zakládající se v konání a negativní, záležející v opomíjení. *Klácel.*

trvalá (habituelní), kdežto skutek koná se příležitostně, ovšem při každé příležitosti, co možná nejčastěji.

b) *Dobří skutkové zakládají se* dle učení církve svaté α) *na svobodné vůli člověka*, ježto následkem dědičného hříchu sice se slábla, předce však zcela se nezmařila a β) *na milosti boží účinné*, jižto Bůh každému člověku udíli. — „Člověk nemůže sám ze sebe konati dobrých skutků, ale potřebuje milosti boží, aby na dobrý skutek pomyslití, jej začítí, konati a dokonati mohl.“ *Sk. K.*

c) *Má-li být skutek dobrý, třeba* α) *aby se sám s sebou a ve všech svých okolnostech s vůlí boží, se zákonem božím srovnával*; poněvadž všecko, co čelí proti vůli boží, jest zlé, hříšné.

β) *Musí se dobrý skutek konati dobrovolně*; nebo co nuceně konáme, není dobré a mravné, a nemůže nám býti k zásluze.

γ) *Třeba konečně, aby se dobrý skutek konal z pravého úmyslu*, z čistých pohnútek, totiž pro Boha, z lásky k Bohu a k bližnímu, ne pro chválu vlastní, pro časný prospěch, neb dokonce z marných pohnútek.

Nedostává-li se jedné z vlastností těchto, již skutek nemůže jmenován býti dobrým.

Dobrý úmysl neb pravá vůle jest při každém dobrém skutku *věcí hlavní*. — Dobrá vůle u Boha za skutek platí a nejnepatrnější skutek v dobrém úmyslu vykonaný nabývá u Boha veliké ceny.

d) *Dobří skutkové nejsou co do mravní dobroty své naskrz sobě rovni*, nýbrž v tom ohledu znamenají se jisti stupňové, kteří se vůbec určití dají dle míry sebevědomí a svobody, s kterouž skutky ty vykonány byly a pak dle přesnosti neb čistoty pohnútek a záměrů, kterýchž v jednání bylo šetřeno. —

e) *Dobří skutkové jsou* α) *buď živí*, kteréž kdo koná v stavu milosti, jsa prost alespoň všech těžkých hříchů; neb β) *skutkové mrtví*, konaní v stavu nemilosti, totiž v těžkém hříchu; neb γ) *skutkové umrtvení*, t. j. takoví dobří skutkové, kteří jsouce jinak v stavu milosti vykonáni, následujícím smrtelným hříchem své platnosti a ceny pozbývají.

V tom smyslu, vzhledem na posvěcující milost, ježto jest kořenem dobrého, pramenem života a darem Ducha sv., jmenujeme dobré skutky živé, svaté, spravedlivé, nadpřirozené ovoce Ducha svatého.

f) *Dobří skutkové vykonaní v stavu milosti jsou spolu před Bohem opravdově záslužní*, jimiž si křesťan zaslouhuje rozmnožení

posvěcující milosti boží a život věčný. Však záslužnost svou a vnitřní cenu mají dobří skutkové jen od Boha, jen pro zásluhy Ježíše Krista, jehož živými údy skrze posvěcující milost se stáváme.

Ti tedy skutkové dobří, kteréž někdo krom stavu milosti vykonal, nejsou vlastně záslužní; neboť co před Bohem záslužno býti má, musí vykonáno býti v sjednocenosti s Kristem, kterýž jest jediným pravým původem milostí a zásluh našich, — jak církev sv. na sněmu Trid. sez. 6. kp. 16. učí. — Předce však nejsou takoví skutkové Bohu naprosto nemilí a mohou býti člověku prospěšny pro život časný a pomáhají k opětnému nabytí milosti, ježto člověka k stavu milosti připravují, uschopňují a povznášejí.

Skutky mrtvé zase mohou oživit a nabytí znovu svých zásluh, když člověk pravým pokáním ztracenou milost opět dosáhne.

g) Dobří skutkové jsou každému člověku k spasení potřebni, neb spasitelní, t. j. jsou nevyhnutelné podmínky k tomu, aby člověk dospělý k smíření s Bohem, ku posvěcení a k rozmnožení té posvěcující milosti přišel, která jest nevyhnutelnou podmínkou a základem spasení.

Však se tím zásluhám Kristovým nečiní ujma, ježto křesťan předně a hlavně spasení své na Kristu zakládá a dobré skutky povždy jen z vůle boží a v duchu Kristově koná.

3. Důvody a pohnůtky ku konání dobrých skutků.

a) Každý člověk, jenž rozumu nabyt, má dobré skutky konati. — Jako jsme povinni konati ctnosti, tak jsme i zavázáni ku konání dobrých skutků, kterých nevyhnutelně třeba k spasení; nebo α) víra bez skutku jest mrtva (*Job. 2, 26*); β) nemůže posvěcující milost bez dobrých skutků v nás býti a ostati, a γ) dobrými skutky musíme sobě v odměnu nebe zasloužiti. — „Každý strom, kterýž ovoce dobrého nenese, vyřat bude a na oheň uvržen.“ *Mat. 3, 10.*

b) Z dobrých skutků pochází veliký užitek; neboť dávají člověku pravou vnitřní cenu, rozmáhají v něm posvěcující milost, utvrzují ho v ctnosti, zjednávají přízeň a zalíbení boží, připravují mnohdy časné štěstí a požehnání, zvláště pak vnitřní spokojenost a po smrti věčnou blaženost, jak Bůh přislíbil všem, kteří dobře činí (v. texty).

c) Je to vůle boží, abychom konali dobré (v. texty).

d) *Kristus* nás slovy i příkladem svým ku konání dobrých skutků zavazuje.

e) Konečně *sv. apoštolové a mnozí jiní svatí* a zbožní lidé nás slovy i skutky svými mocně povzbuzují.

4. Pořádek v konání dobrých skutků. — Především máme takové dobré skutky konati, a) kteréž se v příkázáních božích a církevních všem křesťanům poroučejí; b) kteréž s křesťanskou láskou se srovnávají a ji podporují; c) kteréž k vyplnění povinností stavu našeho potřebny a prospěšny jsou.

5. Můžeme dobré skutky konati. a) Mnohé sice bývají překážky dobrých skutků, jako jsou: přirozená slabost a křehkost lidská, nevědomost a bludy, rozličné náklonosti a povahy člověka, zlé žádosti a náruživosti, daremné obyčeje a navyklosti, moc zlého příkladu, násilí a j. v. b) Předce však může každý člověk dobré skutky konati, ježto Bůh každému k tomu svou milost dává. Ovšem třeba za ni prositi a spolu působiti.

Napomenutí. Nuže, křesťane, pros Boha za milost k činění dobrého a konej dobré skutky při každé příležitosti, jimiž bys se Bohu líbil, spokojeně na zemi žil a věčné spásy si zasloužil.

Slova písma svatého. *Bůh žádá dobré skutky.* A nyní, Israeli, slyš, čeho Hospodin tvůj žádá od tebe? Jediné, abys ostříhal příkázání Hospodinových i obyčejů posvátných jeho, která já dnes přikazuji, aby dobře bylo tobě. V. *Mojž.* 10, 12—13. — Činiti milosrdenství a soud více se líbí Hospodinu než oběti. *Přísl.* 21, 3. — Přestaňte převráceně činiti a učte se dobře činiti. *Isai.* 1, 16. — Oznamím tobě, o člověče, čeho Hospodin od tebe vyhledává: Zajisté, abys činil soud a konal milosrdenství a pečlivě chodil s Bohem svým. *Mich.* 6, 8; *Zach.* 7, 9. — Ostříhejte pilně a skutkem plňte příkázání. *Jos.* 22, 5. — Každý strom dobrý ovoce dobré nese. *Mat.* 7, 17, 21. — Strom, kterýž nenese ovoce dobrého, vyřat a na oheň uvržen bude. *Mat.* 3, 10. — Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a slaví Otce v nebesích. *Mat.* 5, 16. — Dobrý člověk z pokladu dobrého vynáší dobré. *Mat.* 12, 35. — Vy jste moji přátelé, učiníte-li co přikazuju vám. *Jan* 15, 14. — Dílo boží jsme, stvořeni jsouce v Kristu Ježíši k skutkům dobrým. *Ef.* 20, 10; *Tit.* 2, 14. — Bohatým toho světa přikazuj, ať činí dobře a bohatnou v dobrých skutcích. I. *Tim.* 6, 17. — Nechať se i naši učí dobrými skutky předčiti k věcem potřebným, aby nebyli neužiteční. *Tit.* 3, 14. — Kdo umí dobře činiti a nečiní, má hřích. *Jak.* 4, 17.

Jsou záslužní. Odplatíť mi Hospodin vedle spravedlnosti mé. II. *Král.* 22, 21; *Žlm.* 17, 21. — Při tobě, Pane, milosrdenství; neb ty odplatíš každému podle skutků jeho. *Žlm.* 61, 13. — Kdož rozsívá spravedlnost, má mzdu trvanlivou. *Přísl.* 11, 18. — Z ovoce úst svých každý nasycen bude dobrým a podle skutků odplaceno bude jemu. *Přísl.* 12, 14. — Spravedliví na věky živi budou a u Pána jest odplata jejich. *Moudr.* 5, 16. — Pán jest odplatitel a sedmkrát tolik odplatí tobě. *Sir.* 35, 13. — Řcete spravedlivému, že dobře mu bude, neboť ovoce skutků svých jísti bude. *Isai.* 3, 10; *Ezech.* 18, 9. — Syn zajisté člověka přijde v slávě Otce svého s anděly svými a tehdaž odplatí každému podle skutků jeho. *Mat.* 16, 27 + 5, 12 + 6, 6 + 10, 42. — Bůh odplatí každému podle skutkův jeho. *Řím.* 2, 6; *Jan* 5, 28. — Sláva, čest a pokoj každému, kdo činí dobře. *Řím.* 2, 10. — Jeden každý vezme odplatu podle své práce. I. *Kor.* 3, 8; 15, 28. — Co bude člověk síti, to bude i žíti. *Gal.* 6, 8. II. *Kor.* 9, 6. — Věduce, že což by koli kdo učinil dobrého, to zase vezme od Pána. *Ef.* 6, 8. *Kol.* 3, 23. *Žid.* 6, 10 + 10, 35. — Blahoslavený muž, kterýž snáší pokušení; nebo když bude zkušěn, vezme korunu života. *Jak.* 1, 12.

Třeba k spasení. Ne každý, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království nebeského: ale kdo činí vůli Otce mého, ten vejde do království nebeského. *Mat.* 7, 21. — Chceš-li vjíti do života, ostříhej přikázání. *Mat.* 19, 17. — Co prospěje, bratří, praví-li kdo o sobě, že má víru, nemá-li skutků? Zdaliž jej bude moci víra spasiti? *Jak.* 2, 14. — Trpělivosti vám zajisté potřebí jest, abyste vůli boží činíce, dosáhli zaslíbení. *Žid.* 10, 36.

Výroky svatých a j. Nemáme toliko dobrých skutků konati, nýbrž máme je také dobře konati. Mají-li však naše skutky dobrými býti, nutno je konati s tím úmyslem, abychom se jimi Bohu zalíbili. *Sv. Alf. Lig.* — Mravní dobrota lidského činu záleží v jakémsi souhlasu a v jisté srovnalosti svobodného skutku s rozumem; tak že onen skutek slove dobrým, jenž zákonu a rozumu jest přiměřeným. *Týž.* — Dobrý skutek děj se ne z bázně, nýbrž z lásky, ne silou trestu, nýbrž milováním spravedlnosti. *Sv. Aug.* — Mohouce dobře činiti, neodkládejte. — Všickni sobě vespolek úslužni buďte, obcování bez úhony mějte, aby z vašich dobrých skutků vám pochvaly se dostalo a Pánu pro vás urouháno nebylo. *Sv. Polykarp.* — Málo prospějí slova bez skutků, ctnost ale beze slov velmi mnoho. *Sv. Vavř. Just.* — Bratří nejenom Krista Pána

vyznávejme slovy, nebo to nás nespasí (*Mat. 7, 21.*), alebrž vyznávejme Jej v skutcích, vespolek se milujíce, nesmilníce, nepomlouvající, nezávidíce, nýbrž zdrželiví, milosrdní, dobrotiví jsouce. Těmi skutky vyznávejme Ho. *Sv. Klim. Řím.* — Ne mnohými lety, ne mnohem dnů, ale mnohem sličných skutků měří se délka života. *N.* — Lepších časů si žádati nespomáhá, ale lepší časy slovem, činem dělati, to spomáhá. — Kdo pro národ mnoho dobrého podniká a uskutečňuje, ten pravým vlastencem jest. *N.* — Nenahlížím, proč by byl řekl Pán: Chceš-li v život vjíti, ostříhej přikázání (*Mat. 19, 17.*), kdyby se i při jich neostříhání mohlo přijíti k životu pouhou věrou, ježto bez skutků jest mrtva. (*Jak. 2, 20.*) — Nad to, kterak pravda bude, že k těm, jež na levici postaví řekne: Odejďte do ohně věčného? (*Mat. 25, 41.*) — Aníž domlouvá, že v něho nevěřili, alebrž že dobré skutky nekonali. *Sv. Augustin.* — Nikdo se neklamej, bratří nejmilejší, nikdo se falešnou nadějí nesváděj; nebo pouhá hojnost jmena křesťanského nečiní křesťana a nic neprospívá, že kdo dle jmena křesťanem sluje, toho-li skutkem neukazuje. Psánoť zajisté: „Víra bez skutků jest mrtva.“ (*Jak. 2, 17.*) a „Pán odplatí každému podle skutků jeho.“ (*Mat. 16, 27.*) — My tedy bratří, chceme-li trestu ujíti a k blaženosti věčné se dostat, nejen v Boha věrme, nýbrž i celým srdcem Ho milujme a s jeho přispěním, jak jen nám možno, dobré skutky vykonávati hledme, abychom s jeho pomocí činíce co přikazuje, zasloužili obdržeti, co přislíbil. *Sv. August.* — Člověk všecko může co mravného a dobrého jest, jak mile jen opravdově činiti chce, co v jeho síle jest. *Franklin.*

Přípodobnění. Dobrý dělník s doufanlivostí bere mzdu díla svého; lenivý pak a nedbalý ostýchá se toho, kdož ho najal do práce. *Sv. Klim.* — Dobrý čin sám se chválí; skutkové mluví, byť i jazyk mlčel. *Sv. Cyril.* — Jako člověk šetrný nejmenším ziskem nepohrdá, tak nemá křesťan žádné příležitosti k činění dobrého zanedbávati. *Lohner.* — Jako štěpné ovoce chutí i podobou překonává ovoce plané: rovněž tak cenou svou skutek vykonaný z lásky předčí nad čin, předsevzatý jen z povinnosti. *N.* — Zlé skutky jsou závory před branou nebeskou, dobří skutkové otvírají nám nebe. *N.* — Skutkové jsou brána do nebeské otčiny. *Sv. Bonav.* — Všecky vody z vnitra země vynikají a stýkají se v moři: tak nechať úmysly tvé dobré a šlechetné skutky v nitru tvého srdce se zakládají a v hloubi člověčenstva se ponořují! *N.*

Průpovědi.

Ctnosti dobré skutky plodí,
jež jsou Bohu liby,
zahlazují naše chyby,
nás i k nebi doprovodí.

Každé dílo svého mistra chválí,
křesťana pak dobrý skutek slaví.
Dobrý skutek ten koná,
kdo jedná dle zákona.

Ctnému skutku cenu dává
dobrá vůle, z níž se stává.
Jsi-li nectěn, sebe viň;
chceš-li ctěn být, dobře čiň.

Skutky ctnými jen se skvějte,
odměn v světě nečekejte.
Bůh pak vám je v hojnosti
odmění na věčnosti.

Co dobrého v obecnosti
rádi podporujeme,
s chvalnou k tomu ochotností
částku obětujeme.
Kdo ke věci užitečné
horlivě přispívá;
nejen čest a přání vděčné,
z toho zisk i mívá.

Co kdo činí sobě činí,
co kdo sije, bude žítí:
dobře čiň a správně nyní,
plat i rovný budeš mítí.

Nehonos se svými skutky, =
totě marnivost;
neboť, abys dobře činil,
tvá to povinnost.

Nejslavnější skutky ctnosti
dějí se jen v soukromnosti.
Kdo se skutkem honosí,
ten si hanbu odnosi.

K zrcadlu se ráda
opice příkrádá:
ty pak čiň, činem
nebe dobydem.

Krása s důstojností
hrobu tě nesprostí.
V smrti bude veta
též po statcích světa.
Duše nebes plémě
vznese se od země
tam, kde uložena
našich skutků cena.

Doucha.

N.

Přísloví. Blažený život záleží z činů dobrých. — K posledu se chválí činy. — Dobře čiň, co můžeš: od toho se nikdy neroz-nemůžeš. — Učniv dobře, nelituj; učiniv zle, vždy se strachuj. — Čiň dobře a bude dobře. — Dobře-li činíš, sebe obveselíš. — S dobrými skutky dobře se žije. — Bez dobrého skutku jest den ztracený. —

Příklady dobrých skutků.

Biblické: Všickni *svatí a světice* starého i nového zá-kona byli spravedliví, ctnostní a *dobrych skutků pilni*. *α) V st. zákoně* dobře činili: *První rodičové, Abel, Seth* a potomci jeho; — *Noe* a synové jeho *Sem a Jafet*; *patriarchové*: *Abraham, Isak, Jakub* a syn jeho *Josef* eg.; *Mojžíš*, zákonodárce lidu *israelského*, a *Josue*, jeho nástupce, *soudcové*: *Gedeon, Jefte, Samson, Heli* a

Samuel; *králové*: David, Šalomoun a někteří panovníci v království judském, jako: Aza, Josafat, Ezechiáš a Josiáš. — Mnoho dobrého činili také *proroci*, zvláště pak Eliáš, Eliseus, Isaiáš, Jeremiáš a Daniel. Mnoho dobrých skutků vykonali: *Job*, pak starý i mladý *Tobiáš*, královna *Esther* a *Judith*; kněz *Mathatiáš* a synové *Machab*.

β) V nov. zákoně konatelé dobrých skutků byli: přede všemi *Pán Ježíš* a předchůdce jeho *Jan křt.*; pak *Zachariáš* i *Alžběta*, *Jáchim* i *Anna*, *Maria panna*, *Josef*, *apoštolové* a učeníci Páně, mezi nimi zvláště: *Petr*, *Pavel* a *Jan evg.*; též *setník pohanský*, *Lazar*, *Marta* a kající *Magdalena*, *Zacheus*, *Nikodem*, *Josef z Arim.* a j. v.

Příklady svatých v církvi katolické, kteří dobré skutky konali, jichž je velký počet, bylo by obšírně a zbytečně udávat. —

Jiné příklady a podobenství.

1. Dobré skutky zakládají se na dobrém úmyslu či na dobré vůli.

Vdova evangelická. Posadiv se Pán Ježíš proti pokladnici, díval se, kterak zástup metal peníze do pokladnice a mnozí bohatí metalí mnoho. A přišedši jedna chudá vdova vrhla dva šarty (asi haléř). I svolav učeníky své, dí jim: Amen pravím vám, že tato chudá vdova více uvrhla, než tito všickni (ostatní). Nebo všickni z toho, co jim zbývalo, metalí, ale tato z své chudoby vše což měla uvrhla, všecku živnost svou (tedy z dobrého čistého úmyslu svůj poslední halíř dala). *Mar.* 12, 41—44.

Sv. Magdalena Pac., abatyše, měla ten obyčej, že cokoliv některou řeholní pannu viděla konati, hned se ji tázala: Proč pak to činíte, milá sestro? Takovým způsobem chtěla jeptišky naučiti, aby každou práci i tu nejmenší pro Boha konaly a jemu obětovaly.

Klášterní kuchař. Sv. Jan Klimak tázal se jistého kuchaře klášterního, co by mysl jeho tak veselou a pokojnou činilo, ješto mu strojení pro 230 osob klášterních krom pocestných a chudých tolik lopotné práce každého dne působí? Kuchař po mnohém zdráhání dal za odpověď: Vždycky si předkládám, že nesloužím lidem, ale Bohu a cokoli činím, z lásky k Bohu konám a na Boha potahuju. Tak nejtěžší práce se mi ulehčuje a daří.

Sv. Ignac z Loj., zakladatel tovaryšstva Ježíšova, při všem počínání a jednání svém míval v ústech i v peře: Všecko k větší cti a slávě boží.

Zvěčnělý biskup *Řezenský Wittmann* († 1833) kdy, kde a

jak jen mohl dobře činit, při všem jen boží čest a oslavu na paměti maje. Horlivý a nábožný biskup tento často přemýšlel, kterak by skutkové jeho ne tak před lidmi jako více před Bohem platnosti měli; i našel ty dva prostředky, ježto dodávají ceny skutkům našim, totiž: stav milosti a dobrý úmysl.

Epiktet, mudrc pohanský, jednomu ze svých věrných přátel tajný list poslav, takto zevnitř napsal: „To není pro jiné, nýbrž pouze pro tebe.“ Takby každý křesťan směl smýšleti: „To, ono — není pro zisk, pro chválu, pro svět, nýbrž jediné pro tebe o Bože můj!“ —

Dobrý úmysl posvěcuje i sebe nepatrnější skutek a zjednává mu platnost a zásluhu v očích božích, *proměňuje takřka olovo ve zlato*. Jako malíř obyčejně dřevo pozlacuje neb postříbřuje, tak můžeme i my nejnepatrnější práce pozlatiti, t. j. posvětiti a záslužnými učiniti dobrým úmyslem. (*Mat. 10, 42*).

Skutkové, kteří zevnitř dobrými se zdají, ale z pravého úmyslu nepocházejí, *podobají se pěkným jablkům* na jedovatém stromě zavěšeným, jemuž ač sama jsou chutná, žádné ceny nedodají.

Robert zbožný otec, kdykoli něco důležitého před se bral, dříve tiše stana, dlouho přemýšlel. Když jeden z synů jeho přednesl mu jakousi záležitost a dlouho na rozhodnutí čekati musel, tázal se otce, proč že je tak zamyšlen a neodpovídá? I řekl mu otec: „Milý synu, když jsme nedávno dříví dělali v lese snad jsi tam pozoroval myslivce, an kráčel se zbraní na rameně a spatřiv zvěř, zastavil se, měřil, vystřelil a srnce zabil. — Tak i já činívám, kdykoli něco podniknouti neb vyřídití mám. Dříve věc беру v úvahu, zda-li co počínám bude sloužiti ke cti a chvále boží a ku prospěchu bližnímu, sice by všecko bylo marné. Přemýšlím také, jak co nejlépe vyvésti, abych bezpečně cíle dosáhl. — Takový pak skutek má pravou cenu.“

Jednotka. Veselý, lásky hodný stareček bavíval se rád se svým vnoučkem a důležité pravdy bravě mu vysvětloval. Jednou ho navštívil chlapec po škole a on mu napsal na tabulku tři nicky či nuly a pravil: „Zůstaneš-li nábožným, budeš-li se pilně učit a mravně chovat, dám ti, až ti bude patnácte let, 000 zlatých, abys mohl studovat, nebo kupectví se učit.“ Chlapeček se dal do smíchu a pravil: „Vždyť ty nuly neplatí nic, kdyby jich bylo sebe víc. Kdybyste však dědečku před ně postavil nějakou cifru, na příklad jednotku: tu teprva by něco znamenaly.“ Dědoušek se usmál a řekl: „Tedy proměním jednotkou neplatné ty nicky a tak to zů-

stane, budeš-li hodným. Pamatuj si však to naučení: Všecky naše skutky jsou pouhé nicky, nepřidá-li se k nim jedno, čímž teprva ceny nabývají, a to jedno jest láska k Bohu a k bližnímu.

Slavík a vrabec. Slavík když pozoroval, že v zeleném háječku lidé se procházejí, jal se vydávati zvuky pořád líbeznější. Znamenaje to vrabec, tupil ho řka: „Zpíváš slavíče, ne abys' zpíval, ale bys lidem plodil veselí a byl jim vděk.“ — „O, jak velice mne velebíš!“ odpověděl slavík a tím silněji se ozýval sladký hlásek jeho. *Zahradník.*

Jmeno chudé vdovy na chrámě. Byl jeden mocný bohatý pán, nevím v které zemi, kterýž dal stavěti nákladný chrám ke cti a chvále boží. Chtěje míti sám čest a odplatu, přísně nařídil v celém panství svém, aby se nikdo neopovážil k stavbě té něčím přispěti. Jak mile chrám byl hotov, dal nade dvěře jeho zlatý nápis „Chrám tento N. N. sám vystavěl.“ Však nastojte! ráno to jmeno vyměněno bylo za jméno jedné chudé vdovy. Rozzlobiv se pán, dal jmeno hned zase předelat a nápis ten střežit. Avšak ráno opět jmeno vdovy tam stálo a tak i do třetice se stalo. V tom nemohl pán nepozorovati vůli boží; proto zavolal ženu a tázal se ji, proč jmeno její každého rána na chrámě se objevuje. A když nevěděla, ptal se dále, zdali ku stavbě chrámu tajně něčím přispěla? „Pane! odpověděla, jsem chudá vdova, jen prádlem se žívím a předce bych ku stavbě chrámu ráda něco obětovala; ale Vy jste to zapověděl. Nicméně koupila jsem za halíř, kterýž jsem vydělala, sena a dala koním, co vozili kámen ku stavbě božího kostela.“ — Takto halíř chudé vdovy větší byl dar, než všecko zlato a stříbro pánovo. Což on uznav, dal nápis celý smazat a stal se tajným dobrodincem té chudičké vdovy.

Vůle za skutek.

Muž za dávná v Israeli skrovnou přešel vísku;
v poli pak se v cestu staví hromada mu písku.
„Kéz by,“ vzdechl, „hromada ta — pšenčka zlatá byla,
v tolik zrn, co tuto písku — by se proměnila,
aby sta se nasýtily — teď co hladem mrou;
písku, byť si namýtili, jísti nemohou!“
Hospodin, jenž slyšel žádost, prosbu vzácnou jemu,
rychle proroku nakázal, jehož vyslal k němu.
„Jdi, rci muži, jenžto žádal z písku pšenci míti,
aby nemuseli dále lidé hladem mříti;

Chciť by, kolik lidí pískem by se nasýtiti,
kdyby pšencí byl, z mé lásky tolik syti byli.
Rci mu, že za přání svoje zásluh tolik vzal,
jako almužny tu kupu pšenice by dal!“

Bůh tvou dobrou vůli za skutek chce mítí,
kdykoliv nemůže ona skutkem býti.

Dle Rückerta J. B. P.

2. Dobré skutky dávají člověku pravou cenu.

Jací jsou skutkové naši, takoví jsme i my. Po smrti sv. *Aloisia* nalezla se knížečka vlastní rukou jeho psaná, v kteréž mezi jinými zaznamenáno bylo předsevzetí, jakéž byl učinil i až do smrti plnil v ta slova: „Celou snahu svou chci na to vynaložiti, aby všickni skutkové moji byli dobří, mne i dobrým činili a k Bohu vedli.

Skutkové o dobrotě svědčí, jak druhdy slavné paměti *Karel ze Žerotína* napsal: „Zajisté pravíme o slunci, že světlé jest, poněvadž nebe i zemi osvětluje; tudíž i oheň horkým býti vyznáváme, že teplostí svou všecko zahřívá; tudyť o zemi osvědčujeme, že hojností svou oplývající, naplňuje všecka stvoření: tak podobně i o člověku, že dobrý jest, smýšlíme, když všem prospívá a žádnému neškodě, dobrotu svou skutky dobrými na jevo vynáší.“

Dobré skutky drahokamy. Ze skla se napodobují drahokamy. Pravé se rozeznávají od dělaných tím, že z oněch lze jiskry dostatí neb vykřesati. — Mnohé srdce září dobrotou, počínajíc sobě, jakoby celý svět chtělo oblažiti. Když se však na ten drahý kámen křeše, t. j. když to přijde do tuha a má se láska dokázati — skutkem: ani jediné jiskřičky lásky nevyhloudíš. *J. K.*

Vlk a beránek. Ovce byly ohradě, psi spali a pastýř pod stínem velké olše pískal na fletnu s ostatními pastýři sousedními. Vyhladovělý vlk přišel, aby si prohlédl skulinou plotu stádo. — Mladý nezkušený beránek, který jej poprvé viděl, rozpředl s ním rozmluvu: „Co zde hledáš?“ ptal se ho. „Kvetoucí trávu“, odpověděl vlk. „Víš, že není nic sladšího nad pastvu na louce, okrášlené květinami, aby se hlad utišil a pak uhasiti žízeň v jasném pramenu. Našel jsem zde obojí; čeho si mohu více přátí? Miluju mudrctví, které učí, že se máme spokojiti s málem.“ „Je to možno,“ tázal se beránek, „že nejíš maso jiných zvířat a že trochu trávy ti dostačí? Jest-li tomu tak, žijme co bratří a pasme se pospolu.“ — Po těch slovech vyšel z ohrady na louku, kde ho střídmý mudrc uchvátil, na kusy roztrhal a pohltil. — Ne-

věřte krásným slovům lidí, kteří se chlubí, že jsou ctnostni. Pozorujte je dle skutků a ne dle řečí jejich. *Ad. Potůček.*

3. Dobří skutkové jsou prospěšní a záslužní.

Kvitance. Upravda, nábožný a poctivý muž, vida, kterak věřitel dlužníkovi na zaplacenou jistinu kvitanci vystavuje, řekl v duchu sám k sobě: „Nyní máme svět papírový. Nic viděti, než dlužní úpisy, kvitance, psané úmluvy a smlouvy a při tom předce dosti šalby a podvodů. Docela jinak mezi sebou obcovali předkové naši. Podali si pravice, dali si slovo a to platilo více, než nyní kolkované a pečeti pokryté papíry. Na papíře roste zaručování se jednoho druhému, ale upřímnost, poctivost mizí ze srdcí lidských.“ — Dále takto rozumoval: Každý člověk má dva veliké dluhy, jichž po celý život co spláceti má. — První jest hřích. Proto se denně modlíme: Odpusť nám naše viny (dluhy). Druhý jest dluh lásky, o němž takto čteme: „Nebudte žádnému nic dlužni, jedině lásku.“ Blaze tomu, kdo v den soudný mnoho kvitancí míti bude, upsaných v srdcích chudých a utištěných, jimž pomáhaje, dluh lásky splácel. Ještě znám třetí dluh, jež každý člověk zapraviti musí, totiž smrt. Tuto musí každý životem svým zaplatiti, král i poddaný, chudý i bohatý, vznešený i sprostý bez rozdílu stavu a věku. Tento poslední dluh zaplatí jen ten snadno, kdo duši svou dobrými skutky obohatil, ukládaje sobě poklady na věčnosti. O kéžbychom všickni smrti spravedlivých umírali a obohaceni dobrými skutky na věčnost se ubírali! —

Sv. Kateřina z Janova napomíná nás ku konání dobrých skutků, řkouc: „Kdyby člověk viděti mohl, jak nesmírně Pán na onom světě dobré odměňuje, kteréž se zde na světě koná, zajisté by všecken rozum svůj, všecku vůli a snahu svou jediné ku konání dobrých skutků vynakládal, byť mu i sebe obtížnější byly.“ O kéžbychom všickni sobě povšímnuli těchto slov sv. Kateřiny! Kéžbychom všickni ustavičně jen dobré skutky provozovali, následující příkladu všech nábožných a svatých křesťanů, kteří dobrými skutky svými bránu nebes sobě otevřeli!

Jehlu do hrobu. Stalo se, že v osadě jedné jistý krejčí k smrti se připravoval. Čině poslední vůli svou, mimo jiné pravil: „Až umru, nezapomeňte mi do hrobu dáti jehlu; nebo vezte, že ona mi, jak pevně doufám, bude klíčem k nebeskému ráji, an jsem jí ani jediného pichu neucínil, kteréž bych nebyl k větší

cti a slávě boží obětoval.“ Ano křesťane, cokoli z lásky k Bohu dobrého činíš, tím si království nebeské otvíráš.

Zedník korunovaný. Sv. Ignac z Loj. tvrdil o jednom nábožném zedníku, že si chystá v nebi tolik korun, kolik kamenů do zdí klade a kolik ran kladivem činí; proto že tu všecku práci svou z nejčistšího ohledu, totiž pro Boha konal.

Apelles, malíř pohanský, tak bedlivě svého umění hleděl, že ani dne projítí nenechal aby aspoň tahu jednoho neučinil; proto v umění svém tak vysoce prospěl, že až po dnes nejslovutnějším malířem starého světa sluje. Jemu má každý křesťan býti podoběn, aby totiž žádného dne, žádné hodiny, žádného okamžení neprominul něco dobrého konati.

Jiný slovutný *malíř Zevxis,* byv tázán, proč takovou píli svým obrazům věnuje? odpověděl: „Pracuju pro věčnost!“ — Tím spíše má se křesťan přičiniti, aby bedlivě konal dobré skutky, ježto opravdu s sebou na věčnost vezme.

4. Dobří skutkové mají se konati v stavu milosti; nebo v stavu hříchu nemůže člověk nic činiti, co by k životu věčnému dopomáhalo. Polož v *tmavé noci* na jednu stranu *kus vzácného zlata,* na druhou *kus železa;* postav na jednu stranu nejkrásnější, uměle provedený *obraz,* na druhou malbu nejšpatnější, a rci pak, který kus jest vzácnější, která malba krásnější. Zajisté nebudeš moci ani cenu, ani krásu posouditi; nebo ve tmě nemožno co viděti. Vzácní jsou v očích božích skutkové člověka za dne světlého, totiž ve stavu milosti boží konání. Co člověk ve světle činí, všecko odměny dojde. Ale jak žalostné jest, když duše v noci dílo své koná! Všecko, co se ve tmě, ve stavu nemilosti koná, marné jest, nemá žádné platnosti před Bohem. — Jako v *podzim,* když slunce odstupuje a zimy přibývá, ne toliko ovoce, ale i listí se stromu opadá: tak ustydá i duše hříšníka, když Bůh, slunce spravedlnosti odstoupí a zbavena bývá všech dobrých skutků; ona pak ve stavu nemilosti boží jest rovněž tak neschopna ku konání skutků pro život věčný, jako strom v podzim ku vydávání ovoce. —

Předce však ani v stavu hříchu nejsou dobří skutkové zcela bez užitku a hříšník nemá jich zanedbávati, ano tím pilněji je konati. Jest-li že máš *železný prut* na dvě *přelomený,* zdaž jej hned zahodíš? A předce není k velké potřebě. Jest-li že máš *zlatý peníz* na dvě *rozlomený,* zdaž ním povrhneš? A předce peníz ten není udajný, nic za něj nekoupíš. Rovněž tak se to má

s dobrými skutky, jež se ve stavu hříchu konají; ony se ovšem pro nebe nehodí — jsou jako zlomené železo nebo peníz neberný; předce však nejsou marné a bez všeliké ceny. — Kromě toho, že časné požehnání přinášejí, slouží ony k tomu, že se člověk v konání dobrého cvičí. — Pročže *vojáci v čas pokoje se ve zbraní cvičí* — běhají, jezdějí, střílejí jakoby proti nepříteli stáli? Pročže *střílejí myslivci* často nejen po zvěři nýbrž i často *do terče*, do určitého cíle? Zdaž to nejsou marné práce? Nikoli! Cvičení toto se děje, aby voják k boji, myslivec v střílení větší hbitosti a obratnosti dosáhli, aby když nepřítel se přiblíží, nebo zvěř se objeví — vítězstvím a kořistí svou jisti byli. Takto jsou i dobří skutkové ve stavu nemilosti konaní užiteční. Ovšem neprospívají pro život věčný; avšak cvičením nabýváme větší obratnosti v jich konání, kteráž pak nám, když s Bohem jsme se smířili, velmi vhod přichází a k dosažení života věčného dopomáhá. — Dále skutkové tací spravedlivý hněv boží zadržují, že nebývá hříšník hned jak zasloužil, trestán, oni jsou takřka hradbou, za kterou se člověk ještě nějakou dobu proti nepříteli brániti může, až mu nová pomoc přispěje.

5. Buďme vždy bedliví dobrých skutků.

Bůh neřádá nic neobyčejného na nás. Můžeme každodenně, každou hodinu, ano každé okamžení dobré skutky konati, když přikázání boží a církevní z lásky k Bohu zachováváme a povinnosti stavu svého ochotně a věrně plníme, což jistý kazatel svým posluchačům takto na srdce kladl: Nedomnívejte se, že pouze oni lidé podle vůle boží jsou živi, kteří takové skutky konají, takové ctnosti provozují, ježto všem lidem do očí bijou a od každého se obdivují a vychvalují. Nikoliv! Nejmenší hvězda, kteráž na nebi mihotá, kteráž nejslabší světlo vydává a od lidí sotva zpozorována bývá, hvězda ta touže rukou Páně na oblohu postavena i světlo její touže mocí boží rozňato jest, kteráž slunce stvořila a všecko osvěcuje, zahřívá a oživuje. Nejmenší hvězda slouží tak dobře Bohu jako slunce. Rovněž tak otec, kterýž v tichosti o svou rodinu se stará; matka, kteráž dnem i nocí o děti péči vede; hospodář, kterýž nad čeledí svou bdí; hospodyně, kteráž domácí práce obezřele obstarává; umělec, kterýž dílo své se vší pilností zhotovuje; řemeslník, kterýž celý den ve své dílně sedí a u práce své se potí; nádenník, kterýž pod břemenem svým se unavuje; rolník, kterýž pole své pracně obdělává, dobytek svůj

živí; služebný, kterýž k pokynutí pána svého těžké práce před se béře; děvečka, která pokrmy připravuje a jiné domácí práce zastává: zkrátka, kdožkoliv povinnosti stavu svého plní, ať je to práce jakákoliv, vznešená, důležitá nebo sprostá, nepatrná, — plní vůli boží a dílo jeho jest dobrý bohumilý skutek. — O, jak mnoho dobrých skutků můžeme tedy konati; jak mnoho pokladů můžeme sobě pro život věčný nashromáždiťi jedenkaždý podle svého povolání! —

Přísný Kato nikoho za měšťana římského nepřijal, jehož ruce nebyly od práce zmozoleny; podobně Bůh nepřipustí nikoho do nebe, kdo se na soudu hojností dobrých skutků nevykáže.

Nápis pod obrazem sv. Ondřeje Korsina v jistém klášteře: „Dobří skutkové jsou rostliny rajské. Těm však nedědí vzrůst povolný. Prutem Aronovým, keřem Jonášovým dlužno jim býti, rozkvetajícím okamžitě; neboť severní vichrové smrti lehkou mohou zaraziti ovoce.“

Komár a včela. Po květnaté lučině poletovala bedlivá včela od květu ku květu a neunaveně sladký med šhromáždžovala. Za ní poletoval rozmařilý komár a rozličné šprýmy prováděl. I dí mu včela: „Pověz mi, jak asi dlouho budeš živ?“ „To zrovna nevím,“ odtuší komár; „ale několik hodin předce.“ „Nu vidíš,“ poučuje ho včela, „pobudeš na světě jen několik hodin a ani ten krátký čas k ničemu moudrému nepoužíváš!“ —

Naučení. Život náš je krátký; záhodno tedy, abychom stále něco dobrého a prospěšného činili. Kdo svého času moudře užíval, vezme své zásluhy na věčnost a po sobě zanechá blahou památku dobrých skutků. Kdo pak po sobě ničeho nezůstavil na světě, jest marnotratník; neboť svůj čas promrhal. — Bez dobrého skutku jest každý den ztracený! —

Hůl. Kníže jeden dal kdys svému dvorskému bláznovi hůl s tím doložením: „Nalezneš-li někoho, kdo jest větší blázen než ty, dej mu hůl tuto.“ Po několika letech, když kníže onemocněl, přišel blázen, aby jej navštívil. — Když nemocný bláznovi pravil, že jej brzy opustí, řekl tento: „A kam chceš jíti?“ „Na onen svět,“ odpověděl kníže. „Kdy miníš zas přijít? Snad za měsíc?“ „Ne!“ „Snad za rok?“ „Ne!“ „Kdy tedy?“ „Nikdy!“ — „A čím ses na tak dalekou cestu opatřil?“ „Ničím!“ — „Jak?“ odvece blázen, „tu vezmi hůl mou! Miníš-li na věky na cestu se vydati a nic-li jsi nepřichystal, aniž jsi se staral, jak bys na onom světě, z kteréhož nikdy více se nenavrátiš, šťasten živ býti mohl, tedy

vezmi si hůl tuto; neboť takové pošetilosti ani já sám se nedopustil. Tys větší blázen, nežli já!“ — Zdaliž neměl blázen pravdu. Či může býti většího pošetilce nad člověka s prázdnýma rukama na věčnost se ubírajícího? —

Stromové jsme, ach, což se s námi stane tam na věčnosti, nemáme-li dobrého ovoce? kamže budeme uvrženi? Pročež konej milý křesťane, dokud jest den, skutky světla, abys připraven byl, až noc nastane, kdy již nikdo více nebude moci působiti; konej dobré skutky, abys ovoce jejich na věčnosti shledal a nebyl na věky vyřazen ze zahrady království nebeského (srv. *Mat.* 12.)

Trojí přítel. Nevěř příteli, dříve nežby jej zkusil; více jich bývá na hodech a kvasech, nežli u dveří žaláře. — Muž jeden měl tři přátele. Dva miloval nad míru, k třetímu byl ale lhostejný, ačkoli tento nejupřímněji o něho smýšlel. Byv jednou těžce obžalován a maje se stavěti před soud, dí k nim: „Kdo z vás půjde se mnou a bude mým svědkem? nebo těžce jsa obžalován, uvalil jsem králův hněv na sebe.“ — I vymlouval se hned první přítel, že mu nemožná jíti pro jiná zaměstnání. Až ke dveřím soudnice jej doprovodiv druhý, obrátil se, boje se rozhněvaného soudce. Třetí ale, na něhož byl nejméně spolehal, předstoupil s ním a mluvil za něho, dokazuje nevinnost jeho, takže soudcové jej propustili obdarovali. — Trojí přátele nalezá člověk na světě tomto; ale jak se mají k němu v hodině smrti, když ho Bůh na soud volá? Peníze, — jeho nejmilejší přítel, nejde s ním, jej první opouští. Příbuzní a přátelé jeho, doprovodivše jej ke dveřím hrobovým vracují se v domy své. Třetí, na kteréhož v životě nejvíce zapomínal, jsou dobří skutkové jeho. Jenom tito jej doprovázejí až ke trůnu soudnému; ano již předejdouce jej, zaň se přimlouvají a vyjednávají mu milosrdenství a slitování. *Dle Herdera.*

Obrazy dobrých skutků.

Jednejmež!

Nechme bratři ženám slzy a nářky,
nám se jen zmužilý záměr a čin hodí;
slušně chtěje život vésti pochválený,
chválu dříve zaslůžme si.

Bratří, styďme se už žíti jenom sobě,
žijme zasvěcený vlasti život celý;
vlast svorná ale žij lidstvu celému zas,
zbožné lidstvo celé nebi.

K dobru sjednocené mysli zapalme si,
právo ctnosti milé v srdci pocítiti
hledme, stejnorodé v nás nebe zjasniti,
pak nás též nebe ujme se!

Styďme, styďme se, dřív oddechu žádati,
než se články ze pout hříchu pokroužily,
nežli z pekla tenat lidstvo se vydralo,
dřív než pravda triumfuje.

Klácel.

Slova a čin.

Šetřte řeči, ale činy mějte;
Což je do slov, planých záměrů?
Místo květů více plodů dejte;
šetřte řeči, ale činy mějte.
Pak se na své snahy podívejte,
jak se daří v širém rozměru. —
Šetřte řeči, ale činy mějte:
což je do slov, planých záměrů!

Což je do stromu, jenž plýtvá květem,
ale plodin žádných nenese,
i když jaro pominulo s letem?
Což je do stromu, jenž plýtvá květem?
ten i lehký vánek setřese.
Slova budí, činy pohnou světem:
Což je do stromu, jenž plýtvá květem,
ale plodin žádných nenese?! —

V. Pakosta.

Strom po ovoci.

Každíčký strom snadno poznává se po ovoci:
dobré ovoce jen na dobrém se stromě daří;
strom zlý ale nemůž a nebude nikdy moci,
dobrým ovocem se odsluhovat hospodáři.

Strom, jenž ovoce zlé nese, nemůž dobrým slouti,
a zlým není stromem, ovoce jenž dobré rodí:
aneb kdy si viděl člověka, an sbírat chodí
z trní fíkův aneb hroznů z hlohového proutí?

A tak po ovoci jaký strom je znejte,
na zlém stromě dobrých plodů nehledejte,
aby dobrými jste byli stromy dbejte! —

Václ. Štulc (dle Mat. 7, 17.)

Co jsou činy bez ceny?

Synu, dřív než počneš žítí,
nechceš-li se někdy dočkat
stáří čestné bez vrásky, —
rozvaž věrně na své mysli,
vřele pak i v srdci pocit
tyto slušné otázky:

Co jest jaro beze kvítí?
co jest léto beze klasů? —
matka bez dcer, bez synů?
Co jest jeseň bez ovoce?
co jest zima beze sněhu?
co jest život — bez činů?

Co jest kvítí beze krásy?
co jsou klasy beze zrna? —
dítky ducha zbaveny?
Což ovoce beze chuti?
což i sníh je bez bělosti?
co jsou činy bez ceny?!

Jablonský.

Jednej tak!

Synu milý! když se stalo,
že svět ve svůj ráj tě vlákal;
vše se vůkol usmívalo,
jenom ty jsi při tom plakal.

Jednej tak v tom světě všude,
bys, až budeš umíratí,
a vše vůkol plakat bude
ty se mohl usmívatí.

Jablonský.

Proč hynem?

Kdožby mohl ve způsobu jiném
leda s velkou jenom bolestí,
promlouvati o tom neštěstí,
v němžto dávno Slované my plynem?

Však čest dejme Bohu! nejvíc hynem
vlastního jen ducha neřestí,
poněvadž se u nás nepěstí
dobrá vůle stejně s rázným činem.

Duše bývá dobra všeho žedna,
přeplyváme citem horoucím
o velikých věcech když se jedná;
ale skutek — vůle nedůsledná
odkládává k časům budoucím;
a to prám náš vrhá do bezedna.

Sušil.

Jindy a nyní.

O těch zlatých staroslavských časů,
jež zem tuto někdy krásily,
o nichž čísti, ač je líčili
nepřátelé, nelze bez úžasu.

Klíčů, zámků, šibenic a rasů
neznali, tak že se divili
velmi věcem těm, když spatřili
u svojich je němčitelů Sasů.

Neznámá jim byla lest i krádež,
žebrač, přísaha i zločinství,
rodiče i starce ctíla mládež;
všudy zpěv a vlídné obličej,
stoly vezdy plné hostinství:
a teď ouvé! vše se opak děje!

Kollár.

R o z s é v a ě .

Ejhle zemi svěruješ pln naděje símě zlatouneké,
když jaro přijde, čekáš, jak osení se metá.
Jen se činů zdráháš v času záhony vsíti semínka,
věčnost by zkvetla, jsouc rozumem zaseta?

Schiller.

Čas a čin.

Ó pomni čas ten, ve kterém
své konáš skutky, brzo mine
a jako řeka do moře
bez navracení rychle plyne.

Však nezahyne, co činíš v něm,
i bude přísně počítáno;
zda dobré bylo nebo zlé,
na váhu bude zevrub dáno.

A před Soudce tam předstoupíš,
bys odplatu vzal za své činy;
kéž mnoho dobrých prokážeš, —
kéž nestíhají tebe viny!

Fr. Doucha.

Blaho života.

Máš-li srdce ctnosti prázdné,
co ti sláva zpomůže?
Celý by se svět ti klaněl,
blaho ti dát nemůže.

Máš-li život činů plný,
pak i cestu k blahu máš,
máš-li lásku k člověčenstvu,
pak svůj účel dobře znáš.

Miluješ-li národ, zemi,
pakť i svatá tobě ctnost:
láska tedy vlastenecká
věčně tvá buď blaženost!

Vlastimila Růžičkova.

Všecko ke cti Boží!

Každý krok a každý čin
přijme od nás Hospodin;
jen když ve všem jeho čest
naše první starost jest.

Klinkáč.

Zlaté klasy.

Ó těch krásných leta časů,
žeň kdy hojná dozrává
a to moře zlatých klasů
v ruce ženců podává!

Rolník dary v klidné
mysli domu odváží
a pak v zimě bratry bídné
mnohým soustem oblaží.

Užij, synu milý, času
předraheho mladosti;
nashbírej si zlatých klasů,
vědy, ctnosti, moudrosti!

A když přijde věku tvého
zima se vší příkrostí,
sobě z pokladu dáš svého
i svým bližním v hojnosti.

Fr. Volšovský.

Šepot z hrobu.

Putující stůj,
pouť svou rozvažuj!
I nám světa svítívala svíce,
leta naše uplynula,
boží vůle pokynula:
a my smrti nespatriíme více.
Všecko mine, skutek pravé ctnosti
zachová však cenu na věčnosti.

K. Vinařický.

a) Nejpřednější dobří skutkové

jsou: 1. modlitba, 2. půst, 3. almužna.

Skutky nejpřednější, jež se mají stávat,
jsou: se modlit, postit, almužnu i dávat.

a) Dobří skutkové tito jsou výraz neb projevení všelikých
božských i mravných ctností.

α) *V modlitbě* projevují se tři božské ctnosti: víra, naděje,
láska.

β) *V postu* dokazuje se křesťanská střídmost, statečnost
a síla.

γ) *V almužně* pak jeví se křesťanská spravedlnost, dobro-
činnost a láska.

b) Opatrnost křesťanská používá těchto dobrých skutků co
vydatného prostředku ku prospění v křesťanské spravedlnosti a
svatosti a k dosažení cíle věčného; neboť jsou pevnou brází proti
trojí hříšné žádosti, t. žádosti těla, žádosti očí a pýše života; též
i mocně sílí a podporují vůli člověka ku konání dobrého.

c) V těchto trojích skutcích jsou všickni naši dobří, Bohu
milí a záslužní činové obsaženi, jak patrně z bližšího výkladu
těchto skutků.

1. Modliti se jest nejen mysl zdvihati k Bohu, s Bohem rozmlouvati, vlastnosti a skutky boží rozjímati, Boha ctíti, jemu děkovati a za pomoc ho žádati, nýbrž i všecky práce a zaměstnání, ježto ku cti a chvále boží konáme a Bohu obětujeme a všecky dobré skutky, ježto z lásky k Bohu podnikáme, jsou modlitbou. A každá modlitba, zvláště pak přímluva za živé i zemřelé, jest dobrý skutek, ježto se Bohu líbí a nám k spasení prospívá.

2. Postiti se jest netoliko ujmu v jídle a pití sobě činiti, nýbrž i krotiti zlé žádosti, hříchu se zdržovati, časem i dovolených radostí si odepříti a jiné kající skutky konati, slovem všecky skutky mrtvení neb zapírání sebe, vůbec skutky kajicnosti. Jest tedy půst skutek dobrý, Bohu milý a záslužný. —

3. Almužnu dávati jest nejen chudé a nuzné podporovati, živiti, nýbrž almužnou se vyrozumívají všecky dobré skutky, kterými bližnímu dobře činíme a jiným v tělesných neb duchovních potřebách milosrdenství proukazujeme. — Almužna jest skutek křesťanské lásky a dobročinnosti, zvláště Bohu příjemný a velice prospěšný a záslužný pro život časný i věčný.

Slova písma sv. o nejpřednějších dobrých skutcích vesměs.

Modlitba s postem a s almužnou lepší jest nežli poklady zlata schovávat. *Tob.* 12, 8. — Modliti se a činiti almužny neoblevuj. *Sir.* 7, 10. — Toto pokolení (duch nečistý) nijak nemůže vyjít, leč modlitbou a postem. *Mar.* 9, 28. *srv. Mat.* 17, 20. — Oběť spravedlivého příjemná jest Bohu a památky její nezapomene Pán. *Sir.* 35, 7. — Oči Páně na spravedlivé a uši jeho k prosbám jejich. I. *Petr.* 3, 12. — Nejmilejší, jest-li že by nás srdce naše netrestalo, máme doufání k Bohu, a začkoli prositi budeme, vezmeme od něho, nebo přikázání jeho ostříháme a to, což libého před ním činíme. I. *Jan* 3, 21. — Víím, že mi to přijde k spasení skrze vaši modlitbu a pomoc Ducha Ježíše Krista. *Fil.* 1, 19.

Výroky svatých. Pro společnou lásku, kterouž spojeni jsme, napomínáme vás, abyste neustávali v postech, v bděních a modlitbách; neboť toť jsou pro nás zbraně nebeské, působící, že pevně stojíme a trváme. *Sv. Cypr.* — Těch ctností vyhledávejme, jež mimo spasení naše také bližním prospěti mohou. Cos podobného jest almužna i modlitba; ano jedna druhou dosahuje moci, jedna podpírá druhou; však i půst bere odtud síly. *Sv. Jan Zl.* — Zapsána jest každá tvá modlitba a zbožná píseň; zaznamenána

jest všeliká tvá almužna, zapsán jest každý tvůj půst v knize života. *Sv. Cyril.* — Bratří, tré jest, čímž víra stojí, nábožnost se udržuje, ctnost zůstává: modlitba, půst, dobročinnost. Oč modlitba usiluje, dosahuje půst, obdrzuje milosrdnost. Modlitba tedy, dobročinnost a půst nechť jsou naší ochranou, naším zástupnictvím, ty nechť jsou za nás prosbou trojnásobnou. *Týž.*

Sv. Bernard napomíná nás ku konání těchto dobrých skutků ráznými slovy, an dí: „Tři věci jsou, kterých se každý zdržeti musí a kteréž zodpovídání požadují. Předně musíme se zdržeti zlých skutků, za druhé tělesných žádostí, za třetí starostí světských. Dále tři věci jsou, kteréž konat se musíme přičiniti, kteréž i kázání Páně na hoře obsahuje, totiž: almužna, půst, modlitba. Proti zlým skutkům postaviti se mají skutkové milosrdenství, proti tělesným žádostem užívati se má postu a místo světských starostí zaujmiž láska k Bohu a hojnější modlitba.“ Tyto tři dobré skutky: modlitbu, posty, almužnu máme tedy přede vším jiným se zvláštní bedlivostí provozovati a jimi nebeských pokladů sobě pojistiti.“

Podobenství.

Jablíčko přes plot. Jistý starý zahradník, kterýž si za spravedlivě zaslouženou mzdu mnohý oděv nový opatřiti, nebo nové vkusné náradí koupiti neb jiné potěšení způsobiti mohl, rozdal obyčejně všecko, co sobě za týden zachoval, chudým a potřebným. Když jej nějaký nuzák o pomoc prosil, říkával zahradník ten: Aj, aj, zas jablíčko přes plot! I otázali se ho přátelé jeho kdys, co oblíbená slova jeho znamenati mají. Zahradník vypravoval: Zavolal jsem kdysi několik dětí do zahrady a dovolil jsem jim z ovoce, jež pod stromy leželo, jak mnoho by chtěly, jísti; zapověděl jsem však něco do kapsy schovati a sebou vzíti. Ale, co neučinili chlapci? Někteří z nich jedli a když se domnívali, že jich nikdo nepozoruje; aj, tu letělo nejlepší jablko přes plot, aby je pak venku sebrati mohli. Lest tato se mi ovšem nemohla líbiti, proto jsem oněch dětí, kteréž tak učinily, nikdy více do zahrady nepozval; ale pomyslel jsem sobě: Ti lidé ve světě jsou, jako ty děti v této zahradě. Smíme pozemských statkův užívati, ale nebudeme moci z nich nic sebou vzíti. Co ale z nich chudým ušetříme, to házíme takořka přes plot a zajisté tam za plotem — po smrti na věčnosti jednou opět nalezneme. — Pamatuj sobě křestane milý! tu moudrou průpověď: Aj, aj, zas jablíčko přes plot!“ Odepři sobě rád tu neb onu věc, kterou bys mohl míti,

přemáhej sebe, posti se, abys mohl i z mála almužnu dávat i a buď přesvědčen, že Bůh pak neoslyší modliteb tvých; neboť sv. Augustin praví: Chceš-li, aby modlitba tvá k Bohu se povznesla, přičiň k ní dvě křidel, totiž půst a almužnu.“

Rozmluva tří poustevníků. „Postiti se jest předc jen pěkný dobrý skutek,“ pravil první z nich. „Aj,“ pravil druhý, „pracovati jest přece mnohem lepší.“ A třetí vece: „Almužnu dávat jest, nejlepší, když se, abyste udíleti mohli, postíte a pracujete. V skutku takový půst s modlitbou a s almužnou spojený jest Pánu Bohu nejmilejší. Pročež píše sv. Řehoř Vel. „Ten se nepostí pro Boha, nýbrž pro sebe, kterýž to co tělu svému ujme, nesdílí v bližním svém, nýbrž jen uschová, aby později opět svému vlastnímu tělu dopřál. Ten půst ale přijme Bůh se zalíbením, když to, co sobě odepřev, bližnímu uštedří, tak že tím, čím tělo tvé tresceš, tělesnému nedostatku chudého spolubratra tvého se úleva stane.“

Takovým způsobem modlili, postili se i almužny dávali mnozí svatí a nábožní křesťané, jakž o tom mnohé příklady se nacházejí v tomto Výkladě a sice: o modlitbě v. díl II. str. 15 až 57 a) o postu III. str. 607—630. Příklady o almužně budou následovati níže.

Nebes klíč.

Brzké jara vzácné dítko
jestiž luční žluté kvítko;
na bažinách v dubnu stojí,
neduh prsní, kašel hojí;
jeho květ nás pozdravuje,
nebes klíčem v lidu sluje.

Jiné známť já kvítků druhy,
kteréž zdobí nebes luhy:
Modlitba když nemá vadu,
klíčem bývá od pokladů,
ježto Bůh svým věrným chystá,
je-li duše jejich čistá. —

Modlívej se v zanícení,
bez hříšného přetváření
v uzdu jímej svoje chtiče:
tak ti zrostou nebes klíče.

Tom. Šimbera.

NB. Ješto o modlitbě a postu bylo již zevrubně jednáno (v. díl II. str. 15. a III. str. 607.) třeba tuto ještě podrobněji o almužně pojednati.

O almužně.

1. Význam a podstata křesťanské almužny.

a) Almužna vůbec (z řeck. *elemosyne* — tolik co milosrdenství neb slitování, protož i milostina se zove) jest každý dárek z lásky chudému udělený k ukojení jeho potřeb.

b) Však *almužnou v smyslu křesťanském se míní* každý dobrý skutek, kterým se bližnímu dobře činí.

Dobré ty skutky mohou se buďto na tělesné neb duchovní potřeby vztahovati a proto náležejí k almužně všecky jak tělesné tak i duchovní skutky milosrdné, o nichž se níže zvláště jedná.

c) *Aby almužna byla skutek dobrý, křesťanský*, musí ji křesťan dávatí α) z dobrého úmyslu, totiž pro Boha, jako Kristu samému v osobě chudých, pak z lásky a milosrdenství k bližnímu.

β) Dobrovolně, ne z přinucení; nebo kdo z přinucení co koná, nejedná dobře, nemá žádné zásluhy.

γ) Musí dávatí ze svého, spravedlivě nabytého jmění; — nebo kdo z cizího dává, dopouští se nespravedlnosti, hříchu, což nemůže se líbiti Bohu, aniž může davateli býti k zásluze.

2. Důvody a pohnůtky. Křesťan povinen jest dávatí almužnu a) *z poslušnosti a z vděčnosti k Bohu*, kterýž to velí, jak písmo sv. starého i nového zákona svědčí. Co bohatý chudému dává, nedává ze svého, nýbrž z toho co mu Bůh nadělil, aby z toho udílel právě potřebným. Je to moudré ustanovení boží, že statky tohoto světa nestejně rozdělil, aby všecky lidi láskou spojil.

b) *Povinnost tato káže lásku k bližnímu*, jehož, ať jest bohatý neb chudý, milovati má jako sebe samého; ano právě chudý jeho lásky a milosrdenství nejvíce potřebuje.

c) *Kristus, Spasitel náš* slovy i příkladem k udílení almužny nás povzbuzuje a hojnou odměnu slibuje; nebo cokoliv někdo dá chudým, chce Pán Ježíš považovati tak, jako by jemu bylo dáno.

d) K almužně nás nabádají *mnohé příklady*, jak v písmě sv. tak i v životě církevním (v. níže).

e) *K udílení almužny vzbuzuje křesťana také výbornost a prospěšnost její* jak pro život časný, tak i věčný. —

α) Almužna člověka neochudí, ano pozemské statky množí; nebo Bůh dobročinným žehná a každý dárek chudému uštědřený mnohonásobně nahraňuje.

β) Almužnou vymáhá si člověk úctu, lásku a vděčnost těch, jimžto prokázal dobrodiní.

γ) Almužna poskytuje darci vnitřní spokojenost a mnoho čistých, nevinných radostí.

δ) Almužna s Bohem nás míří, milost boží a odpuštění hříchů nám vyjednává, spravedlivé tresty od nás odvrací, milostivý soud nám připravuje a brány nebes otvírá. —

3. Pravidla, jak se má dávatí almužna.

a) *Křestan má dávatí almužnu z dobrého úmyslu* t. z lásky k Bohu a k bližnímu, ne pro zisk, pro chloubu nebo pro vděk.

b) *Podle možnosti*, z vlastního jmění, zvláště pak z hojnosti a nadbytku.

c) *Dobrým, ochotným a radostným srdcem*, ne z přinucení a v nevrlosti, ale bez zdráhání a dlouhého otálení a pokud lze, ušetřením útlocitu prosícího. — Kdo tak ochotně a radostně dává, mívá almužna jeho více ceny než sám dar. Kdo chce almužnou chudého pokořiti, jak může očekávati vděčnosti? Proto nejraději udílej almužny skrytě, aby tě nikdo neviděl, a o daru tvém nevěděl leč Bůh, kterýž odplatí tobě. — A nemáš-li co udělití, dej alespoň dobré, útrpné, neb poučné slovo.

d) *Máme udíletí almužnu každému, kdo je potřeбен a hoden*, ať je přítel nebo nepřítel, bez ohledu na stav, národnost a víru; tedy žádného právě chudého nemáme odstrkovati, zvláště v čas veliké potřeby, drahoty a nouze. Předě všemi ale mají křestané se starati o své starce, neduživce a mrzáky, o své přátele a domácí víry.

e) *S křestanskou opatrností*. Ovšem nesmí křestan žádného právě chudého odstrkovati, zvláště v čas veliké potřeby a nouze; však nehodných podporovati a tulákům, — již mohouce, nechťi pracovati, — almužny udíletí, více škodí než prospívá. — Ježto se soukromník snadno sklamati může, prohlašují se někteří zcela proti osobnímu udílení almužny, chtějíce míti všudy ústavy pro chudé. „Však ústavy pro chudé, jakkoli blaze působí, nejsou dosud všady a zvláště, kde se jedná o rychlou pomoc v čas, mívá toliko jednotlivec příležitost pomoci dobrým skutkem. Krom toho uteče se mnohý ostýchavý chudás snáze k soukromému dobrodinci, v jehož milosrdenství a šetrnost důvěřuje, než by se k veřejnému ústavu o pomoc obrátil. Povážíme-li dále, že se udělováním almužny oživují nejušlechtilejší city účinné lásky k bližnímu, že se jí utužuje pravé bratrství mezi lidmi, že pomocí, v čas poskytnutou, se mnohý člověk i činnost jeho v společnosti lidské zachová, ano že almužna přirozené a chvalitebné naklonosti člověka vyhovuje: vyložíme si, proč ji skoro každé náboženství svým vyznavačům schvaluje, proč jmenovitě křestanství almužnu za nejhlavnější dobrý skutek prohlašuje. *Sl. nauč.*

f) *Almužna má se udíletí způsobem pokud možná každému*

chudému přiměřeným: hladovému dej chleba, nahému oděv, zdravému práci, nemocnému léky a útěchu atd.

„Velice záleží na tom, aby udílení almužny bylo upraveno, aby se nedávala leč v případech mimořádných, aby se neposkytovala pouze v penězích, jichž snadno zle užití možná; ale aby se přispělo chudému právě tím, čeho potřebuje; především, aby se k práci schopným opatřila práce a výdělek, neb aby se jim půjčil základ do živnosti, pokud a jaké právě schopni jsou.“ *Sl. nauč.*

g) Konečně, aby se almužna Bohu líbila a křesťanu prospěšná, záslužná byla, *má dáváje almužnu ctnostně a zbožně žít a všech hříchů se bedlivě varovat; má ji dávati čistým neb alespoň kajícím srdcem.*

4. Překážky a výmluvy.

a) *Mnohé jsou závady*, ježto brání hojnému udílení almužny, jako: neznalost té křesťanské povinnosti, nedostatek soucitu následkem špatného vychování, samoláska, zjištnost, lakomství, lenivost, strach a bázeň před nouzí a t. d.

b) *Mnozí mívají všeliké marné výmluvy* na př. α) Jsou zlé, těžké časy. *Odp.* Než právě proto má křesťan zámožný hojněji chudým udílet.

β) *Mám se co o sebe a o svou rodinu starat.* *Odp.* Než i chudí jsou tvoji bratři, jichž pro Boha nemáš opouštět a On v čas nouze i tobě pomůže.

γ) *Chudí jsou nenasytní a nestydají v svých žádostech.* *Odp.* Ne všickni; ty jen konej svou povinnost.

δ) *Mnozí z chudých jsou nehodní.* *Odp.* Ale snad právě potřební, a v čas největší nouze nesmí křesťan ani nehodného nechat hladem mřít.

ε) *Nemám co dáti.* *Odp.* Ruku na srdce! Máš-li málo, dej málo. A nemáš-li opravdu ničeho, měj alespoň dobrou vůli.

5. Prostředky, ježto přispívají k bedlivému konání té povinnosti:

a) Uvažuj křesťane často důvody té povinnosti jakož i

b) veliké prospěchy, pak-li ji věrně plníš.

c) Zvláště měj na paměti dobrotu a lásku nebeského Otce, jemuž almužnou máš spláceti za mnohá dobrodiní.

d) Vmysli se často v trpký stav ubohé chudiny.

e) Cvič se bedlivě v té ctnosti při každé příležitosti.

f) Buď pracovitý a šetrný, abys měl co udílet.

g) Spojuj almužnu s modlitbou a modlitbu s almužnou.

Slova pisma sv. o almužně. *Bůh velí.* Léta sedmého ponecháš zemi svou ať odpočine, aby jedli chudí lidu tvého to, co na ní poroste. II. *Mojž.* 23, 11. — Když budete žítí obilí, nesežnete ho až k zemi, ani pozůstalých klasů po žni budete sbírat, ale chudým a pocestným zanecháte jich. III. *Mojž.* 23, 22. — Jest-li že by někdo z bratří tvých ochudl, nezatvrdíš srdce svého, aniž skrčíš ruky své před ním, ale otevřeš ji chudému a ochotně půjčíš jemu, čeho potřebuje. V. *Mojž.* 15, 7. 8. 9. 11 + 24, 19. — Ze statku svého dávej almužen a neodvracuj tváři své od žádného chudého; i od tebe nebude odvrácena tvář Páně. *Tob.* 4, 7. — Nakloň k chudému ucha svého. *Sir.* 4, 8. — Cti Boha ze statku svého a z prvotin úrod svých dávej jemu. *Přisl.* 3, 9. — Kdo pohrdá bližním svým, hřeší; ale kdož se smilovává nad chudým, blahoslavený bude. *Přisl.* 14, 21. — Prosím tě dej, a od toho, kdo by chtěl vypůjčiti od tebe, neodvracuj se. *Mat.* 5, 42. — Však i z toho co máte, dávejte almužen. *Luk.* 11, 41. — V potřebách se svatými se sdělujte, přívětivosti k hostem následujte. *Řím.* 12, 13; I. *Kor.* 16, 1. 2. — Kdo by měl statek tohoto světa a viděl by bratra svého, an nouzi trpí a zavřel by střeva svá před ním, kterak láska boží zůstává v něm? I. *Jan.* 3, 17 + *Jak.* 2, 15. 16.

Spůsob. Činíš-li dobře, věz komu činíš a bude vděčnost dobrodiním tvým mnohá. Čiň dobře spravedlivému a najdeš odplatu velikou. *Sir.* 12, 1. 2. — Pro přikázání přijmi chudého a pro nouzi jeho nepouštěj jej prázdného. *Sir.* 29, 12. — Při všelikém daru ukaž veselou tvář svou a dobrým okem učiň podle nalezení rukou svých, nebo Pán jest odplatitel. *Sir.* 35, 11. 12. — Synu, v dobrých skutečích nepřidávej domlouvání a při dání zármutku slova svého. Zdaliž rosa neochlazuje horka? Tak i slovo lepší jest než dar. *Sir.* 18, 15. 16. — Kterak budeš moci, tak buď milosrdný. Budeš-li míti mnoho, dávej mnoho, jest-li že málo míti budeš, také z mála rád uděluj. *Tob.* 4, 8. — Když ty almužnu dáváš, ať neví levice tvá, co činí pravice tvá. *Mat.* 3, 3. — Kdo uděluje, uděluj v sprostnosti. *Řím.* 12, 8. — Jeden každý dej, jakž uložil v srdci svém, ne se zármutkem, nebo z mušení; nebo veselého dárce miluje Bůh. II. *Kor.* 9, 7.

Odplata. Blahoslavený, kterýž nad chudým a nuzným roz-

pomíná se, v den zlý vysvobodí jej Hospodin. *Žlm.* 40, 2. — Rozděloval, dal chudým; spravedlnost jeho zůstane na věky věkův. *Žlm.* 11, 9. — Na úrok půjčuje Hospodinu, kdož se smilovává nad chudým: a on za dobrodiní jeho odplatí jemu. *Přísł.* 19, 17. — Kdo následuje spravedlnosti a milosrdenství, najde život, spravedlnost a slávu. *Přísł.* 21, 21. — Kdo dává chudému, nebude míti nouzi, ale kdo pohrdá prosícím, trpěti bude nedostatek. *Přísł.* 28, 27. — Pust' chléb svůj po vodě mimotekoucí a po mnohých časech jej najdeš. *Kaz.* 11, 1. — Almužna od smrti osvobozuje, aniž dopouští vjíti do temnosti. *Tob.* 4, 11. — K chudému vztáhni ruku svou, aby se dokonalo smilování a požehnání tvé. *Sir.* 7, 36. — Zavři almužnu v srdce chudého a ona vyproští tebe ze všeho zlého. *Sir.* 29, 15. — Chceš-li býti dokonalým, jdi, prodej co máš a rozdej chudým a budeš míti poklad v nebi. *Mat.* 19, 21. — Kdož by koli dal vám píti číši vody ve jmenu mém: amen pravím vám, neztratí odplaty své. *Mar.* 9, 40. *Mat.* 10, 42. — Lačněl jsem a dali jste mi jísti; žíznul jsem a dali jste mi píti. *Mat.* 25, 35. — Na dobročinnost a sdílnost nezapomínejte; nebo takovými oběťmi získán bývá Bůh. *Žid.* 13, 16.

Výroky svatých o almužně. Almužna jest ne pouze statky rozdávati, nýbrž rozdávati je s milosrdenstvím. Sv. *Jan Zl.* — Co jest almužna? — Milosrdenství. Sv. *Aug.* — Netoliko kdo lačnému a žíznivému dar štědrosti prokáže aneb cos jiného nutnému udělí, ale i ten almužnu dává, kdo zarmoucenému hnutí soucitu a potěchy poskytuje neb bratra bloudícího laskavě napravuje a na cestu pravdy volá anebo v potřebách jakýchkoli radou přispívá. Sv. *Isidor.* — K rozdávání svěřil tobě Pán, což jeho jest; z jeho statku abys chudým udílel, přikázal. Sv. *August.* — Proto chtěl míti Bůh tě bohatého, aby skrze tebe jiný nedostatku neměl. Sv. *Lev.* — Nedostal jsi statků, bysi je v rozkošech promrhal, nýbrž abys almužny dával. Sv. *Jan Zl.* — Dokonalou jest milosrdenost, když se pokrm poskytuje lačnému prvé než prosí. Nebo není dobročinnost dokonalá, která se prosbami vynucuje. Následuj Boha svého, jenž slunci svému velí vzcházeti na dobré i na zlé a dešť dává na spravedlivé i na nespravedlivé. (*Mat.* 5, 45.) Sv. *Aug.* — Almužna nebuď dávána s nevrlostí, aby zármutkem provázející odměna připravena nezhylnula. Pak se udílí náležitě, když se s myslí veselou poskytuje. (*II. Kor.* 9, 7.) Sv. *Isid.* — Nepostačuje dobré přátelství, nýbrž i dobré konání. A není postačitelno dobře činiti, nepochází-li to z dobrého pramene, t. j. z do-

bré vůle. Sv. *Ambr.* — Uděluj pak almužny chudým z tvé práce a klopoty a ne z toho, co jinému vydřel a mocí odjal: neb nic neprospívá, jest-li jednoho nakrmíš a druhého zloupíš. Sv. *Isid.* —

Prospěch. Věci pozemské zadržujete, škodu trpíme; rozdávající ukládáme je; nebo jmění zadržené hyne, rozdané pak zůstává. *Týž.* — Dobrodiní dávajícího přináležejí spíše dárci, nežli podělenému. Milosrdenství dochází ovšem nuzného, dík ale mzdy rozmnožené zůstává dárci. Sv. *Ambr.* — „Prodávejte čím vládnete a dávejte almužnu“ (Luk. 12, 33). Tímto napomenutím chtěl tebe Kristus obohatiti a ne chudým učiniti. Sv. *Jan Zlat.* — Nepamatuji se, aby zlý konec měl, kdo rád milosrdné skutky konal; nebo takový má mnoho přímluvčí a není možno, aby modlitba tak mnohých byla oslyšána. Sv. *Jarol.* — Co se chudým dává není vlastně žádný dar; nebo se to jen půjčuje a Bůh to mnohonásobně nahraňuje. Sv. *Řehoř.* — Almužna jest skutek dobrý všem jej konajícím před Bohem nejvyšším. Ona to, jež věčné plameny zhášejí, onať hříchům odpírá. Ona lačného Krista v chudém sytí; ona odívá nahého, navštěvuje nemocného ona to, jež život věčný připravuje. Sv. *Řehoř.*

Přípodobnění. Pozoruj obilí, kteréž se rozsívá v zemi, zdaliž nepřináší spíše užitek rozsívajícímu, nežli zemi přijímající? Rovněž tak vrací se nazpět pokrm nuzným udělený s velikou lichvou milosti božské. Sv. *Ambr.* — Jako zrno rolníkem v zemi hozené, roste a užitek nese: tak přináší též almužna, bližnímu byvší udělena, sterý užitek pro věčnost. Sv. *Basil.* — Ze zemských věcí pocházejí nebeské, z malých se rodí veliké, a časný dar ve mzdou prechází věčnou. Sv. *Lev.* — Dej chudému zemi, abys dostal nebe, dej drobet, abys dostal celek. Sv. *Chrysolog.* — Vznesenát to a božská věc, skutek spasitelný, veliká hříchu útěcha, naší bezpečnosti spasná podpora, naděje ohrada, víry ochrana, lék hříchu — toť koruna pokoje, pravý a největší dar boží, mdlým potřebný, udatným slavný, jímž křesťan podporován duchovní milosti dochází, Krista soudce sobě nakloňuje, Boha svým dlužníkem činí. Sv. *Cypr.* — Co jsou chudí, jimž uštědřujeme, ne-li nosičové naši, jimiž ze země putujeme do nebe? Dávej, svému nosičovi dáváš, čeho udílíš. Sv. *Aug.* — Ruka chudého jest Kristova pokladnice, poněvadž cokoli chudý obdrhuje, Kristus dostává. Sv. *Jan Zlat.* — Peníze zadržené slouží náhodám, v dobročinnosti ukryté vydobývají budoucí odměnu. Sv. *Aug.* — Umění všech nejvýnosnější jest almužna. Sv. *Jan Zlat.* — Chceš-li dobrým kupcem býti, dej, což

bez toho nemůžeš podržeti a zjednáš tím sobě — což nikdy ztratiti nemůžeš. Sv. *Aug.* — Nesmírný užitek přináší peníz chudému udělený, nebo kdybysi lidem dal jej na úroky, dali by ti ze sta, pak ale chudým půjčíš, navrátí tobě Bůh stonásobně a věčný dá ti život. Sv. *Jan Zlat.* — Jestli to zpozdilost něčeho ponechávati zde, odkud jíti musíme, a tam, kam jdeme, ničeho neposílati. Protož tam své statky ukládej, kde tvá je vlast. Sv. *Jan Zlat.* — Almužna jest uměním a to ze všech umění nejlepší. Nezhotovujeť nám obuvi, aniž sešívá roucha, aniž staví chatrné domy tuto; avšak věčný poskytuje život a chystá příbytky v nebi. *Týž.* — Chudí jsou pole úrodné, jež v brzku nese úrodu dávajícím. Chudý jest cesta k nebi, kterouž se přichází k Otci. Počni tedy udíleti, nechceš-li blouditi. — Uděl prosícím, abys mohl sám obdržeti. Dej na zemi Kristu, aby tobě v nebi navrátil. Sv. *Augustin.*

Průpovědi o almužně.

Almužnu kdo chutě dává,
skutek dobrý vykonává.

Proto Bůh ti statky dal,
bysi chudým pomahal.

Almužnu kdo prokazuje,
v lásce víc se upevňuje.

Bližnímu kdo pomahá,
duši spásu vymahá.

Chceš-li za dar tržít dík,
dej ho rychle, s ochotností:
nebo dáš-li s loudavostí,
pozdě chorým dáváš lík.

Chudého-li obdaruješ,
sám své srdce obraďuješ.
Chudému kdo udělí,
tomu Pán Bůh nadělí.

S chudým kdo se o chléb sdílí,
nuznému vždy pomoci pílí:
pomůže mu Bůh v tu chvíli,
když se neštěstí naň schýlí.

Dáš-li bratru chudobnému,
podobáš se Bohu svému.
Co tu pro Bůh uděláš,
za to nebe vyděláš.

Přísloví: Almužna neochudí. — Co chudému dáš, na lžici naroste. — Kdo se ptá, nerad dá. — Snadno dávat z cizího. — Kdo z cizího dává, bližního okrádá. — Kdo pospíší, dvakrát dává. — Kdo mnoho má, může mnoho dáti. — Nemůžeš-li dáti podpory, nečiň závory. — Čiň dobře všem a sobě nebuď škoden. — Pro dobrotu na žebrotu. — Kdo bez míry dává, brzo se dobere. — Za dobrodiní neočekávej poděkování. — Za nevděčníky Bůh se prokazuje vděčným. — Dej pro „Zaplat Pán Bůh!“

Úvaha Silvia Pellica o bohatství.

„Náboženství i pravé mudrcství vzdávají chudobě chválu, ctnostná-li jest, předkládajíce ji daleko neklidné lásce k bohatství; nic

však méně také připouštějí, že člověk bohatý stejných zásluh mítí může s nejlepšími chudých. — Není nutno, aby člověk bohatství svého otrokem byl, baže po něm jen, aby k zlému užitku je nastrádal; můžeť ještě jiný mítí úmysl, by totiž bližních svých jím oblažil. — Nerovnost v rozdělení vezdejších statků jest nevyhnutelná a z ní vyplývá dobré i zlé. Kdo zlořečí bohatému, byl by rád na jeho místě. Nechej tedy každého při jeho bohatství, kdo ho již nabył. Jestí málo boháčů, kteří by zlato své opět nevydávali a vydávajice je, bývají všickni tisícovým způsobem s větší, menší zásluhou, někdy i bez zásluhy — zvelebovatelé obecného dobra. Oni dávají obchodu života, ošlechťují krasocit, pobuzují ku krásnému umění a vzbuzují nesčíslné naděje v těch, kteří skrze pilnost a promyslnost chudoby zniknouti chtějí. Kdo u nich jedině zahálku, rozkošivost, měkkost a neužitečnost spatřuje, má pošetilé a nepravdivé o nich představení. Činí-li zlato někoho lenivým, pobádá opět druhého k šlechetným činům. Není ani jediného vzdělaného města na světě, kde by boháči nebyli dobročinné a důležité ústavy založili a zachovali; není žádného místa, kde by buď společně nebo jednotlivě chudinu neživili.“

Napomenutí. „Nepovrhuj nikdy chudými, ale přicházej jím vstříc dobrými skutky. Může se státi, že jednoho dne budeš také chud a nucen žádati almužnu. Nermoutilo by tebe, kdyby tě pak lidé odstrkovali? — Ale řekneš: „Nikdy bych nevztáhl ruky pro almužnu.“ — Kdož ví? Tato žena, která prosí za kousek chleba pro své dítky, tento starý slepec, byli také mladí jako ty a také říkávali: „Nevztáhl bych nikdy ruky pro almužnu!“ a předce vítr pohromy zavál na ně; žena pozbyla svého muže a její práce nedostačuje k výživě sirotků. Stařec pozbyl zraku po dlouholeté práci a byl tím na žebrotu uveden. Synu, totéž neštěstí snad i tebe očekává! — Ale dejme tomu a doufejme, že nezkusíš těchto bolestných zkoušek; jsi tím méně zavázán mítí útrpnost k chudému, který tě prosí? Posílá ho k tobě Bůh, který ti odplatí tvou almužnu. — Lásku, kterou jsi prokázal chudému, prokázal jsi Bohu.“ *Ad. Potůček.*

Příklady o almužně.

Almužny udíleli rozličným způsobem, jak písmo svaté svědčí:

Abraham, jenž anděly hostil. I. *Mojš.* 18, 5.

Josef eg. mnohá dobrodiní prokázal otcí a bratřím svým. I. *Mjš.*

Booz, učinil dobrodiní ženě *Ruth*. *Ruth*, 1—4.

Vdova Sareptská nakrmila Eliáše a žena *Sunamitská* proroka *Elisea*. III. *Král.* 17, IV. *Král.* 4.

Job byl přítelem a otcem chudých od mladosti své. *Job*. 29, 31 + 31, 18.

Tobiáš sdílel se v zajetí assyrském se svými krajany se vším, což měl, pročež mu anděl *Rafael* zjevil, že pro své almužny hoden byl od Boha mnohých milostí dojíti. *Tob.* 12.

Daniel vyloživ bezbožnému králi *Nabuchodonosorovi* sen, kterýž měl „o zvráceném stromu“ předpověděl mu, že pro své mnohé nepravosti pozbude rozumu, že vyvržen z království bydleti bude mezi hovady a napomínal ho ku pokání, řka: „Protož, králi, nechať se tobě líbí rada má: hříchy své almužnami vykupuj a nepravosti své milosrdenstvím chudých; snad odpustí Bůh hříchům tvým.“ A všecko to přišlo na *Nabuchodonosora* krále; avšak opět přišel k rozumu a k slávě královské, z čehož pak Boha velebil. *Daniel* 4.

Kristus, Spasitel světa, slovem i skutkem, ač sám byl chudý, nicméně chudým mnohá dobrodiní prokazoval. *Mat.* 14 + 15 a j.

Sv. apoštolové měli zvláštní péči o chudé, proto sedm jahnů za almužníky vyvolili, mezi nimiž byli zejména sv. *Štěp.* a sv. *Filip.*

Sv. Pavel často napomínal věřících k dobročinnosti a velel sbírky činiti pro chudé. I. *Kor.* 16.

V *Joppen* byla jedna učenice *Tabitha*, plna skutků dobrých a almužen, kteréž činila. I stalo se, že roznemohši se, umřela; však přišed ap. sv. *Petr* z *Lidy*, na přímluvu chudých a vdov, jež *Tabitha* podporovala, ji vzkřísil. *Sk. ap.* 9, 36.

Láska prvních křesťanů byla tak veliká, že všecky věci obecné měli; protož nebylo nuzných mezi nimi. Možnější prodávali domy a pole své a přinášeli stržené peníze apoštolům k společnému užívání. *Sk. ap.* 4, 34.

Církev katolická po všecky věky o chudé se starala.

Při každých službách božích děly se za prvních dob křesťanství oběti čili *ofěry*, z nichž čtvrtý díl rozdával se chudým. Později povstaly v křesťanstvu zvláštní na almužnu založené *řády*, a mnohé *kláštery* k ulehčení chudoby přispívaly. Ku podporování chudých bývali druhdy ustanoveni *almužníci*. Almužník byl dle práva círk. řeholník, jemuž byla správa jmění pro chudé odevzdána a k čemuž se nejméně $\frac{1}{10}$ zádušních příjmův obracela. Ve Fran-

couzsku takto jmenovány byly někdy nejvyšší hlavy duchovenstva, a s úřadem tím byla obyčejně i hodnost kardinálská spojena. Almužník měl dohlídku nad rozdáváním almužen, nad pokladem a klenotnicí královské kaple, byl zpovědníkem rodiny královské. — Příjmy jeho byly znamenité. — V revoluci francouzské se tento úřad zrušil. Také mnohé jiné osoby, vznešená knížata, biskupové a t. d. mívali své zvláštní almužníky.

Vhodné opatření chudých. Vliv chudoby bývá velmi záhubný v ohledu mravním. Chudoba bývá pramenem jakési lehkomyšlnosti a mrhání zbývajících statkův; bývá zřídlem nečistoty, prostituce a smilství; ano stává se i nebezpečnou státnímu organismu a proto mnohde i stát, jenž blaho svých občanů podporovati má, snaží se všemožně chudobu odstraňovat. — Však bývá nejlépe, když o chudinu pečují jednotlivé obce; ježto orgány (představenstva) obecní mají mnohem větší znalost místních a osobních poměrů, nežli vláda státní. *Sl. n.*

V jakém směru může a má působiti policie chudiny? — Především musí vypátrati příčiny chudoby a pečovati, aby tak snadno nemohla povstati. Jestli že však přes to někteří schudnou, má se jim dostati přiměřené podpory. Také třeba zameziti škodlivé činnosti mnohých chudých. — K zamezení chudoby třeba především odstraniti zahálku vhodným vychováním mládeže, třeba zakládati průmyslové školy pro mládež a ústavy pro dobré vychování opuštěných dětí. — Pro dospělé lenochy a tuláky ať jsou pracovny donucovací neb káznice. Veřejné dílny a sklady ať jsou pro ty, kteří při vší spůsobilosti a dobré vůli nemohou se domoci stálého zaměstnání. — Zakládá-li se chudoba na nespůsobilosti k práci za příčinou stáří neb rozmanitých neduhův, odpomáhá se veřejnými pomocnými pokladnicemi, ústavy k pojištění života, a k opatření vdov a sirotkův a m. j. *Slovník naučný.*

Mnoho jest příkladů zbožných křesťanů, kteří hojně udíleli almužny.

Sv. Vavřinec levita neb jáhen byl almužníkem za papeže sv. Sixta v 3. století, kterýžto úřad věrně a ochotně vykonával. Aby poklady církve uchránil, rozdal je mezi chudé (v. životopis). Jaká to svatá opatrnost a nebeská lichva! Peníze jsou nejlépe uloženy u Boha; ten pak je u Boha na úroky ukládá, kdo podle možnosti chudým rozdává. „Kdo skoupě rozsívá, skoupě i žíti bude a kdo rozsívá v požehnání, z požehnání (hojně) žíti bude.“ (II. Kor. 9, 6.)

Sv. Mikuláš, biskup v Míře, hned od mladosti dobře činil a ze statků po rodičích zděděných hojně dával almužny — nejraději po tajmu. Vypravuje se, že jedenkrát, aby počestnost tří mladých panen zachoval, do domu chudého otce po tři noci tolik peněz tajně uvrhl, co stačilo k slušnému zaopatření a provdání jejich.

Sv. Jan, patr. Alexandrinský, vším právem se almužníkem a otcem chudých nazývá, protože byl nad míru dobročinným. Jakožto patriarcha měl hojnost prostředků pomahati v bídě a nouzi obyvatelům města a nejen že sám všechny své příjmy k dobročinnému účelu vynakládal, nýbrž svým příkladem a laskavou přimluvou i jiných zámožných k dobročinnosti povzbuzoval. Jakmile sv. Jan na důstojnost patriarchy byl povýšen, rozeslal hned své služebníky, by mu chudé a potřebné v městě vyhledali a sepsali. Počet těch ubohých obnášel 7500, jichž se všech ujal a všemožně je podporoval. A podivná věc, — čím více rozdával, tím více se dary od zbožných lidí množily. — Když služebníci jednou sv. Jana na to upozorňovali, že při neobmezené dobročinnosti, se mu brzo nebude dostávatí prostředků, odpověděl pln důvěry: „Kdyby všickni lidé ve světě potřebovali almužny, doufám, že bych vždycky našel prostředků, jim dle potřeby udělovati; nebo neskončená pokladnice boží a církve se nedá nikdy vyprázdniti.“ — Jednoho dne, když jistý nešťastník k němu přišel a za obdrženou pomoc mnohými slovy děkoval, padl mu sv. Jan do řeči řka: „Milý bratře, k čemu tolik děků za tak nepatrné dobrodiní. Vždyť jsem ještě krev svou za tě nevycedil, jako Kristus Ježíš pro nás všechny učinil!“ Dvakrát do téhodne ve středu a v pátek měli všickni chudí a bídní svobodný přístup do domu sv. patriarchy. Stalo se pak jednoho dne, že se žádný o pomoc nehlásil. I skormoutil se sv. almužník proto náramně a hořekoval: „Ach, dnes bídný Jan nebyl hoden, aby Kristu Pánu nějakou službu prokázal, nic dobrého neučinil na zplátu za své mnohé každodenní poklesky.“ — Nejkrásnější svědectví o jeho lásce k chudým podává závět jeho, neb poslední vůle, dle níž tři po něm pozůstalé denáry měly rozdány býti chudým.

Sv. Jan boží, zakladatel řádu milosrdných bratří, obdržel jedenkrát od jistého zemana 22 dukatů pro nemocné. Tento chtěje se o jeho rozhlášené lásce k chudým přesvědčiti, šel mu přestrojen k večeru vstříc, prose o pomoc, že nemá od čeho živ býti. Jan mu hned všechny peníze dal, které byl nedávno v jeho domě obdržel. Tato nezištná láska tak radostně zemana překva-

pila, že mu druhého dne nejen dukaty navrátil, nýbrž ještě 55 kusů přidal a každodenně nemocnici jeho potravou zaopatřoval.

Sv. Karel Borom., arcib. Milánský, byl veliký přítel chudých; o němž víme na příklad, že prodav své knížetství uritánské za 40000 v zlatě jedním dnem je všecky do rukou chudých odevzdal. A zdědiv jiným časem 20000 zlatých, podobně jimi nuzné podělil.

Sv. Osvald, sedě za stolem, uslyšel od služebníka, který k podělování chudých byl ustanoven, že veliký počet chudých venku na ulici stojí a o almužnu prosí: i vstal hned do stolu a nejen všecky pokrmy nýbrž i stříbrné stolní nadobí chudým rozdati velel. —

Sv. Ludvík, král francouzský, který chudé nad míru miloval a jim mnohá dobrodíní prokazoval, měl obyčej říkati: „Chudí si království nebeské trpělivostí, bohatí pak milosrdenstvím dobývati mají.“

Sv. Václav, náš patron svatý, byl otcem chudých, vdov a sirotek, jichž hojnými almužnami podporoval a slze plačících stíral.

Sv. Jan Nep. stkví se v církvi české co almužník laskavý; nebo když mu král Václav vznešenou důstojnost kancléře českého království, pak slovutné proboštství Vyšehradské, poslez biskupství litomyšlské obětoval, žádné z těchto znamenitých hodností nepřijal; ale úřad král. almužníka, který mu nábožná královna Johanna obětovala, ochotně přijal, aby měl příležitost chudým pomáhati a bídě jejich ulehčovati; proto národ český ctí ho co dobrotivého otce chudých, osiřelých vdov a opuštěných sirotek.

Sv. Vojtěch byl od jisté vdovy o almužnu prošen, an právě ničeho u sebe neměl. Omlouval se laskavě i kázal vdově, aby druhého dne k němu do domu přišla. Jak ale žena několik kroků se vzdálila, zavolal ji nazpět a něco ze svého oděvu jí daroval, řka: „Vezmi toto za almužnu; neboť kdo ví, budu-li zítra ještě živ.“

Sv. Pambo poustevník, byl učeníkem sv. Antonína. Maje tak vznešeného mistra a ke všemu dobrému velikou chuť, prospěl ve všech ctnostech až ku podivu; zvlášť ale chválí se na něm veliká láska a dobročinnost k bližnímu. — Jak málo si pozemského zboží vážil, dokazuje následující příběh:

Sv. Melania, vznešená paní, odešla z Říma do Egypta na poušť. „Uslyševši o Pambovi, — vypravuje sama, — šla jsem k němu a dala jsem mu stříbro své, prosíc, aby se se mnou rozdělil. On ale splítaje proutí, řekl: Zaplať ti Pán Bůh!“ a povolav hospodáře, přikázal mu, aby stříbro mezi kláštery Libické roz-

dělal. Já zůstala státi v tom domnění, že mne požehná neb alespoň za tak veliký dar pochválí. Ale když nemluvil, řekla jsem: „Víš-li pane, že bylo 300 liber stříbra?“ — On však ani zraku nepovznesa, odpověděl: „Ten, komu jsi to přinesla, dcero má, nepotřebuje od tebe učiti se tíži váhy. Který vrchy váží a hory měří, zná zajisté váhu tvého stříbra. Kdybys stříbro své mně byla darovala, bylo by zasloušné, abys mi také váhu jeho pověděla; ale žes ho obětovala Bohu, jenž ani dvěma halíři nepohrdl, ale nade vše ostatní si jich vážil, tedy mlč.“ — Takového napomenutí, jaké *sv. Pambo* z ohledu almužny *Melanii* dal, zasluhujeme bohužel skoro všickni. Nebo málo kdo dává almužnu z pouhé lásky k Bohu a k bližnímu, nýbrž aby byl chválen a za prokázané dobrodiní již zde odměněn. — O takových se může říci, že vzali odměnu svou. —

Eutichia, matka *sv. Lucie*, paní velmi bohata, jsouc na smrtelném loži pravila k své dceři: Víš milá dcero, o jmění mém i prosím tě, až umru, bysi něco z něho mezi chudé rozdala. Načež *sv. Lucie* odpověděla: „Slyš matko mou radu: Bohu všemohoucímu není ten příjemný, kdo mu jen to chce dát, čeho nemůže sám užít a s sebou do hrobu vzít. Chceš-li se jemu zalíbit, dej chudým hned za živa z toho, co ti dosud náleží.“ Matka tudíž kázala ihned mnoho peněz mezi chudé rozdělit.

Jistá nábožná panna říkávala, že je trojí způsob almužny. Jedna, ježto se dává dokud jsme živi a zdraví, totě almužna zlatá; druhá na loži smrtelném podávaná jest almužna stříbrná; třetí pak, jižto umírající teprv po smrti zůstavuje, zove almužnou dřevěnou.

Anton. Canova, nejvýtečnější sochař svého času († 1822) v Benátkách, byl člověk velmi útrpný a dobročinný. Dobyv si svou příčinlivostí znamenitého jmění, zvláště chudých umělců se ujímal. Za svého pobytuv Římě dozvěděl se, že jistý — ne sice výtečný ale poctivý — malíř se svou rodinou vězí u veliké bídě. Tuše že by almužny od něho nepřijal, přemýšlel, jak mu pomoci. I poslal mu konečně lístek, v kterémž pro sebe obraz za 400 zlatých objednal. Tak šetrným způsobem nešťastného malíře i s rodinou hladu uchoval.

Kněžna Amalie z Galicin vypravuje ve svém památníku následující událost: „Zastala jsem na mostě u Veselu starého chromého invalidu, kterýž prosil o almužnu. Dala jsem mu půl zlatého. I patřím, an se radostně belhá k chudému slepci na druhé

lavici sedícímu, s nímžto podanou mu almužnu sdílí. — Zavolavši chromého invalidu zpět, tážou se ho: „Příteli, je to váš bratr nebo příbuzný?“ „Není, odvece on, ale můj bývalý soudruh ve vojně a teď — co mrzák. On nemůže chodit žebrat, ježto nevidí, já pak vidím; slušno tedy, abych i pro něho sbíral almužny.“ S radostí jsem mu pak dala zlatý peníz. — A když my jsouce zlí tak pohnutí býváme pohledem lásky a věrnosti, jak mnohem více se musí líbiti Bohu, patří-li, ani se lidé vespolek milují a bratrsky si pomáhají! — Dávej a bude ti dáno! —

Míra dobročinnosti.

Chatem Thai když jedenkráte
chudému dal za dvakráte,
kárala ho žena lakomá,
že mu více dal, než třeba má.

Na to Chatem: „Máli třeba méně,
mám já za to více“, pravil ženě.
„Každý dle své míry měřívá:
prosíš on; co mohu, dávám já.“

Rückert.

Biskupský valčík. Město Saliens ve Francii lehlo popelem, čímž mnoho rodin uvrženo v největší nouzi a bídu. *Biskup bordský* dal bez meškání pohořelým všecken svůj nábytek, rozdával potravu a peníze a nařídil činiti sbírky po všech farách svého biskupství. Dovědév se, že jistý zámožný kupec v Bordsvalech obmyslí skvostný ples zařídit, jehož výnos ustanovil pohořelcům, zajel tam i sám v ustanovený večer a nenadále do sálu vstoupil. — Hudba utichla, tanečníci usedali na místa a pán domu nevěděl, kterak by měl potěšení své z takové návštěvy projevit. „Proč jste ustali v plesu?“ tážou se důstojný biskup, „nepřicházím, abych rušil zábavu; veselte se dle chuti, i na mne řad přijde.“ Ač dosti pobízel, předce se tanečníci ani nehnují. — „Nuže,“ dí biskup k hudebníkům, „zahrejte tedy valčík pro mne!“ A ujav domácí paní za ruku, kráčel s ní kolem po sále, žádaje hosti, aby pohořelcům ochotnými dárky přispěli. Netřeba dokládati, že hojné dary se sešly. — Od té doby nazývají v Bordsvalech každý milostivý dar biskupským valčíkem.

Čiň dobře bez odkladu. Biskup Alexandrinský sv. *Jan Almužník*, jda jedenkráte do chrámu, byl na cestě zastaven od jisté ženy, ježto prosila, aby jí v nouzi něčím přispěl a proti zeti jejímu, kterýž jí mnoho příkoří činí, se jí zastal. Průvodčí sv. biskupa zehrajíce, že je na cestě obtěžuje, odbývali ji na zejtrí. Než sv. Jan odpověděl: „Jak bych mohl očekávat, že Bůh modlitbu mou bude slyšeti, kdybych prosbu oné vdovy odložil? Kdo mne také

ujistí, že zítřka budu živ? A kdybych náhle měl zemřít, jak bych se před Bohem z toho zodpověděl?“ A zůstana státi, nešel z místa, až ženu upokojil.

Neodstrkuj chudého. Komorník císaře *Ferdinanda I.* odstrčil jedenkrátě ženu, ježto se s prosbou blížila k císaři. To vida císař, pravil: „Nebudeme-li slyšeti lidi nás prosící, nebude Bůh slyšeti nás!“ — Pak žádost ženinu sám neprodleně přijal.

Dobrá rada lepší než almužna. Ne každému žebrákovi prospěje dáti almužnu. V jistém městečku v požehnané Italii žil mladý statný muž jmenem *Claudius*, kterýž se záhy oddal žebrotě. Špinavý a otrhaný stával co den u kostela, prose hlasem skuhravým o almužnu. Jedenkrátě šel do kostela pan *Anselm*, bohatý a rozšafný měšťan, kterýž vida tak statného člověka žebrati, pravil: „Zdá se mi, že jsi zdráv a dosti silen, proč nepracuješ? Můj otec také byl chudý; však dal mne učiti řemeslu a k práci mne přidržoval; tak jsem si jmění dobyl. Jdi tedy a pracuj! Rada má ti více prospěje než almužna. Člověk pracovitý chleba si vydělá, lenoch jiným ho krade.“ *Claudius* sklopiv oči, zadumal se, jako by slova ta uvažoval. Pak vytratil se a od té doby ho nikdo neviděl žebrat. Uposlechnuv dobré rady, šel do služby k rolníkovi, kde svou přičinlivostí a věrností získal si přízeň svého hospodáře, kterýž mu svou dceru za manželku dal a později také své hospodářství postoupil. Tak stal se *Claudius* zámožným a váženým rolníkem, jenž opravdově chudých štědře podporoval; však lenochům ze své zkušenosti dobrou radu udílel.

Není opravdu potřebná! *Josef Ludv. Colmar*, biskup mohučský, veliký a obětavý dobrodinec chudých, potkal jedenkrátě na cestě nějakou paní, která ho prosila o podporu. Sáhna do kapsy, dal jí co mu právě zůstalo v ruce, 24 kr., které mu však ona paní rozhorleně vrhla k nohám. „Milá paní!“ pravil tiše *Colmar*, „když jí není 24 krejcary posloužíno, tedy není opravdu potřebna“, a sebrav pohozené peníze, šel dále.

Prospěch almužny. Misionář indický *sv. Frant. Xaver.* zašel jedenkrátě do domu jistého známého portugalského kupce v Indii prosit o příspěvek na věno chudé panny. Kupec seděl právě při hře, když mu *sv. Xaver* prosbu svou přednášel. „Nechte mne,“ pravil mrzutě kupec, „jsem nyní zaměstnán, nemohu odejít, abych Vám něco přinesl.“ *Sv. František*, pamětliv slov *Spasitelových*: „Proste a bude vám dáno,“ nepřestal naléhavě prositi. Konečně dí kupec: „Tu máte klíč k mé pokladnici; vezměte si co potře-

bujete.“ František vzal tedy 500 zlatých a odešel. Po čase domlouval mu kupec, proč si více nevzal. „Ujišťuju vás“, pravil, „když jsem vám klíče svěřil, že jsem byl hotov polovičku svého jmění vám dáti, kdybyste toho potřeboval.“ — Za takovou dobročinnost byl potom kupec, jak mu sv. František předpověděl, šťasten ve všem podnikání, spokojeně a dlouho byl živ a spasitelně zemřel.

Blaženost almužny. Jakýsi mladý Angličan vyšel jednoho dne s pěstounem svým na procházku. Podle cesty uzřeli staré pomazané střevíce, jež nepochybně někomu v poli pracujícímu náležely. Mladík zamýšlel žert udělati a střevíce založiti; i chtěl se na blízku v houští skrýti, aby se pak hledajícímu notně mohl vysmáti. Moudrý pěstoun ale nepřivolil tak hrubému žertu, řka: „Chudým se posmívati je věc neslušná. Vy jste bohatého pána syn a můžete spíše tomu chudásku neobyčejné potěšení připraviti. Vložte do každého střevíce tolar; pak vstoupíme do houští a sečkáme, až bude střevíce obouvat.“ — Mladík tak učinil a oba zšli do křoví. — Nedlouho a muž otrhaný s rýčem blíží se k místu, kde si kazajku a střevíce zanechal. Usadiv se, počne střevíc obouvat; však cítě v něm něco tvrdého, kvapně ho zouvá. Kterak se potěšil, když z něho při vyklepávání tolar vypadl. Sahnul po druhém a hle, i v tom nacházelo se utěšené nadělení. — Tu přemožen city, padnuv na kolena, zvolal: „O Pane, tedy předce je pravda, že neopouštíš v Tebe doufajících. Ty víš, že žena má stůně, pracovati nemůže a nemá dětem co dáti. Tys mně tedy dobrodince poslal, aby nám spomoženo bylo. O žehnej dobrotivému dárci!“ Mladý Angličan slze, stál jako skamenělý. — „Nuže, šeptal mu pěstoun, nejste-li veselejší a spokojenější, než kdyby se vám byl žert povedl?“ „Ach, příteli,“ odvece mladý pán, „vy jste mně takto poskytl naučení, ježto mi nikdy nevyjde z paměti. Nyní pochopuju pravdu oné průpovědi: „Blaženěji jest dáti než bráti.“ (Luk. 6, 38.)

Alfons, král Arag., jsa tázán od jednoho z přátel svých, co sobě zanechal, ježto tak mnoho rozdal, odpověděl: „To jsem sobě zanechal, co jsem rozdal.“

Hojný užitek almužny poznal také onen muž, o němž se vypravuje, že na svém náhrobku tento nápis míti žádal: Co jsem rozdal, to jsem si zachoval; a co jsem si zachoval, to jsem ztratil. —

Sv. Jan, biskup Alex., svrchu zmíněný, nenazýval chudé ji-

náč, leč pány a spomocníky svými, protože věřil zaslíbení Kristově, že jen skrze přímluvu těchto přátel může přijat býti do věčných stanů. *Luk. 16, 9.*

Podobenství a obrazy.

Čiňme sobě přátele z mamony nepravosti. V jisté zemi měli občané ten podivný zvyk, že sobě vždy na rok volili krále a to cizince. Po celý rok nechali ho vládnout. Po roce však, když se toho král ani nenadál, míně slávou a rozkošemi býti jistým, povstali obyvatelé proti němu, oloupili ho o všecky statky a vyvezli ho na ostrov, kde bídě musel zahynouti. — I přihodilo se, že jednou vyvolili sobě krále, kterýž se nedal štěstím zaslepiti, ale byl opatrným. Dopátral se, jaký osud mu nastává, a vyzpytoval ten ostrov, kamž měl po roce zavezen býti. Jsa pánem tolikera statků, kterýmiž dle libosti vládl, posílal od času k času část svého majetku na ten ostrov, kamž měl býti vyhostěn a tak se netoliko zásobil, nýbrž také mnoho přátel si získal. — Uplynul rok. I učinili jsou mu jako předchůdcům jeho. Však ale na ostrově, kamž ho zavezli, našel poklady své a k tomu i přátele, kteří ho s radostí uvítali a pak mohl v hojnosti a radosti trávit život svůj. — Význam podobenství jest patrný. Člověče, ty jsi ten král, jenž vládneš nad mnohými statky. Však ale rok vladaření tvého netrvá dlouho. Aníž se toho naděješ, svržen budeš s vladařství svého a vyvezou tebe a odebereš se do dalekých krajín věčnosti a pakli jsi ničeho nepředslal, tam zahyneš. Nuže, pokud čas vladaření tvého trvá, buď opatrný. Hleď sobě získati hojnost zásluh a pokladů pro věčnost, kteréžto, když všecko opustiš, zůstanou tobě a budou pak tvoji přátelé a přijmou tě do příbytků nebeských. —

Nápis pod obrazem sv. Jana almužníka v jistém klášteře švýcarském. „Ruce chudých jsou nejlepšími tvými spořitelkami. Dej jim a dal's sobě. — Chceš-li vyslyšán býti od Boha, ty prvé vyslyš Boha v osobě žebrákově. Chceš-li otevřít sobě nebe, otevř prvé nuzákovi ruku svou. Nezůstavuj majetku svého zde, odkudž bude odejítí tobě; ale odešli ho napřed tam, kamž tebe uvede smrt.“ —

Nápis pod obrazem sv. Vincence z Pauli. „Nejlepší pojistitelna pro tvé zboží jsou chyše nouze a chudoby; tuť uzamčená pokladnice, odkud se peníze tvé nejináče než s tisícími úroky vydávají tobě. — Vincenc tam uložil miliony, mnoho-li pak ty?“ —

Pravé poklady. (Mat. 6, 19. 20.)

Nepečujte o pozemské o poklady,
neukládejte jich na té zemi tady,
kdež mol i rez klenoty a skvosty kazí,
kdežto lidem kradou zloději a vrazi.
Za to ale vedle upřímné mé rady
na nebesích ukládejte si poklady,
kdežto jich ni molí ni rez nepokazí,
kdež jich neukradnou zloději ni vrazi.

Václ. Štulc.

b) Skutkové milosrdenství.

1. Co jsou skutkové milosrdenství? a) *Milosrdenství* jest stálá, horlivá snaha, kterou se křesťan pro Boha nad jinými smilovává a hotov jest bližním uleviti v bídě neb přispěti ku pomoci v jejich potřebách.

b) *Skutky milosrdenství* jsou výjevy křesťanské lásky k bližnímu; jsou to způsobové almužny.

2. Skutky milosrdenství jsou dvojí a) tělesné a b) duchovní, dle toho, jak se bližnímu ku pomoci přispívá buď v potřebách těla neb duše se týkajících.

3. Důvody a pohnůtky k provozování skutků milosrdných jsou tyže, jako k udílení almužny; zvláště pak samo milosrdenství boží má nám býti pohnůtkou, bychom i svým bližním činili milosrdenství.

4. Jako skutkové dobří vůbec, tak i skutkové milosrdní zvláště jsou křesťanu velmi prospěšní a záslužní; ano jsou podmínkou spasení, potřební k dosažení blaženosti věčné.

5. Skutkové milosrdní prokazují se v osobě bližního samému Ježíši Kristu, od něhož budeme jedenkrát souzeni; třeba tedy, abychom si ho získali a přítelem učinili provozováním skutků milosrdných. A Pán Ježíš za každý skutek milosrdný z lásky k němu vykonaný slíbil hojnou odměnu. (Mat. 25, 40.)

Slova písma sv. o skutcích milosrdných vůbec. Kdo pohrdá bližním svým, hřeší; ale kdož se smilovává nad chudým, blahoslavený bude. *Přísl.* 4, 21. — Činiti milosrdenství a soud více se líbí Hospodinu, než oběti. *Přísl.* 21, 3. — Kdo následuje spravedlnosti a milosrdenství, najde život, spravedlnost a slávu. *Přísl.* 21, 21. — Toto dí Hospodin zástupů, řka: Soud spravedlivý sudte, milosrdenství a smilování číňte jedenkaždý s bratrem svým. *Zach.* 7, 9. —

Výroky svatých o skutcích milosrdenství vesměs. Milosrdenství jest s láskou spojená náklonost k těm, kdož se pro některé smutné a obtížné věci trápí. *Sv. Řehoř Nys.* — Což jest milosrdenství jiného, nežli jakási útrpnost v srdci našem nad cizím neštěstím, která nás podle možnosti k spomožení dohání? *Sv. Aug.* — Jediné slovo naznačuje milosrdenství veškeré. Nebo provinilcům odpustiti jest milosrdenství a v nějaké nouzi postavenému neb potlačenému ku pomoci přispěti, jest milosrdenství; nahému oděv poskytnouti, lačnému chléb lámati a opuštěného nevinátka se ujmouti a mrtvolu pochovati, neb jiné podobné věci konati, jest milosrdenství. *Sv. Ambrož.* — Ruka chudého jest pokladnice Kristova, takže co chudý přijímá, Kristus dostává. *Sv. August.* — Ruka chudého jest lůno Abrahamovo, kamž tento skládá, což byl obdržel. — Ruka chudého jest schránka Kristova, poněvadž Kristus přijímá za dar, cožkoli chudý byl obdržel. Dejž tedy člověče chudému zemi, abys obdržel nebe, dej mu drobty chleba, abys byl povolán k hodům nebeským, dej chudému, abys dal sobě samému; nebo cokoli dáš chudému, obdržíš sám a co nedáš chudému, vezme jiný. *Sv. Jan Zlat.* — Dobrodiní dávajícího přináleží spíše dárci nežli udíleči. Milosrdenství dochází ovšem díky, ale mzda rozmnožená zůstává dárci. Chleba jsi poskytl lačnému; on jest sic nakrmen a občerstven, leč čeho jsi udělil, vrací se k tobě s užitkem a s úrokem. — To-li za nesnadné pokládáš, patř na obilí, kteréž se rozsívá v zemi, zdaliž nepřináší užitek spíše rozsívajícímu? Rovněž tak vrací se nazpět pokrm nuzným udělený s velikými úroky milosti boží. *Sv. Ambrož.* — Almužna jest skutek dobrý všem konajícím jej před Bohem nejvyšším. Ona uhašuje věčné plameny a odpírá hříchům. Ona krmí lačného Krista v chudém; ona odívá nahého, navštěvuje nemocného, přijímá pohostinu cizince. Ona připravuje život věčný, činí Boha dlužníkem, působí království boží, staví nás na pravici Soudce, připojuje nás k andělům a působí, že ze sluhů stávají se synové boží. *Sv. Prosper.*

α) Tělesných skutků milosrdných jest sedm a sice:

1. Lačné krmíti.

α) *Lačné krmíti* jest tolik, co chudých a hladových buď pokrmy neb jinými dary podělovati, aby nemuseli hlad trpěti aneb v levnější ceně, čeho třeba k výživě, jim přenechati. —

b) „Hlad bolí“, dí přísloví, proto v čas potřeby a obecné drahoty je *povinností* mohovitých, kteří mají dostatek jmění a chleba, aby nuzným pomohli a hladových nasýtí.

Napomenutí. Vidíš-li, milý křesťane, chudého hladem hynouti, nezatrvej srdce svého a snaž se dle možnosti své přispěti mu ku pomoci; poskytni mu pokrmu podle možnosti a nemůžeš-li ho sám nasýtit, pros za něho u jiných, kteří mu v nouzi mohou pomoci a hlad ukojiti a buď jist, že cokoli chudému činíš, Kristu Ježíši prokazuješ a hojně odplaty dojdeš. (*Mat. 25, 40.*)

2. Žíznivé napájetí.

a) *Žíznivé napájetí* jest lidem potřebným, prací, chůzí nebo nemocí zemdleným poskytovatí občerstvení.

b) „Hlad bolí a žízeň pálí;“ proto občerstvení zemdlených je *skutek milosrdný*.

c) *Žíznivými nejsou* ovšem *míněni pijani* a ochlastové, jimžto přispívati k tomu, aby mohli hrdlo prolévati nápoji lihovými, bylo by hříchem.

d) Také tento skutek milosrdenství *Pán* hojně *odplácí*. (*Mat. 10, 42.*)

Napomenutí. Hleď, milý křesťane, při každé příležitosti žízeň trpícím buď čerstvého nápoje poskytnouti aneb jim alespoň nádoby podati, aby si mohli vody nabrati a žízeň uhasiti.

3. Nahé odívati.

a) *Nahé odívati* jest chudých a potřebných, kteří nemají počestného oděvu, aby hanbu přikryli a zimy se uchránili, opatřiti podle možnosti oděvem.

b) *Zvláště pak povinni jsou křesťané mohovití* podporovati v tom chudých rodičů, aby děti své mohli ošatit a jich do školy posílat.

c) Ku konání toho skutku *Bůh* již v starém zákoně důtklivě *napomíná*. Podobně *Kristus a sv. apoštolové* (v. texty).

Jaká to hanba pro křesťany patřiti boháče skvostně a nádherně oděné, co zatím chudí bratři jejich sotva že nahotu kryjí! — Jinak si počínali mnozí svatí. —

4. Pocestné do domu přijímati.

a) *Pocestné přijímati* jest lidem cestujícím, známým i neznámým — bez rozdílu víry i národnosti — zvláště pak chudým

a zbloudilým pravou cestu ukazovati, jim přístřeší, noclehu a občerstvení přátí.

b) Ovšem daremní *tuláci*, kteří nechtíce pracovati, žebrotou se živí, *nezasluhují útrpnosti* a často lidí okrádají; však *poctivý cestující* n. p. řemeslník, hoden jest, bychom jej přijali. —

Člověk na cestu se vydávající může s sebou vzíti potřebný oděv, pokrmy, peníze a jiné potřebné věci, však příbytku a noclehu nikdo nemůže sebou nositi; donucen jest tedy každý pocestný cizinec u dobrých lidí přenocovati, ať jest chudý nebo bohatý. Nemůžeť se tedy pocestnému většího *dobrodiní* prokázati, jako když ho někdo ochotně a laskavě do svého příbytku přijme, obslouží a potřebnými věcmi opatří.

c) *Bůh sám vzbuzuje* nás k pohostinství, též Kristus, sv. apoštolové a mnozí jiní svatí.

Napomenutí. Přál bys sobě, milý křesťane, kdybys pocestným byl, aby tě lidé ochotně a přívětivě do svých příbytků přijali; podobně musíš i ty činiti pocestným, když tě o nocleh prosí: ovšem ale budiž moudrý a opatrný, abys nebyl ošizen.

5. Vězně vysvobozovati.

a) *Vězně vysvobozovati* jest lidem, kteří nevinně pro pravdu a spravedlnost trpí, do zajetí se dostali, lichou žalobou neb křivým svědectvím do žaláře byli uvrženi, buď výkupem, přimluvou neb rukojemstvím pomahati na svobodu.

b) *Lidé, kteří spravedlivě* byli jati neb *odsouzeni*, mohou se také nadíti naší útrpnosti; těch a takových třeba napomínati ku kajicnosti, vzbuzovati k trpělivému snášení trestů a za ně se modliti; ale hříchem by bylo, vinným poskytovatí prostředkův k osvobození. —

Napomenutí. Proto, křesťane, kdo máš příležitosti, nevinných vězňů ochotně a laskavě se ujímej, vinných pak napomínej, aby zasloužený trest snášeli trpělivě a opravdu se polepšili; všem pak hled' stav jejich ulehčiti podle možnosti.

Také ubohým *otrokům* můžeš pomahati, když podporuješ missie v Africe i v Americe, kde se otroci vykupují a na víru křesťanskou obracejí.

6. Nemocné navštěvovati.

a) *Nemocné navštěvovati* jest, jim posluhovati, jich těšiti a všemožné pomoci jim poskytovatí.

b) Člověk *nemocný*, zvláště pak chudý, jest ubohý a *zasluhuje* naší *útrpnosti* a účinné pomoci. — Málo tu prospěje pouhá návštěva ze zdvořilosti nebo z dlouhé chvíle; ale účel křesťanského navštěvování nemocných jest, aby křesťan nemocného potěšil, povzbudil k trpělivosti a k odevzdání se do vůle boží. Je-li nemocný chudý, má se mu poskytnouti pomoc lékařská a opatřiti všemožné ošetření, by opět zdraví nabyl. Jest-li kdo v nebezpečnosti života, má býti napomenut, aby záhy učinil pořizení svých časných záležitostí a na cestu k věčnosti hodně se připravil a domácí jeho se mají starati, aby sv. svátostmi byl v čas zaopatřen.

Napomenutí. Následuj v tom, křesťane, svého Spasitele, jež ke všem nemocným laskavě se choval a jim ochotně pomahal; a cokoli nemocnému dobrého učiníš, chce považovati jakoby jemu bylo učiněno. —

7. Mrtvé uctivě pochovávati.

a) *Skutek tento vykonávají* křesťané, kteří o slušný pohřeb svých příbuzných, zvláště pak chudých se starají; neb k slušnému pochovávání přispívají, mrtvolu k hrobu slušně a pobožně doprovázejí, za mrtvé modlitby a jiné dobré skutky konají.

b) *Slušnosť zajisté*, abychom i těla mrtvých měli v uctivosti. ježto jsou schránky duší nesmrtelných, krví Kristovou vykoupených bratří a sester našich; jedenkráte pak z mrtvých vstanou a účastenství s námi míti mají v slávě boží.

c) *Bůh sám to káže* a těm, kteříž to konají, hojně odplaty slibuje.

Napomenutí. Není třeba, abys křesťane, zemřelých sám pochovával, jako to činili první křesťané, ježto k tomu nyní hrobník je ustanoven; však jsi-li zámožný, můžeš chudým nebo cizím zemřelým počestný pohřeb vystrojiti; jsi-li pak sám chudobný, hled, kdykoli ti možná, těla zemřelých na hřbitov doprovoditi a za zemřelé se modliti.

Slova písma sv. Lámej lačnému chléb svůj a nuzné i počestné uveď do domu svého; když uzříš nahého, přioděj ho; — propusť ty, kteříž utištěni jsou, svobodné a tělem svým (bližním) nepohrdej. *Isai.* 58, 7. *Ezech.* 18, 7. 16. — Synu, očí svých neodvracuj od chudého; duší hladovou nepohrdej a nepopouzej chudého v nouzi jeho. *Sir.* 4, 2. — Nelenuj navštívití nemocného, nebo tím v lásce utvrzen budeš. *Sir.* 7, 39. — Kdo má dvě sukně, dej jednu nemajícímu a kdo má pokrmu, učiň tolikéž.

Luk. 3, 11. — Kdyby bratr a sestra nazí byli a potřebovali by vezdejší živnosti, řekl pak by jim někdo z vás: Jděte v pokoji, ohřejte a najezte se; avšak nedali byste jim, čeho tělo potřebuje, což to platno bude? *Jak. 2, 15. 16.* — V potřebách se svatými se sdělujte, přívětivosti k hostem následujte. Lační-li nepřítel tvůj, nakrm jej; žízní-li, dej mu píti. *Řím. 12, 13. 20.* — Láska bratrská zůstávejž mezi vámi. Na přívětivost k hostem nezapomínejte. Pamatujte na vězně, jakož jste spolu věžňové byli, a na soužené, jakožto i sami v těle bydlíce. *Žid. 13, 1. 2. 3.* — Kdo chléb svůj bude dávatí lačnému a nahého rouchem přiodívati, ten spravedlivý jest, životem živ bude, praví Pán Bůh. *Ezech. 18, 7.* — Lačněl jsem a dali jste mi jísti, žíznil jsem a dali jste mi píti, hostem jsem byl a přijali jste mne. *Mat. 25, 35.* — Dobře čiňte a půjčujte, ničeho se za to nenadějíte; a budeť odplata vaše mnohá. *Luk. 6, 35.* — Kdož by koli dal vám píti číši vody ve jmenu mém; amen pravím vám, neztratí odplaty své. *Mar. 9, 40;* srv. *Mat. 10, 42.* — Když činíš hody, povolej mdlých, kulhavých a slepých a blahoslavený budeš; budeť odplaceno tobě při vzkříšení spravedlivých. *Luk. 14, 12. 13.*

Výroky svatých. *S lačným* nechť má útrpnost, kdo chce, aby Bůh měl útrpnost s nedostatkem jeho; ať se smilovává, kdo milosrdenství doufá, kdo hledá smilování, nechť je sám prokazuje; kdo chce, aby mu bylo dáno, dávej. Nespravedlivý to požadovatel, který jiným odpírá, čeho pro sebe žádá. *Sv. Petr Chrys.* — Kdokoli se smilovává, dojde milosrdenství. Uděluj chleba, pokud můžeš; na onom světě nikdo nelační, aniž po smrti obilí míti budeš, aniž tam nuzného shledáš; nebo není čas smilování. *Sv. August.* — Nechať se smilovávají nad chudými, kdož chtějí, aby se Kristus smiloval nad nimi. Ochotni ať jsou v živení bídných, kdož žádají se dostatí do společnosti věrných. *Sv. Lev.* — Bídníče, co odpovíš soudci? Stěny kryješ a lidi *neodíváš*, koně krásíš a bratra otrhaného hrdě odstrkuješ? Zadržuje obilí kazíš a na hladového se neohlížíš. Zlato v zemi ukryváš a o potlačeného nedbáš. Neslituješ se, ani ty nedođeš milosrdenství. Domu svého si pocestnému neotevřel: budeš z království božího vyloučen. *Sv. Basil.* — Křestane, uč se bez rozdílu prokazovati hostinnost, aby snad ten, jemuž dům zavřeš, jemuž lidského přijetí odepřeš, nebyl sám Bůh. *Sv. Aug.* — Jakou mzdu má, kdo pro Boha putuje: takou odplatu má, kdo *poutníka přijímá*; a oba se stávají rovni, i ten, kdo pro Boha občerstvuje, i ten, kdo se pro Boha namáhá. *Sv. Jan Zlat.* — *Nemocné*, kteří

memají, kdo by jim přispěl, ošetřovati a opatrovati, jest věc láskyplná, vznešená a velmi záslužná. *Lakt. Firm.* — Starost *pohřbívání* a hrobů dělání nechť jest dle sil našich; neboť i toto jest v písmech sv. k dobrým skutkům přičteno. — Avšak co duším zemřelých pomahá: oběti, modlitby, almužny, to nechť vykonávají mnohem svědomitěji, kteří svých netoliko tělesně, nýbrž i duchovně milují. *Sv. August.*

Průpovědi.

Chleba dej, když lační bližní,
napoj jej, když prahne žízní,
přichozímu nocleh přej,
je-li nah, mu šatu dej;

k smutným, vězným rád se brávej,
k službě nemocných se dávej;
mrtvé pochovávej s uctivostí:
dobudeš si věčné blaženosti.

Zemským zbožím kdož oplývá,
bližního pak v nouzi vidí,
chudobného neodívá,
aniž krmí lačných lidí:
první zákon přestupuje,
Stvořitele nemiluje.

Konej skutky milosrdné
bratřím nouzí trpícím:
Bůh pak tebou nepohrdne,
pros jen srdcem kajícím.
Dáš-li vesele a rád,
Bůh dá tobě nastokrát.

Příslaví. Chudoba poroba! — Ubozí nebozí! — Drahý *chléb*, když není peněz. — Sytý lačnému nerozumí. — Těžká bolest, když se chce jísti; ještě těžší, když jedí a nedají. — *Hlad* se nedá slovy utišiti. — Jíš-li, nedáš-li: tomu, kdo patří, na srdečko kape. — Laskavá tvář milejší, než koláč.

Staročeská byla ctnost, rád byl viděn v domě *host*. — Host do domu, Bůh do domu. — Co Bůh dal, to já podal. — Čím více u stolu, tím lépe chutná. — Chléb s soli s dobrou volí. — *Nemocnému* jako Bohu služ. — Sloužit nemocnému jde před službou boží. — S lidmi i smrt milá!

Ne skvostně (*mrtvé pochovávej*), ale slušně. — Dám mu to poslední. — Chci mu poslední čest prokázat. — Kdo rád mrtvé doprovází, mnohý jeho pak provází. — Přeju tobě na tvůj svátek, by si umřel v pátek, pochován byl v neděli, aby o tom všickni lidé věděli.

Příklady o skutcích milosrdných vůbec.

Příklady osob biblických, ježto milosrdné skutky prokazovaly, v. výše o dobrých skutcích a o almužně.

První křesťané se velice mezi sebou milovali a majíce všecky

věci společné, prokazovali si vespolek skutky křesťanského milosrdenství, tak že tomu i pohané se divili, řkouce: „Ejhle, jak se křesťané vespolek milují!“ Tak i my činme.

V dějinách církve sv. potkáváme se po všechny věky s křesťany, kteří konali skutky milosrdenství.

Sv. Benedikt, opat a zakladatel řádu, jehož památka koná se v církvi dne 21. března, byl pravý benedikt, t. j. muž poženaný ctnostmi a dobrými skutky, jak životopis jeho vypravuje. — V řeholi, kterou sv. Benedikt na hoře Kassino sestavil, ustanovuje, aby do jeho řádu každý přijat býti mohl: mladí i dospělí, chudí i boháči, vzácní a nízcí, otroci a svobodní, učení a neučení, laikové a duchovní. Chtěl tedy, aby jeho řád byl útulkem všech, kteří se od nepořádku tehdejšího věku zachovati a Bohu k spasení duší sloužití chtěli. — Řád sv. Benedikta byl k tomu od Boha určen, aby divoké, modloslužbě oddané národy v opravdu vzdělané lidi a křesťaný proměnil a staré pomníky vědy a umění zachoval. Bratří řádu jeho měli se nejen modliti ale i pracovati. Proto byli benediktini nejen nábožnými křesťany, nýbrž i rolníky, staviteli a umělci. Již sv. Benedikt sbíral knihy, které byly tehdež velmi drahé, aby se mniši jeho vědě učili a zase jiných vyučovati mohli. — Z těch klášterů, jež byl sv. Benedikt založil, vycházeli četní zástupové nábožných mnichů do všech zemí, kde stavěli kláštery, chrámy, mýtili lesy a vzdělávali půdu. Okolo klášterů shromažďovali se obyvatelé, zakládali tam dědiny a zřizovali obce. Ke klášterům přistavovali nemocnice a hostince, kde nemocné a pocestné laskavě přechovávali. V klášteře samém měli školy, kde schopní mladíci zadarmo ve vědách cvičeni byli. — Mezi tím, co jedna část mnichů hlásali sv. evangelium a obraceli pohany na víru, jiní zase na polích a rolích pracovali; jiní ve školách vyučovali: seděli ostatní ve svých celích a vzácné staré knihy opisovali, které by byly bez jejich pilnosti zašly. — A nejen světlo vědy, nýbrž i světlo víry benediktini všude rozšiřovali. — Řád tento se po západě tak rychle rozšířil, že nebylo země, kde by nebylo benediktinů. Také u nás v Čechách i na Moravě řád sv. Benedikta mnoho dobrého působil, jak svědčí Praha, Břevnov, Broumov, Třebíč, Hradišt, Rajhrad a j. v.

Sv. Prokop, patron český, byv posvěcen na kněžství, zastával horlivě úřad svůj, než duch jeho toužil po vyšší dokonalosti, proto vstoupil do řádu sv. Benedikta v klášteře Břevnovském; pak žádostiv ještě tužšího života, odešel z kláštera na poušť a přebýval ve skalní jeskyni nad Sázavou, kde po mnohá léta o samotě usta-

vičnými modlitbami, dlouhými posty a jiným mrtvením těla Bohu sloužil. — Však ani na poušti nezůstal sv. muž skryt, neboť byv od knížete Oldřicha nalezen a přemluven, stal se opatem kláštera Sázavského, kterýž po 10 let chvalitebně spravoval, s bratřími pusté kraje vzdělával, nuzné a choré přijímal, svým krajanům cestu k spasení ukazoval a tak mnoho dobrého vykonav, usnul v Pánu r. 1053. — Podivné jsou cesty Prozřetelnosti boží, jehož vůle jest, aby se lidé vespolek milovali, dobře činili a jeden druhému napomáhali k spasení. (I. *Jan* 4, 11; 20, 21).

Sv. Václav, dědic a patron české země, miloval Boha nade všecko a pro Boha i bližní své a z lásky té, jak nám dějiny vypravují, prokazoval lidu svému všecky tělesné i duchovní skutky křesťanského milosrdenství. — Tomu se naučil od své báby sv. Ludmily. — Jdi, křesťane, čiň totéž a odplatu vezmeš stonásobnou v nebesích. Kdo následuje spravedlnosti a milosrdenství, najde život, spravedlnost a slávu. (*Přísl.* 21, 21.)

Dědictví sv. Cyrilla a Methodia na Moravě vydalo svým spoluoudům obraz představující *sv. Ludmilu*, jak vychází z hradu svého Tetína a shromážděným hladovým žebrákům chléb rozdává; podle ní vyučuje horlivý kněz Pavel Kaich mládež, které slova Kristova zvěstuje. — Jak krásný to obraz představující věrné následovníky Kristovy, udělující milosrdenství bližním vzhledem těla i duše!

Sv. Ignác z Lojoly založil řád k větší cti a chvále svého Spasitele, Pána Ježíše, řád jezuitský, kterýž měl z lásky k Bohu o dobro všech bližních se starat, zvláště pak neumělých učit a duše bloudících na cestu spasení přivádět, tedy hlavně duchovní skutky milosrdné konat.

Sv. František Xav., stav se členem tovaryšstva Ježíšova, opustil všecko, vydal se na cesty apoštolské do Indie, horlivě kázal sv. evangelium a království nebeské mezi pohany rozšiřoval. Při všech obtížných pracích neměl jiného úmyslu, než čest a chválu boží a spasení bližních svých. „Jiným dobře činiti, zvláště duchovně prospívati,“ říkával sv. František, „božské jest.“ Kdo bližnímu dobře činí, Boha následuje. Hleď, křesťane, každé příležitosti užít, abys jako sv. František tělesné i duchovní skutky milosrdenství prokazoval; zvláště pak všemožně napomáhej svým bližním k spasení; tak mnoho jsi zásluh pro nebe získal.

Sv. František Regis byl jezuita a jako missionář mnoho duší získal a to vše z lásky k Bohu a k bližnímu. Láska k bližnímu ukazuje se dvojnásobně, t. v horlení o spásu jeho a v skutcích

milosrdí tělesného. Jediná vášeň sv. Františka byla získati duše Bohu. Tím celý život trávil v kostelích, ve školách, ve špitálech, ve vězeních a v domech soukromých, kde neumělých učil, hříšníky obracel a dobré křesťany zdokonaliti usiloval. Zvláště přispíval umírajícím; nebo říkával: „Při těchto dobré, co zasejeme, neztratí se zase, jako často při těch, kteří na živu zůstávají.“ — Při tom při všem byl pečliv o chudé jako matka o své děti. Když mu to bratři jedenkrát vytykali, že chodí žebrat, odpověděl sv. Regis: „Pokládám si to za čest, chudým sloužiti, nebo tím sloužím Kristu Ježíši.“ Často říkával chudým: „Pojďte ke mne, děti milé, vy jste můj poklad a radost srdce mého!“

Sv. Roger, biskup v Auselii, byl již od mladosti ve všem dobrém horlivý. Co kněz a biskup často lidu kázal, neumělých poučoval a hříšníky obracel. Vlídnost jeho byla tak lahodná, že i odpůrcové ho ctili. Žádný z chudých nebyl oslyšán, kdož o pomoc prositi přišel. Pohostinnost jeho byla taková, že dům jeho byl vždy cizím a chudým otevřen. Za veliké jmění, kteréž po svém bratru dědil, vystavěl klášter a založil dům se znamenitými důchody, ve kterémž i po jeho smrti pocestní a chudí měli pro Boha býti častováni. Již za živa byl pro své ctnosti a milosrdné skutky za svatého ctěn.

Sv. Vincenc z Pauli, kněz a vychovatel franc. rodiny hraběte Gondí z Ioigny, zvláště milosrdnými skutky se vyznamenal. Jeho láska k Bohu a k bližnímu neznala žádných mezí, žádného konce; a sotva se dá mysliti případ v životě lidském, pro který by on nebyl nějaký ústav uvedl, tovaryšstvo nebyl založil, pomoci nebyl poskytl. On zavedl a řídil společnost duchovních pro svatou missii, Lazaristů zvaných, kteří měli za zvláštní povinnost, sami sebe zdokonalovati, hříšníky napravovati a mladé duchovenstvo na úřad pastýřský připravovati. On zřídil sesterstvo dobročinných paní, kteréž chudý a nuzný lid potravou a šatstvem opatřovaly, v zármutku jej těšily a v chorobě od milosrdných sester opatřovati dávaly. On uvedl do Francie tovaryšstvo sv. Karla Borom., pro žebráky ustanovené; on založil klášter sv. Magdaleny pro padlé ženské, sesterstvo paní sv. kříže pro vychovávání a vzdělávání děvčat, několik domů pro nalezence, špitál pro staré a schudlé řemeslníky, ústav pro choromyslné a velkou nemocnici Pařížskou. On vyslal bratry své duchovní co missionáře do Algiru, Tunisu, Irska, Škotska a do jiných vlastí. On dal obyvatelům Lotrinským, válkami na mizinu připraveným dva miliony zlatých, kteréž sebral a praví se

že skrze ruce jeho více než 11 milionů zlatých chudým a nešťastným se doručilo. A tak pravým jsa otcem všech chudých a bídných, (*Job. 29, 12—16.*) zemřel r. 1660 v 85. roce věku svého.

Sv. Alžběta, dcera krále Uherského, provdaná za landhraběte duringského, vedle jiných ctností slyňula zvláštní láskou k bližnímu a mnohé skutky milosrdenství prokazovala. Aby lidskou bídu seznala, do domů nuzných a nešťastných chodila a všudy jak mohla chudým pomáhala. Nejvíce útrpnosti cítila s nemocnými, jež pilně navštěvovala. Když nastal hlad v Durinkách a lidé hladem umírali, Alžběta mnoho chudých živila a byla všem andělem útěchy a pomoci. Po smrti svého manžela musela Alžběta mnoho protivenství snášeti, živila se předením; však i z mála co měla, dávala chudým. — Když jí navráceno bylo jmění, založila nemocnici v Marburku, kde chorých obsluhovala a umírajících těšila. Dosáhši sotva 24 roků svého věku, l. 1235 v Pánu zesnula. Po ní zovou se sestry, jež v klášteřích obsluhují nemocných, Alžbětinky.

Sv. Alžběta, královna Portug. podobně mnoho milosrdných skutků prokazovala. Ona podporovala chudé a nuzné, mývala jim nohy, pomáhala potřebným cizincům a zvláště tajní chudí nalezali v ní dobrodějku. Ona podporovala také chudé panny, které byly v nebezpečení hříchu a dopomáhala jim, aby se slušně vdaly. Ona stavěla mnohé nemocnice a v Koimbře založila špitál, ve kterém nemocné sama obsluhovala a nebylo tak chatrného příbytku, v němž by nebyla nemocné vyhledávala a nejnižší služby prokazovala. Zemřela l. 1336 v roce 65. věku svého.

Také mnozí pohané milosrdné skutky prokazovali, z nichž se tuto jediné připomíná kytajský neb čínský císař *Hamti*. — Když byl Hamti po třikráte nad nepřitelem svítězil, a do svého sídelního města Nankingu zpět se navracel, byl od lidu s jásotem přijat. Bylo v obyčeji, že vítězný návrat císařův se co nejskvěleji oslavoval. Napřed ubíral se vítěz, za ním nešeny vydobyté zbraně a veškerá kořisť, k níž ovšem také ubozí zajatci nalezli. Rozžehla se veliká svítilna v samé residenci, ježto 10 tisíc lamp v sobě chovala a na městských hradbách svědčil veliký ohňostroj o všeobecné radosti. — Tak to bývalo jindy. — Když však lid pozoroval, že se císař Hamti k slavnému vjezdu jaksi nemá a den do dni odkládá, počal se jitřiti a veřejně reptati. Což uslyšev Hamti, dal ihned veřejně prohlásiti, že co nejdříve slavný vjezd konati bude, jakého ještě nikdy v Číně nevidáno. Tím uspokojili se zástupové a když ustanovený den zasvitnul, ze všech stran

četně se scházeli. Konečně přiblížila se hodina, kde se císař měl objeviti; otevřely se brány a ze všeho, co lid očekával, nebylo ničeho viděti. Císař vykročil s dvorany v obleku jednoduchém, obklopen jsa slepými, kulhavými a všelijak neduživými lidmi, ježto byl právě v ten den u sebe vyčastoval, ošatil a penězi obdaroval. Milí poddaní, pravil císař, trojí vítězství jsem vydobyl, nepřítel porazil a blaho říše na mnohá léta upevnil. Však žádná nádhera, žádná sláva není s to, aby mne šťastna učinily; cítím se jen tenkrát blažena, když mohu spokojiti jemné žádosti srdce svého. — Vizte tu lidi hodné politování, vizte tyto ubožáky. Hladem vyhnáni ze svých příbytků, bloudili z místa na místo: nouze, bída jejich zmáhala se každým dnem a stáří sklonilo jejich šije; neboť neměli, čímby se občerstvili. A tu hle, slzy zármutku obrátil jsem v slze radosti; nasýtil jsem jich a nápojem občerstvil, ošatil a hojně obdařil a ty tisíce, které by se byly na slavný vjezd můj vynaložily, obětoval jsem na skutky milosrdenství: totě moje vítězosláva.“ — A nebylo ani jediného člověka v zástupu, jenž by proti tomu reptal; alebrž mnozí jsouce pohnuti, plakali radostí a téměř všickni velebili císaře tak dobrotivého a šlechtného. — Když napotom Číňané nějaký skutek milosrdný vykonali, říkali: „Zase slavnost císařská!“ — O, kéžby příklad tento na mysli tanul nám všem, zvláště pak těm, kteří hojnými statky oplývají! — Kdo chudému dává, půjčuje na úroky. —

Schránka boží. Byltě před věky muž možný a vznešený jménem *Benedikt* t. j. požehnaný. A jméno to mu bylo právem, neboť mu Bůh hojně požehnal na statcích a veškeré okolí žehnilo ho jednohlasně, poněvadž každého hleděl potěšiti, souseda i cizince, zvláště pak lid chudý a nuzný podporoval. Činíval to následovně: Měl-li den radostný s přáteli svými, tedy pak se uchýlil do své komůrky a myslil u sebe: Mnohoť jich jest, kteří nekoušejí dnů takových v radosti a co by mně bránilo, ještě jednou tolik hostů si pozvati? Pak šel a položil tolik peněz, co by ta hostina stála, do schránky, již schránkou boží nazýval. — Tím způsobem, když se dozvěděl o pohořelých, přispěl ochotně k podporování. Pak pohlednuv na dům svůj, vešel do komůrky, řka: Vše stojí a spočívá bez pohromy. A vložil opět hojně do schránky. — Tak i když mu skvostná vína neb výborné obilí bylo přineseno, koupil z obou, však mírně, aby nasýtil dům a občerstvil přátel svých; a pak odebral se do komůrky řka: Toho jsem mohl v hojnosti nakoupit — a vložil opět do schránky. Také posílal

z vína výborného nemocným, když ho měli zapotřebí. A tak byl živ po všecken čas. — Když pak byl nemocen a smrt se blížila, tu plakali a nařikali chudí, vdovy a sirotci, řkouce: „Kdož se smiluje nad námi, když Benedikta nebude více?“ On pak dí: Dobrý hospodář se stará, aby i tenkrát jeho náležejícím nechybělo ničeho, když z domu se odeběře. Vezměte tedy schránku boží se vším, co v ní naleznete; náležit chudým vdovám a sirotkům; podělte se moudře a spravedlivě.“ Tu skončil — a oni učinili tak, jak byl rozkázal. Schránka tato trvá po věky ku potěše chudých a nuzných, kteří památce Benediktově neustále žehnají.

Čiň dobře pokud je čas. Ctih. *Hildebert* z Toursu píše: Pán napomíná nás, abychom konali skutky lásky a milosrdenství, pokud dlíme na poli tohoto života; neboť až čas pomine a věčnost nastane, pak bude pozdě co činiti. Nikdo ti pak neřekne: Oděj chudého, když všickni budou oděni rouchem nesmrtnosti. Nikdo tě nepožádá: Přijmi mne cizince, ježto všichni budou doma ve své otčině. Nikdo ti nepřipomene: Navštiv nemocného; nebo všickni budou zdraví. Nikdo tě nebude zvat: Pojď se mnou pochovat mrtvé! kde smrt jest pohlcena ve vítězství. — Proto čiňme dobře dokud můžeme, zde horlivě rozsívejme símě své; nechť pak žeň dříve neb později nastane, tam nikdy nepomine. —

Sv. Ludmila se svým vnukem sv. Václavem.

Nad Mží prudkou Tetín k nebi
čumí,
po rozkošném kraji vévodí,
lípa šedověká zbožně šumí,
na ní křížek srdci lahodí.
Muži, ženy, starci, dítky hladné
u hradu si stánek rozbili:
sezvaly jich zvonků zvuky ladné,
na hostinu svaté Ludmily.
Viz, jak zrakův k bráně upírají,
jak by spásu odtud čekali,
ajhle, již se vrata otvírají: —
pláč a nářek rázem přestaly.
Kněžna svatá přívětivě vítá
hladem umořenou chudinu;
pacholíček po boku jí zkvítá,
spěchá krmít nuznou rodinu.
Roucho královské mu mile sluší,
více pak jej šlechtí prostota,

jakou vtiskla outlounké již duši
zbožné báby známá dobrota.
„Ajhle vnuku“, vece „těchto hostů
Kristus Ježíš poslal s nebe nám,
kdo je přijme, tomu rajských skvostů
otevře On věkovitý chrám.“
Proto pacholíček krmí nese,
kněžice jich chudým podává.
slza v oku každinkém se třese,
hod už svatý všechněm nastává.

Než i duše nuzná hody slaví,
zbožný kněz ji svatě častuje.
Pacholátko pobožně se baví,
an jim slovo boží zvěstuje.
Jako druhy Spasitele Krista
obklopily dítky nevinné
aluhu Páně, a jich mysl čistá
zrcadlí se v tváři dětinné.

Viz jak bystře naslouchají uši,
zraky jak se v knize koupají,
hltavě jak s nezkaženou duší
obrázky a slova lapají.
A tak dvojí krmi denně skýtá
Ludmilina ruka chudině.

Anděl boží všecky dary čítá,
na zlaté jich píše listině.
„Zaplať Pán Bůh!“ rtové šepotají,
„Zaplať Pán Bůh!“ želá ozvěna,
„Zaplať Pán Bůh!“ větéřkové hrají;
stalo se, Bůh jest jí odměna!

Jan Soukup.

Skutky lásky.

Synu, tamto jabloň stojí
krásným plodem střížená!
Obráť k ní jen mysl svoji,
jak je k lásce stvořená.

Štávu sladkou včelkám přeje,
tobě dává ovoce,
pěvce jara v parnu kreje,
stín svůj sklání na chodce.

Ruce svoje, větve dlouhé
k nebi zbožně rozpíná,
na nich co má, z lásky pouhé
ráda všecko jiným dá.

Zpomeň často, synu, sobě
na strom tento jabloní,
ať se duch tvůj v každé době
k skutkům lásky nakloní!

J. F. R.

Znělka z »Lilí a růží.«

Každý za skutek, jež prokážeme
ze soustrastné lásky bližním svým,
života bédami sklíčeným,
odplatu tam někdy nalezneme.

Nahotu-li rouchem odějeme,
pokrm ústům dáme hladovým,
útěchu přinesem nemocným
a pocestným nocleh dopřejeme.

Bůh-člověk sstupujeť s nebe dolů
a co chudý Lazar u dveří
prosí o drobty s našeho stolu.
Za každý pak doušek čerstvé vody
tam nás skvostnou poctí večerí,
lahodnější nad královské hody.

Kamenický.

Příklady k 1. těl. skutku milosrdenství: Lačné krmiti.

a) Biblické. *Abraham* nasýtil tři pocestné, t. Hospodina
s dvěma anděly v podobě lidské. I. *Mjž.* 18. — Podobně

Lot připravil dvěma andělům večeri. I. *Mjž.* 19.

Job, jak dí písmo, sdílel chléb svůj s chudými. *Job.* 31.

Tobiaš v zajetí assyrském chodil na každý den po všem pří-
buzenství svém, jimž pokrmy nosil a uděloval každému, pokudž
mohl, ze statku svého. *Tob.* 1, 19.

Josef eg. ve dnech bídy a drahoty smiloval se nad svými
bratřími a dal jim hojnost obilí. I. *Mjž.* 39.

Booz dovolil nejen chudé ženě *Ruth* klasy na poli sbírat, nýbrž i k obědu ji pozval. *Ruth.* 2, 14.

Vdova sareptská z mála nasýtla hladovéhoho *Eliáše*. III. *Král.* 17.

Pán Ježíš po dvakráte mnoho tisíc lidí, kteří by bez pomoci jeho na poušti byli zahynuli, zázračně nasýtil. *Jan* 6.

Lazar a sestry *Marta* i *Maria* Pána Ježíše často v domě svém přijali a nasýtli. *Luk.* 10. Též *Zacheus* a fariseus *Šimon* pozvali Pána Ježíše k stolu.

b) Jiné příklady. *Agapy*. Hned první křesťané se o nasycení svých chudých bratří starali, konajíce tak zvané *agapy* neb hody lásky. Slavivaly se *agapy* obyčejně po večeři Páně buď veřejně a společně v chrámech a na hrobích sv. mučovníků, pod správou církevního přednosty aneb soukromně s jahnem aneb knězem v domích bohatců, zvěstující vždy vzájemnou mezi vyznavači Kristovými lásku a jednotu. Přinášelyť se i k službám božím obětní dary, z nichžto buď obětník sám aneb jáhen třetí část (první byla na potřeby chrámové, druhá na výživu sluhů círk.) pro chudé a k společnému hodování ustanovil. Spůsob tohoto posvátného hodování trval až do času císaře *Konstantina Vel.*, kdežto křesťané majíce svobodu vyznání pouštěli od zvyku posavadního, a stávalo se, že kvasy ty ve zlé užívání přicházely, — načež hned sv. *Pavel* v listu ke *Korintským* (11, 20—23.) zehře, — až i na sněmích byvše zapovězeny, pomalu zanikly. Poslední jich památka udržela se ještě za času sv. *Augustina* († 430.) v církvi *Africké*, kdežto na zelený čtvrtek před sv. přijímáním veřejně a slavně u večer se vykonávaly. Zdá se, že dosavadní křesťní a umrlčí hody naše, jmenovitě obyčej *Rusův* slaviti hody na hrobích nebožtíků svých, jsou jakés nápodobení a pozůstatky oněch starých kvasů *agapních*, kterýmiž i zde pohanský způsob pohřebních kvasů se nahražoval.

Zvláště v *klášteřích* byly ode dávna mnozí chudí každého dne nasycováni. — Když panoval v *Egyptě* hlad a mnoho chudých bez mála hlady mřelo, prodal sv. opat *Serapion* to nejmilejší co měl, totiž knihu sv. evangelií, a za velikou sumu peněz, kterouž při tehdejších vysokých cenách knih byl obdržel, koupiv chleba, rozdal ho hladovým chudým. Když mu to bratří vytýkali, že prodal sv. knihu, pravil: „Vyplnil jsem slova téhož sv. evangelia: Jdi a prodej vše, co máš a rozdej chudým.“

Sv. Basil, biskup *Cesarejský*, shromážděl každého dne, pokud všeobecný hlad v *Kapadocii* trval, četné zástupy chudých, jimžto sám chléb a jiné pokrmy rozdával.

Sv. Ivo dal na své útraty vystavěti veliký dům, v němž by ti, kteří svého krovu neměli, bydleti mohli. Po žněch nečekával dlouho s obilím, ale prodával je potřebným, aby jim v bídě ulevil. Když mu jistý opatrný hospodář domlouval, proč své obilí neschová na delší čas, později že by ho draže prodal, odpověděl sv. Ivo: „To je pravda; ale já nemohu vědět, budu-li tak dlouho, živ.“ A když mu týž hospodář na konci roku s veselou tváří vypravoval, že na obilí svém pátý díl vydělal, řekl sv. Ivo: „Já pak vydělal jsem, jakž doufám, stý díl, když jsem obilí své chudým laciněji prodal a také rozdal.“

Sv. Exuper, biskup Tolosánský, dle svědectví sv. Jarolíma byl pravý otec chudých; nebo sám lačněl, aby jiných nakrmiti mohl; hlad chudých ho trápil; proto kde jen mohl pomáhal, až všecken statek svůj chudým rozdal.

Sv. Medard byl již co pachole velmi útlého, útrpného a k chudým náchylného srdce. Pásáváje ovce svého otce, často celý oběd svůj chudým okolo jdoucím rozdal a sám až do večera lačným zůstal. —

Sv. Vincenc Paul. vozívaje co pacholík otci mouku ze mlýna, zastavil nejednou, aby chudému přehršť mouky poskytl.

Sv. Bernardin Sen. hned co malý chlapec největší rozkoš míval, když chudým mohl pomáhati. Stalo se jedenkrát, že nebylo v domě tety jeho, která ho sirotka k sobě přijala, leč malý kousek chleba. Přišel žebrák prosit; i řekl útrpný pacholík: „Prosím, milá teto, dejte hladovému žebráku ten kousek chleba; já za to dnes ani oběda ani večere nežádám; ať je raději chudý nasycen, nežli já.“ — Týž svatý když pak dorostl každodenně si pokrmu od úst utrhl a chudé jim poděloval; ano mnohdy sám hlad trpěl, jen aby nasýtil chudých. —

Sv. Magdalena Pac. již co sedmileté děvčátko velikou náchylnost k chudým projevovala; neb uzřevši chudého, poskytla mu, což od rodičů dostala, sama pak raději lačna zůstala.

Sv. Karel Vel. nejen že chudým hojně almužny udílel, nýbrž i každoročně veliké zásoby obilí zkupoval, ježto pak chudým za poloviční cenu rozprodával.

Sv. Osvald, král anglický, když mu při obědě sedícímu služebník mnoho žebrákův opověděl, vzal veliký stříbrný talíř plný dobrého jídla, což poslal chudým a když snědli, talíř rozkrájel a mezi ně rozdělil. —

Sv. Eligius, nábožný zlatník v Paříži byl pro svou dobro-

činnost na slovo vzat. Pak-li se kdo po něm tázal, říkávalo se obyčejně: Jděte tam, kde mnoho chudých naleznete. On každodenně hostil mnohé zástupy hladových žebráků, jimžto sám při stole posluhoval a teprv co zbylo, dojídal.

Fenelon, arcib. v Kambrai, byl pro svou dobročinnost ctěn a vážen. Roku 1709 za doby války povstala ve Francii veliká drahota, ježto byla tím citelnější, že museli měšťané i četné vojsko pokrmem opatřovati. Však komu bylo nejhůře, utekl se do paláce zbožného arcibiskupa, kdežto laskavého přijetí a pomoci našel. Každodenně byl tam stůl pro chudé z města i z okolí přichystán a kdo trpěl hlad, mohl přisednout a se nasytit. Lidumilý Fenelon chodě jako laskavý otec mezi svými hostmi, pobízel jich, aby se bez ostýchání do sytosti najedli. Také se vyptával na jejich poměry a domácí záležitosti. Každý odešel občerstven a potěšen od jeho stolu.

Homobonus svatý († 1197) byl kupcem v Kremoně. V čas veliké drahoty šlo za ním z kostela jdoucím mnoho chudých, prosíce o chleb, kterýmž on vše co měl rozdal; začož mu Bůh také žehnal. —

Sv. Nothburga sloužíc v zámku Rottenburku měla hodnou a zbožnou paní, jmenem Guttu, manželku rytíře Jindřicha, ježto ze svého jmění ráda, ochotně a hojně chudým udělovala. Každodenně v poledne se před zámkem shromáždilo množství žebráků, čekajících na zbožnou služku Nothburgu, která jim s dovolením svého panstva přinášívála co zbylo od oběda. Zbožná dívka byla ke každému vlídná a laskavá. Neměla-li tolik, aby se všickni hladoví nasýtíli, rmoutíla se z toho, a těšíla jich, že zejtra více obdrží a prosíla svou paní, aby příštího dne tolik udělíla, co by k nasycení všech ubohých potřebovala. — Když starý rytíř Jindřich zemřel, pojal syn za manželku hrdou slečnu Otilii, která s chudými neměla útrpnosti a služce přísně zakázala, aby z jejího stolu nic více chudým nedávála. Nothburga prolévála hořké slzy, když chudí hladoví odcházeli; však co mohla, předce dobře činíla, a čeho sobě od úst utrbla, chudým dávála. — Ale nemilosrdná paní i tuto dobročinnost jí za zlé pokládála a že po smrti staříčké tchyně všecky služebné týrala, vystoupíla konečně Nothburga ze služby zámecké. — Však když Otilie se roznemohla, Nothburga navrátila se opět, aby se jí za zlé dobrým odsloužíla; nemocnou dnem i nocí ošetřovala, až tato smířívši se s Bohem skonála. Mladý Jindřich chtěje to, co nelaskavost jeho manželky zlého

spůsobila, poněkud napraviti, učinil nadání v klášteře svatojirském, z něhož se každoročně mnoho chudých podělovalo. —

S v. V á c l a v.

Ve studené chýši pod Petřínem
chorá v zimní večer vdova kvílí:
poslední již chleba sousto sdílí
se sirotky v loži bezpečném.

Se dřívím tu, šatstvem, chlebem, vínem
vstupují dva muži, plni síly,
a složivše dary, pryč hned pílí —
kníže Václav s věrným Podivínem!

Žádný jiný o témž činu neví,
leč ta rodina a její chýše;
pán ni sluha slova nevyjeví.

Anděl však otvírá knihu zlatou,
na list skvostný jmeno „Václav“ píše;
nebe jeví nad tím radost svatou.

Kamenický.

Příklady k 2. těl. skutku mil.: Žíznivé napájetí.

a) *Biblické*: *Rebeka*, dcera *Batuelova*, napojila služebníka *Abrahamova* i velbloudy jeho; i stala se manželkou *Isakovou*. I. *Mjž.* 24.

Booz dovolil chudé ženě *Ruth*, když by měla žízeň, aby se s ženci jeho napila. *Ruth* 2.

Vdova sarepská nakrmila i napojila proroka *Eliáše*. III. *Král.*

Pán Ježíš, aby na svatbě v *Kaně Gal.* v nesnázi pomohl, proměnil vodu ve víno. *Jan* 2.

Samaritánka u studnice *Jakubovy* napojila *Pána Ježíše* i učeníky jeho. *Jan* 4, 28.

b) *Jiné příklady*. *Sv. Anastasie*, panna a mučenice boží, když byla ukrutně mučena, byvši nesmírnou žízní trápena, prosila o drobet vody k obvlažení jazyka. Jakýsi člověk jmenem *Cyryll*, slitovav se nad ní, přinesl jí čerstvé vody; však hle, v tom okamžení proniknut milostí boží, vyznal i on s podivuhodnou statečností víru *Kristovu* a byv proto od vzteklého vladaře *Proba* k smrti odsouzen, došel za skutek lásky koruny mučnické; za krapet vody přijal korunu života věčného.

Nicefor a *Baronius* ve svých církevních letopisech vypravují, že *Leo Majoran*, nápotomní císař na východě, prvé nežli na trůn

vstoupil, potkal jednoho slepého, který s cesty zabloudil. Pojav ho útrpně za ruku, vedl jej s vlídnou ochotností dále. Když pak chudšas velikou žízni trápen, bědoval, Lev vyhledav studánku, napojil žíznivého a na pravou cestu jej uvedl. — Za tento skutek lásky Lev pak řízením božím císařské koruny došel.

Chléb a voda. Za času velké drahoty přišel chudý chlapec *Pavel* s nedalekých hor do blízké vesnice a žebřal před dveřmi bohatých lidí o chléb. Petr, syn zámožného rolníka, sedě přede dveřma domovníma, držel veliký krajíc chleba. „Dej mi kousek,“ prosil chudobný Pavel, „mám veliký hlad.“ Petr však řekl necitelně: „Jdi svou cestou, nemám pro tebe chleba.“ — Asi za rok přišel Petr na kopce, hledal kozu, která se mu ztratila. Dlouho bloudil mezi skalinami. Slunce hřálo, jen pražilo a on žízní div nehynul; nemohl však nikde naleznouti studánky anebo pramene. Konečně spatřil chudého Pavla sedět ve stínu stromu. Pásl ovce a měl vedle sebe plný džbán čerstvé vody. „Dej mi trochu napít,“ prosil Petr, „mám velkou žízeň.“ Pavel však řekl: „Jdi svou cestou, nemám pro tebe vody.“ Tu se rozpomenul Petr, že odřekl jednou chudobnému Pavlovi kousek chleba; oči se mu zalily slzami a prosil Pavla za odpuštění. Pavel přemohl sám sebe, odpustil mu a podal mu džbán, aby se napil. Petr se napil a řekl vděčně: „Bůh ti zaplať toto napití zde na zemi i na onom světě.“

Stříbrná studánka. V jisté osadě onemocněla jedna chudá dívka a ležela několik týdnů. Byloť se v té osadě několik dívek sřeklo, že se ubohých nemocných, kteří jsou opuštění, zvlášt ujímati, je každého navštěvovati, obsluhovati a potřebnými věcmi dle možnosti opatřovati budou. Tudíž i onu nemocnou dívku navštěvovaly a laskavě ošetřovaly, tak že brzy z nebezpečné nemoci vyšla, ale nemohla dlouho předešlé síly nabýti. Právě byly jednoho večera ty dobré dívky, které vůbec milosrdnými sestrami nazývali, u nemocné, když přišel lékař a pravil: „Bude-li muset pozdravující se dívka ustavičně naši nedobrou vodu pít, není možno, aby brzy síly nabyla. Kdyby jenom tak zvaná stříbrná studánka tak daleko nebyla, aby nemocná budoucně 2—3 sklenice vody odtud dostati mohla, jistě by v krátce síly nabyla. Sotva byl lékař odešel, domluvily se hned milosrdné sestry, že střídavě každého dne jiná o hodinu dříve vstane a půjde k stříbrné studánce as půl hodiny cesty vzdálené pro vodu. Jak si umínily, tak učinily. — A hle, v krátkém čase nabyla dívka nemocná zdraví a síly, že

opět práce své konati mohla. — Jaký to příklad krásný, hodný následování! —

Příklady k 3. těl. skutku mil.: Nahé odívati.

a) Biblické: *Sem a Jafet* přikryli otce svého obnaženého, jemuž *Chám* se posmíval. I. *Mjž.* 9.

Job nábožný svědčí o sobě: „Pohrdal-li jsem hynoucím proto, že neměl oděvu a bez přikrytí chudým? Nedobrořečily mi bedra jeho a z vlny ovcí mých není-li zahříván?“ *Job.* 31, 19.

Tobiáš v zajetí svém lačné krmil a nahým bratřím oděv dával; ano napomínal syna, aby z oděvů svých nahé přiodíval. *Tob.* 1, 19 + 4, 17.

Sv. Jan křt. napomínal zástupy: „Kdo má dvě roucha, dej (jedno) nemajícimu, a kdo má pokrmy tolikéž učiň.“ *Luk.* 3, 11.

Tabitha, velmi nábožná žena v městě Joppen byla velmi dobročinná. Když přišel *sv. Petr*, aby ji zemřelou vzkřísil, obstoupily ho chudé vdovy, plačící a ukazující mu sukně a šaty, kteréž jim dělala a dávala. *Sk. ap.* 9, 36.

b) Jiné příklady. *Sv. opat Serapion*, vida v tuhé zimě dva žebráky, kteřížto hadry oděni byli, v nebezpečení, že zmrznou, pln srdečné útrpnosti dal jednomu plášť a druhému svrchní šat svůj a jen spodním rouchem oděn, přišel pln radosti domů. „Byl jsi oloupen, otče?“ volali na něho bratři. „Nikoliv,“ odpověděl on, „vyplnil jsem pouze rozkaz: Máš-li dvě sukně, dej jednu nemajícimu.“

Sv. Jiljí, syn bohatých rodičů v Athénách, jevil již ve svém dětinství zvláštní lásku k chudým. Když ještě do školy chodil, uzřel na ulici člověka chorého, an žebře. I slitovalo se mu ubohého tak, že svleknul svrchník svůj a daroval jej chudému, který v něm — dle nábožné pověsti — úplného zdraví nabyl.

Sv. František Seraf. uložil sobě za pravidlo, že žádného o almužnu prosícího, neoslyší. Stalo se jedenkrát, že potkal člověka v zimě chatrně ošaceného. I slitoval se nad ním František a hned svůj nový oděv se sebe svlekl a jemu ho daroval.

Sv. Martin, jsa ještě katechumen, t. j. jeden z těch, kteří se ke křtu připravovali, žebráka na polo nahého v tuhé zimě polovicí pláště svého přiodil, kterýž skutek † Sušil v básni opěvuje (v. níže str. 594).

Sv. Justin jsa pacholík teprv 9letý, jda jedenkrát s otcem svým, potkal nevidomého žebráka, kterýž znamená, že někdo přichází, snažně o almužnu prosil. Justin přimlouval se u otce za

ubohého a vyprosiv mu hojnou almužnu i vrchní svůj šat mu daroval. Což vida otec, domlouval mu, že je marnotratným. Pacholík ale vlídně odpověděl: „Nejmenuj otče, marnotratností, zač sobě nebe kupujeme.“

Sv. Václav, vojvoda český, jda jednoho večera v zimě zahalen v plášti, aby nebyl poznán, ulicemi hlavního města Prahy, spatřil, an jakýsi stařec bídně oděný, na ledě sklouznuv, upadl na zem. Ihned pospíšil k němu, zdvihl jej a sejmuv se sebe svůj plášť, zahalil starce do něho a vzdálil se tak rychle, že se mu stařeček nemohl ani poděkovati.

Sv. Tomáš z Villanovy, syn zámožných a výborných rodičů, naučil se od nich záhy dobročinnosti. Jsa ještě chlapec, dával s povolením rodičů každému potřebnému ze šatstva a z pokrmů, ano nezřídka aby hladových mohl nasytit, utrhoval sám svým ústům, ba často daroval i oděv svůj s těla chudobnému. Když šel do školy, dal obyčejně prvnímu žebrákovi, kterého potkal, svou večeři nebo snídání. Nejednou přišel bez střevíců, punčoch, bez kabátu ano i bez kalhot domů, darovav tyto oděvy chlapcům zimou mrznoucím. — Jednou dostal na svátky nové šaty, které si hned vyměnil s chudým chlapcem, a když mu to matka vytýkala, řekl, že mu sluší lépe ty šaty roztrhané. — Tak po celý život byl dobročinným i v klášteře co Augustinian, zvláště pak když se stal arcibiskupem ve Valencii. († 1555. — slaví se 18. září.)

Jacques Eveillon byl r. 1645 gener. vikářem kapituly Nantské. Žil zcela sprostě, aby mohl tím více chudým udílet. Když se jedenkráte přítel jeho divil, že nemá v příbytku ani čalounů, odpověděl Jacques: „Přijdu-li domů, neříkají mi zdě, že by mrzly; avšak za dveřmi stávají mnozí zimou se třesoucí chudásové, kteří mne za oděv prosí.“

Sv. Petr, biskup Tarantasianský, byl útrpností k chudým naplněn a nakloněn tak, že každému beze vsí prosby dle možnosti pomáhal. Když byl jednou s několika průvodčími přes alpské hory cestoval, potkal stařenu polonahou, která zimou se trásla. „Hle,“ zvolal sv. Petr pln útrpnosti, „ta matka zimou zahyne! Co si počítí, abychom jí pomohli? Peníze tu neprospějí; přede vším třeba jest jí oděvu.“ A svleknuv se sebe svrchní roucho, přioděl jí zimou hynoucí stařenku, aby se zahřáti mohla. Čiň i ty podobně, křesťane, k čemuž zajisté všude příležitosti nalezáš!

Biskup Řezenský Wittmann byl opravdový přítel a otec chudých. Byla tuhá zima, kteréž zvláště chudí, nemající teplého

oděvu pocítovali. Nábožný Wittmann, jsa tehdáž ještě ředitelem bisk. semináře, přednášel alumnům, kteří se ku kněžství připravovali. Všickni jej očima i ušima poslouchali, an vykládal místo písma sv.: „Tak svět světlo vaše před lidmi, aby viděli dobré skutky vaše“ V tom jakoby s nebe padl, otevře náhle chlapec celý otrhaný, zimou se třesoucí, dvěře a pozvedna své skřehlé ručky, prosí známého otce chudých za pomoc a slitování. — Wittmann zaraziv se, chtěl sprvu nezvaného hosta, — v čas tak nepříhodný se naskytnuvšího — odbyti; však laskavost jeho k mládeži, zvláště k chudým, hned změnila jeho úmysl. Sestoupiv s katedry, vzal přívětivý učitel za ruku chlapce, jehož středem svých posluchačů vedl do svého blízkého pokoje. — Alumnové čekali toužebně, co se bude dít, an tu chlapec celý nově ošacený kráčí po boku svého dobrodince. Radost zářila z jeho tváří a slzy díky mu s očí kanuly, což vidouce alumnové, pohnuti takovou láskou svého učitele, všickni slzeli. — Šlechtný ředitel zasednuv pak na své místo, pokračoval s touže tichou myslí jako prvé ve své přednášce; však z oka jeho zářilo světlo, jakož bývá po vykonaném šlechtném skutku, tak že nyní alumnové tím jasněji rozuměli slovům písma svatého: „Tak svět světlo vaše před lidmi..“ *Mat. 5, 16.*

Dům bez čalounů. Kristian, bohatý kupec, dal si vystavěti veliký, nádherný dům. Vše bylo krásné uvnitř i zevně, jen zdi byly v pokojích holé, co sníh bílé. Dobří známí a přátelé přišedší se podívat, všecko chválili, velebili; jen „škoda,“ pravili, „že scházejí všude čalouny!“ Zatím poslal domácí pán do města pro 12 chlapců, ježto obyčejně oděvem poděloval. Právě dostali zase nové šaty. Tak přioděných postavil Kristian všech 12 do řadu před vzácnou společností, i pravil: „Zde, milí pánové, jsou moje čalouny. Tuším lépe jsem učinil, že jsem místo, abych mrtvé zdi čalouny obvěsil, tyto živé tvory, naše malé bližní oděl, kteří by sic zůstali nazí a zimou chřadli. Je to zajisté naší povinností, abychom ze svého nadbytku podporovali chudých, jakož velí Bůh skrze proroka: „Lámej lačnému chléb a když vidíš nahého, přioděj ho.“ *Isai.*

Košile roztrhaná. Bídne ošacený žebrák prosil nábožnou paní o almužnu. Tato rozkázala své služce, aby mu dala košili. Služka přinesla košili hrubou, roztrhanou a chtěla tím žebráka odbyti. „Přines lepší,“ pravila zbožná paní; „nebo považ, jak bych se musela při posledním soudu hanbiti, až by Kristus Pán tuto špatnou košili před celým světem ukazoval!“ —

Sv. Martin.

Fučí vítr od půlnoci,
sype sníh se hojnou mocí;
země křehne v tuhém mrazu,
jak by již bral život zkázu.

Jede voják s velkým spěchem,
kůň mu sotva stačí dechem;
což zem zmrzlá pod ním zvoní,
ať tu chvátá na svém broní.

Aj, tu chodec polonahý
smutně sedí podle dráhy;
pro zimu se ledva tane:
„Smilujte se, dobrý pane!“

Slyše hlas ten pronikavý,
hned svou cestu jezdec staví:
„Což mám dáti, chodče, tobě?
nemám peněz v této době.“

Tedy sahá po svém meči,
plášť tne v půli jednou sečí:
„Vezmi pláště toho půli,
odevzdej se boží vůli!“

Chodec v plášť se přiodívá,
hned se teplo v něho vlívá:
„Požehnej vám Pán Bůh s nebe;
již mne více nepozebe!“

Taká prosba k nebes Otci
za almužnu z úst jde chodci;
bytnější však mnohem vděka
u Krista ho Pána čeká.

Doprovázen duchův zpěvy
Kristus se mu ve snách jeví,
patří na něj s jasnou tváří,
na ramenou plášť mu září:

Pláštěm tím mne Martin odil;
dám mu proto nebe podíl;
nebo co kdo chudým skýtá,
to že mně dal, vždy se čítá.

Fr. Sušil.

Příklady k 4. těl. skutku milosrdenství: Pocestné přijímati.

a) **Biblické:** *Abraham* vystavěl v údolí Mambre příbytky pro pocestné, stával před domem svým a očekával, aby jich do příbytku uvéstí mohl, kde jich všemi potřebnými věcmi opatřil. **I. Mjž.**

Těž *Lot* míval v Sodomě dům svůj otevřený, a uváděl do něho pocestné, jimžto vody podával, aby si nohy umyli a pokrmy jim předkládal, aby se nasýtíli a k další cestě posílili. **I. Mjž. 19.**

Pro víru a hostinnost byla nevěstka *Ráhab* zachována. **Žid. 11, 31.** Když totiž vyzvědačové od Josua, syna Navova, do Jericha byli posláni, dověděl se toho král země, že přišli zemi jejich vyzvídat a vyslal muže, aby je jali a jaté zabili. I přijavši je hostinská *Ráhab*, skryla je na ponebí domu pod pazdeřím lněným. **Josue 6.**

Josef eg. povolal otce a bratří své do Egypta a příbytky jim vykázal. **I. Mjž. 47.**

Jethro přijal Mojžíše do domu svého a dal mu dceru svou

za manželku. II. *Mjž.* 2. Podobně *Raguel* dal ml. Tobiášovi dceru svou *Sáru*. *Tob.*

Nábožný *Job* praví v knize své o sobě: „Vně nezůstal host a dvěře mé pocestnému otevřeny byly.“ *Job.* 31, 32.

Žena sunam. přijala Elizea do domu svého, začež byla bojně odplacena. III. *Král.* 4.

Lazar i sestry jeho *Marta* i *Maria* často přijali a pohostili Pána Ježíše. *Luk.* 10.

Učenici do Emaus jdoucí, k nimž se Kristus z mrtvých povstalý na cestě připojil, zvali Pána jako cizince k pohostění. *Luk.* 24.

Lidia, nábožná žena v Tiatýře, přijala sv. Pavla do domu svého i s průvodčími. — Podobně učinili *obyvatelé ostrova Melita*, zvláště pak *Publius*, kníže ostrova toho, jak čteme v *Skutcích ap.* 16. a 28.

b) Jiné příklady. *Hostinnost* neb pohostinství býval vždy chvalitebný obyčej u národů starých a jest dosaváde zvyk u národů v civilisaci nepokročilých, poskytovati pocestným přístřeší a pokrmů, což vychází z potřeby tam, kde není hostinců a jiných závodů k opatření cestovatelů. — Podnes jest hostinnost svatou povinností *Arabům*, kteří ani nepříteli svému pohostinství neodpírají. —

U starých Slovanů chválila se hostinnost co zvláštní ctnost, náboženstvím velená; neboť hostinství pod obrazem zvláštního boha jmenem *Radhost* ctíli. Chudému, jenž neměl čím uctíti svého hosta, bylo dovoleno vzíti potřebu svou bez opovědění, kdekoli ji našel: a kdo by pocestného nepřijal, byl vyobcován neb dům mu zapálen. Naši pohanští předkové vítali své hosti chlebem a solí, kterýžto obyčej namnoze dosavád se zachoval, zvláště v Rusku.

Křesťané po všecky věky z rozkazu Páně (*Mat.* 25, 35.) z povinnosti svatého náboženství cizincům hostinství beze všeho zisku prokazovali. Proto dí sv. *Ambrož*: „Lidskost (hostinnost) vyznačuje a schvaluje se výrokem Páně, bývá-li chudým a churavcům prokazována; neboť hostinným býti k těm, od nichž se splátka očekává, toť náklonnost k lakomství. — Je to veřejný způsob lidskosti, aby cizinec na pohostinství neměl nedostatku, aby laskavě přijat byl a příchozímu aby dvěře otevřeny byly.“ —

Jinde píše sv. *Ambrož*: „Hostinnost jest u Boha v tak veliké milosti, že ani nápoj studené vody, odměny a odplaty prázdnení. Vidíš, že Abraham hosti hledaje, Boha pohostinu přijal; Lot že anděla hostil: odkud víš, že ty přijímaje člověka, nepřijí-

máš Krista? Ovšem, že v hosti jest Kristus — jakož sám praví: „Hostem jsem byl a přijali jste mne.“ (*Mat. 25, 35.*)

Zvláště v klášteřích se povždy křesťanská hostinnost prokazovala, anaž hned od počátku byla pravidlem řeholním.

Mladý bratr navštívil jednoho z nejstarších bratrů, jenž přebýval v nejvzdálenější chatrči na poušti, kdežto vedl velmi přísný osamělý život. — Když mu byl dal mnohá dobrá naučení a také pokrm a nápoj předložil, děkoval mu mladý bratr a pravil: „Odpust, milý otče, že jsem tě vytrhnul v tvé samotě a v následování tvého pravidla řeholního.“ — „Pravidlo mé,“ pravil kmet, „záleží v tom, abych dle slova Spasitelova pocestným přístřeší poskytnul, na těle i na duši je občerstvil a je v pokoji propustil.“

Opat Mojžíš usnesl se s bratry na poušti Scythické, že po celý sv. týden před velikou nocí nebudou nic teplého jísti, ba ani na ohnisku topiti. Však jednoho dne spatřili bratři z příbytku opatova se kouřit. Srdcem skormouceným, ano v nevoli pravili někteří: „Náš opat nedrží se rozkazu, kterýž sám dal; chceme mu za to domluviti.“ — V tom vyšel opat ze své celi s dvěma poustevníky egyptskými, kteří ho přišli navštívit, jimž on něco zeleniny vařil. I volali nyní bratři, kteří dříve reptali, veřejně: „Milý otče, my jsme ti křivdu činili, přestoupil jsi nařízení lidské, však plnil jsi zákon boží, jenž velí: pocestné přijímat a hostit.“

Sv. Jarolim, přebýváje na poušti, píše o sobě a spoludruzích takto: „Nám v řádu hostinství velmi jde k srdci a všecky k nám se utíkající přijímáme vlídnou přívětivostí.“

Sv. Silvester, papež, všecky chudé příchozí do Říma velikou laskavostí přijímal, nohy jim mýval a lůžka k spaní vykazoval, tak že s Jobem říci mohl: „Vně nezůstal host a dvěře mé pocestnému otevřeny byly.“ (*Job. 31, 32.*)

Sv. Bonifac jsa ještě pohan, žil s jistou urozenou paní Aglai, jejížto statky spravoval, v hříšném obcování. Byl poškrvněn všemi nepravostmi, hýřil, karbanil a činil vše, co jest před Bohem ohavností. Předce však měl něco dobrého: byl pohostinný, štědrý a milosrdný k chudým. Několik let ušlo, ana Aglai dostala ošklivost před svým hříšným životem. Bůh sám hříšnici otevřel oči. Také Bonifac, soudruh její, zanechav cesty hříšné, stal se křesťanem, ano mučenníkem pro víru Kristovu. Aglai pak u jeho hrobu kajicně žila a blahoslaveně zemřela. — Tak vyplnilo se na obou hříšnicích slovo Páně: „Blahoslavení milosrdní, neb oni dojdou milosrdenství.“ *Mat. 5, 7.*

Sv. Maximin. Bylo to r. 349, když jednoho dne vkročil do komnaty biskupa Trevirského muž, jenž přicházejí z daleké ciziny, prosil o bratrskou hospodu. Biskup mu šel přívětivě v ústrety a sotva pocestný vyřknul jméno své, tu mu radostně okolo krku padl a jej políbil. Byl to, jak říkáme, vzácný host, sv. patriarcha Athanasius z Alexandrie, kterýž co statečný obránce víry proti Arianům byl vyhostěn do Treviru, kde po 2 léta požíval hostinné lásky sv. Maximina. — Sotva že milý, vzácný host odešel; tu zase jiný žádal o hospodu u sv. biskupa, t. sv. biskup Pavel z Cařihradu, kteréhož ukrutný císař Konstaas byl vypověděl z říše východní. I toho sv. obhajce pravdy přijal Maximin do domu svého, těšil ho a proti nepřátelům ho zastával. —

Sv. Jan Zl., biskup Cařihradský, zřídil zvláštní dům pro ochravné a nemocné cizince a při jeho bisk. chrámu byl také hostinec pro pocestné, jichž aby se laskavě ujímali, věřících často povzbuzoval. —

Sv. Filip Nerejský, za jehož časů mnozí nábožní křesťané putovali do Říma, zařídil zvláštní bratrstvo, jež staralo se o to, aby poutníci byli v Římě náležitě opatřeni. K tomu konci najal nejprve malý domek, na jehož pak místě vystavěl velikou budovu, v kteréž r. 1575 za papeže Řehoře XIII. v čas milostivého léta přes tři tisíce poutníků bylo častováno. Papež Klement VIII. v roce jubil. 1600 sám do domu přicházel, aby poutníkům nohy umýval a pokrmy žehnal. — Podobné hospitály zakládaly se také pro poutníky, kteří do sv. země putovali, jimž mnohé vznešené dámy vlastnoručně posluhovaly a je na další cestu posilovaly.

Sv. Bernard z Manthonu, arciděkan v Aostě, založil r. 962 na vrcholech dvou hor, podnes velká a malá hora sv. Bernarda zvaných, dva domy pohostinské a vezval do nich bratry řádu sv. Augustina, dav jim za účel pocestné občerstvovati a nešťastníky sněhem zapadlé vyhledávati, k čemuž se psů k tomu zvláště přiučených užívá. — Hospic ten po 900 letech dosud trvá a byl v novějších časech opraven.

Kastro pohostil krále. Nezřídka spočívá na křesťanské pohostinnosti veliké požehnání, jak z následujícího příběhu viděti. — Kdysi brali se dva mladí přátelé za soumraku hvozdem, a jednou k nim stanul statný jezdec, jenž pravil: „Přátelé milí, bloudím již dlouho, ukažte mi cestu, kudy bych se z hvozdu toho ven dostal, je-li však už pozdě, přijal bych rád noclehem za vděk. Učiňte seč jste, zajisté nebudete toho litovati; královsky se vám

odměním.“ Gasparo se mračil; Kastro, soudruh jeho ale nerozmýšleje se dlouho, pojav uzdu koně, vedl jezdce úvalem z hvozdu ven zpříma do příbytku svého. Nestaraje se o odměnu, častoval cizince jak mohl, připravil mu večeři a lůžko a když slunce zjitra zasvitlo, vedl opět jezdce cestou bezpečnou, z kteréž nesnadno bylo zabloudit. Sotva byli na cestě, tu pojednou bylo viděti tlupy jezdců, ani ze všech stran hvozdu se vyřinují a přímo k neznámému rytíři se ženou. Stanuvše na místě, vítali ho s velikou uctivostí; byl to král sám, kterýž byl na honě od nich se vzdálil a zabloudil. Vida věci ty Kastro, byl jako omámen a nemohl ani slova promluvit. Netrvalo to dlouho a Kastro povýšen jest nad mnohé z dvořenínů královských, vládl mnohými statky a požíval veliké důvěry krále svého. — Gasparo poznal ovšem pozdě, jaké požeňhání často již zde milosrdné skutky těm přinášejí, kdož je z lásky k Bohu bližním prokazují. —

Hostinnost turecká. Jistý cestovatel přišel do turecké vsi blíže Listova, a jelikož ve východních zemích není hospod, ohlížel se po domu, kdeby dostal nocleh. Byla již noc i zahledl ještě světlo v jednom domě. Pohlednuv tam, spatřil starého Turka, an sedě na koberci hojnými slzami své dlouhé vousy smáčí. Domnívaje se, že Turka potkalo nějaké neštěstí, netroufal si vstoupiti pod jeho střechu a hledal jiný příbytek. Ješto však ve vsi již všude odpočívali, odhodlal se konečně přece hledati pohostinství u onoho ztrápeného Turka. I zaklepal a sotva byl stařec žádost jeho vyslyšel, padl mu okolo krku a přijal jej s největší radostí. Pocestný domníval se, že snad bolest nad velikou ztrátou Turka rozumu pozbavila; ten ale zaopatřiv cizince, takto se k němu jal mluvit: „Tys nepochybně se divil mému počínání; slyš nyní jeho příčinu. Otec můj ustanovil dům tento k přechovávání cizinců a velel mi na smrtelném loži, abych každodenně alespoň jednomu cizinci přístřeší dopřál. Od toho času nebylo dne, aby mne nebyl pocestný navštívil; dnes pak dosud žádný o mé pohostinství nedbal, i myslil jsem, že se na mne Bůh rozhněval, proto nemohl jsem zadržeti slzy, až ty jsi přišel, abys kletbu ode mne odvrátil.“ Turek nepustil hosta až do dne příštího a na rozloučenou poctil jej ne nepatrným darem.

Žebračka Lady Grey. Za času drahoty přišla v chladný, mrazivý den chudobná, neznámá žena do vsi a prosila úpěnlivě za almužnu. Měla sice oblek čistý, však velmi obnošený a mnohonásobně spravovaný. Poněvadž vál prudký vítr a padal sněh,

měla hlavu šatem zachuchlenou. — V pravé ruce držela hůl, na levé nesla košík. — Skoro ze všech statků podali jí jen něco nepatrného oknem; několik zámožných odbyli jí slovy nepřívětivými. Jediný domkář zavolal ji do teplé světnice a žena, která právě vdolky pekla, dala jí dva. — Následujícího dne byli všickni lidé, u kterých žebračka za almužnu prosila, pozváni na zámek k večeři. Divili se tomu všickni velice. Když vkročili do večeřadla, spatřili tam malý stolek, plný skvostných krmí a dlouhý stůl s četnými talíři, na kterých leželo buď po kousku plesnivého chleba nebo několik bramborů, nebo hrstka zadní mouky; na některých však nebylo ničeho. — Paní zámku pravila: „Já byla onou přestrojenou žebračkou včera, chtíc zkoušeti vaši dobročinnost v té době, kde se chudým tak zle daří. Tito dva chudobní manželé pozvali mne k sobě a uctili mě, seč byli; pročez budou teď večeřeti se mnou a obdrží ode mne roční důchod. — Vy ostatní vezměte za vděk s těmi dary, které jste mi poskytli a které vidíte zde na talířích. Při tom považte, že se vám někdy na onom světě též tak na stůl přistrojí, jakož vy chudým připravujete.“ — Příběh ten stal se v Anglicku a paní ta sloula *Lady Grey*.

Požehnaní. Před věky nebyla milá vlast naše ještě tak vzdělaná; ne mnoho dosud bylo měst a po řídku byly i dědiny. Tu, kde úrodná pole se rozprostírají, zahrady a luhy se zelenají, byly nejvíce rozsáhlé pustiny a husté neproniklé lesy, pralesy zvané. V takovémto pralesu bloudil jedenkráte za parního dne *Ivan*, muž zbožný a velmi moudrý, jda od svých vnukův a přátel, k nimžto z lásky cestu dalekou byl vážil, opět k své rodině. Sotva jitřenka na obloze zakmitla, vstal a vykonav pobožnou modlitbu, se svými přáteli se rozžehnal a na cestu se dal, aby se zapadajícím sluncem domů dorazil; nebo byly cesty obtížné a často závodné. Z počátku statně kráčel, než když slunce bylo výše na obloze, brzy parnem zemdlely údy jeho tak, že často musel odpočívati. Takto zdržev se, teprv když slunce se sklánělo, přišel k rozsáhlému lesu, odkud měl ještě několik hodin k domovu. Slunce za hory zašlo, počalo se tmíti, měsíc dosavád neobjevil svou stříbrnou tvář a hvězdy, jež často v širém poli Ivanu bývaly průvodkyněmi, houštinou sotva se kmitaly; pročez jen maně a na zdařbůh tapati musil. Pozdě pozoroval, že sešel s cesty; i vrátil se, chtěje zase najíti pravé stezky; než čím dále kráčel, tím více zácházel. Tu klesalo tělo jeho, parnem beztoho po celý den zemdlené, hlad i žízeň jej trápiti počaly i duše jeho skormoucená zemdlela. Nemaje síly, aby

ďále kráčel, padl na zem a po chvíli usnul. — Již zlaté slunko na obloze zasvitlo a paprsky z houští se prodravší, stříbrnou hlavu Ivanovu zlatily i jeho skřehlé údy zahřívaly. Tu procitna, spatří před sebou muže, kterýž jej přívětivě pozdravil a seznav nehodu jeho, zavedl jej do domu svého, kde jej pokrmem a nápojem občerstvil. Jmeno hostitele bylo *Beneš*. Tomu požehnal Hospodin. Dalť mu nejen statků pozemských ale i nebeských, nebo byl velmi nábožný a měl i zbožnou rodinu. — Ivan jedl, pil a důvěrně s hospodářem se bavil a když si odpočinuv, chtěl odejíti, dí k němu Beneš: „Otče, požehnejž mi!“ Načež oduší Ivan: „K čemu ti žehnati mám? Vždyť ne nadarmo *Beneš*, latině *Benedictus*, t. j. *požehnaný* sloveš!“ Než tento stále naléhal, aby mu Ivan udělil požehnání svého. — „Nuže, slyš příteli, řekl zbožný stařec: Poutník za parného dne v pusté krajině bloudící horkem nyje, hladem a žízní omdlévá; tu nenadále se mu objeví košatý strom, jehož ovoce se naň usmívá a stín ho z daleka k odpočinití láká; hned vedle pramen jako stříbro se leskna, prahnoucím ústům občerstvení nabízí. Z toho zaraďuje se poutník i podávaných mu darů v hojné míře požívá. Přeje si tu žíti i umříti; musí však dále; proto tesklivě se louči řka: Jak hodně ti mám děkovati, strome, za ty dary, jichž si mi udělil tak štědře! jakž ti mám žehnati? Vždyť máš všeho v hojnosti! Ovoce tvé jest jako med sladké, líbezný tvůj chlad a nedaleko pramen občerstvující. Což já chudý bych ti mohl přidati? Přec ale krátkými slovy ti žehnám: Kéž by tvoje potomstvo se na vždy podobalo tobě! — A tož i tobě pravím, muži šlechtný! Všech darů ti Bůh udělil v hojnosti: jako sloup zlatý stkví se žena, vyvolená srdce tvého; jako líbezné kvítky usmívají se na tebe synové a dcery; máš nejen statky časné, ale i poklady ducha i srdce, bázeň boží a moudrost; požíváš cti a slávy svého kmene. Jediné přání naplňuje mou duši: Kéžby i synové a dcery a dítky synův a dcer tvých po věky věkův podobali se tobě!“ — „Amen!“ doložil zbožně Beneš a host srdečně se rozloučiv, odešel. Die *Salomona J. B. P.*

Cestující po Čechách.

Jaké slasti, kráčet vlastí
v každé její milé části!
Českou zemí jíti,
krásy její zřítí!
plesy věru takové
sotva pojmu smyslové.

Slavné hory, temné bory,
utěšených sídel sbory
před oko se staví
a je mile baví;
s vnaďami ráj se všemi
lepší není na zemi.

Bujné sady kynou všady,
na pahorcích statné hrady;
ty to zřejmě jeví,
cizinec to neví,
že kde bydlel český pán,
láska k vlasti měla stán,

Národ činný a nevinný
k poutníkům je pohostiný,
každý že v radosti
zaplesá s čílostí:
„Tato vlídná krajina
Čechů jistě dědina.“ *Picek.*

Příklady k 5. těl. skutku mil.: Vězně vysvobozovati.

a) Biblické. *Abraham* přispěl zajatému strýci *Lotovi* ku pomoci. I. *Mjž.* 14.

Ruben ujal se Josefa, chtěje ho z rukou bratří vysvoboditi a navrátiti otcí. I. *Mjž.* 37.

Josef eg. pomohl uvězněnému *číšníku* ze žaláře, který však, když se mu dobře vedlo, na Josefa zapomenul. I. *Mjž.* 40.

Mojžíš vysvobodil ujařmený *lid isr.* z poddanosti egyptské. II. *Mjž.*

Daniel prorok vysvobodil nevinnou *Zuzanu* z rukou nespravedlivých soudců. *Dan.* 13.

Tobiáš ujímal se spolu zajatých krajanů v Assyrii. *Tob.*

Když *sv. Jan křt.* byl ve vězení, navštěvovali ho *učeníci* jeho. *Luk.* 17, 18.

Když byl *sv. Petr* v žaláři, modlili se zaň všickni *věřící* a Bůh vyslyšel prosbu jejich, že Petr byl vysvobozen. *Sk. ap.* 12.

Když se bouřili židé proti *sv. Pavlu*, aby ho usmrtili, *křesťané damascenští* spustili ho v noci v koši přes městskou zeď a tak život mu zachránili. *Sk. ap.* 9.

Julius, strážný žaláře v Macedonii, se *sv. Pavlem* a *Sillou* uvězněnými velmi vlídně zacházel, začož jej *sv. Pavel* s domácími pokřtil. *Sk. ap.* 27.

b) Jiné příklady. Křesťanství po všecky věky hledělo ulehčiti bídě vězňů z jakýchkoli příčin uvržených do žalářů, lidí zajatých ve válkách a ubohých nevolníkův, otrokův*), kteří úpěli

*) *Otroctví* jest takový stav závislosti, v němž člověk-otrok stává se majetkem jiného člověka pána, který jej považuje za pouhou věc, s níž může nakládati zcela libovolně, jako nakládá s dobyt看em neb se zbožím jemu náležejícím. — *Otroctví* se nalezalo téměř u všech národů, u *Egyptčanů*, *Řeků*, *Římanů*, *Němců* a v mírnější spůsobě i u *Slovanů*. *Evropčané* zavedli *otroctví* také v *Americě*, zotročivše nejprvé tuzemce *Indiány*, kteří nejsouce zvyklí tuhé práci, klesali pod břemenem jim ukládaným. Proto navrhl šlechtný biskup *Las Casas*, aby místo slabých *Indiánů* přiváželi se silní, otužilí *černoši* z *Afriky*. Tak vznikl hnusný obchod s *černochoy*, jemuž v *sev. Americě* po dlouhé válce teprv r. 1865 konec učiněn.

v jařmu nevěřících pohanův; oč nejen jednotliví zbožní, stateční mužové, nýbrž i mnozí řádové společně se přičinili.

Sv. Cyprian, biskup. Numidští, přebývající uvnitř Afriky, činili časté nájezdy do sousedských krajin a poplenivše mnohá města Římanům přináležející, zjímali veliké množství křesťanů obojího pohlaví a s sebou odvedli do zajetí. *Sv. Cyprian*, biskup Kartagenský, uslyšev o hrozném stavu ubohých zajatců, mezi nimiž se mnoho panen křesťanských nalezalo, poslal tam s dorozuměním křesťanské obce své, která znamenitých příspěvků k tomu poskytla, 7500 hřiven stříbra, aby za ty peníze zajatí na svobodu byli propuštěni. — Neváhej i ty, křesťane, podobně činiti, kdykoli se ti k tomu příležitost naskytne.

Achac, biskup v Amidě, měl tak velikou útrpnost s křesťany od nevěřících zajatými, že svolav jedenkrátě všecko své duchovenstvo, takto k nim promluvil: „Milí bratří! Kristus Syn boží nezemřel za zlato a stříbro, ale za všechny lidi. Slušno tedy, abychom zlaté a stříbrné kostelní nádoby prodali a za stržené peníze naše zajaté bratry vykoupili.“ A duchovní snášeli hned všecko zlato a stříbro z chrámů biskupovi, kterýž pak sedm tisíc zajatých křesťanů vykoupil.

Sv. Paulin, biskup Nolánský, by syna jedné nešťastné vdovy z otroctví vysvobodil, nemaje nic jiného, sama sebe obětoval a králi Vandalskému se prodati dal. Tu jako otrok konal službu zahradníka a svým nad míru hodným, poslušným chováním a neunavnou pracovitostí brzo vůdce Vandalského tak obměkčil, že ho se všemi ostatními křesťanskými otroky na svobodu propustil.

Deogratias. Vandalský král Genserich, jehož císařovna Eudoxie povolala z Afriky, zvítěziv nad Římány, mnoho tisíc jich do Karthaga zavlekl. Trpký byl osud ubohých zajatců, a byli by všickni zahynuli, kdyby se jich biskup Karthagenský *Deogratias* nebyl ujal. Týž prodav všecka drahá roucha a vše náčiní chrámové, vykoupil mnoho zajatých na svobodu; jiným pak snažil se porobu všemožně ulehčiti: sytil hladových, nemocných sám obsluhoval a všem nešťastným otcovskou útěchu do srdcí vléval, až konečně sám podlehl.

Sv. Serapion. Nemilosrdný muž v Egyptě chtěl chudého člověka do otroctví prodati, aby si tak zaplatil, co mu byl dlužen. Manželka a děti toho nebohého daly se do hrozného bédování. *Sv. Serapion*, jenž právě tudy jda, to slyšel, nabídnul se sám za otroka. Modlářský Egyptan, který se potom stal pánem jeho, po-

hnul se tak velice velikomyslnou láskou Serapionovou, jeho tichostí a trpělivostí při nejtěžších pracích otrockých, že ho na svobodu propustil a s celým svým domem na víru křesťanskou přestoupil. Ano ještě více pohanů bylo svatým jednáním jeho povzbuzeno, že uvěřili v Krista a dali se pokřtiti.

Sv. Vincenc z Pauli, dosáhnuv věků svého 85 let, ztrávil celý svůj život v konání skutků milosrdných a přinášel bližním mnohé oběti. Jakýsi mladík, který svou starou matku živil, byl pro nějaký nepatrný přečin do okovů dán a poslán na galejní práci; pročez jeho matka trpěla mnohé hoře a veliký nedostatek. Sv. Vincenc vynaložil všemožných prostředků, aby toho mladíka vysvobodil, však nadarmo. Konečně nabídnul se, že se dá spoutati a na galeje odvezti za něho, aby mohl svou matku podporovati a těšiti. Ochotně převzal těžké okovy a konal nejtěžší práce až čas trestu uplynul. — Po celý čas svého života měl od těžkých okovů na kloubech zhmožděniny, avšak zdálo se, že ho nebolely, poněvadž od skutků lásky pocházely. († r. 1660. — pam. 19. červce.)

Sv. Dominik, zakladatel řádu, již co student ptal se jisté plačící paničky, co by jí scházelo. I řekla, že bratr její byl jat od Saracenů, a že nemůže ona sehnati sumu, aby ho vykoupila. Student Dominik nemaje tolik peněz, hned se nabízel, že do zajetí půjde, aby jejího bratra vystřídal, což však ona nepřijala. Jedna chudá žena, přiznala se sv. Dominikovi, že jen z chudoby drží se u Albigenkých; že by sic své výživy pozbyla. Sluha Páně sám nic neměl, chtěl se tedy za otroka prodati, aby za tu cenu osvobodil ženu z obce bludařské. Však řízením božím jinak bylo spomoženo. († r. 1221. — pam. 4. srpna.)

Sv. Leonhard neb Linhart, opat, hlásal evangelium Kristovo, lidu mnoho dobrého prokazoval, zvláště pak chorým pomáhal. Také královně u Boha vyprosil, že šťastně porodila a brzo se pozdravila; pročez byl u dvora krále Chlodvíka u veliké vážnosti a lásce. Praví se, že od krále zvláštní právo obdržel, aby vězně a zajaté, kteří by toho zasluhovali, na svobodu propouštěl. — Nejedni na slovo jeho se káli, do kláštera k němu se dali, kde pole vzdělávající pracovitostí zločinům ušli. († 559. pam. 6. list.)

Sv. Tomáš z Villanovy, arcibiskup ve Valencii, měl od Boha dar výmluvnosti, tak že sám císař Karel V. rád ho poslouchal a o důležitých věcech s ním se radil. Začkoli Tomáš žádal, toho mu císař neodepřel. Stalo se nejednou, že na jeho přímluvu vězně propustil, ano i na smrt odsouzeným milost udělil.

Sv. Petr Nolaskus, nábožný Francouz, slyše o nevyslovném hoři křesťanů, kteří byli zajati od Saracenů, byl tak velice pohnut, že si vzal v úmysl, celé své jmění vynaložiti na vysvobození těch ubohých otroků. Povzbuzen k tomu od svého zpovědníka, sv. Raimunda z Penaforte, založil zvláštní řád mnišský k vysvobození zajatých. *Sv. Raimund* sám stanovy toho řádu sestavil a vzdělal, oblekl Petra s mnohými jinými v roucho řeholní a za prvního generala řádu ho prohlásil. Členové toho řádu skládali krom obyčejných tří slibů ještě čtvrtý, že chtějí svou vlastní osobu obětovati, aby v čas potřeby mohli vysvoboditi nějakého otroka ze zajetí. Petr tudíž se svými bratry obcházel pobřeží Španělské, kde řádili Saraceni, ano i do Afriky se pouštěl, aby tam ubohým otrokům ku pomoci přispěl, při čemž sám do zajetí padl a mnoho vytrpěl. Vysvobozen byv od svých bratří, navrátil se do Barcellony, kde pak byv představeným řádu po 31 let a vysvobodiv mnoho tisíc zajatých roku 1256 blahoslaveně zemřel. (Pam. 31. ledna.)

Podobně *sv. Jan z Mathy* byl zakladatelem řádu tak zvaných Trinitářů, totiž bratří pod ochranou nejsv. Trojice shromážděných k vykupování zajatých a otroků, což společně se svým věrným přítelem *sv. Felixem z Valois* vyvedl. — Vyprosivše si požehnání božího, putovali oba lidumilové do Říma, prosili o potvrzení zamýšleného řádu, kterýž papež Inocenc III. r. 1200 schválil a potvrdil. — Bůh patrně žehnal obětivé lásce k bližnímu věrných služebníků svých. Nevyslovná bývala pak po mnohé věky radost, bývalo plesání řeholníkův i věřících, když se onino vraceli z dalekých zámořských krajin, vedouce sebou pokaždé valný počet křesťanů vybavených z krutého otroctví afrických tyranů. Tisícům otroků darováno takto svobody, tisícům zachováno víry a opět tisíce přivedeno takto na cestu spasení. — Však přišel čas, který to pochopiti nemohl, že člověk, jenž přebývá za hranicemi některé země, mohl by slouiti bližním. — Osudný rok 1783 v Rakousku blahodějně působení bratří Trinitářů zastavil, zničil. —

Morington. Několik mladých bohatých Angličanů usneslo se že narozeniny svého krále oslaví zvláštními skvostnými hody, které kupec Morington na útraty všech měl zaříditi. V den slavnostní sešli se hodovníci v domě Moringtonové, však nepozorujíce žádných příprav k hodům pravili: „Co to, Moringtone? kde jsi přichystal hostinu? jak jsi se o dnešní zábavu postaral?“ „Chtěli jste míti hody zvláštní,“ odpověděl Morington, „nuže tu je máte!“

V tom okamžení otevřel dvěře svého pokoje, kde deset londýnských měšťanů se svými rodinami sedíce za stolem, pokrmy a nápoji byli častováni. Byliť to lidé, kteří neštěstím přišedše o jmění, byli od svých věřitelů dáni do vězení, za něž Monigton snešenými od přátel penězi dluhy zaplatil, z vězení je vyprostil a k tomu vyčastoval. Co zbylo peněz, mezi ně rozdal, a takto jim pomohl, že mohli své živnosti dále provozovati. — Kdo vysloví tu radost a díky, jakéž ubožáci všem svým dobrodincům, zvláště pak Moringtonovi vzdávali. — Mladí boháči radostně překvapeni přisedli si k nim a srdečně se do večera bavili. Odcházejíce pravili Moringtonovi: „Příteli, ty jsi nám dnes připravil nejskvostnější hody, příští rok nám bohdá podobné objednáš!“ —

Jistá šlechetná dívka ráda by svým bližním nějaké dobrodiní prokázala; však nemajíc peněz, vynalezla si k tomu zvláštní prostředek. Měla velmi krásné vlasy. — Uposlechnuvši nutkání svého srdce, zašla k vlásenkáři, jemuž své vlasy ke koupi nabídla. Ten divil se nejen krásným vlasům, nýbrž i zámyslu dívčině i pravil: „Zdaliž pak i vaše matka váš úmysl schválí?“ „Buďte bez starosti,“ odvece dívka, „vlasy jsou mé, matka má je dobrotivá, aniž mi zazlí, až se dozví, k čemu jsem peníze za své vlasy ustanovila.“ — Vlásenkář dále neodpíral, vlasy ustříhl a zaplatil. Dívka pak běžela do vězení a byla přešťastná, že mohla skutek lásky prokázati bližnímu za cenu vlasů, jež tak mnohým slouží k marnosti.

Oprava vězenství za našich časů. Vězení, káznice nebyvaly vždy místa, kde by se zločincům co vyvrhelům společnosti lidské zaslouženého trestu dostávalo; mnohdy lidé nevinni byli beze všeho soudu uvrženi do vězení — tak zvaných věží, kde nešťastníci v tmavých a špínavých kobkách na shnilé a neřádem přeplněné slámě, v těžkých okovech pod dozorem brutálních, nelidských strážníků po mnoha léta úpěli, často až do smrti trávili. Vězňové byli lidé, na něž nikdo nezpomínal, jimž od nikoho útěchy a milosrdenství se nedostávalo, v tělesném i v mravném ohledu zanedbáni. Vězení byla spíše podporou zločinů, než ústavy trestními a polepšovacími, doupaty zkázy a nepravostí, kde mnohý vězeň ve zlé společnosti v bahně znemravnělosti utonul. — Proti tomu cit lidskosti se zpouzí; zvláště pak křesťan i ve vězení člověka i bratra spatruje. Proto státníci hned v minulém století vězenství svou pozornost věnovali i pečovali o to, kterak by mnohým nedostatkům odpomohli. Hlavní oprava vězenství záleží v tom, že

věznění vedle trestání má za účel i polepšování, čehož moudřími, vhodnými prostředky má se docíliti. S věznem tak třeba zacházeti, aby na mravní jeho polepšení se působilo. Toho lze dosíci přiměřeným zaměstnáním, vyučováním v náboženství a počátkům literárním, čistotou a pořádkem pod dozorem rozumných strážců. — Veliká vada a překážka ku polepšení jest, že vězňové pospolu obcujíce a jeden od druhého nákazu berouce, horší než přišli odcházejí a opět přicházejí. Tuto překážku zameziti jest nejpřednějším snažením našeho věku. — Za nejlepší soustavu vězení pokládá se Genevská čili třídní, kde slučuje se zásada osamotňování a společného obcování tím způsobem, že úplné osamotnění jen v jistých oddílech a na krátký čas se ukládá. Vězňové dělí se na 4 třídy, tak že v první nejhorší a v poslední nejlepší se nalézají a dle uznání z jedné do druhé převáděni bývají.

Se snahou při opravě zakládají se také ústavy pro mladé kárance, v kterých více k řádnému vychování se hledí, tak aby zpět do zločinů neupadli. Zakládají se spolky pro ochranu a podporu propuštěných kárenců, kteří mnohdy pro nedůvěru obecnstva bez rady a pomoci zůstávají a tak v bídu a v nebezpečnosti opětného navrácení se k zločinům upadají.“ *Slovn. nauč.*

Kníže Václav.

Kdo tak pozdě večer do žaláře
do tmavého v píli přichází?
a kdo v zápětí ho provází?
přivětivá obou dvou jest tváře.

Osvěcuje tmu svítilny záře;
vězeň z dřímoty se vyrazí —
leká se, že jdou již s provazy,
k popravní by vázali ho káře.

Než strach jeho brzo v slast se mění;
vidí, že to samo jesti kníže,
a že přináší mu propuštění!

Také skutky činí víra kříže! —
Z nebe zavzní pak tu ohlas jemně:
„Byl jsem věznem a on přišel ke mně!“

Kamenický.

Příklady k 6. těl. skutku mil.: Nemocné navštěvovati.

a) Biblické: Když se dověděl *Josef eg.*, že otec jeho *Jakub* jest nemocen, pojav dva syny své, vydal se k němu na cestu. I. *Mjž.* 48.

Přátelé nemocného *Joba* navštívili; však vidouce bolesti jeho, zděsili se a počali mu domlouvati; *Job* pak jich poučil, že Bůh i spravedlivých zkouší a těšil se příštím vzkříšením svým. *Job* 19.

Ochoziáš, král judský, přijel, aby navštívil *Jorama*, syna *Achabova*, kterýž nemocen byl. IV. *Král.* 8, 29.

Když se roznemohl *Eliseus*, přišel k němu *Joas*, král. isr. a plakal nad ním. IV. *Král.* 13, 14.

Mladý *Tobiáš* pomazal oči slepého otce svého žlučí rybí, jakž mu anděl přikázal a starý *Tobiáš* hned zraku nabyl.

Pán Ježíš ochotně pomahal všem nemocným, kteří se k němu utíkali, jak čteme v sv. evangeliu na mnohých místech.

Samaritán ujal se žida, jenž od lotrů byl ubit. *Luk.* 10.

Setník pohanský péči měl o uzdravení nemocného služebníka. *Mat.* 8.

Také sv. apoštolové a učenci *Páně* ve jménu *Ježíše Krista* nemocné uzdravovali a trpícím pomáhali. Tak sv. *Petr* uzdravil chromého u dveří chrámových a *Eneáše* v Lidě. *Sk. ap.* 3 + 9. Sv. *Pavel* otce knížete *Publia* sprostil zimnice. *Sk.* 28. Kdykoli šel sv. *Petr* na ulici, vynášeli i z okolních měst přinášeli do *Jerusalemu* nemocné, kteří všickni uzdravováni byli. *Sk. ap.* 5.

b) Jiné příklady: *Křesťané* dle příkladu svého *Pána* a *Spasitele* a sv. apoštolů po všecky věky věnovali a prokazovali svou lásku nemocným, o něž nejen jednotlivci, nýbrž i zvláštní řádové církevní se starali. — Z mnohých svatých, kteří o nemocné horlivou péči měli, uvádějí se tuto někteří, zejména: sv. *Blažej*, sv. *Jan boží*, sv. *Mathilda*, sv. *Anselm*, sv. *Kateřina Sien.*, sv. *Bernardin*, sv. *Basil*, sv. *Vincenc Paul*, sv. *Alois*, sv. *Ignác*, sv. *Kajetan*, sv. *Františka Chart.*, sv. *Roch*, sv. *Kateřina Gen.*, sv. *Tomáš z Vil.*, sv. *Hedviga*, sv. *Karel Bor.*, sv. *Alžběta*, sv. *Jan z kříže*, sv. *Eligius*, sv. *Frant. Xav.* a m. j.

Sv. bezejmenní mučéníci v Alexandrii. Když r. 261 vypukl hrozný mor ve městě *Alexandrii*, tu se ukázala hrdinná mysl a láska křesťanů ve světle nejjasnějším. V každém domě bylo několik mrtvých; se všech stran bylo slyšet pláč a bědování; lidé se trásli, nebo museli každé okamžení na smrt býti připraveni. Nikdo si netroufal mrtvol, vředy morovými posetých, dotýkati se, jich z domů vynášeti a pochovávat; nikdo nechtěl nemocných obsluhovat. Pohané neznali žádné útrpnosti; strach před smrtí udusil každou jiskru lásky v srdcích jejich. Hrozná byla bída v městě nešťastném. Však ejhle, křesťané neznali strachu. Kdežto pohané do svých domů zalézali a zanechali nemocné v největších bolestech: tu křesťané chodili od domu k domu, kde zuřil mor, nemocným posluhovali, lůžka upravovali, vytlačovali vředy, rány zavazovali; těšili umírajících, mrtvoly umývali a na ramenou vynášeli, aby je poctivě pohrobili. Takové hrdinství kř. lásky pro-

vozovali kněží i nekněží, vysocí i nízcí. Oni věděli, že budou nakaženi a stanou se obětí moru; však láska neštítla se smrti: umírali radostně za své trpící bratry. Jména těch hrdinských mučeníků zůstala neznámá, však zaznamenána jsou v knize života.

Sv. Blažej, biskup v městě Sebaste, byl velmi útrpný, zvláště k nemocným. Mezi jinými přišla k němu jistá žena s dítětem na lokti, jemuž zůstala vězeti rybí kost v hrdle, volajíc v zoufalosti: „Ach, otče, pomozte mému dítěti, sice se udáví!“ a položila mu dítě k nohám. Tu poklekl svatý, pomodlil se, požehnal dítě a uzdravil je. Když po smrti jeho († 316) mnozí, kteří nějakým neduhem na hrdle trpěli, přímluvou sv. Blažeje ozdravěli: vešlo od pradávna v církví v obyčej, že se na jeho svátek (3. února) uděluje požehnání sv. Blažeje.

Sv. Roch ztratil rodiče, rozdal všecko jmění mezi chudé, a obleknuv se v roucho poutnické, vydal se na cestu do Říma, aby se tam na hrobech sv. apoštolů pomodlil. Přišel do Toskánska, slyšel, že tam vypukl mor; však místo, aby té strašlivé hlíze ubíhal, odebral se do špitálu, prose o dovolení, aby nemocným sloužití směl. Tu laskavě se ujímal chudých nemocných a jich pečlivě ošetřoval. Když mor přestal, šel do Říma, kde mor též panoval a denně mnoho lidí zachvacoval, kde po 3 léta nemocných obsluhoval, až sám nemocí ošklivou byl zachvácen. Šťastně se uzdraviv, domů se vrátil, kde však nepoznán, byl jat jako špehoun, do žaláře uvržen a po sedmi letech r. 1327 zemřel.

Sv. Karel Borom., arcibiskup Milánský, když r. 1576 ve Vlaších strašlivá morová rána zuřila, ukázal co může dovésti a působiti pravá láska křesťanská. Kázal tedy všecky nemocné odnésti na předměstí do jednoho domu, ustanovil obsluhovatele a hrobaře, a odevzdal k tomu sám ze svého nábytku peřiny, prostěradla a jiné potřeby. Dal též všecko stříbro své za peníze vyměnití, aby každodenní vydání mohl zapraviti; sám pak byl všude první s radou i pomocí svou. Dva služebníci jeho chodili bez přestání, aby kde třeba, okamžitě přispívali. I byla péče toho muže božího tak veliká, že si nikdo z nemocných na nedůstatek obsluhy nemohl naříkati. Když pak na modlitbu jeho mor přestal, byl sv. Karel ve svém chrámě jako vysvoboditel města s nevýmluvným plesáním uvítán a pozdraven.

Sv. Anselm, dříve řeholník, pak arcibiskup Kanterburský, ačkoliv od přirozenosti zvláště k ustraňování a k rozjímání byl nakloněn a ve vědách proslul, nicméně s největším zapřením sebe

co mnich nemocné opatroval a obsluhoval, tak že někdy celé noci u nemocných a umírajících probděl. Jeho přítel Eadmer píše o něm: „Anselm byl lidem zdravým otcem, nemocným matkou, nebo raději nemocným i zdravým byl otcem i matkou zároveň.“

Když *sv. Eberhard*, biskup Solnohradský, jednoho času z Říma se vracel, našel v horách Apeninských ženu, kteráž hladem, nemocí a zimou sklíčena, bez cizí pomoci byla by jistě zahynula. I slezl s koně, posadil nemocnou na něj a pěšky vedle ní se ubíral, až hory přešli a zde ji bohatě obdaroval a propustil.

Sv. Bernardin, františkán, byl ještě mladíkem, když vypukla v Sieně morová rána (r. 1400) a sice tak prudce, že téměř všickni, kdož nemocné obsluhovali, odumřeli a neměl kdo nemocných obsluhovati. Bernardin se odhodlal z lásky k Bohu ke službě této a ještě několik svých přátel k tomu přiměl, aby se tomu skutku křesťanského milosrdenství podrobili. Jeho příbuzní mu vytýkali, že své živobytí v nebezpečnosti vydává; však Bernardin nedal se mýliti, ohledaje se pouze na to, že se to Bohu líbí. Nepřestal nemocným sloužiti, až sám tou nemocí byl zachvácen. Však uzdravil se a vstoupil do řehole sv. Františka.

Sv. Jan, boží nazvaný, s nevyslovnou horlivostí se snažil svým bližním utrpení polehčovati a jich duši k spasení přispívati; zvláště pak mu na srdci leželo opatrování nemocných. Pracoval všemožně, byl živ co nejskrovněji a shromáždňoval almužny, aby nuzným, obzvláště nemocným, spomáhati mohl. R. 1534 se podal úmysl jeho, zřízení t. nemocnice pro chudé, přičiněním mnohých, v nichž Jan útrpnost k ubohým vzbuditi uměl. Najal totiž dům, kterýž připravil se svým pomocníkem Ant. Martinem pro nemocné, jichž tolik přijal, co místa stačovalo; opatroval je s laskavou útrpností, stravu a léky obstaral, při čemž i na spasení duší jejich zření bral. — V tom ho muozí podporovali hojnými dary, tak že brzy prostrannější dům pro více nemocných mohl vystavěti. Když celý den ve službě svých chudých strávil, u večer pro ně po almužně chodil, a dostával vždy tolik, že všecky nemocné řádně opatřiti mohl. — Než sotva že dům s neunavnou snažností dohotovil a nemocnými opatřil, zňal se oheň a vzteklý plamen v okamžení se tak roznítil, že se žádný neosmělil tam vkročiti. On sám jediný všecky nemocné bez úrazu na svých bedrách na bezpečné místo odnesl, i postele a některé nábytky těch ubohých zachránil. Pověst o jeho šlechtném podnikání daleko se roznesla. Každý si ho zamiloval. Jednoho dne pozval ho biskup Še-

bestian z Tuy ke stolu. I tázal se ho, jak se jmenuje. „Jmenuju se Jan“, odvece svatý. Biskup na to: „Budoucně budeš slouti Jan z Boha.“ A od té doby zůstalo mu to jmeno u lidu. — Jan z Boha neměl úmysl založiti řád; však Bůh sám tomu chtěl. Biskup, kterýž mu jmeno dal, dal mu i zvláštní roucho, kteréž požehnal a Jana vlastní rukou oblekl; a tak se Jan stal prvním milosrdným bratrem, otcem proslulého řádu milosrdných bratří. Brzy se přidružilo k Janovi více pomocníků, jichž skutečně potřeboval, neboť mu stále přibývalo nemocných. — Mezi neustálou prací o dobro a spásu lidí ztrávil a dokonal život svůj roku 1550. Než umřel, požehnal své bratry a odporoučel jim dolehlivě své nemocné. Památka jeho se koná 8. března. —

Sv. Vincenc z Pauli, kněz učený a velmi zbožný, plavě se do Narbonu, byl přepaden s jinými od loupežníků a prodán Mohamedanům. Vrátil se šťastně z otroctví do Paříže, ujal se ve špitále chorých a nemocných s nevýmluvnou láskou a posluhoval jim s takovou ochotností a trpělivostí, s jakou jen laskavá matka dětem svým sloužívá, z čehož mu byla veliká čest a sláva. Později založil pro obsluhu nemocných zvláštní řád sester lásky neb milosrdných sester. († 1660.)

Milosrdné sestry povstaly ve Francouzích v druhé polovici 17. věku. Sv. Vincenc jest první původce a zakladatel kongregace jejich. Hlavní povolání jejich jest posluhovati nemocným a vůbec konati skutky milosrdenství a lásky, proto je sám zakladatel nazval služebnicemi, dcerami lásky. Učinil to plným právem. Ode dvou století nebylo a není ve Francouzích hrubě nijakého dobročinného, útočištného ústavu, při kterémžby nepůsobily milosrdné sestry: nemocnice naplněné churavci, špitály obývané mrzáky a starci, ústavy, v nichžto opuštěné dítky a sirotkové nabývají péče a lásky mateřské, chatrče nuzných a paláce možných svědčí zároveň o nevýslovné moci křesťanské lásky, kterouž pro dobré jiných působí a obětují se milosrdné sestry. Byly a jsou to rekyně, kteréž příkladností života, modlitbou, slovy a skutky obětovné lásky pomahají Církvi — svět podmaňovati Kristu. — První základ blahocinných kongregací položil sv. Vincenc r. 1633—35. Bylo to nepatrné na pohled zrnko, z něhož měl milostí boží vzrůsti veliký strom, rozkládající ratolesti své po všech končinách světa. Několik bohobojných panen pod správou vznešené a šlechtné paní Ludvíky de Gras stalo se prvními dcerami křesťanské lásky. Arcibiskup pařížský potvrdil zřízení jejich hned roku 1633. Po-

tvrzení papežského dostalo se jim od Klimenta IX. r. 1668. Od té doby rozmáhaly se po veškerém katolickém světě; až r. 1839 i k nám do Čech se dostaly. — Mezi křesťanskými krajinami bylo Polsko první zemí, do kteréž se milosrdné sestry dostaly z Francouz. Královna polská Maria, choť Jana Soběského vyžádala sobě na sv. Vincenciovi tři sestry. Jednu z nich hodlala zadržeti u sebe ve Varšavě pro vlastní příhodu. Dvě chtěla vypraviti do Krakova, kdež jim odevzdán býti měl dům na úsluhy chudým. Však sestra Markéta, již královna u sebe nechati chtěla, ozvala se, řkouc: „Co to pravíte, královská Milosti? My jsme toliko tři a všechny tři máme sloužiti chudým. Vaše Milosti královská má tolik lidí, mnohem schopnějších, jižto rádi sloužiti budou královské Milosti. Račte dovolit, abychom činiti směly, což při nás Bůh žádá a co činíme jinde.“ „A co“, dí královna, „milá sestro, ty nechceš zůstatí u mne?“ „Račte odpustiti, Milostivá královno! My se oddaly Bohu na službu chudým.“ To byla odpověď statečné sestry milosrdné.

Milosrdné sestry pohřeb. Nedávno v Lunevillu pochovali mrtvolu, kterouž jeden generál francouzský pohřební řečí oslavil. Byla to *milosrdná sestra Klára*, jež se v tamním špitále vojenském, nemocné vojíny věrně obsluhujíc, nakazila a na hlavničku umřela. Za její rakví táhlo oddělení dragonů, dělostřelcův a komandující generál s celým stábem svým. Prve než nebožku spustili do hrobu, měl generál řeč v ta slova: „Není to povyšenec této země, jemuž poslední čest vzdáváme, jestiž to nábožná, ctnostná panna, jedna z našich milosrdných sester, s níž se rozžehnáváme. Kdo lépe nás vojínů může oceniti zásluhy milosrdných sester? Cože nemají do sebe ctností, které nám společné býti musejí? Což nemusejí jako my sebe zapírajíce, pohrdati nebezpečností, a věrně plníce povinnost, nezřídka život svůj v oběť dáti? Svaté, šlechetné a srdnaté sestry, kdeže vás nacházíme, ne-li tam, kde jest mírniti bolest a smrtelnou nákazu přemáhati? Ony jsou při nás ne toliko ve špitálech naší vlasti, anobrž i v Algerii, v našich nejvzdálenějších osadách ano i na bojišti. Na bolestných lůžkách našich zastavují útlé ruce jejich krvácení našich ran a jizev, co zatím líbezná slova jejich ke vzdání se v osud svůj povzbuzují. Pakli umíráme, nahražují nám vzdálenou rodinu, jsouce při nás a modlíce se, zatlačují nám oči. Ale ach, jak často upadají milosrdné sestry, své andělské povolání plníce, nelitostné smrti v náruč! — Hrdinské panny, špital jest věru vašim bojištěm,

polem vaší slávy! Sestra Klára, nad níž se brzy hrob zavře, konala všechny ctnosti sv. Vincence, jehož všecka milosrdná bratrstva za svého původce považují. Jako mnohá nalezla sestra Klára v ranním květu života u postele nemocného smrt, — by jej zachovala, obětovala proň život svůj! S Bohem milá Kláro! Milosrdenství — tento vznešený výlev křesťanství — učinilo tebe drahou sestrou naší! An jsi nám s obětovnou sloužila péčí, povolal tebe Bůh k sobě! Mimo pochybu přimlouváš se nyní co nebešťanka za bratry své vojáky. S Bohem, sestro Kláro! Drahá v srdcích našich ostane na vždy tvá památka!“ Tak zní pohřební řeč francouzského generála. *P-O-ák.* (Blahověst 1855.)

Alžbětinky jsou řeholnice třetího řádu sv. Františka, kteréž po příkladu sv. Alžběty ošetřující nemocné v Němcích a v jiných sousedních krajinách — také v Čechách přijaly jméno sv. patronky své Alžběty. — *Sv. Alžběta*, dcera uherského krále Ondřeje a choť landhraběte Durynského Ludvíka, známá jest vůbec svou dobročinností. Když se svým manželem v Isenaku bydlela, nastal v Durynsku veliký hlad. Velmi mnoho lidí se nouzí roznemohlo. K tomu přišly velké povodně; zlá horečka panovala a nemoci ty byly tak nakažlivé a zuřivé, že mnoho lidí jako morovou ránou zemíralo. Tu chodila zbožná hraběnka mezi poddanými a všudy jako dobrý anděl pomáhala a těšila. Nasycovala každodenně přes 900 lačných a pokrmů sama mnohým vlastní rukou podávala. Blíže zámku Wartburgu dala na své útraty vystaviti nemocnici, v níž se ubozí, kteří měli nakažlivou nemoc, hojili a ošetřovali. Sama nebála se žádné nákazy a protož ochotně a odhodlaně nemocným sloužila a pečovala o to, aby se s nimi vlídně a laskavě zacházelo. — Také v Isenaku zřídili chorobnici nazvanou u sv. Anny, v níž se osoby chudé, opuštěné a stářím ku práci nedostatečně zaopatřovaly. Po smrti svého manžela bydlela v Marburku v dřevěné chyži za městem se svou společnicí Jutou; s níž dala se obleci v roucho Františkánské a složila veřejný slib chudoby, čistoty a poslušnosti. V pátém roce svého vdovství po krátké nemoci zemřela r. 1231. Památka její se slaví 19. listopadu.

Sv. Františka, Šantal. nazvána, chodila k zpovědi k sv. Františku Sal., kterýž jí mimo jiné následující pravidlo dal: „Nemůže býti člověk šťasten na světě, nepomáhá-li ze vší síly k dobrému.“ To si sv. Františka pilně pamatovala a podle toho se spravovala zvláště vzhledem na nemocné. Těm sloužiti, o zdraví jejich pečovati a všemožně pomáhati, to bylo její největší rozkoší. V neděli

a ve svátek po službách božích nebyla jinde k nalezení, než u nemocných, kterým pokrmy přinášela, léky podávala, se vši ochotností posluhovala, jich těšila a k trpělivosti povzbuzovala.

Sv. Kateřina Sienská sotva uslyšela, že jistá vdova je malomocenstvím tak osypána, že se za město vystěhovati musela, hned ji vyhledala, laskavě a bedlivě jí sloužila, ba ani tehdy ji neopustila, když se od ní sama na rukou byla nakazila. Když pak vdova zemřela, Kateřina pochovala ji a hle, ruce její se očistily a byly zdravější než jindy.

Sv. Mathilda, choť něm. císaře Jindřicha I., byla velmi vlídná a útrpná k chudým, zvláště pak nemocným. Po smrti císařově vzali synové matce všecky důchody, které jí vysazeny byly za věno co vdově; však brzo se poznali, prosili matku za odpuštění a všecky důchody jí vrátili. Nyní mohla milosrdná vdova zase činiti dle puzení srdce svého: krmila chudé a nemocné, ano chodila k nim do domu, kde je těšila a obsluhovala; dala stavěti domy pro chudé a nemocné a v zimě topiti několik světnic, aby se chudí zahřáti mohli. — Umřela v Pánu 14. března 968 v téže hodině, kde denně udělovala almužny chudým a obsluhovala nemocných.

Podobně sv. Hedvika, choť Jindřicha, vévody polského i slezského, byla velmi dobročinná a milosrdná k chudým; sama vyhledávala nuzné v jejich chatrčích, ošetřovala nemocné ve všech špitálech a vlastníma rukama čistila a převazovala rány jejich. Jindřich brzo svou milou Hedviku, co na ní viděl a o ní slyšel, následoval. († 1243.)

Placilla, manželka císaře Theodosia, sama nemocnice navštěvovala, nemocným posluhovala, léky podávala, pokrmy předkládala, je napájela, jim lůžka stlala a rozličné laskavé služby prokazovala.

Sv. Ignác z Loj., dokonav studia svá v Paříži, spolčil se s nábožnými muži, kteří se zavázali účinkovati ku blahu člověčenstva. Pak rozdal dědictví své chudým a odešel do Italie, kde se všickni druhové sešli. Aby se na úřad missionářský důstojně připravili, cvičili se všickni v rozličných dobrých skutcích, chodili do špitálů, učili nevědomé, posluhovali nemocným, přispívali umírajícím a pochovávali mrtvé. — To činívali povždy mnozí údové z tovaryšstva Ježíšova, kteréž sv. Ignác r. 1540 byl zřídil.

Sv. František Xav. z tovaryšstva Ježíšova s otcem Rodriguezem, majíce na rozkaz papežův nastoupiti cestu co missionáři do portugalských osad ve východní Indii, ubytovali se v Lisaboně

v nemocnici a všecken čas, co na loď čekati musili, věnovali obsluze nemocných.

Sv. Alois zanechav vše, co měl, vstoupil co jinoch 17letý do tovaryšstva Ježíšova. Stav se duchovním byl povolán do Říma. Tam v čas nakažlivé nemoci r. 1591 vystavěli Jesuité na svůj náklad špitál, do kterého opuštěné a cizí nemocné přijímali, sami se o ně starali a je ošetřovali. *Sv. Alois*, ačkoli byl slabého zdraví, předčil všecky ostatní obsluhou nemocných, umýval jim nohy, stlal lože, dával jim jísti, osobně na ně žebрал, až posléz i sám se nakazil a v svatosti umřel. (Pam. 21. června.)

Františkáné v Alexandrii. V eg. městě Alexandrii nachází se klášter mnichů Františkánů. Když vypukne mor, což se často přihází, tu se shromažďují otcové řeholní; vrhne se los a na koho padne, ten je ustanoven k obsluze nemocných. Vezme s sebou nejsv. svátost, sv. oleje a vak sílicích léků a jde z kláštera, který se zavře a nikomu, dokud mor trvá, se neotvírá. Otec morový chodí pak od domu k domu k nemocným, jež posiluje, opatruje, napomíná a těší. Dokud mor trvá, musí každodenně zazvoniti na zvonec u fortny, aby v klášteře věděli, že žije. Když se na zvonec nezvoní, tu se ví, že na morovou ránu zemřel, a jde zase jiný z kláštera na místo jeho, až i ten ve službě nemocných duši vyústil a třetí místo jeho zaujal. Stalo se tak, že někdy všickni ti řeholníci až do jednoho vymřeli morem jako oběť lásky k trpícím bratrům a museli jinými býti nahrazeni.

Šlechetná císařovna Marie Teresie umývala každoročně — jak bývá obyčej — na zelený čtvrtek 12 starcům a stařenám nohy. Jistá — více než stoletá žena, — byvši k té slavnosti pozvána, těžce se roznemohla; proto vzkázala, že nemůže přijít: hořem že hyne, že jí nelze na tvář velitelky více patřit. — Vznešená paní vydala se ihned do příbytku chudé stařeny, ježto ležela celá schromená na sprostíčkém loži. „Milá matko,“ pravila císařovna, „ježto nemůžete vy přijíti ke mně, přicházím já k vám!“ Pak nemocné stařeně útěchy a hojně pomoci poskytl.

Recept císařský. Vdova jedna, roznemohši se, pravila k synu svému: „Jdi a přiveď mně lékaře, sice mne bolesti umoří.“ Chlapec ochotně běžel pro nejbližšího; však ani ten, ani druhý nechtěl se k návštěvě připravit, dokud by neviděl mzdu na stole ležet. Ubohý hoch nevěděl si pomoci, jak by matce lékaře opatřil. Plakal, ale slze nenahradily peníze; ty jen v nebi jsou berné; lidé za slze nic nedají, nic neučiní. Právě když se chudák po třetím lékaři

poptával, jel tudy mocnár *císař Josef* v otevřeném kočáře. Hošík na něj pohledna, hned znamenal, že podle vzezření ten pán musí býti velmi dobrotivý. Nevěda, že to sám mocnár, přiblížil se ke kočáru a v důvěře dětinské prosil o pomoc, aby mohl matce lékaře zaopatřit. Volal tedy opodál: „Ach, milostpane! darujte mně tolar, jen jediný tolar, pro Boha prosím!“ Císař pán, pohlédnuv na hochu, pomyslně si: „Jaký to důvtipný klučik; chytře si počíná, hned raději o tolar prosí, aby nemusel po krejčárku žebrot.“ An pozoroval, že hoch není tak otrhaný a umouněný, jak obyčejně žebravé děti bývají, a důvěrná poctivost že mu z očí hledí, nařídil vozkovi zastaviti a povolal hochu blíže, přívětivě se ho tázaje: „Což by nestačil dvacetník?“ — „Ach, milostpane, musím mít tolar,“ odvece chlapec; „matka se nám těžce roznemohla a poslala mne pro lékaře; byl jsem u dvou, ale pod tolar nechce žádný jít; prosím, milostpane, darujte mně tolik, nikdy pak více nechci žebrot!“ — Císař doptal se ještě na jméno a obydlí matčino, dal chlapci tolar, aby šel pro lékaře. Klučik radostně pádil co mohl pro lékaře. — Císař chtěje se přesvědčiti o pravdě, velel k obydlí nemocné vdovy jeti. — Když pak do chudobné světničky vstoupil, uvítala ho nemocná jakožto lékaře a počala si stěžovati. Císař bedlivě poslouchaje, dověděl se, že bývala někdy v lepším stavu, ale po smrti manžela že ochudla a s dvěma dítkama že se musí bíděně protloukat, aby je uživila a dobře vychovala. Když všecko byl vyslechl, požádal péro a papír, napsal několik řádků a pravil k nemocné: „Tento recept pošlete do lékárny zde podotknuté.“ Položil recept na stůl a odešel. — Za chvíli přišel hošík s lékařem. S podivením hleděla matka na příchozího a pravila mu, že u ní byl pan doktor a recept jeho že na stole leží. Lékař pohlédnuv na domnělý recept, vesele zvolal: „To věřím, takový lékař není vždycky k nalezení; víte-li, že to byl sám císař pán a zanechal vám zde poukaz na padesát dukátů, jaké si máte dát u komorního úřadu vyplatit.“ — Nemocná vděčně pohledla k nebi, nemohši pro pohnutí mysle ani promluvit. Lékař předepsal jí něco pro posílení a ubohá matka na krátko byla uzdravena. Lékař tedy vyléčil nemocnou a císař chudou vdovu.

Leopold, velkokníže bádenský, jsa bolestnou nemocí sklíčen, tázal se jedenkrát v bezesné noci svého lékaře, kterýž při něm bděl: „Řekněte mně, milý doktore, zdali jsou lidé, kteří podobně trpí jako já?“ — „Ano, Výsosti,“ odpověděl lékař; „znám zde v městě muže, který má tuže nemoc a leží na slámě.“ — „Na

slámě!“ zvolal kníže a uchopiv se třesoucí rukou zvonku, zazvonil a nařídil svému služebníkovi, aby ihned onoho nemocného opatřili nejlepšími peřinami z jeho hradu a vším, čeho potřebuje.

Leopold hrabě Berchtold, nar. r. 1759, pán v Čechách i na Moravě, byl hned v mladosti učitelem a dobrodějem lidí nešťastných a v utrpení postavených. Cestoval po širém světě; všady chtěl trpícím úlevy zjednatí a pomoci potřebujícím radou a činem napomáhati. Láska ho i do vzdálených dílů světa pudila; proputoval Asii a Afriku v mnohých nesnázích a nebezpečnostech. R. 1795 dlel v říši Turecké s tím úmyslem, aby prostředky nebo léky pro morovou ránu našel. V Smyrně a Aleppě, kde mor nejkrutěji zuřil, vstupoval do nemocnic a stal se posluhovačem nemocných. Vrátiv se z cest, založil v Buchlovicích na Moravě svým nákladem školu a ustanovil svůj prostranný zámek za všeobecnou nemocnici, do níž každý zdarma přijat byl, kdo lékařské pomoci potřeboval. V čas války r. 1809 přijímal tam všecky raněné a sám laskavě je obsluhoval, až i jeho lazaretní zimnice usmrtila. Podobně nejmladší bratr Leopoldův *Bedřich hrabě Berchtold* (nar. 1781) z pouhé křesťanské lásky stal se lékařem a cestuje v mnohých krajinách, aby všudy zdarma léčil a lidu dobře činil.

Příklady k 7. těl. skutku milosrd.: Mrtvé uctivě pochovávatí.

a) Biblické: Když byl *Jakub* umřel, syn *Josef* padl na tvář otce svého, pláče a líbaje ho. Potom nařídil lékařům, aby vonnými věcmi pomazali tělo jeho. I držán jest smutek v celé zemi egyptské za 70 dní. A když pominul čas smutku, pochoval *Josef* v slavném průvodu otce svého na tom místě, jehož sobě *Jakub* umíraje vyžádal. I. *Mjž.* 50.

Josef, když umřel, též byl pomazán vonnými věcmi a vložen do rakve. Týž před smrtí svou přísahou zavázal bratří, aby při odchodu do země zaslíbené vzali kosti jeho s sebou. I. *Mjž.* 50.

Když byl *Mojžíš* ve 120 letech zemřel, plakali ho synové israelští 30 dní; ale žádný člověk nenalezl hrobu jeho. V. *Mjž.*

David pochválil obyvatelů Jabeských v Galaat, že *Saula* počestně pochovali. II. *Král.* 5.

David umřev, pochován jest v městě Davidově, v Nazaretě. I. *Paral.*

Tobiáš v zajetí assyrském s nebezpečností života své mrtvé krajany pochovával a skrze pohřbívání mrtvých Bohu příjemným se stal. *Tob.* 2 a 12.

Judas Mach. chválen jest, že v boji zahynulé nechal počestně pochovati a za ně oběť konati. II. *Mak.* 12.

Když byl *sv. Jan Křt.* na rozkaz Herodesův v žaláři stát, přišli *učenníci* jeho a tělo jeho pochovali. *Mat.* 14, 12.

Josef z Arimathie a Nikodem prosili Piláta, aby tělo *Ježíšovo* s kříže složiti a pohřbíti směli; pak slavně ho pochovali do nového, v skále vytesaného hrobu. *Jan* 19. *Nábožné ženy* nakoupily vonných věcí a první den po sobotě šly k hrobu, aby tělo *Ježíšovo* pochovaly. *Luk.* 23.

Když byl *sv. Štěpán* ukamenován, vzali *nábožní muži* tělo jeho a uctivě ho pohřbili. *Sk. ap.* 8, 2.

Ananiáše a Safiru vynesli křesťanští mládenci ochotně ku hrobu. *Sk. ap.* 5.

b) Jiné příklady. *Všickni téměř národové měli a mají těla svých zemřelých ve vážnosti* a se vši uctivostí, ano mnohdy s velikou slávou je pochovávají. — Někteří staří národové kladli mrtvoly do jeskyň v skalách vytesaných, jako *Egyptčané, Židé* a v nejstarší době též *Řekové*. — Zbytky takových skalních hrobů, někdy velmi nádherných, dosavad ve východních zemích na rozličných místech se spatřují. — *Peršané* a jiní asijské národové stavěli mrtvolám svých knížat a králů hrobky, t. j. zvláštní stavení, do kterých se ukládali. Takovou hrobkou bylo pověstné *Mausoleum*, pokládané za jeden z divů světa, jež *Karická královna Artemisia* vystavěla manželvi svému *Mausolovi* v městě *Halikarnasu*. Také *Cyrus* pochován byl v podobné hrobce, která dosavad se zachovala.

V *Egyptě* spatřují se dosud mnohé *pyramidy*, t. obrovské pomníky staroegyptské v podobě čtverstěnného jehlance, o nichžto už staří spisovatelé s podivením vypravují, k sedmi zázrakům starého světa je přičítajíce. Dlouho byly učené hádky o tom, k čemu vlastně byly určeny, až novějším zpytováním na jisto postaveno, že sloužily za náhrobky králům *Egyptským* z periody tak zvané staré říše (3900—2100 př. Kr.)

U mnohých národů *panoval obyčej mrtvolu spalovati*, a popel z nich pozůstalý ukládán jest do zvláštních nádob, popelnice zvaných, a ty postavovány do hrobů neb hrobek. Tak nakládali s mrtvými staří *Římané*, z části též *Germané* a *Slované*, kteří kladli popelnice do jam někdy uměle vyklenutých, jakéž se dosud v *Čechách* zhusta při kopání v polích odkrývají. Obsahují kromě popelnic i mnohé vzácné starožitnosti, nejvíce náradí, zbraně neb

šperky, které se mrtvým do hrobu dávaly. — Někdy nacházejí se v starých hrobech celá těla pochovaná, na důkaz, že obyčej mrtvoly spalovati nebyl všeobecně a výhradně zaveden. — Staří Římané zřizovali hroby při silnicích, Slované na křížových cestách — na křížátkách. — Mnohé krásné popelnice chovají se v pražském Museu.

Zvláštní druh hrobů byly tak zvané *mohyly* neb homily, totiž náspy ze země a z písku učiněny, pod nimiž se chovají spálené i nespálené zbytky těl lidských. — Jsou to náhrobky slavných a mocných mužů, vojvodův i hrdin. — Dle svědectví Herodotova užívali pomníků takových Skythové a jiní národové asiatské od časů nepamětných. Též Slované i Litevci tím způsobem ctívali památky slavných mužů svých.

U národů křesťanských se těla věřících po všechny věky s uctivostí pochovávala, jakž o tom výroky svatých a nábožných mužů, hřbitovy a pohřební místa, slavné obřady při pochovávání a mnohé příklady svědčí.

První křesťané těla svých zemřelých bratří pochovávali obyčejně v skrýších podzemních; — křesťané římské v tak zvaných katakombách.

Katakomby nazývají se podzemní chodby a sklepení v Itálii, jmenovitě u Říma, Neapole, Syrakus i na Maltě se nacházející, jež se mají vůbec za podzemní lomy. Sloužily prvním křesťanům dílem za úkryt, dílem a hlavně za pohřebiště. Nejsou pravidelně založeny a častěji širšími prostorami tak zvanými modlitebnicemi a hrobními kaplemi přervány. Zemřelí byli zde netoliko ve stěných výklencích, nýbrž i ve zvláštních sarkofágách pochováni. — Nacházejí se v nich nejstarší památky křesťanského umění, záležející dílem v stěnomalbách, dílem též v plastických ozdobách sarkofágů, jichžto předměty jsou čerpány nejvíce z písma sv. a rozličnými alegorickými představeními promíchány. — Kde nebylo podzemských skrýší, pochovávali křesťané mrtvé mimo město neb vesnici podle cest. — *Po časech císaře Konstantina*, když bylo křesťanům dovoleno, stavěti chrámy neb kostely, volívali si pohřební místo kolem chrámu, obehnali ho zdí a nazvali ho chrámištěm (něm. Kirchhof, z čehož povstalo křehov). My nazýváme *místo pohřební hřbitov*, též boží či svaté pole, poněvadž těla křesťanská jsou tu jako osením do brázd hrobů zasetým, kteréž Bůh v poslední den pro život věčný shromáždí. — K rozmnožení úcty se hřbitov zvláště žehná neb svěťí.

Za starodávna, dokud nebylo ještě řádně zřízených úřadů ku potrestání provinilců a lidé sami se mstili, prohlásila církev zákonem, že nesmí se nikdo zajmouti aniž se mu jakkoli ublížiti, kdoby se utekl do kostela neb na hřbitov a dokudž by tam meškal. Že tato místa byla *útočištěm* neb *asylem*, měli je věřící ve veliké uctivosti. — *Nyní se hřbitovy zakládají* ze zdravotních ohledů vzdáleny od obydlí lidských a upravují se v rozkošné zahrady. Uprostřed staví se kříž nebo kaple k vykonání pobožnosti za mrtvé. — Na hroby staví se kříže a jiné umělé náhrobky. — Vznešenější a bohatší rodiny zřizují si zvláštní *hrobky*; osobám proslaveným staví se památníky. — Jindy byl obyčej, zřizovati hrobky podzemní v kostelích (krypty), na kteréž byl položen buď kámen s nápisem, aneb zvláštní náhrobník, často uměleckého díla sochařského — jako jsou hrobky českých králů u sv. Víta na hradě Pražském. — Nyní do hrobek kostelních pochovávají se jen skoro některé rodiny panovnické.

Křesťané prvních věků mrtvá těla svých bratří bedlivě od pohanských oddělovali a na zvláštních místech pochovávali. — Obzvláště však těla, kosti a krev sv. mučenníků měli ve veliké uctivosti, proto za nočních dob na popravištích těla svatých vykopávali a popel z těl spálených sbírali.

Tak píše *Eusebius* v církevních letopisech, že křesťané kosti sv. *Polykarpa* z popele vyhrabali a pak na slušném místě ku počtě věřících chovali. Tomu pohané všemožně hleděli zabrániti, proto těla a kosti popravených mučenníků mezi mrtvoly pohanův a židův kladli, tak aby jich nemohli rozeznati.

Sv. Lev píše: „Nemůžeme míti obcování s těmi zemřelými, s kterýmiž jsme nebyli spojeni v životě.“ Podle zásady této v církvi katolické vůbec uznané *vyloučeni jsou ze hřbitovů katolických*: Všickni nevěřící — pohané, mohamedáni a židé — pak kacíři, jejich stoupenci a podporovatelé, rozkolníci, veřejně a zejména z církve vyobcovaní. — Z trestu pak se nemají na posvěcené hřbitovy pohřbívati, mimo jiné: kdož po celý rok sv. zpověď nevykonali a v čas velikonoční nejsv. svátost nepřijali; pak *úmyslní*, nekající samovrahové, smrtí trestaní zločincové, v souboji padlí a vůbec všickni veřejní, nekající hříšníci. Též se tam nemají nekřtěnátka pohřbívati. Tyto rozkazy byly v tom úmyslu dány, aby pravá katolická víra a dobré mravy se uchovaly.

Úctu k zemřelým jeví také církevní obřady při pochovávání mrtvých. Jsou pak v krátkosti tyto: Hlas

zvonů zvěstuje úmrtí bratra osadě věřící (umíráček a hrana) a svolává ji k společné nebožtíka poctě, k pohřbu jeho. — Tělo se vynese z domu do chrámu, aby odtamtud se vedlo k odpočínutí, odkud se vedlo do trudu života. Při tom dějí se modlitby u rakev doma, v chrámě, na hřbitově i na cestě; oběť mše sv. se koná za zesnulého; kněz i lid nesou svíce na znamení víry své v život nehybnoucí, věčný; vodou se kropí mrtvý při prosbě, aby ho Bůh očistil ode všech hříchů; kadidlem se nakuřuje rakev i hrob k označení, že přímluvy vroucí vstupují k trůnu Soudce spravedlivého. A když každý mrtvolu sprovodivší hrst hlíny na rakev hodil, — aby si připomenul, že i jeho tělo v prach se obrátí, — s přáním, aby zesnulému dal Bůh lehké odpočínutí, vrací se k domovu.

Zbožní křesťane kteří těla mrtvých s uctivostí pochovávali:

Sv. Praxedis, vznešená mladá Římanka, dávala často s mnohými oběťmi a s mnohým nebezpečím v nočních dobách mrtvoly sv. mučovníků v Římě i za městem vyhledati a do svého domu dopraviti, ano i sama na ulicích a v polích vyhledávala kosti svatých a krev jejich shromáždžovala do zvláštních nádob; těla obmytá zároveň s nádobami krví sv. naplněnými v katakombách své báby, sv. Priscilly, pochovávala.

Taktéž činila zbožná matrona římská *sv. Lucina*. Když zuřivý tyran Maxentius nejvyššího pastýře, sv. Marcella, za oběť si vyhledal, ukryla ho Lucina v domě svém, kde však byl vypátrán a dům rozbořen, takže kámen na kameni nezůstal. Na zbořeništi dal tyran vystavěti ovčín, v němž sv. Marcel musel na potupu jako nejnižší sluha sám ovce ošetřovat, krmit a poklízet. K tomu byl od hrubých strážců neustále týrán, takže hrozným těm svízelným brzy podlehl. Lucina, ježto sv. pastýře často navštěvovala, nalezši mrtvé tělo na otepi shnilé slámy, klekla a hořce slzíc, je očistila. Pak najala křesťanské nosiče, kteří tělo sv. mučovníka odnesli v temnu nočním na hřbitov sv. Priscilly, kdež sv. Lucina pod cypřišem dala vykopati hrob a se vši uctivosti je pochovala.

Sv. Eutichian. Mezi výtečné zásluhy sv. Eutichiana i ta se připočísti musí, že vlastníma rukama 342 mrtvých těl pochoval.

Dvě nábožné ženy pochovaly *sv. Saturnina*, biskupa a mučovníka v Tolosu. († 250.)

Sv. Augustin pochoval s velikou uctivostí svou matku *sv. Moniku*. — Povinnost tuto i věřícím na srdce klade, an dí:

„Starost pohřbívání a hrobu dělání nechť jest dle sil našich; neboť i toto jest v písmě sv. k dobrým skutkům připočteno. Neboť vyhlášení a vychválení jsou, kdož takto učinili ne toliko s těmi patriarchův a jiných svatých, nýbrž i se samým tělem Páně. Nechť tedy splňují lidé povinnosti tyto, ježto jsou poslední službou svojátkům prokázanou a lidského zármutku úlevou.“ — Jinde týž sv. otec píše: „Obstarání pohřbu, obřadové a nádherný průvod více k útěše živých, než-li k spomožení mrtvým slouží.“

Sv. Jan Zl. líčí prospěch, jaký z provázení mrtvých ku hrobu vyplývá takto: „V dům zármutku vkročiv, každý se i na své rozpomíná hříchy i na strašný soud a na pokuty, a byť i mnoho od jiných snášel a doma tesknosti měl, na to všecko tu dosahuje léku a tak se odsud vrací.“

Císař Otto s králem Jindřichem r. 1007 mrtvé tělo sv. *Romualda* opata, v Řezně, na vlastních ramenou k uctivému pochování nesli. L. P. 1026.

Jistý poustevník z Kuziby, jak *Sofronius* vypravuje, zvláště poslední skutek milosrdný rád plnil. Dokud sloužil při polním hospodářství, tajně vzdělával a zasíval pole chudým sousedům, jimž se obilí k setí nedostávalo. Pak stav se poustevníkem, putoval několikráte do Jerusalema, na cestě s chudými poutníky svůj chléb sdílel a slabým zavazadla nésti pomahal a kdekoli mrtvého zastal s obyčejnými modlitbami a zpěvy ho pochoval.

Dcera neohrožená. Tomáš *Morus*, kancléř bezbožného krále anglického *Jindřicha VIII.*, umřel co hrdinský mučeník na popravišti (1535). Ze strachu před králem nikdo se neodvážil slušně ho pohřbíti. Posléze přišla dcera jeho *Markéta* a vyplnila neohroženou myslí poslední tuto povinnost milovanému otci.

Vypravuje se o *jednom klášterníku* jmenem *Borgeus*, že ve dnech morové rány v několika měsících 700 mrtvých, kteréž dřív sv. svátostmi na cestu věčnosti opatřil, podle křesťanského způsobu vlastním rukama pochoval.

Ve dnech hubící cholery roku 1832 ve Vídni potkal *císař František* se svým pobočníkem pohřeb, jehož žádný nedoprovázel. Znamenaje útrpný císař, že to nejspíše chudáka nějakého ku hrobu nesou, řekl: „Tedy musíme my jej k hrobu doprovoditi“ a smekna klobouk kráčel s pobočníkem za vozem. Lid okolo jdoucí, spatřiv císaře za márami, hojně se přidružoval k tomu průvodu. Když nebožtíka do hrobu spustili, hodil naň císař první hroudu země a jej následovalo ostatní množství. —

Tomáš ze Štítného ve svém spise: „O obecných věcech křesťanských“ napomíná své dítky takto: „Jáť vám poručiem to, mé milé dietky! kdežť se vám bude zdáti podle toho času a miesta, jakž mě smrt nalezne, tu mě křesťanským pochovajte obyčejem: u vásť mám správně největší na světě naději mieti; neb jste mi najviace dlužni.“ —

Úvahy o slovech sv. Lukáše. „Když se Pán Ježíš přibližoval k bráně města Naim, aj mrtvý byl nesen ven, syn jediný matky své a ta vdova byla a zástup města mnohý s ní.“ (7. 12.) Chvalitebný obyčej tento, že přátelé a známí tělo zemřelého doprovázejí k hrobu, panuje až posud v osadách křesťanských, což se nazývá poslední službou, kteráž se zesnulému prokazuje; ano křesťanské náboženství pokládá to za skutek milosrdenství, mrtvé pochovávati. A v pravdě obyčej tento jest netoliko slušný a krásný, nýbrž i také spasitelný. a) Tím zajisté *dáváme na jevo bratrskou lásku*, ukazující, že toho, s nímžto jsme za živa obcovali, také mrtvého za hrobem milujeme a že ho v blahé památce chováme. Podobně dáváme na jevo, že s těmi, kteréž zesnulý po sobě zůstavil, s jeho milými a drahými máme útrpnost, že bolest a zármutek jejich sdílíme a ztrátu jejich spolu oplakáváme, plníce takto přikázání sv. Pavla: „Plačte s plačícími.“ (Řím. 12.) Nad to dokazujeme i k mrtvým tělům slušné šetrnosti a uctivosti, ctíce je jako schránky ducha nesmrtelného, jenž skrze ně působil, a jakožto chrámy Ducha sv. — O, jak krásný a utěšený jest ten pohled, když shromážděná obec, velicí i malí, mladí i staří, sprostí i vznešení zesnulého bratra k hrobu provázejí, hlásíce se k němu co k bratru a členu obce, truchlíce nad ním a modlíce se za něho! Tuť přebývá ještě křesťanská láska, vděčnost a uctivost, slovem šlechetná mysl a křesťanský cit. b) Však i nad míru *spasitelné a prospěšné jest* zemřelým poslední službu prokazovati a to sice netoliko zesnulému, za něhož se konají prosby a modlitby k Otci smilování; nýbrž také a více živoucím. Neb takto konají skutek milosrdenství, jenž u Boha není bez zásluhy. Starší *Tobiáš* v písmě sv. má chválu zvláštní, že mrtvé pochovával. (Tob. 12.) Podobněž i učeníci *Jana křtitele* se chválí, že tělo jeho pochovali; jakož i *Nikodem* se s chválou vzpomíná, že tělo *Kristovo* poctivě pochoval. (Jan 19.) A nejen ten užitek z toho mají, kdo rádi mrtvé k hrobu provázejí, že mzdy od Boha dojdou; ale oni také sobě smrt svou živě připomínají, vidouce, že také jich snad v krátké ku hrobu ponosou; čímž zajisté ku pokání a polepšení života po-

hnutí bývají. Protož dobře píše sv. *Jan Zlat.*: „V dům zármutku vkročiv, každý se rozpomíná i na své hříchy i na strašný soud a na pokuty a v soužení léku nabývá. Nebo přemítaje, že i sám v brzku totéž utrpí a že všecky vezdejší věci příjemné i smutné jsou pomíjející: tesknost i všecku nepřízeň vyhostuje a ulehčeným a pozdviženým srdcem domů se vrací; stana se tišším, lidštějším a laskavějším. A k tomu ke všemu prohlédaje, Šalomoun řekl, že jest lépe vjíti do domu zármutku, nežli do domu hodování.“ c) Konečně pak, doprovázejíce mrtvé k hrobu, sílíme a ožívujeme v sobě víru v budoucí z mrtvých vstání a budíme v sobě naději budoucího vzkříšení svého. Neb jakož věříme, že ti, kteříž ku hrobu provázíme, nehyňou: tak o sobě sami víru máme, že když zemřeme, nezhyňeme; alebrž že v poslední den ze sna smrti procitnouce, k novému životu povstaneme. Tu víru a takovou naději pohřeby bližních pronášíme. — Než bohužel, že provázení mrtvého zhusta neděje se s takovou myslí a tím způsobem, jak by slušelo a patřilo na křesťany. Mnozí zajisté kráčejí za rakví netečně a bez všelikého citu; aniž Bohu děkujíce, jak by slušelo, za dobrodiní a milosrdenství, kteráž zesnulému prokazoval, aniž prosíce za duši zesnulého, aniž pomnice na smrt, jejíž památka se jim tuto předce tak živě před oči staví. — Naopak mnozí se vyražejí při průvodu, vypravujíce sobě, co se přihodilo, neb již napřed rokujíce, kdo na uprázdněné místo zesnulého vstoupí; ano mnozí přemýšlejí, jak by ze smrti zesnulého užitek měli, jak by vdovu neb sirotky podskočili aneb těší se z toho, že jim zemřelý udělal místo, na které už dávno dychtivě čekali. — O kéžby ti a takoví raději zůstali doma a nezhanobovali a neuváděli v ošklihost tak krásný a spasitelný obyčej církve! — Ach, tak musí i to, což krásného a spasitelného jest, převráceností a bezbožností lidskou býti bez účinku a sloužiti více ku pohoršení než ku vzdělání! — Tak mnohý pohřeb chudého vesničana, kteréhož modlíci se obec provází, má více křesťanského do sebe, než všecka sláva a pompa mnohého bohatce!

Ty pak, milý křesťane, konej, což dobrého a spasitelného jest a provázej rád a pilně zemřelé bratry k hrobu; provázej pak je v duchu církve sv., s láskou a s nábožností; prokazuje jim takto poslední službu, kteráž zajisté nezůstane bez hojného prospěchu na zemi a bez odměny na nebi, kterouž vezmeš u Boha, až jednou doputuješ a jiní ke hrobu tě doprovodí. — *Dr. Frencl.*

β) Duchovní skutkové milosrdenství.

Křesťané povinni jsou svým bližním i duchovní skutky milosrdné prokazovati; ba o duchovní prospěch, o spásu duše bližního, sluší větší míti péči, než o blaho tělesné. Mnozí, jako : rodiče, učitelové a představení vůbec, jsou k skutkům duchovního milosrdenství zavázáni svým povoláním, konají svou povinnost. — Však jich nikdo z křesťanů nemá zanedbávati, kdo má ku konání jich spůsobilost a příležitost.

Nejen tělem, než i duší,   proto duchovně, jak sluší,
opatřen je bližní náš;   ma i dobře činit máš!

Duchovních skutků milosrdných jest také sedm a sice.

1. Neumělé učiti.

a) *Křesťan má neumělé učiti*, zvláště pak ty a takové lidi, kteří jsou nevědomí a nedostatečně poučení ve věcech víry, mravův a spasení.

b) Aby lidé Boha a jeho sv. vůli poznali a konali své povinnosti k Bohu, k sobě a bližnímu, *třebať jim v tom ve všem poučení*. K tomu ovšem jsou *přede všemi* povoláni *duchovní správcové* čili kněží a učitelové; však *jest i povinností rodičův, pěstounův a hospodářův*, pečovati o to, aby děti a čeledínové byli náležitě vycvičení ve věcech sv. náboženství a spasení se týkajících

c) *Každý kdo neumělých učí*, kdo své bližní ku poznání Boha a nejsv. vůle jeho přivádí, prokazuje dobrý, *milosrdný skutek*, poněvadž tím k časnému i věčnému blahu svého bližního pevný základ klade, čím i sobě nemalé *zásluhy* dobývá pro království nebeské (v. texty str. 629).

Napomenutí. Dbej, milý křesťane, o to, aby tvoji bližní, zvláště pak domácí, ve věcech sv. náboženství náležitě byli vycvičení. Jsi-li otec, přiváděj záhy své dítky ku poznání Boha vlastním vyučováním a bedlivým posíláním jich do školy a do chrámu Páně a podporuj školní učení otcovským dohlížením a domácím opakováním. Podobně i ty, křesťanský hospodáři, se starej, aby i tvá čeládka své povinnosti křesťanské znala i plnila.

2. Pochybujícím dobře raditi.

a) *Pochybujícím raditi*, t. j. těm, kteří ve věcech spasení mají pochybnosti, n. př. zdaliž něco je pravda nebo blud, zdali

to neb ono je hříchem, který skutek je lepší a dokonalejší? — pověditi své dobré mínění neb odůvodněné zdání.

b) Pochybujícím dobře raditi jest *skutek dobrý a prospěšný*. — Nezřídka přichází člověk do takových okolností, že mu těžko rozsouditi, která ze dvou věcí je lepší a kterou má voliti: a proto se ohlíží po moudrém a zkušeném příteli, kterýž by mu v rozpacích dobrou radou byl nápomocen, aby nepochybil. — Dobrá, upřímná rada bývá v mnohých případech života velmi vzácná, milejší nad peníze, dražší nad zlato a stříbro, n. p. když chce někdo vstoupiti v stav manželský neb má voliti nějaký stav a j. — Má-li rada dobrá v obecném životě tak velikou cenu, jest ona mnohem potřebnější a prospěšnější ve věcech víry a spasení se týkajících (v. texty str. 629).

c) *Každý člověk* k tomu působivý má přispívati svým bližním dobrou radou; zvláště pak mají to činiti rodičové, hospodáři a vůbec všickni představení ze svého povolání.

Je to vůle boží, aby druh druhu dobře radili a tak by všickni lidé se vespolek starali o své spasení.

Napomenutí. Snaž se, milý křesťane, každému pochybujícímu jak ve věcech časných, tak a zvláště ve věcech spasení se týkajících dobrou a spasitelnou rádu dáti.

3. Zarmoucené těšiti.

a) *Zarmoucené těšiti* jest těm, kteří jsouce v tělesných neb duchovních potřebách, v strastech a bídách postaveni, se rmoutí, srdečnou útrpnost jeviti, vhodnými důvody těžkým srdcím ulehčiti a tak podle možnosti uleviti jejich zármutku.

b) Zármutek působí mnoho zlého jak na těle tak i na duši, poněvadž kazí člověku zdraví a ukracuje mu života, činí ho malomyslným ano i zoufalým. Člověk zármutkem sklíčený, potřebuje útěchy, a kdo skormouceného bližního těší, koná *skutek milosrdný*, Bohu milý a záslužný, jak písmo sv. svědčí (v. texty str. 629).

Napomenutí. Snaž se, milý křesťane, při každé příležitosti zarmoucené těšiti a můžeš-li břímě, kteréž jich tíží s ramen jejich sejmouti, neprodlévej toho učiniti; pak-li to není v tvé moci, ukaž jim alespoň srdečnou útrpnost a ulehči jejich zármutku přítivými, laskavými slovy. — V tělesných strastech představ jim, že Bůh z moudrých ohledů všeliká trápení sesílá, vlastně dopouští a ukaž jim, že mnohdy bývá soužení k velikému prospěchu. — Duchem pak ztrápených odkaž na Krista, jenž zkormoucen až

k smrti, škrze trápení vešel do slávy. — Také příklady svatých trpitelů v trápení útěchy poskytují.

4. Hřešící trestati.

a) *Tento skutek milosrdenství koná* α) kdo bližnímu něco nemilého neb protivného za jeho provinění ukládá, což jest *trestání v vyšším, pravém smyslu*; β) kdo vida svého bližního hřešiti, *napomíná* neb *vystříhá*, aby zlého zanechal a se polepšil. Trestání toto *v širším smyslu* slove *bratrské napomínání neb kárání*.

b) V pravém smyslu mají *právo a povinnost trestati* rodiče své dítky, učitelové své žáky a vůbec představení své poddané moci svého úřadu.

K bratrskému kárání jest *každý křesťan*, aniž by byl představeným, oprávněn a zavázán α) ví-li bezpečně, nejen z pouhé pověsti, že bližní pochybil; β) pakli ten, komu chybující je podřízen, svou povinnost zanedbává, a je-li se co obávati, že by vinník bez napomenutí v hříších se utvrzoval; γ) je-li naděje, že bratrské napomenutí co prospívati bude.

c) *Povinnost* tuto trestati i kárati *Bůh sám ukládá* a Pán Ježíš k tomu vybízí slovem i příkladem svým (v. texty str. 629.)

d) *Prospěch trestu*. Poněvadž křesťan, nebývá-li napomenut a pro nešlechtnost svou pokárán, nepoznává svých chyb, alespoň nepokládá jich za veliký hřích a obyčejně tiše ve svých hříších trvá, ba vždy hloub do nich padá: tudíž prospívá zajisté takovému hříšníkovi, když spasně napomenut a slušně pokárán bývá, poněvadž tak bývá donucen, aby život svůj polepšil.

e) *Spůsob bratrského kárání*. Aby pak napomínání bližního prospívalo, α) má se díti z lásky. Chybující musí to cítit, že ho bližní kárá, ne snad z marnosti a z pychu, nebo ze msty, aby ho zahanbil, nebo ponížil, ale z křesťanské lásky, aby ho napravil, Bohu získal a k spasení přivedl.

β) Kárati má křesťan v duchu tichosti a se vší opatrností, aby ani slabost nejevil, ani osobě hříšníka neukřivdil, vždy spravedlivě podle zasloužení. Urputnost, hněvivost a hrubost káraného nenapraví, spíše rozhořčí a v hříších utvrdí.

γ) Má kárající ku kárání býti působivý a sám prost alespoň hrubších provinění.

Napomenutí. Napomínej, kárej a trestci bližního hřešícího, když a jak káže křesťanská láska a opatrnost, abys získal jeho duši.

5. Křivdy trpělivě snášeti.

a) *Křivdy trpělivě snášeti jest* z lásky k Bohu a k bližnímu mlčeti, když se nám bezprávi děje a všelikou hanu a potupu, všeliké urážky a protivenství od zlých lidí — pro zachování pokoje a svornosti — volně a tiše — přijímati a při tom se odevzdávati do vůle boží.

b) *Je to skutek milosrdenství*, jímž se bližnímu velice prospívá. Snáší-li kdo křivdy tiše a trpělivě, nežehrá na vinníka, nepomlouvá, nežaluje a nikterak se nemstí, nejen zle zlým nesplácí, nýbrž často mnohé nesnáze a strasti, hanby a potupy ho zbavuje. Stává se také, že vinník tichostí a trpělivostí svého bližního k lítosti a ku pokání pohnut bývá. Kdo tedy křivdy trpělivě snáší, bližnímu svému dobrý milosrdný skutek prokazuje.

c) Skutek tento jest *Bohu milý i trpiteli záslužný*.

d) K tomu nás *Kristus* slovem i příkladem *povzbuzuje*; podobně sv. apoštolové, jak písmo sv. dokládá (viz texty str. 630).

e) *Obmezení*. Láska trpělivě snáší, když je naděje, že bližní trpělivostí bude získán a ku pokání povzbuzen. Kde pak jest se obávati, že by vinník trpělivým snášením křivd ve své zlobě a nešlechtnosti byl spíše utvrzen, tu radí křesťanská opatrnost, aby byl spravedlivě pokárán; vždyť i sám Pán a Spasitel ke všem křivdám nemlčel, ale důstojně a statečně se hájil.

Napomenutí. Snášej, milý křesťane, trpělivě křivdy, abys svého bližního tichostí a trpělivostí svou k polepšení přivedl a pro nebe získal; však kde třeba, moudře a statečně se braň.

6. Ublížujícím mile odpouštěti.

a) *Ublížujícím odpouštěti jest*, když se nám od koho bezprávi děje, potlačiti nevoli, nehněvati se, nechovati zášť a mstu v srdci svém, nevzpomínati křivd a urážek nám učiněných, zlé nespláceti zlým, nýbrž smířiti se s nepřitelem, přívětivě a laskavě se k němu chovati, ano jemu dobrým za zlé se odměňovati.

b) *Je to skutek duchovního milosrdenství*. Když tém, kteří nám ublížili, mile odpouštíme, často vcházejí do sebe, želi toho, a budoucně všeho nepřátelství se vystříhají, napravují se.

c) Skutek ten jest i *Bohu příjemný a velice záslužný*; ano Bůh nás hřešících jen pod tou výminkou na milost přijímá, pakliže i my odpustíme svým vinníkům, jak nás *Kristus* slovem i příkladem učí (v. texty str. 630).

Napomenutí. Nuže, křesťane, rád odpouštěj svým ublížitelům, chceš-li, aby i tobě bylo odpuštěno.

NB. Šíře o tom jedná se v páté prosbě modlitby Páně a v IV. části o lásce k nepřátelům.

7. Za živé i za mrtvé k Bohu se modliti.

a) *Křesťan má se modliti — za živé*, čím důkaz dává křesťanské lásky k bližnímu.

Všickni křesťané mají se modliti za sebe vespolek, za všechny lidi, věřící i nevěřící, za bloudící u víře a za všechny hříšníky. Zvláště pak mají se modliti dítky za své rodiče a poddaní za své vrchnosti a představené.

Modlitba za živé jest Bohu velmi milá a lidem velice prospěšná, tak že jim vzhledem těla i duše nic lepšího a užitečnějšího prokázati nemůžeme, jako když se za ně modlíme. A všickni toho zajisté potřebujeme.

Tomu nás učí Kristus slovem i příkladem; podobně svatí apoštolové (v. texty str. 630).

b) *Také za mrtvé se máme modliti*; neboť jest článek víry, že můžeme modlitbou duším z muk očistcových pomáhati (v. část I. 12. článek víry o očistci a část II. o modlitbě). O tom písmo sv. svědčí (v. texty). Jest tedy modlitba za živé i za zemřelé skutkem duchovního milosrdenství.

Napomenutí. Nemůžeš-li, milý křesťane, nebo nemáš-li příležitosti ostatní skutky milosrdné jak duchovní tak i tělesné prokazovati, předce však můžeš za živé i za mrtvé se modliti, aby jim Bůh udělil, čehož ty jim poskytnouti nemůžeš. — Modli se tedy za živé, aby jim Bůh potřebných milostí uděloval, aby zde na světě statně bojovali a běh života svého šťastně dokončili. Modli se i za mrtvé, aby jim Bůh byl milostiv a brzy z očistcového žaláře jich vysvobodil.

Můj sen.

Já někdy mívám divný sen,
že objímal bych šířý svět,
že vdechl bych v něj lásky cit,
že učil bych jej modlit, pět.

Že nebe bych mu s výše snes
a v nitro vložil víry skvost,
že pro ctnost bych ho roznítil
a zhubil každou nepravost.

Že vypudil bych žal i svár,
i štěstí své zaň v oběť dal. —

Já někdy mívám divný sen,
až bych se nad ním rozplakal. —

K. Matějka.

Slova písma svatého o duchovních skutečích milosrdenství.

1. Neumělé učiti. Neumělé učte svobodně. I, *Esdra.* 7, 25. — Rtové spravedlivého vyučují mnohé. *Přísl.* 10, 21. — Kterýž milosrdenství má, učí a cvičí jako pastýř stádo své. *Sir.* 18, 13. — Muž umělý mnohé naučí a duši své líbezný jest. *Sir.* 37, 22. — Dej příležitost moudrému a bude prospívati moudrostí. *Přísl.* 9, 9. — Kterí spravedlnosti vyučují mnohé, stkví se budou jako hvězdy na věčnosti. *Dan.* 12, 3. — Každé slovo, nabízej v čas i ne v čas; tresci, pros, žehři ve vší trpělivosti a v učení. II. *Tim.* 4, 2. — Slovo Kristovo přebývejž ve vás hojně, ve vší moudrosti, učíce a napomínající sebe sami žalmy, zpěvy a písničkami duchovními. *Kol.* 3, 16.

2. Pochybujícím raditi. Máš-li rozum, odpověz (rad) bližnímu; pak-li nic, ruka tvá buď na ústech tvých, abys nebyl zahanben. *Sir.* 5, 14. — Zlato a stříbro jest utvrzení noh a nad to obé jest rada dobrá. *Sir.* 40, 25. — Při starých jest moudrost a při dlouhém věku rozumnost. *Job.* 12, 12. — Poslouchej rady a přijímej kázně, abys byl moudrý. *Přísl.* 19, 20. — Synu, bez rady nic nečiň a po účinku nebudeš želeti. *Sir.* 32, 24. — Bratří mojí, jest-li že by kdo z vás pobloudil od pravdy a někdo by jej obrátil, má věděti, že kdo odvrátí hříšníka od bludu cesty jeho, vysvobodí duši jeho od smrti a přikryje množství hříchů. *Jak.* 5, 19.

3. Zarmoucené těšiti. Neopouštěj plačících potěšením a s kvílicími chod. *Sir.* 7, 38. — Smiluj se nad duší svou a zármutek zapuď od sebe. *Sir.* 30, 24. — Bůh těší nás ve všelikém soužení, abychom mohli i my těšiti ty, kteří ve všelikém nátisku jsou potěšením, kterýmž i my potěšováni jsme od Boha. II. *Kor.* 1, 4. — Potěšujte malomyslných, přijímejte nemocné, trpělivě se mějte ke všem. I. *Tes.* 5, 14.

4. Hřešící trestati. Nebudeš nenáviděti bratra v srdci svém, ale zhřešil-li by, tedy zjevně potresceš ho, aby neměl nad ním hřichu. III. *Mojž.* 19, 17. — Potresci moudrého a bude tě milovati. *Přísl.* 9, 8. — Kterí bezbožného trescí, ti chválení budou a přijde na ně požehnání. *Přísl.* 24, 25. — Lepší jest zjevné domlouvání, než-li láska skrytá. *Přísl.* 27, 5. — Pokárej bližního svého, než-li mu pohrozíš. *Sir.* 19, 13 + 11, 7. — Jak mnohem lépe jest trestati, než-li se hněvati. *Sir.* 26, 1 + 42, 8. — Zhřešil-li by proti tobě bratr tvůj, potresci ho a bude-li toho želeti, odpusť mu. *Luk.* 17, 3; *Mat.* 18, 5. — Staršího netrestej, ale

napomínej jako otec. I. *Tim.* 5, 1. — Ty, kteří hřeší, přede všemi trestej, aby i jiní kázeň měli. I. *Tim.* 5, 20.

5. Křivdy trpělivě snáseti. Nezpomínej na křivdu bližního svého a žádnému nečin ve skutcích křivdy. *Sir.* 10, 6. — Vyjev Hospodinu cestu svou a naději měj v něm a on učiní: a vyvede jako světlo spravedlnost tvou a soud tvůj jako poledne. *Žlm.* 36, 5. — Na světě budete míti nátisk, ale doufejtež, já jsem přemohl svět. *Jan* 16, 33. — Jáť pravím vám, abyste neodpírali zlému; ale udeří-li tě kdo v pravé líce, nasad' mu raději také druhého. *Mat.* 5, 39. — Blahoslaveni jste, když vám zlořečiti a protivenství činiti a všechno zlé o vás lhouce, mluvití budou pro mne: radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích. *Mat.* 5, 11. 12. — Zlořečí nám a my dobrořečíme, protivenství trpíme a mile je snášíme. I. *Kor.* 4, 12. — Prosíme vás bratří, — trpělivě se mějte ke všem. Vizte, abyste žádný žádnému zlého za zlé neodplacoval, ale vždycky což dobrého jest, činite sobě vespolek i všechněm. I. *Tes.* 5, 15. — Ve všem se vydávejme jako boží služebníci ve mnohé trpělivosti, v souženích. II. *Kor.* 6, 4.

6. Odpouštěti. Odpusť bližnímu, kterýž tobě škodí a když se modlití budeš, hříchové tvoji rozvázáni budou. *Sir.* 28, 2. — Pomni na bázeň boží a nehněvej se na bližního. *Sir.* 28, 8. — Jest-li odpustíte lidem hříchy jejich, odpustí i vám Otec váš nebeský hříchy vaše. Pak-li neodpustíte lidem, aniž Otec váš odpustí vám hříchů vašich. *Mat.* 6, 14. 15; *Mar.* 11, 26. — Odpouštějte a bude vám odpuštěno. *Luk.* 6, 37. — Žádnému zlého za zlé neodplacujte. Ne sami se zastávejte, ale dejte místo hněvu (božímu). *Řím.* 12, 17. 19. — Buďte k sobě vespolek dobrotiví, milosrdní, odpouštějící sobě vespolek, jakož i Bůh skrze Krista odpustil vám. *Ef.* 4, 32. — Snášejte jeden druhého a odpouštějte sobě vespolek, jakož i Pán odpustil vám. *Kol.* 3, 13; I. *Tes.* 5, 15.

7. Za živé i mrtvé se modlití. Všelickou modlitbou a prosbou modlete se každého času — za všechny svaté (křesťany). *Ef.* 6, 18. — Modlete se jedni za druhé. Mnoho může modlitba spravedlivého. *Jak.* 5, 16. — Modlete se za krále i za všechny v moci postavené. I. *Tim.* 2, 2. — Modlete se za ty, kteří vám protivenství činí. *Mat.* 5, 44. — Sváté a spasitelné myšlení jest, za mrtvé se modlití, aby od hříchů sprostěni byli. II. *Mak.* 12, 46. — Milý jest dar před obličejem všelikého živého, ani mrtvému neodpírej milosti (lásky). *Sir.* 7, 37.

Výroky svatých a j. o duchovních skutcích milosrdných — vesměs.

Dvojí jest almužna: jedna tělesná, když to nuznému uděluješ, cokoli ti možno; druhá duchovní, když odpouštíš, od koho jsi byl uražen. První buď prokazováno nuzným, druhá zlým. Vždy tedy bude, co bys uděloval, ne-li peníze, alespoň milost. Sv. *Isid.* — Není to méně milosrdné vyučovati ducha vědomostem, nežli poskytovati pokrm tělu. Sv. *Bern.* — Milosrdenství záleží v udělování almužen, ve snášení zlých, v odpouštění nátisků a v napravování nevědomých. Sv. *Bern.* — Kdo lačného chlebem slova zotavuje a žíznivého nápojem moudrosti občerstvuje, kdo bloudícího v dům otcovský nazpět povolává, kdo nevinného zastává, kdo se mdlého u víře ujímá, a jej posiluje, kdo trápením sklíčenému přispívá útrpností neb potěchou: ten a takový jest milosrdný a pravému milování zadost činí. *Petr. Ravenat.* — Ne toliko kdo lačnému, žíznivému a nahému dar štědrosti prokáže aneb cos jiného nuznému udělí, ale i ten beze vší pochyby almužnu dává, kdo nepříteli miluje, kdo zarmoucenému soucitu a potěchy poskytuje, aneb bratra bloudícího laskavě napravuje a na cestu pravdy nazpět volá aneb v potřebách jakýchkoli radou přispívá. Také dobré poučení a pokárání jest almužnou a to nad tělesnou milosrdenost vznešenější. Sv. *Isidor.* — Pro lásku ku člověčenstvu nešťastným jakéhokoli národa (tělesně i duchovně) pomáhati máme, ne pak jen pro odplatu, po které sobec lapá. *N.*

Výroky svatých o duchovních skutcích milosrdenství zvlášť.

1. U č. Co dobrého kdy uslyšíš, to také jiným pověz. Čemu se dobrému naučíš, uč tomu také jiné. Umění, které slyšením nabýváš, ústy svými jiným uděluj. — Čemu slovy učíš, příkladem toho na sobě dokazuj. Ne toliko buď mistrem a učitelem ctnosti, ale také pravým následovníkem. Není na tom dosti, aby toliko to, což mluvíš, schvaloval, ale aby slova svá skutkem naplňoval. Sv. *Isidor.* — Dobrý to zajisté učitel, kterýž skutky plní, čemu slovy vyučuje. Pak vidí učeníci, že jest pravda, co slyší, když spatřují, že toho učitel sám nezanedbává. Více přesvědčují skutkové než slova. Sv. *Ambrož.* — Valným hlasem rozmnožíš hlas svůj, pozná-li se na tobě, že jsi prvé sám sebe přesvědčil o tom, k čemu radiš. Sv. *Bernard.* — Kohož snaha jest, poučovati bližního, ten ne tak jinému dobře činí, jako spíše sobě samému velikou mzdu připravuje a dvojího dochází zisku; an od Boha

větší odměny dosahuje a bratru svému naučení dávaje, paměť toho, což slyšel, obnovuje. Sv. *Jan Zl.*

2. R a d ě. Dobrým se dává rada, bloudící se napravují. Sv. *Ambrož.* — Dobrou radu komu dáti, jest záslužno nejen pro tento, nýbrž i pro budoucí život. Sv. *Antonín.* — Koho ti nelze podporovati jměním, podporuj radou, posiluj útechou. Nebo tomu, kdo jest v tísní, můžeš svou moudrostí více prospěti, než-li jiný velikou mocí. Sv. *Jeroným.*

3. T ě š. Měj bolest a žalost nad tím, kdož v zármutcích přebývá. Polituj ho, slituj se nad ním a pozelejž ho. Nebývej tvrdý, kamený. Tak cizí bídu a nouzi jako svou vlastní oplač. Když kdo zármutky a protivenství snáší, snášej i ty spolu. Plač s plačícími, kvěl s kvělícími; zděluj se a přijímej k sobě cizí útrpnosti. Sv. *Isidor.* — Veliká útěcha jest skormoucenému, má-li koho, kdo s ním srdečnou útrpnost pociťuje. Sv. *Ambrož.* — Jako prokazuje tělesný skutek milosrdenství, kdo navštěvuje nemocného: tak koná skutek lásky, kdo zarmoucenému, jenž na mysli je churavý, útechy podává. Sv. *Řehoř.* — Dešť povždy je dobrý, zvláště v čas velikého sucha; podobně útěcha od dobrého přítele vždycky je milá, zvláště v čas velikého soužení. Sv. *Jeroným.*

4. T r e s c i. Bratři podřízení káraní buďte od svých představených a to kázněmi z lásky kř. plynoucími, dle rozličnosti poklesků rozličnými tu menšími, tu většími. Sv. *Augustin.* — Kárejme slovy a je-li potřeba i ranami (přísněji); ale poklesnutí odpouštějme, vinu ze srdce vyvrzme. *Týž.* — Budiž k chybučícím tak mluveno, jakž toho požaduje spása toho, kdož bývá karán. Je-li třeba přísnost přimísiti k slovům pronešeným, v srdci předce sluší zachovati mírnost. Sv. *Isidor.* — Zachovej míru i v trestání i v shovívání. *Týž.* — Tak buď milosrdný při trestání cizích hříchů, jako při svých vlastních; aniž koho přísněji suď, nežli sám sebe. *Týž.* — Více prospívá přátelské pokárání, než-li bouřlivé obžalování; ono působí stud, toto vzbuzuje rozhořčenost. Sv. *Ambrož.*

5. S n á š e j. Křivdu utrpěv, vezmi útočiště k trpělivosti a křivda se svalí na ty, kdož křivdu učinili. Sv. *Nilus.* — Buď hotovější k snešení těžkosti a křivdy, kteráž by od jiných tobě se dítí mohla, nežli by ty sám jinému ji učinil. Raději přivykej protivenství snášeti, než by jiným měl je činiti. Sv. *Isidor.* — Snášej trpělivě, pak-li ti kdo v čem odporuje neb ti protivenství

činí. Taková soužení jsou cvičení v ctnostech, ježto Pán poroučí. Sv. *Frant. Sal.*

6. O d p o u š t ě j. Co to medle za slávu, tomu-li neubližujeme, kdo neukřivdil nám? Ale to jest ctnost, odpouštíš-li, když tobě ukřivděno bylo. Sv. *Ambrož.* — Kdož by tebe, abys mu odpustil, požádal, učiň to rád a vděčně. Odpusť, aby i tobě bylo odpuštěno; promiň, aby i tobě bylo prominuto. Sv. *Isidor.* — Odpuštění nedojdeš, leč sám odpouštěti budeš. *Týž.* — Není možné, aby člověk, který bližnímu prominul, sám nedosáhl odpuštění; vždyť jest Bůh nad nás nevyslovně milosrdnějším. Sv. *Jan Zl.*

7. M o d l i s e. Za sebe se modliti, nutí potřeba, za jiné pak se modliti nabízí bratrská láska; ale příjemnější jest Bohu modlitba, ne kterou vysílá nucená potřeba, nýbrž kterou schvaluje bratrská láska. Sv. *Jan Zl.* — Modlete se za ostatní lidi pohany a hříšníky bez přestání; nebo doufati lze, že na pokání se dadouce, Boha dostihnou. Sv. *Ignac Ant.* — Mějmež v paměti jeden druhého; buďme všickni jednoho srdce a smyslu. Tu i tam modleme se za sebe vespolek. Sv. *Cyprian.* — Zemřelým pomáhati neustávejme, modlitby za ně konajíce. Sv. *Jan Zl.* — Plačme nad zemřelými, úsilovně jim pomáhajíce. Kterak a jakým způsobem? Modleme se za ně; nabádejme také jiných, aby se za ně přimlouvali. *Týž.* — Není pochyby, že se spásnou obětí pomáhá mrtvým; neboť tohoto otcův podání veškerá Církev zachovává. Sv. *Augustin.*

Průpovědi a přísloví.

Nejen tělem, než i duší opatřen je bližní náš;
proto duchovně, jak sluší, jemu dobře činit máš.

1.

Nezná-li kdo zákon Páně,
nebo by měl blouditi:
dej mu léku k jeho ráně,
uč ho, co má věřiti.

Chceš-li ctnosti v srdce síti,
musíš sám se ctností skvíti:
Z louky tam jen kyne kvítí,
lahodně kde slunce svítí.

O čem mladí nevědí, to jim staří povědí. — Příteli dobře činiti hled' a nepřítelů na pravou cestu ved'.

2.

Kdo se pochybnostmi zmitá, kudy má se k nebi brát?
nechť mu láska rady skytá, jak by se měl hříchu vzdát.

Mnohý umí radu dáti,
neumí však pomáhati.

Co smíš jiným raditi
směj sám také činiti.

Dobrý rádce za Boha. — Dobrá rada nade všechno zlato. — Staré chrámy dobré zvony mají; staří lidé dobře radívají. — Bez rady nic nečiň a po účinku nepykneš.

3.

V hořkém pláči, v skormoucení kdo tu život tráví svůj,
dát-li nelze spomožení, alespoň ho potěšuj.

Vidíte-li nešťastného, jak ho žalost mocně svírá,
ať tu nikdy srdce vaše útěchy mu neodpírá.

Laskavá tvář milejší než koláč. — Málo dbá se, když chudý pláče. — Uvazuj s pláčem a rozvazuj skokem.

4.

Vidíš-li, že hřích ku pádu bližního by zachvátil:
potresci ho, by se k řádu dobrému zas navrátil.

Chceš-li krotit prchlivost, pozná zlostník chybu spíš,
nevytýkej prchlým zlost: nepozná-li, že ji víš.

Rádi jiných z hříchů trestáme Mnohý po mrvě se bratra pídí,
svých pak hrubších často nedbáme. své pak břevno v oku neuvidí.

Kde kázeň, tu bázeň. — Kdo kárá, ten miluje. — Kdo se domluvy nebojí, nebojí se ani holi. — Pilník s železa rez stírá a metla s ducha vzdory. — Trestání jednoho, skrotí desátého. — Pokuta nebuď pomstou, ale zlým uzdou.

5.

Když se stává tobě křivě, ježto nevinným se mníš:
snášej křivdu trpělivě, Bohu žaluj svoji tíž.

Kdo jen koho vidí, Má-li se ti dobře vést,
v světě tomto šidí. uč se z mládí křivdy nést.

Není růže bez trní. — Kdo z koho, ten toho. — Cizí hoře lidem smích. — Přátelské služby si připomínej, na křivdy zapomínej. — Lépe křivdu trpěti, než-li činiti.

6.

Ublížil ti bratr v síle; místo, že bys rád se mstil,
hotov buď, to každé chvíle, bysi jemu odpustil.

Odpustíš-li bratru svému, Nepřítele káráš, biješ,
za zlé dobrým splatíš jemu. rány, když mu lečíš, myješ.

K šlechetné mysli nemá přístup msta. — Nedej na sobě znáti, že se trápíš, tak nejlépe křivdu splatíš. — Nedobře si ten počíná, kdo zlé komu připomíná. — Poruč pomstu Pánu Bohu.

Pomni na bázeň boží a nehněvej se na bližního. — Žádnému zlého za zlé neodplacuj. Bůh odpouští naše viny, jestli promíjíme křivdy.

7.

Posléz ať tu každý patří; láskou vře jak život tvůj:
za živé i mrtvé bratří Bohu prosby obětuj!

Krásná v životě tom páska   proto rád se k Bohu modlívej,
živých jest i mrtvých láska;   živých, mrtvých často vzpomínej.

Ještě „Otčenášek“ za tatínka, za maminku, za dědečky, za babičky a za duše v očistci, říkává matka ráno a večer modlícímu se dítěti.

Příklady k 1. duch. skutku mil.: „Neumělých učít.“

a) Biblické: První učitel lidstva byl sám *Bůh*, *Otec nebeský*, jenž učil hned první rodiče v ráji a vůli svou jim oznámil. I. *Mjž.*

Hospodin s Abrahamem učinil smlouvy řka: Jáť jsem Bůh všemohoucí, chodiž přede mnou a budiž dokonalým; já pak požehnám tobě a rozmnožím rodinu tvou jako hvězdy nebeské a jako písek mořský a požehnání budou v jednom z potomků tvých všickni národové země. I. *Mjž.* 17 + 22. Zaslíbení toto obnovil Hospodin i potomkům Abrahamovým, Isáku, Jakubu a Judovi.

Mojžíš z vnuknutí božího vyučoval lid isr. a přiváděl ho ku poznání pravého Boha. I—V. *Mjž.*

Král *David* složil vznešené chvalozpěvy neb žalmy a syn jeho *Šalomoun* důmyslné průpovědi či přísloví, prameny hluboké moudrosti.

Také *proroci* oznamovali lidem vůli boží a k dobrému je povzbuzovali i známky udávali, dle nichž by zaslíbený Vykupitel poznán býti mohl.

Velikým učitelem lidu byl *Jan křt.*, předchůdce Mesiášův; neboť horlivým kázáním na poušti připravoval lid ku přijetí Spasitele,

Největším a nejhorlivějším učitelem lidu byl sám *Spasitel*, *Ježíš Kristus*, kterýž po 3 léta chodil v zemi judské z města do města a všudy lidi vyučoval, aby Boha nebeského Otce a nejsv. vůli jeho poznali, ctnostně žili a věčně byli spaseni.

Sv. apoštolové z rozkazu Kristova rozešli se po seslání Ducha sv. do veškerého světa, aby jak zaslepené židy, tak i nevědomé pohany ku poznání pravého Boha a nejsv. vůle jeho přivedli. — Mezi nimi nejprvnější sv. apoštol *Petr* víru Kristovu hlásal a sv.

Pavel mnohé pohanské národy Kristu získal, pročež učitelem národů sluje.

Slovem i písmem rozšiřovali víru Kristovu *sv. evangelistové*: Matouš, Marek, Lukáš i Jan, a někteří ze sv. apoštolů nejen ústně, nýbrž i písemně svými listy učení Kristovo hlásali.

b) Jiné příklady: *Církev katol. po všechny věky* o to má péči, aby všickni lidé na světě ku poznání pravdy přišli. K tomu cíli zřizuje biskupy a kněží, kteří věřícím slovo boží hlásají; proto vysílá věrověsty neb misionáře, kteří po veškerém světě mezi národy víru Kristovu rozšiřují; proto měla a má povždy na zřeteli školy a podporuje společnosti a řády, ježto křesťanské učení a mravy v srdce útlé mládeže vštěpovati usilují; proto káže i rodičům, aby dítky jim od Boha svěřené ve věcech víry a spasení vzdělávali.

Hned *sv. mučéníci* čas vězení svého k tomu používali, že spoluzajatých u víře poučovali a utvrzovali, ano často i nevěřících Kristu získali. Tak sv. Babylas, biskup Antiochenský, byv do žaláře uvržen, tam tři mládence v křesťanské víře vyučil, kteří pak se svým učitelem statečně smrt mučnickou podstoupili.

Mnozí učení a nábožní mužové za prvních věků církve nejen že věřících ústně v sv. náboženství vyučovali, nýbrž i ve spisech svých učení křesťanské vykládali a hájili. Tiť *učitelové církevní*, také svatí otcové slují, jako jsou: sv. Athanáš, biskup Alexandrinský, sv. Ambrož, arcibiskup mediolánský, sv. Jan Zlat., patriarcha Konstantinopolitanský, sv. Basil, arcib. Cesarejský, sv. Řehoř Nazianský, sv. Jeroným, kterýž písmo sv. do latinského jazyka přeložil, sv. Augustin, biskup Hypponský v Africe, sv. Cyrill, patr. Alexandrinský, papežové sv. Lev, Řehoř Vel. a mnozí jiní.

Sv. Řehoř, papež toho jména první, byl neumdlený v udělování cvičení křesťanského a tak si postupem času tuto práci oblíbil, že ani při neduživosti tělesné jí neopomínal.

Sv. Řehoř Naz. jsa nejprvé poustevníkem, byl povolán do Cařihradu, kde katolickou víru proti Arianům statečně hájil; však stav se arcibiskupem, byl od kacířů pronásledován, proto vzdal se hodnosti a žil do smrti na svém statečku, kterýž po otci zdědil. — Byl výtečným řečníkem a církevním spisovatelem, začež si čestné jméno *theolog* zasloužil. Jeho ctnost a učenost přivábila k němu mnoho ctitelů, mezi nimiž byl nejznamenitější sv. Jeroným, který po celý život tím se honosil, že takového učitele měl.

Sv. Justin, mučeník, byl nejprv pohanským mudrcem, potom obrátil se na víru Kristovu. Z toho děkoval Bohu srdečně, že ho světlem pravdy osvítil. Jsa přesvědčen, že učení Kristovo jest nejbezpečnější cestou k spasení, nic tak dychtivě nežádal, než aby všickni lidé v Krista věřili. Proto obcházel zemi egyptskou a mnohé krajiny v Asii, aby pohany Krista znáti naučil. Potom držel v Římě veřejnou školu, v níž mnohé věcem spasitelným učil.

Sv. Křišpin a Křišpinian, dva křesťanští bratří, oba řemesla ševcovského, přišli v 3. století z Říma do země francouzské a zdržovali se v městě Soissonu, kde pilně řemeslo provozovali a při každé příležitosti s těmi, kteří pro obuv přicházeli, o věcech náboženských rozmlouvali a pravdám křesťanským je vyučovali.

Sv. Jan Zlat., kterýž byl nejprv advokátem, pak poustevníkem, teprv v 40 letech stal se knězem a pln svaté vědy, vycvičen u všech křesťanských ctnostech a opatřen darem božské vymluvnosti, vystoupil jako řečník v Antiochii, kde po 12 let kázal bez přetržení s takovou horlivostí, že mravy celého města napravil a mnoho bludařů na víru katolickou obrátil. — Stav se arcibiskupem v Cařihradě s podobnou výmluvností kazával, proto v církvi zlatoustým slove.

Sv. Petr Chrysolog, arcibiskup v Raveně, obzvláště proslul výmluvností svou, odkud také přijmí jeho Chrysologus t. j. zlatoslový. Avšak nejen výmluvný byl jazyk jeho, ale i život, kterýmž dáváje všem dobré příklady, mnohých pobloudilých na cestu etnosti přivedl a u víře utvrdil. Když toho času Flavian Euticha pro kacířství z církve vyobcoval, psal mu sv. Petr mezi jinými: „S bolestí srdce četl jsem, že církev boží o jednu duši chudší jest.“ Jako sv. Augustin v Africe, tak sv. Petr v Raveně společně živ byl s duchovními osady své jako otec s dětmi svými, neustáváje jich k horlivosti povzbuzovati a v duchovních potřebách ku pomoci jim přispívati. Zemřel r. 550 v pověsti muže svatého a kazatelé výmluvného.

Sv. František Sal. tak velice horlil o spásu duší co kněz a biskup, že jej horlivost jeho zcela ztrávití brozila. Zvláště mu na srdci leželo spasení duší lidu sprostého a nevědomého a obrácení bludařů. Chodíval do vesnic a do dvorů, vcházel do chatrčí chudých, vyučoval je v sv. náboženství, však za své práce žádné odměny nepřijal, raději sám mnohé almužny rozdával. Jeho tichost a přívětivost získaly mu srdce všech lidí a brzo bylo okolí

města Anency, kde se zdržoval, celé proměněno a všude zkvetaly křesťanské ctnosti.

Sv. Cyrill a Method, bratři ze Soluni v řecké zemi, opustivše vlast svou, zvěstovali sv. evangelium nejprvé Chazarům, národu divokému u černého moře, pak Bulharům a byvše povoláni od moravského krále Rastislava, také našim předkům pohanským Slovanům na Moravě a v Čechách víru Kristovu hlásali a království boží rozšiřovali; tudíž právem apoštoly slovanskými se zovou.

Sv. Václav a bába jeho sv. Ludmila zvlášť o to pečovali, aby se víra Kristova v Čechách zakořenila a utvrdila. Sv. Václav mnohdy sám dítky v křesťanském náboženství cvičil, pohanské děti kupoval a je v křesťanské víře vyučovati dával.

Sv. Benedikt opustiv Řím, kdež byl na učení, utekl se do krajiny hornaté a v jeskyni po tři leta vedl život v tubém pokání. Než vypátrán byv od pastýřův, učil je jemnějším mravům a lid, kterýž se za ním hrnul, k sv. životu naváděl. — Založil řád, jehož byl opatem, a moudře spravoval klášter. Však ze závidosti byv osočen a pronásledován odešel na horu Kassino, kde klášter vystavěl a pohanům slovo Páně zvěstoval.

Sv. Prokop hned co jinoch proslulý učeností a bohobojností, stav se knězem řehole sv. Benedikta, slovo boží horlivě hlásal, zvláště pak co opat kláštera Sázavského svým krajanům cestu k spasení ukazoval.

Sv. Filip Nerejský co kněz vedl se vši horlivostí správu duchovní. Záhy ráno sedával ve zpovědnici, dopoledne kázal, vyučoval, pak po celý den chudé a nemocné navštěvoval. Zvláště pak s mládeží rád obcoval. Ještě co stařec vycházel s chlapci za město, kde si hrávali a po hře sedl si k nim a poučoval je, jak ctně a bohobojně žítí mají.

Vznešený kanclíř francouzský *Gerson* nestyděl se veřejně mládež učiti, a vytýkajícím, proč by se tak snižoval a té lopotné práci podroboval, odpověděl: „Co se nestyděl konat Kristus, hlava církve, proč bych já, úd její se styděl, práci tak potřebnou konat?“

Sv. Vincenc z Pauli konaje co kněz cestu po moři, byl zajat a prodán za otroka do Tunisu — pod moc jistého rozeného Francouze Merikurta, jenž zapřev víru, stal se Mohamedanem. Tam nejen své spolutrpitele, druhé otroky učil, těšil a k trpělivosti povzbuzoval, nýbrž i svého pána a choť jeho Kristu získal a s nima se do Francie zase navrátil. — Veda pak duchovní správu ve vsi Clichy s velikou horlivostí lid vyučoval a slovem i příkladem

k bohabojnému životu vedl. — Potom jsa vychovatelem hraběcí rodiny Gondy s bolestí pozoroval, jaká za jeho času mezi lidem venkovským panuje nevědomost ve věcech sv. náboženství, jak mnozí brodí se v hříších a hynou v nepravostech; proto nejen sám lid při každé příležitosti horlivě vyučoval, nýbrž přispěním svého příznivce hraběte Gondy zařídil *kongregaci misionářů* totiž společnost kněží, kteří pro zanedbaný lid sv. misie odbývali. Společnost tuto pod jménem kněží *Lazaristů* papež Urban VIII. potvrdil. — Působení duchovních těchto zehnilo nebe. Množství hříšníků se dalo na pokání a mnoho bludařů navrátilo se v lůno církve katolické. — Sv. Vincenc vysílal tyto duchovní bratry také za blahověsty či misionáře do Tunisu, do Algiru, Irska, Škotska a jiných zemí.

Missie jsou dvojího druhu. a) Vyslání kazatelů křesťanských, aby se rozšířila víra křesťanská mezi pohany. Jsou tak staré jako křesťanství; neboť již apoštolové byli první misionáři. Jakmile císařové římsí na víru se obrátili, podporovali posly náboženské; tak i později mocnářové jiných zemí. Každý národ má své věrověsty. Zvláště pak snažili se někteří řádové, aby víru křesťanskou rozšířili, jako benediktini, františkáni, jesuité a lazaristé. Papež Řehoř XVI. založil r. 1622 zvláštní spolek duchovních k rozšíření víry a k témuž cíli papež Urban VIII. zvláštní seminář, kde se duchovní cizím řečem a všemu vyučují, co při obrácení vzdálených národů jim třeba. Ústavy ty slovou propaganda, která o všechny misie pečuje a k tomu cíli svět nekřesťanský na pět okresů rozdělila, kam věrověsty vysílá, aneb kde je podporuje. — b) Misie slovou též kajicné pobožnosti u katolíků, které v té neb oné osadě k obnovení jejímu u víře a mravech řídí cizí kněží, zvláště řeholníci, jesuité, ligoriané, lazaristé, kapucíni a jiní. Misie trvají 8—14 dní, záležejíce z kolikadenních kázání, z cvičení, zpovědi, přijímání. Poslední koncil pražský (r. 1860) důtklivě na jich uvádění doléhá. Než čítati je sluší k lékům drastickým, jichž jen po skrovnu užívati se má, aby se cílem neminuly a snad opáčný účinek neměly.

Sv. Ignac z Loj. byl v mladých letech vojínem; však byv ve válce raněn, četl na loži životy svatých, což mysl jeho zcela od světa odvrátilo, takže si předsevzal, činiti pokání a život svůj na službu boží vydati. Po mnohých nesnázích založil řád pod jménem tovaryšstvo Ježíšovo, kteréž papež Pavel III. r. 1540 potvrdil. Hlavním účelem řádu bylo vyučovati mládež a bližní svých vésti

k spasení — vše ke cti a chvále boží. Sv. Ignac stav se generálem řádu, rozesýlal své tovaryše co misionáře po veškerém světě a založil v Římě a jinde mnoho dobročinných ústavů; skonal r. 1556. Řád jezuitský brzo v mnohých jiných zemích se rozšířil, také v Čechách a na Moravě měl své domy. Není a nebylo mimo jesuity druhé společnosti, jež nad myslmi lidskými větší moc provozovala. Nebo kdežto až do jejich vzniku protestantství v mnohých zemích se rozšířilo, zastaven jest od oné chvíle jeho postup, ano jesuité je z mnohých krajin na čisto vytiskli a v jiných světa dílech přehojný počet věřících církvi získali a po dvě stě let téměř myšlénkám lidským dráhu a míru vykazovali.

Sv. František Xav., člen tovaryšstva Ježíšova, právem se nazývá množitelem království božího na zemi; neboť přes sto tisíc mil pěšky konal, sv. evangelium v dalekých končinách hlásal a vlastní rukou přes 200.000 pohanů v Indii pokřtil, proto také apoštolem Indiánů slove. On sám říkával: Největší a nejčistší radost jest ta, již Bůh popřívá těm, kteří neumělých pro něho vzdělávají. Zemřel roku 1552. Památka jeho v církvi koná se 3. prosince.

Sv. Josef Kalasanc, syn bohatých a šlechtných rodičů, jsa vysoce nadán, prospíval již co jinoch ve vědách a všelikých ctnostech. Byl za doktora práv povýšen, však po těžké nemoci do stavu duchovního vstoupil. Stav se knězem, rozdal své otcovské jmění a vydal se do Říma, kde velmi tuhý a nábožný život vedl. Ve dne chodíval k chudým a nemocným, navštěvoval vězně a všude jak mohl pomáhal; času pak nočního chrámy navštěvoval, modlil se a o věcech božských rozjímal. Věda, že se pro vychování a vzdělání chudých dětí málo děje, že v nevědomosti odrůstají a tak z nich povaleči a zločinci se stávají: uznal, že se tomu zabrániti nedá, leč kdyby se takové dítky zdarma vyučovaly. Zřídil tedy školy, jež nazval nábožné, kde dítky se svými společníky vyučoval a vychovával. Blahodárné ovoce škol nezůstalo skryto, a zjednalo jim mnoho příznivců, tak že papež Řehoř XV. r. 1621 řád pobožných škol potvrdil, kterýž se brzo v jiných krajinách rozšířil a všudy s prospěchem a požehnáním na mládež působil. Sv. Josef, první general řádu piaristického, pracovav po 52 let co šlechtný přítel mládeže na školách pobožných, zemřel zbožně jak žil l. 1648 v 92. roce věku svého. Pam. 27. srpna.

Mimo jesuity a piaristy zabývají se vyučováním mládeže také *jiné společnosti a řady*, z nichž se tuto ještě některé připomínají.

Kongregace neb společnost tak zvaných *doktrinářů*, jejížto

zakladatelem byl jistý kněz francouzský *Cesar Bus*. Vzdav se vojenské služby, Bus stal se knězem, žil velmi nábožně a zvláště mládež v sv. náboženství horlivě vyučoval. Založil kongregaci neb společnost kněží, jejichž povolání jest učiti chudou mládež. Zemřel roku 1607.

Bratři křesťanských škol, spolek založený r. 1679 v Remeši od abbé de la Salle k bezplatnému vyučování chudých dětí a potvrzený od papeže Benedikta XIII. r. 1725. Spolek školních bratří rozšířen jest v mnohých krajinách.

Školní sestry vesměs. Křesťanské matky se povždy staraly, aby dívky jejich po úmyslu církve svaté byly dobře vychovány a v svatém náboženství cvičeny. Také duchovní ženské řády měly ode dávna ne nepatrný vliv na vzdělání mládeže ženské, ježto mnozí křesťanští rodičové svěřovali jim své dcery na vychování. — Však zvláštní ústavy vyučovací pro dívky počaly teprv v 17. věku, kde se počaly zakládati společnosti a řády ženské, jejichž hlavním účelem jest vyučovati a vychovávati mládež ve smyslu církve katolické. Z těch jsou nejhlavnější:

a) *Řád Uršulinek*, kterýž založila sv. Anděla Merici z Brescie, potvrzen od papeže Pavla III. r. 1544. Zřízení jeho zakládá se na pravidle sv. Augustina, se čtvrtým slibem cvičiti mladé dívky zvláště ve věcech sv. náboženství. Řád ten v mnohých katolických zemích, také u nás v Čechách a na Moravě, se rozšířil.

b) *Ústav andělských, vlastně anglických panen*, kterýž na počátku 17. století založila jistá šlechtná Angličanka, Maria Warrdova a papež Klement XI. po smrti její r. 1730 znova potvrdil. Ústavy jejich nejsou vlastně řehole, ježto panny anglické toliko jednoduché sliby skládají a podle libosti mohou vystoupiti.

Sestry sv. kříže čili křížové sestry, jedna z nejuovějších řeholí, vlastně kongregací, jejíž ustanovením jest, působiti v rozmanitých odvětvích činného lidumilnosti na základě křesťanské lásky, jakož vyučovati mládež ve školách, ošetřovati nemocné atd. Mají tedy podobný směr jako *milosrdné sestry Boromejské*, od kterých však oděvem a zřízením se liší. Založil tu kongregaci r. 1844 Švýcar Theod. Florentini, kněz řádu kapucínského a potvrdil Pius IX. Skládají sliby jednoduché a mají své ústavy v mnohých krajinách katolických, také v Čechách.

Kongregace chudých školních sester de notre Dame, jejíž původcové jsou biskup Řezenský † *Wittman* a dvorní kaplan a zpovědník rakouské císařovny Karoliny, *Job*. Jsou rozšířeny v Ně-

mecku; také u nás své domy a školy mají. Kromě těchto jmenovaných jsou ještě mnohé jiné kongregace a řády školních sester, zvláště ve Francii. — Však i světské panny ve školách vyučují.

Nejvyšší umělost. Opat *Arsenius* přebýval dříve u cís. dvora a získal si velikou slávu daleko široko skrze svou učenost; teď ale bydlil v chudobné chatrči, oděn hrubou tkaninou, jsa spokojen se sprostou stravou. Jednoho dne navštívil jej pocestný. *Arsenius* právě seděl vedle jednoho egyptského rolníka, jemuž dával důležité otázky o životě duševním a nedávaje se příchozím vytrhovati, pozorně ho poslouchal. S úžasnutím a nevrle zvolal cizí pán: „Jakž pak může *Arsenius*, tak veliký učenec, bývalý učitel císařských princů, choditi do školy k sprostému a nevědomému sedlákovi?“ *Arsenius* však pravil: „Musím vyznati, že jsem byl dosti zběhlý v učenosti a všech vědomostech pro tento svět; avšak mohu se ještě mnohemu naučiti od tohoto neučeného, však zkušeného rolníka v první všech vědomostí, totiž v poznání toho, co slouží k naší spáse a vede k životu věčnému.“

Nová stvůra. Jistý šlechtic zdědil po bohatém příbuzném veliké panství s vesnicí. Byla to krajina bahnitá, neúrodná, pustá. Nový toho vlastník dal kaluže a bahna zasypati, vodu odvesti a pak všelikých stromů a rostlin tam nasázeti kázal, tak že v utěšenou zahradu a libostinný háj, který až k vesnici dosahoval, se proměnila. — Po několika letech navštívil ho učitel mladosti jeho, a šlechtic vypravoval jemu, kterak mokrou, shnilou krajinu vysušil a změnil v zahradu krásnou. Staříčkový učitel s radostí na všecko patřil a celé to dílo schvaloval. Vlastník mu dále jevil, že mnohem více ještě postaví a všelicos nového a pěkného zavede a jakou mu radost ta nová stvůra působí. Na to pravil starý učitel: „Radost jsi právem sobě zasloužil, proměniv citem vznešeným pustiny mrtvé v živost utěšenou. Však ale tvé stvůře ještě něco chybí.“ „I co by to bylo?“ ptal se šlechtic. „Nevíš-li,“ pravil zletilý učitel, „že dokonav Hospodin zahradu rajskou, člověka v ní postavil?“ Šlechtic umlkl a skryl slova ta v srdci. A když v příští jaro staříčkový učitel schovance svého opět zde navštívil, vedl ho tento až ku konci zahrady. A hle, tam stály dvě přívětivé budovy. — Tu usmíval se kmet a tiskna ruku průvodci svému, řekl: „Věděl jsem, že srdce tvé porozumí slovu mému. Teď korunuje láska stvůru tvou.“ — Jedno pak ze stavení těch byl dům sirotčí a druhý škola.

Učence Napoleonova. Když arcibiskup z B. prodléval za příčinou choroby své v lázních Savojských, povoláno ho k ne-

mocné, mladé to paní na smrtelném loži, dceři proslulého druhdy generala z časů císaře Napoleona. Rozmlouvajíc s prelatem jevila nemocná tak krásné zásady náboženské, že arcibiskup až k slzám pohnut, tázal se jí, kdo jí ty zásady vštípil? „Pane“, odpověděla tato, „po Bohu děkuji za to císaři Napoleonovi. Já byla s rodiči na ostrově sv. Heleny. Jednoho dne, — bylo mi tehdáž deset let, — pravil císař ke mně: „Mé dítě, ty jsi hezké, a v několika letech čeká na tebe ve světě mnohé nebezpečnosti, ježto sotva znikneš, nebudeš-li chráněno, ozbrojeno náboženstvím. Ale kdo tě bude v něm vyučovati? Otec tvůj nemá víry, matka tvá tím méně. Uváži se sám v povinnost, která přináleží rodičům. Přijď zejtra ke mně, já tě počnu vyučovati.“ I chodila jsem po dvě léta několikráte za týden k císaři s katechismem pod páždí. Já čítala v něm, a on mně vysvětloval všecko. Po čase, když mi bylo asi dvanácte neb třinácte let, pravil císař ke mně: „Mé dítě, nyní myslím, žes dostatečně vycvičeno. Musíš na to nyní opravdově mysliti, abys přistoupilo ku sv. přijímání. Postarám se o to, aby přišel z Francie kněz, kterýž tebe k tomuto slavnému dni připraví, a mne k smrti.“ A císař dostál slovu. Já přistoupila ponejprv a císař naposled k sv. přijímání.

Obrazy.

Osvěcuj.

Synu, čiň co slunce čini,
nad zemí když putuje;
trojit ono dobrodiní
světu proukazuje.

Ono svým paprskem denním
světlo síje, zahřívá;
a svým blahým působením
všecky tvory blaživá.

Ty pak světlem své moudrosti
osvěcuj v temnostech lid,
rozpaluj mu srdce k ctnosti,
blaž, jak možno, jeho cit.

Pravdě uč!

Synu, jak se často v světě
převrácené věci dějí!
Mnozí touží po osvětě,
osvítit však neumějí!

Kdo jen hanlivými slovy
k osvětě svůj národ budí,
pođobá se šilencovi,
rukama jenž temnost puđí.

Chceš-li temnost rozptýliti,
učiň den, noc zajde sama;
bludy chceš-li zapuđiti,
pravdě uč, jenž není známa.

Jablonský.

Svíce na svícnu. (Mat. 5.)

Učenici moji, vyť jste světlem světa,
jež paprsky pravdy na vše strany metá,
metati má lidem všechněch končin k blahu,
osvěcujíc, ukazujíc jistou drahu.

I kde je kdo, jenž chtě v domě světlo mítí,
svíci si zanítí
a rozžatou svíci tuto staví pode kbelec tmavý?
Ne pod kbelec, leč na svícen staví svíci
člověk ve svém domě světlo mítí žádající.

I já chci v mém domě, v šírém světě,
v každém srdci mítí pravdy světlo,
aby nebeské té na osvětě
blahem lásky blaho lidstva květlo.

A tu pravdu blahoploдную, pravdu svoji,
dal jsem poznati vám, učenici moji!
Touto pravdou, již ode mne znáte,
světlem světa po věk býti máte.

A to světlo zanícené láskou mojí
na oslavu Otci, lidem ku pokoji,
na vysoký svícen stavím,
by je, ano jasně, krásně svítí,
všudy v šíři, v dáli bylo zřítí.

Vám pak velím to a pravím:
Tak svět vaše světlo před tváří všech lidí,
nechať vaše skutky dobré všickni vidí,
a vidouce na vás pravdy obraz pravý
v celém jejím půvabu a kráse,
nechať přilnou ku pravdě a spáse,
nebeského Otce skutky svými slaví.

V. Štulc.

Příklady k 2. duch. skutků mil.: Pochybujícím raditi.

a) Biblické: *Noe* po 120 let lid bezbožný napomínal. Podobně *Lot* obyvatele Sodomy a Gomorhy. I. *Mojž.*

Dobrou radu dal *anděl Lotovi*, aby s celou rodinou ze Sodomy vyšel, by se všemi obyvateli nezahynul. I. *Mojž.*

Josef eg. dobře poradil *Putifarovi*, kterak by lid v příštích sedmi neúrodných letech hladu uchránil. I. *Mojž.* 41.

Mojžiš napomínal *Faraona*, aby lid israelský propustil. II. *Mojž.* 7.

Tobiáš radil synu svému, aby hříchu se varoval a dobře činil. *Tob.* 4, 19. 20.

Daniel radil *Nabuchodonozorovi*, aby hříchy své almužnami vykoupil; že pak *Nabuchodonozor* neuposlechl, bídne zahynul. *Dan.* 4.

Sv. Jan křt. radil lidu na poušti, co činiti mají, aby se k přijetí *Mesiáše* hodně připravili. *Luk.* 3, 9—15.

Pán Ježíš řekl mládenci, tažícímu se co činiti má, aby dosáhl života věčného: „Chceš-li vjíti do života, ostříhej přikázání.“

Pak radil mu: „Chceš-li býti dokonalým, jdi, prodej vše co máš, rozdej chudým a následuj mne.“ *Mat.* 19.

Petr káže zástupům dal jim radu: Čiňte pokání a jeden každý z vás pokřti se ve jmenu Ježíše Krista na odpuštění hříchů. *Sk. ap.* 2.

Sv. Pavel radil strážnému žaláře, jenž se ho tázal, co činiti má, aby byl spasen: Věř v Pána Ježíše a budeš spasen. *Sk. ap.* 16, 38.

b) Jiné příklady: *Nejlepší rada.* *Sv. Řehoř divotvorce* byl v mladých letech svých na rozpacích, má-li se oddati právnictví či libomudrctví; i obrátil se k slovutnému Origenovi, kterýž mu dal následující radu: „Oddej se zcela učení Kristově!“ *Řehoř* uposlechnul a stal se velikým svatým. I ty milý křesťane, máš snad dosti příležitosti, abys pochybujícím radil. Nezanedbávej skutku toho vykonati; neboť můžeš pochybujícím více prospěti moudrostí, než jiný penězi a statkem.

Sv. Františka Římská, nahlízejíc marnost světa, chtěla vstoupiti do kláštera; však dobří rodiče jí radili, aby se za šlechtěného muže provdala, což z poslušnosti k nim také učinila. — Vůbec v důležitých věcech mají dítky radu bráti se svými rodiči a jich co moudrých a zkušených poslechnouti. (*Přísl.* 4, 1 + 6, 20.)

Sv. Klára, narozena z rodičů bohatých a vysoce vážených, vstoupivši do kláštera v krátce vynikala pobožností a moudrostí tak, že se jí všecky sestry divily a lidé z města přicházeli, aby si u ní rady vyprosili a do její modlitby se poroučeli. Duše její byla tak čistá a jasná (l. clara), že hned uhodla každému, kdo se s ní radíval, co by činiti měl. — Jednou přišla k ní bývalá přítelkyně, která se byla provdala za muže, který ji velice sužoval. *Klára* ji těšila a dala jí takovou radu, že v těch okolnostech může býti spokojenou. Především aby se chovala tiše a trpělivě a modlila se za něj; snad že to ho změní. Potom aby pečlivě vychovávala dítky své; nebo zřídka odolá muž pohledu na věrnou choť a ctnostné dítky. Žena následovala tuto radu a manžel se obrátil. *Sv. Klára* dobře jí poradila. — Jedna vzácná paní měla dvě dcery odporných povah i chtěla obě dostati do kláštera; ale jedna z nich byla světačka. *Sv. Klára* pravila, že se u této pokusí; možná, že prý příklad na ni působiti bude a modlitba sester. Bude-li pak chtít zůstat, ať zůstane; nebude-li míti chuti, aby si ji matka zase vzala. Však tu nábožnou aby nedávala do kláštera; nebo právě ve světě potřebí jest žen zbožných, ježto by světu ukázaly,

že člověk může v každém stavu křesťansky živ býti a které dívky své v bázni boží vychovati mohou. — Obě děvčata trvaly nějaký čas v klášteře a potom byly matce odevzdány, jedna polepšená a druhá zdokonalená a z obou staly se křesťanské vzorné manželky. Ano sám sv. František, její učitel a mistr, byl o nadpřirozené moudrosti sv. Kláry tak velice přesvědčen, že kdykoli byl ve svém svědomí velice stísněn, k ní brával své útočiště. — Chceš-li ty křesťane, v důležitých věcech se poradit, zvláště ohledem spasení své duše, tož se neptej u světáků, nýbrž u osob pobožných a ctnostných; neboť chytrost světa je před Bohem pošetilostí a pravá moudrost je prostota dobrého křesťana.

Sv. Anselm, biskup Kantuarský, jsa prvé klášterníkem, byl hned v mladém věku za převora pak i za opata zvolen. V tom úřadě vyznamenal se velikou horlivostí. Zvláště mnoho na to práce vynakládal, aby jinochy na dobrou cestu přivedl, věda, že u mladých nejvíce možno působiti. — O něm šla daleko široko pověst, že má dar rady nejmoudřejší; proto přicházeli k němu mnozí ústně i písemně na radu, tak že často nestačil, aby všem vyhověti mohl. Usnul v Pánu r. 1109.

Sv. opat Pambo spojoval s hlubokou pokorou a vroucí pobožností zvláštní moudrost a bystrost rozumu a proto stal se rádcem všech poustevníků. Když byl jednoho dne tázán, kde se má kořen čili základ dokonalosti hledati? odpověděl: „Provozuj milosrdenství bližnímu a Bůh bude i tobě milosrdným.“ — Když mu byl jeden poustevník žaloval, že v srdci svém nemá spokojenosti; ač se vroucně modlí za spokojenost mysli i srdce, že všecko nic neprospívá; řekl mu sv. Pambo: „Synu můj, nebudiž proto malomyslným! tento tvůj vnitřní nepokoj jest pro tebe na světě malý očistec, děkuj Bohu za tento křížek, nebo tím snáze na věčnosti pokoje dojdeš.“ —

Neomrzely rádc. Opat *Jan* byl neunavný a nevystížitelný v udílení rady pochybujícím. Mezi jinými přicházel k němu také starý bratr poustevník, jenž mnohými pochybnostmi soužen, hledával rady u něho. Než paměť jeho byla tak slabá, že co dnes slyšel, zejtra zapomenul a proto opět a opět své pochybnosti přednášel. Jedenkrát když starý bratr dlouho nepřicházel, navštívil ho sám opat a tázal se po příčině. Stařeček odpověděl: „Bojím se, abych vám nebyl obtížným.“ Opat *Jan* chtěje mu dáti na srozuměnou, že křesťanská láska jest nezměnná a nevyvažitelná, pravil: „Bratře, rozsviř lampu svou.“ Bratr uposlechl. „Od této

lampy rozžehnu druhou.“ I to se stalo. — Pak tázal se opat. „Zda-li pak světlo první lampy utrpělo jaké ujmy, že se druhá od něho rozžala?“ „Toho nepozoruju,“ odtušil kmet. „Věz tedy,“ doložil Jan, „kdyby všickni bratří ze scytické pouště u mne se sešli, aby se mnou se radili, zajisté bych sdělením své rady ničeho nepozbyl, ježto ji vážím ze srdce Kristova. Přijďte jen, bratře, kdykoli myslíte, že mé rady vám třeba a nebojte se, že byste mohl kdy mně obtížným se státi.“

Když sv. *František Sal.* r. 1619 byl v Paříži, přišed k němu jistý boháč tázal se ho, zdali při svém bohatství může doufati spasení? Sv. František skoumal, odkud ta bázeň pochází, zdali snad má nespravedlivě nabyté jmění? „Nikoli“, pravil boháč, „moji předkové byli bohatí ale poctiví lidé a co jsem po nich zdělil, jen vlastním přičiněním jsem rozmnožil. Bůh mne uchovej, abych po cizím statku kdy ruku vztáhl. Svědomí mé v tom ohledu je čisté.“ „Snad ale“, podotkl sv. prelát, „bohatství svého náležitě neužíváte?“ „Žiju podle stavu svého“, odvětil bohatec, „však bojím se, že nečiním dost pro chudé.“ „Máte děti?“ ptal se dále sv. biskup. „Mám,“ řekl boháč, „a všechny dobře zaopatřené.“ „Nevím věru,“ dí na to sv. František, „odkud taková úzkostlivost. Vyť jste první, co si mně na přílišné bohatství stýskáte; však přemnozí hořekují, že ho dosti nemají.“ Pak onoho ctného muže poučil o dobročinnosti, a poradil mu, co má jako boháč činiti, aby spasení došel, aby totiž činil dobře a bohatl v dobrých skutcích. (v. I. *Tim.* 6, 17—19).

Císař Otto a sv. Nilus. Mladý císař Otto III. jsa ve Vlaších, putoval na horu Galgano do kostela zasvěceného jmenu sv. Michala. Nedaleko odtud měl sv. Nilus pověstný klášter. Císař umínil si navštívit zbožného kmeta. Přišed do kláštera, Otto netušenou uctivostí pojat jest k němu; i chtěl mu to na jevo dáti darem nějakým císařským. „Žádej“, tak vyzval jinoch kmeta, „žádej ode mne, cožkoli ti libo a dám tobě!“ Než sv. Nil položiv ruku na prsa císaři, řekl: „Já pro sebe nemám oč státi. Čeho si žádám, jest spasení duše tvé. Buďsi císařem, ale pomni, že zemřeš jako ten žebrák a pak budeš muset počet vydati z vladařství svého.“ Slova ta sv. kmeta padla na srdce jinochovo, tak že se rozplakal a sňav s hlavy korunu, poklekl, žádaje služebníka Páně o požehnání. Týž Otto vyhlásiv sv. Štěpána za krále v Uhřích, † 1002.

Jindřich II., král francouzský, nebyl poslušen dobré rady, kterou mu dala královna, jeho manželka, aby totiž stav se včerej-

šího dne vítězem v šermování, na tom přestal a druhého dne se v tu nebezpečnou kratochvíl nevydával. Však král dychtiv opět-
ného vítězství a nové slávy, šermoval opět a byv do hlavy smrtelně
raněn, jedenáctý den skončil r. 1559. —

Osudná rada. Eutropius, miláček císaře Arkadia, člověk
daremný, jenž úřady a důstojnosti prodával, radil císaři, aby svo-
bodu chrámovní, tak zvané právo asilu, zrušil a vydal rozkaz, aby
ti, kteří se provinili a v chrámu útočiště hledali, byli násilím
vydáni a trestáni. Tato zlá rada svalila se na hlavu jeho. Upadnuv
v císařskou nemilost, utekl se Eutropius do chrámu, aby hrdla
svého ubájl; ale byl z chrámu vyveden a hned na to stát.

Rada buď laskavá.

Rada tvá ať kvapná není,
hleď pak, ať ji vždy koření
pravá k bližním srdečnost,
upřímnost a útrpnost:

ať se bližní lehce doví,
že jen láska z tebe mluví,
ne pak marná chlubitost,
pouze zisku dychtivost.

Muza mor.

Příklady k 3. duch. skutku mil.: Hřešících trestati.

a) Biblické: *Mojžíš* káral Faraona a jmenem Hospodina
mu hrozil, aby lid israelský propustil. II. *Mjž.* 11. Týž Arona
káral, že lidu israelskému povolil zlaté tele slíti, jemuž se klaněli.
II. *Mjž.* 32.

Samuel káral Heliho soudce, že prostopášným synům příliš
povoloval. I. *Král.* Podobně oznámil Saulovi, že jest zavržen od
Hospodina. I. *Král.* 15.

Prorok *Nathan* káral Davida pro hřích cizoložství a vraždy.
II. *Král.* 12.

Proroci, zvláště Eliáš, Isaiáš, Jeremiáš a Daniel kárali krále
i lid israelský pro jejich bezbožnost.

Sv. *Jan křt.* káral Herodesa krále pro hřích cizoložství.
Mat. 14.

Pán Ježíš káral často fariseův, zákonníkův a nejvyšších kněží
pro jejich nevěru a mnohé nepravosti.

Lotr na pravici káral soudruha svého na levici, že rouhá
se Pánu Ježíši. *Luk.* 23.

Sv. *Petr* potrestal Ananiáše a Safiru pro jejich lež. *Sk. ap.* 5.

Sv. *Pavel* káral čaroděje Elimu, a sv. Štěpán Židy pro jejich
zatvrzelost. *Sk. ap.* 7 + 19.

b) Jiné příklady: Sv. *Ambrož* byl přísný, neohrožený katecheta hříšníkův i vznešených. Císař Theodosiás návodem svého kancléře Rufína odsoudil v čas zbourání lidu v Tesalonice r. 390 i mnoho nevinných k smrti. Slyše sv. biskup Ambrož, že císař chce přijíti do chrámu, vyšel mu vstříc a zapověděl mu vkročiti do svatyně boží, ač činil pokání.

Smělá odpověď. Císař *Valens* vypravil vůdce svého vojenského *Trajana*, katolíka, s četným válečným lidem proti Gothům. Zatím Trajan v bitvě byv poražen, s velikou ztrátou domů se navrátiti byl přinucen. Kteréhož uzřev Valens, trpké výčitky jemu činil, i z bázlivosti a neopatrnosti jej vinil, jemuž ale Trajan směle a pravdivě odpověděl: „Ne já, o císaři, jsem poražen, nýbrž ty sám jsi vítězství ztratil, protože podporuje Ariany, proti Bohu bojovati neoblevuješ a tak se pomocí božské nehodna činíš.“

Sv. *Stanislav*, biskup krakovský a mučieník pro pravdu, stal se obětí lásky k bližnímu a své povinnosti — bratrského kárání. — Aby nešťastného krále Boleslava II. od záhuby zachoval a věřící před jeho pohoršlivým příkladem uchránil, otevřel ústa svá, varoval krále vlného a cizoložného, a když napomenutí neprospělo, chopil se trestu, z církve ho vyobcoval. To sice nic neprospělo, ano bohaprázdný král, ukrutný Boleslav, kypě zlostí, vtrhl do chrámu, vytasil meč a sv. biskupu u oltáře klečícímu hlavu rozťal. (r. 1079.) Však památka sv. mučieníka pro pravdu jest nesmrtelná a Bůh mu dal věčnou slávu odměnou.

Sv. *Jan Nep.* znamená, že lenivý král Václav oddává se rozpustilému životu a že i ukrutenství páše; — neboť dal kuchaře svého za živa páliť, proto že mu jednu krmí dosti chutně nepřipravil: pln sv. horlivosti vešel k němu a s neohroženou zmužilostí předstíral mu život pohoršlivý, vyhrožoval mu trestem božím a uctivě napomínal jej, aby Boha hněvati přestal. Náruživý král místo polepšení stal se ještě ukrutnějším a pronásledoval sv. muže tak dlouho, až ho konečně do Vltavy hoditi kázal.

Sv. *Jan Zl.* je nám výborným příkladem bratrského napomínání a kárání; neboť veliký počet hříšníkův obrátil nejen božím slovem, nýbrž i příkladem svým. Proto také všech křesťanů napomíná, aby útrpnosti a lásky hřešícím neodpírali, an píše: „Židům jest řečeno: Nepomineš soumara bližního svého, když uhlídáš, že bloudí neb že padl na cestě, nepohrdneš jím, ale pozdvihneš ho.“ — „Co z toho následuje pro nás?“ táže se sv. učitel. A on sám odpovídá: „Když Židé povinni jsou šetřiti bloudícího soumara

svého bližního: zdaž budeme my dušemi bratří svých krví Kristovou vykoupených pohrdati, když tito pobloudí? Když židé hovada ošetřovati a pozdvihovati musejí: neposkytneme my člověku, křesťanu tolik pečlivosti, abychom jej, když klesnul, pozdvihli a ze hříchu vysvobodili? — Ale bohužel! Tu vidíme člověka, že má krátké šaty a jiného, že je má zamazané, a upozorňujeme jej na ty a podobné chyby: vidíme-li ale někoho zohyžděného škvrcami duchovními, an prostopášný, hříšný život vede, — pomíjíme jej a necháváme zahynouti.“ — Však ale napomínáme-li a káráme-li pokleslého bratra, třebať, aby se to dělo pravým způsobem, abychom, jak dí týž *sv. Jan Zl.*, „chtíce kleslého pozdvihnouti a vytáhnouti, ještě k většímu pádu ho nepřivodili.“

S podobnou horlivostí a láskou snažil se také *sv. František Sal.* hřešících napomínati a kárati a jak laskavě si v tom počíнал, máme nejeden příklad. — Jsa biskupem v Genevě, měl kněze, kterýž prohřešiv se několikráte těžce, posléze dán jest do vazby. Ubohý žádal si snažně dosíci slyšení u svého biskupa, koje se nadějí, že dobrotivý a milosrdný vrchní pastýř obměkčí se skroušeností jeho. Sv. biskup dozvědév se o tom, zašel k němu sám do žaláře. Nešťastný kněz, jedva byl zočil muže božího, padnul na kolena, s mnohým žádaje pláčem, aby se mu jakékoliv sebe přísnější pokání uložilo, že hotov jest podrobiti se všemu, jelikož bolest nad hříchy více ho svírá, než pokání sebe těžší. Sv. František rozplakav se pohnutím, obejmul vězně s něžnou srdečností a pravil: „Jděte, bratře, jděte v pokoji a již více nehřešte. Vidím, že hříchu svého litujete upřímně. Vy jste pohoršení způsobil Církvi, avšak jí bohdá budete k okrase!“ To se i vyplnilo. Dotčený kněz dostal se opět do správy duchovní a tak věrně sloužil Bohu i lidem, že všickni chválili Boha. — Náš sv. biskup ale, když se mu vytýkalo, že jest příliš dobrotivým, odvětil: „Lépe jest dobrotou a tichostí přivoditi k pokání, než přísností nadělati pokrytcův.“ Sv. Frant. S. † r. 1622, pam. 29. ledna.

Jindy pravil týž sv. biskup *František* o bratrském kárání v *podobnosti*: „Nic není odpornějšího než zelená slupina ořechová; však není také nic sladšího a žaludku vítanějšího jako táže odporná slupina, když se zavařila v cukru. Tak se to má s bratrským napomínáním, které samo v sobě jest odporné, ale plamenem lásky připravené a mírností okořeněné, libezným a prospěšným se stává.“

Sv. František Borgiaš dozvědév se, že některý člen tovaryšstva Ježíšova, jehož po sedm let byl představeným, v něčem se

provinil, laskavě k němu promlouval takto: „Prosím Boha, aby vám, bratře, odpustil. Kéž by se mi dostalo té radosti, abych viděl a se přesvědčil, že bohumile, svatě obcujete. — Milý bratře, jak jste co takového mohl říci? jak to a to učiniti?“ — Takovými laskavými slovy obyčejně docílil polepšení.

Zlému dvojnásob. Jistý mladý poustevník pravil k starému: „Slyším-li o někom co zlého, nemohu se nikterak odhodlati, abych jej do své celi připustil; za to rád přijímám toho, o kom vím, že je zbožný.“ Však poustevník starý dal mu toto napomenutí: „Chceš-li komu co dobrého učiniti, učiň dobrému jednou, zlému pak dvojnásob, ježto jest nemocen a onoho slabší.“ —

Opatrné pokárání. Král anglický *Jakub* měl v obyčeji, že mezi kázáním rozmlouval v kostele s dvořany svými. *Kazatel* dvorský, který to byl už i několikráte s nevolí pozoroval, umínil sobě, že krále zahanbí, pokárá. Když král v nejbližší potom neděli zase mezi kázáním šeptal, kazatel se najednou zastavil a hleděl napnutým zrakem k místu, kde král seděl. Celé shromáždění tomu porozumělo, všickni schvalovali v srdci skutek kazatelův. Král však mrze se, povolal po kázání opovážlivého kazatele k sobě a tázal se ho, proč se byl v kázání zastavil a na něho zrak upíral? „Stalo se to z uctivosti k vám, králi milostivý!“ odpověděl kazatel; „nebo když král mluví, má poddaný mlčeti.“ Odpověď tato líbila se králi, ačkoliv se dovtípil, co by měla znamenati.

V nebezpečství. Jistý *chlapec* usnul tak blízko na pokraji studnice, že kdyby se byl hnul, snadno tam mohl spadnouti. *Starček* tudy jdoucí vida chlapce, zděsil se, přistoupil blíže a uchopiv chlapce za ruku, ze sna probudil ho. Chlapec sotva že procitnul, starci lál, že ho z líbého spánku vytrhl. „Nerozumný hochu,“ pravil kmet, „tedy sladký spánek je ti milejší nežli život? Patř jen, jakému si ušel nebezpečství!“ Zpozorovav to chlapec, zastyděl se a prosil dobrého kmeta za odpuštění.

Káral příkladem. Slovnítný general *baron* z *Geramb* přebýval dříve, než do kláštera Trappistů vstoupil, v Lyonu. Tu se přihodilo, že se jedenkrát v lidnaté ulici potkal s knězem, nesoucím velebnou svátost k nemocnému. Sotva že baron uzřel kněze, ihned padl na kolena a klaněl se nejsvětější svátosti. Když kněz zacházel, spozoroval, že chlapci nebesa nesoucí se hádali a postrkovali; pročež přistoupil pokorně, z jedné strany uchopil se nebes a kráčel uctivě s knězem k nemocnému i nazpět k úžasu a na příklad celému zástupu lidu.

O b r a z y.

Buďme právi!

Geniem se nyní každý klade,
kdo se vzpírat proti pravdě umí,
ač mu jenom prázeň pouhá šumí
v myslí tupé, v hlavě holobradé.

Dárce-li zvou toho, jenžto krade?
stavičem-li, jenž hrad klade v rумы?
Zahradníkem-li jest, který tlumí
nešetrně hřádky milosadé?

Stydím se již lísavé té řeči!
Není-liž to hanba pro člověka,
před modlou když marnou nice klečí?
Buďme právi! nazývejme zbrojcem
toho, jenžto proti pravdě štéká;
a kdo pravdu vraždí, zvi se zbrojcem.

Sušil.

Částka kněžské tíže.

„Jsi ty prorok? kde máš pomazání?
Zjevil se ti věčný Hospodin,
že smíš takto lidi trestat z vin —
a svět celý volat ku pokání?“

Proč se vdíráš do posvátných bání?
Zda-li pro té kázně pyšný čin
nezasloužíš býti smrti syn?
Aneb dokaž svého povolání!“ —

Nezjevil se mně Bůh v šeptu za snu,
nezjevil se ve dne v zjevném hlasnu;
a sám v pravdě nad svým činem žasnu.
Avšak úst mně zlost tvá nezavíže,
beruť na se částku kněžské tíže:
zdaliž proto zasluhuju kříže? —

Sušil.

Příklady k 4. duch. skutku mil.: Zarmoucené těšiti.

Biblické. *Josef eg.* potěšil číšníka Faraonova v žaláři.
I. *Mojž.* 40.

Týž potěšil bratří své pro křivdu, kterouž mu byli učinili.
I. *Mojž.* 45.

Job když všecken statek i dítky ztratil, těšil sebe i ženu svou řka: Bůh dal, Bůh vzal, buďiž jmeno. Páně pochváleno!
A v nemoci své pravil: „Když jsme dobré věci z ruky boží přijímali, proč ne také zlé?“ *Job.* Také přátelé jeho přišli, aby ho potěšili. *Job.*

Tobiáš těšil manželku svou pro opozděný příchod syna. — Chodil *Tobiáš* v zajetí assyrském po všem příbuzenství svém a těšil je. *Tob.* 1, 19.

Pán Ježíš těšil všecky zarmoucené řka: „Pojďte ke mně všickni, kteří pracujete a obtíženi jste a já vás občerstvím.“ Mnohým setřel slzy s líc, když nemocné uzdravoval, mrtvé křísil a všem dobře činil. „Neplačíte,“ pravil útrpně k zarmoucené vdově v Naim a vzkřísil jí mrtvého syna. *Luk.* 7. — Plakal u hrobu Lazarova a vzkřísil ho z mrtvých. *Jan* 11, 19. — Doufej synu! pravil k raněnému mrtvicí a pak uzdravil tělo i dušijeho. — On těšil při poslední večeři zarmoucené učeníky, na křížové cestě plačící ženy, na kříži kajícího lotra a pod křížem matku svou, když jí

miláčka svého Jana za matku dal. Hned po vzkříšení potěšil svou matku, pak Marii Magdalenu, i své apoštoly a učeníky, jimž často se zjevoval a když posléz k Otci svému se navrátil, seslal jim Utěšitele Ducha Svatého.

Podobně *sv. apoštolové* v duchu Kristově zarmoucené těšili a k těšení věřících napomínali. *Sk. ap.* 16, 40 + *II. Kor.* 1, 4. 6; *I. Tes.* 5, 14.

b) Jiné příklady: *Mnozí svatí* za povinnost si ukládali těšiti zarmoucených:

Sv. Efrem těšival skormoucených obyčejně slovy: „Nebuď bratře, tak malomyslný; vždyť nemůžeme věčně a zde na zemi blaze žíti.“

Sv. Augustin těšival těch, kteří mnohým utrpením byli zkoušeni těmito důvody: „Pomysli si, příteli, že jsi pod rukou lékaře, který rány tvé pálí a řeže; ty křičíš, však lékař nedbá tvého přání, ale hledá tvého prospěchu. — Soužení tvé jako oheň zlato ode všech trusův očistí. — Proč tedy běduješ? proč se rmoutíš? Soužení tvé není trestem, ale lékem; jest pokutou, nikoliv odsouzením. — Nezavrhuj káry, nechceš-li se zhostiti dědictví svého na věčnosti.“

Sv. Antonín, poustevník, těšil od dětinství slepého Dydyma takto: „O Dydyme, nemáš příčiny, abys pro slepotu svou v srdci příliš se trápil; spíše v duchu plesej a vesel se, že jako andělé vnitřními očima vidíš, že vidíš Boha, život, nesmrtelnost a pravdu věčnou. Těš se, že i ty jedenkrátě tváří v tvář Boha patřiti budeš!“

Sv. Mikuláš, biskup Myránský, byl obzvláštní dobrodinec chudých, kteréž všemožně podporoval a skormoucených těšival. Vůbec známá jest událost následující. V rodinném městě sv. Mikuláše, t. v Pataře byl živ jakýsi urozený, ale velmi schudlý pán, který ve své bídě nevěda si porady, konečně svým dcerám radil, aby hanebné řemeslo svým tělem provozovaly, že není s to, aby jich dále vyživil. Sv. biskup sotva se o tom dozvěděl, přiloudil se v tu noc po tichu k domu šlechtice a hodil polootevřeným oknem do spárny ztrápeného otce měšec peněz, kteréž se mu zdály postačovati, aby nejstarší dceru vybyl. Když se za pořádného muže provdala, opakoval sv. biskup své darování po druhé a po třetí, tak že i ostatní dvě dívky slušně se provdaly. Když sv. Mikuláš po třetí s darem se přiloudil, pustil se šlechtic za neznámým dobrodějem a dohoniv ho, uvrhl se mu k nohám a srdečně děkoval. Překvapený těšitel odpovídaje řekl, že jen povinnost křesťanskou

učinil, otci pak řekl, aby velebil Boha a nikomu o tom nepovídal. Ale věc nedala se tajiti a sláva sv. biskupa ozývala se po celé vlasti.

Ctih. Fenelon, arcib. Cambrejský, chodíval často do vesnic v okolí města Cambrai. Vstoupiv do chyší chudých venkovanů, dal se s nimi do řeči, vyptáváje se na jejich okolnosti a kde bylo zapotřebí, pomáhal, těšil a k dobrému povzbuzoval. Ještě dlouho po smrti Fenelona mluvivali vesničané o návštěvách laskavého a přívětivého arcibiskupa. Fenelon skladatel „Telemacha“ † 1715.

Sv. František Sal. těšitel v hoři. Vznešená osoba jakási z rodu šlechtického přišla nehodami o všecken statek svůj. Nenadálá tato ztráta velice ji rmoutila, takže časem sklíčená hořem, téměř proti Bohu reptati počínala. — Sv. František dozvědév se o tom, hleděl užiti každé příležitosti, aby ji pozdvihl opět od zemských starostí k Bohu. I tázal se jí jednou, zdali by jí Bůh nebyl milejší nad ztracené statky, anobrž i nade všecky věci a zdaž by, ježto ho milovala s mnohými jinými věcmi, nyní jej milovati nechtěla bez nich? — Než srdce panino nebylo dobře při sobě; i pravila sv. biskupovi, že prý se cos takového snadno dá říci, ale těžko plniti. — Avšak sv. biskup měl na to bez prodlení přiměřené slovo po ruce: „Teď nahlížím právě,“ řekl jí, „že jest člověk onen víc jak lakomý, kterému se na Bohu přestati nechce.“ A tato slova pomohla. Nešťastná paní, jež prvé u veliké nenávisti měla lakomství, zhrozila se pomatenosti své a v hořkých slzách ulevivši sobě, napotom již pokojně snášela nehody své.

Sv. František Sal., těšitel zoufalého zločince, v. svrchu hříchy proti Duchu sv. IV. str. 269.

Útěcha v nemoci. Moudrý, nábožný *opat* pravil jednomu ze svých učeníků, kterýž stonal, veliké bolesti měl a proto truchlivý byl: „Milý synu, nermuť se přílišně nad svou nemocí. Nemoc tělesná slouží k uzdravení duše. Nebo považ, kdo je železem, ten bude ohněm nemoci vyžhaven a rezu sproštěn; kdo však je zlatem, bude dokonale očištěn a osvědčen. Vzdávati Bohu díky, chváliti a velebiti jej v nemoci, v utrpení a v bolestech: — toté služba boží, která je Pánu příjemnější, než-li nejhojnější dary obětní. — Kdo chválí a velebí Boha zde na zemi v utrpení, bude někdy v nebesích v radosti věčné Boha slaviti a velebiti s anděly a svatými Páně.“

Tešitel v nouzi. Rok 1847. byl pro chudé velmi těžký. Obilí bylo drahé i všecky potřeby k obživě. — Dva nádenníci pracovali

podle sebe: jeden si vesele zpíval, druhý celý zkormoucený do sebe hleděl. Jsa tázán, proč je tak zarmoucen, odpověděl: „Ach, vždyť mám pět dítek; chléb je maličký a výdělky skrovné, tak že nevím, jak se dále uživíme! Snad již není Boha v nebesích!“ „Milý brachu,“ odpověděl soudruh, „já mám sedm dítek a k tomu nemocnou ženu; však v smutných časech těším se tím, že mi po 17 let, co se sám žívím, Bůh vždycky pomohl.“ — Těmi slovy skormoucený nádenník potěšen, pravil: „Když ty se sedmi dítkami nezoufáš, nechci já také zoufati. Bůh zajisté pomůže!“

Útěcha při ztratě dítek. K velikému patriarchovi Alex. sv. Janu almužníku přišel jeden měšťan, jmenem *Filokristus* a položil sedm liber raženého zlata k nohám jeho, řka: „Rozděl je mezi chudé, rád bych dal více, ale nemám. Za to jediné prosím, abys v modlitbách svých byl pamětliv syna mého, jehož na lodi z Afriky očekávám, abysi ho poručil do ochrany Nejvyššího. Uzřím-li toliko syna, dobře jsem vynaložil peníze tyto.“ Sv. Jan divil se velikodušnosti dárce, vzbuzoval ho k důvěře a vyplnil pečlivě prosbu jeho. — Zatím uplynul celý měsíc, an přišel posel k Filokristovi a přinesl mu smutnou zprávu, že syn jeho umřel a loď bouří uchvácená rozkotala se, toliko že lidé se zachovali na prázdném člunu. Jaká to žalostná zpráva pro ubohého kupce, jaký to hořký kalich utrpení! — Syn jest mrtev, loď se zbožím utonula a peníze nadarmo rozděleny mezi chudé; — toť odměna zbožnosti jeho. — Trojnásobná ztráta tato ztrpčila život jeho, takže hlasitě na Prozřetelnost boží žaloval. Patriarcha jsa citlivého srdce, poslal k němu své lidi, potěsit a pozdvihnout kleslé mysli jeho, sám pak se modlil k Bohu za potěšení nešťastného otce. — Na to viděl strápený Filokristus ve snách patriarchu, an stojí před ložem jeho a těší ho, řka: „Co se trápíš, bratře, v hoři a žalu? Zdaž jsi mne neprosil, abych se modlil k Bohu za spasení syna tvého? Viz, on došel spasení. Věř, že by delší život jej v zkázu uvrhl. Co se lodi tvé týče, byla by se všemi lidmi i s bratrem tvým utonula. Bůh shledl milostivě na almužnu tvou a navrátil tobě, což nejdražšího bylo na lodi, totiž lidi s bratrem tvým. Povstaň tedy a Boha zvelebuj!“ V tom procitnul kupec a viděl se k velikému podivení svému sproštěn vší trudnomyslnosti. I spěchal, jak se rozednilo, k sv. patriarchovi, padl k nohám jeho, vypravoval všecko a pravil: „Od této chvíle děkuju dobrotivému Bohu, jenž není méně otcem, když soužením navštěvuje, než když štěstí a útěchy propůjčuje!“

Ž e l á n í.

Matné nám to časy nastaly,
víra, láska jak by přestaly;
v záští jeden s druhým zápolí,
rány bližních víc nás nebolí.

Kde pak jest to srdce Kristovo,
jež vždy bylo v oběť hotovo?
Zákon jeho proč teď neplatí?
proč ho nectí zrádci proklatí?

Snad že sahá v času loukotě,
na odpor se staví lakotě!
Až svět zimou dost se nasouží,
sám po jaru opět zatouží! —

Zatím obrat tento sledujme,
však i v podzim pilně pracujme:
mnohoť na vinici plevelu,
mnoho nás tu čeká svizelů.

Kdo však pšenci seti rozkázal,
trhat koukol spolu zakázal:
Bděle tedy, bratří, pracujme,
chrám pak lásky láskou budujme.

Potěhník.

Útěcha v soužení.

Setři slzu truchlou z oka,
ukoj bolesti;
nebe nedá více bolu,
než lze přenéstí.
Doufej v Boha s myslí čistou,
útěchu On dá ti jistou,
útěchu dá jistou.

Neštěstí jest jenom zkouška
tvoji mužnosti;
mužně trp a zoufanlivost
z srdce vyhosti.

Krátké jsou jen bouře strašné,
vzejde zase slunce jasné, —
slunečko ti jasné.
Slzu statně setři s oka,
ukoj bolesti:
sladký tebe kalich čeká
po tom neštěstí.

Jan Maróthy.

Příklady k 5. duchovnímu skutku milosrdnému: Křivdy snášeti.

a) Biblické: Křivdy trpělivě snášeli:

Abraham od pastýřů Lotových. I. *Mjž.* 13.

Jakub od svého tchána Labana. I. *Mjž.* 29.

Josef eg. od svých bratří a od ženy Putifarovy. I. *Mjž.*

Mojžíš snášel mnohé reptání a hany od svého národa.

David mnoho přetrpěl od Saula i od svého nezdárného syna.

Eliáš od krále Achaba a bezbožné Jezabely.

Job mnoho trpěl od přátel i od vlastní ženy. — *Tobiáš* od svých příbuzných i od krále assyrského. — *Daniel* u dvora krále Nabuchodonosora.

Synové Machab., ano celý národ židovský mnoho příkoří snášeli od ukrutného Antiocha krále.

Nejkrásnější příklad trpělivého snášení křivdy zanechal nám *Ježíš Kristus*, kterýž když mu zlořečili, nezlořečil, když trpěl, nehrozil. *Petr.* 2, 19.

Dle příkladu Kristova snášeli také *sv. apoštolové* trpělivě křivdy od židův i pohanů jim činěné, zvláště *sv. apoštol Pavel*, jak čteme I. *Kor.* 4, 12, II. *Kor.* 6, 4, 5 a jinde.

b) Jiné příklady. Křivdy snášeli mnozí svatí a zbožní křesťané.

Sv. Jarolím vypravuje sám o sobě, když vyučoval sv. Paulu a Melanii věcem duchovním, poněvadž ho za to žádaly, že ho někteří křivě vinili, jakoby s těma dvěma osobama nedovoleně obcoval. „Než při takovém nařknutí,“ dí on, „potěšoval jsem se čistotou svědomí svého a řekl jsem sám u sebe: Však i Pána mého Belzebubem a svůdcem nazývali. Dále myslel jsem u sebe že Bůh, kterýž mne lépe zná, bude mým soudcem a že Kristus řekl těm, kteří křivě bývají potupeni: „Odplata vaše hojná jest v nebesích.“ Ty věci dodávaly mi útěchy.“

Císař Theodos uměl snášeti utrhače a vítěziti nad nimi, an se prohlásil: „Najde-li se kdo tak nemoudrý, žeby jméno naše tupil a zlehčoval, na takového utrhače, jenž lidi uráží a čas maří, žádné pokuty nevynášíme. Nebo jestli taková řeč pošla z lehké mysli, nemáme na ni dbáti; činí-li to ze vzteklosti, zasluhuje politování, pakli-že ze zlovolnosti, má se mu odpustiti.“

Sv. Julita. Jistý měšťan v Cesarei věda, že sv. Julita křesťankou jest, přivlastnil si poznenáhla nespravedlivě dvory její i všecko ostatní jmění; nebo křesťané před úřady pohanskými neradi žalovali. Sv. Julita snášela bezpráví s největší trpělivostí a teprv když v nouzi upadla, práva svého vyhledávala. Ačkoliv patrně dokázala, jak hanebně byla o jmění oloupena, byla předce od uplaceného soudce odmrštěna a že nechtěla obětovati modlám, byla upálena.

Sv. Teresie nesla těžko, že klášter Karmelitek, v kterém živa byla, od zákonů a pravidel prvotných se vzdálil a nekázeň se v něj vloudila. Majíc v úmyslu, že jen čest a chválu boží bude vyhledávati, předsevzala si, aby tuhou řeholi Karmelitánskou zase obnovila. Byla to úloha těžká. Mnozí světští i duchovní protivili se tomu, ano mnozí ji proto pronásledovali a utrhalí. Ale sv. Teresie všecko trpělivě snášela a s pomocí boží dovedla, co si umínila. — Sv. Teresie vůbec neznala žádné nenávisti. V jejím srdci plál jedině oheň lásky a milosti; ona upřímně milovala ty, kteří jí ubližovali, jí bezpráví a křivdu činili; ano takovým lidem zvláště byla nakloněna a jim dobrodiní prokazovala, tak že biskup Avilenský pravil: „Kdo chce od Teresie býti milován, musí jí prvé pohaniti a jí ublížiti.“

Sv. Magdalena Pac. ležíc na smrtelném loži, nemohla již žádným údem pohnouti. Kdž pak uslyšela, že jedna ze spolu-

sester, kteráž ji potupně urazila, onemocněla, dala se s velikou bolestí k ní donésti a těšila ji slovy věčného života. To sis mohla také ušetřiti, pravila mrzutě jiná sestra; — ona ti ublížila: odpustit bylo dosti, k čemu se ještě dávatí donášet. — Magdalena však odvětila: „Učinila jsem to s radostí, abych se jí poděkovala za dobrodiní, ježto mi ona prokázala; neboť jsem ráda, že mi před mou smrtí ještě příležitost dala, abych něco pro svého Vykupitele trpěla.“ — Totě křivdy trpělivě snášeti z lásky k svému Bohu. —

Sv. Genovefa, panna, po smrti rodičů svých odstěhovala se do Paříže, kde v domě jedné matrony jako anděl čistě, svatě žila. Než jakkoli byla vtělenou ctností, nicméně jako všickni svatí musela zkoušena a očistěna býti ohněm protivenství. Její v Bohu skrytý život spůsobil jí nenávisť mnohých světáků, kteří ji rozkřičeli, že se přetvařuje a hleděli všemožně její pobožnost uvésti ve zlou pověst. Ustavičným pomlouváním zůstalo něco vězet; lid ji počal zlehčovati; ano tak daleko to přišlo, že jí o život stáli. Než sv. panna všecko trpělivě snášela, až se jí sv. German biskup ujal. Zemřela v svatosti r. 512 a jest co sv. patronka města Paříže dosud u veliké poctivosti.

Sv. Filip Nerejský jako kněz až do 80 let svého věku působil a celý život spasení svých bližních obětoval, nicméně musel mnoho křivd a protivenství snášeti. Lidé lehkomyšní se často jeho prostotě posmívali, jiní ho pro nábožnost tupili a pro jeho horlivost všelijak pronásledovali. Také v kostele, co mši sv. sloužil, musel sv. Filip mnoho trpěti od kostelníků. Někdy před ním zavřeli sakristii, jindy mu oblekli samá roztrhaná mešní roucha, když už šel k oltáři, křičeli na něho, že musí k jinému oltáři jíti. Ale sv. Filip všecko snášel a za ty hrubiány se modlil; ač mohl jinde sloužiti, předce zůstal při tom kostele, kde tak zlomyslně s ním nakládali, protože se chtěl cvičiti v pokoře a trpělivosti. — Nábožná cvičení a kajicné průvody, ježto sv. Filip s lidem konával, vzbudila u mnohých nelibost a zášť, takže mnozí mu spílali, všeliká příkoří mu činili, ano i u vikáře papežského jej obžalovali, že prý Bohu jen na oko slouží, spasení duší že mu je zámínkou, aby svým vášněm mohl zadost činiti, průvody že jsou lidu nebezpečné, ano škodlivé. — Vikář lehkověrný zapověděl mu průvody odbývati, učiti, ano i sv. zpověď slyšeti. — Filip se dle rozkazu toho zachoval; však nevinnost svatého muže přišla brzo na jevo

a papež mu povolil opět, aby jako první lid vyučoval a dle libosti a vlastního přesvědčení k dokonalosti křesťanské vodil.

Sv. Petr Damian., biskup a učitel církve, již v útlém mládí ztratil otce i matku. Jeden z bratří jeho vzal ho k sobě, nikoliv aby ho dobře vychoval, nýbrž aby z něho užitek měl; musel mu vepře pásti. Jednou pasa vepře, našel Petr zlatý peníz. Dlouho přemýšlel, co by si za něj koupiti měl. Konečně zanesl peníz knězi a prosil, aby za jeho zemřelého otce mši sv. sloužil. — Však Petr nebyl určen od Boha k takovému nízkému zaměstnání. Jiný bratr, kněz Damian, ujav se ho, dal ho na učení. A Petr neunavenou pilností a svými ctnostmi tak daleko to přivedl, že se stal knězem, biskupem, ano kardinálem. Z příhody té sv. Petra z mládí můžeš se, křesťane, něčemu naučiti. Když se ti od lidí, třeba od vlastních přátel zle děje, když tě všudy odstrkují, nejsprostší služby ti ukládají, nezavírej proto srdce své na všechny lidi. Když trpíš nouzi a bídu, když jsi týrán a pronásledován, nenaříkej a vše trpělivě snášej. Takové chování ti bude úlevou v hoři, získá ti přízeň lidí a u Boha mnohé zásluhy.

Sv. František Xav. přišel se svým spoludělníkem Fernandezem do Japanu. Když *Fernandez* v městě Amanguchy na veřejném místě mnohému zástupu lidu sv. evangelium hlásal, přiskočil k němu jistý sprostý muž a naplil mu v tvář. Fernandez nedal na sobě ani nejmenšího znamení zlosti a netrpělivosti, utřel si šátkem tvář a ve svém kázání dále pokračoval. Vidouce to Japané, soudili, že náboženství, které člověka tak tichého a trpělivého činí, že všechny křivdy a urážky snáší, musí pocházeti s nebe i mnozí žádali pokřtěni býti.

Poustevník a zlosyn. Za dávných časů žil jistý muž na poušti, kterýž před Bohem svatý život vedl a byl v pověsti, že je velmi tichý a trpělivý. Slyše to jistý zloboh při pitce, pravil k svým soudruhům: „Vsadím se, že jsou to řeči liché i že toho pokrytce zahanbím.“ Druhého dne vydal se hned na cestu k poustevně. — Poustevník měl malého psíka, kterýž za nočních dob hlídával, aby divoká zvířecí nečinila škody v zahradě. Psík cítě přicházeti škůdce, počal štěkat, načež poustevník vyšel a nočního hosta přívětivě uvítal. Než zloboh, chtě sv. muže k zlosti popudit, uchopiv psíka, do smrti ho ubil. To vida poustevník, padna mu k nohám pravil: „Psíčka toho jsem já vychoval; líto mi je, že tě rozhněval.“ Pozoruje zlosyn, že se mu úmysl jeho nezdařil, ohlížel se, coby mu ještě horšího učinil. Spatřiv květoucí stromky v zahradě, skočil,

všecky je polámal a vytrhal — Než poustevník opět uznal se vina, že byl stromečky tyto svou rukou sázel. Vida zloboh, že dosud nezvítězil, ještě více zuřil: vylezl na poustevnu, střechu shodil a stavení rozvalil; než dobrý muž se ještě nerozzlobil; ale vezma džbán nabral čerstvé vody z poblízké studánky a podal zuřivci píti, aby po těžké práci zase pookřál. Takové tichosti a trpělivosti se zloboh nenadál. Srdce jeho se náhle obměkčilo, takže studem a lítostí proniknut, hořce pykal svých hříchů rka: „Ach otče, odpusť, čeho jsem proti tobě provinil! Již poznávám, že je Bůh s tebou a já že jsem veliký hříšník; neboť jsi všecky křivdy ode mne trpělivě snesl a zlé dobrým splatil!“ Načež poustevník: „Bratře, máš-li dobrou vůli, Bůh ti bude milostiv!“ a pak se vroucně za jeho spasení modlil. — Zlosyn se ihned obrátil a zůstav na poušti, vystavěl pro oba nové poustevny. — Tak zbožný muž trpělivým snášením křivd hříšnou duši Bohu získal.

Rád to všecko snesu!

Kterak snesu, Bože dobrý s nebe!
toho lání a té potupy,
s níž se svět ten na mne osupí,
že jsem vydal v karatele sebe?

A já v tom jen poslušen jsa Tebe,
vytýkal jsem lidu výstupy,
aby jako volen do slupí
nepadali v jámy krvotřebé.

Ale buď si! Rád to všecko snesu,
podvoluji těch se strastí částce,
hanu jak prach s roucha lehko střesu.

Jen Ty odpusť! Jen Ty Pane, v lásce
přihledávej vezdy k mému lidu
a mu uděl nebeského klidu. —

Fr. Sušil.

Příklady k 6. duch. skutku mil.: Odpouštěti nepřátelům.

a) Biblické: *Abraham* smířil se s *Lotem*, když povstal svár mezi pastýři jejich. I. *Mjž.* 13.

Isák odpustil *Abimelechovi* a jeho průvodčím, kteří ho nenáviděli. I. *Mjž.* 31.

Jakub smířil se s bratrem *Esauem*. I. *Mjž.* 33.

Josef odpustil bratřím, čím se byli proti němu provinili. I. *Mjž.* 50.

Mojžíš odpustil *Israelitům* proti němu reptajícím. II. *Mojž.*
Jefte spěchal ku pomoci bratřím svým, ačkoli jej zavrhli.
Scudcá 12, 1.

David dvakrát odpustil *Saulovi* svému protivníku. I. *Kral.* 1.

Týž David ušetřil *Semeje*, kterýž mu zlořečil. II. *Kral.* 16.

Pan Ježíš nazval svého zrádce *Jidáše*, přítelem. *Mat.* 26, 50.

a odpustil Petrovi, jenž ho zapřel, svým nepřátelům, kteří ho po celý život pronásledovali a ukřižovali. *Luk. 33, 34.*

Sv. *Štěpan* odpustil vrahům, kteří ho kamenovali. *Sk. ap. 7.*

Sv. *Pavel* píše o sobě: „Zlořečí nám a my dobrořečíme; protivností trpíme a mile je snášíme.“ *I. Kor. 4, 22.*

b) Mnohé příklady svatých a pravých katolických křesťanů, kteří odpouštěli nepřátelům, uvedeny byly v III. dílu str. 42—49. K těm připojíme tuto ještě některé:

Sv. *Řehoř Naz.* opustiv poušť, odebral se na žádost katolíků do Cařihradu, kde strašně Ariani řádili, kdež ale byl špatně přijat. Hrdí, bujní obyvatelé pohrdali jím, Ariani ho sužovali, čínice mu mnoho zlého. Řehoř vše trpěl, přebýváje skryt v domě jednoho příbuzného, kde věřícím kázal. Když nekázal, tož se modlil a plakal, aby se Bůh smiloval nad stádcem svým. Bůh vyslyšel prosby jeho. Mnozí kacíři a pohané se obrátili. Vidouce Ariani, že slábne strana jejich, pomlouvali ho, nadávali mu a žalovali naň. Sv. Řehoř snášel tiše. K žádosti lidu stal se arcibiskupem, což dorazilo Ariany. Vidouce, že jsou přemoženi, vyslali zákeřníka, aby sv. biskupa zavraždil. Ten však vrhna se Svatému k nohous, zločin svůj vyznal. Nebeskou vlídností pravil mu sv. Řehoř: „Bůh tě zachovej, jako zachoval mne; nyní náležíš mně a žádám jediné, abys se odřekl bludu.“ Tím pohnuto mnoho kacířů.

Sv. *František Sal.* byl vzorem tichosti a rád odpouštěl svým nepřátelům. Jeden šlechtic měl bez příčiny zášť na svatého biskupa. Aby se pomstil, pomlouval ho a zlomyslně obviňoval. Však sv. František se nehoršil. Nad tím rozvzteklý šlechtic táhl po několik nocí s celým rojem myslivců před jeho příbytek a dělal mu tam náramný lomoz. Nad tím rozzlobení služebníci sv. biskupa chtěli vyjít a kazimíry potrestat; však on jim to přísně zakázal. Nemoha tak šlechtic svatého dopálit, dal mu vzkázati svými šerhy nejhanebnějších nadávek a všecka okna mu vytlouci. Přátelé biskupovi dolehali naň, aby hanebníka žaloval. On však řekl jim: „Toho neučiním; nebo bych tím zemanu uvrhl do záhuby, já však ho chci získati.“ Když se zeman o té odpovědi svatého biskupa dozvěděl, hluboce byl zahanben a pohnut. Několik dní na to potkal ho sv. František v městě; a co učinil? Promluvil k nepříteli svému s největší zdvořilostí, žádal o jeho přátelství. Nemoha mluvití úžasem nad takovou tichostí, prosil ho zeman za odpouštění, chtěl mu co jen možná zadost učiniti a stal se jeho nejhorlivějším přítelem.

Jindy stalo se, že jakási vznešená paní odkázala jednomu klášteru znamenitou sumu peněz. Jistá osoba se domýšlela, že tím utrpěla škodu a strkala vinu na sv. Františka. Plna zlosti odebrala se k němu, činila mu trpké výčitky, ano i ruku pozdvihla, chtěla sv. biskupa udeřit. Sv. František však se nerozzlobil, laskavě s ní rozmlouval a o bludu ji přesvědčil, tak že litovala přenáhlenosti své, padla na kolena a prosila za odpuštění, jehož se jí na místě dostalo.

Benedikt XIV. Když jednou po papeži Benediktu XIV. jakýsi uličník kamenem hodil a v tom zastížen, na místě potrestán býti měl, pravil sv. otec: „Blázní-li on, mějte s ním útrpnost; učinil-li to však ve zlém úmyslu, odpouštím mu to, jsa služebníkem Páně, jenž za vrahy se modlí.“

Sv. *Bernard*, byv od jednoho mnicha násilně udeřen, trpělivě to snesl; aby proto od jiných bratří nátisku netrpěl, kázal toho člověka v pokoji propustiti, řka: „Sluší se, aby odpustil ten, jemuž Bůh tolikrát odpouští.“

Sv. *Jan Boží*. Jistý muž přišel do Granady, aby se pomstil nad vrahem bratra svého. Ačkoli mnozí prosili ho, aby se smířil, nechtěl ani slyšeti. Dovědév se o tom Jan boží, padl před ním veřejně na kolena, vyňal kříž a pravil: „Tak tobě odpusť zde vyobrazený Bůh, jakož já tě prosím, abys nepříteli svému odpustil.“ Slova ta pronikla srdce muže toho, že zvolal: „Bratře Jene, odpouštím nepříteli svému, chci býti jeho přítelem a tvým tovaryšem!“ —

Sv. *Tomáš z Vil.* měl obzvláště dar výmluvnosti a nezdálo se jinak, než že Duch sv. mluví z něho. Jedné paní z Burgoru byl zavražděn syn. I zapřísáhla se, že se krvavě pomstí. Tu přichází sv. Tomáš; rozlíčená žena jde mu vstříc a praví: „Otče duchovní, co mi přikázete, vše učiním, byť by to sebe těžší bylo.“ A sv. Tomáš jí uložil, aby vrahu odpustila, což ona také skutečně učinila. „Odpouštějte a bude vám odpuštěno.“ *Luk. 6, 38.*

Sv. *Eleazar*, hrabě, našel mezi spisy svého zemřelého otce list, který mu jistý setník byl poslal. Byl Eleazar v tom listu velmi nehodně, ano ohavně popsán; až i setník na to vyjížděl, aby ho otec vydědil pod tím zámyslem, že se spíše za mnicha, než za bojovníka hodí. Nad tím urážlivým listem byla i jeho šlechtná, tichá manželka Delfína popuzena a pravila, že taková ošemetnost bez trestu zůstatí nesmí. Však Eleazar připomenul

jí slova písma, že Bohu toliko náleží pomsta; a vzav list, na oheň uvrhl i odpustil zlomyslnému protivníku. —

Sv. Bedřich, biskup Mastrichský, jako druhdy Jan křtitel krále Ludvíka francouzského trestal, že mu nesluší míti blízkou krevní přítelkyni za manželku. Proto zanevřela královna Jitka na toho muže pravdy a jemu smrt přísahala. I slíbila těm veliké obdarování, kteří by biskupa zavraždili. Brzo vynašli se dva nešlechtníci, kteří se k tomu nabídli. Jak mile jim slíbená mzda pojištěna byla, ihned do Mastrichu se odebrali a opověděli se u biskupa, že mu cos důležitého a tajného od královny vyříditi mají. Sv. Bedřich netuše nic zlého, myslil spíše, že snad Jitka ku poznání svého výstupku přišla, což mu vzkazuje. Ti ale byvše připuštěni, hned mu dýku do prsou vrazili, načež on klesna, nejen jim odpustil, nýbrž i o to pečliv byl, aby nebyli postížení, řka k nim: „Synové, beřte se rychle odtud, abyste dostížení nebyli.“ —

Jistý ctihodný kněz byl povolán k nemocnému starci, aby ho sv. svátostmi umírajících opatřil. Spatřiv služebníka božeho, byl nemocný stařec celý pomaten a počal se na všech údech třásti. „Milý duchovní otče!“ pravil pak, „můžete snést mého pohledu a mne vyslyšeti? Tato ruka, kterou nyní smrt uchvacuje, více než třicet vašich bratří povraždila.“ „Buďte ujištěn“, odvětil ctihodný kněz, „ještě jest jeden na živé, aby vám útéchy poskytl.“ Jaká to vznešená víra, ježto káže odpouštět a dobře činit i nepřátelům, vrahům! —

Stanislav August Poniatovski. Když poslední král polský, Stanislav August jednoho dne do svého hradu vjížděl, přepadl ho zástup spiklenců na ulici Varšavské. Hanební zákeřníci vytáhli ho za vlasy z kočáru a násilně jej v týl udeřili. Po tom ho donutili na kůň vsednout a obstoupivše jej, přímo s ním ubáněli ku příkopu, přes nějž chtě nechtě s koněm musel skočiti. Skok se ale nepodařil, kůň zlomil nohu; král s tíží byl z bahna vytažen, na jiného koně posazen a rota pádila s ním přes hory a dolů. — Po nějaké chvíli, znamenajíce nepochybně, že by se jim hrubě dobře nevedlo, na vše strany se rozprchli až na jednoho, který, když mu byl Stanislav úplné prominutí slíbil, pohnouti se dal, že vznešeného pána toho do osamělého mlýna zavedl. Zatím vůdce gardy královské obdržev o příhodě té zprávu, nemeškal a krále ze mlýna do Varšavy nazpět přivezl. Lékařové ohledali a obvázáli rány jeho, ježto mu mnohé bolesti působily. Král ale všecko trpělivě snášel. Po roce byl veřejný soud držán nade

všemi, kteří se byli onoho zákeřnictví zúčastnili. Když jim měl být ortel vynešen, vstoupiv král do síně soudní, řečnil s velikou výmluvností na obranu svých protivníků, kteří tak nemilesrdně s ním nakládali a žádal za prominutí trestu. Žádost králova nebyla sice splněna, — toliko Korinski, jenž krále do mlýna zavedl, byl na svobodu puštěn; — však z toho patrně, jak smířlivé, šlechtné byl mysli.

Přemysl Otakar II., král český, slavně zvítěziv nad uherským králem Belou IV., přemlouván byl od vojevůdců svých, aby si celou uherskou říši podmanil, což mu tehda nebylo těžko. Velikomyslný král ale neuposlechl. „Ačkoli všeobecné bylo mínění, — tak psal papeži Alexandru IV., — abychom celé Uhersko vládě své podrobili: domnívali jsme se předc, že lépe v přátelství žíti s dobrým přítelem, než v nepřítelství zničiti jej.“ —

Smír před obětí. (Mat. 5, 26.)

Nesa dar svůj věnovaný ku oběti,
před oltářem tane-li ti na paměti,
že by měl tvůj bratr něco proti tobě:
oběti své neobětuj v této době;
ale před oltářem zůstav svého daru,
odejdi a uhas doma jiskry sváru. —

A když usmíří se s tebou bratr tvůj,
přijda, na oltáři dar svůj obětuj!

V. Štulc.

Odpust nepříteli!

Viz tam od východu vzhůru měsíc spěje,
a tam na západě slunce naň se směje!
Ty, jež se vždy mijí, v lásce na se hledí;
ty-li zří tvé oko, zdaliž tobě nedí:
Odpust nepříteli, nebuď jeho sokem,
zanech hněvu, hled' naň lásky plným okem.

J. Ř.

Příklady k 7. těl. skutku mil.: Za živé i mrtvé se modliti.

a) Biblické: α) Dle písma sv. modlili se za živé: *Abraham* modlil se za svého syna *Ismaele* a za obyvatele hříšných měst *Sodomy* a *Gomorrh*y se přimlouval. I. *Mjž.* 17 + 18.

Mojžíš se často modlíval za lid *israelský*, na př. prosil za ně o chléb, o vodu, za odpuštění hříchů, za uzdravení a osvobození od hadů. II. *Mjž.*

Následkem jeho modlitby byla sestra jeho očištěna od malo-
mocenství. IV. *Mjž.* 12, 13.

Josue modlil se, když bojoval proti nepřátelům. *Jos.* 10.

Samuel modlil se za lid i učil ho cestě dobré. I. *Král.*

Eliáš modlil se v potřebách lidu a modlitbou nebe zavřel
otevřel. III. *Král.* 17 + 18.

Daniel modlil se za lid israelský v zajetí. *Dan.* Podobně
se modlil za své krajany *Tobiaš*.

Pán Ježíš modlil se za své apoštoly. *Jan* 17, 9. a sv. apo-
štolové modlivali se za věřící, jak svědčí sv. Pavel k *Římanům*
I, 9. a II. *Tes.* 1, 11.

Když byl sv. *Petr* v žaláři, modlila se za něho celá církev
Jerusalemská a Bůh ho vysvobodil z rukou nepřátel. *Sk. ap.* 12

První křesťané trvali často na modlitbách. *Sk. ap.* 2, 42
+ 16, 13.

β) Za mrtvé se modlili hned v starém zákoně
U *Židů* býval ten obyčej, že synové za otce zemřelého skrze je-
denáct měsíců jisté modlitby vykonávali.

David po smrti krále *Saula*, nepřítele svého, postil se až do
večera a složil píseň, kterouž pokolení *Judovo* zpívat muselo
II. *Král.* 1.

Judas Machab. poslal 12.000 drachem stříbra do Jerusa-
lema na oběť za hříchy padlých vojáků v boji. II. *Mak.* 12, 43.

Pán Ježíš se modlil u hrobu *Lazara*, přítele svého. *Jan*
11, 41. 42. Podobně zajisté modlivali se sv. apoštolo-
vé i první křesťané za mrtvé.

b) Jiné příklady. a) *Všichni zajisté svatí a zbožní kře-
šťané modlili a modlí se za své bližní, za přátele ano i za své
nepřátele; tudíž není třeba zvláštních uváděti příkladů.*

b) *Také za mrtvé se praví křesťané po všechny věky modlivali
a duše věrných milosrdenství božímu poroučeli.*

Církev sv. hned od počátku svého zachovává ten způsob, že
se modlí za zemřelé dítky své, pamatujíc na ně při konání novo-
zákonní oběti a slavíc památku jejich třetího, sedmého a třicátého
dne po úmrtí jejich, jakož i ve výroční den smrti; a zvláště ten
den po všech svatých každoročně památku věrných zemřelých za-
svěcuje — slavnost dušiček koná.

Diviš Areopag. píše o pohřbích prvních křesťanů takto: „Po-
sléz přiblíživ se přednosta církve, přesvatou nad ním (zemřelým)
vykoná modlitbu. — Prosít modlitba milostivost božskou. aby ze-

mřelému všecky hříchy prominula, jichž se za lidské křehkosti dopustil, aby ho též pojala v světlo a v krajinu živých — v místa, odkudž prchá bolest i lkání. — Avšak přímluva tato prospívá toliko těm, kdož toho jsou hodni.“

Sv. Monika řekla umírajíc k svému synu — sv. Augustinu — a všem přítomným kněžím: „Složte tělo toto kdekoli; péče oň vás neznepokojuje. Jediné za to vás prosím, abyste na mne vzpomínali při oltáři Páně, kdekoli se nalezati budete.“ O tom píše *sv. Augustin* takto: „Když se den smrti její (sv. Moniky) přiblížil, nemyslela zajisté na to, aby tělo její skvostně bylo odino, aneb drahými mastmi napuštěno, aniž toužila po slavném pomníku. Ne, takých věcí nekázala nám; nýbrž toliko žádala, aby na ni pamatováno bylo před oltářem Tvým, jemuž žádného dne nevynechajíc sloužila, kde že se koná oběť svatá věděla.“ —

Sv. Ambrož nepřestával za svého zemřelého bratra, jakož i za císařské bratry Graciana a Valentiniana II. se modliti a oběť mše svaté přinášeti.

Císař Konstantin založil r. 336 bratrstvo, kteréž mnoho tisíc údů počítalo, jichž povinnost byla, mrtvé k hrobu doprovázeti a za ně se k Bohu modliti.

Sv. Bernard od úmrtí své matky si ustanovil, každého jitra sedm žalmů kajících za duši její se modliti, což až do své smrti věrně zachovával.

Sv. Ludvík, král francouzský, v kšaftu svém syna svého takto prosil: „Synu můj, prosím tě, pamatuj na mne a na ubohou duši mou. Přispěj mi ku pomoci skrze mše sv., almužny, modlitby a jiné dobré skutky; učiň, abych všeho, cokoli dobrého budeš konati, byl také účasten.“

Sv. Mathilda po smrti svého manžela krále Jindřicha odešla do kláštera, kdež za svého manžela modliti se nepřestala i mše svaté za duši jeho čísti dávala a co živa byla v sedmý, třicátý a ve výroční den jeho zesnutí památku za duši jeho pobožně konala.

Císař Lothar každodenně, když možná bylo, krom obyčejné mše sv. ještě druhou za mrtvé sloužiti dával. Při první modlíval se za sebe a za své svěřené, za zdar říše, za tělesné i duchovní blaho svých poddaných. Při druhé pak vzpomínal s pohnutým srdcem duši v očištění a milosrdenství božím pro krev a tělo Páně je poroučel. — To můžeš i ty, křesťane, velmi snadno činiti. Netřeba ani, abys dvěma mším sv. obcoval; nebo církev svatá

modlí se při každé mši sv. za živé i za mrtvé; ale třeba, abys s úmyslem jejím pojil úmysl svůj,

Sv. František Xav. Čteme v životě sv. Františka Xav., že bydle v Malakce, — jež bylo veliké obchodní město v Indii, — po slunce západu po městě chodil a zvoně i zpívaje, obyvatelů napomínal, aby se za duše v očistci modlili. Když se odtud dále odebral hlásat sv. evangelium divochům, zachovalo město Malaka tento způsob muže svatého, ustanovivši muže, který v jedné ruce svítilnu a v druhé zvoneček nose, nabízel k modlení za duše v očistci. Kterýžto způsob se potom v mnohých krajinách v Indii ku prospěchu živých i mrtvých velice rozmnožil.

NB. Také v *Čechách* se na mnohých místech k večeru neb po klekání za duše v očistci zvonívá.

Obrazy.

Sv. Václav se modlíci.

Tmavá noc ve chrámě u oltáře:
lampa jasně hoří; pod ní klečí
český vévoda, prost zemských péčí,
skroušeně se modle ze žaltáře.

Jakým skví se leskem jeho tváře,
lidskou nelze vyličiti řečí;
a co srdce cítí, o tom svědčí
svatá oka andělského záře.

Půlnoc již! on nedbá na pohodlí
a za blaho národu a vlasti
s pohříženou se tu duší modlí.

Nad ním vznášeje se sluha Páně,
dává prosby ty do zlaté báně
a pak letí před Boha je klásti. —

Skládej nyní sám, ó svatý kníže,
za dědictví své tam u Boha
prosby vroucí, by vlast ubohá
statně nesla osudů svých tíže.

By v ní prospívala víra kříže,
což tvá byla milá úloha,
dřív než přijala tě obloha,
abys stál u trůnu Páně blíže.

Miluj ještě tam své české plémě,
jehož zbožným byl jsi vévodou
a buď strážným andělem své země.

Tať se darmo tebou nehonosí;
velikou to jest jí výhodou,
že tak slavný za ni svatý prosí.

Fr. Jar. Kamenický.

Umíráček.

Tichou vískou žalný zavzněl
umíráčku žalný hlas —
cíle svého posledního
došel jeden poutník zas.

Modleme se! vždyť nám také
přijde, bratří, jednou čas,
kdy se budou jiní modlit,
až nám zavzní zvonku hlas.

Ant. Kosina.

Na dušičky.

Modlil jsem se, modlil
jednou u kapličky,
zpomínal modlitbou
věrné na dušičky.

Holomrazá jeseň
kolem spánků vlála,
já jsem se rozželet,
ona se mnou lkála.

Listí akátové
na tvář spělo moji,
usnulo jak děcko,
noci jež se bojí.

Plynul vůkol, plynul
chladný již větříček,
jasným zrakem líbal
kapličku měsíček.

Není ach, již více
v poli té kapličky,
kde jsem zpomínal si
věrné na dušičky.

Srdce mé však rádo
v dáli tam se nese,
v bolné upomínce
chvěje se a třese.

Modlívám se, modlím,
ač není kapličky,
jako tenkrát v dětství
za věrné dušičky.

Fr. Ant. Lhotka.

C) O křesťanské dokonalosti α) vůbec

1. **Přístup.** Kdo jsa křesťansky spravedliv, hojné ovoce dobrých skutků přináší, nezůstává na nastoupené cestě státi, nýbrž kráčeje od ctnosti k ctnosti, stále se zdokonaluje a tou měrou i milost boží v něm víc a více se rozmáhá, až i dospěje ku křesťanské dokonalosti.

2. Co jest křesťanská dokonalost?

a) *Dokonalost vůbec* slove vlastnost nějaké osoby neb věci. dle které jest úplně tím, čím býti má, tedy svrchovaná výtečnost,

b) *Křesťanská dokonalost* záleží v tom, když křesťan, prázden vši nezřízené žádosti tak pevně v Boha věří a doufá a tak velice ho miluje, že nejen věrně zachovává, co Bůh přikázal, ale nad to dle možnosti činí, o čem ví, že by se Bohu líbilo a k spasení jeho prospívalo.

3. **Důvody a pohnůtky křesťanské dokonalosti.** — Každý křesťan má snažiti se býti dokonalým. a) *Je to vůle boží.*

b) *Kristus velí*, abychom vůli boží dokonale plnili.

c) *Sv. apoštolové* a mnozí svatí, dokonalí křesťané nás povzbuzují k dokonalosti jak slovy tak i příklady.

d) *Rozum srdce lidské*, nás k tomu pobízí a kdo se ne-snaží býti dokonalým, toho svědomí kárá a tresce.

e) Také *vlastní prospěch* k dokonalosti nás nabádá; nebo čím dokonalejší kdo jest, tím hojnější odplaty dojde a tím větší slávy bude požívati na věčnosti.

f) Ano křesťan dokonalý, s Bohem jsa sjednocen, požívá již zde na zemi předchuti blaženosti nebeské.

g) *Kdo pak neřádá* v dobrém prospívati a nesnaží se, aby po cestě ctnosti dále kráčet, *jde nazpět*, snadno ku zlému se obrátí; od hříchu k hříchu se potácí, stává se nepokojným a vrhá se u věčnou záhubu.

4. Dokonalost křesťanská jest možná. Mnohé jsou překážky křesťanské dokonalosti a sice tyže, které stěžují naši ctnost (v. svrchu o ctnosti); nicméně může každý křesťan býti dokonalým; nebo Bůh nám k tomu své milosti popřívá, když za ni prosíme a s ní spolu působíme.

5. Však úplné svrchované dokonalosti člověk nikdy nedosáhne. — „Snaha po dokonalosti jest úlohou člověka jakožto bytosti mravní, jemuž se tím otvírá nekonečný pokrok. Poněvadž ale člověk jest bytostí konečnou, nemůže tohoto účele svého nikdy úplně dosáhnouti. Jen Bůh jest bytostí nejdokonalejší, ježto nemá mezí ani vad.“ *Sl. nauč.*

6. Prostředky, ježto napomáhají křesťanské dokonalosti, jsou uvedeny na konci této částky.

7. Křesťanská dokonalost jeví se: a) plněním povinností, které Pán Ježíš zvláště velel; b) konáním ctností, pro něž Kristus Pán lidi blahoslavil; c) zachováváním rad evangelických, a d) účastenstvím v duchovních bratrstvech.

Slova písma sv. o křesťanské dokonalosti.

Svatí buďte, neboť já svatý jsem Hospodin Bůh váš. III *Mojž.* 11, 14. — Israelité mají pamatovati na přikázání Hospodinova, aby činili je a byli svatí Bohu svému. IV. *Mojž.* 15, 40. — Bojte se Hospodina a služte mu dokonalým srdcem. *Jos.* 24, 14. — Buďtež dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest. *Mat.* 5, 48. — Nepřipodobňujte se tomuto světu, ale opravte se v novotě smyslu svého, abyste zkusili, která jest vůle boží dobrá, líbezná a dokonalá. *Řím.* 12, 2. — Dokonávejme posvěcení své v bázni boží. II. *Kor.* 7, 1 + 13, 11. — Vezměte odění boží, abyste mohli odolati v den zlý a ve všem dokonalí státi. *Ef.* 6, 13; *Kol.* 1, 28. — Tak běžte, abyste dosáhli. I. *Kor.* 9, 24. — Rostež v milosti a v poznání Pána našeho a Spasitele Ježíše Krista. II. *Petr.* 3, 15. — Kdo jest spravedlivý, ospravedniž se ještě a svatý posvětiž se ještě (aby byl dokonalým). *Zjev.* 12, 11. — Sám Bůh pokoje posvětiž vás ve všem, aby duše i tělo zachováno bylo bez úhony ku příští Pána našeho Ježíše Krista. I. *Tes.* 5, 23. — Pro-

tož přepásavše bedra mysli své, střízliví jsouce, dokonale doufejte v podávanou vám milost k zjevení Ježíše Krista. I. *Petr.* 1, 13.

Výroky svatých o dokonalosti. Neunavená prospívati snaha a ustavičné po svatosti snažení pokládá se za dokonalost. Sv. *Bernard.* — Nikdo není dokonalým, kdo se nesnaží státi se dokonalejším, a každý se projevuje býti tím dokonalejším, čím více má snahy, dostati se k dokonalosti výši. *Týž.* — Nezáležíť dokonalost v tom, abychom sladké poboženské choutky zakoušeli, abychom vytržení, povznášení ducha, zjevení a vidění měli; nýbrž v tom, abychom ničeho nechtěli, leč co Bůh chce; aby vůle naše s božskou zcela byla jedno a ze vsí síly své konala, což ona vyšší vůle jí káže a trpké i sladké se stejnou ochotností z ruky Páně přijímala. Sv. *Teresie.* — Vždy se k tomu co lepšího beřme, vždy po křestní nevinnosti toužíce a ji všemožně ostříhajíce, abychom, až z tohoto života se ubíráti budeme, čistí se dostali k tomu, jenž jest nejčistší a bez průtahu od něho přijati byli. Sv. *August.* — Usilujte více a více utvrzovati se v učení Páně, abyste ve všem, cokoli konáte, dobrého zdaru nabývali v tělesných věcech i duchovních, ve víře i v lásce. Sv. *Ign. Ant.* — Kdybychom každý rok jen jedinkou nepravost vyplenili, brzo bychom dokonalejšími se stali. *Bl. Tom. Kemp.* — Toť by ovšem bylo dobře, kdybychom se tak rychle mohli ctnostmi ozdobiti, jako se v roucho oblékáme. To však je nemožno, a nelze nám jinak, leč pokojně a tiše a na cestách obyčejných blížiti se ku svému zdokonalení. Musíme ze vsí síly své hleděti, abychom sobě ctnosti získali, pečlivě a věrně všecko konajíce, čeho nám naše povolání ukládá. Ostatně čekejme pokojně, zdaž dříve nebo později cíle svého dosáhneme, zcela toho zůstavujíce Prozřetelnosti boží. A byť bychom teprv v hodinu smrti své k dokonalosti přijíti měli, buď nám na tom dosti. Toliko činme, co v naší je síle a dosti záhy dosáhneme, po čem toužíme. Sv. *Frant. Sal.*

Přípodobnění. Na cestě života čím rychleji, tím snadněji se běží a lehké jeho Spasitelovo čím zrůstá více, tím jest snesitelnější. To množství per či brků ptáky neobtěžuje, ale zdvihá; odstraň je a tělo padá k zemi. Rovněž býváme dolů tištěni, když kázeň Kristovu, když jeho sladké, když lehké jeho břímě svrheme, poněvadž spíše povznáší, nežli neseno bývá. Sv. *Bern.* — „Tak běžte, abyste dosáhli.“ (I. *Kor.* 9.) Tam křesťane, tam vytkni cíl běhu a prospěchu svého, kde Kristus položil cíl svůj. Učiněn jest poslušným až do smrti. (*Filip.* 2.) Jakkoli bys tedy běžel; jest-li že bys neběžel až k smrti, základu neobdržíš. *Týž.* — Jako kdo se do vlasti

vrací, dokud cíle nedojde, vždy má co kráčet: rovněž i nám jest přítomný život cestou, na níž vždy dále bráti se máme, dokavadž oné věčné vlasti nedojdeme. Sv. *Fulgenc.* Cesta zdokonalení jest kulatá jako obruč, ježto visí v povětří. Brouček po ní leze kolem a to věčně, leze po zemi. *N.*

Průpovědi.

Základu bys došel, nesmíš státi; hled se cestou ctnosti dále bráti: ovšem ku dokonalosti přijdeš teprv na věčnosti.	V bázni boží živ buď stále, takto dojdeš moudrosti; v té pak kráčeš dál a dále doděláš se radosti.

Dvě jsou cesty, po nichž člověk vrchu ctnosti dochází:
jedna-li zavřena jest, hnedle tu zve tě jiná.

Tam po oné praporek štěstí, tuto kříž se povznáší;
však obé rovněž k bráně nebes tě vedou.

Schiller.

Přísloví: Každý dobrý může lepším býti. — Čím se činí dobré více, k tomu vždy přibývá chťice. — Dobrým (dokonalým) býti pracné jest; však tě může k nebi vést.

Příklady křestanské dokonalosti.

a) Biblické: Dokonalý byl *Abraham*, jemuž anděl Páně dal svědectví: Nyní jsem poznal, že se bojíš Boha. I. *Mjž.* 22.

Josef eg. nedal se svést k hříchu a stkvěl se mnohými ctnostmi. I. *Mjž.*

Job, jehož víru a ctnost Bůh zkusil, při všem soužení svém v lásce k Bohu setrval. *Job* 1—42.

Mojžíš, jehož Bůh pro mnohé ctnosti za vysvoboditele národu israelského vyvolil, byl muž dokonalý. II. *Mjž.*

David, jenž z hříchů svých upřímně se kál, stal se pak mužem podle srdce božího. *Sk. ap.* 13, 22.

Tobiáš byl od mladosti velmi nábožný a šlechetný.

Proroci byli lidé nábožní a Duchem sv. osvíceni, kteří lid zákonu Páně vyučovali a sami ho také plnili.

Sv. Jan křt. byl muž dokonalý, jemuž sám Pán Ježíš dal svědectví, že jest více nežli prorok. *Mat.* 11, 10.

Nejdokonalejší ovšem i jako člověk byl *Pán Ježíš*, kterýž přišel, aby činil vůli Otce nebeského (*Jan* 4, 34) a nepřátel svých se tázati mohl: „Kdo z vás mne může viniti z hříchu?“ O něm svědčí sv. *Jan* (I. 3, 5), že hříchu v něm není a sv. *Pavel* píše: „Takového potřebí nám bylo míti nejvyššího kněze, svatého, ne-

vinného, nepoškvrněného, odděleného od hříšníků, kterýž jest vyšší nad nebesa.“ *Žid.* 10, 14.

Maria Panna, již anděl pozdravil: „Zdrávas Maria, milosti plna, Pán s tebou!“ byla nejen, jak církev sv. učí, bez poškvrny hříchu počata, nýbrž i po celý život uchránila se hříchu a všemi ctnostmi jsouc ozdobena, byla na nebe vzata.

Mezi apoštoly byl nejdokonalejší sv. *Jan*, miláček Páně.

Také sv. *Pavel* toužil po dokonalosti; píseť o sobě: „Ne že bych již dokonalý byl, ale běžím, zdali bych nějakým způsobem uchvátil, načež i uchvácen jsem od Krista Ježíše.“ On všecko ztratil, aby Krista získal. *Fil.* 3, 8. 12.

b) Jiné příklady: *Mnozí svatí a světice boží* toužili po dokonalosti, o niž se všemožně přičinili a ji také dosáhli. Z velikého počtu chceme jen některé připomenouti.

Sv. Antonín, arciootec poustevníků, ustanovil sobě za pravidlo, to dobré, jež na kterém koli člověku znamenal, si oblíbiti, v něm se cvičiti a tak jako po stupních k dokonalosti křesťanské výše postupovati. — Jedenkrátě vetřela se jemu při modlitbě myšlénka, jako by pro svou nábožnost nebyl již daleko od vrchole svatosti. Však brzy poznal, že ani té dokonalosti ještě nedosáhl, které jistý koželuh v Alexandrii dostoupil. — Vzkročiv do dílny, tázal se zmíněného řemeslníka, jakými skutky nábožnými Bohu každodenně slouží. Pokorný muž povzdechнул sobě a pravil: „Nevím, že bych kdy něco dobrého vykonal; pročez pokládám jiné za dobré, sebe pak za velikého hříšníka a bojím se, že zahynu, kdežto jiní spasení budou.“ Nad tou odpovědí užasnul sv. Antonín, řka: „Tento dobromyslný člověk uchvátí království nebeské násilím; já pak žije po mnohá leta na poušti, mnoho jsem o sobě myslel; však vyznati musím, že tento sprostý řemeslník co do ctnosti daleko je přede mnou!“ Od té doby snažil se sv. Antonín býti ještě dokonalejším.

Sv. Fulgenc cokoliv činil, za maličko pokládal; proto den ke dni ctnostnějším býti usiloval.

Sv. Frant. Seraf. hned od mladosti toužil po křesťanské dokonalosti, v které vysokého stupně dosáhl, jak se dočísti lze v jeho životopise. Byl to Seraf v těle lidském, jenž zcela odcizen světu, Bohu toliko žil, až konečně duch jeho odletěl ze země, jásaje, že se ucítil docela spojena býti s Pánem.

Sv. Bonaventura stav se dle slibu matky své františkánem, bohabojně byl živ a tak ve vědách prospěl, že byl se svým příte-

lem sv. Tomášem Aq. za doktora bohosloví povýšen. Brzo byl i za generála řádu františkánského zvolen. Však nikdo na něm nepoznal, že je hlavou řádu, leč v tom, že všechny bratry převyšoval pokorou a nábožností. Byv povolán do Říma a vysvěcen za biskupa, brzo onemocněl a sladce v Pánu usnul. „Dokonalost křesťanská,“ pravil jedenkrátě svým bratřím, „nezakládá se ani na hluboké učenosti, ani na rozjímavé modlitbě, ani na ostatních vznešených skutcích stavu duchovního; ale na tom zvláště, abychom své práce každodenní věrně plnili, a věci obecné ne způsobem obyčejným, ale dokonalým činili.“

Sv. Tomáš z Kantilup, biskup, byl vzorem všelikých ctností. Zpovědník jeho, arcibiskup Robert z Karterbury, vyjádřil se o něm takto: „Jak Bůh nade mnou, ten člověk je tak čist vzhledem neporušenosti těla i duše, jako by ho byla právě matka porodila, ač je mu již 54 let.“

Sv. František Borgiaš, vzdav se všech otcovských statkův a důstojností, stal se členem tovaryšstva Ježíšova, kteréž po leta řídil s největší moudrostí a bohabojností. On byl vzorem křesťanské dokonalosti lidem světským i duchovním, hospodářům i dvořenínům, rodičům i dětem, manželům i svobodným.

Sv. Václav, vojvoda české země, náš milý patron, byl vzorem všelikých ctností. Známý jeho svatý život pobízí zvláště nás Čechy, jeho krajaný, ku křesťanské dokonalosti.

Sv. Ludvík učí nás důležité pravdě, že i s vysokou důstojností veliká svatost se snáší. On pojil všechny vlastnosti dobrého krále s ctnostmi dokonalého křesťana. Jak velice zahanbuje nás, kteří ve svém stavu a povolání nemáme tolik překážek ctnosti, s jakými úřad královský a nejvyšší důstojnost boj vésti musí! — My netoužíme býti dokonalými, svatými. —

Úvahy na den všech svatých a světic božích (1. listop.)
o svatosti.

1. Svaté máme ctít a za přímluvu vzývat, jak nás učí církev sv., ježto dnes památku všech svatých a světic koná. „Jak se to ale srovnává, táže se *sv. Jan Zl.*, svaté ctít a vzývat a předce svatosti samé si nevážit a jí zanedbávat? Předce vším bychom měli svatost ctít a milovat a potom svaté; nebo svatost předchází svatým.“ Není tedy pravý ctitel svatých, kdo nemá úcty k svatosti a kdo sám svatě nežije. Svatí volají k nám jako ústy Kristovými: „Budte dokonalí, jakož i Otec nebeský dokonalý jest.“

(*Mat.* 5, 46.) 2. Proč za našich časů tak málo nacházíme svatých? — Proto že se mnohým nedostává vůle neb chtění. Každý z nás by mohl býti svatým. Praví sám Bůh: „Svatí buďte .“ (*Lev.* 11, 44.) A On nežádá na nás, neukládá nám nic nemožného a dává k tomu svou milost, abychom mohli svatými se státi. Nám pak se nedostává chtění; my nechceme s milostí boží spolu působiti. Čiňme jen, co jsme povinni a Bůh nás bude podporovati, abychom svatými se státi mohli. 3. Svatost nezáleží v konání divů a zázraků a věcí neobyčejných, nýbrž v tom, abychom činili spravedlnosti, přikázání boží zachovávali a plnili svědomitě povinnosti své. A přikázání boží nejsou těžká, což dotvrzuje sám Pán Ježíš, řka: „Jho mé zajisté sladké jest a břímě mé lehké.“ (*Mat.* 11, 30.) Vezměme je tedy na se a nesme je ochotně a potud, až Pán s beder našich je sejme; nebo jen kdo setrvá, spasen bude.“ (*Mat.* 10, 22). Povzbuzujme sebe častěji slovy sv. *Augustina*: „Mohli ti a oni, proč bys i ty nemohl? — 4. Chceme-li svatými se státi, musíme s větší horlivostí, než jsme dosud činili, po svatosti toužiti. Aby pak tato horlivost v nás se roznítla a rozmohla, hledme na příklady svatých, zvláště těch, kteří v podobném jako my žili stavu a povolání, podobným nám křehkostem podrobeni byli a předce svatými se stali. „Slova pohnou, příklady táhnou“, praví přísloví. A sv. *Basil* dí: „Jako syn královský, když se mu slavné činy předků staví před oči, může se rozplaměti k skutkům podobným, tak i křesťan, když si ctnosti svatých živě představuje, může u víře posílen a k podobným skutkům býti posílen. — Však i svatí a světice boží nemohli se státi sami ze sebe svatými, nýbrž z pouhé milosti boží, jak píše sv. *Pavel*: „Všecko mohu skrze toho, kterýž mne posiluje.“ (*Fil.* 4.) 5. Mnoho zajisté mohli svatí z boží milosti. Oni při mnohém soužení časném a pronásledování jevíli radost a spokojenost, vědouce že krátké okamžení připraví jim nevymluvnou, věčnou slávu. — Po cestě kříže kráčí se k nebesům. Po ní Pán Ježíš předchází, svatí pak šli za ním a po téže cestě i my můžeme a máme kráčet. Aby pak cesta kříže nás neodstrašila, pamatujme sobě, co dí *Spasitel*: „Radujte se a veselte se; neboť odplata vaše hojná jest v nebesích.“ (*Mat.* 5, 12).

Život svatý.

S celou duší pěstuj krasoumu,
onať činí naši ozdobu,
světa látku jímá v porobu,
palác slávy vytváří z rumu.

Staví ona meze nerozumu,
obohacuje zlou chudobu,
dává světu nebes spůsobu,
život lidský vede k blaha chlumu.

Znám pak umu, všech um jesti hlavou,
umám jiným dává cenu pravou,
od boží má původ od podstaty,
palác staví sobě na nebi
podle trůnu boží veleby;
a ta uma jesti — život svatý.

Fr. Sušil.

Zrůst semene. (Mat. 4, 26—29.)

Jak to símě skryté v roli upravené
tajnou mocí klíčí, roste, na klas žene:
tak i pravda boží, daná duši prosté,
ujavší se v duši této, k výši roste.
Neroste však jenom o člověčí síle
na klas bohumilý ctnosti ušlechtilé;
ale tajnou mocí, z boží lásky jdoucí,
jižto neviditelný Duch všemohoucí
rozlévá svou milost duši ve svobodné,
A tak z úrodného pravdy blahoplovné
símě láskou boží zraje v klasech ctnosti
na žeň při úmrtí k věčné blaženosti.
Ta pak duše v níž dozrály ctnosti klasy,
ve stodole nebes dojde věčné spásy.

Václ. Štulc.

Podobenství o křesťanské dokonalosti.

Nápis pod obrazem sv. Řehoře Naz. v jistém klášteře: „Život jest divadelní hra, v níž vyznamenává se ne ten, kdo příliš vznešenou, noprž kdo svou vlastní osobu dobře představuje. Tam to položeno v moci rozdavatele úkolů, tohle ve tvé!“ —

Malíř a mistr jeho. Mladý malíř dohotovil obraz výborný, ze všech nejvíce podařený. Sám mistr hany na něm nenalezal. Mladík umělec tak z toho byl potěšen, že neustále na dílo své patřil a vše ostatní zanedbával. Domníval se, že ho nikdo nedostihne. — Jednou z rána, když opět v obraze svém se chtěl kochati, našel jej docela zkažený, zničený. — Rozhorlen, plačky spěchal k mistru, tázaje se kdo a z jaké příčiny to učinil? Mistr odpověděl: „Já sám to učinil a sice z příčiny moudré; neboť obraz ten byl by tvou zkárou.“ — „Jak to myslíš?“ ptal se mladý umělec. „Milý jinochu, pravil mistr, tys nemiloval více umění v obraze svém, ale jen sám sebe. Věř mi, obraz nebyl ještě dokonán, jak se nám býti zdál; byla to práce tvé snahy, tvé pilnosti. Pročež chop se znova barev i štětky a uvidíme, co vytvoříš. Nebudiž málomyslným; dokonalost dříve v tobě musí spočívat, než ruka tvá

na plátně ji vyvede.“ — Jinoch pln odvahy a důvěrnosti v sebe a v slova mistrova, uchopil štětec a dokonal výtečný obraz: „Oběť Iphygenie.“ Umělec ten slove *Tymathes*.

Rolník a syn jeho. Jistý rolník měl veliký statek: mnoho polí, sadů a luk, veliká stáda dobytka, všeho v hojnosti. Dům jeho byl znám po širé zemi. Mnohem však věhlasnější bylo jméno jeho; nebo řídil vše prozřetelně a starostlivě, tak že mu žádné nebylo hany. — Stalo se, že se musel vzdálit na několik měsíců i zavolav syna svého, pravil mu: Hle synu můj, do ciziny půjdu; zatím ty ošetřuj domu i nabytku našeho, kterýž pod ochranu tvou odevzdávám, až se zase navrátím. Jinoch užasl nad starostí mu svěřenou; otec ale rozžehnav se, odešel. Tak převzal na se Josef, — tak se jinoch jmenoval, — správu celého otcovského statku s prvu ve strachu; pak ale pravil k sobě: Co mi otec kázal, chci činit, vůli jeho chci vyplnit. — Josef pracoval pilně, statky spravoval obezřetně: chyby zpočátku učiněné znenáhla mizely. — Po mnoha měsících navrátil se otec domů; vyšetřiv role a prohlídnuv stáda, našel všecko v pořádku. Roznášela se pověst chvalná o synu po vší zemi a lidé pravili: „Jaký otec, takový syn!“ Když pak i otec správu synovu pochválil, řekl jinoch: Otče můj! což ale kdyby se mi to bylo nezdařilo? Otec usmívaje se pravil: Známať mi byla síla tvá, v kterou jsi nevěřoval; proč jsem v tobě důvěru vzbuditi chtěl, žádaje co největšího. Teď jsi z jinocha v muže dospěl.“ — Tuto příhodu vypravoval učitel svým učeníkům, když se ulekli slov Spasitelových: „Buďte dokonalí, jakož Otec váš nebeský dokonalý jest.“ *Krummacher*.

Rozohnění.

Nezkušená Milinka
v uhlí kladla polinka;
foukání tu marné bylo,
tlusté dříví nechtylo.
Matka dříví odvalila
tríscky drobné podložila.
a hle, kouř se vzhůru hnal,
plamen se tu mžikem vznal.

Tu teprva matinka
kladla větší polinka;
tak od těchto menších zase
chytly větší v krátkém čase.
Matka došla cíle svého,
že počala od malého.³
Hleď toho býti dbalým,
kdo chceš býti dokonalým.

Langer.

β) O křesťanské dokonalosti zvlášť.

a) Povinnosti, které Pán Ježíš obzvlášť velel.

Povinnost vůbec jest mravní nutnost čili vázanost, založená na uznání důstojnosti lidské. Co nepřesahuje sil mých těles-

ných, to mohu; k čemu bývám vnější příčinou hnán, to musím vykonati; co neruší práv jiných, to smím; co konečně se srovnává s důstojností lidskou, to mám vykonati, to je má povinnost, ku př. k přípovědi své rozumně státi i když bych nemusel.

V čem pak záleží důstojnost lidská, poznává křesťan ze svatého náboženství. Křesťana jest tedy povinnost mravní vázanost založená na zákonech božích. Co se srovnává se zákonem božím, to má křesťan konati, to jest jeho povinností.

Než jako zákony boží nejsou ve věcech stejně důležité, tak i povinnosti jsou jedny důležitější než druhé.

Křesťan má sice všechny své povinnosti věrně konati; předce však na důležitější více ohledu míti musí. — Proto sám Pán Ježíš jisté povinnosti více než jiné, tedy zvláště velel a důtklivěji na srdce klade všem, kteří chtějí býti dokonalí.

Povinnosti, které Kristus zvláště velel, jsou: 1. Hledati nejprvé království božího a spravedlnosti jeho; 2. zapřítí sebe; 3. vzítí kříž svůj; 4. Krista následovati; 5. tichým a pokorným býti; 6. milovati nepřátely své.

Průpovědi.

Šestero je zvláštních ctností	kříž tu vezmi na se svůj;
Kristem přikázaných povinností:	Krista volně následuj;
Patř a touží k nebi tam;	tichým hled a skromným být;
vždy zapírej sebe sám;	škůdce svého v lásce mít.

Dům na skále a na písku. (Luk. 6, 47.)

Každý, kdo přichází ke mně,
kdož mé slovo slyší a dle něho
řídí kroky, činí za života svého;
kdož, jak můj to zákon velí,
po svůj život celý
Boha nade všecko miluje,
pro Bůh lásku lidem věnuje, —
bratru, druhu, nepříteli, —
o všeblaho věrně pečuje;
kdo vždy hledí zapíratí sebe,
kříž svůj za mnou umí nésti
a sám sebe chrání od neřestí,
v čistém srdci má mír mého nebe;
kdož jak vinná hrozny nese ratolest,
hledí vždy den po dni a rok po roce
blahoplodných ctností ovoce
a všech skutků dobrých plody nést:
člověk taký vyznavač a sluha můj; —

věz to každý a u sebe považuj:
vedle věčné pravdy výroku,
podoben jest člověku,
který chtěje vystavěti sobě dům,
příkopy a rovy k základům
v skále hluboko si vytesal
a zdi na základech pevných zbudoval.
A když strhla povodeň se divoká,
řeka proudem na dům ten se obořila,
rozlícených živelů síla veliká
na základech pevných jen se roz-
tříštila;
i ač řeka vysoko se dmula
domek nijak nepohnula;
a dům ostal ten,
nebo na skále byl založen.
Ale slyšte každý též a pozoruj:
kdo jda za mnou, posluchač je sice můj,

leč nečiní s myslí čistou, srdcem vřelým, co mu radím, co mu velím: vedle věčných pravdy výroků podoběn jest člověku, na moudrou jenž nedaje nic radu, dům si stavěl v sypké zemi bez zá- kladu.	Když se řeka zdmula a se obořila na ten dům, hned tím hnula a ten dům sesul se v rum. Staviteli potom bylo hořce lkát, nebo veliký byl domu jeho pád. V. Štulc.

1. Hledati nejprvé království božího a spravedlnosti jeho.

Poučiv Pán Ježíš své učeníky a napomenuv je, aby po věcech časných příliš netoužili, pravil: „Hledejte nejprvé království božího a spravedlnosti jeho.“ *Mat. 6, 33.*

a) Aby se křesťan stal dokonalým, musí nejprvé *hledati království božího*, to jest, musí především a více o nesmrtelnou duši se starati než o smrtelné tělo.

b) Člověk má tělo i duši. Tělo bylo vzato ze země a proto také po smrti navrátí se opět do země a béře alespoň do všeobecného z mrtvých vstání porušení své v zemi, jest smrtelné: duše však posla z Boha a při smrti těla opět navrací se k Bohu, je nesmrtelná. — Nuže, o obojí se člověk starati musí, jak o tělo, tak i o duši. — Avšak čím větší má cenu duše než tělo, tím více se musí člověk starati o duši nežli o své tělo. — Za tou příčinou, abychom nezapomínali na duši a nepečovali jenom o tělo, anebo více o tělo než o duši, napomíná Kristus své učeníky i nás: „Hledejte nejprvé království božího a spravedlnosti jeho.“ *Mat. 6, 33.*

Bůh nám sice dává všechno, co nám k zachování tělesného života je třeba; avšak do úst nám pokrmů nepřináší, aniž oděvu hotového poskytuje: pravda tedy jest ovšem, že o tělo své pečovati musíme. — Tato však péče *nesmí býti přílišná*, nesmí se rovnati péči o duši. Péče o duši musí tak daleko převyšovati péči o tělo, jak daleko duše v ceně své převyšuje tělo.

c) *Křesťan hledaje království boží, má se všemožně přičiníti*, aby byl dobrým živým údem církve svaté, království božího na zemi; a proto má *α)* všechny schopnosti a síly své vynakládati, aby Boha a jeho nejsvětější vůli dokonale poznal a podle ní také živ byl; *β)* má v Boha pevně věřit, doufat a vroucně ho milovat; *γ)* má Bohu jakožto nejvyššímu Pánu věrně sloužit; *δ)* svatá přikázání jeho věrně plnit; *ε)* všech hříchů se bedlivě vystříhat; *ζ)* v ctnostech a dobrých skutcích se horlivě cvičit, a *η)* všech

prostředků k svému spasení užívat, jako jsou: modlitba, sv. svátosti a j.

d) Takto stana se dokonalým, dojde svého cíle, království nebeského, k němuž jest od Boha povolán.

e) Toto pohledávání království božího neodporuje nikterak starosti o chleb vezdejší, poněvadž o obojí zároveň se starati můžeme.

Napomenutí. Starej se, milý křesťane, o věci k zachování tělesného života potřebné, avšak při tom a proto na duši svou nezapomínej, ale jí ve všem a všudy přednost dej, o ní přede vším a obzvláště se starej.

Slova písma svatého. Hledejte nejprve království božího a spravedlnosti jeho a toto vše bude vám přidáno. *Mat.* 6, 33. — Království nebeské násilí trpí a kteří násilí činí, uchvacují je. *Mat.* 11, 12. — Co prospěje člověku, aby celý svět získal, duše své pak škodu trpěl? *Mar.* 8, 37. — Jednohoť jest potřebí. *Luk.* 10. — Obcování naše v nebesích jest, odkudž i Spasitele očekáváme. *Fil.* 3, 20. — Protož s bázni a třesením spasení své konejte. *Fil.* 2, 12. — Drž co máš, aby žádný nevzal koruny tvé. *Zjev.* 3, 11.

Výroky svatých. Největší starost musíme vynakládati na to, abychom zachovali duši svou. Nejedná se tu o ztrátu nějakého statku, jehož posléz předce opustiti musíme; tu běží o ztrátu nebe, tu se jedná o snášení věčných muk v pekle. Tudíž s bázni a třesením spasení své konejme. (*Fil.* 2.) *Sv. Alf. Lig.* — Mimo spasení své neměj jiných věcí na mysli a jen o to, což božího jest, stále pečuj. *Týž.* — Království nebeské nežádá jiné ceny, leč tebe samého. Tolik stojí, co jsi. Sebe dej a obdržíš je. *Sv. Aug.*

Přípodobnění. Kézby každý alespoň tak o svou duši se staral, jako se o časné věci starává! *Humbert.* — Kdož by měl při, na jejímž rozhodnutí by visel statek i život jeho a nestaral by se, aby šťastného konce došla, než po rozkošech by se sháněl: vším právem by ho lidé nazývali člověkem pošetilým. A tak pošetilý jest člověk, kterýž nedbá o svou blaženost věčnou. *H.* — Kdybys na kraji propasti chodil, do níž jiný spadl a o život přišel, zajisté bál by jsi se, aby tě tože neštěstí nepotkalo, a na každý krok dával bys bedlivý pozor: takovou starost měj ohledně věčného blaha. *Lohner.*

Přísloví. Přede všemi věcmi pečuj o duši. — Duše nejdražší zboží. — Nebe je pro lidi. — Kdo by nerad do nebe? — Nebe nelze koupit, ale dobýt. —

Průpovědi.

Spasení své nejprv hledat
tak radí nám Kristus sám;
slíbil také, že chce přidat,
což je třeba k žití nám.

K nebi jest tvé putování,
tam tvé směřuj obcování.
Přede vším jen hledej nebe,
Bůh pak neopustí tebe.

Kterak nerozumný, zpozdilý ten bývá,
který jen to světské na paměti mívá.
Přijde smrt a zvoní na svůj truchlý zvonec;
bohatství a rozkoš — všechno má tu konec.

Doucha.

Boháči se z písma podobá,
každá v světě osoba,
ježto poklady si shromažďuje,
bohatnout však v Bohu nepečuje.

Ptactvo a kvítí. (Luk. 12.)

Vždycky mějte na paměti,
že jste Otce nebes děti.
Otec váš v tom lépe zná se,
čeho vám je třeba k spáse.
Marných odřeknouc se péčí,
ježto lidi v světě matou,
čiňte s horlivostí svatou,
co vám káží božské řeči:

O království boží dbejte,
spravedlnosti si hledejte,
vždy jen v pravdě, v ctnosti;
v lásce, ve milosti
denně více prospívejte;
vše pak jiné zemské vám
Otec v nebi přidá sám.

Štulc.

N e b e.

Nebe, jak si krásné,
jako demant jasné!
Kdož by nechtěl na tě zřítí,
v sídle božím věčně žítí?

Kdo se láskou nebe kojí,
do výsosti vytažen,
vzhůru hledě z mraků ven,
pevnou nohou pevně stojí.

Fr. Val.

Macháček.

Pohled k nebi.

Jak slavíček šveholí,
když ho srdce rozbolí;
jak růžička vůni dýše,
když rosička padá tiše,
jak radostí včela zní,
když jí kvítek zavoní:
tak i já si zpívám,
Pána Boha vzývám;
v duši rozkoš mívám,
když se k nebi dívám.

N.

Poutí duše.

Putuj duše k výšinám,
vzhůru k nebes krajínám!
Putuj často nahoru,
k svatým duchům do sboru.
Uč se nyní v nebi býti,
se svatými zbožně dlíti;
od nich se uč Bohu sloužit,
po něm vřele, stále toužit;
pak až dojdeš svého cíle,
uvítá tě jistě mile.

J. Ř.

Úvahy o slovech Pána Ježíše. „Hledejte nejprvé království božího. (Mat. 6, 33.) Od dra. *Inoc. Frencla.*

Slova tato zasluhují vši pozornosti a všeho uvážení, protože jsou hlavním prostředkem proti mamoně a že nynější svět na ně

málo dbá. *a)* Především uvaž, křesťane, co znamená slovo *království boží*, kteréhož nejprvé hledati máme? Dvojí jest království boží: Jedno, které počíná již zde na zemi, t. církev Kristem založená a pravda, spravedlnost i milost, kterou církev chová a u věřících působí; druhé pak jest království boží na nebi, svrchovaná t. blaženost, kteréž požívají svatí a vyvolení boží. V nadřčeném výroku míní se obojí království, poněvadž obé jest tak spojeno, že kdožby se minul zdejším královstvím božím na zemi, církví t. a pravdou a milostí její, že by království božího na nebi, svrchované t. blaženosti, nedošel. Kdo není v církvi a nevede křesťanský život, ani v nebi nebude. Jedno vede k druhému. Věřou a užíváním prostředků spasení, kterých církev poskytuje, dosahují křesťané ospravedlnění a posvěcení, jímžto se království boží uvnitř, v duši jejich vzdělává; věrné pak setrvání v milosti boží pojišťuje jim zaslíbeného dědictví, t. blaženosti království božího v nebi. *b)* Za touže příčinou napomíná božský Vykupitel, abychom netoliko hledali království božího, ale také *spravedlnosti jeho*. Neb kdo cíle chce dosáhnouti, musí také užívati prostředků k tomu vedoucích a napomáhajících. „Království pak boží, — pokud panuje mocí svou v srdcích lidských — jest spravedlnost, pokoj a radost v Duchu svatém.“ (*Řím. 14, 7.*) Bez spravedlnosti není pokoje s Bohem a bez vnitřního pokoje není blaženosti a radosti. — Jest pak ona spravedlnost dvojí: vnitřní totiž, jež záleží v milosti posvěcující, ježto jest takořka sítě království nebeského a druhá zevnitřní, ježto záleží v dobrých skutcích a v plnění přikázání božích. — Slove pak *spravedlnost boží*, ješto se zakládá a spočívá na zásluhách Kristových a na zaslíbení božím, bez kterých by neprospívala k dosažení království nebeského. — *c)* Když pak se nám přikazuje, *bychom hledali* království božího, míní se tím trojí snaha, totiž: bychom po království božím toužebně dychtěli, pak se snažili je poznati a konečně se přičinili skutkem ho dosáhnouti. Kdo totiž po Bohu a po nebeských věcech srdcem se nese a vroucně touží, ten zajisté se bude snažiti, aby v známosti pravdy božské a sv. zákona prospíval (v. žlm. 118, 1.) Však netoliko posluchač zákona, ale „činitel skutku blahoslavený bude v skutku svém.“ (*Jak. 1, 25.*) Tudíž třeba, bychom skutky, jednáním svým hledali království božího a spravedlnosti. *d)* Že pak dí božský Vykupitel: „*hledejte*“ ne pak pečujte, dává na jevo, že nechce, abychom tesklivě o království boží pečovali jako dělají ti, kteří se příliš o časné věci starají; ale chce, abychom hledali, seč

jsme a tudíž abychom dobrými skutky, chvalitebným životem a od Boha nařízenými prostředky, plni víry a důvěrnosti, bez tesknoty a malomyslnosti nebe dojíti se snažili. e) Ještě pozornosti hodno jest, že Pán Ježíš ukládá, abychom hledali. . *nejprvé*, t. j. nadevšecko a především; což se může a musí státi mnohým způsobem. Hledáme království boží nejprvé, když přede vším nebeských věcí žádáme, vážíce jich sobě více než pozemských a pokládajíce dosažení jejich za svrchovaný cíl svého života; když spasení duše pro zemské věci nezanedbáváme, nýbrž raději časnou zkázu trpíme; když za hlavní péči a dílo své to klademe, co se spasení našeho týče a když k duchovním věcem celé srdce přikládáme a časnými péčemi svými k přednímu cíli t. ku království božímu směřujeme, snažíce se plniti vůli boží a oslavovati Boha. f) Abychom se však nebáli a nestrachovali, že snad hledajíce nejprvé a nadevšecko království boží, z ohledu časných potřeb zhyneme; připojil Pán Ježíš také utěšené *zaslíbení*, dokládaje: „*a toto vše*,“ t. j. čeho k zachování života tělesného jest vám třeba, — „*bude vám přidáno*.“ Bůh zajisté nakládá s námi jako otec, jenž nějaké důstojenství synu svému velikým nákladem zjednav, posílá ho na učení a napomíná, aby se pilně učil, času uemařil a neužitečnými věcmi se neobíral, po tom, co by se k jeho důstojnosti hodilo, snažně dychtil a je vždycky před očima měl; o pokrm ale a oděv aby se nestaral, že tím vším od otce bude zaopatřen. — Kristus Pán zajisté nám všem království boží krví svou předraze koupil; protož také chce, abychom je vždy před očima měli a v církvi jeho jako v nějaké škole tomu se učili, tím se obírali a zacházeli, co by k dojíti toho království sloužilo, a o jiné věci se příliš nestarali, jež se nám dle potřeby přidají.

A co dobře pozorovati sluší, jak znamená *sv. Augustin*, nepřislubuje se nám to ostatní, co k výživě nám třeba, jako odměna neb odplata, kteráž se nám v budoucím životě na věčnosti uchovává, nýbrž přislubuje se nám toliko *co přídavek*. — V tom ohledu tázal se *Pán Ježíš* učeníků svých: „Když jsem vás poslal bez měšce a bez mošny, zdaliž jste v něčem nedostatek měli?“ A oni řekli: „v ničemž.“ (*Luk. 22, 35.*) Tak bylo hojně pečováno o výživu jejich; to však byl toliko přídavek, ne pak mzda za práci, kteráž jest ještě hojnější, tam v nebesích (viz *Mat. 19, 18. 29*; srv. *Žlm. 33, 11*; *Přísl. 10, 3.*) Dobře tu volá *sv. Cyprián*: „Kdy se medle přihodilo, aby spravedlivému nedostávalo se potřeb života? — *Eliáše* krmí na poušti krkavcové a *Danieli* v jámě lvové

připravuje se oběd přispěním božím: a ty se strachuješ, že by se tobě potravu nedostávati mohlo? *Ptactvo* živí Bůh a vrabcům se denní pokrm poskytuje a ty bys domnívati se mohl, že křesťanu, sluhovi božimu, dobré skutky konajícimu a miláčkovi Páně, něčeho, se mohlo nedostávati?“ — O, té dobrotivosti a moudrosti nebeského Otce, kterýž nás tak libým a laskavým způsobem k vyšším nebeským věcem táhne, sám maje péči o naše časné potřeby, abychom tím vroucněji vyšších nebeských věcí hledali! — A předce mnozí toho nechápají zvláště za dnů našich; ano právě naopak si počínají: pečují především a výhradně o věci světské, věci pak nebeských si buď málo všímají aneb do konce jich zanedbávají. Pozemský tento život, jeho péče a jeho zboží — toť hlavně péče jejich; pravda a spravedlnost, život věčný a jeho blaženost — to jim leží málo na srdci. Na věci pomíjející vynakládají všecku práci, všecku sílu; o věci pak věčné nechť se přičiniti. O pokrm a nápoj a oděv pečují od rána do večera; o pokrm a ozdobu duše péče míti, nemají času. Pro marnou čest a slávu světskou lopotí se dnem i nocí; aby pak se Bohu zalíbili, to jim nepřipadne na mysl. — A co jest to nejhorší, že tato světská mysl vůbec panuje a deanně více se zmahá. — Míti a požívati, toť heslo, toť hlavní snaha našeho věku; království pak boží a jeho spravedlnost považuje se za věc, na kteréž mnoho nezáleží. — Odtud ona bída víc a více se zmahající, nářek a bědování a nespokojenost denně vzrůstající; a vše to ukazuje dosti, že kde království boží a spravedlnost jeho není nejdůležitější péčí člověka, žeť i to ostatní, to jest všeliká péče a snaha o věci časné — všecka osvěta, průmysl a obchod — neslouží ku spáse a blaženosti. — A protož křesťane, vstěp sobě hluboko v srdce slova Kristova: „Hledejte nejprvé . . .“ Nepluj za proudem tohoto světa, nýbrž učiň péči o království boží a jeho spravedlnost hlavní péčí života svého. K tomu nechť směřuje všecko tvé smýšlení, chtění a jednání, ostatní pak považuj za přídavek, kteréhož tobě udělí Pán tím spíše, čím věrnějším budeš jeho služebnikem.

Podobenství.

Čarovný prsten. Stará bájka vypravuje o jistém muži, jenž chtěje vládnouti nad trpaslíky podzemskými, Guomi řečenými, aby malé, trpaslické postavy nabyl, vzal čarovný prsten na prst a touž měrou, kterouž se prsten sůžil, scvrknul se i muž sám, až se stal trpaslíkem. Když pak mu v podzemních chodbách již

úzkou bylo, chtěje se sprostiti těsného království, stáhl prsten s ruky své a vyšel ještě v pravý čas ven, dosáhl opět předešlé postavy své. — Co bájka tato vyznamenává, lehce pochopiti. Prsten čarovný, — jímž tak lehce se scvrkáme a sesýcháme se duchem v malou podobu pidimužička, abychom v temnostech pozemských přebývali a panovali, — jest úzkostlivá péče o tělo a o život časný, jež se táže: „Co budeme jísti a čím se budeme odívati?“ péče, jež nás činí úzkosrdečnými a odvracuje od světla pravdy božské. Království pak boží žádá široké srdce, aby mohlo Boha pojmouti. A protož v tom ohledu přikazuje nám Kristus: „Odlož úzký prsten; nedej se úzkosrdečností a malomyslností nikdy opanovati. Pečuj přede vším o věci nebeské, týkající se spasení; ostatně pak všelikou péčí slož na Pána; On bude míti péči o tebe!“ —

Vlaštovky. „Co děláte zde?“ ptala se vlaštovka snažných mravenců. „Shromáždíme zásobu na zimu“, byla rychlá odpověď. „To jest moudré“, pravila vlaštovka; „toť i já učiním.“ A ihned počala množství mrtvých pavouků a much do svého hnízda snášeti. „Ale nač to?“ ptala se její matka. „Zásoba pro tuhou zimu“, odpovědělo vlaštovče; „mravenci mne této prozřetelnosti vyučili.“ „O, ponech pozemským mravencům této opatrnosti,“ odvece stará; „co jim sluší, nesluší nám vlaštovkám. Nás dobrotivá příroda příznivěji obmyslila. Když se léto končí, odebíráme se odtud, přiletše do dalekých krajin po cestě usneme z polehounka a tu přijímají nás teplá bahniště, kde ničeho nepotřebující odpočíváme, až nás zase jaro k novému životu probudí. *Lessing.*

Příklady.

a) Biblické: Království boží hledali a po spasení toužili:

Sv. patriarchové: Noe, Abraham, Isák, Jakub, Josef, o nichž sv. Pavel píše: „U víře zemřeli ti všickni, což jim zaslíbeno bylo, ale věříce a radující se z budoucího splnění a vyznávající, že jsou poutníci a hosté na zemi; nebo ti, kteřížto tak mluví, dávají na srozuměnou, že vlasti teprv hledají. A jistě, kdyby se tak mluvíce na onu vlast rozpomínali, ze kteréž vyšli, měli čas zase tam se navrátiti; ale oni lepší vlasti žádají, totiž nebeské; proto sám Bůh nestydí se slouti jejich Bohem, neboť jim připravil místo.“ *Žid. 11, 13*

Job těšil se, že Vykupitel jeho živ jest, že v poslední den z země vstane a v těle svém uzří Boha svého. *Job* 19.

Tobiáš živ byl po celý život v bázni boží i staral se tak nejlépe o spasení své i rodu svého.

Sv. Jan křt. pečoval na poušti o spasení své a všech, kteří k němu přicházeli, aby slova jeho slyšeli. *Mat.* 3, 1.

Pán Ježíš přišel, aby hledal a spasil, což bylo zahynulo. *Luk.* 19.

Maria sedíc u nohou Páně, poslouchala Pána Ježíše, kterýž dí o ní, že nejlepší stránku vyvolila. *Luk.* 10, 42.

Sv. apoštolové opustili vše, aby svou duši zachovali a království nebeského dobyli.

Sv. Pavel měl zvláštní péči o spasení a touhu po nebi; nebo píše: „Mně živu býti Kristus jest i umřítí zisk. — Žádost mám rozdělenou býti a býti s Kristem.“

Podobenství Kristova o království nebeském: O pokladu a drahé perle. *Mat.* 13, 44. — O síti. 13, 47 . O veliké večeri. *Luk.* 14, 15 — O svatbě a hosti. *Mat.* 22, 1. — O desíti pannách. *Mat.* 25, 1. — Dvojí brána a cesta k spasení. *Mat.* 7, 13.

b) Jiné příklady. Všickni svatí a světice boží, nedbajíce pozemských, hledali statků nebeských, toužili po nebi a je úsilím dobývali.

Sv. Silvinus, pocházející ze vzácného rodu ve franc. městě Toulouse, zasnoubil se s jistou pannou, chtěje ji pojmout za manželku; však si to rozmyslil a odřekl se sňatku toho, aby v čistotě Spasiteli sloužiti mohl. Rozdávaje co měl chudým, odebral se do Nizozem, kde mnoho lidu k Bohu přivedl. Maje vše za pomijitelné, pohrdl světem, miloval Boha nade všecko a ze vsí síly se snažil, aby dosáhl života věčného. Byl to muž veliké zdržlivosti; neb kolik let ani chleba neokusil, jen zeleninou a ovocem se živil. Oděv jeho byl jednoduchý a spával na holé zemi. On převyšoval všecky současníky své pokorou, svatostí a dobrými skutky, byl otcem sirotků, pomocníkem vdov, ochrancem panen, ozdobou mnichů; byl moudrý v řeči, svatý v skutcích; neboť co ústy hlásal, také příkladem dokazoval. Když po tak svatém životě onemocněl, chválil Boha a napomínal všecky, kteří k němu přicházeli, aby vždy hříchů se varovali, ctnostně živi byli a po cestě spasení k nebi kráčeli.

Nejvyšší umělost. Opat *Arsenius* přebýval dříve u císařského

dvora a získal si velikou slávu pro svou učenost; teď ale bydlel v chudobné chatrči oděn hrubou tkaninou, jsa spokojen se sprostou stravou. Jednoho dne navštívil jej pocestný. Arsenius právě seděl podle egyptského rolníka, jemuž dával důležité otázky o životu duchovním a pozorně ho poslouchal. S úžasnutím a nevrle zvolal cizí pán: „Jakž pak může Arsenius, tak veliký učenec, bývalý učitel císařských princů, choditi do školy k prostému sedláku?“ — Arsenius ale pravil: „Musím vyznati, že jsem byl dosti zběhlý v učenosti a vědomostech potřebných pro tento svět; avšak se mohu mnoho naučiti od tohoto neučeného, ale zkušeného rolníka v první všech vědomostí totiž v poznání toho, co slouží k naší spáse a vede k životu věčnému.“

Bůh opatří. V životopisu *sv. Paula, poustevníka*, čteme, že mu krkavec každodenně po 60 let, co na poušti byl, přinášel půl bochánku chleba, však v den poslední, před jeho smrti, když ho *sv. Antonín* navštívil, chléb celý. Nechť tomu jakkoli; — však konej každý, co konati máš a Bůh tvé časné potřeby opatří. — „Bůh dá i v okénko podá.“

Sv. František Seraf. všecko opustil, všeho se vzdal, aby hledal království nebeské, totiž spasení své a bližních svých. Ani on ani bratří řehole jeho ničeho neměli a předce se jim nikdy pokrmů nenedostávalo. Vysílaje učeníky své hlásat *sv. evangelium*, nedal jim na cestu jiného, leč slova žalmisty Páně: „Uvrz na Hospodina péči svou a on tě krmiti bude.“ (54, 23.) Často svým bratřím říkával: „Já všecku svou důvěru skládám na Boha, že an slíbil nám dáti království nebeské, také neodepře toho mála, čeho k zachování života potřebujeme.“

Dar vánoční. Slovník biskup v Meauxu, *Jakub Ben. Bossuet*, dal jedenkrát v postranní kapli klášterního kostela k zvýšení vánoční slavnosti nákladné jesličky — Betlém — postaviti. Byl právě štědrý večer, když Bossuet čtyrem dělníkům, kteří jesle stavěli, mzdu vyplácel a pravil přívětivě: Volte sami, co vám Ježíšek na stůl položil. Každý z vás má právo, sobě buď zlatý peníz aneb knihu „Životy svatých“ za vánoční dar si zvoliti.“ — První řemeslník honem sáhl po louisdorů, řka: „Co mně do knihy, když sotva čísti umím.“ I druhý sáhal po penízi, pravě, že si zjedná teplý kabát pro zimu. Tak i třetí vztáhl ruku po zlatém penízi, radostně volaje: „Za to si koupím dříví k topení.“ — Biskup podal každému žádaný peníz. — Konečně došla řada na čtvrtého, nejmladšího. Ostýchavě hleděl hned na blýskavý peníz,

hned na knihu skvostně vázanou. Chvilí byl jako na vážkách, posléz pravil: „Mám doma starou slepou matku, která by sobě tím penízem na svátky přilepšiti mohla; však je velmi pobožná a zraduje se, když jí budu moci v dobách večerních něco ze životů svatých čísti.“ Biskupovi se trpytila slza v oku; podal dobrému synovi knihu, otevřel ji a hle — v přední desce bylo šest žluťáků zandáno. — Jak se podivil mladý muž a jak se zlobili ostatní tři řemeslníci, když biskup ukázal, že v každé knize bylo šest louisdorů uchystáno pro toho, kdo by ji požádal, řka upřímně: „Chtěl jsem vás zkusiti, zdali dáte přednost časným věcem čili duchovním; chtěl jsem vám ale také v malé míře vyobraziti pravdu slov Kristových: „Hleďte nejprvé království boží, ostatní bude vám přidáno.“ — Blaze křesťanu, jenž duchovním věcem nad pozemské přednost dává; nebo láska k nebeským věcem nikdy se nemine s vezdejšími požehnáním. Bůh svých věrných neopouští!“ Ti tři tělesně smýšlející řemeslníci odešli zahanbeni a nespokojeni; však jinoch bohobojný před biskupem klekl ještě, a pro sebe a starou matku si vyprosil požehnání. —

NB. Více příkl. pečování o duši viz díl I. str. 265. a III. str. 303.

Poklad skrytý a perla. (Mat. 13.)

Člověk, našel poklad skrytý v poli,
a jakou má cenu dobře věda,
skrývá jej a pokoje si nedá,
leč až pole to jest jeho rolí.
I jde a rád prodá, což měl koli
a to pole koupí od souseda.
Člověk kupec s neunavnou snahou,
chodě světem, vzácných perel hledá;
a když našel jednu perlu drahou,
chce ji mít a pokoje si nedá,
leč až perla ta jest perlou jeho,
za níž všecko podá, což měl svého.

A jako ta perla pěkná, drahá,
jako poklad onen skrytý v poli:
království jest moje, říše blahá.
Dojiti té říše kdož chceš koli,
prodej co máš, odřekni se všeho,
cos rád míval, cos nazýval svého:
všecko dej, by tvým pak bylo nebe,
by tvou byla pravda s dary všemi,
láska má a milost na té zemi
a tam věčně oblažujíc tebe.

Štulc.

Co je život?

Život není žádný sen,
život není kratochvíl!
Není nám dán ku hře jen,
vytknutý má vážný cíl.
Hleď tedy jen svého žití
k spáse věčné použití,
bysi za života chvíli
přišel ku pravému cíli:
by ti vzešel krásný den
až ti přijde smrti sen.

Jan Cvrček.

Kde domov můj?

Tu kde Čechů slavné plémě
osedlo překrásné země,
zpěvem českým ctí se Bůh,
libě k druhu mluví druh:
a to jest ta krásná země,
země Česká, domov můj!

Tam kde boží věčná záře
sluhů svatých blaží tváře,
tam chce přijít duše má,
až si ji Bůh povolá:
a v té blahé nebes říši,
tam jest pravý domov můj! N.

K nebi spěj!

Patř na orla, jenž se k nebi vznáší:
přímo k slunci míří jeho let;
jej ni chmury bouře neodstraší,
aby k němu nepnul smělý hled.

Po zemi se ploužit s ptactvem nižším
nemůž on, jsa jeho pán a král,
ke krajům zalétat musí vyšším —
k slunci, z něhož sílu zraku vzal.

I ty orlu, bratře, podobej se;
neb i ty jsi tvorstva všeho pán;
k nebi spěj! a v bludu nekochej se; —
z nebe život ti i zrak je dán.

V. P.

Průvodčí k nebi.

Otec s synem k domovu se vrací;
noc se blíží, stezka se jim ztrácí.
Syn zře skály, stromy v okolí,
v těch si vůdce k domu vyvolí.

Otec stále k hvězdám zraku zvedá,
v nebi cestu k domovu si hledá. —
Skály, stromy temné, němé jsou;
hvězdy pak jim svítí, s nimi jdou.

Blaze, kdo tu zraku k hvězdám
zvedá,
v nebi pravou cestu k nebi hledá!

Dle Rückerta J. B. P.

2. Zapříti sebe.

Aby křesťan byl dokonalým, má zapíratí sebe neb mrtviti se.

a) *Zapíratí sebe jest z lásky k Bohu všem libostem (neb libůstkám) svým odporovati, hříšné náklonnosti potlačovati a dobře činiti, byť i nám protivné bylo.*

Ten zapírá sebe, kdo žádosti svého těla na uzdě drží, svůj rozum a vůli svou podrobuje vůli boží, kdo i to nejmilejší opouští a to nejtěžší trpí, než aby co zlého učinil.

b) *Mrtvení těla znamená cvičení křesťana, neukojiti pudův a žádostí tělesných, i kde jich ukojení je dovoleno v tom úmyslu, aby je dovedl opanovati, kdyby ukájení jich bylo zlé a záhubné.*

K tomu konci ustanovila církev katolická půst, totiž zdržování se masitých pokrmův i ujmu v jídle a pití, i schvaluje odjímání si pohodlí, spaní a skvostného šatu a p.

c) *Však se mylí*, kdo myslí, že by týrání a porušování těla, jaké nacházíme u Hindův a jiných národů, kdež lidé z nábožnosti tělo své pálí, nožem píchají, do krve bičují, na skřípec natahují, hladem moří a jinak porušují, a o zdraví, sílu a sličnost se připravují, že by takové pošetilé jednání náleželo k náboženství křesťanskému; neboť sama církev blouznivé chování tak zvaných flagellantův v středověku, kteří chodíce po krajinách, těla svá až do krve bičovali, zavrhuje. — Páté přikázání: „nezabiješ“ vykládá se právem proti zbytečnému týrání, vysilování a porušování těla, kterým se moc smyslnosti nepřekoná, spíše se rozněcuje.

d) *Zapírati sebe jest křestanu velice třeba*; neboť bez toho nelze hříchu se vystříhati, pokušení přemáhati, vůli boží plniti a věrným učeníkem Kristovým a dokonalým křesťanem býti.

e) *Zapírání sebe má velikou cenu a přináší křestanu mnohý prospěch.* α) Křesťan, jenž umí zapírati sebe, má vždy na zřeteli svou vznešenou důstojnost; β) jedná vždy svědomitě podle vůle boží; γ) všecky zlé, nezřízené žádosti i sám sebe přemáhá; δ) všechny obtíže křesťanského života rád na se bere a statečně překonává; ε) Kristu se připodobňuje; ζ) hodným se činí zalíbení božího, a η) království nebeské si vymáhá.

f) Proto *Kristus Pán* na zapírání a mrtvení sebe tak velikou váhu klade a *poroučí* je každému, kdo chce býti jeho učeníkem. — Podobně sv. apoštolové a mnozí svatí nás slovy i příklady povzbuzují, bychom zapírali sebe.

g) Ovšem *není to snadné, sebe přemáhati* a přirozené žádosti v služebnost ducha podrobovati; však Bůh k tomu každému svou milost dává.

Napomenutí. Nuže, křesťané, učme se moudře zapírati sebe, abychom byli praví a dokonalí učeníci Kristovi.

Slova písma sv. Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám *Mat. 16, 24.* — Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej co máš a rozdej chudým a budeš míti poklad v nebi. *Mat. 19, 21; Luk. 14, 26.* — Kdo nalezne život svůj, ztratí jej a kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej. *Mat. 10, 39; Luk. 17, 33.* Jest-li že oko tvé horší tě, vylup je a vrz od sebe; nebo jest užitečněji tobě, aby zahynul jeden oud, než-li by celé tělo uvrženo bylo do ohně věčného. *Mat. 5, 29.* — Ti, kteříž jsou Kristovi, tělo své ukřižovali s hříchy a žádostmi. *Gal. 5, 24.*

Výroky svatých. To by mělo naší prací býti, totiž přemáhati sebe samých a každý den nad sebou silnějšími se státi a tak

něčím k lepšímu prospívati. *Bl. Tom. Kemp.* — Jestliže sám sebe dokonale přemůžeš, všecko jiné snadněji podmaníš. Nejdokonalejší zajisté vítězství jest, zvítěziti nad sebou. Týž. — Tak tělu svému čiň utrpení, aby mohlo v službě boží pracovati; nebo kdo tak mdlí, že nic dobrého nemůže činiti, jsa bez rozumu, nerozumně Bohu slouží. *Sv. Jeron.* — Chceš, aby tělo tvé sloužilo duši tvé? Bohu nechť slouží duše tvá. *Sv. Aug.*

Přípodobnění. Potýkání s tělem zbývá. Vina jest ovšem smazána (křtem), slabost ale zůstává; v nás jest a svrbí zalíbení v nedovolené žádosti; proto bojuj, odporuj, nesvoluj. *Sv. August.* — Mnohem větší jest zásluha přemoci srdce své a panovati nad svými náklonostmi, než hrady bořiti a měst dobývati. *L. Gran.* — Jako jiskru neb žhavý uhel spěšně s ruky neb se šatů smetáš, bysi se nepopálil: tak rychle máš i nečistých myšlení a žádostí odstraniti, by na duši tvé smaha a pohroma nezůstala. *N.* — Bodrý kůň měj bodrého jezdce a tělo bujné statného vládce. Dobrý voják dokáže svou udatnost v boji a křesťana ctnost u prostřed světa se zkouší. *Lohner.* — Kdo žádost svou neumí krotiti, budeť od ní co vozka od bujného koně pošlapán. *L.* — Ze zrna nebývá chléb, leč se mele a hněte: tak s tělem se nemazli, má-li být líbeznou obětí Bohu. *Lohn.* — Jako vinný kmen, aby byl plodný, se ořezává, tak žádosti srdce, máš-li nést ovoce ctnosti, bedlivě ostříhej. *L.* — Co vnada na udici jsou statky a rozkoše světa. Blázen stárec, jenž s dětmi v prachu se válí a pošetilý křesťan, jenž marnými rozkošemi světa se baví. *Lohn.* — Kdo miluje vlast svou, nebaží po cizině: a kdo touží po nebi, nemá v světě zalíbení. *L.* — Pravá svoboda záleží v opanování žádostí. Kdo neumí panovati nad sebou, jest otrok, byť i vládl světem širým. *Fenellon.* — Nikdo není svoboden, kdo sebe sama není mocen. *Pythagoras.* — Synu, nelze tobě dokonalé svobody požívati, jest-li že sám sebe docela nezapřeš. V poutech zajisté chodí všickni, kteří jen své zámožnosti hledí, sami sebe milují, — lakomi, všeteční a lehkovážni jsou a vždycky jen po věcech rozkošných se shánějí. Drž se krátkého, ale vše obsáhlého slova: „Pusť ode všeho a najdeš všecko;“ odtrhni se od žádosti a odpočinití najdeš. *Bl. Tom. Kp.* — Tužej drž tělo své, aby nezpupnělo a neprotivilo se duchu; ale předce tolik mu povol, aby jemu sloužití mohlo, k čemuž vlastně stvořeno jest; v poddanosti je měj, ale tak, abys je neumořil; pokárej je a poniž, ale tak, aby nezpyšnělo a nepanovalo, ale poslouchalo ducha. *Sv. Bernard.* —

Oči, ústa i sluch dal nám proto Bůh, aby všecky údy naše sloužily jemu, abychom patřili a slyšeli, což jeho jest, bychom což jemu líbo mluvili a činili. Sv. *Jan Zl.* — Zraku i sluchu dvěře bedlivě ostříhej; neboť skrze ně vlétají všecky hříšné šípy. Sv. *Nil.* — Všemožným způsobem bdí nad zrakem svým i nade všemi tělesnými smysly; tak aby sobě nežádal ničeho viděti, slyšeti neb pocífovati, leč co pro duši tvou je spasno. Sv. *Bonav.* — Ne toliko skrovnost v pokrmu měj, ale i v pohledu skrovnost zachovej. Sv. *Jeroným.*

Průpovědi a přísloví.

Zádosti máš těla krotit,
jim si nedat duši psotit.
Chceš-li přijít do nebe,
hledíš zapřít sám sebe.

Pánem býti svého chtění,
slavnějšího panství není.
Zvítězíš-li nad sebou,
zplesá nebe nad tebou.

K vůli Boha milého zapři sebe samého. — Co tělu líbo, duši žel. — Velkou zasluhuje čest, kdo svých vášní pánem jest.

Z písně církevní v postě.

Buď vždy spánek, nápoj, strava
a řeč naše neplýtvavá;
choďme cestou svatě stráže,
čiňme, co nám církev káže.

Veškerých se chraňme svodů,
ať nepadne mysl v škodu;
ať nás ďábel chytrou pastí
nezavede k věčné strasti.

Sv. Ambrož př. Sušil.

Podobenství.

Pravda královská. Král jeden obeslav k sobě šestero nejmoudřejších mužů své říše, pravil jim: „Jeden každý z vás učiň otázku, na kterou ať druhý odpoví, kteroužto však odpověď tazatel sám překonej jen ještě moudřejší odpovědí. Kdo by z vás přede všemi druhými vydobyl si mistrovství, ten budiž mým rádcem.“ I táže se první: „Co jest těžší než země?“ „Zloba lidská,“ odpoví mu druhý. „Nikoli,“ odvětí tam ten; „hněv boží tížeji jest nésti, než zlobu lidskou. — Zase táže se druhý: „Co jest na světě nejlepší?“ K čemuž první: „Dobrý přítel.“ „Nikoliv,“ zní tam toho odpověď; „mnohem lepší jest dobré svědomí.“ — Třetí ptá se svého následce; „Kdo jest nejmoudřejší?“ Odpověď: „Kdo mnoho přečetl knih.“ „Nikoliv,“ odvětí se mu; „nýbrž ten, kdo čte a studuje knihy jen dvě, totiž písmo sv. a přírodu.“ — Čtvrtý ptá se svého následce: „Kdo jest nejbohatší?“ Odpověď: „Kdo má nejvíce peněz.“ „Nikoliv,“ namítne se mu, „ten, kdo přestává na

mále.“ — Pátý táže se svého následce: „Co jest před světem nejčestnější?“ „Býti chrabřým vojínem,“ odpoví se, „nebo učeným mužem.“ „Nikoliv,“ odušeno mu, „ale mít do sebe pokoru a snášenlivost.“ — Ptá se konečně šestý: „Které umění jest největší?“ Odpoví se: „Vládnouti světem.“ „Nikoliv, ale vládnouti sebou samým.“ — I pochválil král všech pro moudré jich odpovědi; šestému však dal přednost, rka: „Že vládnouti sebou samým největší jest umění, toho já zakouším denně na sobě. Poslední mezi vámi vyslovil tudíž netoliko pravdu, uýbrž spolu pravdu královskou, i budiž mým rádcem.“ *Auerbach.*

Ovčák. Nábožný mnich *Tauler* potkal kdysi pastýře ovcí. I dav se s ním do řeči, ptal se ho: „Kdo pak jste, milý příteli?“ „Jsem král!“ odpověděl pastýř. Zvědavě tázal se řeholník dále: „Kde pak je vaše království?“ „Mé království je v mém srdci,“ odslovil ovčák. „A kdo jsou vaši poddaní?“ „Moji poddaní,“ pronesl pastýř, „jsou mé žádosti a náruživosti, jichž přemáhati a opakovati jest mou nejpřednější péčí a snažností.“ — Blahoslavě srdcem i ústy ovčáckému králi, zamyšlen odcházel mnich. Čestou však k domovu i za prahem klášterním si přál, aby mnoho, hodně mnoho bylo takových králů na světě, a on aby náležel mezi ně.

Hrdina. Zhoubná válka vypukla a zástupy královy táhly ku vzdálenému pomezí, aby oblehly pevnosti nepřátelské. Kralevic, dědic trůnu, táhl v průčelí zástupů, chtěje povzbuditi udatnost jejich přítomností svou. Rádcové pak, kteří byli při něm, zle o něho smýšlejíce, hověli jeho žádostem, tak aby sami vládnouti mohli. Pravili pak k němu: „Neslušíť kralevici v nebezpečenství se vydávati a přebývati mezi vojáky. K tomu jsou vrchníci i setníci. Dosti na tom, když jest na blízku v čas potřeby.“ I zavedli ho do nádherného města, a připravili všeliké rozkoše, aby neustále žil v omámení. Však zpráva o tom donesla se k uším starého, věrného služebníka domu králova; i vzchopiv se, táhl za synem pána svého; a když jej našel, mluvil k němu svobodně bez přestání, rka: „Slyš mne, pane, oni zle s tebou obmýšlejí; chtějí udusiti ducha tvého, aby vládli dle žádostí svých. Cti tedy sebe sama, opovrz rozkošemi, které se protiví duchu a snižují vznešenost tvou.“ I vnikla slova pravdy v srdce jinocha knížecího, a on pozdvihna se, opásal meč a odebral se do tábora, rka k vůdci nejvyššímu: „Ode dneška chci bojovat mezi vámi a prvním býti v potýkání, a s vámi všeho se odříkati.“ Tu pohnul se starý vůdce v srdci svém a uchopiv ruku mládence, pravil: „O, pane a kníže

můj! kdo přemáhá sebe sám, jest větší než ten, kdo města a hrady dobývá. *Z Krummachra.*

Cesta k nebesům. Jistý nábožný muž, jsa tázán, co jest to za úzkou a těsnou cestu, která vede k nebesům, odpověděl: „Zapírání sebe jest ta obtížná cesta k nebesům; málo však jest těch, kteří ji nalezají. Chceš-li tou cestou kráčet, musíš sobě násilí činiti a se přemáhati, abys neposlouchal svých hříšných chtíčů a žádostí, nýbrž abys vždycky konal, co jest vůle boží.“ Po žádostech svých nechoď a od vůle své odvracuj se. Kdo panuje nad myslí svou, jest lepší než ten, kterýž dobývá měst. (*Sir.* 18, 30; *Přísl.* 16, 32.)

Úvaby o mrtvení zevnitřních smyslů a srdce žádostí.

Dle *Ludv. z Granady.*

Smyslové jsou nástroje rozličného působení těla našeho a téměř prameny, jimiž dojmy zevnitřní vnikají v duši; proto nevyhnutelně třeba, abychom je dobře uspořádali a nad nimi ustavičnou stráž drželi, aby jimi nic neprošlo, coby duši škodilo. — Tak jsou *oči* naše jako stále otevřené brany, jimiž marnosti světské v duši naši vnikají, až nám mnohdy bývají branami smrti. Pročež třeba bedlivý pozor míti, aby se nepotkaly s žádným předmětem, jenž by vnitřní čistotu člověka porušil nebo poklid srdce překazil. — Zvláště pak hleděti k tomu, aby obrazy v zraku našem pohleděním na rozličné věci způsobené, nebyly nám překážkou u vážném sebrání mysli a pozdvižení srdce k Bohu. Proto všickni svatí a zbožní lidé všemožně se vynasnažili, aby nejen nepatřili na nic hříšného, ale aby ani žádný jiný předmět buď nádherou a skvělostí nebo velkolepostí svou jim nijak nepřekážel při obírání se s Bohem v čas modlitby; neboť modlitba jest tak důležitá a útlá, že ne toliko hříšnými ale i lhostejnými představami bývá přerušena. Neméně pečovati máme, abychom ostražili *uši* svých, aby jimi nevnikly předměty hříšné nebo takové, které by poklid vnitřní mohly přerušiti. Nejen tedy škodlivým a hříšným řečem ale i marným pověstem a věcem, do kterých nám nic není, uši své zavřítí máme. Nebo kdo se takových nevarují, těm se obrazy věcí slyšených všudy namítají a jim u vykonávání povinností, zvláště pak v bohoslužbě, velmi překázejí. Zachovati tu sluší, co dí písmo: „Opleť uši své trním, neslyš jazyka zlého.“ (*Sir.* 28.)
O čichu mluvíti není třeba; nebo kochati se ve věcech voňavých — voňavkách, vodičkách nesluší ani rozmařilým ženštinám,

tím méně křesťanům po vyšším stupni ctnosti a dokonalosti se snažícím. —

Co se týče umrtvování *chuti*, děje se zvláště postem, o kterémž praví sv. Augustin, že očisťuje srdce, pozdvihuje mysl, tělo podrobuje duchu, duši přivodí k skroušenosti, rozptyluje chtíce, uhašuje oheň zlé žádosti a zaněcuje plamen čistoty. Avšak mimo to sluší míti na paměti, že nežijeme, abychom jedli, ale jíme, abychom se při životě zachovali, čili jak pověděl sv. Augustin, abychom užívali pokrmu jako léku. Rovněž tak sluší nevybíratí sobě v jídlech, nýbrž s vděčností požívati co se předloží a pochoutek z lásky k Bohu časem nepožívatí. — Že jest třeba *mrtviti jazyka*, vysvítá ze slov sv. Jakuba: „Jazyk jest malý úd a veliké věci provádí. Hle jak malý oheň veliký les zapálí.“ Jazyk, vedle slov sv. Bernarda, vine se jako úhoř, proniká jako šíp, zabíjí přátele, rozmáhá protivníky, vzbuzuje sváry a rúznice, jedinou ranou dotýkaje se dobíjí mnohých. Proto náleží prostorekost jazyka na uzdě míti, nepovolovati mu, mrtviti jej. — Jest-li že již z každého slova prázdného, marného vydávati bude každý počet před Bohem (*Mat. 12, 36*), čím více ze slov nečistých a mrzkých; nebo škody z nich bývají nenahraditelné. — Avšak radno-li jest na uzdě míti jazyk svůj a opoutati jej mlčelivostí: nicméně slušno též a povinno, pamatovati na pravidlo: „Jeť čas k mlčení, ale také čas k mluvení.“

Když jsme zevnitřní chování své, tělesné smysle — náležitě zřídili, máme se též o to vynasnažiti, abychom uspořádali i vnitřní myšlení a hnutí ducha svého, což jest základem ušlechtilé mravopoctnosti. Tu jest především hleděti k *žádostem srdce*; vůbec ke všem citům a každému hnutí jeho, jako jest: láska, hněv, radost, žalost a t. p. Taková hnutí srdce náležejí k nízké stránce ducha našeho a kdo se jimi výhradně unášeti dává, zvířeti jest více podoben, nežli rozumnému člověku, ježto pouhými žádostmi pudů svých se nese. Těmi býváme odcizeni věcem vyšším a strženi v péče pouze pozemské, což bývá pramenem mnohých strastí i věčného zavržení. — V té stránce duše naší jest dílna, zásobárna a zbrojnice hříchů; z té si nepřítel náš vybírá zbraně, aby nás ranil. Tu nejvíce ukazuje dědičný hřích moc svou, tu nejvíc otravuje jedem svým. Tu jest závodíště k půtkám, tu jsou porážky, tu věnce vítězoslavné. Tu jsou cvičiliště ctnosti, neboť ta s veliké části záleží v krocení a umrtvení žádostí. — V tom záleží hlavní část vykonávání všeliké ctnosti, aby se člověk nedával vésti žá-

dostmi těla a krve, ale Duchem božím. Tenť jest rozdíl mezi člověkem duchovním a tělesným; toť jest ono mrtvení těla a myrrha drahocenná, o níž se často sv. písmo zmiňuje, toť ono umrtvení a pohřbení, k němuž sv. apoštol vzbuzuje, totě onen kříž a zapření sebe samého, jež sv. evangelium káže; to znamená konati soud a spravedlnost, jak se přečasto v žalmech a prorocích velí. K tomu směřujtež veškeré mocnosti a síly, práce modlitby a tužby naše. — *Vůdce hříšníků.*

Tři jablka a věnec vavřínový. Za starodávna ustanovil jistý král cenu pro toho, který o závod všechny zápasníky předběhne. Cena ta byla zlatý věnec vavřínový. Dva jinochové, kteří byli ze všech nejjobratnější a nejpružnější, zápasili o cenu. Oba byli v běhu stejně rychlí; mladší však jmenem Kleon více vydržel. Cíl byl velmi daleko a starší jinoch opozdívaje se, hodil před se jablko na cestu. Kleon se shýbnul a zdvihl jablko; jakkoli to však velmi rychle učinil, opozdil se předce o malé okamžení. — Za chvíli hodil starší opět jablko na cestu. Kleon je zdvihnul zase a zůstal již několik kročejů pozadu. Konečně pustil starší třetí jablko na cestu jakoby náhodou. Kleon i tentokráte nemohl chtivosti po jablku odolati. Zastavil se maličko, zdvihl krásné jablko a strčil je do kapsy. — Skrže to trojí malé obmeškání předběhl jej starší a vyhrál cenu. Kleon se velice mrzel, že nic nevyhrál než tři jablka místo zlaté ratolesti vavřínové.

Blahoslavený otec *Galuzzi* ze společnosti Ježíšovy dával duchovním synům a dcerám svým ve zpovědi velmi dobrá naučení. — Když některý z kajících prosil o dovolení, aby se mrskati neb kajícím pasem směl opásati, nezlehčoval moudrý zpovědník nikdy tyto a podobné skutky kající; neboť sám se v nich horlivě cvičil; ale říkával: „Přede vším třeba člověku, aby se uvnitř krotil a srdce své pasem kajícím opásal, aby totiž myšlenky a žádosti své náležitě uspořádal a podrobil svému rozumu.“

Opat Hellenus šel jednou okolo dutého stromu, v němž se usadily včely. Med líbezně zaváněl a dobrý opat dostával chuť, okusiti ho. Již chtěl několik plástí vylomiti; náhle však toho nechal, řka: „Odstup ode mne, žádostivosti a chtivosti!“ „Což milý otče“, pravil učeník ho provázející, „bylo by to něco nepravého, jísti med?“ „Nikoliv,“ odpověděl opat, „nepravého to nic není, ale byl by to hřích, kdyby muž, jenž má žádosti přemáhati, od nich se přemoci dal.“ Moudré jest, odepříti sobě dovolené rozkoše, abychom chtivost po nedovolených tím snáze přemáhati dovedli. —

Obrazy.

Marnost světa.

Vždy tělo s duchem bojuje
a vůli ke zlému nabádá;
svět k rozkošem povzbuzuje,
a duším zkázu ďábel žádá.
Postem se křesťan zapírej,
žádosti hříšné odpírej!

I buď má stezka drsnatá,
vím že je brána nebes úzká;
mne není tajna rada ta,
že cesta rozkoše je kluzká.
Na světě marno pohodlí,
v něm ty, má duše, neprodli!

Klamná je světa svoboda;
kdo rozkoše zde vyhledává,
každá ho zmůže nehoda,
svou pozdě slepotu poznává.
Ve svědomí se ozve hlas:
Nadarmo utratil jsi čas!

Jízda.

Na ohnivém sedí oří,
jinoch, jehož líce hoří;
bujně oř si počíná,
jezdec uzdy nespíná.

Nikdo-li mu nepřispěje?
Propast před ním strašná zeje;
ta-li koho polyká,
hned se nad ním zamyká.

Horem pádem jezdí oba,
při pohledu jímá mdloba,
letí jezdec v záchvatu,
nedbá více obratu.

Tu jak anděl s nebes volá
hlasem, seč mu síla zdolá:
Stůj! sie propast pohlť,
v jícnu svém tě rozdrť.

Každý, věř, má svého oře,
jenž mu mnohé plodí hoře.
Ty však svého v uzdě měj,
na své vášně pozor dej!

S. N.

Příklady.

a) Biblické: Zapírali sebe:

Abraham zapřel sebe, opustiv vlast, příbuzenstvo i domov svůj k rozkazu božímu a hotov byl z poslušnosti k Bohu i syna svého Isáka obětovati. I. *Mjž.* 12 + 22.

Josef, maje Boha na paměti, neoddal se tělesným žádostem. I. *Mjž.* 39.

Podobně *Zuzana* v nečistou žádost starců nesvolila. *Dan.* 13.
Šlechetná *Judith* v stanu vilného vůdce Holoferna se zapřela i bez poškrvny vyšla. *Jud.* 13.

David král, požádav vody z cisterny betlemské, vylil ji a Pánu obětoval. II. *Král.* 23.

Daniel a mládenci israelští nechtěli proti zákonu božskému jísti skvostné pokrmy se stolu krále Nabuchodonosora, ale prosili, aby jim dány byly zeleniny k jídlu a voda k pití. *Dan.* 1.

Eleazar nechtěl proti zákonu Hospodinovu jísti masa vepřového. *II. Mak.* 6.

Sv. Jan křtitel sebe zapíraje žil sprostě a střídě na poušti.

Pán Ježíš v chudobě a v sprostnosti byl živ a celý život jeho je nám příkladem zapírání sebe.

Podobně chudí byli *sv. apoštolové* a uměli zapírati sebe. — *Sv. Pavel* dí o sobě: „Tresci tělo své a v službu podrobuji.“ *I. Kor.* 9, 29.

b) Jiné příklady. *Mnozí svatí*, zvláště *mniši a poustevníci* dávají nám příklady v zapírání sebe.

Sv. Antonín, otec všech poustevníků, rozdav své otcovské jmění, odešel nejprvé do osamělé krajiny nedaleko rodiště, kde přebýval v chudobné chatrči a vzdálen od lidí obíral se modlitbou a rozjímáním. Však když se k němu mnozí zástupové hrnuli, zašel daleko na poušť, kde v skalní jeskyni po mnohá léta velmi sprostě byl živ, zabýváje se modlitbou a prací.

Sv. Makarius po smrti svých rodičův opustil svět, ustranil se do pouštky egyptské Thebais, kde žilo mnoho nábožných poustevníků a vedením *sv. Antonína* veliké pokroky ve všech ctnostech činil. Život jeho byl nepřetržitý půst a bdění. Uslyšev o výtečnosti kláštera Tabenna, kde *sv. Pachomius* byl opatem, vypravil se tam za umělce přestrojený. Přijat jako neznámý, překonal brzo všecky bratry přísným životem, zvláště postem a prací tak, že *sv. Pachomius*, poznav ho, děkoval mu, že dal bratřím příklad tak dobrý a vyvedl je z domnění, že by se jim nikdo přísnosti života nemohl vyrovnati.

Sv. Efrém stav se poustevníkem, ustavičně se modlil a pracoval, aby si život zachoval; co mu zbylo, dával chudým. Pro sebe nechtěl ničeho mít, jak patrně z krásných slov jeho závětu: „Efrém jakživ neměl ani měšce ani holi, aniž co jiného ze světa; srdce mé nikdy netoužilo po zlatě, stříbře ani po nějakém statku vezdejším.“

Čte se v životě *sv. otců*, že jistý svatý *mniš* měl pod správou svou mládence jmenem *Pamfília*, kterýžto svatosti života vyučen býti žádal. — A jakého prostředku svatý ten muž užíval, aby učeníka svého k svatosti přivedl? Každé ráno, když vstali, říkal mu: „Dávej pozor na žádosti a náklonnosti své a skrocuj

je, abys jim nepodvolil. Toť ostříhá tě od hříchu a učiní tě dokonalým.“ A Pamfilius stal se tak svatým.

Sv. Benedikt, jsa v Římě na učení, byl nejen pilný, nýbrž i mravopochestný a bedlivě se chránil zhýralých tovaryšův. Předce však obávaje se, aby v pokušení mravů svých nepokálel, opustiv Řím, utekl se do krajiny hornaté, a v jeskyni po tři léta vedl život přísný v tuhém pokání. † 543. — Pamatuj, křesťane, že krocení těla, strídmost a zdrželivost prospívá tělu i duši.

Sv. Prokop, posvěcen na kněžství, zastával bedlivě úřad svůj; než duch jeho toužil po vyšší dokonalosti, proto vstoupil do řádu sv. Benedikta; ano žádostiv ještě tužšího života odešel z kláštera na poušť, a přebýval v skalní jeskyni nad Sázavou, kde po mnohá léta o samotě ustavičnými modlitbami, posty a jiným mrtvením těla Bohu sloužil a † co opat Sázavský r. 1053.

Sv. otec biskup Augustin po svém obrácení velmi přísně byl živ a stále se zapíral, jak sám o sobě svědčí: „Křížuju sám sebe, aby mně Bůh byl milostiv, sám sebe tresci, abych se zalíbil očím jeho.“ —

Sv. Řehoř Vel. jsa prvé starostou Říma, měl nositi krásný úřední šat, t. dlouhý hedbávný kabát, zlatem vyšíváný a drahokamy obsazený, kterýž mu byl až do duše protivný a byl vždy tomu rád, když ho mohl svléci a potom s řeholníky hovořiti a se modliti. — Po smrti otcově založil ze svého jmění sedm klášterů a v jednom z nich sám roucho řeholní přijal. Jako mnich žil velmi přísně a stav se opatem, tak často se postil, že tím až nebezpečnou slabost žaludku si způsobil. Řehoř se měl ve zdích klášterních za člověka nejšťastnějšího a ještě později jako papež si vzpomínal na ony krásné dny v klášteře, kde ve sv. tichosti modlitbě a jiným posvátným cvičením se oddával.

Sv. Bernard, opat, sám o sobě vyznává: „Všecko, co svět miluje, křížem mi jest a co svět za kříž považuje, toho se držím, to miluji.“ Sám se zapíraje, napomínal ty, kteří v řeholi jeho vstoupiti mínili, takto: „Vizte, synové, abyste do řehole toliko ducha uvedli, tělo pak vně nechali.“

Sv. František Sal. byl povahy náruživé; však po dlouhém boji a vytrvalém zapírání sebe až na vrch křesťanské tichosti se dostal, která mu všecka srdce získala.

Sv. František Seraf. odřeknuv se všeho dědictví a rozdav co měl chudým, opustil dům otcovský a hlásaje slovo boží živ byl almužnami. Podle soudu toho světa vedl sice František život

trapný, ješto sprostě se odíval, na holé zemi spával, špatně jídal, ano často se postíval a tělo své až do krve mrskával, aby skrotil jeho žádosti; mnohé bolesti trpěl, mnohé bídy a protivenství zakoušel, však při tom všem nikdy si nestýskal, ale býval vždy veselé mysli. Nejraději po celé noci trval na modlitbách a v rozjímání. V ranách Kristových se velice těšil, že byl podoben svému Spasiteli a vnitřní oheň lásky jeho i na tváři se jevil, ano i v smrti (r. 1226) se libě usmíval.

Kardinal Ximenes, jsa z řádu františkánského, za arcibiskupa Toletánského povýšen, nosil neustále svůj řeholní habit, požíval sprostých pokrmů a konal veškeré cesty pěšky. A když se mnozí nad tím horšili, nosil habit svůj pod hedbávným rouchem a maje skvostné lůžko, líhal na zemi a dáváje hostiny, sám obyčejných pokrmů požíval.

Sv. František z Pauli odebrav se z domu, vytesal si na břehu mořském jeskyni, kde co poustevník žil v tiché kajicnosti a lidem k němu se hrnoucím udílel dobré rady a cestu k Bohu ukazoval. Pak vystavěl klášter pro své učeníky a dal jim zákon, jehož základem byly láska, pokora, zapírání sebe a tuhá kajicnost. Však čemu jiných učil, to i sám plnil; žádosti své krotil a sebe zapíral. — Dle příkladu sv. Františka uč se, křesťane, záhy sebe zapírati, tělo krotiti a proti žádostem jeho bojovati, abysi dospěl ku křesťanské dokonalosti.

Sv. Vavřinec Justinian když mnichem byl, ani v té nejkrutší zimě k ohni nepřistoupil. Jedenkrát zval ho jeden z bratří, aby se šel ohřát a když se zdráhal, chopil se ruky jeho, jež byla celá zkřehlá; i zvolal s podivením: „O bratře, velkou horkostí musíš uvnitř rozpálen býti, necítíš-li zimu, kterou jsi zkřehl!“

Sv. Jiljí po smrti svých rodičů prodal veškeré statky a peníze rozdal chudým. Opustiv otčinu, plavil se do Francie, kde v skrytosti Bohu sloužil; že pak od vesničanů často byl navštěvován, zabral se do hlubokých lesů, kde kořínky a vodou se živil a mlékem laňky se sílil. Po několika letech postřelil kníže té země na honbě laňku, která do jeskyně zalezla a tak poustevníka vyradila. Kníže dal na tom místě vystavěti klášter, jehož svatý Jiljí byl prvním opatem a † r. 700.

Sv. Ondřej Korsin stav se biskupem ve Fiole, zdvojnásobil mrtvení své. Na sebe byl velmi přísný, k jiným ale mírný a laskavý, jsa toho mínění, že čím větší důstojnost, tím přísnější a světější má býti život.

Sv. Hedviga, mocná kněžna Polská, sprostě se odívala i žila; každého večera měkké lůžko si připraviti dala; ale nikdy ho ne-užívala, nýbrž chtěla tělo své mrtviti a duchu podrobiti, z lásky k Bohu na holé zemi spávala.

Sv. Klára opustila svět a v 18. roce věku svého do kláštera vstoupila, kde chudý oděv nosila, sprostou stravu požívala, na tvrdém lůžku spávala a zcela Bohu se zasvětila. — Podobně sv. Teresie a jiné klášterní panny se po celý život zapíraly a Bohu sloužily.

Sv. Alžběta, královna Portugalská, stále potlačovala v sobě náklonnost k marnostem svěským, velmi sprostě a přísně žila a Bohu horlivě sloužila. Když ji král Dionys napomínal, aby kázeň svou umírnila, říkala: „Mrtvení nikde není tak potřebno jako na trůnu, kde všecko náruživosti budí a živí.“

3. Vzítí kříž svůj.

a) Křesťan, jenž chce býti dokonalým, má vzítí kříž svůj a trpělivě ho nésti, to jest, má všechny těžkosti, trápení a protiventství tohoto života trpělivě snášeti s odevzdaností do vůle Boží. *Vzítí kříž jest*, trpělivě, s důvěrou v Boha snášeti všeliké obtíže a protiventství, které stav náš, povinnosti naše a život lidský vůbec s sebou přinášejí. *Kat. od Sk.*

b) Není dosti na tom, bychom jenom zapřeli sebe; my musíme také kříž svůj vzítí a trpělivě jej nésti. — Nepostačuje sprostí se jenom toho, co nás těší, nýbrž musíme také vzítí na sebe, co se nám protiví a co nás bolí. Mnoho jsme učinili, odvrhše od sebe radosti tohoto světa, a rozum, chtivost a tělesnost v službu Ježíše Krista podrobivše; mnoho jsme učinili, jest-li jsme sebe sami zapřeli; avšak ne všecko. Neb *Pán Ježíš žádá* nad to výše, bychom totiž pro něj i hlad, žízeň, bolesti, bezpráví, protiventství, pronásledování a všechny strasti života trpěli. Za tou příčinou praví: „Chce-li kdo za mnou přijíti, *vezmi kříž svůj!*“

c) Než *cesta kříže jest křesťanu velmi prospěšná*; neboť po ní on kráčí k vrchu křesťanské dokonalosti a přichází za Kristem do slávy nebeské.

Některé úvahy o utrpení tohoto života.

1. Kříže, utrpení jsou všeliké nehody a protivné věci, které nám škodí, nás hubí a nemile se nás dotýkají.

2. Původ a pramen utrpení.

a) Protivenství a strasti jsou osudem všech lidí na zemi co trest hříchu; proto se má každý již za dobrých dnů připravovati na utrpení.

b) Však nejsou všechna utrpení tohoto světa metlou boží neb znamením nemilosti; neboť i spravedlivých Bůh často navštěvuje, aby jich zkoušel; však jim také pomáhá a je vysvobozuje.

c) Mnoho utrpení působí si lidé sami náruživostmi a hříchy svými, neb svou nepovážlivostí a lehkomyšlností.

3. Účel a cíl utrpení.

a) Utrpení zaviněná mají trpícího pozorna učiniti na stav svědomí jeho a mají jej přivésti k polepšení.

b) Kdo svou vinu poznává a má opravdovou vůli se polepšiti, může se nadíti, že Bůh jeho utrpení učiní brzo konec, neb že mu uleví, neb alespoň potřebné útěchy a milosti propůjčí, aby je zmužile snášel.

c) Jest to znamením veliké zatvrzelosti, když se člověk ani utrpením nelepší a setrvá-li v nekajicnosti, jistě zahyne.

4. Chování se v utrpení.

a) Zaviněná utrpení má člověk s odevzdáním do vůle boží trpělivě snášeti.

b) Nezaviněná soužení, — zkoušky od Boha — máme nejen s trpělivostí snášeti, anobrž se z nich i radovati.

5. Pomoc v utrpení a soužení.

a) V soužení máme přede vším pomoci boží hledati a od Boha osvobození očekávati.

b) V soužení budme trpělivi a s pomocí boží sami si pomáhejme.

6. Útěcha v trápení a v protivenstvích.

a) Útěchu poskytuje nám to pomyšlení, že utrpení nepotká nás bez dopuštění božího.

b) Utrpení jest k našemu užitku; a milujícím Boha všechny věci k dobrému prospívají.

c) Příklad trpícího a umírajícího Spasitele jest ve všech souženích největší útěchou. — Podobně příklady jiných trpitelů. (viz níže).

7. Užitek z utrpení.

a) Soužení jest prostředek k napravení a polepšení života; nebo v soužení přemýšlíme o životě svém, svědomí se probuzuje, lítost se vzbuzuje, důvěra a naděje v Boha se oživuje.

b) A když člověk bez viny nebo záviněná utrpení snáší v duchu kajicnosti, dobývá sobě zásluhy pro království nebeské; nebo utrpením vchází křesťan za svým Spasitelem do věčné slávy.

Slova písma sv. Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne. *Mat.* 16, 24; *srv.* 10, 38; *Luk.* 9, 23 — Budete v nenávisti pro jméno mé; ale kdo setrvá do konce, spasen bude. *Mat.* 10, 22. — V naději se radujte, v soužení trpěliví buďte. *Řím.* 12, 12; 3, 17. — Jestli že jsme s Kristem zemřeli, spolu s ním i živi budeme. Budeme-li s ním trpěti, budeme také spolu s ním kralovati. *II. Tim.* 2, 11, 12. — Pokořte se pod mocnou rukou boží, aby vás povýšil v čas navštívení. *I. Petr* 5, 6.

Výroky svatých. Všelická soužení ctnost naši zdokonalují, a víra naše, setrvá-li v čas pokušení, korunována bude. *Sv. Cypr.* — Není člověka na světě tak spravedlivého a dokonalého, jenž by potřebí neměl, aby soužením navštíven byl; buď aby ctnost jeho se zdokonalila a utvrdila, nebo zkusila. *Sv. Aug.* — Trápením stížení, ztrácíme věci vezdejší, ale soužení pokorně nesouce, rozmnožujeme věci nebeské. *Sv. Řehoř.* — Čím více na tom světě býváme stížení pronásledováním, tím větších odměn dosáhneme v životě budoucím. *Sv. Jeron.*

Připodobnění. Celý život smrtelníků nic jiného není než pokuta. Dítě pláčem pozdravuje světlo života a předpovídá tím, do jakého bydliště se dostalo. *Sv. August.* — Tuť plačtivé údolí, kdež je život robotný, porušitelný a všeliké hořkosti plný. *Týž.* — Trp mile; žádná růže bez trní a život není bez trápení. *Lohn.* — Jako svítí hvězdy v noci, za dne jsou skryty: rovněž se pravá ctnost stkví v nehodách. *Sv. Bern.* — Jako med z máteřidoušky — bylinky hečké — udělaný, bývá prý nejlepší; tak i ctnost v hořkosti protivenství konaná, jest nejznamenitější. *Sv. Frant. Sal.* — Proč se lékař na se vzíti kříž, skrze kterýž se jde do království? *Bl. Tom. Keup.* — Cesta kříže a trápení jest cesta bezpečná, ježto nás přímo vede k Bohu a k dokonalé jeho lásce. *Sv. Frant. Sal.* — Jakož nikdo nemůže doufatí žně, leč by prvé půdu pluhem rozryl: rovněž se ani v nebi neshromáždí radost odplaty věčné, leč bylo prvé v pláči a hořkosti rozsíváno. *Sv. Řehoř.* — Zůstane-li voda na některém místě státi, nemůže-li dále téci, aniž větrem nebývá pohybována, počne brzo hníti a ryby v ní polekají. Vodě se podobá i duše lidská; nebývá-li střídáním okolností, trápením a potěchou, radostí a zármutkem střídavě pohybována a takto

na živě udržována: brzo netoliko že nebude v ctnosti růsti, ale i to dobré, co se v ní nalézá, bude se menšiti a vyhyne posléz zcela. Sv. *Ambrož*. — Žádné dřevo nemůž' tak roznititi plamen lásky boží, jako dřevo kříže. Sv. *Ignác z Loj*. — Oheň čas od času potřesený, plane tím jasněji a mocněji: podobně oheň horlivosti duchovní, jestli že trápení a protivenství jím otrásají. *Weninger*. — Tělo bez pohnutí a duše bez trápení hyne. *Lohn*. — V kříži jest spasení, život, ochrana proti nepřátelům, naplnění sladkosti nebeské, síla mysli, radost ducha, nejvyšší vrchol ctnosti, dokonání svatosti. Neníť spasení duše, ani naděje života věčného jedině v kříži. Protož vezmi kříž svůj, křesťane milý, následuj Ježíše a vejdeš do života věčného. *Bl. Tom. Kemp*.

Přísloví. Každý má svůj kříž. — Koho Bůh miluje, toho kárá. — Co Bůh poslal, to ti buď měkkounko. — Kdo kříž trpělivě nese, snadno unese. — Vše se děje po vůli boží. — Bůh dopouští, ale neopouští. — Komu Pán Bůh pomáhá, jistě všeho přemáhá.

Průpovědi.

Koho Bůh si oblibuje,
trápením ho navštěvuje.
Pán ti káže vzítí kříž,
Volně nésti jeho tíž.

V bídě nechtěj nikdy zoufat,
v Boha můžeš směle doufat.
Všudy práce, všudy kříž,
všudy jest nějaká tíž.

V hedbáv má-li marušový
změnití se list,
dříve musí bourecový
červíček jej hryzt.

Má-li zjemnit srdce tvoje,
nebe hodno být;
musí stále vésti boje,
v kříži vítězit.

Úvahy o slovech: „Bouře veliká stala se na moři.“

(*Mat.* 8, 24) od *Dra. Frencla*.

Proč medle dopustil Pán bouři tuto? První příčinu udává *Origines*, spisovatel církevní, že skrze bouři tuto chtěl Pán vyjeviti moc svou. Jiná pak příčina toho byla, že chtěl mistr nebeský cvičiti učeníky své v snášení protivenství světa jim nastávajících, jak dí sv. *Jan Zl.* — A ne bez příčiny dopouští až dosud Pán na nás bouře života. Život náš zajisté podobá se plavbě, kdežto plujeme z krajin těchto pozemských ke krajinám věčnosti. Ovšem na počátku — v mladosti — bývá plavba utěšená, žádná starost a strast neznepokojuje ji; avšak brzy se hrnou nad námi mraky a strhuje se bouře bídy a protivenství a vlny neštěstí zmítají námi a hrozí nám zkázou. A tu se naskytují otázky: *Proč*

dopouští Hospodin Otec nebeský bouře, strasti a protivenství života na nás? a jak sobě má počínati křestan v dobách protivenství?

1. Ohledna se vůkol sebe, křestane, nalezáš vůkol sebe lidi rozličného druhu, kteří plují ku břehům věčnosti: nalezneš tu hříšníky, chladné křestany i spravedlivé. — A všickni tito bývají zmítáni bouřemi života vezdejšího a ne bez příčiny dopouští a sesílá Bůh bouři protivenství na ně. a) *Co se hříšníků dotýče*, Bůh zajisté dopouští na ně bouře, aby je ze hříšného sna vzbudil a k napravení života přivodil. — Pokud na moři života vezdejšího veslujeme po hladině pokojné, příznivým pohánění větrem, rozpiatými plachtami a vše se nám dle přání daří; slýcháme ovšem zde onde něco o Bohu, o povinnostech a určení života svého; dostane-li se nám pak neočekávaného štěstí, neb dá-li se nějaký zisk neb rozkoš světa lehkým způsobem uloviti; tuť zapomínáme na slovo boží a na spasení své, oddávajíce se celou duší statkům a rozkoším tohoto světa. Protož také sesílá nenadálé bouře, aby nás zbudil ze hříšného sna, v kterýž jsme ukonejšili duši svou. Tu procifují ti, kteří se ještě zcela v hříšnost svou neponořili, jdou do sebe, poznávají a obrací se; a tak je přivádí bouře života, nemoc, bída, nouze, opuštěnost a j. na pravou cestu. Tak mnohý prostopášník uvržen na bolestné lůžko, v bezesných nocích jde do sebe, činí pokání a uzdraven počíná jiný život. Tak mnohý marnotratný syn bídou a nouzí doháněn, vrací se do domu Otce nebeského. Strast a protivenství naučily mnohého neznaboha modliti se, a neočekávaná smrt přátel přivedla mnohého bloudícího na pravou cestu (Jonáše). — O, jak dobrá a spasitelná jsou tedy utrpení, kteráž Bůh sesílá na nás hříšné! Bez nich žili by mnozí jen do světa, nic nedbajíce na Boha a sv. zákon jeho, aniž pamatujíce na spasení své, což bylo by největším neštěstím, jakéž člověka potkati může. My pak v porušenosti své bychom nepadno z klamu světa se vymotali, nepravost poznali a k Bohu se obrátili. A jak podivný jest Bůh v soudech a radách svých! On chce toliko dobrodiními obohacovati nás; než my svou nevděčností a zpupností svou donucujeme ho, aby i trpkým způsobem pomáhal nám a sesílal na nás bouře, protivenství a strach života, které se nám zdají býti neštěstím, v nichž ale brzy musíme poznati lásku jeho, ježto nám slouží k spasení. Protož dobře dí sv. *Augustin*: „Jakého dobrodiní prokazuje Bůh milosrdný lidem, když i soužení dobrodiním jest. Neboť jakož jest dobrý stav dar těšícího, tak jest i protivenství milost napomínajícího.“ — Protož dobře dí *Job*: Blahosla-

vený člověk, kterýž trestán bývá od Boha! Trestání tedy Páně nezamítej; neboť on raní a hojí, tepe a ruce jeho uzdravují. (*Job* 5, 17, 18; *Žid.* 12, 11.) b) Však ale jsou *mnozí*, kteří sice Bohu slouží, jeho se drží; ale *nejsou pevní u víře a v ctnosti*, aby spasením svým bezpečni byli. Jako učeníci Páně na lodičce pro bázlivost svou pokárání zasloužili, že byli nedokonalí v důvěře v Pána: podobně se to má s námi. V mnohém zármutku zakusili jsme již božské pomoci, jakmile ale nová nehoda překvapuje nás, bojíme se a hrozíme se opět, jakoby přestal býti Bůh mocným a nestačoval více pomoci nám. A protož sesílá Hospodin, Otec nebeský, i na ty, kteří sice věrni jsou, ne však dokonalí, čas od času nová protivenství, aby horlivost jejich povzbudil a k vyšší dokonalosti je přivodil. Proto také vedl Pán Ježíš učenníky své v mnohá nebezpečství, aby je cvičil v trpělivosti a v důvěře. (*Luk.* 22, 28.) A podobně odchovává i nás, jest-li jsme se mu oddali, aby nás zcela k sobě přitáhl a povznesl až k oné výši dokonalosti, kterouž žádá od miláčků svých. „Dobře nám jest,“ dí *bl. Tomáš Kemp.*, „že časem míváme nějaké těžkosti a protivenství, nebo ty člověka k poznání srdce svého nazpět přivádějí, aby se zde jako v cizině býti poznal a své naděje v žádnou věc pozemskou nezakládal.“ — „Mezi mnohým prospěchem, jehož trápení poskytuje, jest zajisté jeden z největších i ten, že nás k Bohu dohání.“ *Sv. Frant. Sal.* — c) *Posléz pak i miláčky své, svaté a spravedlivé navštěvuje soužením*, a sice proto, aby zkusil ctnosti a věrnosti jejich, aby je v dokonalosti upevnil a hojnější odplaty hodny učinil. — Každý přijímá rád utěšené dary a dobrodiní boží, avšak podobným srdcem a touže myslí přijímati také protivenství, jest skutek toliko dokonalé víry, naděje a lásky, a toliko duše, v kterých tyto ctnosti přebývají, považují každé trápení za dopuštění boží a za dobrodiní. (*Fil.* 1, 29.) Jako zlato v ohni se zkouší, podobně se i ctnost zkouší v protivenství. (*Sir.* 27, 6.) Tu zajisté dokazujeme, že máme pevnou víru, když se Boha pevně držíme, i tehdáž, když se zdá, jako by neměl péče o nás. Tu projevujeme pevnou naději, když se v Boha důvěřujeme i tehdáž, když se zdá, jako bychom neměli ničehož k očekávání a pomoci jeho byli navždy zbaveni. Tu dokazujeme pravou lásku, pakli ho i tehdáž milujeme, když se zdá, jakoby ruku svou od nás vztahoval a nás opouštěl. — A právě také proto stáváme se tím větší odplaty hodnými. Nebo jedině ten, kdo bojuje, bere korunu, a čím větší boj, čím větší protivenství, s kterým zápasiti musíme, abychom zůstali Bohu věrni,

tím větší se nám dostane odměna. (v. *Jak.* 1, 12.) „Čím více na tom světě býváme stížení trápením — : tím větších odměn dosáhneme po vzkříšení budoucím,“ píše *sv. Jarolím.* To dobře věděli svatí a vyvolení boží, kteří pokládali utrpení za důkaz otcovské lásky boží a proto nejen protivenství trpělivě snášeli, nýbrž i po nich toužili, jako *sv. Ignác, sv. Teresie, Alžběta* a j. (v. níže příklady.) Věz tedy, křesťane, že boj vede k vítězství a protivenství ke koruně nebeské. Chceš-li si získati korunu věčné slávy, nesmíš se nesnázi a utrpení pozemského boje obávati. — Co Pán na tebe dopouští, toho se příliš nestrachuj; ale toho se hroz a strachuj, co si člověk sám působí hříšným a převráceným životem svým.

2. Každý člověk hned méně hned více musí okoušeti *bouři života* pozemského. A když tyto skutečně nastanou, když černé mraky neštěstí se shluknou, když větrové protivenství počnou zmítati lodičkou naší a vlny soužení a strasti ji přikrývají: *co tu činiti?* — *a)* Především *jdi každý křesťan do sebe* a zpytuj a taž se, zdaliž jsi nespůsobil, nezavinil sám hříšným a nepravým jednáním svým bouři tuto? neboť pravda jest, „Kdo vítr rozsívá, že bouři žítí bude.“ (*Oseaš* 8, 7.) Shledáš-li pak, že jsi sám příčinou strastí a protivenství svých; jdiž a učiň tak, jak to činí plavci v čas bouře, kteří vrhají vše, což by loď obtěžovalo, do moře, aby se nemohla tak lehce potopiti. Jdiž i ty a vyvrhni ze srdce svého všeliký hřích a nepravost — těžké břímě. Čiň pokání! sice utoneš, zahyneš. — *b)* Dále, když bouře protivenství zuří, netrať mysli, nýbrž *hleď trpělivě snášeti, co Bůh sesílá.* — „Trpělivosti vám potřebí jest, abyste vůli boží činíce, dosáhli zaslíbení.“ (*Žid.* 10, 36. *Luk.* 21, 19.) Chtěl bysi snad netrpělivostí láti Bohu svému nebo naříkati na osud svůj? Co tím vyvízáš? Učiníš si břímě těžší a nesnesitelnější. Zavinil-li jsi sám co trpíš, slušňoť, abysi snášel trpělivě jako zasloužený trest od Boha, jehož svatosti a spravedlnosti máš trpělivým snášením zadost učiniti. Volej s bratry Josefovými: „Spravedlivě trpím, neboť jsem zhřešil!“ — A neprovinil-li jsi se, tím tišší a trpělivější můžeš býti, věda, že kříž tento přichází od Otce moudrého a laskavého, kterýž zajisté neskládá na tebe více, než můžeš snésti a i v tom, co na tebe skládá, hledá prospěchu a spasení tvého. „Zdali není lépe, dí *sv. August.*, že tě bičuje a přijímá, než aby tě šetřil a opustil.“ „Jest-li že kříž rád neseš, praví *Tomáš Kp.*, on ponese tebe a přivede tě ke konci žádoucímu. Neseš-li ho ale nerad, břemena sobě přidáváš — a přece snášeti musíš.“

A co ještě k uvážení jest, že trpělivost jediné dodává utrpením ceny a činí křesťana hodna odměny; netrpělivost ale zbavuje vší zásluhy a mzdy nebeské. — (V. I. *Kor.* 1, 7.) Protož dí svatý Augustin: „Chceš-li snésti protivenství a nesnáze, pomni na mzdu; neb i dělník by umdléval na vinici, kdyby nehleděl na to, co vezme. Popatříš-li však na to, což obdržíš; bude tobě vše snadné, co snášíš a trpíš. — Podivíš se, že tolik mzdy dává Pán za takovou práci.“ — Toho uvažující všickni svatí, snášeli trpělivě a tiše protivenství života (v. příklady.) c) Však ale snášeje trpělivě protivenství, milý křesťane, *hlediš také sobě, seč jsi, pomáhati*; však dobře znamenej, ať se to děje slušným a dovoleným způsobem. „Člověče, přičiň se a Bůh ti pomůže“ dí přísloví. Ne nadarmo obdrželi jsme tělesné i duchovní síly a Bůh chce, abychom jich užívali a v nouzi sami si pomáhali, ovšem způsobem dovoleným; nebo hříchem sobě nikdo opravdu nepomůže, spíše u větší zlé a v zkázu věčnou se uvrhuje. Pravý křesťan raději trpí, než aby sobě nedovoleným způsobem pomáhal. d) Poněvadž ale přičinění lidské zhusta nepostačuje, činiž, milý křesťane, v bouřích života, co činili učeníci Páně, když vzdor přičinění jejich počaly vlny lodičku přikrývati. *Přistupmež tedy v důvěře k Pánu, volajíce: „Pane, zachovej nás, hyneme.“* Vždyť jest mocen, a může pomoci, — jest laskav a dobrotiv a neoslyší volání naše. (*Žalm* 119, 1.) A v skutku jako volání sv. apoštolů nebylo nadarmo — tak jest hotov dosud přispěti nám, kdykoliv se k němu utíkáme. Budiž s námi, o Pane, v bouřích života vezdejšího, bychom nezahynuli!

Příklady.

a) Biblické. *Kříž na se vzali a soužení trpělivě nesli:*

Isák sám nesl dříví na bedrách, když jej otec *Abraham* chtěl Bohu obětovati. I. *Mjž.* 22.

Jakub byl trpělivý v soužení u *Labana*. I. *Mjž.* 29.

Mojžíš volil raději protivenství trpěti s lidem božím, nežli časné a hříšné pohodlí míti v *Egyptě*. *Žid.* 11, 28.

David snášel trpělivě mnohá pronásledování od *Saula*. I. *Krl.* 24.

Job všeho zbaven i v bolestnou nemoc uvržen, snášel všecko trpělivě a odevzdal se do vůle boží. *Job* 1, 21.

Starý Tobiáš byl velmi trpělivý ve své sleposti. *Tob.* 2, 12—14.

Matka se sedmi syny machab. i *Eleazar* trpělivě snášeli všecka muka za krále *Antiocha*. II. *Mak.* 6—7.

Kristus vzal na se ochotně kříž a snášel trpělivě hrozná

muka potupné smrti. „On trpěl za nás, pozůstaviv nám příklad, abychom následovali šlépějí jeho. II. *Petr* 2, 21.

Sv. apoštolové, byvše zmrskáni, radovali se, že jsou hodni pro Krista trpěti pohanění. *Sk.* 5, 21. Pro víru Kristovu všickni mnohá muka snášeli a ochotně život obětovali. Nejvíce pak trpěl *sv. apoštol Pavel*, jenž chlubil se jedině v křížích svých. *Gal.* 6, 14.

b) Jiné příklady. Po cestě kříže kráčeli všickni svatí k nebesům.

Sv. Simeon, bratr *sv. apoštola Jakuba*, první biskup v Jerusalemě byl udán od Židův u místodržitele římského, že je křesťan a potomek Davida krále; proto byl jat a že nechtěl obětovati pohanským bohům a zapřítí Krista, ukrutně mučen; však uprostřed muk zvěstoval chválu Boha, Spasitele svého. Jelikož všecka muka statečného biskupa nepostrášila, dal ho místodržitel jako Pána a mistra jeho na kříž přibiti. S radostí přijal Simeon výrok smrti; sám se svlekl, na kříž se položil, i ruce a nohy k přibití podával. Když ho s křížem pozdvihli, za své vrahy se modlil a klidně ducha svého Bohu odevzdal.

Sv. Simeon miloval kříž a sám se naň položil jako beránek obětní. On za největší čest sobě pokládal, aby jako mistr jeho na kříži umřel. Zdali bys i ty, křesťane, chtěl pro Pána Ježíše tak ukrutnou smrt podstoupiti? Pravíš, že jsi hotov, ale je-li pak to pravda. Víš co Pán Ježíš dí: „Kdo chce přijíti za mnou, vezmi kříž a následuj mne.“ Víš také, co píše svatý apoštol: „Všickni, kdož Kristu náležejí, ukřižovali tělo své.“ (*Gal.* 5). Máš-li tedy odvahu z lásky ku Kristu na kříži umřítí, můžeš to každý den učiniti. Potřebuješ jen každý den trpělivě snášeti kříž, který tobě Bůh ukládá a denně se mrtviti. Ale kolik je lidí, jež by tak činili? Mnozí jsou hned tak nevrlí, mrzutí a netrpěliví, když jen něco málo odporného na ně přijde; když jich neštěstí, utrpení nebo zármutek zastihne; když se jim všecko po vůli nedáří, když je nemoc, bída navštíví; když jich někdo urazil, tvrdě, nespravedlivě s nimi naložil: o, jak nařikají, reptají, jak zuří plni zlosti a vzteku aneb jsou smutní a malomyslní! — Tot není kříž nésti za Ježíšem! Tací lidé sotva budou chtít za Pána Ježíše na kříži umřítí jako *sv. Simeon* a jiní svatí. Taž se, křesťane, náležíš-li také k nim? Pak-li nenáležíš, jestli kříž svůj ochotně neneseš, za Ježíše neumřeš, k němu se nedostaneš. Po jiné cestě do nebe nepříjdeš; jiný klíč bránu nebes neotevře, než kříž. Začn

tedy denně se křížovati, trpělivě snášeti protivenství a své vášně krotiti. To-li činíš, platí to u Boha, jakobys zaň na kříži umřel.

Sv. Ondřej, apoštol Páně, mnoho pro Krista trpěl a jako mistr jeho k smrti kříže byl odsouzen. Vida kříž, radoval se, objal ho a na něm pokojně duši svcu Pánu odevzdal. Kéž bychom byli všickni takoví milovníci kříže jako sv. Ondřej, sv. Petr a m. j. Bůh na každého čas od času klade nějaký kříž, sesílá strasti a utrpení. Koho miluje, křížkem navštěvuje. Proto, kde kdo jsi, vezmi kříž svůj, nes ho trpělivě, ano radostně a následuj Pána Ježíše. „Jest-li že s Kristem trpíme, budeme spolu s ním oslaveni.“ (*Řím. 8, 17.*)

Sv. Ondřej Avelinský sloul dříve Lancellotus; vstoupiv pak do řehole, mnohými prosbami vyžádal si u představeného, aby obdržel jméno Ondřej, vzav si apoštola téhož jména za vzor, že chce býti kříže vroucím milovníkem; i byl. —

Sv. Šebestian byl statečný vojín a slavný mučenník, jenž pro Krista hrozná muka přetrpěl; nebo co křesťana k stromu jej uvázali a množství šípů naň házeli; však on všecky bolesti z lásky ku Kristu snášel trpělivě. Brzo propuštěn a z ran vyhojen, neskrýval se, nýbrž chodil veřejně a našel konečně po čem toužil, korunu mučnickou: po druhé jat, byl kyji do smrti ubit. — Také na nás lidé nešlechtní šípy házejí, totiž pomluvu a utrhaní, jež časem bolestné rány působí. Tu následujme sv. Šebestiana. Nechať láska Kristova k stromu kříže nás váže; ta budiž i balsamem, jenžto rány duše nám zhojí. Láska ku Kristu také ústa nám zavře, bychom nehořekovali, nýbrž všecky urážky a křivdy trpělivě snášeli dle příkladu sv. Šebestiana. — O, jak statečnost jeho zahanbuje naši choulostivost! My úzkostlivě vyhýbáme se všemu trápení, štítíme, chráníme se každé rány. Budoucně nečiňme tak. Na křesťana sluší spíše chlubiti se v kříži, než v pokoji. Trpěti budiž naše rozkoš a touha! Tak-li nedovedeme, alespoň nebudme netrpěliví, když nás Bůh navštíví nějakým soužením.

Papež *sv. Řehoř Vel.* psal svému příteli takto: „Již po dvě léta nevyšel jsem z pokoje; neboť nemoc má působí mi velikých bolestí. Avšak našel jsem dobrý prostředek k zachování trpělivosti, totiž abych vždy před očima měl kříž Páně a své hříchy. Co toho prostředku užívám, zdá se mi to, co trpím a co jsem zasloužil, u přirovnání toho, co Pán nevinně trpěl, tak malé, nepatrné, že velebím Boha a volám: „V tebe, o Pane, skládám naději svou!“

Sv. Vincenc Paul. měl nohy tak bolavé, že sebou ani hnouti nemohl a ty nejtrpčí bolesti snášel; nikdy však nestýskal aniž vzdychal, nýbrž byl vždy tichý a přívětivý. Kdosi ho srdečně politoval, řka: „O, jak obtížné musí vám býti ty bolesti!“ „Nemenujte obtížným“, pravil muž boží, „co Bůh uložil. Či nemůže Bůh s námi činiti, co se mu líbí?“ —

Sv. Bernard tak ochotně a vděčně každý křížek z rukou Páně přijímal, že způsob měl říkati: „O, jak bych byl šťasten, kdybych měl sílu všech lidí, abych všechny kříže celého světa sám nésti mohl!“ —

Sv. Vavřinec Justinian kolikrátkoli ve svém soužení na kříž patřil, zvolal: „Ty jsi má jediná naděje, v tobě nalezám síly a potěšení!“ —

Svatý Jan z kříže Boha prosíval, aby ani jeden den bez kříže nebyl.

Sv. Teresie raději volila umřítí nežli netrpěti; pročež volávala srdcem nadšeným: „Objímejme kříž a žádejme soužení! Běda nám v ten den, kdy nám kříž a utrpení scházeti budou. — Utrpení jest sice obtížná ale bezpečná cesta k Bohu; pročež kříž nechť jest útěhou, radostí naší. Nechať nás potká cokoli: čím více soužení, tím více zisku!“

S podobnou myslí snášela též *sv. Kristina* z řádu sv. Voršily všeliká soužení a protivenství. Buď že sama trpěla, neb jiné trpěti viděla, říkávala: „Jest to veliká čest pro nás, býváme-li s božským Spasitelem na kříž přibiti.“

Sv. Františka Římská mnoho trápení zakusila. Manžel její byl nevině ze země vyhnán; ona pak od něho odloučena, o všecko jmění oloupena, všech statků zbavena, vším soužením obklíčena — volila si za přísloví slova Jobova: „Pán dal, Pán vzal, budiž jméno Páně pochváleno!“

Podobně *sv. Genovefa* mnoho trpěla, když od svého manžela Sifrida nevině zavržena po 6 let na poušti bydlela: však pohled na kříž jí dodával síly a trpělivosti. Dočkala se té útěchy, že od svého manžela byla nalezena a s velikou slávou domů uvedena.

Sv. Edeltruda v bolestné nemoci krku říkávala: „Já trpím, jak jsem si zasloužila; nebo v mladých letech krk svůj se zalíbením jsem ozdobovala. Místo zlata a drahokamů zavěsil mně nyní Bůh bouli a záněť okolo krku. Buďtež díky za milost jeho!“

Josefa Vaoni, vdova křesťanská, — jak jistý misionář z Asie psal, — ve své bolestné nemoci ani slovíčkem si nestýskala. Této

trpělivosti nemálo se divila jistá děva maronitská z kmene Drusů, jež tázajíc se trpitelky, proč by v převelikých bolestech si ani neposteskla? dostala za odpověď: „Viz ten sv. kříž! Nevinný Beránek, Kristus Syn boží, kterého nikdo nemohl z hříchů viniti, trpěl, neotvíraje úst svých: a já, která s kajícím lotrem na kříži se vyznati musím, že spravedlivě co náleží za skutky své беру, já bych měla naříkati, že utrpením se stávám Bohu podobnější?“ — Slova tato, jimiž trpitelka tajemství sv. kříže vysvětlila, pohnula děvu, že odřekla se pohanství, ochotně kříž Kristův na se vzala a před celým světem Krista vyznávati a třeba zaň trpěti si umínila. —

Podobenství.

Útěcha v neštěstí. Chudý derviš putoval do Mekky bos, jelikož neměl tolik, aby se obul. Horký písek pálil jej, až to bolelo; i naříkal si na krutost svého osudu a nazýval Prozřetelnost nespravedlivou, poněvadž mu nedala ani toho, co dala zvířatům na poli. Když konečně dorazil až do města Kufy, spatřil seděti u dveří veliké mešity člověka chudása, jemuž byly obě nohy odňaty. Tento pohled umoudřil jej. „Nářek můj na Prozřetelnost byl opovážlivý, řekl sám u sebe: „Kterak jsem si toho zasloužil, že šťastnější jsem, než tento mrzák, který jako červ zemský se plaziti musí z místa na místo?“ Vešed v mešitu, poklekl, kál se ze své netrpělivosti a utišen pokračoval ve své pouti. Cesta otužila za několik dní jeho nohy i přišel do Mekky, aniž byl zvěděl, že bosýma nohama v horkém písku putoval.

Mzda za práci. Dva muži, vypravující se na vojnu, přísáhli sobě, že se o všechno, co kterýkoli z nich získá, poctivě rozdělí. Když pak do ležení přišli a po několika dnech bitva započala, byl ten jeden bojácný, stavěl se nemocným a zůstal doma ležet a tak činil pokaždé, kdykoli boj nastal. Druhý naopak proti tomu počínal si srdnatě, bojoval udatně a vedlo se mu dobře a když se vojna ukončila, nesl si 300 zl. domu. — Muž, jenž napořád nemocným byl, čekal, brzo-li asi jeho společník s ním o peníze se rozdělí; ten ale si počínal, jakoby nikdy o tom zmínky nebylo. Když pak konečně se měli rozloučiti, pravil nemocný: „Příteli, pamatuješ ještě, co jsme si byli ujednali. Ty máš prvé, než se rozejdem, se mnou se rozděliti.“ Druhý na to: „Jest pravda, bratře; já jsem dvojí věc na vojně získal, trochu peněz a čtyry rány, dvě přes obličej a dvě na prsou. My jsme

si dali slovo, že se o všechno rozdělíme; tedy se chci napřed o rány s tebou rozděliti a potom o peníze.“ A vytasiv meč, volal: „Pojď sem!“ To vida druhý pravil: „Je-li tomu tak, nech si jen své peníze i své rány; já nechci ničeho míti!“ — Tak se i stává, že kdo nechce trpěti, jako Kristus a svatí trpěli, že ani v slávu jejich nevejde. — Napřed práce, pak mzda; napřed boj, a vítězství, pak koruna.

Křížek. Blahoslava dostala darem překrásný křížek z ebenového dříví, jehož čtyry rohy do zlata byly zasazeny a kterýž pro ozdobu na pentli okolo krku nosila. I vypadlo jednou z křížku dřevo příční a Blahoslava prosila snažně otce svého, aby dal křížek spraviti. „Mile rád to učiním“, pravil otec, „a mimo to naučím tebe, co bys měla činiti, aby žádné utrpení na světě tobě křížem nebylo. — Sem pohledni! Bez příčného dřeva delší dřevo křížem není; jak ale příční dřevko k tomu přijde, hned kříž z toho povstane. — Tak to jest i s trápením, které křížem nazýváme. Vůle boží je takměř delší dřevo; vůle naše pak, jest-li se přičí s vůlí boží, je dřevo příční. — Vyndej tedy z každého křížku, který někdy tebe potká dřívko příční — učiň, aby se vůle tvá s vůlí boží nepřičila — pak tobě křížem více nebude.“ —

„V boží vůli odevzdání bolest kříže pryč zahání.“

Železo a kovář. Kovář uchopiv kus železa, dal ho do ohně a nechal tam tak dlouho, až zčervenalo; pak opět ho uchopil kleštěmi, položil na kovadlinu a počal do něho kladivem bušit, až jiskry odletovaly. — To nelíbilo se železu i pravilo ku kováři: „Mistře, tys nemilosrdný, nejprve jsi mne v ohni spálil a teď mne zase kladivem rozbiti chceš!“ — „Nedělej si z toho nic“, odvětil s úsměchem kovář, „že nyní trochu nepříjemnosti vytrpěti musíš; za to z tebe něco bude. — Kdybych tě nebyl do ohně dal a kladivem netloukl, bylo bys ustavičně kusem sprostého železa zůstalo; takto ale udělám z tebe pěkný břitký nůž a budeš lidem k užitku. Kus železa ledakdos pohodí, ale dobrého nože si každý váží.“ — Velikou cenu má člověk utrpením zkušný, Onť vejde do slávy. —

Obrazy.

Vezmi kříž svůj!

Čeho od Krista tvá duše žádá?
Má tvé vášně divem ukojit,
v útrobě má mír ti ustrojít,
by již pošla v tobě strážní váda?

Byla by to přeblažená vláda,
vítězný si věnec osvojit,
při tom bitvy ani nedojít!
Taká sláva ve snách se jen spřádá.

Zůve ovšem Spasitel nás jemně:
„Kdo jste v jařmu, kdo jste v jaké strážni,
já, já občerstvím vás, pojdte ke mně!“
Avšak tentýž Vykupitel zase
s touže láskou volá k svaté kázni:
„Kdo chce za mnou, vezmi kříž svůj na se!“

Fr. Sušil.

Cesta kříže.

„O Pane, dej po vůli Tvoji
jít za Tebou a nésti kříž!“
Tak jinoch touží; rámě strojí
a rád chce nésti dřeva tíž.

Pán plní prosbu, žehná k pouti,
u výši jasný značí cíl,
jej vede, nedá zahynouti,
a slábnoucímu skytá sil.

Již kráčí těsnou dráhou žití,
až došel cíle, zatkne kříž,
a spěchá v odměnu přijíti
tu věčnou lásky, blaha říš.

K. Matějka.

U kříže.

Vinem se k Tobě, Pane náš,
vinem ku kříži tvému;
Ty, jenž vše láskou objímáš,
Ty vzrůstí nedáš zlému.

Kol kříže tvého, Rozmilý,
nepřátel davy stály,
ty nevinnost Tvou tupily,
Tvé oběti se smály.

Tys zvítězil přec, Pane náš!
svět se Ti šířý klaní; —
o víme, že též míru dáš
nám v časném bojování.

K. Matějka.

Podoba kříže.

Kříž ze dvou břevna na příč spiatý
tvé nemilostně rámě hněte;
jej lehčím můžeš zjednat sobě,
podporou ti bude v světě.

Část delší jeho kopí rovna,
ta vůli boží představuje;
ta druhá na příč položená,
ta vůli tvoji označuje.

Kde spása?

Má loďka slabá, moře rozvlněno;
již klesá veslo, hvězdy oblak halí.
Kde přístav najdu? Kol vše zatem-
něno
a místo těchy zhoubné děsí dále. —

Výš pohleď synu, k nebi upni zraky,
hle, hvězda jasná. — Pán ti nebes
kyne;
hle, kříže jeho záře plaší mraky;
kdo za tou kráčí, žije, nezahyne!

K. Matějka.

Tvá vůle-li se vůli boží
v příč postaví a k odporu
tož sám si strojíš dřevo kříže,
jej neseš sobě k úkoru.

Duch pak-li tvůj se podrobuje,
a vůli boží plnit volí;
pak břevna kříže v jedno splynou,
ti berlou budou, mečem v poli.

Útěcha v kříži.

Ta hora Páně Kalvárská,
na níž kráčíme v žalosti,
ta není utrpením nám:
toť hora pro nás radosti.

A proto nikdo neběduj,
kříž na tě Bůh když uloží:
jím sláva tvoje v nebesích
a víra tvá se rozmnoží.

L.

Bůh jest!

Krof, o srdce, bolest svou,
ač trpkosti k pláči zvou!
Bůh jest! Pomnění to sílí,
když je duch ve smutné chvíli.

Klácel.

Fialka.

Nenaříkej duše bezúhonná,
že tě Pán Bůh křížem navštěvuje:
pod trním jen fialinka vonná
v klidu nerušeném pokvetuje.

V. K.

Nestýskejme!

Nestýskejme nikdy sobě
v zimní chmurných strastí době;
vrátí se zas krásný máj,
příroda se změní v ráj.

Byť i blesky ohněm plály,
hromy draly pevné skály:
kyne Bůh a bouře mije,
všechno tvorstvo znovu žije.

Filček.

Prósbá v utrpení.

K Tobě Otče na výsosti
zarmoucení voláme:
Nakloň se k nám svou milostí,
v strastech svých když klesáme.

My Tě Bože s důvěrností
za Tvou pomoc žádáme:
Křehkým nedej zahynouti;
rač nás Otče zpomenouti!

Ad. Vlček.

4. Krista následovati.

Nejsnáze se staneme dokonalými, když budeme Krista následovati.

a) *Krista následovati jest v celém životě svém dle příkladu Kristova se chovati, Kristu ve všem podobným se státi.*

b) *Kristus jest cesta, pravda i život, dle něhož se všickni jeho stoupenci v svém smýšlení, mluvení a opomínání mají spravovati, aby byli praví, dokonalí křesťané, jak to sám přikazuje, řka: „Chce-li kdo za mnou přijíti, následuj mne.“ Mat. 16, 24.*

„Krista Pána tedy následovati musíme, chceme-li za ním přijíti, jak On byl spořádán, tak máme i my spořádání býti; jeho život musí nám býti vzorem a pravidlem, kterýmž bychom se řídili a spravovali, a zrcadlem, ve kterémž bychom se zhlíželi; Pán Ježíš musí nám býti průvodčím, kterýž by nám ukazoval, jak bychom zde choditi a živi býti měli. Kdo tedy koli za Kristem chceš přijíti, pilně naň hled' a příkladem jeho se spravuj!“ — *Jirsík. káz.*

Slova písma sv. Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne. *Mat. 10, 38 + 16, 24. Mar. 8, 34. Luk. 9, 23.* — Já jsem světlo světa; kdo mne následuje, nechodí v temnostech, ale bude míti světlo života. *Jan 8, 12.* — Slouží-li mi kdo, následujž mne: a kdež jsem já, tuť i můj služebník bude. *Jan 12, 26.* — Kdo praví, že v něm (v Bohu,

v Kristu) zůstává, má jakož on chodil tak choditi, I. *Jan* 2, 6
srv. *Ef.* 5, 1. 2.

Výroky svatých. K dokonalosti nepostačuje všecko opustiti, jest-li že bohatstvím pohrdnuv nenásleduješ Spasitele, to jest: Zanechav zlého, čiň dobře. *Rhaban.* — Krista následuje, kdo hříchu se spustiv, ctnosti jest společníkem. *Sv. Jarol.*

Přípodobnění. Úzká a obtížná jest cesta k nebi; vezmi se za vůdce Krista, pak snadno a bezpečně tam dorazíš. *N.* — Neříť spasení duše, ani naděje života věčného, jediné v kříži; protož vezma kříž svůj následuj Ježíše, i vejdež do života věčného. *Bl. Tom. Kp.* — Chceš-li býti dokonalým, následuj šlépějí Kristových neustále, takjako myslivci po stopě zvěře slídí. *Sv. Isidor.* — Maliři musejí začasto popatřiti na předmět, kterýž nakresliti chtějí: podobně musí ten, kdo chce býti dokonalým, častěji na život Pána Ježíše a svatých jeho pohlížeti. *Sv. Basil.* — „Kdo následuje mne, nechodí ve tmě,“ dí Pán (*Jan* 8, 12.) Těmi slovy nás Kristus napomíná, jak máme jeho života a mravů následovati, chceme-li opravdové býti osvíceni a ze vší zaslepenosti srdce vyproštěni. — Nejvyšší tedy snaha naše budiž, život Ježíše Krista rozjímati. *Bl. Tom. Kp.* o následování Krista Pána. — Učení Kristovo nad všeliké učení svatých předčí a kdoby ducha jeho měl, nacházel by v něm mannu skrytou. — Než stává se, že mnozí z častého slyšení evangelia malé toužebnosti po něm pocítují, poněvadž Ducha Kristova nemají. Kdo ale chce úplně a s chutí Kristovým slovům porozuměti, má zapotřebí, aby se snažil celý život jemu připodobniti. *Týž.* — Jak málo jest těch, o Pane Ježíši, kteří za tebou jíti chtějí, ježto předce nikoho není, kteříž by za tebou přijíti nechtěl! *Sv. Bernard.* — „Ty jsi, Pane Ješu Kriste, Otci svému nebeskému tak rád sloužil, a nám se nechce horlivě sloužiti Bohu; ty jsi byl tak pokorný a my jsme tak pyšní; tys byl chudý, a my chudobu nenávidíme; tys neměl, kam bysi hlavy sklonil, a my statků a bohatství jsme žádostivi; ty jsi až do smrti zůstal v prácech a v bděních a my, ježto se učeníky tvými nazýváme — zahálce a prostopášnosti jsme oddáni. — O Pane Ježíši, ta-li jest cesta, po kteréž bychom za tebou přišli? Není a nemůže býti! — Jen kdo tě — v ctnostech — následuje; za tebou — do nebe — přijde!“ *Jirsík.* Úvahy o slovech: „Oni opustili všecko a šli za ním.“
(*Luk.* 5, 11.)

„Těmi slovy končí sv. evangelista vypravování své, i ukazuje, jak volnou a ochotnou myslí následoval sv. Petr a tovaryši

jeho povolání Páně k apoštolskému úřadu. Znamenej, milý křesťane, co dí sv. evangelista: *Oni opustili všecko*: opustili výnosné řemeslo své, opustili otce i matku, příbuzné a sousedy své, opustili domov, slovem: opustili všecko, co člověka k sobě poutá a což mu jest milé a drahé. A čeho měli za to k očekávání? jakou náhradu? Na tomto světě ovšem nižádnou; ba i protivenství, nesnáze a pronásledování je očekávaly. O, jaká to obětivost! A tato ochotnost a volnost, všecko na oběť položití, když to Bůh a svatý jeho zákon ukládá a vyšší povinnost toho žádá, musí se nalézati při každém pravém křesťanu. „Kdož miluje otce neb matku více nežli mne, není mne hoden . . .“ dí sám Kristus. (*Mat. 10, 37.*) Však ale na tom ještě není dosti, abychom toliko hotovi byli pro Krista všecko opustiti, všeho se vzdáti. To učinil také *Krates*, mudrc pohanský a mnozí jiní povrhli vším statkem svým. Než *sv. apoštolové* učinili ještě více: oni také *následovali Krista*, „*opustivše všecko, šli za nim.*“ A toto, jak dokládá *sv. Jarolím*, jest vlastně skutek apoštolův a věřících. A tak toho žádá Kristus Pán sám od svých věrných, an dí: „Chce-li kdo za mnou přijíti, následuj mne.“ A toliko těm, kteří všecko opustivše, následují ho, slibuje nebeskou odměnu (v. *Mat. 19, 28.*) — A rci, milý křesťane, sám, co může býti slušnějšího, co spasitelnějšího člověku, než následování Krista Pána? Následuje-li nevidomý svého vůdce, a řídí-li se učeník podle svého mistra: čím více sluší na křesťana, aby následoval Vůdce a Mistra nebeského a spravoval se ve všem jeho příkladem. „Já jsem světlo světa. Kdo mne následuje, nechodí v temnostech,“ dí Pán. Následuješ-li tedy, křesťane, Krista, budeš kráčet v světle svaté pravdy jeho, a kdož chodí ve světle, neurazí se. — „Já jsem cesta, pravda a život,“ dí Kristus opět. Následuješ-li ho, kráčíš po cestě pravdy nebeské; nezbloudíš a ona tě uvede do života věčného. — A taž se těch, kteří volili raději *následovati světa*, než Krista, co tím prospěli a získali? Zda-li došli toho, co hledali a po čem tak dychtili? Ovšem, že se jim zdála z počátku cesta toho světa příjemná a utěšená; nebo jak dí Kristus Pán sám: „Široká brána a prostranná cesta jest, kteráž vede k zahynutí.“ (*Mat. 7, 13.*) Než čím déle po ní kráčeli, tím více byla obtížnější a strastnější. Čehož očekávali, toho nedošli, a konečně zůstaveno jest srdce jejich prázdné a vypráhlé, a vržení jsou do zahynutí (v. *Moudr. 5, 6-9.*) A taž se, milý křesťane, naopak těch, kteří si volili za nejdůležitější stránku života, následovati Krista a kráčeli v světle jeho pravdy a milosti: zdaliž kdy

pykali a toho litovali? Ovšem že těsná brána a úzká cesta jest, která vede k životu (*Mat. 7, 14*), zvláště z počátku; ale vede posléze k nejčistší a nejutěšenější blaženosti života věčného. Vol si tedy, milý křesťane! S jedné strany kyne tobě svět, s druhé pak volá tebe Kristus. Koho chceš následovati? za kým jiti? O blaze, přeblyže, jest-li že uposlechnuv Krista, za ním půjdeš. Pak budeš kráčet po cestách pravých, a následuje ho zde na zemi, následovati ho budeš na věčnosti do slávy nebeské, kdežto dojdeš stonásobné odměny za všecko, což jsi, následuje Pána, konal a obětoval. *Dr. Frencl. Post.*

Průpovědi a přísloví.

Obtížná a úzká jest
cesta, jež má k nebi vést.
Vezmi si za vůdce Krista,
dorazíš tam dozajista.

Stále kdo jen dobře činí,
Bůh co chce a ne co jiní,
ten kdo Krista následuje,
nebe sobě zaslужuje.

Taž se v každé případnosti: „Co by dělal Kristus Pán?“

Čiň i ty a na tom dosti; — pak jsi věčně zachován.

Kristus napřed a já za ním! — Za mocným se snadno kráčí.
— Za Bohem-li půjdeš, dobrou cestu najdeš.

Příklady.

a) Biblické: *Krista následovali:*

Apoštolové Páně, kteří vše opustivše, šli za Pánem Ježíšem. Z nich nejprvnější byl Ondřej a Jan, pak Šimon, jehož Pán Ježíš nazval Petrem — skálou; Filip a Nathanael, jinak Bartoloměj, Jakub, bratr Janův, Tomáš a Matouš, jehož Pán od celnice povolal. Jakub, syn Alfeův a Judas Tadyáš; Šimon Chananejský a Jidáš Iskar., kterýž pak Krista zradil.

Krista následovali *mnozí učeníci* a zástupové, kteří učení jeho poslouchali.

Následovníci Pána Ježíše byli *přátelé jeho*, zvláště Maria, nejbl. matka, a některé *nábožné ženy*, pak Lazar, Marta i Maria Magdalena. Také *někteří z fariseův*, jako: Nikodem a Josef z Arim., Krista se přidržovali.

Nejvroucnější pak a nejhorlivější následovník Pána Ježíše byl po svém obrácení *sv. Pavel*, jenž pro Krista nejvíce pracoval a trpěl; jenž o sobě dí: „Živť jsem ne já, ale živ jest ve mně Kristus.“ *Gal. 2, 19*. Proto mohl právem Korintských napomínat: „Buďtež následovníci moji, jakož i já jsem Kristův.“ *I. Kor. 4, 16*.

b) Jiné příklady; *Všichni svatí a světice boží* následovali Pána Ježíše, s nímž se nyní v nebi radují. Ze všech jen některé připomínám.

Sv. Vincenc Paul. každého času byl tak věrným následovníkem Kristovým, že jsa někdy nejistotou trápen, co by činiti měl, sám sebe se tázával: „Co nyní Kristus?“ On představoval si Pána Ježíše, jako by na místě jeho jednal a tak se snažil, aby všickni činové jeho s činy Krista Pána se srovnávali.

Sv. Rosa Limanská stále na hlavě nosila věnec, jenž uvnitř byl plný trní, aby stále v paměti a v srdci nosila svého Spasitele Ježíše trním korunovaného, a tak aby se mu podobala.

Sv. Paulin, biskup Nol., povždy se snažil, aby věrným následováním Krista, takřka obraz jeho v srdci svém vytvářel. Když jistý přítel žádal o jeho podobiznu, odpověděl sv. Paulin: „Nevím, jaký obraz bych vám měl poslati? Starý můj člověk jest ohyzdný a nehoden nápodobení; nový pak ještě dokonán není.“

Sv. Václav byl věrný následovník Kristův. On uspořádal život svůj zcela dle příkladu, kterýž mu pozůstavil Spasitel jeho; on si Pána Ježíše vyvolil za vůdce svého a jeho duchem se ve všem smýšlení a jednání svém řídil. Pán Ježíš často na modlitbách trval: totéž činil sv. Václav, on i času nočního s věrným služebníkem svým Podivínem do chrámu chodíval a modlíval se s velikou pobožností. Pán Ježíš ve vyučování lidu velikou rozkoš nalezal: lid vzdělávat, svaté víře jej vyučovat, mravy jeho šlechtit, ku Kristu jej vodit, v tom i sv. Václav zakládal svou největší rozkoš; proto snažně o to pečoval, aby v zemi jeho každý příležitost nabyt, Boha poznati a v pravé víře se vyučiti. K tomu cíli povolával do země křesťanské učitele, stavěl chrámy a školy a kupoval pohanské děti, kteréž dal vyučiti a pokřtiti. Pán Ježíš byl tichý a pokorný; miloval nepřátely své a za ně se modlil; a to činil také sv. Václav: on odpustil odbojnému Radislavovi, odpustil i bratru svému Boleslavovi, odpustil všem nepřátelům svým a za ně se modlil. — Pán Ježíš pomáhal, kde pomoci bylo třeba, On byl dobrodincem a utěшитelem všech bídnych a nešťastných: tak podobně sv. Václav stal se pomocníkem všech zarmoucených a bídnych. On byl pravým otcem chudých, vdov a sirotků, a tak je miloval, že jim času nočního sám dříví donášel. Nebylo chudého, jenž by u něho nebyl nalezl útěchy a pomoci. — Ejhle, tak následoval sv. Václav Pána Ježíše.

Legenda o sv. Václavu. Vojvoda český sv. Václav chodíval

často v noci bos do chrámu, což i v nejtuzší zimě činíval. Jednoukráte byla noc velmi studena, tak že služebník věrný Podivín, kterýž ho sprovázel, celý skřehlý nemohl dále kráčet. Sv. Václav necítil žádné zimy, poněvadž láska k Bohu jej zahřívávala; však máje útrpnost nad služebníkem, radil mu, aby následoval šlépějí jeho. Podivín uposlechl a hned cítil, že nohy jeho tuhé zcela se rozehrály a teplo po celém těle se rozšířilo. Posílněn tak, radostně opět krácel za svým pánem. — Jako Podivín svého pána sv. Václava, tak i my věrně následujeme Pána Ježíše a dostane se nám hojně odplaty, ne-li zde, jistě na věčnosti.

Podobenství.

Sen. Jistá nábožná panna viděla ve snách na daleké šíře planině dvě cesty, any se rozcházejí k rozdílným stranám. Jedna ta cesta široká jest a pohodlná k chození a na ní hemží se lidé všech věků, každého stáří, vyjímaje nevinné dítky. Toť cesta synův tohoto světa, cesta smyslných radostí a rozkoší, cesta hříchu a zahynutí. — Na pravo vedla druhá cesta, úzká, kamením posetá, trnitá, ježto vedla do vrchu. Byla to cesta ctnosti a spasení, celá travou a mechem zarostlá, tak že nebylo ji téměř ani znáti. Tu a tam kmítali se stínové před okem panny; však pocestného nebylo viděti, leč jen Spasitele samého, an krvavým potem zalitý, opuštěný, samotný, nesa kříž na ramenou, běře se cestou spasení vzhůru — bez následovníků. — Vidouc to panna, ulekla se a procitla a sen ten nám zůstavila co drahocenný odkaz. — Ovšem byl to sen, avšak obsahuje důležitou pravdu a skutečnost. — Dvojí cesta jest, po níž člověk kráčet může, v pravo nebo v levo — ku spasení nebo ku zkáze. V tom nechal Bůh člověku na vůli. — Dalo by se očekávati, že všickni lidé půjdou cestou pravou, totiž cestou ctnosti a dobrých skutků, která jest sice obtížná, ale vede k spasení. — Však pohříchu málo jich jest, kteří chodí za svým Spasitelem! a mnozí kráčejí po cestě široké, pohodlné, vedoucí k záhubě. —

Následujme Krista, svého krále. V letopisech čteme, že cokoli mnozí králové v zevnitřním svém jednání na sobě jevili, i poddaní jim k libosti tože činili. Že králové *Alexander vel.* a *Alfons* krk maličko měli skřivený, všickni dvořenínové se skřiveným krkem chodili. — Že *František I.*, král francouzský, vlasy krátké nosil, aby se rána jeho podle ucha spíše zahojila; žádný u dvora jeho dlouhých vlasů míti nechtěl. — *Národ mouřenínský*

krále svého tak miloval, že tak živi býti, tak se nositi, tak jísti, píti a choditi se snažili, jak *krále* svého viděli, a snad i oko by si vyloupili, kdyby král jejich byl jednooký. — Následujtež i my křesťané *krále* svého nebeského, Krista Ježíše ve všem, v čemž nám za příklad nejjasnější dán jest.

Před časy *nosívaly děti šlechtické obraz svých rodičů* na krku v způsobě malého srdce, což jich mělo pamatovati, aby ctnosti a hrdinské skutky jejich následovaly. — Křesťan má obraz Krista svého Spasitele ne tak na krku nosit, jako spíše v srdci chovat a ctnosti jeho následovat.

Boleslav, král polský, nosíval vždy na krku zlatý obraz svého otce, kterýž, kdykoli něco počínal, líbal, řka: „Budiž daleko ode mne, otče můj, abych něco činil, co by bylo nehodno jmena tvého.“ Kéžby tak každý křesťan obraz svého Spasitele vždy před očima měl a často volal: „Daleko budiž ode mne, abych něco myslil, mluvil neb činil, coby Tebe, o Pane, bylo nehodno!“ —

Vůdce, podobenství od Krummachra, viz díl III., str. 134.

Obrazy.

Života mého život.

Živt na výsostech Pán! Mně by žiti se nechtělo nikdy,
můj kdyby Emanuel, můj Spasitel mi nežil.

Svět nasytit mne nemůž; nasytit však výše nebeská,
kdež se milý Spasitel dá zraku mému vidět.

V. Štulc.

Tvůj vůdce.

Vzhůru zří k nebeské báni,
rozepíaté jako stan;
kniha to, kde bez ustání
píše všehomra Pán.

Písmeny jsou hvězdy skvělé,
zářící ti útěchu;
čti to písmo lásky vřelé,
psáno tam ti k prospěchu.

Kdo vykázal hvězdám dráhu,
vede od života prahu —
též tebe; za ním-li jdeš,
s cílem svým se nemineš.

Drbohlav.

5. Tichým a pokorným býti.

a) Křesťan dokonalý musí býti tichým a pokorným.

α) Tichým býti jest snažiti se každé pohnutí mysli, každou nevoli a popuzení k hněvu umírnit a skrotit, pokoj zachovat v srdci svém, a žít v pokoji se všemi lidmi i s těmi, kteří nám ublížili.

β) Býti pokorným jest, ne mnoho o sobě smýšleti, své křehkosti a vady uznávati a proto nad žádného se nevynášeti, nýbrž před Bohem i před lidmi se ponižovati.

b) *Bez pokory a tichosti* není žádné ctnosti, není možná dospěti ku křesťanské dokonalosti.

c) Proto *Pán Ježíš* nás ku pokoře a tichosti nabádá i za vzor obou ctností se nám představuje. — Podobně sv. apoštolové a mnozí jiní svatí věřících povzbuzují, aby byli tiší a pokorní v chování svém.

NB. Ostatní pak důvody a pohnůtky, překážky a prostředky obou těch ctností svrchu se vykládají na str. 427 a 433

Slova písma sv. Vezmete jho mé na sebe a učte se ode mne; neboť jsem tichý a pokorný srdcem; a naleznete odpočinití dušem svým. *Mat.* 11, 29. — Se vši pokorou a tichostí, s trpělivostí snášejte se vespolek v lásce. *Ef.* 4, 2.

Výroky svatých. „Učte se ode mne,“ praví Pán, „ne že jsem strídmý neb cudný neb moudrý neb cos podobného, alebrž že jsem tichý a pokorný srdcem. — Neodkazuji vás na učení patriarchů, aniž vás posílám ku knihám proroků, nýbrž sebe samého vám předkládám za vzor a za příklad pokory. *Sv. Bern.* — Poznej, o člověče, že Bůh tvůj přišel v pokoře, že se v způsobu služebníka ponížil. Choď jakož On chodil, následuj příkladu jeho, následuj a kráčeť po šlépějích jeho. *Sv. Isid.*

Přípodobnění. Kristus vyobrazuje se pod obrazem pastýře, aby nás naučil býti tichými jako ovce. *Sv. Ambrož.* — Tichému celá země jest otčinou. *Sv. Jan Zlat.* — Srdce tichého, pokojného jest příjemné lože, v němžto rád odpočine Bůh. *N.* — Všechy snášej jako tebe Pán. Se všemi strpení mívej. Neduhy všech snášej, roven jsa dokonalému bojovníku. — Nesnadnějších hled tichostí a vlídností přemoci. Ne každá rána jednou mastí zahojena bývá. *Sv. Ignac An.* — Tichými a laskavými máme býti ke každému, vždy a všudy. Jsouť mnozí, podotýká *sv. Bernard*, kteří jsou přívětiví a tiší, pokudž se jim všecko daří podle vůle; ale hned v plamen vyšlehnou a jako Vesuv ohnivé požáry vyhazují, jak mile nějaké protiventství aneb odpor je potká. Ti se podobají uhlí v popeli doutnajícimu. Komu však záleží na tom, státi se svatým, musí zde jako lilije mezi trním žíti; byť i toto lilii páchalo, vždy zůstává lilie lilií, t. j. vždy jest tak líbeznou a příjemnou jako kdy prvé. *Sv. Alfons Lig.*

Průpovědi a přísloví.

Kristus nám dal ku vzoru   Hleď co možná se vším za vděk vzítí,
tichost svou a pokoru.   chceš-li s lidmi stálý pokoj mítí.

V ctnostech těchto si libujme,   Tichý buď a ponížený,
Krista v nich i následujme.   abysi byl povýšený.

Člověk tichý — říká se — rád vije lidem věnce, — rád jiným slouží — radost jiným činí — poklesky cizí omlouvá a t. d. — Jest tichý jako pěna, jako beránek, — jest pravá ovečka.

Kde svornost, tam Bůh přebývá. — Kdo svornost má na zřeteli, vyhoví ve všem příteli. — Při svorné vůli, jde vše do hůry. — Tam šťastně bojují, kde se všickni svolují. — Tichých ovec mnoho se směštná. — Povolnost přátely činí. — Moudrý ustoupí. — Jedno minouti, druhé svinouti, k třetímu pomlčeti (přísloví toto bývá často na omluvu netečným.) — Dobře ustoupiti, kde zniku není. —

Podobenství.

Povolnost. Čtvero bratří tázali se moudrého Kroka, který by z nich nad ostatními vládnouti měl, sami mezi sebou usnésti se nemohouce. *Krok* zapomenuv zeptati se, kdoby byli, podle starého zvyku odpověděl: „Ten, který jest nejmoudřejší!“ „Tedy urči, kdo z nás nejmoudřejší jest, — žádali bratří — i chceme tě poslušni býti.“ „Toť pro mne věc nesnadná, řekl Krok, neboť s vámi dnes ponejprv jednám; vy však dlouhá snad už léta spolu obcujíce, můžete spíše věděti, kdo je s koho moudrostí!“ I odpověděl nejstarší: „Uznávám nejmladšího z nás za nejmoudřejšího, nebo nikdy za moudrého se nevydával a předce povždy moudře jednal.“ Na to řekl nejmladší: „Uznávám nejstaršího za nejmoudřejšího, neboť má z nás nejvíce zkušenosti.“ — A když Krok i ostatních dvou se tázal, koho by oni za nejmoudřejšího uznávali, pravil jeden z nich: „Toho, jenž posud nemluvil; ten nám všem nejvíce dobrodiní prokazuje.“ A poslední řekl: „Co domluvil, ten to jest; neboť z nás nejspravedlivěji jedná.“ — Divil se Krok odpovědům těmto a dlouho přemýšlel, komu má největší moudrost přičísti, zdali nejskromnějšimu nebo nejzkušenějšimu, nejdobrotivějšimu či nejspravedlivějšimu, jelikož moudrý i spravedliv i dobrotiv i zkušen i skromný býti musí. Po nějaké chvíli ale pravil: „Vystup, kdo koho nejvíce miluješ!“ I vystoupili všickni a objímali se po bratrsku. Krok zaplesal a slze radosti kanuly mu přes otcovskou tvář i klada jim soujatým ruce na hlavy, pravil:

„Šlechtní lidé, vy jste přátelé, vy jste bratři. Přátelé velitelů mezi sebou nehledají; oni jsou volní, jsouce sobě povolní!“ —

Tichost a snáselivost. Vojtěch byl moudrý a mravný jinoch; však měl tu chybu do sebe, že se pro každou maličkost durdival a snadno se pohoršil. Přátelé ho často napomínali, aby toho nemravu zanechal. Než Vojtěch nechtěl své chyby poznati ani odložití, mysle sám u sebe: Vždyť to chyba nepatrná a nemůže mi škoditi, jen když jsem ostatně v svých mravích neúhonným. — Učitel jeho, jsa velmi starostliv o duši svého svěřence, dlouho přemýšlel, jakby jinocha lépe poučil a možná-li napravil. — Jednoukráte přišel Vojtěch k učiteli, an seděl zamyšlený a nemluvil. Jinoch se tázal: „Co přemýšlíte, mistře, a proč jste tak skormoucen?“ Učitel odpověděl, rka: „Mám přítele, jehož srdečně miluju. Jest nebezpečně nemocen, čemuž ale nevěří a nechce užívatí léků. Neuznává, že takovým způsobem záhy zemřítí musí. To jest, co mne velice kormoutí.“ — Na to Vojtěch: „Což se ten váš přítel smysly pomínul, že nepoznává, cotě tak patrnó a zamítá, co by ho jedině zachovati mohlo.“ — „Jest zcela při smyslech,“ odvece mistr, „však praví: Vždyť jsem zdráv, necítím žádných bolestí, mám chuť k jídlu i dobré spaní; toliko v plících je neduh nepatrný; však mi nic neškodí. K čemu bych tedy užíval?“ Tu Vojtěch kvapně zvolal: „A pro ten jediný neduh bude muset umřít, pakliže nebude prostředků užívat. Což to pošetilec nenahlíží?“ — „Kéž bysi ty, milý synu to nahlednul,“ pravil učitel; „vždyť ty jsi onen pošetilec. Nebo věz, co je nemoc tělu, to každý hříšný návyk je duši. Jak může duše tvá býti čista, zdráva a srdce tvé dobré, pak-li sic neuhonně kráčíš životem, avšak nemáš tichosti a vlídnosti, nemáš lásky, ježto jest obsah celého zákona? Či nedí písmo: „Kdo by celý zákon zachoval, ale přestoupil by v jediném, učiněn jest všemi vinen.“ (*Jak. 2, 10.*)? — Ty sice nezabíjíš, nekradeš; však jest-li bližního nemiluješ a k němu nevlídně, nelaskavě se chováš, — v tom zákon přestupuješ a pro tu jedinou chybu zahyneš, pak-li záhy se nepříčiníš, abys ji odložil.“ — Když učitel domluvil, jinoch sklopiv oči, slíbil, že se všemožně vynasnaží napravití se — a brzo byl tichým a ke každému laskavým.

Pokora v ctnosti pokrok. Když jeden z bratří *sv. Antonína*, poustevníka, se tázal: „Otče, v čem záleží pokrok v ctnosti a dokonalosti?“ odpověděl tento: „V pokoře, synu milý! Čím více se člověk k pokoře nachyluje, tím výše v ctnosti postupuje.“

Poníženy všudy projde. Kdys otázal se bratr jeden *sv. opata Pamona*, kde že lze snáze k dokonalosti dospěti, zdali v samotě, čili ve společnosti s jinými? Načež *sv. opat* odpověděl: „Ponížíje-li člověk sám sebe, všude snadno projde, povyšuje-li pak sebe, všude zavadí.“ Věz tedy, milý křesťane, ponížiti se musíš, musíš pokorným, malým býti, chceš-li po úzké cestě dokonalosti kráčet a těsnou branou vjíti — do nebe. —

Příklady.

a) Biblické: *Tiší a pokojní byli:*

Abraham ustoupil *Lotovi*, aby nebylo svárů mezi pastýři. I. *Mojš.* 13.

Josef eg. tiše a laskavě k bratrům se choval, ačkoliv mu ublížili. I. *Mojš.* 37—47.

Mojžíš zůstal tichým, když bratr jeho *Aron*, sestra *Anna*, i lid proti němu reptali; proto Duch sv. jemu svědectví dává, že byl nejtišší mezi všemi lidmi, kteří bydleli na zemi. IV. *Mojš.* 12, 3.

David byl tichý, když ho *Saul* pronásledoval, *Semej* mu zlořečil a manželka jeho *Míchal* se mu posmívala. II. *Král.*

Job i *Tobiáš* byli tiší, když jim ženy a přátelé činili výčitky.

Kristus Pán byl tichý v obcování svém s učeníky, mnohé chyby a předsudky majícími; byl tichý k *Samaritánům*, když mu hospody odepřeli, k *fariseům* a *zákoníkům*, když ho šetřili a pronásledovali; k *pochopům* v zahradě *getsemanské* ho jímajícím; k *Jidáši*, zrádci svému, jehož přítelem nazval, k *služebníku* u *Kaifáše* ho tepoucím; k *Anáši* a *Kaifáši*, nejv. kněžím, ho vyslychajícím; k *Herodesu*, posměch mu činícím, k *židům* smrt naň volajícím i ke *katanům*, jej křižujícím. *Sv. Petr* píše o něm takto: Když mu zlořečili, nezlořečil; když trpěl, nehrozil. I. *Petr.* 2, 23; srv. II. *Kor.* 10, 1.

Podobně *sv. apoštolové* a *učeníci Páně* tiše a pokojně vespo-
lek žili, ano i k nepřátelům tiše se chovali, jakož je byl *Pán* a
mistr jejich k tichostem a lásce napomínal. *Mat.* 11, 29.

Také v životě *Marie Panny* nalezáme mnohé příklady ti-
chosti a pokory.

b) Mnozí jiní svatí a světice boží poskytují nám
vznešené příklady tichosti, trpělivosti a pokory (v III. 320. IV. str.)

*Sv. Efre*m byl za mladých let povahy prudké, náhlé, kte-
roužto vadu přemáhal se vši pilností a tak daleko to přivedl, že
ho duchovní bratři nazývali vůbec tichým a mírcem božím.

Sv. Martin, biskup Tur., nikdy ani v nesnázích a protiventstvích nebyl mrzutý a zasmušilý, nýbrž vždy byl tichý ke každému přívětivý a všudy veselý myslí.

Sv. Florentin, biskup Kordvanský, byl vzorem tichosti a pokory. Sv. Paulin dí o něm: Tichý jako ovce a nevinný jako beránek, zasluhoval Florentin býti pastýřem duší Kristových.

Sv. Jan, přijmím z kříže, žil nejraději v soukromé domácí tichosti. Velkých společností nemiloval, nýbrž uměl času svého užitečněji použiti a bavil se v samotě lépe než v jakékoli společnosti. Mnohým se tichý a soukromý život sv. biskupa nelíbil; pravili, že co syn rolníkův ani způsobu nezná, a proto se vši společnosti vyhýbá. Sv. Jan dozvídáv se, jak o něm smýšlejí, pravil: Tuze mnoho cti mi prokazují, vydávajíce mne za syna rolníkova; můj otec byl jenom chudým vesnickým tkalcem. „Čím větší jsi, tím více se ponižuj a nalezněš milost u Boha.“ *Sir.* 3, 20.

Sv. František Sal. byl vzorem tichosti a pokory, čím srdce všech lidí sobě získal a všechny Kristu. Onť v pravdě s Kristem volá k nám: „Učte se ode mne; neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ (*Mat.* 11, 29.) Škola i pramen tichosti jest pokora. Člověk pokorný uznává svou slabost a nedostatečnost a proto také s křehkostmi jiných lidí vždy má srdečnou útrpnost; nehoršívá se, když se lidem něco lidského přihodí, věda, že dnes nebo zítra také jemu cosi podobného státi se, může. Proto křesťané, jak napomíná sv. Pavel: „Se vši pokorou a tichostí snášejte se vespolek v lásce.“ (*Ef.* 4, 2.)

Sv. František z Pauli byl pro své ctnosti a zásluhy ustanoven nejvyšším správcem neb generálem svého řádu, což mu vzbudilo mnoho závistníkův a nepřátel, jež ale svou tichostí a pokorou všechny přemohl. — Dosud platí slovo moudrosti: „Kdo se bojí přikázání, v pokoji obývati bude.“ (*Prísł.* 13, 13.) — „Tat jest vůle boží, abyste dobře činíce k mlčení přivedli nevědomost nemoudrých lidí.“ (*I. Petr.* 2, 15.)

Sv. František Borgiaš, generál řádu jesuitského, sám k sobě vždy býval přísný, k jiným ale vždy tichý, přívětivý a dobrotivý.

Obrazy tichosti a pokory.

Jho sladké a břímě lehké. (*Mat.* 11.)

Pojďte ke mně všickni, kteří pracujete,
ježto břímě těžké na ramenou hněte;
já vám všem dám polehčení, občerstvení!

Vezmete pak jho mé na se čilé,
odřeknouc se nelásky a pýchy,
ode mne se učte ctnosti ušlechtilé,
neb jsem srdcem pokorný a tichý.
Odpočinutí tak dušem naleznete,
v žití pokoje a míru nabudete;
seznáte, že právě mnou vám řečeno:
jho mé sladké jest a lehké břemeno.“

V. Štulc.

Sluha služebníkův. (Mat. 20.)

Jakož sami znáte, u pohanů,
ať zajdete v kteroukoli stranu,
na veškerém světě v šíři, v dáli,
nad národy, knížaty i králi
pány jsou a vedou panství svoje:
kolem nich jsou služebníkův roje. —
Kdož pak velikými u nich slují,
nad lidmi moc provozují.

Ne tak, učenníci, u vás bude,
v říši moji, po všem světě všude!
Kdožby z vás tu velikým chtěl slouti,
z hrlosti mu třeba se vyzouti
a být sluhou sebe menších bratří,
nad nimiž mu správu vésti patří.

Kdož si vůdcem bratří býti žádá,
oddávat se bude na úsluhu
jako sluha bratří svých a druhů;
lásky službou v říši mé jest vlada.
Však syn člověka, jenž sešel s hůry
na pozemské krajiny a zvůry,
nepřišel, by sloužilo se jemu,
ale sám by sloužil lidu všemu

a svůj život by dal pro spasení,
na výkup za lidské pokolení.
A jak na mně, mistru, příklad máte^o
tak i vy se po mně zachováte,
věrně kráčejíce šlépějemi,
ježto zůstavuju na té zemi.

V. Štulc.

Konání tiché.

Tiše stoupá míza drahou svou tajemnou,
tiše ubírá se větvi žílou temnou
a bujarým spěchem v lupení se šíří
vstříc milému světlu, v němž se život víří.

Tiše pije vlnu světla mocnou, čilou,
kteráž ji proniká nevýslovnou silou;
tiše šlechtí sebe v těsném uvěznění
bunic nesčíslných v kmeně, ve lupení.

Tiše vyroní se, smýšlí krásy steré,
pilně, nennavně dílo před se bere;
tvoří zdobu květu, plodu luznou sílu,
ba též poupě chystá k budoucímu dílu.

A ta všecka práce zděna pevně, tiše!
Tiše strom pozírá s velebné své výše!
Ejhle, dítě, tiché takové konání
jesti z vůle Boží tvoje povolání.

J. V. Jahn.

S v. V á c l a v.

K víry rozkvětu a vlasti blahu,
vychovanec zbožné Ludmily
dosed na trůn, osvobodit plí
oblehnutou od Jindřicha Prahu.

A mír svatý věncí jeho snahu:
táhnouť nazpět mocné Němců síly,
aniž krůpěj krve neprolily,
a tak Praha zbavena jest vrahů.

První čin tohoto panovníka
jest: zjednání zemi pokoje;
mění v přítele si protivníka!
A pod palmou poklidu a míru
tu, jenž nenávidí rozbroje,
pěstuje a šíří svatou víru.

Lilie a růže.

Války milovný Kouřimský kníže,
jehož živlem jsou jen rozbroje,
pouští s Václavem se do boje —
a již táhne k Praze blíž a blíže.

Svatá vévodu povinnost víže,
zbraní aby zjednal pokoje;
on pak činí návrh souboje,
lidské šetře krve, — ctitel kříže!

K rozhodné již přichází to době, —
Kouřimčanu z ruky padne meč!
Spatřujeť, an chvěje se co robě,
s Václavem že andělé jdou v seč!
S bujného tu hbitě skáče oře,
klaní Václavu se ve pokoře.

Fr. Jar. Kamenický.

6. Milovati nepřátele své,

dobře činiti těm, kteří nás nenávidí, modliti se za ty, kteří nám protivenství činí a utrhnají nám — patří ku kř. dokonalosti.

a) Nejdůležitější z mravných ctností a vrch křesťanské dokonalosti jest láska k nepřítelům.

Milovati nepřátele jest: všem, kteří nám ublížili, pro Boha ze srdce odpustiti, žádají-li toho, s nimi se ochotně smířiti, za křivdy a urážky se jim nemstíti, nic zlého jim nečiniti, anobrž skutky obecné lásky jim prokazovati, — slovem, dobře činiti těm, kteří nám zle učinili.

b) *Láska k nepřítelům jest známka pravého, dokonalého křesťana*, nebo Kristus sám důtklivě nám poroučí, abychom milovali své nepřátele a v tom svém příkladem nám předchází. — Podobně sv. apoštolové a jiní svatí nás k lásce té povzbuzují.

c) *Láska k nepřítelům je sice ctnost nesnadná, těžká*, však nevyhnutelná, chceme-li dojiti hříchův odpuštění a spasení.

NB. Více o lásce k nepřítelům viz díl III., str. 37.

Napomenutí. Tak, milý křesťane, miluj nepřátele své: snášej trpělivě křivdy a urážky, odpouštěj jim, jakož i Otec nebeský odpouští tobě; přej a prokazuj jim, jak tělesné tak i duchovní milosrdenství: pak budeš pravým následovníkem Kristovým, ano samého Otce nebeského a povzneseš se tou láskou na vysoký stupeň křesťanské dokonalosti, ano těšiti se můžeš, že Bůh i tebe na milost přijme a otevře ti brány nebeské.

Slova písma sv. Ale jáť pravím vám: „Milujte nepřátely své, dobře činite těm, kteří vás nenávidí a modlete se za ty, kteří vám protivenství činí a utrhnají vám.“ *Mat.* 5, 44. *Luk.* 6, 35. — Dobrořečte těm, kteří se vám protiví, dobrořečte pravím a nezlořečte. *Řím.* 12, 14. — Buďte sobě vespolek dobrotiví, milosrdní, odpouštějící sobě vespolek, jakož i Bůh skrze Krista odpustil vám. *Ef.* 4, 32 + 5, 1. 2. I. *Petr* 3, 9 + 2, 20.

Výroky svatých a j. Uvážíme-li vznešený příklad božského Spasitele, nemusí-li srdce naše zahořeti třeba k úhlavnímu nepříteli? *Sv. Lev.* — Máme odpouštět nepřítelům; nebo nemůže míti mír s Kristem, kdo má sváry s křesťanem. *Sv. August.* — Kdykoli nepřátelé ti utrhnají, ty se modli; když lají, nelaj, když zlořečí, nezlořeč. Za zlořečení odměň a odplať se dobrořečením. Hněvivého hled trpělivostí ukrotiti, prchlivého tichou řečí k dobromyslnosti přivésti. Přemahej nepravost tichostí a zlost dobrotivostí. *Sv. Isíd.*

Připodobnění. Přátele milovati dovedou všickni; nepřátele však náviděti jest věc toliko křesťanů. *Tertul.* — Nejvyšší to stupeň lásky, nepřátele dobrodiními k lásce přitáhnouti. *Sv. Bonav.* — Nikdy se člověk větší krásou nestkví, jako když prosí za odpouštění nebo když sám odpouští. *Jean Paul.*

Tak učí Kristus Pán, tak Mahomed. Jistý francouzský šlechtic chtěl od útlého mládí spatřiti zemi, ve které se Spasitel narodil, kde žil a vykoupení lidského pokolení na dřevě kříže dokonat. Navštívil tedy svatá místa, byl na Golgotě i v Betlemě, v Nazaratě i v Jordanu, kde Spasitel byl pokřtěn. Opouštěje zemi zaslíbenou, umínil si cestovati též do Arabie a Egypta. V Arabii přišel k místu, na kterém krátce před tím svedena byla mezi dvěma kmeny krvavá seč. Mrtvoly byly rozházeny po poli, draví ptáci slavili hody na nich; místo bylo opuštěné a hrozné. Panovalo ticho, které přerušováno bylo jen krákoráním dravců. Brzo zaslechl šlechtic stenání umírajícího, spěchal v stranu, odkud vycházelo. Náčelník leží tu v krvi, oči má polo otevřené a zápasí se smrtí. — Milosrdenstvím jsa hnut, praví šlechtic sám k sobě: „Nechci jej zde nechat zahynouti v bídě, chci ho vzkřísiti; snad má doma ženu i dítky, které pro něho plakati budou; nechť se k nim vrátí a dlouho ještě s nimi se raduje.“ — Na to vyňav láhev z vaku svého, ve které se nalezala smíšenina vína, balsamu a oleje, pomazal rány náčelníkovy, přikryl raněného vlastním pláštěm a čekal trpělivě, až by ze mdlob se probral. Sotva že

Arab, — tak blízky hrobu oči otevřel a cizince ošetřovatele u sebe spatřil, užasnut zvolal: „Kdo jest ten šlechetný muž, který mne k životu povolal? kdo jest a co žádá za odměnu?“ „Ničeho“, odpověděl šlechetný Francouz, „ničeho nežádá za to, než abys jej co přítele objal.“ Po těchto slovech se naklonil, aby Araba obejmul. — Jedva však Arab seznal, žeť to křesťan, křečovitě se vzchopiv, křičel: „Jak? ty nevěřče, ty ještěrčí plemeno! Tys mne osvobodil, nuže vezmi odměnu za to!“ Pak vrazil křesťanu, který milosrdenství mu prokázal, dýku, již za pasem měl, hluboko do srdce. — Litostně obracel své oči šlechetný křesťan ku Arabovi nelidskému, — neproklínal jej, — nýbrž podáváje mu ruku, sklesl mrtev k zemi. — Hle, tak učí Kristus Pán a tak učí Mahomed. —

Obrazy lásky k nepřátelům.

Vrch dokonalosti. (Mat. 5, 44—48.)

Pravím: Milujte své nepřátely,
jak to zákon věčné lásky velí;
dobrořečte lidem, kdož vás proklínají,
dobročíňte těm, kdož nenávisť k vám mají;
modlete se za ty, kdož vám útisk strojí,
vám se protiví a proti vám zle brojí.
Ať jste Otce svého nebeského děti,
který velí slunci svému
na dobré i na zlé vycházeti
a dešť dává světu všemu,
požehnání leje na všechno co živé,
na spravedlivé i na nespravedlivé.
Hleďtež, byste dokonalými se stali,
jak váš Otec nebeský jest dokonalý.

V. Štůic.

Člověče, buď jako já!

Zvony zovou k pobožnosti;	Onde stojí člověk jiný, —
tamtoto člověk k nebi zří,	nemodlí se, — neklečí, —
ve svatém pak zanícení	ale slovy rouhavými
Tvůrce světa velebí.	Bohu svému zlořečí!

Bůh pak světlem svojí lásky
stejně oba odívá,
a tak mlče k tobě volá:
„Člověče, buď jako já!“

Jablonský.

Příslloví a průpovědi.

Lepší moudrý (zjevný) nepřítel, než hloupý (úlisný) přítel.
— Nepřítele i nejšpatnějšího za málo nevaž. — Není dobře toho

hněvati, koho zítra musíš odprošovati. — Nedobře si počíná, kdo zlé komu připomíná. — Křesťan se nemstí, ale odpustí. — Kdo do tebe kamenem, ty do něho chlebem.

Příkladem svým učí Spasitel,
jak se milovat má nepřítel.
Odpust' křivdu bližnímu
za zlé dobrým splácej mu.

Nikdy nechtěj spláčet mstivě,
když ti ublíženo křivě.
Bohu jen se patří mstít,
On pak dí: Chci odpustit.

Zlým za zlé tu splácí lidská pokaženost;
dobrým dobré nahraňuje pospolitá spravedlnost;
dobrým za zlé odměňuje křesťanská ti dokonalost.

Příklady.

a) Biblické. *Nepřátele milovati.*

Abraham miloval *Lota* i když povstal mezi nimi svár.

I. *Mojš.* 13.

Isák miloval *Abimelecha*, kterýž ho nenáviděl. I. *Mojš.* 31.

Jakob i *Esau* smířivši se, vespolek se milovali. I. *Mojš.* 33.

Josef eg. miloval bratří své a za zlé dobrým se jim odměnil. I. *Mojš.* 50.

David vždy laskavě se choval k *Saulovi*, svému protivníku.

I. *Král.* 24.

Pán Ježíš miloval svého zrádce *Jidáše* a za své vrahy na kříži se modlil. *Luk.* 23.

Podobně *sv. Štěpán* miloval své nepřátele a modlil se za ty, kteří ho kamenovali. *Sk. ap.* 7, 58.

Sv. Pavel těm, kteří mu zlořečili, nezlořečil a všecka protiventství mile snášel. I. *Kor.* 4, 12.

Tak i ostatní *sv. apoštolové* a *první křesťané* milovali své nepřátele a vrahy, jimž dobře činili.

b) Jiné příklady: *Sv. Jan z Fakundo*, kněz řádu *Augustiánského* v městě *Salamance* zastával se vší horlivostí úřad *kazatelský*; zvláště pak hleděl vznešených i sprostých k napravení života povzbudit a napomínal k smířlivosti, k lásce a svornosti, v kterýchž ctnostech jim sám příkladem předcházal. — Ješto panující nepravosti ostře káral, spůsobil si mnoho nepřízně. Jednou po kázání sešli se někteří bezbožníci, kteří majíce zlé svědomí slova kazatele na sebe potahovali a zavázali se přísahou, že kazatele *Jana* příležitostně zavraždí. Však zlý úmysl jejich se vyžradil a *Jan* byl na nebezpečenství mu hrozící upozorněn. Jsa pln lásky, na své protivníky nežaloval, ale v dobrotě jich napo-

menul a srdce jejich získal, že se napravili. — Vojvoda Albánský Don Garcia, člověk tvrdého srdce a vysokého ducha, zacházel se svými poddanými velmi nelaskavě, z čeho svatý Jan ho vlídně káral; proto vojvoda se rozhněval a vyslal své sluhy, aby prostomyslného kazatele zavraždili. Najatí sluhové číhali na zbožného kněze, však když se blížil, byli takovou úctou a bázní k němu dojati, že padnuvše mu k nohám, svůj zámysl vyznali. Sv. Jan dal jim srdečné napomenutí, poklekl a modlil se, aby jim Bůh hřích ten odpustil. — Mstivého vojvodu dostihl brzy trest boží neboť upadl náhle do těžké nemoci, v které své viny poznal a hořce jich želel. Sv. Jan nezpomínaje na utrpenou křivdu, šel k nemocnému vojvodovi a modle se za něj, vyprosil mu opět žádoucího zdraví. — Tak i duši jeho získal; neboť od toho času; vedl život kající.

Sv. Ondřej Avel. z řádu Theatinů dává nám tklivý příklad smiřlivosti a lásky k nepřátelům. Bratrovec jeho, nadějeplný mladík, kteréhož pro jeho zbožnost a ctnostný život srdečně miloval, byl od jakéhosi mstivého člověka úkladně zavražděn. Sv. Ondřej znal bohaprázdného vražedníka, však nechtěje na sebe uvrhnouti zdání, jako by se chtěl na vrahu mstít, zamlčel jméno jeho. — Ale jako obyčejně každý zločin, byť sebe tajně spáchán, na světlo přichází, tak i tento vrah byl později vyzrazen. Otec chtěl syna svého pomstít; však Ondřej pohnul jej k tomu, že potrestání soudu ponechal, ano i u soudců za vraha se přimlouval, aby s ním jednali milostivě.

Slovutný kanclíř angl. *Tomáš Moorus* dán jest, jak vědomo, od nectného krále Jindřicha VIII. do žaláře. Když pak jej vedli z vazby na popravu, našel se na zdi památný nápis jeho rukou: „Nepřátelé a protivníci tvoji, kteří tě nyní sužují, buď na věčné trápení budou odsouzeni, aneb se dostanou do nebe. Budou-li zavrženi, nastanou jim muky a bolesti až do konce, proč bys jim tedy přál již na zemi jakého protivenství? Dostanou-li se do nebe, pak bude-li tobě Bůh milostiv, staneš se jejich společníkem a budeš je milovati na věky. Nejlépe tedy, abys je milovati mněl a miloval již na zemi.“

Anna, dcera českého krále a císaře Karla IV., provdaná za anglického krále Richarda II., po brozném zbouření lidu — jehož vůdcem byl pověstný Val Tyrel — srdce manžela svého, jinak přísného a ukrutného, prosbou svou tak obměkčila, že všem buřičům těžké odpustil provinění. Přímlovu tuto, jakož i mnohá do-

brodiní, jež Anna poddaným svým poskytovala, lid anglický u vděčné choval památce, královnou dobrou ji vůbec nazývaje.

Koshru neb Kosroes, král perský, měl v čele vojska svého vůdce, kterýž rovněž udatností jako výtečnými schopnostmi a zkušeností ve válkách se vyznamenal, jehož jméno bylo Rusthan. — Rusthan býval vždy věren svému pánu, však najednou byl obžalován, že kuje zradu proti svému mocnáři. Pak-li že — mínil Koshru — muž, jenž jest miláčkem mého vojska, odvážil se ku zradě: koho bych působilejšího mohl postaviti proti němu? — Král svolal na radu své důvěrníky, kteří všickni souhlasili, aby Rusthan byl jat a v okovy dán. I zdálo se, že se král chce spraviti podle rady jejich. Druhého dne dal Rusthana k sobě povolati, laskavě s ním mluvil a místo uvěznění prokázal mu nová dobrodiní. Láska a důvěra mocnáře pohnula vůdcem a upevnila jeho věrnost. — Na to král svolav znova své důvěrníky, pravil k nim: „Uposlechl jsem vaší rady a spoutal jsem Rusthana silnými okovy. Na ruce a nohy bylo by třeba mnoho pout; srdci pak dostačí jediné, totiž láska.“

Smírce. Dvě sousední obce chtěly kdys mezi sebou při vésti. Všecky domluvy k narovnání, všecky návrhy k smírnému vyřízení sporu byly marné; neboť obce ty od dávna na se vřely a každá byla toho mínění, že se jí křivda děje. Když za příčinou sporu obě obce naposledy se sešly a žaloba měla zavedena býti, povstal *starý rolník*, kterýž byl až posud ku pokoji radil a pravil: „Přátelé, jest to důležitá věc, kterou před sebou máme. Naši předkové podobné záležitosti začínávali modlitbou: tak chceme i my učiniti. Smekněte a pomodlete se se mnou Otčenáš!“ A již sám jal se předříkávati, a když došel k závěrce prosby; „Odpusť nám naše viny . . .“: povznesl hlasu svého kolkol se ohlížeje. Tu se všickni zamlčeli, nechtíce se dále modliti. Konečně pravili někteří: „Strejček má dobře; pokoj ať jest mezi námi.“ Na to podali sobě všickni přítomní ruce a pomodlili se s ulehčeným srdcem znovu ještě jeden Otčenáš. — O, kéžby tak učinili všickni, kteří mnohdykrátě jen o práva domnělá, pochybná, neb o věc dosti nepatrnou raději dlouholeté pře zavádějí, než aby v dobrotě se vyrovnali; raději o všecko přicházejí, jen aby dost málo nabyli, byť i nebylo jiného, leč že vyhráli.

Nejšlechetnější skutek. Otec poslal do světa tři synů svých s přípovědí, že znamenitě po návratu toho odmění, který by se nejslechetnějším vykázal skutkem. Všickni tři odešli. Vrátivše se,

každý se honosil nějakým skutkem, koje se nadějí, že dosáhne slíbené odměny. — Nejstarší jal se vypravovati: „V chatrči žebráka jakéhoš, kde nakažlivá zuřila nemoc, kde otec a matka hynuli morovinou, kde tři hladové a opuštěné dítky plakaly, tam uchýliv se, ošetřoval jsem nemocné a vše vynaložil jsem, abych je zachoval při životě.“ — Uznav otec skutek tento za šlechetný, obejmul syna. — Přišel druhý a vypravoval, že s nebezpečenstvím vlastního života z prostřed plamenů vynesl nemluvně a rychle zmizel, aby ušel pochvale a vši odměně. — Otec pochválil i druhého syna a velebil skutek jeho. — Posléz dostavil se nejmladší a jal se skromně vypravovati takto: „Blíže vodopádu řeky Rýna nalezl jsem úhlavního nepřítele svého, an spal na lodičce. V tom voda ustavičně pohybuje lodičkou, provaz vymknula ze závazku a loďku k strašnému vodopádu unášela. Jen několik minut a lodička uchváčena vírem byla by se octla v bezedné propasti. Ovšem, že mi napadlo: jest to nepřítel tvůj, ať zahyne. Pamětliv ale slov Páně: „Dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí,“ — rychle, s nebezpečenstvím vlastního života, vrhl jsem se do vody; šťastně uchvátiv loďku, k břehu jsem ji připravil a takto nepřítele svého zachránil od smrti.“ — Když to vyslechl otec, zapomena na oba syny své, řekl: „Tobě sluší odměna, neb jsi nejšlechetnější vykonal skutek!“ Tak odmění i Bůh každému, kdo nepřátelům svým ze srdce odpouští, ano dobře jim činí.

Podobnou pověst vypravuje *Kristof Šmíd* ve svých povídkách, kde otec za odměnu nejšlechetnějšího skutku, totiž lásky k nepříteli, slibuje a podává třetímu, nejmladšímu synu *diamantový prsten* (v. dílek 46, str. 34).

Více příkladů o lásce k nepřátelům v. díl III., str. 43—49 a díl IV. 6. skutek duch. milosrdenství.

b) Evangelické rady.

Ku křesťanské dokonalosti náležejí také rady evangelické, jež co vhodné prostředky k ní napomahají.

1. Význam. — *Rada vůbec* jest odůvodněné mínění nebo dobré zdání v nějaké věci, s předpokládáním, aby jiný podle něho se řídil. —

Rady evangelické jsou cvičení v zapření sebe, kteráž katolická církev odporučuje, aniž by k nim věřících vesměs zavazovala.

Jiný výměr. Evangelické rady jsou takové dobré skutky, ku kterým nás sv. evangelium sice povzbuzuje, však přísně neza-

vazuje; ježto nám schvaluje, však nám dává vůli, zdali je voliti chceme, čili nic.

Slují proto rady evangelické, že hlavně ze svatých evangelií, však i z jiných písem nového zákona dají se odvoditi.

2. Rozdíl mezi povinností a radou jest ten, že povinnosti zavazují každého pod hříchem, rady však ponechány jsou dobré vůli. — Tudíž evangelické rady plniti není sice přikázáno, ovšem ale radí se jich co prostředků k dokonalosti.

„Rozdíl mezi radou a zákonem jest ten, že zákon na vůli lidské jistý čin mravně vymáhá, rada však čin ten volnému rozhodnutí ponechává, takže kdo ho zanechává, nehřeší.“ *Sv. Tom. A.*

3. Jest pak třé rad evangelických, na nichž se zakládá život řeholní, — mnichův a mnišek — v církvi katolické a sice *a*) dobrovolná chudoba, *b*) ustavičná čistota a *c*) dokonalé poslušenství duchovního vrchního.

4. Evangelické rady jsou výborný prostředek k dosažení křesťanské dokonalosti, nebo ten, kdo je věrně plní *a*) snadno přemáhá úhlavní nepřátele svého spasení: — tělo, svět i ďábla, — jakož i nezřízenou žádost statků pozemských i rozkoší tělesných: žádost těla, žádost očí a pýchu života; *b*) následuje Krista beze vsí překážky, a *c*) přinaší sebe se vším, což jest a co má, Bohu za oběť. — Jmenovitě *a*) dobrovolnou chudobou vítězí křesťan úplně nad žádostí očí a přináší Bohu v oběť všecken statek svůj; *β*) ustavičnou čistotou vítězí nad žádostí těla, ježto Bohu v oběť dává; *γ*) dokonalým poslušenstvím přemáhá pýchu života a přináší Bohu v oběť svou vůli a celou duši svou.

5. K plnění těchto evangelických rad jsou zavázány osoby řeholní rozličných duchovních řádů obojího pohlaví, jakéž jsou ustanoveny v církvi katolické (v. úvod I. str. 23.) jakož i všickni křesťané, kteří se k tomu slibem zavázali buď na čas nebo doživotně. —

6. *Slibové doživotní* se pro křehkost lidskou s těžkostí zachovávají, ba mnohdy bývají rušeny, a jen nemnohým bývají k spasení prospěšny; proto v některých řeholích novějšího věku skládají se jen *dočasně* na kratší neb delší dobu života. — Kdo pak slib doživotní učinil, má ho s pomocí boží věrně plniti.

Slova písma sv. *Sliby splň.* Když slib učiníš Hospodinu, Bohu svému, nebudeš prodlévati splniti ho. *V. Mojž. 23, 21.* — Obětuj Bohu oběť chvály a splň Nejvyššímu sliby své. *Žlm. 49, 14.* — Cožkoli bys slíbil, splň; nebo mnohem lépe jest neslibovati

než po slibu, což předpověděno, nesplniti. *Kaz.* 5, 3. 4. — Protož prosím vás, abyste hodně chodili v povolání, kterýmž povolání jste. *Ef.* 4, 1.

Neohlížeť se nazpět nebo žádný, kdo by vztáhna ruku svou k pluhu, ohlédal by se nazpět, není spůsobný ku království božímu. *Luk.* 9, 63.

Výroky svatých. Rady evangelické v ůbec. Cos jiného jest rada, cos jiného příkaz. Radí se panictví ostříhati. (I. *Kor.* 7.), vína a masa se zdržovati (*Řím.* 14, 19), všecko prodati a chudým rozdati (*Mat.* 19, 12.); příkazuje se pak spravedlnost zachovati (II. *Tim.* 2, 19.), aby jedenkaždý zlého se varoval a dobře činil. (*Žlm.* 33, 15.) — Nad to o panenství praví se: Kdo může pochopiti, pochop. (*Mat.* 19, 29.) — O spravedlnosti ale nepraví se: Kdo může konati. konej! nýbrž: Každý strom, kterýž nenese ovoce, bude vyfat. (*Mat.* 3, 10) — Radu kdo rád slyší a zachvává, větší dojde slávy. Příkazu kdo nesplní, neujde trestu, leč by pokání zakročilo. *Sv. August.* — Kdo zákon s tanoví, chce zajisté aby se dělo, co příkazuje. Kdo však radí a nabádá, uznání a vůli posluchačově zanechává, aby sobě z toho, co praveno, zvolil dle libosti a tak se posluchač zůstavuje pánem toho, co konati má. *Sv. Jan Zlat.* — Co nad zákon jest vyvýšené nepřikazuje se, ale spíše danou radou schvaluje. Rada jest následovně dar, poněvadž v radě spočívá prospěch. — Rada vyzývá dobrovolné, příkaz poutá nevolné. Jest-li že tedy kdo radu následuje, užitku došel. *Sv. Ambr.* — Jest-li že radám božským nabíhají pokušení, jest nám přítomen Bůh silný, aniž člověk v člověka své naděje skládej, aniž v sebe se důvěřuj; poněvadž ten, jenž svět přemohl, přislubuje vítězství bojovníkům svým a vítězové jeho násilí činí království nebeskému, ježto psáno jest: „Království nebeské násilí trpí a kdo násilí činí, uchvacují je.“ (*Mat.* 11, 12.) *Sv. Cyprian.* — Řeholník jest *slibem* svým zavázán, aby vždy a neustále na cestě dokonalosti pokračoval. *Sv. Alf. Lig.* — Kdo jednou slib z dobré vůle učinil, ten a taký je zákonem božským k jeho plnění zavázán. *Sv. Bonav.* — O čem člověk ví, že jest povoleno, o čem seznává, že to k prospěchu lepšího života slouží, toho nechť rád slíbí a rychle plní. Nebo každému, kdož Bohu sliby činí a co slíbil, plní, Bůh sám též udělí odměnu království nebeského. *Sv. August.* — První církve věřících byla tak spořádána, jakými nyní řeholníci býti se snaží a žádají. *Sv. Jarol.*

Přípodobnění. Slibem učiněným stal jsi se dlužníkem; a lépe.

jest ovšem slibu nečiniti, než slíbiti a nechtíti splniti, co slíbeno bylo. *Sv. Bern.* — Slibem se netoliko skutkové, věci slíbené Pánu Bohu jako ovoce dobré vůle odvádějí, ale i sama dobrá vůle jako strom neb kořen dobrých skutků se jemu ctí a darem dává. *Sv. Frant. Sal.*

Úvaha. Zachovávání těchto evg. rad platí před obličejem Páně tím více, čím méně při nich vůle boží rozhoduje a čím více tu naší vůli ponecháno jest. „Větší odplatu,“ píše sv. *Jeroným*, „má to, k čemu nebýváme nuceni, nýbrž co dobrovolně činíme.“ Tímto přesvědčením vedeny zvolily mnohé nábožné duše evg. rady, aby u větší dokonalosti prospívaly. Takým způsobem povstaly kláštery a řehole v církvi katolické, ježto povždy ozdobou, úrodným semenišťem apoštolských mužů a útočištěm tiché, skromné křesťanské ctnosti byly. Pro tuto výbornost jejich nesmíme tudíž ev. radami pohrdati, třebaš bychom sami odvahy neměli je zachovávat; alebrž musíme jich sobě vysoce vážiti a jim se obdivovati na těch, kdož je zachovávají. — „Jsou věci, dí sv. *Frant. Sal.*, kteréž všem nesvědčí a kteréž se do všech okolností nehodí a předce věci ty mohou samy do sebe dobré býti. Jest-li že tě od vůně balsamu bolí hlava, neřekneš proto, že vůně ta není dobrá. Jest-li že drahocenný prsten na prst tvůj nejde, proto jej do bláta nezhodíš.“ — O, kéž by slova ta všickni uvážili, kteří nechvalně proti evg. radám mluví a těmi pohrdají, kteří je věrně zachovávají! —

Průpovědi.

Trojí evangelické jsou rady, jimiž klášterní se vážou řády:

Být chudobným samovolně, žíti stále v čistotě,
hlavu pak duchovní spolně vždy poslouchat v ochotě.

Slibů těchto Bůh nežádá; má jich věrně zachovat,
kdo pak před Bohem je skládá, chce-li s Bohem obcovat.

Naučení osobám klášterním.

Všechnu péči nám bedlivě vynakládati sluší, abychom se ničeho nedočinili, co by naší řehole bylo nehodným, abychom nepodlehli podobnému soudu jako Ananiáš a Safira. *Sv. Basil.* — Řeholník jest slibem svým zavázán, aby (vždy a neustále) na cestě k dokonalosti nějakým způsobem pokračoval. *Sv. Alfons Lig.* — V klášteře musíš žíti pod kázní jediného otce a v společnosti mnohých, abys od jednoho učil se pokoře, od jiného trpělivosti; jeden nechať je tvým učitelem v mlčelivosti, jiný v tichosti. Ne co

chceš, konej, než co se ti velí; v to se oblácej, což obdržíš; podroben buď tomu, komu nechceš . . . Služ bratřím, příchozím nohy umývej; křivdy utrpěv, mlč; klášterního představeného boj se co pána, miluj ho jako otce. Za to měj, že tobě prospívá, co přikazuje a výroky představených neposuzuj. *Sv. Jarolím.* — Panna musí uznati, jakých příkazů třeba ostříhati a kterých přestupků slušno se varovati; chce-li ve světě žijíc, s Bohem býti a s Ním po ukončení života ve světle nebeském panovati. — Panna musí se všeliké nepočetné řeči a chechtu (rozpuštěného smíchu) docela zdržovati, mlčením a kázní život svůj krásiti. *Sv. Augustin.* — Jest-li že učitelem býti žádáš, slyš, co činíš: pokora obleku tvého, sprostnost obličeje, nevinnost života a svatost tvého obcování nechať lidi poučují. *Sv. Hugo.* — Řeholníci staví sobě kláštery, jimiž by se zevnitřní člověk udržeti mohl; avšak nechať by stavěli kláštery, jimiž by se vnitřní člověk udržel v pořádku. *Týž.* — Práce, skrytost a dobrovolná chudoba, to jsou klášterníkův okrasy; to život klášternický ušlechťuje: zrak náš ale pohlíží ku všemu, co vznešené, nohy naše se procházejí na veřejných místech; jazyk náš bývá ve všech poradách slyšán, ruce naše dotýkají se loupeživě každého dědictví. *Sv. Bernard.* — Na tom není ještě dosti, aby kdo, chce-li v řeholi žíti, toliko řeholní roucho nosil, jest-li že všechny své náklonnosti od marností světských neodvrátí úplným sebe zapřením. *Sv. Frant. Sal.* — Na poušť se odebrati, veliká jest dokonalost; na poušti ale nežítí život dokonalý, s velikým jest spojeno odsouzením. — Co prospěje, místo-li jest pokojné, jest-li že nepokoj v srdci obývá? v příbytku-li je ticho, jest-li že v obyvatelích je hříšných bouří a vášní pozdvižení? *Sv. Caesar.* — Svrchovaná ctnost řeholníka jest pokora, svrchovaná jeho nepravost pýcha. *Sv. Isidor.* — Varuj se co možná všeho zvláštnictví; nebo zvláštuici jsou pro společnost velmi škodni. *Sv. Teresie.* — Na jídlo, nechť dobře neb špatně upravené nikdy nestěžuj; ale spíše na žluč a na ocet vzpomínej, jež našemu Spasiteli Pánu Ježíši byly podány. *Taže.* — Řeholník, jenž doma nepobuda, sem a tam chodí, posměch světáků si uhoní; kdežto, střeží-li se lidských společností, za svatého držán bývá. Hořící svící vítr brzo shasne; dáš-li ji ale do svítilny, hoří déle. Tak iar pobožnosti v tiché komnatě své nejsnáz zachováš, vně se zaměstnáváje, nejspíš ho ztratíš. *Bl. Tom. Kp.* — Tyto trojí věci jsou řeholníku nejvš potřebné: ruční práce proti zahálce, láska ku čtení a učení proti omrzelosti duševní a stále se cvičení

v modlitbě proti úkladům ďábelským. *Týž.* — Pracovitost, samota a dobrovolná chudoba jsou známky mnichův, onyť mnišský život posvěcují. *Sv. Bonavent.* — Čeho jsi z rána rozjímal, na to celý den pamatuj a dbej o to se vši pilností, což veliký přináší prospěch. *Sv. Teresie.* — Svému zpovědníku všecka svá pokušení, křehkosti a protivenství vyjev, aby ti radu a prostředky udati mohl, jak bys nad nimi mohla zvítěziti. *Taže.*

Kláštery. V dobách, kde pohanstvo bojovalo krvavě proti křesťanstvu a tisícové křesťanů zemírali smrtí mučennickou, vydávalo se mnoho mužů duchem božím vedených na poušť, aby se tam modlili za bratry trpící, aby se káli za hříchy pohanů. Přebývajíce v jeskyních a slujích, přísný život vedli, Bohu horlivě sloužili, pilně pracovali a svět leskem ctností svých osvěcovali. — Než později nebezpečnost všeliké přimělo mnohé k tomu, že společně na jednom místě své poustevny v skalách vyhlodali a upravili k. p. na vrchu Karmel — neb z kor a dřev vystavěli kolem podobného chrámce, tak že se hromádka pousteven vesničky podobala a laura sloula. Později však opět potřeba a nebezpečí přinutily mnichy čili samotáře, že sobě pevnější budovy stavěli a tam společně přebývali a se uzavírali. Stavení takové slove klášter, l. claustrum, t. j. stavení uzavřené. — První kláštery nacházely se v Egyptě, na vrchu Nitria, na hoře Cassia u Antiochie, slovem na východě. — Pro společný život mnichů na východě pravidla skládal sv. Basil, v nichž k společným modlitbám a k práci se zavázali. Později uvedly se kláštery a klášterní život na západě, kdež první sv. Benedikt z Nursie řeholi čili pravidla společného života pro mnichy složil. — Jsou kláštery pro osoby mužské i ženské, v kterých žijí mniši neb jeptišky, zavazující se svatým slibem k chudobě, čistotě a poslušnosti pod jednu hlavou — opat, převor, abatyše, převorka řečenou, a odloučení jsouce zvláštním uzavřením (clausura) od světa druhého. Jen když potřeba neb řád sám to velí, n. p. k vyučování, kázání, k posluze nemocných z kláštera vycházejí. Do vnitř kláštera nemá žádný cizí vkročiti, v čem časem přísnost ochábla. — Vnitřní zřízení klášterní jest dle jejich povolání a zaměstnání rozličné. — Někde se nacházejí školy, jinde nemocnice, knihovny, pisárny, dílny a p.; všude pak chor k modlitbě, společná jídelna, jizba k odbývání kapitol a hromad řeholníků, světnice k rozmlouvám s cizími a t. d. — Nenepatrné byly zásluhy klášterů po všecky věky křesťanstva, jak v úvodu bylo povědíno; zvláště přispívá život klášterní jedno-

tlivecům k dokonalosti křesťanské a ku spáse duší. Jak mnozí křesťané vstoupivše do kláštera, Boha a pokoj srdce našli. Člověk může v klášteře snadněji a nerozděleným srdcem Bohu sloužiti. Prost jsa vši starosti o jmění a o rodinu, může Bohu, vědám a umění žit, o spasení duše své pečovat a cestou přímější k nebesům kráčet. —

Příklady dokonalých skutků klášterních.

Sv. Bernard píše o řeholnících svého času: „Ve všech bez mála řeholích můžeš pozorovati muže, již jsou plni útěchy, rozkoší oplývají, vždy přívětiví a veselí; plápolají duchem, dnem i nocí rozjímají zákon boží, zhusta pohlížejí k nebesům, čistých rukou v modlitbě pozdvihující. Jsouť ostražití, svědomití ochrancové a zbožní následovníci dobrých skutků, jimžto jest kázeň milá, půst sladký, bdění krátké, práce ruční příjemná a posléz všechna jejich obcování, přísnost zdá se jim býti odpočinkem.“

Nesčíslný jest počet dokonalých osob klášterních obojího pohlaví, o kterých nelze nám zde obšírně vypravovati, tudíž pobožné čtenáře k životopisům svatých musíme odkázati. Jsou pak, abychom některé zejména uvedli: sv. zakladatelé rozličných řádů: sv. sv. Theodos, Athanas, Augustin, Benedikt, Romuald, Bruno, Robert, Bernhard, Dominik, František Seraf., Ignác z Loj., Josef Kalas., Jan boží, Alfons Liguori, Vincenc z Pauli a j.

Sv. mniši a řeholníci: Antonín, Prokop, Filip Ben., Tomáš Aq., František Xav., Alois, Stanislav Kostka, Vincenc Ferrerský a t. d.

Sv. poustevníci: Pavel, Antonín, Jarolím, Ivan a j.

Sv. zakladatelkyně řádů a klášternice: sv. Alžběta, Teresie, Anděla, Klára a m. j.

Poustevník po života bouřích.

Les utichnul, bouře přešla,
přestal žvlů strašný spor,
a večerní hvězda vzešla
v tichém míru na obzor.

Oněměly v dálce hromy,
zhasnul zkázoplodný blesk,
a pokojně skrze stromy
září lunny jasný lesk.

V tichém klidu odpočívá
po té bouři les i luh;
mne nebeský mír ovívá,
pokojný jest i můj duch.

Bouře bylo moje žití,
bouř po krásném polednu;
mým korábem vlnobití
zmítalo na moře dnu.

Ušel jsem však světa víru,
kde mnou hrála marná čest,
v samotě jsem našel míru
a můj večer tichý jest.

Fr. Trojan.

1. Dobrovolná chudoba.

1. Význam. a) *Chudoba vůbec* slove nedostatek potřeb životních a prostředků k nabytí jich.

b) *Dobrovolná chudoba* záleží v tom, že křesťan z lásky k Bohu a pro spasení duše sám výhost dal žádostem po časných statcích.

c) *Křesťan dobrovolně chudý má míti dobrý úmysl*, totiž má pro Boha, z lásky k Bohu se odříkati všech časných statků, jakož i té žádosti po nich, ničeho za své nemaje — kromě co nevyhnutelně k výživě potřebuje —, aby se tak Kristu připodobnil a prázděn všech věcí pozemských, bez překážky Bohu sloužil, toliko nebeských vyhledával a tím spíše o duchovní, nepomíjející statky, o *spasení duše své*, starati se mohl.

d) *Slib dobrovolné chudoby* skládají osoby vstupující do řádů řeholních. — *Chudoba klášterní* záleží v tom, že se jednotlivec práva na zvláštní majetek vzdává; co má a vydělá, sboru odevzdá. Zboží pak sboru spravují starostové a rozdělují každému, čeho k životu třeba. Tak se stává podle řeholních pravidel sv. Augustina, Benedikta a j. — Však sv. *František z Ass.* založil řeholi, která nemá ani co spolek více zboží a statků míti, nežli třeba k nejnужnějším života potřebám, a co by nad to bylo, má se vynaložiti k úctě boží a k prospěchu lidí bídnych, jako vůbec všecko jmění církevní dědictvím chudých slove.

2. Vznešenost a záslužnost dobrovolné chudoby.

Při nerovném rozdělení zboží pozemského mnohý člověk bez vlastní viny ani tolik nemá, čím by neodbytné potřeby své ukojil, kdežto jiní tolik si nahnouti dovedli, co by k zaopatření potřeb pro tisíce lidí stačilo. — Kdo se dobrovolně zříká všeho pozemského zboží a při tom sil svých užívaje, k ukojení potřeb lidí nuzných, požaduje pro sebe toliko věcí nejnужnějších, dává dobrý příklad jiným a zahanbuje ty, kdož bez míry po statcích zemských lakotí.

3. *Dobrovolná chudoba* není všem křesťanům přikázána; ale *Pán Ježíš* i jeho sv. apoštolové ji *důtklivě radí* a slovy i příkladem k ní věřících povzbuzují (v. texty)

Ovšem se *dobrovolná chudoba jen těm raditi může*, kteří mají

svou výživu do smrti pojištěnu a jichž neváže povinnost, starati se o rodinu — ženu, děti neb příbuzné.

4. Mnohý jest prospěch dobrovolné chudoby. Dobrovolná chudoba *a)* křesťana sprostuje všech zbytečných starostí, tak že bez překážky Bohu může sloužiti; *b)* chrání duši všelikých nebezpečných a spasení škodlivých pokušení; *c)* činí člověka spůsobna k boji proti nepřátelům duše; *d)* napomáhá ku křesťanské dokonalosti a *e)* k věčnému spasení.

5. Křesťan, jemuž nelze chudobu si voliti a zachovávat, má býti alespoň *chudý duchem*. Kdos bohat, nebaž nemírně po statcích, nevěš na ně srdce své, ale užívej jich podle vůle boží. Jsi-li chud, nes chudobu svou trpělivě a obracuj ji k svému spasení.

Slova písma sv. Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej co máš a rozdej chudým, a budeš míti poklad v nebi. *Mat.* 19, 21. — Zármutku nepoddávej duše své a netrap sám sebe radou svou. — Smiluj se nad duší svou, líbě se Bohu a zdržuj se: shromazď srdce své v svatosti jeho. *Sir.* 30, 22–24. — A bude Hospodin útočištěm chudému, spomocníkem v čas příhodný v soužení. *Žlm.* 9, 10 + 21, 27 + 145, 7. — Žádost chudých vyslyšel Hospodin: připravení srdce jejich slyšelo ucho tvé. *Žlm.* 10, 17. — Lepší jest chudý, zdravý a silný, nežli bohatý, mdlý a neduživý. *Sir.* 30, 14. — Dobré i zlé věci, chudoba i počestnost od Boha jsou. *Sir.* 11, 14. — Každý, kdož opustí dům neb pole pro jméno mé, stokrát více vezme a životem věčným vládnouti bude. *Mat.* 19, 29; srv. *Luk.* 6, 20. — Každý, kdo o závod bojuje, ode všech věcí se zdržuje; a oni zajisté aby porušitelnou korunu vzali, my pak neporušitelnou. *I. Kor.* 9, 25. — Nic jsme nepřinesli na tento svět, bezpochyby že také nic neodneseme. *I. Tim.* 6, 7.

Výroky svatých. K slibům vašim náleží z poddanosti a opovrženosti se radovati, chudoby vyhledávati a netoliko statky, nýbrž i žádost jejich ze srdce vykořeniti. Nebo ničeho nemíti, mnohdy se samo přihází; ničeho si ale nežádati, to jest ctností. Sv. *Caesar*. — Jen dokonalejším ne vůbec všechněm se praví, co slyšel bohatý mládenec: „Jdi, prodej, co máš .“ (*Mat.* 19, 21.) Neboť kdyby tím příkazem všeobecný zákon vázal, vinou by zajisté bylo, něčeho ze světských věcí míti. Ale což jiného jest, co se vůbec všem přikazuje a cos jiného, co se zvláště některým dokonalejším poroučí. Sv. *Řehoř*. — Vizme, jak slavná to chudoba, jak šťastná to nouze, ježto Pána i mlčíc chválí a skrze ctnost své trpělivosti jej oslavuje. *Kassian*. — Vizte, bratří, že chudoba jest převýbor-

lou cestou k spasení. Sv. *Bern.* — Pozoruj, jak moudře učinil Pán, že postavil první prostředek proti prvnímu hříchu. Jako by zjevněji bylo praveno: Chceš obdržeti nebe, jež ztratil anděl hrdý, spolehaje v sílu svou a bohatství? Zamiluj sobě nízkou chudobu a tvé bude. Sv. *Bern.* — „Každý, kdož opustí .“ (*Mat.* 19, 29.) O jak veliká to blaženost, za malé obdržeti věci veliké, věčné za krátké a hynoucí. Sv. *Jarol.*

Přípodobnění. *Chudoba* jest matkou ctností. Sv. *Chrysolog.* Chudoba jest cesta k spasení, matka pokory, kořen dokonalosti. Její ovoce skryté sic, avšak mnohonásobné. Sv. *Frant. Ass.* — Kdo chce zemské stavení vzdělati, musí prvé nashromáždi, čehož nemá; ale duchovní stavení duše kdo sobě vzdělati žádá, musí rozdati co má. *Beda ctih.* — Chudoba jest křídlo, kterýmž se hbitě letí do království nebeského. Sv. *Bern.* — Moudrý na krátkou cestu mnoho peněz nebrává. — Cesta života jest krátká; nebaž tedy po mnohu, s málem se upokoj. *Lohn.* — By pohodlně spal, člověk se ze šatů svléká; chceš-li pokojně v hrobě odpočívat, marné cetky světa tu slož. *Lohn.* — Nic není nevěrnějšího nad bohatství. Prehající a nevděčný jesti to sluha, jenž věren není, a kterýž, bys ho i nesčíslnými svazky byl spoutal, konečně přede i s nimi utíká. Sv. *Jan Zl.* — Bohatství netoliko nic mužnosti mysli nepřidá, ale co najde připraveného zboží, zkazí a hříchy za ctnosti uvozuje. Neb za zbožím jde smilství, hněv, prchlivost, zpurnost, pýcha a všeliká nerozumná mysli hnutí. *Týž.* — Jako trní jest neplodné, tak i bohatství. Jako trní píchá ty, kteří se ho dotýkají, rovněž i žádost bohatství. *Týž.* — Poněvadž bohatství marné a pomíjející a šlechetnostem duše nic neprospívá, ani člověka lepšího nečiní — spíše pohoršuje — : pověz, prosím, z které příčiny by mělo žádáno býti? *Týž.* — Divno, bys byl na to pomyslíl, abys peníze odhodil, kdybys bližní své tak jako sebe miloval. Sv. *Basil.* — Kdo se naučil bohatstvím pohrdati, vyfal kořen zlého. A tak ne menšího dosahuje dobrodiní, než jakého udělil. Sv. *Jan Zl.* — Jest-li že se kdo všeho, co má, odříká, svých mravů (zvyků hříšných) však se neodříká, učeníkem Kristovým není. Sv. *Isidor.* — Kdož se chceš ustanoviti na tom, všecko opustiti, pamatuj, abys také sebe samého opustil. Sv. *Bernard.* — Nic neprospěje peněz nemíti, bude-li v nás žádost ku chtění. Bídnoť snášeti muka chudoby a nuznosti, a připraviti se o jejich ovoce vinou nešlechetné vůle. *Kassian.*

Příслови. Bohatství hnije, chudoba žije. — Chudoba cti netratí.

— Lépe jest žítí v chudobě nežli v hanobě. — Chudoba k Bohu vede. — Chudých jest nauka. — Chudoba bezpečná a proto veselá.

Příklady.

a) Biblické. Dobrovolnou chudobu si volili:

Proroci st. zákona pohrdše všemi statky, zákonu Páně vyučovali, lid ku pokání napomínali a neohroženě mocným i králům pravdu hlásali.

Sv. Jan křt. opustiv hned z mládí dům otcovský a zanechav všech statků, šel na poušť, kde v sprostnosti žil, kázal pokání a lid ku přijetí Spasitele připravoval. *Luk. 2.*

Sán *Pán Ježíš* vzal dobrovolně chudobu na se, v chudobě se zrodil a po celý život neměl, kamby hlavy své sklonil. *Luk. 9, 58.*

Chudobu volili dobrovolně také *sv. apoštolové*, neboť vše opustivše, šli za Kristem. *Mat. 8, 23.*

b) Jiné příklady. Nejen *poustevníci a mniši* nýbrž i *mnozí jiní křesťané* po všecky věky *dobrovolnou chudobu volili*, aby tím snáze prospívali v křesťanské dokonalosti; Krista následující statků časných se sprostili, aby pokladů věčných účastnými se stali.

Sv. Antonín rozděliv se po smrti rodičů svých o všecko jmění se sestrou, rozdal podíl svůj mezi chudé a odebral se na poušť, kde chudobně a přísně jsa živ, 90 let v samotě Bohu sloužil.

Sv. Arsenius. Sv. poustevníkovi Arseniovi připadlo znamenité dědictví. Když mu dvorní úředník závět dědictví toho doručil, zpečoval se sv. Arsenius odporučené mu jmění přijmouti, řka: „Já jsem již před svým příbuzným zemřel, nemohu tudíž nikterak jeho dědicem býti. Bůh sám jest můj podíl a předmět mé lásky.“ Tak Arsenius prázděn vší lasky k světu a jeho statkům, Boha nade všecko miloval a dokonalým se stal.

Sv. Hilarion. Císař Konstantin poručil v nábožnou modlitbu sv. Hilariona jednoho svých nejmilejších přátel, kterýž těžce stonal a od lékařů byl opuštěn. Nemocný se uzdravil a císař poslal sv. muži 10 liber zlata. — Hilarion však nepřijmul zlata, ale okázav císařskému poslu ječný chléb, pravil: „Kdo se spokojí s takovýmto pokrmem, neváží si balvanu zlata více — než hroudy hlíny. Dám císaři děkovati za laskavost jeho ke mně a dám ho prositi, aby rozdal zlato chudým.“ —

Sv. Alexius neb Aleš, syn bohobojných a zámožných rodičů

v Římě měl hned od mladosti jedinou žádost odřici se světa, všech statkův a rozkoší jeho a někde v úkrytě sloužiti Bohu. Když dospěl, měl dle vůle rodičů se oženiti, on pak nechtě žádosti jejich se na odpor stavět, tajně opustil dům otcovský a odplul do Edessy, kde všechny peníze co měl, rozdal chudým a v malé chýžce blíž kostela Matky boží po 17 let z almužny velmi pobožný život trávil. Když pak mnozí přicházejíce velikou poctu mu vzdávali, odešel z Edessy, maje úmysl navštívit svatou zemi. Než loď, na níž se plavil, byla bouří zahnána ke břehům vlašským, v čemž sv. Aleš znamená vůli boží, změnil úmysl svůj a do Říma se navrátil. Tu pak v domě otcovském jako cizinec přijat, v malé komůrce po několik let svatě byl živ a teprv po smrti (r. 417.) od rodičů byl poznán jakožto syn dávno oplakaný a počestně pochován.

Sv. František Ser., syn bohatých rodičů, vedl v mladosti obchod svého otce, živ jsa poctivě i dosti vesele; však po těžké nemoci seznav marnost světa šel na samotu, kde se k velikému dílu připravoval, chtěje nerozdílným srdcem sloužiti Bohu a pracovati na spasení svém a svých bližních. Pak odřeknuv se všeho dědictví a rozdav co měl, šat chudým a peníze na ozdobu chrámu dle rady samého Spasitele, (*Mat.* 19, 21.) opustil dům otcovský a chodě od místa k místu hlásal slovo boží, živ jsa toliko almužnami. Podobně svým učeníkům a synům svého řádu, kterýž byl založil, úplnou chudobu nařídil. Jak žil sv. František, tak i umřel v chudobě. — A předce měl bohatství veliké. Zhrdna statky pozemskými, byl právě bohatým; nebo měl Boha a s ním všecko. Veliké bohatství má, kdo Boha má a kdo na ctnosti je bohatý. Buď tedy, křesťane ctnostný, jako sv. František a budeš právě bohatým.

Sv. Petr z Alkantary, syn rodičů vznešených, dobře vycvičený maje 16 let, vstoupil do řádu sv. Františka, kde chudý a tuhý kající život vedl. Stav se knězem, odešel do kláštera sv. Onufria, a tam v děsné poušti oddal se zcela životu rozjímavému.

Sv. Petr Foligni narodil se z rodičů velmi zámožných. Po smrti jejich, jsa 33 roků stár, umínil si dle příkladu Kristova trávit život v chudobě; rozdal tedy jmění své, podělil chudé, pronajal se za nádenníka, i mzdu svou s chudými sdílel. Oděv jeho byla stará houně bez rukávů; v letě v zimě chodíval bos a bez pokryté hlavy. Lid se mu posmíval, domnívaje se, že blázní. Petr ale všecko trpělivě snášel. — Později zastával službu kostelnickou

ve Foligni, spával na zvonici a jednou za den jídal. V takové chudobě setrval do skonání života (r. 1323.) Umíraje uchopil do rukou sv. kříž, důvěrně ho k srdci přitiskl a blahoslaveně skonál.

Sv. František Sales., který z lásky k Bohu a bližnímu volil býti chudým, způsob měl říkávati „Já jsem v chudobě své zcela spokojen a dobře mi jest býti chudým; nebo bohatství mnoho lidí přivedlo k zahynutí.“

Sv. Vincenc Paul. často míval v ústech to přísloví: „Tehdáž jsme dosti bohati, když jsme chudému Ježíši podobni.“

Sv. František de Paula byl u krále Ludvíka XI. očerněn, kterýž si umínil svatost bohobojného poustevníka zkusiti. Za tou příčinou poslal Ludvík sv. Františku nejprv krásný stůl vykládaný zlatem i stříbrem. Než služebník Páně nepřijav drabého daru, dal oznámiti králi: „Chudý poustevník dovede ze skrovné dřevěné mísky ukojiti hlad.“ Po nějakém čase přinesli služebníci královští muži božímú skvostný obraz Rodičky boží, v ceně 17000 dukátů, kterýž měl podle libosti buď si zavěsiti aneb prodati ho na almužny. Však muž boží neuvázl v nastraženém osidle. „Vyřídte,“ pravil k služebníkům, „vyřídte králi, že se nemodlivám k zlatu neb stříbru, nýbrž ke královně nebes, Marii; proto mi jest obrazek na papíře rovněž tak milý jako na zlatě. Což pak se dotýče almužny, má král své almužníky, kteříž dovedou chudé lépe než já poděliti.“ — Král užil ještě třetího pokušení, pozval totiž sv. Františka do svého hradu, dal připraviti mnoho vzácných krmí a poslal mu několik lahví nejlepšího vína. Než sv. poustevník poděkovav se za všecku poctu vzkázal králi: „Já i soudruh můj umíme přestati na stravě sprosté a pramenité vodě; na škodu byly by nám takové hody.“ — Konečně umyslil sobě král sám pokusiti se při věrném ctiteli Páně. Zašel tedy k němu a podává mu přívětivými slovy měšec nabitý dukáty, prosil, aby přijal dar k zvelebení nového kláštera v Římě. Než sv. František svraštiv čelo, pravil přísně: „Mnohem lépe a důstojněji bylo by Vaší Královské Milosti, kdybyste navrátil a nahradil statky nespravedlivě nashromážděné, nad to pak, kdybyste poddaných velikými daněmi netýral; bylo by to Bohu milejší, než z cizího statku udělovati almužny. Spasení duše, králi můj, zakládá se na pravých a skutečných ctnostech: těmi třeba ho dobývati!“ — Slova ta přímá dojala krále, takže již přestal zkoušeti svatého, alebrž i sám počal skroušeně pečovati o napravení svého života.

Sv. Tomáš Aq., z rodu bohatého, šlechtického, výborně jsa

vycvičen a bohobojně vychován, povrhl světem, vzdal se pozemských statků a rozkoší v domě otcovském i všelike naděje a vstoupil do kláštera dominikánského, kde byl vzorem svatosti a věrně zachovával sliby svého řádu.

Podobně *sv. Alois*, syn vznešených rodičů svět i jeho statky a rozkoše opustil a vstoupil do řádu tovaryšstva Ježíšova. On všeho se odřekl, vše i sám sebe Bohu za oběť přinesl a svatě živ byl.

Sv. Stanislav Kostka říkával: „Nezrodil jsem se pro časnost, ale pro věčnost;“ proto pohrdl všemi pozemskými statky a v řádu jezuitském hledal své útočiště a spásu. — Také my jsme zrozeni ne pro časnost, ale pro věčnost (*Žid.* 13, 14.); proto nechtějme srdce své na věci pozemské věšeti, nýbrž hledejme věci nebeských. (*Kol.* 3, 1.)

Sv. Anděla, ač pocházela z rodičů bohatých, nezakládala sobě na statcích vezdejších — byla až do smrti chudobnou a pokornou. I svým duchovním dcerám řádu *sv. Voršily*, zvláště svatou chudobu uložila.

Sv. Klára založila sesterstvo ženské, jemuž *sv. František Seraf.* řeholi předepsal. Sama jsouc chudoby milovnice, říkávala svým sestrám: „Tehdáž budeme v ctnostech bohaty, když na světě budeme chudy.“

Oslava chudoby.

Chudoba cti nikdy nepotratí:
Za podíl ji Dítě boží vzalo,
poprvé když v jeslích zaplakalo,
kamž je uložila jeho máti.

Chudobou se stali mnozí svatí,
všímalí si světa zlého málo,
úlevy kde jim se nedostalo,
k Tomu zřeli, který všecky šatí.

Chudobo, ty skvoste plný krásy,
v které lidi připojuješ k sobě
a je vedeš k původci vši spásy:

buď mi štítem v pokušení době,
abych hříchem nezbavil se Boha,
by mi nikdy neklopýtla noha.

Sázavský.

2. Ustavičná čistota.

1. Význam. a) *Ustavičná čistota záleží v tom, že křesťan nejen tělesných žádostí přemáhá a ustavičně se chrání všeho zlého, což čelí proti šestému božímu přikázání, anobrž ani v stav manželský nevstupuje, aby celým, nerozdvojeným srdcem Bohu sloužiti mohl; aneb se slibem k doživotnímu panictví zavazuje.*

b) *Kdo ustavičnou čistotu volí, musí to činiti z dobrého úmyslu*

totiž pro Boha a pro své spasení, ne pak z nečistých daremných ohledů, aby se n. př. nemusel starati o rodinu.

2. Ustavičná čistota se všem křesťanům nepřikazuje, předce však na více místech písma sv. *se radí*, jak od Krista tak i od sv. apoštolů (v. texty).

3. Příhodnost a vznešenost panictví. Nemalý jest počet lidí, kterým okolnosti, stav, nedostatek práce, nemožnost uživení rodin a pod. brání, aby do manželství vstoupili. Jiní opět vědí, že život jejich bude velikými nehodami znepokojován. Ti a takoví zásluhu z toho budou bráti, když v oběť přinesou právo své k manželství a k rozkošem jeho. — Ovšem vrch zásluby má ten, kdož se rozkoše smyslné lásky odřekl k tomu konci, aby všecken čas svůj a všecku lásku svou obětovati mohl Bohu, svému spasení a ku blahu člověčenstva.

4. Stav panický jest k dosažení vyšších účelů — k službě boží a duši k spasení — *vhodnější*, a proto trvání v čistém panickém stavu, tak zvaný *coelibat* církev katolická *přikazuje* všem *duchovním*, počínaje od podjáhna, a kromě těch i všem *osobám klášterním* obojího pohlaví, které se k tomu slibem zavazují.

5. Křesťané, kteří čistotu slíbili, Bohu se zasvětili, *mají svatí v slibu státi*. Kterí pak nemohou radu tuto plniti, mají alespoň *podle stavu svého* čistotu zachovávat: jsoucí svobodní, mají v panenské čistotě žíti; manželé pak mají být v obcování střídmí, zdrželiví a zachovávatí věrnost manželskou.

Slova písma sv. Jsouť zajisté panicové, kteří se tak z života zrodili, a jsou panicové, kteří učinění jsou od lidí a jsou panicové, kteří se sami v panictví oddali pro království nebeské. Kdo může pochopiti, pochop! *Mat.* 19, 12. — Dobré jest člověku, ženy se nedotýkati. Ale toto pravím podle dopuštění, ne podle rozkazu; nebo chci (chtěl bych), abyste vy všickni tak byli zdrželiví jako já; ale jeden každý svůj dar od Boha má. *I. Kor.* 7, 1. 6. 7. — O pannách přikázání nemám, ale radu dávám. Mám tedy za to, že jest to dobré pro nastávající potřebu člověku tak býti. Chci pak, abyste byli bez pečování, nebo kdo ženy nemá, pečuje o to, což jest Páně, kterak by se líbil Bohu; ale kdož jest s ženou, pečuje o to, což jest z tohoto světa, kterak by se líbil ženě a rozdělen jest. — A žena nevdaná myslí na to, což jest Páně, aby byla svatá (Kristu oddána) tělem i duchem. Zase, která jest vdaná, myslí na to, což jest ze světa, kterak by se líbila muži. Toto pak k užitku vašemu pravím, ne abych na vás osidlo uvrhl. — Tak

i ten, kdo vdává dceru svou. dobře činí, ale kdo nevdává, lépe činí. *I. Kor. 7, 25.* — Buď příkladem nevěřících v slovu, v obcování, v lásce, v čistotě. *I. Tim. 4, 12.* — O jak krásné jest čisté zplození v jasnosti: nesmrtelná jest zajisté památka jeho; neboť i u Boha známé jest i u lidí (ve cti). *Moudr. 4, 1.* — Neporušitelnost působí, aby byl člověk blízko Boha. *Moudr. 6, 20.*

Výroky svatých. Obezřetný učitel (sv. Pavel) mnohé naznačil cesty, aby se jeden každý ubíral, kterou chce a sobě za příhodnou pokládá. Dobrá cesta panictví, ale vysoká a nesnadná, silnějších požadujíc. Vdovství též cesta dobrá, ne tak obtížná jako první, předce však drsná a příkrá, požadujíc opatrnějších. I manželství jest cesta dobrá, snadná a rovná, delší obcházkou přivádějící ku táboru svatých; ona přijímá počet největší. *Sv. Ambrož.* — Ctihodné manželství, ctihodnější neporušenost. (*I. Kor. 7, 38*). — Před tím tedy, co jest dobrého, nebuď utíkáno, a co jest lepšího, buď zvoleno. A proto neukládá se, ale výše se klade. *Sv. Ambr.* — Nad čistotu nic krásnějšího, jež člověka mění v anděle. Různí se ovšem člověk cudný a anděl, však jen blažeností, ne ctností. Ačte patrné, že čistota andělská blaženější, předce i to patrné, že jest lidská silnější a namahavější. *Sv. Bernard.* — V pravdě cos velikého a vznešeného jest panictví, jímž se člověk neporušitelnému Bohu připodobňuje. *Sv. Basil.* — Dar největší a nejslavnější, jaký by kdy od člověka mohl Bohu přinešen býti, jest panenství a mezi všemi sliby pokládám čistotu za slib největší. *Sv. Method.* — Dvojnásobná jest odměna panictví: prázdné jest zde světských starostí, tam pak obdrží odměnu čistoty. *Sv. Bern.* — Paneuství bude proto větší odměnou korunováno, poněvadž přikázání Páně nemá a nad to, což jest porušeno, se vznáší. *Sv. Jarolím.*

Připodobnění. Čistota jest všech ctností ozdoba, ona lidi blízké andělům činí. *Sv. Frant. Sal.* — Panenství jest sestrou andělův, vítězstvím nad rozkošemi, královnou ctností, schráň všech statků. *Sv. Cypr.* Panictvím rovnají se lidé andělům. Větší jest ale vítězství paniců než andělů; neboť andělé žijí bez těla, panicové pak vítězí v těle. *Sv. Ambr.* — Panictví jest květ v zahradě sv. církve, ozdoba a okrasa milosti, nejvznešenější oddíl stáda křesťanského. *Sv. Cypr.* — Nijaká to čistota těla, kterou neprovází čistota mysli. *Sv. Řehoř.* — Panictví bez lásky, lampa bez oleje; nedej oleje, lampa nesvítí; vzdal lásku, panictví se nelíbí. *Sv. Bern.* — Panictví ukryto pokorou, nejen tělo nepoškrvněné, ale i čistotu v srdci zachovává. *Sv. Petr Dam.*

Strom ovocný a jeho kořen. Polydar, jinoch pohanský, opustiv cestu bludnou, přijal srdcem věřícím blahoplné učení sv. evangelia. Zavrhnal tedy předešlý způsob žádostí pohanských, odebral se do samoty, a srdce své od veškerých požitků světských odvrátil. Neboť pravil: „Tělo se zpouzí proti duchu, pročez uduším moc žádostí smyslných a tělo umrtvím!“ Tu přistoupil k němu Justus, učitel jeho, a přiveda ho k stromu, an u potoka stál a květ i ovoce nesl, pravil: „Pátr na strom tento: Pán nám jej za příklad ustanovil, a bychom nesli ovoce dobré.“ Tu pohledna jinoch, pravil: „Blaze stromu! Bez válčení s tělem svým plní ustanovení své v tichosti a nese květ i ovoce v určitém čase.“ A kmet, usmívaje se dí: „Nebyl-li by dokonalejší bez kořene, jenž v temnostech zemi šedou prorývá a ssaje shnilé bahno z potoka za nápoj?“ „Kořen,“ odpoví jinoch, „celý peň nese a jemu šťávu ku květu a ovoci podává.“ — Tu pozdvihl kmet hlasu svého řka: „Tak i ty učíš. Nezavrhuješ smyslnost, nižší kořen života, toliko výše se vypnouti nedeješ. Řidí a spoj, čeho ti namítá v květ a ovoce duchovní. Jako větve a letorůstky onoho stromu pozdvihne pak se smyslnost a žádost tvá k nebi a světlo pravdy tě zdokonalí v soukromnosti!“ *Krummacher.*

Chvalozpěv na svátek panen.

Koruno všech panen, Kriste,
narozený z děvy čisté,
jež jsouc matkou, byla pannou,
poslyš prosby, jež Ti planou.

Chodíš mezi lilijemi,
obdán čistých panen sněmy,
choť jsa zdobný velekrásou,
chotím odměnou a spásou.

Kamkoli Tvá láska ráčí,
panen sbor vždy s Tebou kráčí,
chválu Tvoji všady jeví,
sladké Tobě pějí zpěvy.

Kriste, choti běloskvoucí,
prosíme Tě v prosbě vroucí,
ať nám nejsou viny známy,
ať jsme všickni Tvými chrámy.

Sušil.

Příklady.

a) Biblické: *Ustavičnou čistotu zachovávali:*

Proroci sv., jako Isaiáš, Jeremiáš, Eliseus, Daniel a j., o nichž neví se, že by v manželství byli živi.

Sv. Jan křt., jenž byl velikým před obličejem Páně a Duchem svatým byl naplněn, hned v životě matky své zůstal panicem. *Luk. 1, 15.*

Sám *Pán Ježíš* jako člověk byl panic a volil pannu za matku svou. *Luk. 1.*

Pravdě jest podobno, že také jiní apoštolové a učeníci pro Krista buď volili ustavičnou čistotu, aneb alespoň držíce se mistra, manželek svých opustili.

Sv. Jan ev. byl a zůstal panicem; proto stal se miláčkem Páně, jemuž On svou matku byl svěřil. *Jan 19, 27.*

„Není kment tak bílý, jak se *Jan* panictvím bělal. A panictví toto jej učinilo hodna choditi za Beránkem i když zde ještě mezi lidmi obcoval; i když se na pravici boží co vítěz posadil. Nebo jestli ten, jak tvrdí mudřec starého Zákona (*Prísł. 22*), jenž čistotu srdce miluje, přítelem královským jest, kterak přítelem božím býti nemá, kdož i čistotu těla miluje?“ *Dr. Inoc. Frencl.*

Maria i Josef zaslíbili svou čistotu Bohu a i v manželství čistotu zachovali.

Úvahy o Marii co panně. „Jest to výslovné učení církve katolické, že *Maria* panna povždy zůstala pannou. S ní na obloze mravní člověčenstvu nová stkvoucí se ukázala hvězda, totiž věčné panenství či panictví. Až potud nejvyšší, po čem každá *Israelitka* toužila, byly vdavky. Od nynějška pak manželství přestalo býti nejvyšší života záležitostí, i ustoupila místo stálému věčnému panenství. *Maria*, ona nepoškrvněná věčná panna, jest to slunce, za nímž postoupily tisíce panenských hvězd, jasnou okolo ní tvoříce korunu.“

Pravil jsem, že s *Marií*, ježto vždy zůstala pannou, lidskému pokolení nastal nový způsob mravní dokonalosti. Tak jest! V starém Zákoně a vůbec v době předkřesťanské bylo ženě nejvyšší, když bohatou byla na dítkách a i v potomstvu svém žila. Zůstatí bez potomků, bylo potupou a nemilostí. Jinak jest v Zákoně novém. Tu duše milosti čistější se otevírá, nežli jest pohlavní láska; a tisíce panen jsouce rozníceny touhou čisté lásky, již nenalézají na zemi, v nebesích v Bohu, v Kristu ji vyhledávají, jemu se zasnubují, jemu zcela se oddávají, v něm jen blaženosti požívají, neočekávajíce ničehož od světa, kterýž jest jim ukřižován a ony světu. A v čele panen těchto Bohu zasvěcených, jest *Maria*, nejblahoslavenější Panna. Spanilé to komonstvo okolo královny, na něž my poškrvnění s pokornou hledíme úctou. Arciť, jak dí Pán, ne všickni jeho slova chápají. (*Mat. 19.*) Každá panna má svůj vlastní dar, své povolání. Odstup od nás, abychom haněli tu, ježto v stav manželství vstoupiti míní. Dobřeť činí; mnohé starosti a práce, kteréž jí v manželstvu čekají, dopomohou jí, jak doufáme, také k svatosti. Než, která můžeš pochopiti, t. j. která dar a sílu

máš od Boha, pochop! — Ty jsi duše ctnostná, vznešená, i nabudeš pokoje, jakéhož ti svět dáti nemůže. Jen aby povolání tvé bylo pravé. A pravé jest, pakli jsi se zcela oddala Pánu a na prosto sebe opustila. — Žádný nemůže dvěma pánům sloužiti. Protož zkusiž sebe samu! — *Hirschera Život Marie.*

b) Jiné příklady. Příklad Kristův a sv. apoštolů vzhledem čistoty *mnozí svatí a zbožní křesťané* následovali. Jak veliký jest počet těch, kteří raději krev vycedili a život jiným obětovali, jen aby čistotu a nepoškvrněné panenství zachovali, jako sv. Anežka, sv. Lucie, sv. Cecilie, sv. Kateřina, sv. Barbora, sv. Voršila s celým sborem panen a m. j. Ano i toho se dočítáme v životopisech svatých, že křesťanští manželé dle příkladu sv. Josefa a Marie Panny v ustavičné čistotě žili.

NB. Ostatní příklady o čistotě a panictví v dílu III., str. 368 a IV., str. 484.

3. Dokonalé poslušenství k duchovním vrchním.

1. Význam a podstata dokonalé poslušnosti.

a) „*Poslušnost co do slova* jest ona vlastnost konání lidského, ježto se řídí dle sluchu, to jest dle slova neb rozkazu jiného.

b) *Co do věci* jestiž poslušnost podrobení vůle vlastní pod vůli cizí, neb volné podrobení činnosti své pod vůli jiného.“
Klácel. Mostek.

c) *Dokonalé poslušenství v smyslu sv. evangelia záleží v tom*, když se křesťan z dobré vůle a pro Boha svým vrchním podrobí a jich poslušen jest ve všech věcech, které nejsou proti vůli boží.

d) *Dokonalé poslušenství* musí se díti z *dobrého úmyslu*, totiž pro Boha, z lásky k Bohu a pro spasení duše. Křesťan se musí odřeknouti vůle své, aby tím jistěji pod správou duchovního vrchního, jenž jest na místě božím, vůli boží plniti a prázden vši samovůle tím bezpečněji cestou spasení kráčet mohl. — Musí poslušen býti vždy a ve všem co není proti vůli boží. — Konečně musí poslušnost býti nejen zevní, nýbrž i vnitřní, tak aby jednání nejen se zákonem povrchně se srovnávalo, — bylo zákonité, legalní, nýbrž z upřímnosti srdce vycházelo a bylo svědomité. —

2. Dokonalé poslušenství není všem křesťanům poručeno; ovšem ale v písmě svatém se *radí* (v. texty.)

K němu slibem se zavazují všechny osoby klášterní obojího pohlaví.

3. Však i křesťané, již se k dokonalému poslušenství

nezavázali, mají býti *poslušni svých představených* duchovních i světských, což je po vůli boží povinností všech věřících (v. texty).

V tom sám *Pán Ježíš*, sv. apoštolové a jiní svatí nám svým příkladem předcházejí (v. příklady).

4. Moudrost a vhodnost poslušnosti. Pravda jest sice, že není povinnost přirozená býti poslušným, poněvadž v člověku i rozum i vůle má se samostatně vyvíjeti. Avšak samostatnost tato myšlení a konání má své meze a to meze rozumnosti a důstojného konání — po vůli boží, — poněvadž se na nich zakládá podstata lidského povolání. Pokud vůle a rozum člověka nejsou ještě schopny účele svého, — jako v mládí, — nutno jest býti poslušným. Avšak i dospělým je poslušnost povinností v mnohé případy života k. p. při slibu, při společném podniku pod vůdcovstvím náčelníka jednoho. — Cítím-li, že rozumem svým a chatrnou vůli svou málo co kloudného bych dovedl, dobře činím, podrobím-li se vůdcovství jiného. —

Volné poddání se vůli rozumnějšího představeného schvaluje se zvláště lidem nejistého svědomí, těkavé mysli, vůle slabé a p.; neboť takto mnohem více dobrého mohou působiti, než by jim sobě zanechaným bylo lze. —

Ovšem že volná poslušnost nemá se v slepé poslouchání člověka jiného přeháněti, a ten kdo poroučí, pamatuj, že má nad sebe vyššího Pána, zákonodárce a soudce.

5. Poslušnost jest výborná ctnost, ježto *a)* má velikou cenu před Bohem, jemuž je milejší než všeliká oběť. *b)* Ona vede křesťana ku veliké dokonalosti, *c)* jest nejen v časnosti prospěšná, nýbrž i *d)* záslužná pro království nebeské.

Slova písma svatého. Lepší jest zajisté poslušenství nežli oběť. I. *Král.* 15, 22. — Tedy řekl Ježíš učeníkům svým: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne“. *Mat.* 16, 24. — Dí jim Ježíš: „Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí.“ A oni hned opustivše sítě šli za ním. *Mat.* 4, 19, 20. Srov. *Mat.* 8, 20. — Poslušni buďte správců svých a buďte jim poddáni; oniť zajisté bdí nad vámi jako ti, již počet mají vydati za duše vaše, aby to s radostí činili a ne s stýskáním; nebo to by vám nebylo užitečno. *Žid.* 13, 17; srv. I. *Petr.* 2, 17, 18. — A však více sluší poslouchati Boha než lidí. *Sk. ap.* 5, 29.

Výroky svatých a jiných učenců. Pro neposlušenství Adam z ráje byl vyhnán, protož, chceš-li v ráj vjíti, musíš poslušen býti. Sv. *Jeron.* — Představenému vzdej úctu i poslušnost, z nichž

jedna srdci, druhá přináleží tělu. Aniž postačuje, abychom zevnitř jen poslouchali přednostů svých, jest-li že o nich též z vnitřní srdce náklonosti dobře nesmýšlíme. Sv. *Bern.* — Nikdo jiného neposlouchá lépe nad toho, kdo z lásky (dobrovolně) poslouchá. Sv. *Ambr.* — Kdo v pravdě poslušen, nehledí na jakost rozkazu, alebrž tím jest uspokojen, že se přikazuje. Sv. *Bern.* — Nechať Bůh nebo člověk, náměstník boží, zákon ustanovuje, má se stejnou péčí ostříhati, když to člověk neporoučí, co se Bohu protiví. *Týž.*

I v slibech nejhlavnější jest ctnost poslušnosti. — Jediná poslušnost více má ceny, než všechny ctnosti. Sv. *Aug.* — Poslušnost jest obsah vši dokonalosti a celého duchovního života. *P. Alvarez.* — Přičiňujte se poslušnými býti, byť vám i to za těžko přicházelo; neboť v tom záleží nejvyšší dokonalost. Sv. *Teresie.*

Přípodobnění. Uč se, člověče, poslušným býti, uč se, hlíno, podřizovati sebe, uč se, prachu, poslouchati. Sv. *Bern.* — Podati co máš, není veliké umění, toť i pohané činili; ale podati co jsme (sama sebe), jest umění křesťana. Sv. *Jeron.* — Poslušnost jest všech ctností počátek. Sv. *August.* — Tou měrou, jakou hlasu svých představených slyšíme, slyší Bůh hlasu našeho v modlitbě. Sv. *Bonav.* — Jediná krůpěj poslušenství má více ceny, než plná nádoba modlitby. Sv. *Magdal. Pac.* — Co je hůl poutníku, toté poslušnost křesťanu v ohledu mravním. *Lohner.* — Na lodi pluješ bez vlastního přičinění, tak poslušnosti snadno se staneš dokonalým. *Lohn.* — Dobrému koni netřeba ostruhy a pravý křesťan (řeholník) plní zákon bez pobídky. *Lohner.* — Nechť se ti káže cokoliv, vykonej to jak možná rychle a dokonale tak, jakoby to byl sám Pán Ježíš skrze tvého představeného byl uložil. Sv. *Teresie.* — Nic není Bohu příjemnějšího, nežli když člověk svou vlastní vůli pro vůli Páně opouští, a právem; neboť jest-liže *Abraham* Pánu Bohu proto tak velice se zalíbil, že syna svého obětovati chtěl; čím více zalíbí se jemu ten, který nikoliv jiného, nýbrž sebe samého v opravdovém poslušenství obětuje. Sv. *Tomáš.* — Jestli že užitečno služebníkovi, aby pána, a synu, aby otce poslouchal: tím užitečněji jest člověku, aby poslouchal Boha. Sv. *August.* — Poslušenství, jež pro Boha bývá, jest spasení všech věrných duší, jest matka všech ctností, jest klíč nebeského království; jest pokrm všech svatých; nebo skrze ně k svrchovanému životu přišli. — Protož poslouvej, vzpomínaje, že Spasitel náš

nepřišel, aby svou vůli činil, alebrž Otcovu; též i ty své vůle v hříchu se míti varuj; neb jak dí *Kazatel* (8, 5.) „svá vůle v pekle hoří.“ Sv. *Jeroným*. — Kdybyste se postili a modlili dnem i nocí, kdybyste se pokořovali v žíni a v prachu, nejsouc pak poslušni, všechny ctnosti jste zničili a zásluhy ztratili. Jediná poslušnost více má ceny než všechny ctnosti. *Týž*. — Záslužnější jest jedno stéblo z poslušnosti zvednouti, nežli postiti se a do krve se bičovati. *Alf. Rodriguez*. — Jediná krůpěj dokonalé poslušnosti má více ceny, nežli plná nádoba rozjímavé modlitby. Sv. *Magd. Pac*. — Jeden den pokoře a poslušnosti věnovaný mnohem vzácnější jest, nežli kolik neděl v ustavičném modlení ztrávených. Sv. *Teresie*.

Průpovědi a přísloví.

Poslušnost, krásná ctnost! Bez ní každé dítě, jako plané kvítko;

Žádný si ho nevšímá, za povrhel jen ho má.

Hlavo bujná, toť nemysli, by vždy bylo dle tvé mysli;

volně poznej, že to tak, jak chce Bůh a ne jinak.

Poslušnost jest lepší než oběť. — Poslouchat bezpečněji, než-li rozkazovat.

Příklady.

Biblické: Příkladů dokonalé poslušnosti ve smyslu klášterním ovšem v písmě sv. není; ale jsou tam mnohá svědectví o poslušnosti k Bohu a k představeným.

α) Poslušni Bohu byli: *Noe* z rozkazu božího 120 let stavěl koráb a lid napomínal ku pokání. I. *Mjž*. 6.

Abraham hotov byl obětovati Hospodinu jediného syna *Isáka*. I. *Mjž*. 22.

Mojžíš uposlechnuv Hospodina, šel k Faraonovi s rozkazem, aby propustil lid israelský. II. *Mojž*. 7.

Josue, jak Hospodin velel, uvedl lid do země zaslíbené. *Josue* 1—24.

Samuel, soudce israelský, byl po celý život ve všem poslušen Hospodinu. I. *Král*.

Proroci z rozkazu božího lid zákonu Páně vyučovali a ku pokání napomínali.

Sv. *Jan křt.*, k němuž stalo se slovo Páně, chodil po vši krajině Jordánské, káže pokání na odpuštění hříchů. *Luk*. 3, 3.

Pán Ježíš byl poslušen nebeského otce až k smrti kříže. *Fil*. 2, 8.

Sv. apoštolové byli ve všem poslušni svého Pána a mistra.

β) Poslušnost k vrchnostem duchovním i světským zachovali:

Israelité řekli k Josue: „Všecko, což jsi přikázal, učiníme.“
Jos. 1, 16.

Z rozkazu krále Saula David hrál před ním na harfu.
I. *Král.* 17.

Služebníci krále Davida pravili: „Všecko, cožkoli nám přikáže pán náš, učiníme.“ II. *Král.* 15, 15.

Josef poslušen vyřčení Augusta, vstoupil s Marií, manželkou svou z Galilee, z města Nazareta do města Davidova, kteráž slove Betlém. *Luk.* 2.

Sám *Pán Ježíš* byl poslušen vrchnosti, káže dávat, což jest císařovo, císaři, a co jest božího, Bohu. *Mat.* 22, 21.

Podobně *sv. apoštolové* byli svých vrchností poslušni, k čemuž i věřících napomínali, jmenovitě sv. Petr (2, 13. 17. 18.) a sv. Pavel (*Řím.* 13, 1—7. *Žid.* 13, 17.) Ovšem hlásali, že „sluší více poslouchati Boha než lidí.“ (*Sk. ap.* 5, 27—30., 40—42.)

Také *Maria Panna* svým ochotným podrobením se zákonu očišťování učí nás dokonalému poslušenství. (*Luk.* 2, 22.) „O, jak mocně, volá tu *sv. František* Sal., měl by na srdce naše působiti příklad té sv. poslušnosti, kterýž nám božský Spasitel se svou panskou Rodičkou dáti ráčil: abychom dokonale plnili, netoliko co nám přikázáno, alebrž i co nám raděno. Takto zajisté budeme vždy milejšími Bohu.“ —

b) Příklady poslušných řeholníků. *Sv. Jeroným a bratr na poušti.* *Sv. Jeroným*, když jedenkrát navštívil mnichy na poušti, shledal, an jeden z bratří z rozkazu svého představeného přenášel dvakrát za den na 3000 kroků veliký velmi těžký kámen, což už po osm let byl činil. To zdálo by se mnohemu malicherné; však pro mnicha bylo to výborné cvičení v poslušnosti. Byv otázan, co si při takovém počínání myslí? odpověděl: „Bývám při tom tak vesel a spokojen, jako kdybych nejdůležitější práci konal.“ Odpovědí touto byl *sv. Jeroným* tak velice pohnut, že od té doby počal podle způsobu těch poustevníků žíti.

Opat Silvan měl dvanáct učenníků, mezi nimiž si oblíbil zvláště jednoho, kterýž sloul *Marek*. Druzí byli proto nespokojeni a stěžovali si na svého opata dvěma otcům, kteří tam návštěvou přišli. — Otcové ti mluvili o tom s opatem, jenž ani neodpověděl, vedl je k celám všech svých učeníků a volal každého jme-

nem; avšak nepřišel ani jeden okamžitě; skoro všickni dali na sebe dlouho čekat. Když opat k poslední celi přišel, v které Marek přebýval a jej zavolal, vyšel učeník ten v okamžení. Opat Silvan vkročil s dvěma otci do cely. Marek uměl veimi pěkně a rychle psát a přepisoval právě písmo sv. Se zalíbením patřili otcové na práci jeho a pozorovali, že nedodělal poslední písmeno, které byl právě začal, jen aby bez meškání poslechnul. — I pravili oba otcové: „V pravdě i my máme veliké potěšení z tohoto učeníka, na němž ty si tak zakládáš a myslíme, že pro svou ochotnost a poslušnost bude i Bohu milým.“ — Poslušnost činí člověka příjemným před Bohem i před lidmi. —

Poslušný novic. Sv. Jan Klimak, vypravuje o jistém vznešeném muži z Alexandrie, jenž na svou žádost byl do kláštera přijat. Opat kláštera zpozorovav, že to člověk hrdý a tvrdého srdce, ustanovil po cestě pokory vésti ho k dokonalosti; tudíž pravil k němu: „Míníš-li opravdu jho Kristovo na se vzítí, musíš se zvláště v obtížích poslušnosti cvičit.“ Načež nováček odpověděl: „Jako železo v ruce kováře se poddává, tak i já se podrobuju všemu, cokoliv uznáš, otče, za dobré vložiti na mne.“ „Chci tedy,“ pravil opat, „abysi jako vrátný u dveří kláštera stál a každému, kdo vchází neb vychází k nohám se vrhal, říkáje přitom: „Pros za mne u Boha, neboť jsem veliký hříšník.“ A novic uposlechnul a plnil věrně rozkaz opatův. Po sedmi letech, když tak setrval v poslušnosti a vysokého stupně pokory dosáhl, chtěl jej opat do sboru bratří přijít, ano za hodna jej uznal, aby přijal kněžského posvěcení. On však prosil opata a přimluvou jiných toho dosáhl, že až do své smrti dvéřním kláštera zůstal.

Přísná mlčelivost. — Jistý šlechtic navštívil klášter řádu sv. Jeronýma, právě když se jeden mnich ubíral do zahrady. Šlechtic ho několikrát oslovil, však nedostal žádné odpovědi, proto mrzut odcházel. Před dveřmi padna mnich k nohám jeho pravil: „Milý pane, snad vám není povědomo, že bez dovolení svého představeného nesmíme v klausuře mluvit!“ Tak svědomitě zachoval mnich nařízené mlčení.

Poslušnost vítězí v boji. K opatu *Agatonovi* pravil jeden z bratří: „Mám rozkaz, abych šel na jisté místo, kde však bojím se nebezpečností.“ „Já pak,“ pravil opat: „vždy jsem uposlechl a tak v boji vždy jsem zvítězil.“

Požehnání z poslušnosti. Ctihodný *P. Alvarez* vždy ochotně poslouchal, věda jaký z poslušnosti bývá prospěch, byť se i roz-

kazy představených nezdály býti dosti moudrými. — Cože učinil Pán Ježíš, chtěje uzdraviti slepého? Vzav bláto, potřel oči jeho a poslal ho k rybníku Siloe, aby se umyl. — Zdali nemohl slepec říci: K čemu to? Vždyť bláto může vidoucího spíše o zrak připravit, než-li ho uzdravit? Však slepý tak nesoudil; nýbrž učinil neprodleně co mu Pán Ježíš rozkázal; a protože uposlechl, opět zraku nabyl. —

Poslušnost vede k dokonalosti. Když jedenkrát sv. *Basil* prohlížel kláštery ve svém biskupském obvodu, tázal se opata jistého kláštera, je-li kdo ve sboru jeho, o němž by se dalo souditi, že by náležel do počtu vyvolených. Opat poukázal na jednoho *sprostného bratra* laika. Sv. biskup nařídil mu, aby přinesl vody; potom pravil: „Posaď se, abych ti nohy umyl. Mnich hned uposlechl, aniž odporoval, že svatý biskup tento skutek pokory na něm vykonal. Když pak po umytí nohou odešel, pravil sv. *Basil*: „V pravdě, toť muž, kterýž své vůli zcela odumřel a právem se může pokládat za vyvoleného!“ Druhého dne dostal posvěcení a co kněz svatě byl živ.

Božetěch, poslední opat obřadu slovanského v klášteře Sázavském, znám jest v letopisech českých co výborný malíř, řezbář a sochař. Výtečný tento odchovanec sv. *Prokopa* měl zvláštní přízeň u krále *Vratislava II.* a to zavdalo tehdejšímu biskupu pražskému příčinu k žárlivosti. I stalo se, že dotčený opat jednou o velikém svátku (r. 1092) králi *Vratislavovi* korunu na hlavu postavil, sáhaje tak v úřad biskupský. — Biskup rozhněvav se, chtěl ho s opatství sesaditi. K žádosti králově neučinil toho; za to však uložil *Božetěchovi* neobyčejnou pokutu, aby vydlabav ze dřeva křucifix (kříž) velikosti člověčí, na vlastních ramenou zanesl jej do Říma. A opat kajicně splnil, jak mu bylo přikázáno.

Sv. František Seraf., byv jednou požádán o naučení, jak by se zachovati měl, kdo v poslušnosti se chce cvičiti a prospívati, odpověděl: „Tak jako mrtvé tělo, ano vlastní vůle nemá.“

Mnich bez hlavy. V jistém druhdy slavném řádě býval obyčej, že nováčkové, přestavše první rok své zkoušky, do veliké síně byli uvedeni, kdežto byl pověšen obraz, představující osobu téhož řádu, anaf hlavu svou u nohou položenou měla. Na obraz ten pozornost přijímaného úda se obrátila i bylo mu praveno: „Ejhle člověk z řádu téhož, do kterého ty vstoupiti hodláš. Chceš-li z našincův býti, nesmíš hlavu svou, nesmíš vůli svou

podržeti, a rozkazům představených bez rozpaku se podrobiti musíš!“

Sv. Felix, z řádu kapucínského, plnil s velikou ochotností a láskou rozkazy svých představených. Pouhé pokynutí starších bratří bylo mu rozkazem, tak že se museli chrániti projeviti své nejmenší přání, aby ihned bratr Felix nebyl pohotově splniti je.

Hrdinské sebezapření mnicha. Kdysi navštívil vznešený Angličan trapistský klášter v jižním Francouzsku. Převor představoval mu všecky slibem k věčnému mlčení zavázané bratry, z nichž u jednoho zastaviv se, praví: „Zde patřte, milý lorde, toť nešťastný vojín, kterýž pro strach utekl z boje, a proto zneuctěn v zoufalosti do našeho kláštera vstoupil.“ Při takových slovech vřela krev řeholníková: hněv a pýcha sršela mu z očí a hrozný boj duše obrazil se v tváři jeho; než pohledna na kříž sepial ruce, poklonil se pokorně představenému a celý bledý němě z pokoje odešel. — Lord pohnut výjevem tímto, tázal se převora, pročže tak zahanbil toho nešťastného? „Milý pane,“ odvece on, „ukázati jsem chtěl, jakou moc má do sebe poslušnost, volená z lásky Kristovy. Bratr onen byl jeden z nejstatnějších důstojníků, jenž ve zmíněné bitvě konal divy chrabrosti. Viděl jste boj jeho při křivém obvinění; avšak spatřil jste také jeho hrdinské sebezapření.“ —

Sv. Magdalena Pac. měla takové zalíbení v poslušnosti, že se obávala, aby jí ona vnitřní rozkoš z poslušnosti neujímala zásluhy. — Hned jak vstoupila do kláštera, vrhši se k nohám své představené, pravila: „Od této chvíle jsem jako mrtvola ve vašich rukou; vládněte se mnou, jak se vám líbí; v ničem se nechci protiviti.“ A sv. Magdalena dostála slovu svému; nebo tak své vůli v klášteře odumřela, že se zdálo, jakoby vlastní vůle neměla.

Poslušnost posvěcuje člověka. Jeden z bratří v klášteře sv. Bernharda byl nebezpečně nemocen; jehož sv. opat těšil, že z toho slzavého údolí brzo vejde do věčného pokoje. Bratr laik s velikou bezpečností pravil: „Ano, milý otče, důvěřuju se v božské milosrdenství; nebo vím, že brzo budu patřiti na tvář boží a požívati věčné blaženosti.“ Sv. opat, znamenaje bezpečnost nemocného bratra, domníval se, že se opovázlivě spoléhá na milosrdenství boží, proto domlouval mu: „Co to mluvíš, bratře, vždyť jsi sem chud přišel a vším jsi byl opatřen a nyní místo díky požaduješ na Bohu nebe, jako by ti právem náleželo.“ „Milý otče,“ odpověděl nemocný, „pravdivá jest řeč vaše; však zdali jste nám

často nehlásal, že se království boží nedobývá statky ani důstojností, ovšem ale poslušností? Slova tato jsem si vzal k srdci a vždy jsem býval poslušen, jak všickni bratří o tom vydají svědectví: proč bych tedy nemohl důvěrně očekávat, co jste mi tak často sliboval na místě božím?“ — Prostá odpověď tato uspokojila sv. opata a pak často jí připomínal, když svým synům o poslušnosti mluvíval.

Ovoce poslušnosti. V koutě klášterní zahrady stál suchý štěp. Bratr zahradník chtěl ho vykopati; opat mu to však zakázal a poručil, aby strom hnojil a pilně zaléval. Bratr myslil, že je to marná práce; však z poslušnosti vykonával rozkaz ten velmi svědomitě. — Proti všemu očekávání dostal strom hned prvního roku čerstvé zelené listy; následujícího roku skvěl se krásnými květy, z kterých však nebylo ovoce a třetího roku konečně nesl strom překrásná jablka. — Pln radosti přinesl jich bratr plný košíček do večeřadla, postavil je na tabuli a opat pravil: „Ejhle ovoce poslušnosti!“

Obrazy.

Věrný sluha. (Luk. 16.)

Blahoslaven věrný, opatrný sluha,
jejž Pán ustanovil správcem chasy,
aby čeledě druhá
pod dohlídkou jeho pracovala
a pak z rukou jeho svými časy
vyměřený pokrm brala.

Blahoslaven taký sluha, nalezne-li
pán, že všecko jak měl dělat dělá
a že správa jeho celá
ku plnění vůle Páně čelí!
Toho Pán, díím pravdivými slovy
nade vším svým statkem ustanoví.
V. Štulc.

Contract sociale.

„Němé vlnky, jak jste to počaly,
když jste v spolku na pouť se vydaly?
kdo vám smlouvu psal a pečetil?“
„Jakou smlouvu? — všechny chcem do moře;
nuže jdeme v zájemné pokoře;
stejný cit nás v proudný celek slil.“
„Ale v celku svoboda se ztrácí? —“
„Ba, co v mozku lidem se trmácí!
vždyť pak celek vzájemnost všech sil.“ —

Jahůdky.

c) Evangelické rady v stavu světském.

1. Ne mnozí zajisté křesťané jsou povoláni k stavu řeholnímu, aby v klášteře život trávili a rady evangelické zachovávali. Než také v stavu světském může křesťan toužiti po kře-

stanské dokonalosti a státi se dokonalým, když totiž neobcuje podle ducha a zásad tohoto světa, kterýž je zlý a pro člověka pln pokušení a nebezpečství, nýbrž když jedná povždy podle ducha Kristova a věrně se chová podle učení a příkladu Jeho. Tedy i v světě lze křestanu spasení dojít.

2. K tomu cíli jsou v církvi katolické zavedena rozličná bratrstva, jako bratrstvo třetího řádu sv. Františka, bratrstvo srdce Pána Ježíše a Panny Marie, bratrstvo sv. růžence a mn. j.

a) *Bratrstva jsou zbožné*, od papežů neb biskupů schválené *spolky čili jednoty*, jejichžto členové ku vykonávání zvláštních pobožností neb dobrých skutků se dobrovolně spolčují a sjednocují.

b) *Bratrstva hojně přispívají ku křestanské dokonalosti*, ježto věřících vedou k horlivé pobožnosti, k rozjímání, k modlitbě a častějšímu užívání sv. svátostí a údové jsouce sjednocení bratrskou láskou — proto bratří nazvaní — spojenými silami ke konání všelikých ctností a skutků křestanské dobročinnosti se vespolek povzbuzují, jedni druhých podporují a takto snadněji nákaze a porušení světa odolají a k blaženosti věčné si vespolek pomáhají.

c) *Však třeba, aby každý úd bratrstva hlavně na dvoji věc zřetel svůj obracel*: *α)* Aby měl úmysl, že do bratrstva nechce vstoupiti z jiného ohledu, leč aby zachránil duši svou. *β)* Aby neopomíjel příčinou časných starostí a prací v určitých dnech bratrstvo navštěvovati; neboť do bratrstva chodí, aby si nejdůležitější zaměstnání na zemi v pořádek uvedl, totiž vlastní věčnou blaženost. *Sv. Liguori.*

Slova písma svatého. Marnost nad marnost (v světě) a všecko marnost! *Kaz.* 1, 2. — Synové lidští, proč milujete marnost a hledáte lež? *Žlm.* 4, 3. — Kdybyste byli ze světa, miloval by svět, což jeho jest; ale že nejste ze světa, nýbrž že já ze světa vyvolil jsem vás, proto vás svět nenávidí. *Jan* 15, 18. 19. — Nepřipodobňujte se tomuto světu; ale opravte se v novotě smyslu svého, abyste zkusili, která jest vůle boží dobrá, líbezná a dokonalá. *Řím.* 12, 2. — O věci, které svrchu jsou, pečujte, ne o ty, kteréž jsou na zemi. *Kol.* 3, 2. — Žádný, kdož bojuje, nezaplétá se v obchody světské, aby se líbil tomu, od kohož jest zvolen. *II. Tim.* 2, 4. — Kteří toho světa užívají, jako by neužívali; neboť pomíjí spůsobu toho světa. *I. Kor.* 7, 31. — Nemilujte světa, aniž těch věcí, kteréž na světě jsou. Miluje-li kdo svět, není lásky Otcovy v něm. Nebo všecko, co jest na světě, jest žádost těla, žádost očí

a pýcha života, kteráž není z Otce, ale jest ze světa. A svět pomíjí i žádost jeho; ale kdo činí vůli boží, zůstává na věky. I. *Jan* 2, 15—17 + 5, 4. 5.

Výroky svatých a připodobnění o světě. Slovem svět vyrozumívají se ti a tací lidé, kteří mají nezřízenou lásku ku statkům světským. Sv. *Frant. Sal.* — Milovníci tohoto světa na to, co by činiti měli, ani nemyslí; nýbrž tak živi jsou, jako by k ničemu jinému nebyli stvořeni, leč aby bohatství shromáždžovali a všeliké daremnosti prováděli. *Týž.* — Nečistota, podvod, krádež, lhaní a všeliká bezbožnost rozlily jsou se jako řeka po světě šírém. (*Jer.* 8, 10.) Málo kdo pečuje nyní o spasení duše své. Sv. *Bonav.* — Svět tento jest trním přeplněný, kteréž se na zemi nalezá a i v tvém těle jest. — Mezi ním obcovati a raněnu nebyti, může dokázati jen moc božská a ne síla naše. Sv. *Bernard.* — Vazby tohoto světa mají do sebe pravou hořkost, falešnou příjemnost, jistou bolest, nejistou rozkoš; těžké namahání, nestálý odpočinek; jsou plny bídy a naděje blaženosti jen marná. Sv. *Aug.* — Svět tento jest tím nebezpečnější, když lahodí, než když obtěžuje, a více se ho varovati slusí, když k sobě láká, než když radí a přinucuje, aby jím pohrdáno bylo. *Týž.* — Což nevíš, jak těžko jest, aby strom u cesty stojící své krásné ovoce až k uzrání podržel? Též tak těžko jest, aby člověk podle světa ctnost svou zachoval neporušenou. Sv. *Bonav.* — „Hle, svět pomine i rozkoš jeho.“ Člověk dokonalý uvažuje proto denně, jaktě krátký život přítomný a žije tak, jako by denně měl umříti. *Týž.* — Nemilujte, bratří, nemilujte světa, ale beřte se za Kristem, řkoucím: „Království mé není z tohoto světa.“ (*Jan* 18, 36.) — S celou silou nechať se na vlast nebeskou vztahuje touha vaše, abyste konečně do ní byli přijati. *Týž.*

Život v světě — od Ludv. z Gran. Mnozí křesťané jsou, jež láska tohoto světa okouzila. Však láska ta jest krásný obraz a prelud, jenž se zdá býti krásným a není, jenž milovníkům dobré slibuje, však jen škodu působí. Stává se, že lidé takoví světských věcí, jimž nerozumějí, draze páčí a se jimi klamou. Však marnost nad marnost jest, co si zamilovali tak, že proto Boha nic nedbají a své blaženosti zapomínají. — Štěstí tohoto světa jest krátké, bídné, nebezpečné, zaslepující, hříšné, podvodné a klamné, a dle toho, zdaliž pak nemá pravdu mudřec (Šalomoun), jenž jmenuje svět zásobou nesnází a bolestí, učilištěm marnosti, skladem podvodu, bludištěm klamu, vězením temnosti, poutí osazenou se všech stran loupežníky, kalištěm neřestí, mořem neustále bouřemi zmí-

taným? Zdaliž pak není svět údolím slzavým, pramenem strasti, sladkým, však jistě otravujícím jedem, zahradou květnou sice, ale bezvonnou? Jaké jest dobro na světě, kteréž by se neukázalo nestálým, tudíž klamným? A jaké jest na světě zlo, kteréž by se neprokázalo býti pravým v jistých a trvalých následcích? — Proto nemožno jest pravé, trvalé blaženosti na tom světě dojíti. Pravé blaho a jistý poklid toliko v Bohu nalezáme. — To kdyby mnozí uvázili, nebylo by zajisté tak mnohých zaslepených milovníků tohoto světa. Jsouť mnohé byliny, na které když z daleka patříš, sličné se býti zdají; když pak přistoupíš blíže a zvláště když některý lístek utrheš, tuť zaražen býváš ostrým, odporným zápachem. Tak jest to ve světě. Zevnitř mnoho lesku, nádhery a okazalosti, blíže-li přistoupíš, u vnitřní poměry nahledneš, aneb docela tajné stránky srdce skoumáš: uznáš, že všecka ta zevnitřní krása a ušlechtilost jest toliko záclona a zástěrka všeliké vnitřní bídy a spousty. Když tedy v světě nelze nalézt ani poklidu, ani útěchy — slovem žádné pravé blaženosti, již hledáme, proč se světa držíme a neobracujeme k Bohu, jedinému nejvyššímu cíli našemu? To jest co *sv. Augustin* dí: „Moře, zemi a celý svět projdi, všecko skoumej a předc všude bídným budeš, leč se utečeš k Bohu.“ — Protož i mnozí, kteří po marnostech těchto se byli všemožně hnali, dosáhše jich a poznavše nicotu jimi zakrytou, světu docela výhost dali. — Tak *sv. Cyprian* pohnul jistého přítele svého, že světem úplně povrhl, představuje mu, aby se duchem na vznešené místo jako na horu postavil a odtud si přehlédl moře i zemi, paláce knížecí a soudnice městské, a nahledl, co se všude děje a okem duchovně osvíceným patřil, jak mnoho všude hříchův a běd, a tak světu utekl a děkoval Bohu svému, že ho z takové spousty vysvobodil. — Kéž by Bůh svrchovaný i tebe, křesťane, osvítil, pak bys zřejmě viděl, že na světě jest více hříchův a strastí, než jest prášků slunečních! I umíníš pak sobě svět tento alespoň duchovně opustiti, t. j. marností jeho a klamných rozkoší bedlivě statně i stále se varovati, vzdychaje upřímně k Bohu slovy *sv. pěvce*: „Kdož mi dá perutí, jako holubici a poletl bych a (v Bohu) odpočinul.“ (*Žlm. 54, 7.*) *Vůdce hříšn. př. Desolda.*

Výpovědi o bratrstvech: Kolik bratrstev, tolik arch Noemových, v nichž ubozí lidé světští nalezájí útočiště před proudem pokušení a hříchů, jenž se po světě rozlévá. — Proto jest prospěšno vstoupiti v bratrstva, poněvadž v nich nalezájí údové pře-

mnohou zbraň proti hříchu, a poněvadž se v nich užívá prostředků k setrvání v milosti boží. *Sv. Alfons Lig.*

Bratrstva musíme považovati co prostředky k vypuzení smrti duchovní, kteráž většinou lidstva vládne, alespoň z některých údů a ku vzkříšení v nich života. *Sailer.*

Nezpečuj se přivtělití k bratrstvům svého domova, zvláště pak k takovým, jejichž pobožné skutky větší zisk a živější rozničení pro duši poskytují; tudíž podrobíš se poslušnosti Bohu líbeznému. Byť církev bratrstev nepřikazovala, schválení své předce jeví, obdarujíc je odpustky a jinými výsadami. Také jen z lásky to plynouti může, s mnohými v společnou činnost vstupovati a jich účelům pomáhati; a pravda jest, že sjednocením a přispěním dobrých skutků mnohých bratří sláva boží hojněji se rozmáhá. *Sv. Frant. Sal.*

Příklady dokonalých křestanů mimo klášter.

Sv. Makarius když se jednou modlil, uchvácen byl nábožným vytržením a u vnitř duše jeho ozval se hlas, řkoucí: „V městě Alexandrii přebývají dvě nábožné duše, které dospěly ku křestanské dokonalosti dále než ty.“ Makarius povstal hned a putoval z pouště do vzdáleného města a přišel k naznačenému domu. Tam přebývaly dvě rodiny. Hospodyně vítaly ctihodného kmeta a přijaly ho s radostí. Makarius tázal se jich: „Povězte mi, jakým způsobem Bohu sloužíte a jaké zvláštní dobré skutky vykonáváte?“ Obě ženy žasnouce pravily: „Nevíme o žádných zvláštních skutcích; nikdy jsme takové přísné cvičení nevykonávaly, jakož se vypravuje o sv. mniších na poušti. Jsme vdány, naši mužové jsou bratří a pracují v městě za mzdu, aby opatřili výživu pro své rodiny; my ženy obstaráváme práce domácí.“ Po dlouhém pátrání dověděl se sv. Makarius, že přebývají v tomto domě již 15 let, práci svou že vykonávají ochotně, myslíce na Boha a že vychovávají dítky své v bázni boží, že se přičiňují denně plniti, co vědí z učení Krista Ježíše a že hledí následovati jeho příkladu a vždycky prý se za to modlívaly, aby jim k tomu všemu Bůh síly propůjčil. — V těch 15 letech prý se nikdy nevadily, nedaly manželům nepěkného slova, byly vespolek ve svornosti a v pokoji živы. Také prý slíbily Bohu, že nebudou nikdy mluvití o marných a zbytečných věcech, tím méně o někom něco zlého. — „Teď poznávám v pravdě,“ zvolal Makarius, „že se může sloužití Bohu ve

světě tak dobře, ano lépe, nežli v poustevně. Bůh hledí jenom na srdce. Kdo se Boha bojí a dobře činí, jest mu příjemný!“

Sv. panny *Trasilla a Emiliana*, sestry sv. Gordiany a sv. Řehoře Vel., živý byly v světě a předce dospěly ku křesťanské dokonalosti. Hned v útlém věku milovaly tichou domácnost; příbytek jejich byl jako klášterem a sv. Řehoř dí, že sestry ty tak svatě pospolu žily, že jen těla byla na zemi, duše pak jejich že vždy v rozjímání nebeských věcí byly pohříženy. A jak svatě živý byly, tak i blahoslaveně zemřely.

Sv. Pulcheria byla vnučka Theodosia Vel. a dcera císaře Arkadia, kterýž brzo zemřel a říši osmiletému synu u velkém zmatku zůstavil. Pulcheria jsouc v letech starší než bratr Theodos, snažila se, aby jej v pravém náboženství zachovala a k požehnanému vladaření utužila. Ač bydlela v nádherném paláci, žila předce jako v nějakém klášteře, přidržujíc bratra a mladší sestry své k tichému životu a cvičila je v pobožnosti. Sama pak učinila slib věčné čistoty. Když pak kralevič Theodos sobě zasnoužil Athenii, ježto na křtu sv. jméno Eudoxia přijala, a všecky domácí velmi soužila, opustila Pulcheria palác královský a soukromě žila. Na rozkaz papežův navrátila se však opět k bratru svému, kterýž nevinnost její uznal a učiněné jí křivdy napravití se snažil. — Po smrti bratra svého převzala Pulcheria sama vládu říše, ježto Eudoxia do Jerusalema se odebrala, aby tu v tichosti za své hříchy pokání činila. — Aby úloze své dostála, provdala se Pulcheria za věhlasného státníka, s kterým v panenské čistotě až do smrti žila. Pomocí manžela zavedla všeobecný pokoj v říši, až smrt bohabojnému životu jejímu konec učinila r. 452.

Klášternice v světě. Jistá dívka, ježto v klášteře byla vychována, žádoucně sobě přála, státi se klášternicí. Co měla na srdci, sdělila svým rodičům; ti ale nebyli jedné mysli s dcerou a nutili ji, aby domů se vrátila. Dcera jsouc vždy poslušna rodičů, pravila: „Půjdu, jak velíte, ale budu klášternicí ve světě, až mi bude lze jíti do kláštera.“ Žijíc pak v domě otcovském, cvičila se ve všech pobožnostech jako v klášteře. Jistý čas k práci, jistý byl ustanoven k rozjímání, k modlení, ku čtení a k navštěvování chrámu Páně. Matka vidouc, že dcera v úmyslu svém jen víc a více se utvrzuje, ukládala jí každodenně tolik práce, že ani k obyčejné modlitbě pokdy neměla. Dcera konala ochotně všecko, cokoliv jí matka uložila; učinila však z srdce svého modlitebnicí, kdežto ustavičně na modlitbách trvala i tehdy, když nejrozmani-

tější práce vykonávala. Takto prospívala utěšeně v křesťanské dokonalosti; po mnohá leta svatě žila a blahoslaveně zemřela. — Tak může každý křesťan uprostřed světa v jakémkoli stavu a povolání svatý, dokonalý život vésti a spasení dojíti.

Když *sv. František Seraf.* na misionářských svých cestách navštívil město Karnerio, kázal tam o potřebě pokání s takovým prospěchem, že osoby obého pohlaví přicházely k němu, prosíce, aby jim v obstarávání duchovních záležitostí bezpečným vůdcem býti ráčil. Většina jich opouštěli své domy a statky, ano i manžele rozcházel se od sebe, dávající přednost klášternímu neb poustevnickému životu. Však serafínský kazatel nedopustil rozloučiti to, co Bůh spojil, namlouvaje věřícím, že také v domích svých kázeň a bázeň boží pěstovati a ctnosti křesťanské vykonávati mohou. — K tomu cíli bylo založeno *bratrstvo třetího řádu* dle řehole neb pravidla sv. Františka pro nábožné křesťany obou pohlaví.

Sv. František Sal., ve svém návodu k nábožnému životu, Filothea neb Bohumila zvaném nabádá velmi důtklivě lidi světské, aby k bratrstvům se přivtělití hleděli.

Také *sv. Karel Bor.*, se snažil, aby bratrstva upevnil a sesílil a nová aby ve své diecesi uvedl.

Vévoda Popolský, jenž v Neapoli zemřel, řekl umíraje k synu svému: „Věz milý synu, že vše to dobré, co jsem v světě vykonal, svému bratrstvu co děkovati mám. Tou příčinou nemohu ani tobě lepšího zůstaviti dědictví, leč bratrstvo Rodičky boží. Pokládám to za větší štěstí, že jsem byl členem bratrstva, nežli vévodou z Popoli.“

Také *sv. Alfons z Liguori*, zastává, hájí vřele všeliká bratrstva, an píše: „Někteří tupí a haní bratrstva řkouce, že bývají příčinou svárů a v nich že se mnozí toliko z lidských nacházejí ohledů. Avšak jakož nemůžeme chrámův a svátostí haněti proto, že jsou někteří, jenž jich zneužívají, rovněž by neměla ani bratrstva nikdy tupena býti. Místo hany schválili a potvrdili je papežové, mnohými odpustky je obdařivše.“

Podobenství. Jistý rytíř navštívil jednoho přítele z mladosti své, který s ním dříve byl sloužil jakožto panoš na dvoře císařově, pak ale světa se odřekl a byl živ o samotě na poušti. — Zmužilý a života milovný rytíř snažil se ho přemluvit, aby se zase do světa navrátil a rozmanitých radostí světských požíval. Poustevník pravil: „Milý příteli, dovol, abych ti místo rozličných věcí, které

bych ti povídati mohl, jenom jedno podobenství vypravoval a to o bitvě, poněvadž ty jakožto udatný muž jistotně nejraději o bitvách mluvíti slýcháš. Poslyš tedy: „V jedné veliké zemi panovaly krása, mladost, síla, bohatství, čest a radosti života s nepřehledným zástupem nejrozmanitějších rozkoší. Proti tomu silnému a mocnému vojsku vytrhli tři bídní vychřadlí kostlivci, nemoc, stáří a smrt; přepadli je, přemohli a zahubili do čista. Nic nepozůstalo z nich než hřích, lítost a trest, kteréž bytosti byly skryty v tom velikém vojsku.“ — Na své oči vidíme, jak pravdivé jest učení obsažené v tomto podobenství. A právě proto odhodlal jsem se k tomuto mému způsobu živobytí. Poněvadž mne nemoc, stáří a smrt nevyhnutelně zhubí, tedy se jediné k tomu přičinuji, abych unikl alespoň hříchu, lítosti a trestu. — Jdi tedy příteli a učiň též. Ostatně však můžeš to ve svém nynějším rytířském povolání tak dobře činiti, jako já ve své poustevně.“

Štěstí pobožných.

Štasten člověk, kterýž v radu s bezbožným nevchází;
nedlí s hříšníky, ni k sněmu s posměvači se sází;
ale v božím přikázání jediné svou radost má,
zákon Páně ustavičně dnem i nocí rozjímá.

Šťastný, podobent jest stromu, jenž je štípen při řece,
listí netratí a časem hojnost dává ovoce.

Vše co začne se mu daří; ne tak ale bezbožným:
tiť se plevám podobají, větrem sem tam zmitaným.

Neostojí zlosyn v soudu, hříšný v sboru nábožných;
Žehnát svatým Pán a k zkáze cesta vede bezbožných.

Dle žalmu N.

d) Osmero blahoslavenství.

α) *Ku křesťanské dokonalosti náležejí také ctnosti, pro které Pán Ježíš lidi blahoslaví a proto se nazývají blahoslavenství.*

β) Svět schvaluje statky, slávu, čest a rozkoše vezdejší co prameny blaženosti, kdežto Pán Ježíš všelikou blaženost hledati nás učí v Bohu a svaté službě jeho, ve všeliké ctnosti a spravedlnosti a v snášení všelikých křivd a protivenství pro Boha, z lásky k Bohu a k bližnímu; začož slibuje svým věrným hojnou odměnu v časnosti i na věčnosti. Proto volal v kázání, které činil na hoře v Galilei: Blahoslavení *Mat. 5, 1—12.*

η) *Pán Ježíš osmero druhů lidí blahoslaví, a sice: chudé, tiché, lkající, spravedlivé, milosrdné, čistého srdce, pokojné a pronásledované pro pravdu a spravedlnost.*

Jest tudíž osmero blahoslavenství.

K osmeru nás ctností krásných
Spasitel náš vzbuzuje,
za které nám po dnech časných,
nebe dáti slibuje.

Výroky svatých o blaženosti*): *Blaženost vůbec* ona jest, ku které dobří skrze zásluhy přicházejí. Sv. *August.* — Blažený život záleží v hluboké moudrosti, v líbezném svědomí, ve vznešené ctnosti: bez vášně býti, nad vášní vítěziti jest blaženým býti. Sv. *Ambrož.* Jakmile někdo cíle dobra dochází, stává se blaženým. Sv. *Aug.* Blaženost věčná záleží v stálém, nepokaleném štěstí spravedlivých na onom světě, kteří ve víře a lásce až do konce setrvali. *N.* — Budoucí, ne přítomnou, v nebi, ne na zemi, slíbil nam Pán dáti mzdu. (*Mat.* 5, 4—12.) Co tedy jinde požaduješ, co se jinde splácí? Co nevděčně korunu žádáš, prve než zvítězíš? Sv. *Ambrož.*

Příklady blahoslavených.

Zač koupiti lze nebe? „Království nebeské násilí trpí, a ti, kteří násilí činí, uchvacují je.“ (*Mat.* 11, 12.) Mnoho tě stojí, dáno-li ti mnoho; málo tě stojí, pakli málo ti bylo svěřeno. Za nebe dáti musíš celé srdce své, neboť máš Boha milovati nade všecko a bližního jako sebe samého. Pro nebe musíš obětovati všecky síly duše i těla; neboť nemáš, co bys nebyl přijal a všecko náleží Pánu. — Dostaneš nebeské království za vroucí modlitbu, — za práci, již z lásky k Bohu konáš, — za radosti, jichž v Pánu okoušíš, — za utrpení a strasti, jež z lásky k němu trpělivě snášíš, — za chudobu, jsi-li s ní a v ní spokojen, — za bohatství, moudře-li ho užíváš, — za křivdy a nátisky, za bídu a nouzi, za hlad a nahotu, jsi-li odevzdán do vůle boží, a v Hospodina doufání maje, neklesáš na mysli své. — Obdržíš nebe za živou víru, za pevnou a důvěrnou naději, za účinnou lásku. — Dosáhneš nebes křesťanským životem, jednáním i chováním, pakli smýšlíš, mluvíš, mlčíš, jednáš a opomíjíš tak, jak se to Bohu líbí.

*) Blaženost jest přiměřenost zevnějšího příjemného stavu k vnitřní dobrotě aneb jest shodnutí citův ze shodnutí chtivosti čili touhy vyplývající, slovem spokojenost. *Klácel.*

Takým způsobem svatí a světice boží blahoslavenství došli, tak a ne jinak i ty ho dojdeš. — Abel dosáhnul království nebeského pro svou zbožnost, Noe pro svou spravedlnost, Abraham pro svou poslušnost, Isak pro svou oddanost do vůle boží, Jakob pro bázeň boží, Josef eg. že měl Boha před očima; Mojžíš a Aron pro svou bezúhonnost, Samuel proto, že byl muž podle srdce božího; David pro svou kajicnost; Susana proto, že při všem pohanění v Boha doufala; Daniel pro svou pevnou víru v jámě lvové; tři mládenci v peci ohnivé a matka makabejská svou statečností; Job svou trpělivostí, Tobiáš pro láskyplné mrtvých pochovávání; svatí věštcí a proroci starého Zákona svou horlivostí pro království boží; Lazar svou bídou a nouzí, Zachariáš a Alžběta svým bezúhonným životem, Jan křt. přísností k sobě samému, sv. matka Anna starostlivým vychováním dcerušky své Marie; Maria Panna svou svatostí a pokorou, Josef svou spravedlností a láskou k Ježíšovi sobě svěřenému, Jan ev. svou láskou k mistru, Zacheus navracením cizího jmění, Magdalena kajícími slzami; Alžběta sv., kněžna, dobročinností a štědrostí, Alois čistotou, Teresie trpělivým snášením nejkřutších bolestí, Jan Nep. svou mlčelivostí, Jiří pro své nevinnosti obhájení, Valentin pro své nemocných a trpících se ujímání; pastýři betlemští a mudrci od východu pro svou toužebnost po Spasiteli; Vavřinec svou ve víře stálostí, lotr na kříži svou lítostí a skroušeností; Martin dosáhl nebe za půl svého pláště, žena za dva haléře, chorá žena, jež odolku roucha Spasitelova se s důvěrou dotkla, pro svou dobrou vůli a mínění. — Za ty a takové ceny lze dostati nebe; podej ji a bude tvé!

Lilie a růže.

Lilie se k růži shýbá,
růže družku ve snu líbá.
Poprchává. Dešť zem vlaščí,
tvor se tvorem v slzích blaží.
Mračno táhne, — větru vání
sivé mraky popohání;
mrak se množí, vítr fučí —
lesy šumí, — řeky hučí; —

blesk za bleskem, nebe hřímá,
že to kraje strašně jímá.
Bouře strašná! —
Lilie a růže stále
stejně kvetou Tvůrci k chvále:
obrazové nezměnnosti
plesů šťastných na věčnosti.

Drah. baron Villani.

Žádost Staročechů.

Aby nás Pán Bůh miloval,
hříchy odpustil, nebe dal:

nic nežádáme, jenom to samé,
aby nás Pán Bůh miloval.

Píseň národní.

1. Blahoslavení chudí duchem.

a) *Chudí duchem jsou*: α) křesťané skromní, pokorní, kteří sami sebe za moudré nepovažují a ochotně od jiných lidí moudřejších a zkušenějších poučení a rady přijímají.

β) Chudí na pozemské statky, kteří ve své chudobě jsou spokojeni a po bohatství nepořádně netouží.

γ) Kterí časnými statky a důstojnostmi pohrdají, aby Bohu snáze mohli sloužiti.

δ) Bohatí, kteří k bohatství srdce nepřikládají, kteří zboží světa majíce, nežádají lakotně více míti, kteří statků svých podle vůle boží užívají, a více o nadzemské, nebeské věci, o spasení duše se starají.

b) Těm slibuje Pán Ježíš: „*Jejich jest království nebeské.*“ *Mzda jejich* jest spokojenost na zemi a blaženost v nebesích; poněvadž prosti všech žádostí, tím schopnější a volnější jsou k naklonění srdce svého k statkům nebeským, totiž ku pravdě a milosti království Kristova na zemi a tak ovšem stanou se jedenkrát účastnými blahoslavenství a radostí v království na nebi.

Blažení jsou chudí v duchu,
již nedávej pyše sluchu;

v prostotě kdo neznaj' lest;
těch, dí Kristus, nebe jest.

Slova písma sv. *Blahoslavení chudí duchem*, nebo jejich jest království nebeské. *Mat.* 5, 3. — Chudým se evangelium zvěstuje; a blahoslavený jest, kdo se nepohorší na mne. *Mat.* 11, 5 srv. *Luk.* 10, 21. — Blízko jest Hospodin těm, kteří jsou souženého srdce a ponížené duchem spaseny učiní. *Žlm.* 33, 19. — Konec pokory jest bázeň Hospodinova, bohatství, sláva i život. *Prísl.* 22, 4. — Neboj se, synu můj, chudý sice život vedeme, alemnoho dobrého míti budeme, jest-li že se báti budeme Boha. *Tob.* 4, 23. — Dobrý jest statek, při kterémž není hříchu. *Sir.* 13, 30. — Ponižte se před obličejem Páně a povýší vás. *Jak.* 4, 10. — Bohatým přikazuj, ať nejsou vysokomyslní, ani doufají v nejistém zboží, ale v Bohu živém, kterýž nám dává hojně, ať činí dobře a bohatnou v dobrých skutcích. I. *Tim.* 6, 17. 18.

Výroky svatých. „Blahoslavení chudí duchem.“ Těmi slovy ukazuje Pravda, že království nebeské přiřknouti sluší těm, jež více schvaluje pokora duše, než-li nedostatek jmění. Nelze však pochybovati, že této pokory snadněji dosahují chudí, než boháčové, ježto oněm tichost bývá v nouzi přítelkyní a těmto

bohatství obyčejně bývá zpýchání. Sv. *Leo.* — Ti jsou chudí duchem, kdož vykonavše cos dobrého, Bohu chválu vzdávají; zpáchavše cos zlého, na sebe žalují. Sv. *Aug.* — Nejsou chudí duchem ti, kdo na časných statcích nedůstatek mají, nýbrž kteří po nich netouží a kteří spokojeni jsou, majíce pokrm a čím by se odívali. (*Tim.* 6, 8.) Sv. *Alf. Lig.* — Chudým v duchu náleží přede vším nebe, jelikož na zemi ničeho nemají. Sv. *Bern.* —

Přípodobnění. Věřte bratří, že chudoba jest převýbornou cestou k spasení. Onatě poklad, o němž evangelium dí, že skryt jest v poli. Sv. *Bern.* — Chudoba jest vůdkyně, kteráž cestou k nebi vede. Sv. *Jan Zlat.* — Úrodná jest role chudých, v brzku přináší užitek dávajícím. Na cestě k nebi jest chudý, kterouž se přichází k Otci. Sv. *August.* — Pravé bohatství nejsou statky, nýbrž ctnosti, ježto s sebou duše odnáší, aby zbohatla na věky. Sv. *Bern.* — Jako plavci v čas bouře i to, což nejdražšího mají, do moře vrhají, aby loď se nepotopila, a oni život zachovali: tak i my pro život lepší pohrdejme tím, co duši do propasti táhne. Sv. *Nilus.* — Blázen, kdo sstoupaje na horu kamením se obtěžuje: neméně kdo bohatstvím obtížen do nebe přijíti chce. *N.* — Chudí duchem se podobají pustým vrchům, jež se u vnitř zlatými prameny skvějí. Podobně se chudí duchem na pohled zdají býti všech statků prázdní, vnitř však mají hojnost útěchy, jakéž milovníci vezdejších statků ani neznají. *N.*

Sv. František Sal. dává pěkné naučení duchovní dceři své o chudobě: „Jsi-li v skutku chudá, buď prosím i v duchu taková; což chtíc nechtíc trpěti musíš, trp ráda a s jistou u Boha zásluhou, tak klenotu svaté chudoby k tomu, k čemu se hodí, užívajíc. Nemůže se sice na tom světě její znamenitá jasnost a blesk viděti, nicméně však jest nad míru krásná a drahá.“ — „Trp, dokládá týž sv. muž, tak jsi v dobrém spolku a tovaryšstvu. Náš milý Kristus Pán, Panna Maria, sv. apoštolové a na větším díle všickni svatí, byli chudí a byť i mohli zbohatnouti nechtěli. Kolik vzácných a předních osob opustili světské bohatství a oblíbili sobě chudobu a k dosažení svého předsevzetí mnoho práce a namáhání vynaložili jako sv. Aleš, Paulin, Angela a j. Protož poněvadž se chudoba tobě ukazuje mnohem laskavější a samochtíc do domu tvého bez práce a bez tvé starosti přichází: chop se jí jako nejmilejší přítelkyně našeho milého Pána Ježíše.“ — Poslez volá: „Nestýskej sobě v chudobě své, neb v něčem sobě stýskati pochází ze samé nelibosti a tak nejsi chudý duchem, ale bohat

srdečnou náklonností. Nelituj toho, že se ti mnohých věcí nedostává; nebo v tom záleží podstata chudoby. Chtíti chudým býti a žádného při tom nedostatku nechtít trpěti, jest přílišná ctižádost; neb to jest chtít míti pochvalu chudoby a při tom všelikou pohodlnost bohatství. — Nestyď se za chudobu a za shledávání almužny pro Boha; buď vděčně ráda, čeho se ti udělí a mile strp potupu a odpírání.“ —

A o bohatství píše týž sv. František v podobenství. Jiná věc jest míti jed a jiná jím nakaženu býti. Lékárníci mají jed v záloze, aby ho v potřebě na léky užívali; nejsou však jím nakaženi, že jej mají, ne v těle, ale v krabicích jej schovávají. Tak i ty můžeš bohatství míti, ale jím se nenakaziti, ač jest-li že toliko v domě neb v měšci, ne pak v srdci svém chovati budeš. — Věru býti bohatým a při tom v duchu chudým, jest veliké štěstí pro člověka, on zajisté již na tomto světě přijímá z bohatství pohodlí, na onom pak z chudoby duchovní zásluhy věčné těžiti bude. Hleďž tedy, — dokladá konečně — po bohatství, kteréhož nemáš, hrubě nedychtiti, aniž k tomu, které máš, srdce nemírně přikládati; jakož i pro ztrátu neb škodu se příliš nermoutiti. Což čině naděj se, že byť bys v skutku byl bohatým, v duchu však chudým a blahoslaveným budeš; nebo tvé jest království nebeské.

Příслови. Bohatství hnije a chudoba žije. — Bohatým býti není povinnost, ale ctnostným. — Chudoba cti netratí. — Chudoba dává pokoj. — Chudým patří nebe.

Příklady.

Biblické. a) *Chudí a v chudobě spokojeni byli:*

Chudý byl patriarcha *Jakub*, když utíkaje před Esauem, s holí přes Jordan přešel; však důvěřuje v Boha, putoval do Haran, kdež byl od Labana laskavě přijat a v krátce zbohatl I. *Mjž.* 29.

Josef co otrok prodán a do žaláře byl uvržen; však že v Boha důvěřoval, došel veliké moci, bohatství a slávy. I. *Mjž.* 37, 50.

Mojžíš když utekl z Egypta, z nouze pásl ovce Jetrovy; než Hospodin ho vyvolil za vysvoboditele lidu israelského. II. *Mjž.*

Samuel, syn chudé vdovy Anny, v domě Heliho jsa vychován, prospíval ve všem dobrém, proto líbil se Hospodinu a stal se soudcem v Israeli. I. *Král.* 1—7.

Ruth, šlechtná vdova, nechtíc opustit svou tchyni Noemi v chudobě, musela z chudoby sbíratí klasy; však řízením bo-

žím stalo se, že bohatý a šlechtný Booz pojal ji za manželku. *Ruth* 1—4.

Eliáš jsa pronásledován od bezbožné Jezabel, skryl se u potoka Karith a v nouzi prosil o chléb a vodu u vdovy Sareptské, která na modlitbu proroka došla božího požehnání. III. *Král.* 16.

Pán Ježíš v chudobě jsa zrozen, po celý život zůstal dobrovolně chudým, nemaje místa, kam by hlavu sklonil. *Luk.* 27, 12. 24.

Sv. apoštolové, chudí a sprostí rybáři, opustili pro Krista vše co měli a v chudobě své byli spokojeni. *Mat.* 4, 21 a j.

Chudý *Lazar*, sbíraje drobty se stolu boháče, žil spokojeně a jak svědčí sám Spasitel, nesen jest po smrti od andělů do lůna Abrahamova. *Luk.* 16.

Chudí a spokojeni byli *první křesťané*, majíce všecky věci společné. *Sk. ap.* 2.

b) *Boháči spravedliví a milosrdní byli:*

Abraham i *Lot* statků poctivě nabyli a k dobrému obraceli. I. *Mjž.*

Podobně *Isák*, jemuž Bůh požehnal, že bohatým učiněn jest. I. *Mjž.* 26.

David stana se králem, bohatství své obracel k oslavě Hospodina. — *Šalomoun* prosil za moudrost, k nížto mu Bůh přidal bohatství i slávu. II. *Král.*

Bohatý *Job* neměl srdce zavěšené na statky pozemské; nebo po ztrátě všeho velebil Hospodina.

Tobiáš o všechno což měl s krajany se sděloval; proto syn jeho došel božího požehnání. *Tob.* 1—14.

Maria, matka Ježíšova, jež dala za synáčka svého v chrámě Jerusalemském obět chudých, — dvě hrdliček neb holoubátek, — stojí při té oběti své co chudá žena a dává naučení chudým i bohatým. Chudé zajisté učí, jak by při chudobě své bohatými býti mohli, aby totiž chudobu svou trpělivě snášeli a užívali k svému spasení. Bohatým pak dává příklad, jak při všech svých statcích duchem chudi býti mohou, když totiž srdce své k statkům nepřikládají a podle možnosti dobré činí.

c) Jiné příklady a podobenství. *Sv. Arsenius*, jenž u dvora císaře Theodosia jako vychovatel císařských princů byl u veliké poctivosti, poznáv marnost pozemských statkův, důstojností a rozkoší, opustil dvůr a odešel na poušť. Stav se mničem, žil sprostěji a chuději se odíval, než všickni bratří v klášteře. Za svou chudobu děkoval Bohu; modle se takto: „O Bože,

jenž jsi pro nás chudým se stal, budiž zveleben za to, že i já tvé chudoby mohu býti účasten.“ — Jistý příbuzný odkázal mu veliké dědictví, které však Arsenius nepřijal.

Papež Řehoř Vel. zdědil po svých rodičích veliké bohatství. Každý očekával, že co starosta Říma zvýší nádheru v svém životě; on však uznal, že všecko ve světě jest pomíjející, a jen co jest nebeského, že trvá věčně: ze svého jmění založil sedm klášterů a v jednom z nich sám roucho řeholní přijal. — Jsa vyslancem v Cařihradě, mnohých pokladů si nashromáždil, totiž ostatky svatých apoštolův a evangelistův, kteréž r. 584 do Říma přivezl a zde k úctě vystavil. — Stav se biskupem, v Římě — papežem, povždy chudě a sprostě byl živ.

Sv. Paulin hned v mladosti všecko opustil a živ byl v chudobě právě apoštolské. A když se tomu někteří přátelé divili; pravil: „Což pak jsem vykonal, co by vašeho obdivení zasluhovalo? Což je to velikého, když statky, ježto pomínou a člověku jen na krátký čas přináležejí, opouštím, abych za to došel pokladů věčných? Jáť se nyní podobám člověku, jenž širokou řeku přeploviti chce a proto svůj oděv odložil, aby se tím bezpečněji a snadněji na protější břeh dostal. Víím to z úst Krista Ježíše, že nutno člověku chudým na statečích časných býti, chce-li statků věčných dojíti. (*Mat. 5, 3.*) — Uvaž toho dobře na mysli, křesťane, a snaž se na zemi chudým být, abys jedenkrát byl bohatým v nebesích. —

Sv. Gelasius, opat kláštera Emausského, v 5. stol. po Kristu, měl mnoho polností, dobytka i čeládky dle potřeby; však toho s bratřími užíval jakoby neužíval. (*I. Kor. 7, 31.*) Jistý poustevník vida takové bohatství, projevil svou obavu, že by to mohlo opakovati srdce jeho; načež Gelasius odpověděl: „Na všem, co tu patříš, srdce mé tak málo visí, jako lne tvé srdce k jehle, kterou ve své poustevně rohože pleteš.“

Alkuin, tajemník císaře Karla Vel., byl u biskupa Lyonského uveden v podezření, jakoby pro svou důstojnost a své bohatství se vynášel; o čemž dovědév se, psal biskupovi takto: „Vím, že bohatství je hříchem, když se k němu srdce přikládá. Jsouť, kteří nemajíce statků, jich milují a po nich touží; ti nejsou zajisté chudí, jichž Kristus blahoslaví. — Jiní pak, majíce statky, srdce své k nim nepřikládají: a tito jsou chudí duchem.“

Sv. František Sal., biskup v Annesu, krásný prostranný dům obýval. Pokoj jeho byl skvostný, kterýž pokojem biskupa nazýval;

sám pak v skrovné komůrce bydlel, již komůrkou Františka jmenoval. — Sv. František živ byl chudě. Nejednou se stalo, že si správce domovní stýskal, že se peněz nedostává na potřeby domácí. „A proto si starost činíte?“ obyčejně říkával; „tak nemajíce ničeho, tím podobnější jsme pánu a mistru svému Kristu Ježíši, který neměl, kde by hlavy své sklonil.“ — A v chudobě své byl František zcela spokojen, blažen.

Sv. František Seraf. proslul ve všelikých ctnostech, zvláště ale chudobu si zamiloval. Slavný kazatel Bossuet, maje chvalořeč na sv. Františka, mezi jinými pravil: „To malé pacholátko Betlémské jmenoval František svým mistrem; to hnulo duši jeho, že ten chudý král, když na svět přišel, nenalezl oděvu jiného, který by byl důstojným býval velikosti jeho, leč oděv chudoby. „Má milá chudobo,“ říkával sv. František, „jakkoli nízký je dle mínění lidí původ tvůj, já si tebe musím vysoce vážiti od té chvíle, co můj mistr s tebou se zasnoubil. — Od té doby jsou chudí důvěrníci Spasitele a první ministři říše jeho.“

Blaženost v chudobě. Blíže kostela sv. Klimenta v Římě sedával jistý muž, jmenem *Servulus*, jenž byl tak dnou sklíčen, že nemohl ani státi, ani se posaditi, ba ani ruky k ústům dáti. — Matka ho musela jako nemluvně obstarávati. — Co mu z almužny zbylo, kázal jiným chudým rozdati. Za svou chudobu a bolestné trápení nepřestal Boha chváliti.

Sv. Paskal Baylon byl syn rozšafných rodičů sedlských ve Spanělsku, jenž záhy ukazoval neobyčejnou pobožnost. Z lásky k chudému Ježíši chtěl býti chudým a proto bos pásal bravy. Jeden pán, kterýž neměl dítek, chtěl ho přijmouti za syna a dědice svého; Paskal ale děkoval za to, řka, že kdyby i sám bohat byl, že by rozdal jmění chudým a vstoupil do kláštera. A vskutku šel do Valencie, kde v chudém klášteře františkánském byl přijat za vrátného. Co mnich byl Paskal vesel a blažen; stále se usmíval a všudy po tichu žalmy zpíval. Měl to krásné přísloví a podle něho jednal: „K Bohu musíme míti srdce jako dítě, k bližním jako matka, k sobě jako soudce.“ Pokrm svůj často chudým rozdal. Nejen že se víc postil, než bylo předepsáno, ale i k spánku málo hodin sobě přával. Věren slibu chudoby, obmezoval se jen na věci nejpotřebnější. První roucho řeholní, kteréž dostal, podržel až do smrti.

Sv. Makarius, jda se svým přítelem, cestou o věcech svatých s ním rozmlouval. Dva důstojníci vidouce, jak v tvářích těchto

chudých mnichů nevinná radost se jeví, pravili: „Jak blaženi jsou tito ve své chudobě!“ Sv. Makarius zaslechna tuto řeč, pravil: „Opravdu jsme blaženi, že světem povrhujeme; což máme ale smýšlet o těch, kteří si v něm libují?“ Tato slova působila na jednoho z těch důstojníků tak mocně, že rozdav jmění své, šel na poušť, kde trávil bohabojně život svůj.

Nábožná sprostnost. Sv. Ignac Loj. s Františkem Xav. a jinými soudruhy z Francouz cestovali do Španěl. Tehdy přítovaryšil se k nim *jistý rolník* a nepřestal jich prositi, až mu dovolili nésti jim zavazadla. Tito služebníci boží byli navyklí, každého rána jednu hodinu činiti rozjímání o božských věcech. Nezištný průvodčí jejich činil to po nich: klečel pokaždé v největší tichosti, až nastal čas k odchodu. Když to počínání jeho pozorovali, tázali se ho: „Čím se zaměstnáváš, když po celou hodinu klečíš? jaké máš při tom myšlénky?“ Rolník odpověděl: „Já jsem sprostý člověk, nenaučil jsem se ničemu; ale myšlénka má jest tato: „Můj Bože, tito mužové jsou tvoji služebníci, ale já jsem jejich nosičem. Já neumím s tebou mluvit; ale tito tvoji služebníci znají se v tom dobře. Já tedy s nimi spojuju srdce své a vše, což oni myslí a mluví před tebou, myslím, mluví a věnuju tobě také já.“ Svatí slyšíce tato slova, podivili se nábožné prostotě a pokoře dotčeného muže.

Šťastný žebrák. Jednoho dne z rána potkal Tauler, kazatel v 14. století, chudého muže, jehož pohled k útrpnosti ho pohnul. I přiblíživ se k němu, pozdravil ho řka: „Dobré jitro!“ Chudý na to pravil: „Já neměl posud špatného jitra.“ Chtěje učenec opravit pozdravení své, dí opět: „Pomáhej Pán Bůh k štěstí!“ Na to žebrák: „Já nebyl nikdy nešťasten!“ Kazatel domnívaje se, že s ním žerty tropí, dí mu: „Tedy přeju vám, aby se vám dařilo všecko dle přání.“ — „To se děje beztoho; co chci a co si přeju stává se mi a proto jsem šťasten,“ odvece žebrák. „Jak?“ dí na to učenec, „vy jste šťasten, kdežto žádný snad z boháčů šťastným se nenazývá?“ —

Spokojený drvoštěp. Jistý *duchovní* byl jednou k nemocnému povolán, který byl velmi nuzný. Sekera a pila, v tom záleželo celé jeho bohatství. Kněz, chtěje ho potěšiti, pravil: „Máte proč děkovati Bohu, že vás brzy vysvobodí z tohoto plačtivého údolí, kde tak bídný život vésti musíte!“ „Mýlíte se, velebný pane“, odvece nemocný, „život můj nebyl nikdy bídný. Živ jsem byl spokojeně, aniž jsem si kdy stěžoval. Ve dne jsem pilně pracoval,

v noci pak spokojeně spal. Že jsem byl vždy zdrav, chutnala mně sprostá strava tak dobře, že jsem nikdy po lahůdkách boháčů nedychtil. Kdybych se zase pozdravil, čehož ale neočekávám, budu Boha velebiti a zase pracovati a doufám, že budu spokojen jako potud.“ —

Chudoba. (Allegorie).

V nizounké chýžce muž chudý přebývá,
na tvrdém lůžku v noci odpočívá.

Dí k sobě: „Což mám stále psotu mít?
musí tu chudoba, ta zlota dlít!

O kéžby jednou spatřiti se dala,
požádám ji, by jinde byt si vzala!“

V tom hle, mu libá zář zasvitne v oči,
ve skrovném rouše žena v chýži vkročí:

jí s jedné strany statná děva zde
a s druhé robě spanilé tu jde.

A vzhlednouc vážně, dí pak muži tomu:
„Hle, já to, již bys rád vyklídl z domu.

Ta děva, práce, z družiny je mé
a robě toto, spokojnost se zve.

Mně třeba málo, toť mi práce dává,
a pak se mnou si robě mile hrává.

Žij blaze, nechci být ti za obtíž,
my půjdem dále; volná buď ti chýž!“

Dí muž: „Ach, paní vzácná, neodcházej,
buď zde i družky, ježto tě sprovázej,

chci zde ti místa v chýži rád popřít,
tak k práci budu spokojnost mít.

Dle Rückerta J. B. P.

Chudás a král.

Chudasa hodili do hrobu —
bez rakve, v sprostých ve hadrách;
souzenou měl on porobu;

a komu žebrák v světě drah?

Král zemřel. Věncem slávy z bobku
mu zdobí čelo; v zlatých na márách
jej nesou v lesklou, skvostnou hrobku;
ku hrobu provází jej vojska šik

a strážce ctí pak jeho tichou hrobku.

A nahých dětí několik
na hrobě pláče opuštěném;
ty slzy — chudasův dík; —

lkají v kraji opuštěném,
jimž vládce statek, milé vzal. —

Proč klet i v místě posvěceném?

Poctivec žebrák byl a bídák tento
král.

D. Mníšecký.

Píseň chudého.

Tak chudý jsem, tak chudičký,
a sám i opuštěn,
a rád bych věděl, zda-li kdy
budu obveselen?

V tom tichém domku otcovském,
jak jsem já šťasten byl;
však štěstí hrobník s matkou mi,
s tatíčkem pohrobil.

Boháčův sady v dáli zřím,
zřím jejich růže kvést,
mou však, jež trním posetá,
mou cesta bídy jest.
Předce však s tichým bolem svým
rád mezi lidmi dlím;
a jsou-li lidé blaženi,
též sám se veselím.
O, ty můj Bože bohatý,
přec nejsem zcela chud,
na mne se s nebe usmívá
uprostřed trní hrud, —

Skromnost.

Jaké množství v země klínu,
vznik má divů, zázraků!
z jádra vloženého v hlínu
strom se pne až k oblaku.

Jím se oko sladce baví,
jím chlubí se všecken sad;
pták na větví hnízdo staví,
pod ní chodci kyne chlad.

Blah, kdo pěstí s ochotností
skromná zrna, skromné ctnosti,
kochaje se v slovu tom:
Malé zrnko — velký strom!

Drbohlav.

a v každé vísce kříž je tvůj
a v mnohé tvůj je chrám,
a v tom si, Bože, v bídě své
alespoň zazpívám.

A slunce, měsíc, hvězdičky
ty jsou též mým zbožím,
a zní-li zvonek večerní,
tu s tebou hovořím.

Jednou se přece otevrou
brány tvé svatyně
a vejdu v rouše slavnostném
k Tvé, Pane, hostině! —

V. A. Crha.

Ú t ě c h a.

Nelkejte chudí v bídě svoji,
jak Bůh by nechtěl znáti vás.
O, zná vás, zná ten Otec dobrý,
ten Pán tam nebes věčných krás.

Vždyť krátký jest ten život lidský,
jak brzy, brzy pomine!
v nebesích zajde žalost vaše,
Pán vás tam k srdci přivine:

„Sem pojďte, drazí, k srdci mému!
Já jsem též snášel chudobu;
přijmete za to z ruky mojí
koruny věčné ozdoby.“ —

A. K.

2. Blahoslavení tiší.

a) *Tiší jsou*, kteří v skromnosti a bez hluku život tráví, v pokoji a v svornosti s lidmi obcují, přívětivě a laskavě i k hněvivým a chybujiícím se chovají, trpělivě snášejí a mile odpouštějí všecky křivdy a urážky jim učiněné, vůbec ničeho s vášnivostí a prudkostí nepodnikají.

b) „*Oni zemí budou vládnouti*“ v ten rozum, že již zde na zemi statkův a zboží pokojně a bezpečně požívají, jednou pak na nebi blahoslavenství věčné míti budou.

Odplata jejich jest: α) láska boží a zalíbení dobrých lidí na zemi; neboť tichostí svou i hněv svých nepřátel přemohou a srdce všech dobrých lidí si dobudou.

β) Tichostí svou podobajíce se Bohu, svému Spasiteli, andělům a svatým, budou jednou po smrti v nebi přebývatí a nevymluvných radostí požívati.

Slova písma sv. Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou. *Mat. 5, 4.* — Tiší děditi budou zemi a kochati se budou v množství pokoje. *Žlm. 36, 11.* — Synu, v tichosti skutky své konej a nad slávu lidskou milován budeš. *Sir. 3, 19.* — Posměvačům on se posmívati bude a tichým dá milost. *Přisl. 3, 34.* — Pokoj boží, kterýž převyšuje všeliký smysl, ostříhej srdcí a myslí vašich v Kristu Ježíši. *Ef. 4, 7.*

Výroky svatých. Všecky snášej jako tebe Pán; se všemi strpení mívej. — Jakého vděku zasloužíš, miluješ-li jenom dobré? Nesnadnějších hled tichostí a vlídností přemoci. *Sv. Ignác Ant.* — Láskou bratrskou vespolek se milujte a vzájemně vlídnými a lahodnými se prokazujte. *Sv. Polykarp.* — Tichý umí sobě myslí tak nakloniti, že z nich všecku hořkost vypudí, kterouž v nich hanba nebo nepřátelství uložila. *Sv. Jan Zlat.* — Máme ne toliko lahodná ústa, ale i tiché srdce k bližnímu míti a netoliko s cizími lidmi líbezné přátelství, ale i s domáčími svými dobrotivé a laskavé bydlení a obcování zachovávati. *Sv. Fr. Sal.* — Tak každý bližního snáší, jak ho miluje, nebo miluješ-li, snášíš; přestáváš-li milovati, přestáváš snášeti. *Sv. Řehoř Vel.*

Přípodobnění. Proč se vyobrazuje Kristus pod obrazem pastýře? Aby nás naučil býti tichým, jakož jsou ovečky. *Sv. Ambr.* — Právě to divadlo andělské, patřiti člověka, an mlčí a modlí se za ty, kteří ho nenávidí a protivenství mu činí. *Sv. Basil.*

Přísloví. Buď tichý jako beránek. — Tichý každému milý. — Trpělivost přináší růže, — všecko přemáhá. — Kde rozum nestačí, čas přemůže. — Strpení přináší spasení. — Kdo setrvá, i zlé přemáhá. — Neokusiv hořkého, nejsi hoden sladkého. —

Průpovědi.

Blažen tichý, snášelivý,
v křivdě, v strasti trpělivý:

tam on jistě zemí vládne,
kde že bídy není žádné.

Co jsou světa toho kříže
proti oné radosti,
ježto se má vyjeviti
na nás v slavné věčnosti?
Rád chci trpět okamžení
pak žít blaze bez skončení.

Mužně v neštěstí chcem státi,
nebudem se nouze báti:
když nás vrhne v strašnou noc,
boží námi vládne moc.
Ať se jak chce poděje,
Bůh tvá budiž naděje.

Po bouři jasně.

Když se černá bouře nade světem shrne,
ach, jak mnohé srdce úzkostí tu trne!

Však po děsné bouři slunko se zas směje,
boží požehnání na krajinu leje. —
Tak i duši naší mnohá bouře zmítá,
až jí po trápení nebe pomoc skýtá.

K. F.

Příklady.

Tiší a trpěliví byli, jak písmo sv. dává svědectví: Abraham, Isak, Jakob, Josef eg., Mojžíš, David, Job, Tobiáš, Kristus, Maria, Josef pěstoun a apoštolové.

Též i mnozí svatí a světice boží, jako: císař Konstantin, sv. Augustin, sv. Jarolím, sv. Jan Zl., sv. Martin, sv. František Sal., sv. František Seraf., sv. Vincenc Paul., sv. Ondřej Avel., sv. Bernard, sv. Ubald, sv. Ignac, sv. František Xav., sv. Alžběta, sv. Teresie a m. j., o nichž viz ctnost trpělivosti, IV., str. 501 a pátou z povinností, které Kristus zvláště velel, IV., str. 721.

Mimo tam uvedené příklady zde ještě některé:

Sv. Spiridion, biskup, byl k císaři Konstantinu povolán, aby jej nemocného uzdravil. I šel velmi nuzně oblečen. Jeden ze služebníků neznaje ho, tupil jej a dal mu políček. Spiridion ani slova nepromluviv, nastavil druhé líce. Hrubý sluha se zarděl, a dovědév se, že uražený jest biskup Spiridion, vrhl se k nohám jeho, prose za odpuštění, co pak muž boží rád učinil.

Sv. František z Pauli seděl před chatrnou chýžkou svou, když přišel k němu jistý řeholník a celý hněvem rozpalený jal se haněti sluhu božího. Všecko tiše vyslechnuv, pojal jej sv. František vlídně za ruku, vedl ho do chýže a vzav několik žhavých uhlí holou rukou, podával mu je řka: „Ohřej se, vidím, že ti je zima. — Co se bojíš? Ty celý hoříš pro slovo boží a předce jest ti zima. Vezmi to uhlí, neuškodí tobě!“ Mnich celý zdřevěněl, padl na kolena, prosil za odpuštění, a došed ho, dal se na pokání.

Sv. opat Sergius byl od jistého člověka potupen, jemuž on vlídně odpověděl. Tupič byl tak studem a lítostí nad svým proviněním tak velice pohnut, že padna sv. opatu k nohám, prosil za odpuštění a za přijetí do řádu, čemuž sv. Sergius také vyhověl.

Sv. Bernard býval zprvu co opat k svým bratřím velmi přísným, a proto, ač pro své ctnosti byl velice vážen, nebyl předce od žádného milován; později uposlechnuv vnuknutí srdce svého, změnil způsob svého řízení a ke všem bratřím velmi tiše a vlídně se choval, i byl pak ode všech jako otec nejen ctěn, nýbrž i milován.

Obrazy tichosti.

C h u d o b k a.

Sedě otec, v myšlénky se zabral. Otec hledí na květinku bílou; —
Aj, tu dcerka jeho, Běla jmenem, pohled na ni jemu mysl jasní.
v útlé ruce kvítečko přináší — „K mému srdci“, zvolá hlasem slad-
chudobku přináší, otci dává, kým,
blahojevným hlasem k němu praví: „k mému srdci, dítě prostomilé,
„Otče, otče! hle tu kvítko bílé, ty, jež prosté kvítko zvolilo jsi!
kvítko něžné a tak prostomilé, Tichost bydlí v mladých prsou tvojich,
jak by na mne líbezně se smálo, mírnost žije v duši nevinnostné —
jak by ústečka svá otvíralo; a toť kořen stromu ctností spasných,
nalezla jsem je ach samotno!“ pramen toku žití blaženého.“ —

Ludm. Tichá.

V žalostech,

Ta bouře děsná bolu tesklivého
se nad hlavou ti spouští sklíčenou
a hořká slza oka zroseného
tvou kalí duši hořem stísněnou.

O vzhůru pohleď, Bůh kde na výsosti,
kde jeho moci trůn je postaven!
on rozptýlí ty mraky pozemskosti
a na noc žalu vzejde krásný den.

Tam vzhůru pohleď! Za ty krátké strasti,
v nichž dobu trapnou srdce proželi,
i za vše, jichž jsi odřekl se, slastí,
Pán vítěznou ti palmu udělí. —

Fr. Doucha.

3. Blahoslavení lkající.

a) Lkajícími vyrozumívají se a) ti, kteří lkají neb rmoutí se jak nad vlastní nedokonalostí a hříšností, totiž svých hříchů srdečně želí, oplakávají a vedou život kající; tak i proto se rmoutí, že Bůh, láska, tak málo milován jest od lidí, že tak mnozí Boha nenávidí a hříchy svými urážejí. β) Lkající jsou, kteří neštěstím, chudobou, nemocí a jiným trápením nevinně a přenesmírně soužení, co lidé snadno v zármutek upadají.

b) *Oni budou potěšeni.* Lkající budou potěšeni, rozuměj často už zde na zemi a jednou na věčnosti.

a) Bůh lkajících potěší, když jim hříchy jejich odpustí a je na milost přijme, a radost míti budou také z hříšníků, činících pokání jako andělé a svatí v nebesích. K tomu pak dojdou jedenkráte potěšení na věčnosti, kde žalost jejich v radost se promění.

β) Také ubozí zkormoučení, kteří k Bohu se utíkají, často již zde nacházejí útěchy a síly; tam pak v nebesích žalost jejich v radost se obrátí. —

Slova písma svatého. Blahoslavení lkající, neb oni potěšeni budou. *Mat.* 5, 5. — Ti, kteří se slzami rozsívají, s plesáním žíti budou. *Žlm.* 125, 5. srv. *Bar.* 4, 23. — S pláčem přijdou a v milosrdenství zase přivedu je. *Jer.* 31, 9. — Hospodin poslal mne, abych léčil skroušené srdcem — abych těšil kvílicí. *Isai.* 61, 1—3. — Blahoslavení kteří pláčete, nebo smáti se budete. *Luk.* 6, 21. — Tam setře Bůh všelikou slzu jejich. *Zjev.* 7, 17.

Výroky svatých. Spasitelná truchlivost jest toliko vzniklá z lítosti nade hříchy. *Hermas.* — Rmoutíš-li se pro svůj aneb pro hřích bližního svého, dobře činíš a zármutek takový prospívá k spasení. Sv. *Bern.* — Nemáš-li přízně lidské, nechtěj se z toho rmoutiti; toho však tobě líto buď, že se dobře a dosti opatrně nechováš, jak sluší na služebníka božího, aby obcoval. Bl. *Tom. Kemp.* — Oplakávejmež na tom světě hříchů svých, aby smutek náš byl v radost obrácen; sejmež v smutku, abychom v radosti žíti mohli. Sv. *Jeroným.* — O slzo pokorná, tobě přináleží moc, tobě království! Soudcova stolce se nelekáš, žalobníkům přátel svých mlčení ukládáš. — Přemaháš nepřemožitelného, poutáš všemohoucího, nakloňuješ Syna panenského! Sv. *Jeroným.* — Nic není příjemnějšího, než ony slzy lásky (kajicnosti); ony potěšují víc, než všeliké veselí. Jen onino, kteří tak pláčí a žalem jsou naplněni, vědí jaké potěšení s tím spojeno jest. Sv. *Jan Zlat.*

Přípodobnění. Slze lkající jsou nejmocnější řečí, jsou nápoj andělský. Jako víno srdce člověka, tak slze kajících andělé obveselují. Sv. *Bern.* — Jako po dešti povětrí se očisťuje, tak duch po slzách se tiší a jasní. Sv. *Jan Zlat.* — Budeš-li v dobrém trvati, zármutek od tebe odejde, budeš-li v spravedlnosti obcovati, zármutek se s tebou nepotká. Sv. *Isidor.* — Slzy jsou dar boží jak v radosti tak i v žalosti. Nejtrpčejší nářek při hrozné bolesti záleží v tom, když plakati nemůžeme. *Duller.*

Přísloví. Každá bolest k srdci. — Až v hrobě budeš, pak hoře zbudeš. — Po hříchu není do smíchu. — Slza světlá, ale oči kalí. — Pláč ku Bohu, slzy v vodu.

Průpovědi.

Blažený je srdcem lkající,
hříchů svých i cizích plačící;
neb on dojde v čas
útěchy své zas.

Běda, kdo se z hříchů veselí,
tam jich pozdě jednou oželí!
Kdo svých hříchů lituje,
nad tím Bůh se slituje.

Neštěstí tě stihá,
plakati se chraň;
raděj k Bobu volej:
Vůle tvá se staň!
K nebi zvedej zraky své,
Bůh pak setře slzy tvé.

Nechť víchř zhoubný věje,
v kotoučích se bouře shání:
Pán Bůh s výše nebes leje
v lidské srdce smilování.
Když je nouze nejvyšší,
božská pomoc nejblíží!

Na trní vyrůstá růže
co učiti tebe může,

že se po žalosti
dočekáš radosti. *Vinařický.*

Příklady kajicníků.

a) Biblické: První rodiče, David, Ninivité, Magdalena, Petr, Pavel, syn marnotratný a j. (v. svátost pokání II., str. 290 a o hříchu vůbec IV., str. 65).

b) Jiné příklady: *Mnozí svatí* hřešili sice, ale pokáním hříchy smyli a do nebe se dostali. Však oni upřímně, opravdově se káli, často nepatrných provinění skroušeně litovali, svlekše starého člověka, oblékli nového a zcela se obrátili; pro Boha opustili svět, statky a rozkoše jeho; tělo i žádosti své přemáhali, trápení a protivenství trpělivě snášeli a tak nebe si dobyli. Křesťané, často uvažujte přísný život sv. kajicníků a snažte se, abyste podle příkladů jejich všech hříchů se sprostili, upřímným pokáním získali a zachovali milost boží a nebe si dobyli.

Z mnohých těch kajicníků uvedeme zejména jen několik:

Sv. Augustin, jak známo, za svých mladých let těžce hřešil; však poznav a obrátiv se, svých hříchů těžce oplakával, jak sám vypisuje v milostné knize vyznání svých.

Sv. Pavel, poustevník, ačkoli svatě byl živ, nicméně říkával: „Kamkoliv se obrátím, vidím hříchy své; proto padám na tvář, lkám a bořekuju před nejvyšším soudcem.“ Podobně činival sv. poustevník Antonín.

Sv. Arsenius, jenž život u dvora císařského zaměnil s pouští, hořce želel svých nepatrných provinění, za něž hojné slzy proléval, tak že často musel si oči utírat a od mnohého pláče jako sv. Petru řasy mu vypadaly.

Sv. Pambo, poustevník, muž čisté a bohabojné mysli a sv. života, nicméně přísně se kál. Sv. Athanáš vyzval ho kdysi do Alexandrie. Sv. Pambo přišel tam, uzřel jakousi prostopášnou herečku a spatřiv ji, zaplakal. Tázán jsa, proč by plakal, odpověděl: „Dvě věci mnou pohnuly, první totiž jest ženy té záhuba; druhá pak, že sám si tolik práce a pilnosti nedávám, abych se zalíbil Bohu, jako tato ženština se snaží, aby se zalíbila zlým a lehkovážným lidem.“ —

Julian, muž velmi nábožný, společník sv. Efrema, měl jako tento od Boha dar slzí. Jedenkráte pozoroval Efrem, že v knihách jeho rozličná slova, zvláště jmena Boha a Spasitele byla vymazána; i tázal se, jak se to stalo? „Nemohu ti ničeho tajiti,“ odvece Julian. „Víš, že když Magdalena přiblížila se k Pánu Ježíši, smáčela nohy jeho slzami a vlasy svými utírala. Jako ona, polévám já, kdekoli najdu v knize jmeno „Bůh“ slzami svými, a prosím jej za odpuštění hříchů svých.“ Efrem usmívaje se, řekl: „Přeju ti, aby Bůh dle milosti a milosrdenství svého tvou nábožnost ráčil odměniti; ale prosím tě, ušetři kněh.“

Jistý *Thalelceus* trávil po 60 let svůj život jen v modlitbě, v pláči a konání skutků kajicnosti. Lidé přicházeli k němu, prosíce o radu a poučení, jimž on říkával: „Plačme, bratří, čas života dán jest nám od božského milosrdenství jen ku pokání. Běda nám, pakli že ztratíme jen okamžení!“

Sv. František Sal. a kajicnice. Svatému tomu biskupu odkryla jistá paní ve zpovědi hříchy, kterýchž by se byl mnohý nenadál. Stáloť to ubohou nemalého namahání; než milost boží zvítězila. Dokonavši zpověď, zhrozila se sama sebe, i vece: „Ach, otče, zač mne bídnicí budete muset pokládati?“ „Zač vás pokládám?“ dí sv. František. „Za svatou!“ „To byste,“ ozvala se kajicnice, „musel smýšleti proti svému svědomí!“ „Nikoliv,“ odpověděl svatý. „Kterak to možná?“ otázala se udivená paní. „Já doslechl,“ osvědčoval sv. biskup, „co se o vás mluví ve světě a to mne velice bolelo, poněvadž jsem nebyl s to, ujmouti se vás. Nyní však je to jinak. Vy jste se upřímně smířila s Bohem; nejste již, co jste bývala. Bůh bude s vámi a lidé naučí se bohdá jinak souditi o vás.“ „Ale minulý život můj nebyl dobrý a tu ovšem mohou o mně mluvíti zle.“ „Křesťanských duší,“ dí na to sv. František, „těch aspoň nemáte se co báti. Budou-li reptati fariseové, co z toho? Pán Ježíš zastane se vás, jako se zastal Magdaleny.“ „A co, otče, budete vy smýšleti o mé minulosti?“ tázala se sklíčená. „Nic!“

odvece svatý; „nebo jak mám na to pamatovati, což je zapomenuto, setřeno a zhlazeno před obličejem božím? Nestarejte se o mé myšlenky. Co budu mysliti o vás, týká se chvály boží, a radovati se budu z vás se všemi nebešťany.“ — Tak mluvil i těšil muž boží a sám slzel. Kajicnice vidouc to, důvěrně se ho posléze tázala, nepláče-li nad hříchy jejími? „Nikoli,“ vece svatý, „nýbrž pláču radostí nad vaším povstáním ze smrti k životu, posvěcenému milostí boží.“

Příklady trpitelů.

V zármutku potěšeni byli dle písma sv.:

Jakub oplakával syna svého Josefa, jež měl za mrtvého; však zaradoval se, když se s ním opět shledal. II. *Mjž.* 45.

Noemi a snacha její *Ruth* plakaly, stěhující se ze země Moabské; však potěšily se, když šlechetný Booz pojal *Ruth* za manželku. *Ruth.*

Ezechiáš plakal, když mu prorok Jeremiáš smrt oznámil; však zaradoval se, když Hospodin k životu jeho 15 let přidal. II. *Král.* 20.

Tobiáš jedl chléb v žalosti a rmoutil se, když oslepl; však řízením božím opět zraku i jmění nabyl a dlouho žil v radosti a v bázni boží. *Tob.* 1—14.

Job, když všecko jmění i dítky pozbyl a bolestnou nemocí sklíčen, ležel na smetišti, byl sice skormoucen; však že byl trpělivý, Bůh mu dal zase více než ztratil, z čehož potěšen, byl ještě 140 let živ. *Job* 1—42.

Mardocheus plakal, když zvěděl ukrutný výrok nad židy, ale jak zaradoval se, když je Hospodin od Amana vysvobodil. *Esth.* 1—15.

Susana plačíc, vzdechla k nebi a Bůh seslal Daniele, kterýž se ujal nevinné. *Dan.* 13, 35.

Maria, matka Ježíšova, nejednou v životě svém byla skormoucena: když totiž božského synáčka v chudobě porodivši, v jeslech položila; když z úst Simeona slyšela, že pro utrpení Synovo ostrý meč žalosti pronikne duši její; když s Ježíšem do Egypta utíkati musela; když jej 12letého ztratila v chrámě a po 3 dni hledala; když Syn její byl nevinně pronásledován a k smrti kříže odsouzen; když se s ním na bolestné cestě kříže potkala; když s Janem pod jeho křížem stála i když mrtvé tělo jeho na mateřském lůně držela. — Však opět a opět byla potěšena, když se

totiž z Egypta zase vrátila a s Ježíšem v Nazaretě přebývala; když ho ztraceného po 3 dnech v chrámě našla; když se dozvěděla, že byl nejen nenáviděn, nýbrž i od mnohých milován a veleben, když první mrtvého, po 3 dnech vzkříšeného spatřila a pak vstupujícího na nebesa. Zvláštní pak radost musela Maria cítit, když na nebe byla vzata, kde po věky se oslavuje.

Zkormoučení byli *nemocní a nešťastní*, však potěšili se, když Pán Ježíš ulevil bídě jejich.

Plakaly *Marta i Marie* u hrobu bratra Lazara; však zardovaly se, když ho Pán Ježíš vzkřísil.

Rmoutili se *sv. apoštolové i ženy* při smrti Pána Ježíše; však se radovali, když ho vzkříšeného opět spatřili.

Jiné příklady svatých trpitelů viz ctnost trpělivosti, díl IV., str. 502 a 657.

Obrazy.

Výjev první,

Pláče člověk brzo po porodu,
pláčem jeví outlinkou svobodu,
jeví první již s venkovstvem boj.
Pláče člověk z slepého rozmaru,
proto pláč jen hluk jest beze tvaru,
neurčitý hučí citův roj.
Však když z temna v jistý cit vy-
pluje,
pláč se z hluku v jistý zvuk usnuje,
první ducha to svobodný kraj.

Jahůdky.

Láska ve slzách.

Vítr duje, nebe bouří,
oblak soptí rudý blesk;
všecken tvor se bázní chvěje,
slyše strašný hromu třesk.
Ty však, synu, nelekej se
bouře čistí země vzduch,
bouřemi pak toho žití
čistívá se lidský duch.
Zlato v ohni čistívá se,
sličná labuť ve vlnách:
srdce tvoje v ohni lásky
a tvá láska ve slzách.

Jablonský.

Ú t ě c h a.

K nebi zří, když slzy kanou
po ubledlém v hoři líci,
tam kde k slávě boží planou
svaté hvězdy putující.

Víc jich tamo skví se v jasu
nežli slz těch po tvé tváři;
tyto uschnou v krátkém času,
jich pak krása věčně září.

A v tom jejich zářném lesku
boží oko hledí dolů,
čítá světy po nebesku,
čítá horké slzy bolu.

Proto zří, když slzy kanou
po ubledlém v hoři líci
tam, kde k slávě boží planou
svaté hvězdy putující. Vl. Št.

P o b o u ř i.

Rychlej mrak se s mrakem v bouři nebem honí,
bohatěj po bouři něžné kvítka voní;
kalich srdce tvého v bouři otvírá se,
po bouři zem, nebe stkví se v plné kráse.

Mír nás nepovznáší, bouř nás vzhůru nese, —
by se plodnou stala, zem se hromem třese, —
širým polím vzejde zdar z ostrého pluhu,
po dešti, po bouři krásnou vidět duhu.

Po bouři, po bouři opět se kouří,
země v nové kráse: bouř jí byla k spáse,
širý svět okřívá, ptactvo hymny zpívá; —
duha na nebesích a zem šírá v plesích.

V. Tusch.

Samuel Johnson, učenec anglický, navštívil v listopadu r. 1776 rodiště své. Jemu ke cti připravili vzácní měšťané hostinu; však Johnson nedostavil se v určitý čas a přišel teprv po hostině. zděšenost jevila se v bledé tváři jeho. Přistoupiv k domácí paní, omlouval se, řka: „Mějte mne výmluvena; zapomněl jsem, že jest 21. listopadu. Vy se tomu dívíte. Dovolte, abych vám všem něco pověděl; tím polehčí se kajícímu srdci mému. Před čtyřiceti roky 21. listopadu pravil ke mně stárnoucí otec: „Synu, sedni na vůz a odebeř se do Nalstallu a místo mne knihy prodávej; jsem churav a nemohu se na cestu vydati.“ Já zhrdnul vědomostmi, kterých jsem nabyl jeho přičiněním; povrhoval jsem obchodem, ač i já jsem žil z obchodu toho; nejel jsem. — „Drahý synu,“ domlouval mi otec srdečně, „jeď tam, škoda toho opustit!“ — Já předce nejel. — Churavý otec odejel sám za počasí bouřlivého a studeného; navrátil se sice, ale několik dní potom rozloučil se se světem.“ — Při těchto slovech zakryl Johnson veliké slzy, které po vážném obličejí jeho kanuly. Prsa jeho zedmula se bolestnou upomínkou. Po té pokračoval: „Od toho času chodívám pěšky, aniž bych dříve něco jedl, do Nalstallu a stávám čtyři hodiny s odkrytou hlavou na tom místě, kde míval otec po třicet let boudu, ježto nás oba živila. — Od té doby uběhlo čtyřicet let; já dosáhl vyššího stáří, nežli můj otec a nemohu umřítí.“ — Žádný z přítomných neotevřel úst svých, aby ho potěšil; všickni s úctou a mnozí se slzami v oku pohlíželi na starce kajícíka.

Útěcha kajícínosti. Kněz *Isak z Antiochie* plakal a lkál mnoho nad hříchy svými, při čemž však cítil nejsladší potěšení. A když se jej tázali, v čem by potěcha ta záležela, pravil: „Co Bůh oněm činí, kteří z lásky k němu pláčí a lkají, vědí jen ti, kteří lkáním se zabývají a tedy z vlastní zkušenosti poznávají, jaká sladkost ze slzí se prýští; nebo tu se více přijímá srdcem, nežli se ústy vysloviti může.“

Nápis pod obrazem Jana kajícíka: Dešť obměkčí zemi, slza

kajicná pak nebe. Srdce hříšníkovo jest kámen; žádná hůl Mojžíšova nestačí, aby vodu slzavou vyloudila z něho. Než hle, tu se hůl kříže dotkne skály hříšníkova srdce a ono dýmá žárem lítosti!

Boleslav kajicník.

V posvátném jest pochováno lůně
mrtvé tělo Ludmilina vnuka;
národ pláče, žalost truchlozvuká
zní na každé srdce jeho struně.

Bratrovrah na českém sedí trůně;
statně vládne žezlem jeho ruka;
myšlénka mu působí však muka:
Bratra krev že kypí na koruně!

Ach, on hořce skutku toho želí —
na pokání za něj posvěcuje
národu a vlasti život celý.

Musa dějin o něm zapisuje:
Dobrym otcem, slavným panovníkem,
rekem byl, — než bratrem ukrut-
níkem.

Jak by Hospodin se nesmiloval
při tak láskyplné oběti,
přinášené zbožných od dětí *)
za otce, jenž bratra nemiloval!

Jak by Pán se nad tím neslitoval,
jenž tak hořce želel v zápětí
vraždy zpáchané a v paměti
trpké po celý ji život choval!

Za ni přísně kál se a se snažil,
národ zvelebil a oslavil,
a vlast dětmi výtečnými zblážil!
Těžkou bratra ukrutného vinu
vévoda a otec napravil
dlouhou řadou veleslavných činů.

„Lilie a růže“ od Fr. Kamenického.

Ž e 1.

Kam mám jíti želet,
jak mám hoři velet?
O, mé smutné dumy!
kdož jí porozumí?

Lid můj v spánku dřepí,
vášněmi se těpí,
výhost dává Bohu:
jak to snéstí mohu?

Nekázaná mládež,
v církvi svatokrádež,
plémě věrolomné —
to jsou muka pro mne.

Bol proto mne hněte,
věnec z trní plete,
a krev se mi vřelá
proudí dolů s čela.

Srdce prudce bije,
v oko trud svůj lije;
div-li, že ta vláha
prosouti se zmahá?

Prosuj se jen hoře,
prosuj se jak moře,
pohřbi ve své hloubi,
co mne s bolem snoubí!

Pohřbi samo sebe,
ať mi vzejde nebe,
ať skvost pravdy svítí,
a slasť se mi znítí! —

Fr. Sušil.

*) Syn Strachkvas a dcera Miláda káli se za otce v klášteře.

4. Blahoslavení, kteří lační a žízní po spravedlnosti.

a) *Lačníci a žízníci po spravedlnosti jsou ti*, kteří žádostivi jsou a snažně o to usilují, aby ctnost a spravedlnost se konala, panovala a hojné ovoce k slávě boží a k spasení lidskému přinášela.

b) *Oni budou nasyceni.* α) Nasyceni budou, z části již zde na zemi, když horlivou svou žádost vyplněnou spatří; β) dokonale pak v nebi, kde Bůh toužebnost jejich vyplní.

Slova písma svatého. Blahoslavení, kteří lačnější a žíznější po spravedlnosti, neb oni budou nasyceni. *Mat.* 5, 6. — Radujte se v Hospodinu a plesejte spravedliví a honoste se všickni upřímného srdce. *Žlm.* 31, 11. — Mnohá jsou soužení spravedlivých, ale ze všech vytrhne je Hospodin. *Žlm.* 33, 20; svr. 16, 15. — Řcete spravedlivému, že dobře mu bude; neboť ovoce skutků svých jísti bude. *Isai.* 3, 10. — Přistupte ke mně všickni, kteříž mne žádostivi jste a od plodů mých naplňte se; nebo duch můj nad med sladší a dědictví mé nad med a plást strdi. — Kdož mne jedí, ještě lačněti budou, a kdož mne pijí, ještě žízniti budou. *Sir.* 24, 26—29. — Ne že bych již dokonalým byl, ale snažně běžím, zдалibych nějakým způsobem uchvátil. *Fil.* 3, 11—15.

Výroky svatých. Spravedlnosti jest potřeby, abychom Boha soudce si získali; jeho napomínání u příkazů poslušni býti musíme, abychom odměnu zásluhy své obdrželi. Sv. *Ambr.* — Před očima božíma počněme všickni o spravedlnost tak běžeti, abychom vynikající nad svět a nad vrtkavý čas tento, nižádnou k němu přítulností v běhu svém překážeti si nedávali. Sv. *Cypr.* — Odklidme z prostředku našeho nesvatost; padněme k nohous Páně a prosme plačíc, aby nám milostivým se propůjčoval a opět nás do ctihodného obcování svaté lásky postavil. Nebo to jest ta brána spravedlnosti k životu se otvírající, jak psáno jest: „Otevřete mi brány spravedlnosti. Vejdá do nich oslavovati budu Hospodina. To jest brána Hospodinova, spravedliví vcházejí skrze ní.“ An tedy více bran otevřených stává (*Mat.* 7, 13, 14); tedy brána spravedlnosti jest brána v Kristu otevřená. Blaženi, kteří vešli skrze ni, kteří cestu svou ve svatosti a spravedlnosti spravují. Sv. *Klement Řím.*

Přípodobnění. Těm již blaze, kteří moře smrtelnosti přepravili a zasloužili vjíti do přístavu pokoje, kde nyní v nepomí-

jející radosti odpočívají. Sv. *Ambrož*. — Spravedlivý lační a žízní bez ustání po spravedlnosti, takžeby vždy spravedlivějším býti žádal, kdyby vždy déle živ býti měl; neboť snaha jeho jest stálá, od dobrého k lepšímu se povznést. Sv. *Bernard*.

Podobenství. Jistý nábožný kmet byv tázán, jak by se měl vynasnažit, kdo by křesťanské dokonalosti a blaženosti věčné chtěl dojít, odpověděl: „Jako chrt, neb honící pes, který, když zvěř spatřil, hned po ní se vši prudkostí se žene a neupustí, až jí uloví.“

Přísloví v. třetí ctnost základní, totiž spravedlnost str. 394.

Průpovědi.

Blažen, kdo po spravedlnosti
lační, žízní s toužebností:
nasyčen on bude tam,
kde Bůh věčně vládne sám.

Blaze srdci, které bez přestání
po spravedlnosti touží;
to jen k pokoji mu slouží,
s nímžto jiný není k přirovnání.

Příklady.

a) Biblické. Laknuli po spravedlnosti a dokonalosti:

Abel, Seth a jeho potomci, Abraham, Josef eg., Mojžíš, Samuel, David, Job, Tobiáš, Booz, Ruth, Judita, Proroci, Zachariáš i Alžběta, Jáchim a Anna, Jan Křt., Josef a Maria, Pán Ježíš a apoštolové, viz články o křesťanské spravedlnosti, o ctnosti a křesťanské dokonalosti.

b) Jiné příklady. Sv. papež *Klement* lačnil a žíznil po spravedlnosti, jak sám píše: „Když jsem ještě pohanem byl, netoužil jsem po ničem více, nežli po pravdě a po ctnostech.“ A jeho hlad a žízeň po spravedlnosti ukojeny byly, když přišel sv. Barnabáš, jej pravdě vyučil a ku zdroji života přivedl, totiž ku Kristu Ježíši, v němž a skrze něhož jediné toužebnost duše lidské ukojení dosahuje. —

Sv. *Augustin*, biskup, došed pravdy v církvi katolické, tak vroucně Boha miloval, že v něm jediné a stále své ukojení hledal. Touž láskou proniknut, zvolal radostná slova: „V nebi mne nasytíš, o Bože, a sice tak zázračným způsobem, že nebudu více lačniti ani žízniti!“

Sv. *Hilar*, z rodičů vzácných, však pohanských, byl, jak sám vyznává, znenáhla veden ku poznání pravdy, po které žíznila duše jeho. Dostalo se mu písmo sv. do rukou, jež se vši pilností pročetl, a k pravé víře dospěv, žádal o křest sv., aby do počtu učňů

Kristových přijat byl. Se křtem sv. stal se novým člověkem a přísně dle předpisů evangelických zřídil život svůj. Horlivost jeho pro víru svatou a lesk jeho ctností byly příčinou, že si ho lid města Poitiersu za biskupa požádal. Stav se biskupem, považoval se za nehodného sluhu božího, — strávil se jako svíce v službě boží a jeho sv. církve a jak svatě byl živ, tak i zemřel r. 368.

Sv. Teresie, začavši již v mládí život ctnostný, bohabojný, pozděj od své horlivosti poněkud upustila a kolísala se mezi Bohem a světem. Avšak Pán ji nedal pokoje, až se zase celým srdcem k němu přivinula. Vstoupivši do řádu, věrně sloužila Bohu a mnoho útěchy nalezla. —

Obrazy.

Služebníci bedliví. (Luk. 12.)

Blaze bude služebníkům zachovalým,
hotovým, vždy věrným, v službě dbalým;
ať již Pán je najde v druhém, třetím bdění
ani bdí, naň čekajíce,
bedra přepásaná i hořící svíce
v rukou svých majíce:
sluhové ti budou blahoslaveni.

V. Štulc.

S r d c e.

Srdce moje, srdce chladné,
o kdy oheň na tě spadne?
oheň boží, oheň s nebe,
rozehřeje-li kdy tebe?

Ode všad ten oheň hoří,
chrámy boží z hrudí tvoří;
a ty ještě ve svém kaze
zabředáš vždy hlouběj v mraze.

Zdaliž pošlo z tuhých sněhů?
máš-li sídlo v ledném břehu,
jest tvá bytost pouhá zima,
že tě láska nezajímá?

Avšak jímá tebe láska,
však ta hříšná světa páska,
ve klopotném pořád letu
nakloňuješ se vždy k světu.

Toť-li onen plamen svatý
pro zem tuto Kristem vznatý,
jenž má ve tvém stanu pláti,
dokaď v zem se nenavráti?

Srdce moje zhošť se ledu,
zemské lásky zhošť se sledu;
studeno buď k světa slasti,
všad' hoř vždy víc k nebes vlasti.

Láska zemská jest jen troudem,
svane všechna božím soudem,
nevzdávej jí hrudi svoji,
čiré peklo se v ní strojí.

Láska k Bohu, toť tvá bytost,
toť tvé tužby věčná sytost;
ta když vzplane prostřed tebe,
budeš nosit v sobě nebe.

Sušil.

Horlivost.

Nechci v přátelském toho míti počtu,
kdo vždy jen chladným vše průjme srdcem,
buď si věc zemská nebo buď nebeská,
nikdy nehoří.

Zdaliž tak tvrdá těla tvého kůra,
možno žeť není duchu ven problysknout?
Bahno snad ledné tvoje srdce, žeť se
chytiti brání?

Snadno rozpálíš duši přátelů mých,
zdarma sic žvatlav o děvách, o vínu,
dvě hlasem vyřkni slova však upřímným:
Osvětu, právo!

Vroucně vlastenském pohovoř o právu,
světlo šir, sklonný ku činům šlechtným,
tak ti přátelskou ruku dav, slovanskou
k srdci přitoulím.

Klácel.

5. Blahoslavení milosrdní.

a) Milosrdní jsou, kteří nad svým bližním v jakékoli bídě postaveným rádi se slitují, s chudými, nuznými a všelijak ztrápenými srdečnou útrpnost mají, a z lásky k Bohu, v potřebách tělesných i duchovních podle možnosti jiným ochotně přispívají.

b) *Oni dojdou milosrdenství.* Milosrdenství bližnímu prokázané má před Bohem velikou cenu a hojně zaslíbení. α) Bůh milosrdným prokazuje podobně milosrdenství, často již v tomto životě; neboť jim ve všech potřebách pomáhá a když zhřešili, popřává jim té milosti, že se mohou káti a odpuštění hříchův dojíti.

β) Zvláště pak v smrti je na milost přijme a hojně jim splatí skutky milosrdenství na věčnosti; nebo jakou měrou měřili, takou jim bude odměřeno. *Luk. 6, 38.*

Slova písma sv. Blahoslavení milosrdní, neb oni milosrdenství dojdou. *Mat. 5, 7 + 25, 34.* — Blahoslavený, který se slituje nad nuzným a chudým, v den zlý vysvobodí jej Hospodin. *Žlm, 40, 2 + 111, 5. 6.* — Kdož se smilovává nad chudým, blahoslavený bude. *Přísł. 14, 21 + 21, 21.* — Prosby souženého nezamítej a neodvracuj tváři své od nuzného. *Sir. 4, 4.* — Milostivost jest jako ráj, v požehnání a milosrdenství na věky zůstává. *Sir. 40, 17.* — Blahoslavenější jest dáti, nežli bráti. *Sk. ap. 20, 34.* — Buďte milosrdní, jakož i Otec váš milosrdný jest. Dobře čiňte — a bude odplata vaše mnohá. *Luk. 6, 35.*

Výroky svatých. Milosrdenství činí všechny ctnosti prospěšnými, kteréž svým připojením oživují i samou víru, z níž spravedlivý jest živ a jež se bez skutků mrtvou nazývá. Sv. *Lev.* — Byť i kdo věřil, čistotný a střídmy byl, byť i jinými vznešenými mravy se ozdobil, předce nedojde milosrdenství, není-li sám milo-

srdný. Pravíť Pán: „Blahoslavení milosrdní (*Mat. 5, 7.*) Při onom velikém a hlavním soudu tolik vážena bude štědrá laskavost aneb bezbožná skoupost, že se ona za plnost všech ctností, tato za úhrnek všech provinění považovati bude a že pro ono jediné dobro jedni v království uvedeni a pro jediné toto zlé druzí v oheň budou uvrženi. Sv. *Lev.*

Přípodobnění. Milosrdnost jest podpora spasení, ozdoba víry; ona jest to, jež spravedlivé zkušuje, svaté sílí, ctitele boží naznačuje; jejíž vykonávání působí Pánu radost a Krista smiřuje. Sv. *Jan Zlat.* — Kdo sám není milosrdný, milosrdenství nedojde a ten ničeho od dobroty boží nevyprosí, kdo ku prosbě chudého ohluchnul. Sv. *Cyprian.* — Touto ctností stanete se Bohu, Otcí svému, podobnými, o němž písmo sv. praví, že milosrdný jest a jenž sám dí: „Milosrdenství chci a nikoliv oběť .“ Nic tak Bohu se nelíbí, jako milosrdenství. Sv. *Jan Zlat.* — Kdo nuzným dobré dni připravoval, sám se zlého dne nedočká. *Týž.*

Přísloví. Kostel kráslí oltář a člověka milosrdenství. — Na úrok Bohu dává, kdo se nad chudým smilovává. — Kdo svůj statek s chudým rozdělí, radovat se bude s anděly.

Průpovědi.

Blažený, kdo bratru v nouzi
pomoc dáti se nezpouzí;

neb se nad ním slituje
Bůh, jenž v nebi bytuje.

Nejkrásnější radost bývá,
kterou dobročinný mívá.
Co tu činíš nuznému,
Bohu činíš samému.

S chudým kdo se o chléb sdílí,
nuznému vždy pomoci pílí,
pomůže mu Bůh v tu chvíli,
když se neštěstí naň schýlí.

Kdo v podílné útrpnosti
dar nešťastným obětuje,
tomu Pán Bůh jinou cestou
zas to hojně odplacuje.

Kdo rád z svého chudým uděluje,
tomu Pán Bůh za to naděluje.
Co pro „zaplat Pán Bůh!“ uděláš,
za to nebe sobě vyděláš.

Chudý Lazar. (Nábožná pověst.) Když dne jednoho chudý Lazar na prahu boháče ležel a psi lízali rány jeho: bera se tudy jiný chudý člověk, nádeník, jmenem Zadok, a spatřiv Lazara, litoval ho srdečně, a přistoupiv k němu, řekl: „Dáti tobě nemohu ničeho, jsem sám chud a mám mnoho dítek, jsem však prost neduhu a mám chatrč; pojď se mnou a starati se budu o tebe dle možnosti; jestli že stůl můj málo poskytne tobě, tedy drobty u bohatých pro tebe shledám.“ A Lazar vděčně mu ruky podav, řekl: „Rád s tebou

půjdu, tvé dobré srdce mně osladí poslední okamžení mého života.“ — I šli a přišli k chatrči pokryté rákosem a Zadok uvedl Lazara do ní. Žena Zadokova, Hana, přivítajíc Lazara, přinesla nádobu s mlékem a píti mu dala; pak ustlala lůžko v komůrce z listí a mechu a uložila jej. Po chvíli prosil Lazar: „Podejte mi málo vody, neboť žízním a ve vnitřnostech mých oheň sálá.“ I spěchala Hana, přinesla vody z čistého pramene a Zadok omyl obličej a údy jeho. Na to Lazara uchvátil sen libý, a když tak snu požíval, odháněli Zadok a Hana mouchy, a zavívajíce zelenou větvičkou, chladili jej, neboť bylo parno o hodině polední. Lazar ve spaní se usmíval a když se klonil den, procitl ze sna a pozdvihna očí svých řekl: „Dobří lidé, kterak mne opatrujete! Nikdy ještě jsem tak sladce nespal, jako u vás; zdálo se mi, jakoby mne andělé nosili; však to první a poslední příjemná hodina má na zemi, již jste mně připravili. Bůh vám budiž hojným odplatitelem!“ Na to podav ruce Zadokovi a Haně, usnul v Pánu a andělé svatí vznesli duši jeho do příbytku blažených. Zadok ale a Hana plačíce, pochovali jej v tichosti. Duch pak Lazara zesnulého stal se strážcem neviditelným svých dobrodinců, a když pak i oni po mnohých letech zesnuli, snášel se nad lůžkem jejich a libé sladké vání chladilo obličej jejich a zaslechli hlas utěšený: „Blahoslavení milosrdní, neboť oni dojdou milosrdenství.“ *Z Krummachra.*

Podobenství.

Dva bratři. Poutník na pouti své do zaslíbené země přišel do kláštera, který se nacházel v stavu kvetoucím. Byl tu velmi laskavě uvítán a dobře častován. — Za dlouhý čas přišel tam zase na zpáteční cestě; sotva ale že ho tam pustili. Nový opat, skoupý, necitelný muž, ztrpčoval mu to sousto, které mu přinesli, ustavičným naříkáním na velkou chudobu kláštera, který se v skutku nacházel v stavu politování hodném. „V pravdě,“ pravil poutník, „zdá se, že odstouplo všecko požehnání boží od vašeho kláštera. Víte-li ale také, odkud to přichází? — Z kláštera zapudili jste dva bratry. Zavolejte jednoho nazpět a druhý přijde pak sám!“ — „Co je to za bratry?“ tázal se opat. „Nemohu se na ně upomenouti; jmenuj mi je!“ Poutník pravil: „Jeden ten bratr je rozkaz Páně: „Dejte!“ Druhý je zaslíbené požehnání: „Bude vám dáno!“ — Opat se zastyděl a snad i polepšil.

Setba pro nebe. Jistý, právě křesťansky smýšlející muž, věnoval znamenitou částku svých příjmů chudým, tak že jemu samému

potom někdy se nedostávalo. I ptal se ho kdosi, proč je tak příliš štědrým k chudým, že na sebe samého zapomíná? Načež odpověděl: „Musímť v tomto životě pilně rozsívati, abych měl v budoucím co sklízeti.“

Svět bez útrpnosti. Čím by byl svět, kdyby zmizela útrpnost ze svatých, paláců a chyší? Na to dává jistý křesťanský učenec odpověď tuto: „Zavřete šest lvů, dvanácte tygrů, několik tuctů vlků s několika krotkými zvířaty dohromady a budete mít obraz společnosti, jednající z důvodů časných, prázdných křesťanské útrpnosti.“

Však i *nerozumná zvířata dávají útrpnost na jevo*; neboť vždy podivné hemžení nastává, hrozí-li jim nebezpečství, neb přihodí-li se některému z nich něco zlého.

Lev a myška. Lev ležel ve skrýši a spal. Přišla rozpustilá myška a poškubávala ho za hřívu. Lev zdvihl hlavu, — šups! byla myška v díře. Na to se lev stavěl, jakoby spal a hned zas přišla myška. Šups! — chytil ji lev drápem. Myška plakala, prosila, aby jí daroval život. Lev řekl: „Sladce bylo by sice pomstít se, krásněji ale a šlechetněji jest odpustiti. Jdi si tedy a tak mi již nepřicházej.“ — Za několik dní chytil se lev do sítě, kterou na něj lovec nalíčil. Nemohl se ani hýbat a řval úzkostí. Tu přišla myška a probryzla provazy. „Hleď,“ pravila, „kdybys mi byl nedaroval života, musel bys nyní sám umřít.“ — Kdo je milosrdný, dojde milosrdenství.

Příklady.

a) Biblické: Milosrdní a dobročinní byli: Abraham, Josef eg., Booz, Job, Tobiáš, vdova sareptská, žena sunamitská, Pán Ježíš, Lidia, Kornelius, Tabita a j. (v. příklady: *ctnost štědrosti, pak o almužně a skutky milosrdné*).

b) Jiných příkladů ze životů svatých jest veliké množství; neboť nebylo téměř svatého, kterýž mimo jiné ctnosti nebyl by také dobročinným a milosrdným, začež všickni došli u Boha milosrdenství.

Úvaha o slovech: „Mnohem blahoslaveněji jest dáti než bráti.“

Každému člověku dáno jest srdce a mnohému dán jest i statek, aby uděloval a dával jiným, a činil to s radostí a láskou. O, jak může člověk blažen býti a působiti sobě nejčistší rozkoš duše,

zvláště pak bohatý a ten, jehož Pán na vysoký stupeň postavil. Hle, on se může připodobniti Hospodinu, Bohu svému, a může jako On jiným udělovati z hojnosti své a jako On radovati a těšiti se ze štědrosti a dobročinnosti své. — K tomu má i srdce, že podobně jako Otec nebeský může pocítit sladké rozkoše a blaženosti, ježto plyne z utěšeného vědomí skutků dobročinné lásky. Mimo to, což dá, v pravdě není ztraceno, nýbrž jest dobře uschováno jako poklad pro věčnost. — Tam zajisté v nebeské vlasti bude mu stonásobně odměněno, čehož jiným z lásky ochotně byl uděлил. Jaká zpozdilost, jako to zaslepenost, když bohatec nepochopuje vznešené úlohy své, že totiž dobročinností, milosrdenstvím nebesi má na zemi zakupovati! *Dr. Inoc. Frencl.*

Obrazy.

Čiňte sobě přátele z mamony nepravosti. (Luk. 16.)

Všickni, kdož být učni mými chcete,
na to dbejte, na to vezdy mněte,
co vám slovem vřelým, po zákonu velím:
z vezdejšího zboží, ježto světa zlobou
mamonou se stává nepravosti.
dobře činíc lidem, milé svojí bráti,
čiňte sobě přátely, by příští dobou,
když smrt života vás vezdejšího zhostí,
a vám bude tam na soudě božím státi,
pro vše, čím jste vděčili se nebes Pánu,
přijali vás do pověčných v ráji stanů.

V. Stule.

Ú s l u ž n o s t.

Úslužnost je ctnost a krása, nad níž vděčné srdce jásá. Vidíš-li, že bratr tvůj po pomoci touží,	při ruce mu k službě stůj, neopust ho v souži. Za tvou službu dobrovolnou odměnu dá Bůh ti hojnou. <i>N.</i>

Žádost děvčete.

Kdybych měla všeho dost, poklady té země, den co den by jako host přišel chudý ke mně. Nesmělo by žádné víc přede dveřmi děcko stát a žebrat; plesajíc, dala bych mu všecko. Vždy mne srdce bolívá, když tak vidím v skutku, jak můj bližní trpívá, hned jsem plna smutku.	Myslím sobě, proč pak ten nouzi třetí musí? bohatý však každý den hojností se dusí! — Proto je Bůh podělit ráčil dary svými, by se mohla rozdělit chudoba vždy s nimi. Kdybych měla všeho dost, tak jak dobrou vůli, měla bych to za radost, chudobě dát půli.

Ač mně nelze chudému ulehčit, jak žádá,
nuznost jeho, předce dám vždy co mám, mu ráda. *Navrátil.*

Milosrdný buď!

Zpomeňte děti přepychu,
když v radovánkách krev vám vře,
že často vašich u nohou
vyzáblá bída hlady mře!

Zpomeňte, že tom na zlatě,
v němž kypí nápoj šumivý,
i mnohá krůpěj krvavá
zedrané bídy také lpí!

Že kdežto vašich ve síních
zavzníval hlučný, stkvělý ples,
ubohý žebrák zedraný
na vašem práhu hladem skles'!

I ten byl člověk, bratr váš;
vždyť všech nás jeden Otec — Bůh,
že dal vám statku v hojnosti,
splácejte bídě velký dluh! —

Vždyť ničím nejste přední jich;
i vás i jich je stejný cíl:
tu krátká doba pobytu —
a hrstka hlíny za podíl! —

A všechny Pán si povolá,
ať v cárech žil, ať v šarlatě,
ať tvrdou jenom skývu hryz',
a nebo jídal na zlatě.

A každý pak si bude přát,
by Pán se nad ním slitoval,
jak on zde druhdy v životě
k bližnímu svému lásku znal.

A proto, dokud kyne den,
nuzného s prázdnem nezapuď,
a chceš-li najít milost pak,
sám dříve milosrden buď! —

Vojt. Pakosta.

6. Blahoslavení čistého srdce.

a) *Čistí jsou*, kteří mají srdce všech zlých náklonností a žádostí — zvláště pak tělesných — prázdné a prosté, kteří ničím těžkým hříchem Boha neurazili a roucho nevinnosti, kteréž na křtu sv. obdrželi, čisté zachovali, neb, když bylo hříchem poškvrněno, slzami kajicnosti obmyli.

b) *Oni Boha viděti budou.* Odměna jejich jest časná i věčná. a) Majíce totiž ducha hříšnými vášněmi a náruživostmi nezkaleného, jasného, Boha již zde lépe a dokonaleji poznávají a v něm se těší jako andělé čistí, blažení na zemi;

β) jedenkrát pak na nebi Boha tváří v tvář budou patřiti a z toho se všemi nebešťany nesmírného blahoslavenství vážiti budou.

Slova písma sv. Blahoslavení čistého srdce; neboť oni Boha viděti budou (uzří) *Mat.* 5, 8. — Kdo miluje čistotu srdce, bude míti přítele krále. *Přísl.* 22, 11. — Spasen bude nevinný čistotou rukou svých. *Job.* 22, 30. — Znáť Hospodin dny nepoškvrněných a dědictví jejich na věky trvati bude. *Žlm.* 36, 18. — Neodepře dobrých věcí těm, kteří chodí v nevinnosti. *Žlm.* 83, 13. — Blahoslavení nepoškvrnění na cestě, kteří chodí v zákoně Hospodinově. *Žlm.* 118, 1. — Nejlépe jest upevniti srdce

milostí. *Žid.* 13, 9. — Nejmilejší, jest-li že by nás srdce naše netrestalo, máme doufání k Bohu. I. *Jan.* 3, 21.

Výroky svatých a j. Blahoslavení čistého srdce (*Mat.* 5, 8.), nebo nikoli očima zevnitřníma, nýbrž srdcem spatřuje se Bůh. Sv. *August.* — Která rozkoš je větší, než-li neporušené svědomí? *Tertul.* — Čisté srdce proniká nebe i peklo. Jaký jest kdo uvnitř, rovněž tak zevnitř soudívá. Jest-li jaké radosti stává na světě tomto, jistě ji má člověk čistého srdce. A pak-li kde úzkost a trápení místa mají, nejvíce to zlé svědomí poznává. Bl. *Tom. Kemp.* — To jest konečně pravé odpočinutí srdce, když se skrze žádost všecko milování Boha ustavuje, aniž čeho jiného žádá; ale v tom, což má a čeho dosáhlo, sladce se kochá a veselí. Sv. *Alf. Lig.*

Přípodobnění. Celým člověkem pohybuje duše a kam chce jej zanáší. Kdež pak bude srdce tvé, tam bude i poklad tvůj. Tam tedy nechať jest srdce naše, kde chceme mít poklad svůj. *Tertul.* — Srdce nezahnívá, když se k Bohu pozdvihuje. Sv. *Augustin.* — Dobré svědomí jest palácem božím a příbytkem Ducha svatého. *Týž.* — Dobré svědomí jest největší slavnost. Sv. *Jan Zlat.* — Jest-li že malou jiskru hodíš do veliké vody, zhasne okamžikem: tak mijí hned zármutek, který přichází na tebe, máš-li dobré svědomí. *Týž.* — Strom co kvěsti vidíš neb zelenati se patříš, živí se podzemní šťávou úrodnou, na povrch vydávaje, co v kořenu jest obsaženo. Tolikéž se obličej člověka všelikou krásou veselostí, když ve zdravém vnitřku nijakou porušení nepocituje obtíž. *Kassiodor.* — Srdce čisté — dobré svědomí — jest role požehnaná, zahrada rozkoší, zlatý odpočinek, radost andělů, stánek úmluvy, poklad královský, dvůr boží, příbytek Ducha sv. *Hugo.*

Průpovědi.

Blažený, kdo čisté srdce má;
tomu zvláště Bůh svou milost dá.

Zachováš-li srdce čisté,
v nebi spatříš Boha jistě.

Blaze, když po cestě ctnosti
kráčíš v svaté nevinnosti.

Kdo své srdce stále čistí,
v nebi odplaty jsou jistí.

N e v i n n o s t.

— — — — Kdo čisté duše jest,
kdo bez viny svým kráčí životem:
ten beze strachu může k nebesům
oči pozdvihnout, třeba blesky deštily.

Turinský.

Prostá nevinnost měkce si ustele
na slámě vlastní, nezkalené vinou;
nemá zlata nahrnutého,
však ale má blaženou duchovnost.

Klácel.

Příklady.

Osoby biblické čistého srdce jsou tyže, co lačnily a žíznily po spravedlnosti v. svrchu str. 789.

Čisté srdce měli a na cestě nevinnosti kráčeli *mnozí svatí a světice boží*, o nichž sv. Jan v Zjevení (7, 10.) píše, že „stojí před trůnem Beránka, oblečení v rouché bílé, palmy v rukou majíce.“ — Chceme-li po příkladu těch svatých do nebe se dostat, musíme stále kráčet po této cestě nevinnosti a čistoty a nejenom chrániti se skutků hříšných, nýbrž i zlých myšlenek a žádostí; musíme přičiniti se, abychom jedenkrát předstoupili v rouše nevinnosti před soudnou stolicí boží. „Umejtež se tedy, čisti buďte, odejměte zlost myšlení svých od očí mých, přestaňte převráceně činiti.“ (*Isai. 1, 16.*) „Očistujmež se od všeliké poškrvny těla i ducha, dokonávající posvěcení své v bázni boží.“ (*II. Kor. 7, 1.*)

Zejmena připomínají se tuto jen nemnozí svatí:

Sv. Ladislav, syn krále uherského Bely, hned od mladosti srdce své všech pokleskův a hříchů bedlivě chránil a všemi ctnostmi se stkvěl. Stav se králem, hleděl všemožně v zemi dobrý řád a mrav upevniti a kleslou kázeň opět pozdvihnouti. Dbal o to, aby poddaní jeho příkázání boží věrně plnili; však mnohem razněji působil na lid živý příklad sv. krále, než moudré zákony. — Pro svou čistotu srdce byl velice vážen a milován a po své smrti ode všech oplakán.

Sv. František Xav., syn šlechtických rodičů, byv poslán na vysoké školy do Paříže, v tomto, ač mravům tehda nebezpečném městě vždy čistotu srdce zachoval. — Také co professor filosofie byl mravů neúhonných; zvláště pak stav se členem tovaryšstva Ježíšova svatě byl živ.

Sv. Alois, syn Ferdinanda Gonzagy, markhraběte Kastilského, bohabojně jsa od matky vychován, prospíval hned záhy milostí a ve všelikých ctnostech. — Vstoupiv v 17. roce svého věku do řádu jezuitského, bez úhony žil a čistotu srdce až do smrti zachoval.

Sv. Teresie stkvěla se největší počestností. Ve spisech o jejím svatořečení stojí: „Mezi ctnostmi, jimiž Pán co choť svou ji ozdobil, září se čistota co nejdokonaleji.“ —

Sv. Magdalena Pac., pocházejíc z vysokého domu ve Florencii, hned v letech dětinných nevinnost a čistotu srdce milovala. Často

objímala malé dítky a na otázku, proč to činí odpověděla: „Pro neviinnost, kterou na nich vidím a proto že mi představují mého Spasitele v dětství“. Stavši se Karmelitánkou, Pánu Ježíši při mnohem utrpení až do smrti věrna zůstala.

Torkvato Tasso. Karel IX. král francouzský, tázal se kdysi slavného básníka vlašského T. Tassa, kdo by byl nejbláženější? Bohomyslný Tasso bez rozpaků odpověděl: „Bůh!“ „A kdo po Bohu?“ tázal se král. „Ten,“ dí na to básník, „kdož jest Bohu nad jiné podobnějším — svatějším.“

Moudré panny. (Mat. 25.)

Bude-li tvá duše jako panna čistá,
prosta chtíčů, tělo poutajících k zemi;
bude-li ti v mysli zářit světlo z Krista
a tvé srdce oživeno ctnostmi všemi;
bude-li srdce lampou, v které plane
světlo pravdy, ježto hoří láskou boží,
a z oleje milosti, kde noha stane
slávu Páně, blaho bratří množí:
pak se raduj, doufej! Jako moudré panny
na Kristově svatbě vejdeš v nebes brány! —

V. Stule.

D í t k o.

Z tvých očí září nevina,
tvou slastí dobrý Bůh;
ctnost touha tvá je jediná,
ty hříchu neznáš dluh.

I anděl s nebe sestoupil,
jenž tvůj vždy střeží krok,
by v svatyni se nevloupil
snad blaha tvého sok.

Kol rtíků pochoť blahostná
neb čistý jich je prah
a líčka tvoje mladostná
aj, růží zdobí nach!

A nežije-li také v nás
tvá, dítko, podoba:
pak nedá se, toť Páně hlas,
nám rajská ozdoba.

Aj, dítko! zřím-li na tebe
jsa vzdálen neviný,
jak zasloužím tu do nebe?
ach — dalek otčiny!

Srdce čisté.

Blaze tomu, komu srdce čisté
od kolébky k hrobu dochováno!
Jemu růže vezdy plnolisté
rdí se v duši jako vrosné ráno;
jemu píseň v ústech neutichne;
srdce bolem zřídka kdy mu vzdychne.

V. Lešetický.

7. Blahoslavení pokojní.

a) *Pokojní jsou lidé v trojím ohledu, mající totiž pokoj s Bohem, sami s sebou a s lidmi.*

α) *Pokoj mají s Bohem, kteří věrným plněním přikázání božích v stavu milosti boží kráčeji, aneb ztrativše hříchem milost posvěcující, upřímným pokáním ji opět nabyli.*

β) *Pokoj sami s sebou mají, kteří žádosti srdce svého rozumu a sv. víře podrobující, dobré svědomí si zachovali.*

γ) *Pokoj mají s lidmi, kteří různice a sváry nemilují, se všemi, pokud možná se pořádají, svárliivým ustupují, hněv svůj krotí a pro boží pokoj hotovi jsou mnohou obět přinést a škodu trpěti. —*

δ) *Pokojnými se také mívají, kteří netoliko sami se všemi pokoj zachovati se snaží, než i k pokoji pomáhají a pokoj i svornost mezi lidmi uchovati a rozšiřovati usilují.*

b) *Oni budou synové boží slouti. Odplata pokojných jest ta, že Bohu, jenž jest Bůh pokoje, se připodobní, jako zdařilé dítka k Otci svému nebeskému, a tudíž α) už zde na zemi, jsouce pod zvláštní jeho ochranou, pokoje a blaženosti požívati budou; β) úplně pak jednou na nebi, kdežto jako synové boží budou dědicové věčného života.*

Slova písma sv. Blahoslavení pokojní, nebo oni budou synové boží slouti. *Mat. 5, 9.* — Kteří vcházejí v rady pokoje, za těmi jde radost. *Přísl. 12, 20.* — Pokoj mějte mezi sebou. *Mar. 9, 49.* — Bratří, jednostejně smýšlejte; pokoj mějte a Bůh pokoje a milování bude s vámi. *II. Kor. 13, 11; Fil. 2, 2. 5.* — Se vši pokorou a tichostí, s trpělivostí snášejte se vespolek v lásce; usilující zachovávat jednotu ducha ve svazku pokoje. *Efes. 4, 2. 3.* — Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle. *Luk. 1, 14.*

Výroky svatých. Pokoj jest čtvernásobný: s Bohem, s bližním, s tělem i s duší. Aby pak byl pevný, třeba každému podložiti základ, a sice: pokoji s tělem — střídmost, pokoji s duchem — sílu, pokoji s bližním — opatrnost, pokoji s Bohem — spravedlnost. Sv. *Bern.* — Toť pokoj pravý: neodlučovati se od vůle boží a radost nalezati v tom, co jedině Bohu přináleží; nebo když se smyslnost neprotiví vůli a vůle nebočí proti rozumu, pak tu jasnost myslí, tu království boží. Sv. *Lev.* — Není nad pokoj, jímž všechn svár mezi nebeštany i mezi pozemštany ukončen bývá.

Sv. Ignac Ant. — Nad lásku není nic sladšího, nad pokoj nic příjemnějšího. *Sv. Ambr.* — Nejlíbeznější a nejspasitelnější odpočinutí ducha jest čisté, pokojné a bezpečné svědomí. *Sv. Bernard.* — Hledej pravého pokoje nikoli na zemi, nýbrž v nebesích, nikoli v lidech a jiných stvořeních, nýbrž v Bohu samém. *Bl. Tom. K.* — Libě odpočineš, nebudeli ti srdce ničeho vyčítati. — Zlí nikdy nemají potěšení pravého, aniž pocítují vnitřního pokoje; nebo není pokoje bezbožným. *Týž.*

Přípodobnění. Kde domácí v pokoji žijí, mají na zemi nebe. *Tom. Vilan.* — Jako den tichý a jasný každému jest milý, tak i tichá, pokojná mysl člověka. *N.* — Co jest člověku ze všech věcí těch, kteréž na světě sladké a příjemné jsou, sladšího nad pokojný život? — Což platno, máš-li všecko, co se na světě hledá a čeho si lidé váží, jako: bohatství, zdraví, zábavy nemáš-li pokoje, nedá-li toho válka ti užívat? *Sv. Řehoř Nys.*

Přísloví: Kde pokoj, tam Bůh přebývá. — Lepší křivdu snést, než křivdu učinit. — Na křivdy rád zapomínej. (Více v 5. přík. k duch. skutku mil.)

Průpovědi.

Blaze pokojní, co v světa víru
vždy se snaží zachovati míru.

Bůh jim ráčí pokoj dát,
chce je svými syny zvat.

Pokoj, svornost, bázeň boží
rozmnožuje statky, zboží.

Chceš-li v světě blaze žít,
se všemi hled' pokoj mít.

Pokoj s každým zachovej,
svárů všech se uchovej:
budou Bůh i lidé chtít
přítelem tě vezdy mít.

Duše spokojená
jest i přebлаžená:
všudy jí v tom světě
rajská rozkoš kvete.

Úvahy o slovech: „A na zemi pokoj lidem dobré vůle“
od Dr. Frencla.

Veliká věc jest pokoj. — Pokoj jest základ vši blaženosti a spásy, jest blaženost sama. Co prospívá všecken statek, všecka sláva, všeliká rozkoš světa, kdež není pokoje? A co škodí bída a nouze, protivenství, nátisk a všeliká lopota pozemská, kde pokoj v srdci přebývá? — A však toho pokoje neměl člověk. On neměl pokoje s Bohem, nebo hřích a vina, kteráž se stala dědictvím veškerého pokolení lidského, učinila mu Boha nepřitelem. Svatý a spravedlivý Bůh nemohl míti zalíbení v pokolení lidskému, ježto hříchem a vinou porušeno bylo. Tak tu stál člověk jako nepřítel boží, syn hněvu božího, rozdvojen s Bohem, aniž mohl pokoje

zjednati sobě — on neměl pokoje s Bohem. — A neměl také pokoje s sebou samým. Hřích rozdmýchal v srdci lidském hříšné žádosti a tyto vyšlehy v plamen nezřízených vášní a náruživostí, kterýmž srdce lidské zmítáno, nemůže míti pokoje. Od pýchy těla k rozkoším, od rozkoší k slávě světské, od slávy k chlipnosti a pak po všem zůstává předce prázdno — nemá pokoje, podobajíc se moři, neustálou bouří zmítanému. K tomu přišlo i vědomí viny, ježto pokazilo mu všelikou radost a neustále stíhalo jej, nedadouc mu ni pokoje, ni utěšení. — Tak žil člověk s rozer-
vaným srdcem, hledaje ve světě, čehož mu žádný svět dáti, aniž on sám sobě poskytnouti nemohl, totiž — pokoj. On neměl pokoje s sebou, aniž pak s bližním svým. — Hřích zajisté roztrhl svazky sv. lásky, ježto měly spojití veškeré lidstvo v jednu rodinu a naplnil srdce lidské sobectvím, kteréž rozdvojilo člověčenstvo a zbavilo je pokoje. Tu stál bratr proti bratru; kdo s koho, ten toho, jeden proti druhému, každý pro sebe. Nebyla to rodina jednoho otce, spojená svazky bratrské lásky, a majíc pokoj vespolek. — Však ale tu přišel *kníže pokoje* na svět. Kristus položil sebe samého za obět, smířiv člověka s Bohem, smazal vinu jeho a učiniv zaň zadost, ospravedlnil jej, takže se stal přítelem božím a našel pokoj v Bohu svém. A v něm i skrze něho dochází pokoj i s sebou samým. Bouře srdce utichla, proud vášní a náruživostí se zastavil a vědomí viny pak neklíčilo ho více; svatý poklid, jaký svět dáti nemůže, vrátil se do srdcí lidských. A majíce blahý pokoj v srdci, došli také pokoje s bližním. Kdož věrně Krista následuje, nehledá toliko což jeho jest, nýbrž také což jest bližního; u něho se učí znáti každého, jakožto bratra svého, jej milovati a z lásky k němu i sebe i zisk svůj v obět položit. V Kristu poznává se opět člověčenstvo za rodinu jednoho otce, povolano k jednomu cíli — a kteříž milují jej, jsou jako jedno srdce a jedna duše a žijí pospolu v lásce a pokoji. Tu zajisté není sváru, ani hádky, ani nenávisti, tu jest sv. pokoj a svornost. — Hle takový pokoj přináší Vykupitel světa, pokoj kteréhož člověk sobě dáti nemůže; pokoj, jenž jest základ a pramen vši blaženosti, pokoj s Bohem, s sebou samým a s lidmi. A protož prozpěvují duchové nebeští vším právem: „Na zemi budiž pokoj lidem!“ — A však ne všem, nýbrž toliko těm, kteří jsou *dobré vůle*. Dobře znamenej, křesťane, ačkoliv božský Vykupitel spůsobil pokoj všem, a všem ho přináší; předce však ho všickni nedocházejí, nýbrž toliko ti, kdož jsou dobré vůle: totiž kteří upřímně

pravdu hledají, ochotně ji přijímají, volně ji plní a hotovi jsou Kristu s celým srdcem se oddati a jeho následovati, ti toliko docházejí pokoje v Kristu Spasiteli. — Protož vyjdi vstříc jemu s dobrou vůlí! Dej se pohnouti neskončeným milosrdenstvím jeho, láskou jeho neskonalou, jeho obětavostí prevelikou; popatř naň v jeslech, jak se pro tebe snížil a zmařil a věnuj srdce své jemu, jenž se pro tebe cele obětoval. Vždyť nežádá mnoho! On žádá toliko dobrou vůlí! — A což je to mnoho dáti lásku za lásku? milovati toho, kterýž dříve miloval nás? a tomu obětovati srdce své, kterýž se pro nás celý za obět položil a tomu dobrou vůlí vstříc vejíti, kterýž pokoj přináší nám? — O polož si ruku na srdce, křesťane, a zkoušej sebe sám: jsi-li ty také dobré vůle a pak, — shledáš-li sebe býti takovým, zvolej utěšeně se sbory andělskými: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!“ neb i tobě přináší božský Vykupitel pokoj! —

Příklady

svatých jak starého tak i nového Zákona, kteří měli pokoj s Bohem i sebou, jsou tyže jako příklady spravedlivých a kajících (v. IV., str. 398 a 780).

Příklady lidí pokoj a svornost milujících uvedli jsme v 5. příkáz. v III., str. 319. a IV., str. 501. *Zde ještě některé:*

Heraklius, císař křesťanský, pokoje milovný, nemoha u perského krále Kosroe ani tvrdými a obtížnými výminkami ničeho vyjednati, jsa v největší tísní postaven, vzal své útočiště k postu a k modlitbě, žádaje úpěnlivě Boha za pomoc a navrácení pokoje. I byla modlitba jeho vyslyšena; nebo shromáždiv četné vojsko, tři vůdce perské i s vojskem na hlavu porazil, a tak slavného vítězství dobyv, žádoucího pokoje došel.

Nábožný císař *Theodos II.* uslyšev, že vojsko jeho znamenitého vítězství nad nepřátely dosáhlo, rychle vše opustil a chvátal do chrámu, kde Bohu díky vzdal za navrácení pokoje.

Sv. Václav, kníže český, též velice miloval pokoj. Když otec jeho Vratislav zemřel, počala matka Drahomíra sama nemoudře panovati a popudila na sebe německého císaře *Jindřicha I.*, kterýž s vojskem až ku Praze přitáhl. Tu Václav, ač teprv dvacetiletý, ujal se vlády a nepříteli v ústrety vyšel s vojskem. Dříve však, nežli se boj počal, osobní rozmluvy s císařem sobě vyžádal, jehož ku pokoji pohnul, tak že upustil od boje, a spokojiv se s malým

poplatkem, ze země odešel, jsa od toho času sv. Václava ctitelem a přítelem nejrůznějším. — Podobně když *Radislav*, kníže Kouřimské, vtrhl s velikou silou do území knížectví pražského, sv. Václav pro ušetření krve lidské chtěl spor soubojem ukončiti. Radislav se poddal, a Václav nedychtě po cizím, mu ochotně prominul a trvanlivý pokoj s ním učinil. — Také s bratrem *Boleslavem* hleděl zachovati pokoj a jemu — bratrovrahu — umíraje odpustil.

Krásný příklad mírumilovnosti zůstavil nám sv. *Jindřich*, o němž církevní dějepisec Baronius následující příběh vypravuje: Představený jistého kláštera daroval kdys dotčenému císaři pěkného koně, kteréhož on blahosklonně přijal a při jízdách svých častěji užíval. Kůň ten byl však ukraden vojákovi a od — zloděje prodán. Poněvadž při koupi té nebylo nic podezřelého a zlodej koně za vlastního vydával, koupil ho představený kláštera beze všeho rozpaku. Když pak jedenkrát císař na koni tom do města vjížděl, poznal ho voják, jemuž ukraden byl; přiskočiv tedy, hroze a nadávaje jezdcí, kázal, aby mu koně vydal. Císař se choval tiše, pokojně a pravil: „Je-li kůň tvůj, tedy si ho vezmi i se sedlem, kterýmž osedlán jest.“ Voják pokládaje slova ta za posměch, váhal si koně vzíti; však císař neustal doléhati, až si voják koně i se sedlem vzal. Takto ukázal vznešený panovník, že křesťan má býti hotov k uvarování rozepří, hádek a soudu raději nějakou oběť přiněsti.

Sv. Alžběta, královna Portugalská, byla paní velmi pokojná a trpělivá. Veliká měla soužení. Tížila ji nevěra manžela, krále Dionysia, který cizích žen se držel. Sv. Alžběta rmoutila se nad tím; však nečinila mu žádných předházek, alebrž všecky své povinnosti k němu zachovávala, za něho se dnem a nocí modlila; postila se a hojně almužny dávala, tak že král konečně přemožen, chlipnosti zanechal a šlechetnou choť svou milovati počal. — Po mnohých letech musela Alžběta opět zkoušku přestáti. Král totiž zamiloval si zvláště Sancha, jednoho z nemanželských synů, čímž dal příčinu, že řádný nástupce Alfons s mnohými nespokojenci proti otci povstal. Alžběta nade všecko pokoj milující, nad míru se zarmoutila, a všemožně syna, aby se otci poddal, přemlouvala a tak dlouho prosbami a slzami na syna doléhala, až se konečně otci vzdal a na milost byl přijat. — Ne dlouho po smíření se synem upadl král do těžké nemoci, v kteréž ho Alžběta dnem a nocí ošetřovala, zvláště pak si dala záležeti, aby ho k šťastné

hodince připravila. — Po smrti manžela žila Alžběta jedině Bohu a dobročinné skutky konala. — Opět musela konati prostřednici v rozepři mezi synem Alfonsem a sestřencem jeho. Jejím příchodem utišili se rozčilení králové a na její domlouvání zcela se smířili. Sotva ale dokonala ten skutek, roznemohla se a za krátký čas svatě zemřela (1336).

Cesta k pokoji. Světský člověk ptal se *opata Pastora*: „Co mám činiti, abych našel pokoj duše v tomto nepokojném světě, plnu hádky a rozepře, abych byl přijat na onom světě do příbytku pokoje?“ — Na otázku tuto odpověděl opat Pastor: „Přede vším poznej sebe sám: zpytuj svědomí své, abys našel kořen všeho nepokoje, hříšné své náklonnosti; bdi, zapírej sebe a modli se, abys je vypudil. — Ostatně však nepátrej po hříších a chybách jiných lidí, po kterých tobě nic není a nepleť se do cizích záležitostí. Tak nalezneš v tomto světě poklidu a z venku budeš málo znepokojován. A poněvadž nabudeš na této cestě čistého srdce a pokojné mysli, můžeš doufati, že vejdeš někdy na onom světě do oněch blažených příbytků, kde přebývá mír a nekalený pokoj.“

Pokojné svědomí největší poklad. Do světničky sv. Hilariona vstoupili dva muži zdivočilého pohledu a vzdorovité tváře. Zdálo se mu, že jsou to loupežníci a také byli. „Co bys učinil,“ pravil jeden z nich Hilarionovi, „kdyby k tobě loupežníci přišli?“ „Kdo nic nemá,“ odpověděl Hilarion, „nepotřebuje se báti, že bude oloupen.“ „My však tě můžeme připravit o život,“ řekl druhý. „To můžete ovšem,“ pravil Hilarion; „kdo však má dobré, pokojné svědomí a proto také doufati může v lepší život, nebojí se smrti.“ — Loupežníci žasnuli nad pokojností a klidností nábožného muže a zvolali: „Od nynějška nechceme již loupiti; vidímeť patrně, že je pokojné svědomí větším pokladem, nežli všecko bohatství.“

Rychlé ukončení rozepře. Jistý *kmet* vzal k sobě do svého osamělého příbytku *jinocha*, jemuž byli rodičové, velmi dobří a pokoje milovní lidé, nedávno zemřeli a oba přebývali spolu v nejlepší svornosti. — Jednou večer seděli na lávce přede dveřma své chýže. Tu pravil jinoch: „Včera byl zde nějaký cizí člověk a mluvil mnoho o rozepřích, hádkách a soudech, ani nevím, jak to všecko jmenoval. Pověz mi, co pak je to hádka?“ Kmet pravil: „K hádce může dát podnět nejnepatrnější věc. Patří tu na ten kámen, na němž mám podepřené nohy. Já bych řekl: Kámen je můj! Ty však by si řekl, že je kámen tvůj. Já přednesu důvody své a tv novíš důvody svoje. Tak novstane hádka. Tedv začněme:

Já pravím, že je kámen můj.“ Jinoch pravil: „Myslím, že není kámen tvůj, nýbrž můj.“ „Nikoli,“ zvolal kmet, stavě se rozhorleným, „nýbrž je můj.“ „Tedy si ho nech!“ pravil mládenec, dříve než kmet své důvody pronést mohl. Kmet se dal od srdce do smíchu a pravil: „Kdyby všickni lidé tak smýšleli jako ty, nebylo by nikdy hádky ani soudu a všickni lidé byli by živi svorně a pokojně.“

Obrazy.

S v o r n o s t.

Svornost je ta mocná páska,
poutá vazbou růžovou,
z ní se přátelství a láska
prýští mocí obrovou:
svornost buď zde v obcování,
ve plesu a radování.
Sváry vedou jenom k zlému,
svornost dává blaho všemu. —

Filípek.

Buďme celek a ne drobtové;
buďme aneb všecko, aneb ničím!
Jděte všickni spolu v jednotě
od uhlí se učít řeravého:
ve hromadě svazku společného
dokud to jest, hoří v teplotě,
hasne každý uhel v samotě,
odervaný ode druha svého. —

N.

H a r m o n i e.

Znám já krásnou harmonii,
blah, kdo jí jest okouzlen;
tolik krásy jako ona
nemá žádný rajský sen:

jest to souhlas čistých duší,
když co jedna žádá, tuší,
pro to druhé srdce bije; —
nejkrásnější harmonie!

Fr. Květnický.

S p o k o j e n o s t.

Život můj jest jaro stkvoucí,
volný, tichý, blažený;
ani citem velmi vroucí,
ani tupě studený.
Ne to bývá, které chřestí,
ale mírné, pravé štěstí.

Neznám nouze, ani zbytu,
s přirozením hoduji;
střídmě, prostě býti sytu,
ale zvolně libuji.
Dobrá vůle v jídle, pití
zachovává živobyť.

Jako nebe ráno v letě
klidný v duchu zjasněném,
rád vše vidím na tom světě
v pěkném světle růženém.
Člověk vše dle svého zraku
vidí v světle nebo v mraku.

Lidi kochám jako sebe,
moudré, bloudy — snět i květ;
ani peklo ani nebe
v světě vidím — ale svět.
Blázen, komu hlava hoří,
peklo, nebe z světa tvoří.

Smrti čekám bez toužení,
ale také beze leku;
dá-li plynné, sladké pěni
nebe mi až do věku,
sytému chci světa hosti
řící sobě: „Žil jsem dosti!“

Jungmann.

8. Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost.

a) *Trpící pro spravedlnost jsou* ti křesťané, kteří pro Boha, pro víru a pravdu, — že jsou ctnostně a spravedlivě živi, zákon boží věrně plní, hříchu se střeží, Boha z celého srdce milují, jemu horlivě slouží a víru svou slovy i skutky statečně vyznávají, — proto hanu, potupu, posměch a jiné křivdy snášeti musí; však nižádným protivenstvím, utiskováním, pronásledováním, ba ani muky nedají se odvrátiti od konání toho, což za pravé a dobré byli uznali.

b) *Jejich jest království nebeské.* Všickni, kteří trpí pro pravdu a spravedlnost mají velikou útěchu již na zemi v Bohu a pak naději na hojnou odplatu v nebesích, kdež jim mnohonásobně bude vynahrazeno, co zde na světě trpělivě snášeli.

Slova písma sv. Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neb jejich jest království nebeské. *Mat.* 5, 10. — Blahoslavení jste, když vám zlořečiti budou a protivenství činiti — pro mne. Radujte se a veselte se; neboť odplata vaše hojná jest v nebesích. *Mat.* 5, 10, 11. — Kdo chtějí pobožně živi býti v Kristu, protivenství trpěti budou. *II. Tim.* 3, 12. — Jest-li že spolu s Kristem trpíme, spolu budeme oslaveni. Nebo za to mám, že nejsou rovná utrpení tohoto času oné budoucí slávy, která se zjeví v nás. *Řím.* 8, 17, 18. — Blahoslavený muž, kterýž snáší pokušení (protivenství); nebo když bude zkušěn, vezme korunu života. *Jak.* 1, 12; *Žid.* 10, 36. Obcujíce utrpením Kristovým, radujte se, abyste i při zjevení slávy jeho radovali se s veselím. *I. Petr* 4, 13—16. srv. *Zjev.* 3, 21; *Moudr.* 3, 5 + 5, 1 — 5.

Výroky svatých a jiných. Onen jest trpělivý, kdož protivenstvím stížen od spravedlnosti předce nikterak se neuchyluje. *Sv. Řeh.* — Nižádný sluha Kristův bez soužení není. Shledáváš-li, že nejsi pronásledován, nepočal jsi ještě býti křesťanem. *Sv. August.* — Jisté a neomylné jest očekávání přislíbené blaženosti, jest-li že na utrpení Páně účastenství máme. *Sv. Lev.* — Čím více na tom světě býváme stíženi pronásledováním, chudobou, mocí nepřátelů nebo nemocemi, tím větších odměn dosáhneme v životě budoucím. *Sv. Jeron.* — Kdyby nebylo pronásledovníků, nebylo by svatých; též by nebylo mučěníků, kdyby nebylo bývalo tyranů. *Sv. Alf. Lig.* — Pán chce, abychom se v pronásledováním radovali a plesali (*Luk.* 6, 22, 23) protože, když se proti-

venství děje, víře se koruny udílejí, vojínové boží se zkušují, mučovníkům se nebesa otvírají. Sv. *Cypr.* — Pro obranu pravdy žádného se člověka nikde a nikdy neboj; hněvu, nepřítelství, pronásledování, ani smrti se nelekej. *Boh. z Lobkovic.*

Přípodobnění. *Protivenství* jsou darové vzácní, které Bůh sesílá přátelům svým k okrášlení duše. *Macan.* — Cesta trápení a protivenství jest cesta bezpečná, jež přímo vede k Bohu. Sv. *Frant. Sal.* — Protivenství přivádí loď života do přístavu věčné blaženosti. Sám Bůh se vším andělů vojem pohlíží na zápas tvůj a věčnou chystá ti korunu. Sv. *Jarolim.* — Kdo pro jméno Ježíše trpělivě potupu a muky snáší, shromáždí v lůně vzácné drahoty, kterýmiž kdys ona koruna bude ozdobena, o níž církev prozpěvuje: „Zlatá koruna na hlavě jeho; znamení svatosti jest do ní vryto; ona jest odlesk cti a dílo síly. Sv. *Hugo.* — Večer se blíží; slunce klesá níž a níže, až konečně zcela zajde: tak i sv. pravda, byť sebe více byla pronásledována, dojde svého cíle, svého práva. *N.*

Příslovní. Pravda jest dítě boží. — Pravda příkrá (trpká) ale zdravá. — Nesnadná věc mluvit pravdu. — Příteli k vůli pravdy neodstupuj. — Pravda oči kole. — Pro pravdu se lidé hněvají. — Pověz pravdu, probijí ti hlavu. — Pro pravdu mužně trp. — Pravdu sobě mluvm, dobře spolu buďme. — Pravda konečně zvítězí.

Průpovědi.

Blažený, kdo pro své ctnosti
snáší mnoho protivnosti:

kdo zde musí křivdy nést,
tomu spláta v nebi jest.

Kristus pro nás nejsvětější

trpěl z pouhé milosti:
trpme pro něj, nejmilejší,
z povinné mu vděčnosti!

Snášej mile v každé době
od nepřátel kruté rány;
za to jednou nebes tobě
otevrou se věčné brány.

V nebi všecka utrpení
draze, vysoko se cení:
zaplatíš-li zde svůj dluh,
odpustí ti dobrý Bůh. —

Ztrpíš-li pokutu, jsi viny prost;
neb zde tě láska kárá, ne Boha zlost.

Schiller.

Podobenství.

Tři poustevníci. Byli jednou tři poustevníci, kteří ve vzácném umění, t. dobývati spasení, daleko dospěli. — Jeden z těch poustevníků vydal se na cestu a zavítal u pohana, kterýž byl úhlavním nepřítelem víry Kristovy. Uzřev poutníka, jal se mu nadá-

vati a spílati a daleko jej pronásleduje, hanlivými jmeny a kamením jej obsypával. — V poutníkovi počalo to vrítí a počal přemýšleti o pomstě. Než vzpomněl si na slova Páně: „Nezplácejte zlé zlým, — nemstěte se — zanechte pomstu Bohu — vyklidte všelikou hořkost mysli, — složte všeliké zlořečení; nebo hněv nekóná muže spravedlnosti boží; — a protož každý člověk budiž rychlý k slyšení, ale zpozdilý k mluvení, zpozdilý k hněvu.“ — Těch slov jsa pamětliv a obávaje se trestu božího, přemohl sám sebe a mlčky bral se dále. — Druhý poustevník nedlouho na to, bera se touže cestou, došel podobného bezpráví, kteréž prvnímu se stalo; ale nic se proto nermoutil, alebrž radoval se, jsa pamětliv toho, co praví Pán: „Pokládejte se za šťastny a radujte se z toho, když v protivenství upadnete a mnohá zkušení na vás připadnou;“ nebo „skrze utrpení musíme vjíti do slávy věčné;“ „blahoslavení, kteří jsou trpěliví, tiší a v lásce setrvají až do konce;“ „blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost; nebo jejich jest království nebeské!“ — a hněvu se nepoddal a nehřešil. — I třetí poustevník šel tudy a stejně s ním nakládáno; i jemu jako prvnímu a druhému se vedlo. I dal se do pláče; plakal hořké slzy, ne však nad urážkou sobě učiněnou, nýbrž nad tím, že se tím způsobem jmeno boží zlehčuje a nejsv. vůle jeho přestupuje. Plakal toho, že onen muž soudu božího vinen se stává a sebe nešťastna činí a modlil se za něho, aby mu Bůh hříchu toho nepočítal a lépe smýšleti ho naučil. Takto mysle a jednaje, šel dále svou cestou.

Hle, tak všickni tři poustevníci nezasloužené křivdy snášeli a je pro sebe záslužnými učinili. Chceš-li, křesťane, spasenu býti, jdi a učiň též. — Mnohá protivenství tebe snad potkají, jimiž nejsi vinen, během života tvého. Ráno bývá studeno, večer temno, ve dne parno, vedro. Ale vše to můžeš obrátiti k svému užitku a k zásluze, jest-li že povinnosti své v tichosti a trpělivosti při všem vykonáváš a ničím se s pravé cesty svěsti nedáš. — Hrozí-li ti nebezpečí, vyhni se a ujdi jemu moudrým útekem. — Přijdeš-li v pokušení, že bys pro křivdy tobě učiněné a nezasloužené oddal se hněvu, prchlivosti a nepřátelství, pomni na Boha, kterýž všechno zlé tresce a nehřeš. Pomni na to, že Bůh pro nepravosti se rmoutí, — a truchli i ty s ním a — nehřeš! Pomni na Beránka božího, jenž na smrt se bera, úst svých neotvírá a — trp, mlč a nehřeš! — Pomni na Ježíše Krista, že i za své vrahy se modlil, — modli se i ty a pros za odpuštění svým nepřátelům, by i tobě

odpuštěno bylo — a nehřeš! — Pocestný nedbá a nevšímá si bouře, věda, že to nehoda, kteréž se na cestách nelze vyhnouti: tak i ty nesmiš si křivd a nátisků příliš všimati, věda, že žádnému pozemskému poutníku není dáno, býti jich prázdnu naездеjší pouti do vlasti nebeské.

Příklady.

a) Biblické: *Protivenství trpěli pro spravedlnost:*

Josef eg. byl návodem ženy Putifarovy do žaláře uvržen, že nechtěl s ní hřešiti proti Bohu svému. I. *Mjž.* 39.

Susana na křivou žalobu starců měla býti ukamenována, že se nedala k těžkému hříchu přemluvíti. *Dan.* 13.

Eliáš byl od krále Achaba a bezbožné ženy jeho Jezabel pronásledován a musel skrývati se, že hlásal pravdu a hrozil tresty od Hospodina. III. *Král.*

Tobiáš, že v zajetí assyrském dobře činil bratřím, byl od Senacheriba nenáviděn a statků zbaven a musel utíkati a skrývati se; neb ho král kázal zavraždit. *Tob.*

Tři mládenci israelští byli do pece ohnivé uvrženi, že nechtěli k rozkazu krále Nabuchodonozora zlatému obrazu se klaněti. *Dan.* 3.

Daniel, že nechtěl modle Bel božskou čest prokazovati, byl záštim modlářských kněží do jámy lvové uvržen. *Dan.* 14.

Eleazar nechtě proti zákonu božímu masa vepřového jísti, byl za vlády ukrutného Antiocha popraven. I. *Mak.*

Podobně *sedm synů machab.* s matkou, že nechtěli zákon boží přestoupiti, byli ukrutně usmrceni. II. *Mak.*

Kněz *Matatyáš* a synové jeho od téhož krále Antiocha ukrutně pronásledováni, museli utíkati na horu, že chtěli zákonu božímu zůstati věrni. Než ukrutný Antioch bídně zahynul a Judas Machab. přemohl nepřátele v mnohých krvavých bitvách. II. *Mak.*

Sám *Pán Ježíš*, božský hlasatel pravdy, mnoho trpěl a byl ukřižován; ale vstav z mrtvých, zvítězil nad svými nepřátely.

Sv. nevinňátka neb mladátka, jež pro Krista trpěly, hojné došly v nebi odměny. — Také *sv. apoštolové*, jakž jim Pán Ježíš byl předpověděl, pro víru jeho mnohá protivenství snášeli; však mile trpěli, ano v souženích radovali se a hojné za to odplaty došli v nebesích.

„*Spravedliví*,“ jak čteme v písmě svatém, „budou státi u veliké stálosti proti těm, kteříž je sužovali a odníмали práce jejich. Vidouce tito, diviti se budou, řkouce: „My nesmyslní měli jsme

život jejich za bláznovství a konec jejich beze cti, i ajhle, jak jsou počtění mezi syny božími a mezi svatými jest los jejich!“ (*Mdr.* 1, 5.)

Sv. Štěpán, první mučelník pro víru Kristovu, pohleděv do nebe, uzřel slávu boží a Ježíše Krista stojícího na pravici boží (*S. ap.* 7.)

b) Jiné příklady. Co svět světem jest, byla ctnost a nábožnost na zemi pronásledována. Dějiny všech věků potvrzují výpověď sv. Pavla (k *Tim.* II. 3. 12., v. svrchu texty). Čím nábožnějším a ctnostnějším kdo jest, tím více musí býti připraven, že ho svět nenáviděti a pronásledovati bude. —

Nesčíslný jest počet sv. mučelníků a mučenic, kteří pro pravdu boží, pro víru Kristovu ukrutná muka trpěli, ano život svůj obětovali. Nemoha zde utrpení jejich obšírně vypsati, toliko jména známějších zde podávám, ostatně pak pobožné čtenáře k životům svatých odkazují.

Jména	rok †	den sl.	Jména	rok †	den sl.
Abdon	250	30. červ.	Jiří	330	23. dubna
Agapit	258	6. srp.	Juliana	304	16. února
Alexandr, pap.	132	3. květ.	Kajus, pap.	296	22. dub.
Anaklet, pap.	112	13. čce.	Kanut, král	1036	19. ledna
Anežka	304	21. ledna	Klement, pap.	103	23. list.
Anastasie	II. stol.	25. pros.	Klet, pap.	92	16. září
Anicet, pap.	175	17. dub.	Kosmas	285	27. září
Apolinariš	I. stol.	23. čce.	Linus, pap.	80	23. září
Barbora	—	4. pros.	Lucius, papež	257	4. břez.
Barnabáš, ap.	I. stol.	11. červ.	Lucie	304	13. pros.
Blažej	IV. stol.	3. února	Ludmila	927	16. září
Cecilie	III. stol.	22. listop.	Marcelin, pap.	304	26. února
Cyprian, bisk.	261	16. září	Marcel	I. stol.	7. října
Damian	285	27. září	Marek, evang.	I. stol.	24. dubna
Diviš	I. stol.	9. října	Marketa, p.	260	13. čce.
Donat, bisk.	362	7. srp.	Martin, papež	654	12. list.
Dorota, p.	IV. stol.	6. února	Mauric	286	22. září
Eustach	II. stol.	20. září	Melchiades, p.	314	10. pros.
Fabian, pap.	253	20. ledna	Pankrác	303	12. květ.
Felix, pap.	274	30. květ.	Pantaleon	304	27. čce.
Filumena	—	11. srp.	Petr a Pavel, ap.	I. stol.	29. červ.
Gervas	I. stol.	19. červ.	Pius I. pap.	167	11. čce.
Hermenegild	VI. stol.	13. dub.	Placid	539	5. října
Háta	253	5. květ.	Poncian, pap.	237	9. list.
Hypolyt	III. stol.	22. srp.	Primus	—	9. červ.
Hyacint	III. stol.	11. září	Protasius	I. stol.	19. červ.
Hygin, pap.	158	11. ledna	Roman	258	9. srp.
Ignác	110	1. února	Saturnius, bisk.	III. stol.	29. list.
Isabela	—	4. ledna	Sergius	—	7. října
Jan křt.	I. stol.	24. červ.	Silverius, pap.	540	20. červ.
Jan, apošt.	I. stol.	27. pros.	Soter, papež	179	22. dubna
Jan Nep.	1383	16. květ.	Stanislav, bisk.	—	7. květ.
Jan a Pavel	362	26. červ.	Simeon, bisk.	107	18. února
			Symforian	177	22. srpna

Jmeno	rok †	den sl.	Jmeno	rok †	den sl.
Šebestian	286	20. ledna	Vincenc, jah.	304	22. ledna
Štěpán, pmuč.	I. stol.	26. pros.	Vitalis	I. stol.	28. dubna
Thekla	I. stol.	23. září	Václav	935	28. září
Theodor	304	9. list.	Vít	303	15. červ.
Tiburc	—	11. srpna	Voršila	I. stol.	21. října
Timotheus	I. stol.	24. ledna	Xystus, pap.	260	6. srpna
Urban, papež	233	25. květ.	Zefirin	221	26. srpna
Valerian	232	14. února	Zikmund	524	2. květ.
Viktor, papež	203	28. čce.			

Mimo sv. mučeníky snášeli mnozí svatí a dokonalí křesťané pro pravdu a spravedlnost muka nekrvavá, t. všeliké křivdy a urážky, hanu a potupu, posměch a posuzování, pomluvu a utrhaní a jiná protivenství. — Mnohé příklady těch a takových byly uvedeny při 8. přikázání III. str. 422. 530. 532. a IV. v. ctnost trpělivosti str. 501 a duch. skutků mil. str. 656. — K těm ještě některé:

Sv. Athanaš byl jeden z nejhrošlivějších učitelů a nejstatečnějších bojovníků církve. On byl jako meč, kterým Bůh církve svou proti bludům Ariánským hájil. Mnohát on protivenství snáseti musel, však ráznou povahou a silou ducha slavně zvítězil. — Nepřátelé žalovali naň, že se zúčastnil spiknutí proti císaři; proto se musel před císařem zodpovídati, což se mu tak podařilo, že ho císař nazval mužem božím a biskupem ctihodným. — Opět namluveno císaři, že Athanaš chtěl vymoci, aby se obilí nedováželo z Egypta do Cařihradu, sídla císařského a proto byl vypovězen do Trevíru, odkud ale po smrti císaře Konstantina k radosti oveček se navrátil. — Znovu naň žalovali nepřátelé pro rozličné zločiny, jmenovitě, že tropí zbouření a proto ho z biskupství sesadili; však na církevním sněmu v Sardice byl Athanaš za nevinna prohlášen a znova na biskupství dosazen. — Když nové zbouření proti císaři Konstanciovi vypuklo, žalovali opět Ariani, že Athanaš s povstalci držel; protož zase pronásledován, skrýval se na poušti a teprv když Konstancius zemřel, do Alexandrie se navrátil. — Za nástupce Valence opět byl vypovězen; však že císař zbouření lidu se obával, dovolil, aby se biskup k stádcí svému vrátil. Tak teprv před smrtí několik let bylo mu přáno pokoje, až po dlouhých strastech a bojích umřel v bytu svém (r. 373), z kterého tolikrát utíkat musel.

Sv. Flavian byl věrným následovníkem na cestě dokonalosti a kříže. Obětoval všecko Bohu, čím vládnul, peníze i statky, vlast.

i domov, ano i ženu a děti a podrobil se ochotně rozkazu, kterýž jej k vyhnanství odsoudil. Avšak i ve vyhnanství ukázala se dokonalost jeho; neboť považuje soužení svá za dopuštění boží, tím vroucněji Boha miloval a tím ochotněji vůli svou vůli boží podroboval, až byl r. 363 strastiplný život svůj dokonal.

Sv. Jan Zl. píše o svém protivenství v listu k Cyriakovi takto: „Když jsem měl od císařovny Euxodie z města býti vyhnan, nic jsem si to k srdci nebral, toliko jsem u sebe pravil: Chce-li mne císařovna vyhnati, nechť vyžene; Hospodinova jest země i plnost její. Chce-li sekati, ať seká; tože Isaiáš trpěl. Chce-li mne hoditi do ohně; totéž tři mládenci zakusili. Chce-li mne předhoditi divoké zvěři, vzpomenu na Daniele. Chce-li mne kamenovati, budu míti Štěpána za společníka. Chce-li mně hlavu stíti, budu míti předchůdce Jana Křtitele. Chce-li mne vzíti statek, ať vezme; nahý jsem vyšel z života matky, nahý odtud odejdu. Mne apoštol pamatuje, že Bůh osoby člověka nepřijímá a kdybych se chtěl líbiti lidem, nebyl bych služebníkem Kristovým.“

Sv. František Xav., na svých cestách mnoho pro Krista trpěl; však ze všech utrpení nevýmluvná radost a útěcha mu vyplývala. „Kdo toho zakusil, říkával, jaká slasť to je pro Ježíše trpěti, raději chtěl by umřítí, nežli bez kříže a bolesti býti!“

Sv. František Reg., dokládá, že se nemá to, co kdo pro Boha trpí, křížem nebo bolestí nazývati, ježto láska taková protivenství oslazuje. Když mu bylo něco protivného snášeti, takto volával: Kéžbych mohl, o Bože, pro tvé jméno ještě více trpěti! — Pro Ježíše trpěti bylo mu největší útěchou a rozkoší na světě.

Obrazy.

Pravda zvítězí.

Škodná pravdo, tě víc velebím nad klam užitečný;
pravda bolest ukojí, bezděky jižto plodí. *Čelakovský.*

Byť i všeho světa lidé
slunci vzejít bránili;
předce slavně jeho vyjde
obličej nám spanilý.

Ono přece krásně září
na vrch, dol i roviny,
a zahřívá vroucí tváří
kraje, města, dědiny.

A tak pravdy svatý plamen
a posvátná dobrá věc
nade sty odporných ramen
zvítězí přec na konec.

Byť i padly v ohni boje
zvítězí konečně přec, —
jen že nevíš časem, co je
pravda a co dobrá věc.

Jablonský.

Život náš.

Co je ten život náš zde na světě?
Keř růžový, jen že tu nekvete.
Nekvete zde, jen poupě zakládá
a sem tam list, který zas opadá.
A lehce sčítal bys to listoví;
než kolik trnů v něm, jen Pán Bůh ví.
A komu zkvete poupě růžové,
toť odměnou za žití trnové.

Vl. Št.

Palma slávy.

S osudem do boje darmo vkráčet;
buď rek statný, on tě rozdrťí:
Nelze tedy, nežli tiše snášet,
a co neodvratné, trpěti.

Vždyť to vše jen okamžení trvá,
neštěstí i štěstí pomíjí,
a kdo mužně nese, tomu jasná
palma slávy tam se rozvíjí.

Šnaidr.

Pravý mučeník.

Opuštěn když světem bloudíš,
zmítán otcovou bolestí,
když ti dráha, na níž kráčíš
nese trny neštěstí;
když tě zubem jedovatým
hrýže lidí nenávist, —
nezoufej! vždyť každému je
beđru dáno kříž svůj nýst.

Směle kráčeť k cíli ctnému,
v středu zloby pichlavé;
miluj, blaž a lidstvu v oběť
na oltář vlož srdce své:
Byť je tobě rozervali,
nedbeť, jest to světa dík;
k srdci ty viň, jenž tě mučí,
jako pravý mučeník! —

A tak cestou utrpení,
ohněm lásky spěj tvůj duch,
sílen zdrojem živé víry,
že tě vidí mocný Bůh;
že ve kníze žití tvého,
až ti bude k soudu jít,
každá slza vyroněná
bude se pak zlatem skvíť! *K.*

γ) O prostředcích křesťanské dokonalosti.

Poněvadž je to povinností každého křesťana, aby byl dokonalým, má užívati také vhodných prostředkův, aby toho cíle dosáhl. Vše, co dokonalý křesťan konat má, v čem dokonalost záleží, je spolu prostředkem k dokonalosti vedoucím.

K dokonalosti to jistá dráha,
bys nejen se hříchu statně bránil,
překážek se ctností stále chránil;
než i volil vždy, čím ctnost se zmáhá.

Jsou pak prostředkové křesťanské dokonalosti mimo již uvedené tyto:

1. Aby křesťan dospěl k dokonalosti, má nejprvé a hlavně pečovati o duši a proto má všemožně svůj rozum vzdělávat, srdce šlechtit, útlé svědomí si zachovat a stále poslušen být jeho hlasu (v. 5. přikázání boží).

Rozum, srdce své vzdělávej,
svědomí své neuspávej.

Slova písma sv. Hledejte nejprve království božího i spravedlnosti jeho a toto vše bude vám přidáno. *Mat. 6, 33.* — Bratří, kterékoli věci jsou pravé, kterékoli poctivé, kterékoli spravedlivé, kterékoli svaté, kterékoli milé, kterékoli dobré provésti: jest-li která ctnost, jest-li která chvála kázně, na ty věci myslíte. *Fil. 4, 8.* — Nebývejte neopatrni, ale rozumějící, která by byla vůle Páně. *Ef. 5, 17.* — Z hojnosti srdce ústa mluví. Dobrý člověk z pokladu dobrého vynáší dobré. *Luk. 6, 45.* — Nejlépe jest upevniti srdce milostí. *Žid. 13, 9.* — Mějte dobré svědomí, aby v tom, v čem vám utrhají, zahanbeni byli ti, kteří haní vaše dobré v Kristu obcování. I. *Petr. 3, 16.*

Výroky svatých. Spravuj se ve všem rozumem. *Sv. Bernard.* — Dal nám Bůh rozum, abychom z mysli vypuzovali nevědomost. *Sv. Jan Zlat.* — Rozumnost jest veliká ctnost, skrze níž hříchů zbudeš a dobrých mravů a ctností všelikých dojdeš. *Sv. Jeroným.* — Právem nabádá Církev údů svých, aby vzhůru měli srdce. Nechť slyší tedy a k nebi je pozdvihují; nebo srdce k Bohu pozdvížené neporušuje se. *Sv. August.* — Při všem, co konáme, máme se vždy v tichosti utíkati k mysli a tázati se vnitřního svědka a soudce svědomí. *Sv. Řehoř.* — Měj dobré svědomí a vždy potěšení míti budeš. *Bl. Tom Kemp.*

Příslaví: Vše s Bohem a s rozumem. — Rozumem každý se spravuj, neslušného se varuj. — Rozumem štěstí i vady opravíš. — Moudrý jest i Bohu svat. — Dobré svědomí nade všecko jmění; zlé svědomí nejhorší soudce.

Příklady.

a) Biblická: Pečujíce o duši, rozum vzdělávaly, srdce šlechtily a svědomitě jednaly tyže osoby v starém i v novém Zákoně, ježto po spravedlnosti a po dokonalosti toužily, jako: Abraham, Josef eg., Mojžíš, David, Šalomoun, Job, Tobiáš, Proroci, Jan křt., Pán Ježíš, Maria, Josef, apoštolové a učeníci Páně.

b) Jiné příklady a podobenství o duševní péči v 5. příkázání díl III., str. 293—306.

Úvahy. *Důkladné vzdělání rozumu prospívá k chápání věcí božských.* — Bez vzdělání rozumu, bez náležité osvěty není člověku možno prospívati ve víře, důstojně sobě představovati Boha a svět

a vzývati Nejvyššího v duchu a v pravdě. Neboť, jeli možná, aby nevzdělaný, nevědomý člověk Ježíši Kristu stal se zcela podobným, nebo lépe jej poznal než mnohostranně vzdělaný a zkušený muž? Nikoliv! sice by bylo myšlení dítěte o Bohu a věčnosti tak dokonale jako toho nejmoudřejšího. My nechceme ale pro vždy zůstatí dětmi, nýbrž růsti v poznávání pravdy. Poznání pravdy ale znik svůj béře ze vzdělání rozumu. Toto vzdělání ale nepřijde samo sebou přibývajícím věkem, nýbrž pilným cvičením se v přemýšlování, zkoumání a přiučováním se. Čím dospělejší jest náš rozum, tím lépe poznáváme Boha, tím světlejší a milejší bude nám učení Krista, našeho Spasitele. Vycvičený rozum jest lepší než všeliká umělost a učenost. Kdo Krista právě pochopuje, musí ho nevyhnutelně milovati. A milovati jej, převyšuje všecko umění. Rozum lidský nechápe ovšem všechny věci božské dokonale; předce však slovo boží nemá se co báti lidského rozumu, a světlo, kteréž Pán Ježíš na svět přinesl, nemá se co báti světla rozumu. — Rozum vycvičený, osvětlený a předsudků prázdný nejraději přijímá zjevení boží: tak jako srdce čisté nejvíce náchylné, milovati což božského jest. — Poznal-lis pravdu, sděl ji k poučení jiným. Pravda jest duchovní poklad všech. Raduješ se z toho, že nejsi děckem, žes odložil nevědomost předešlých let; pročez rád jiným čiň, co moudří lidé a Prozřetelnost boží tobě učinili. — Nejen sám jiných podle možnosti poučuj a vzdělávej, nýbrž i podporuj ústavy a školy, v nichž se duch k vyššímu poznání povzbuzuje. Přispívej dle sil svých k tomu, aby všickni lidé Boha a jeho svatou vůli poznávali, podle učení Kristova žili a spasení došli.

Duševní rovnováha. — Úryvek ze spisu od *Dra. J. Klencke*.

Duch a mysl mají mezi sebou a i s tělem v přiměřené rovnováze sil a výkonu se nalézati. — K zdravému žití patří stále harmonické a klidné rozpoložení duševní, kteréhož ale jen mravností, pravdou, dobrou vůlí, přízní a láskou k bližnímu a pokojným svědomím dosíci lze; vůbec prostředky takovými, které v člověku samém leží. — Tak jako duše na tělo účinkuje a jemu zvláštního dodává fisiognomického výrazu čili tvárnosti: tak i naopak zase ruší se nemocným ústrojím těla poklid duševní a nemoc bývá pak příčinou mnohé vášně a náruživosti a převratu v duševním pořádku.

Jsou lidé, kteří s nesmírnou pečlivostí tělo své střeží, aby všemu přerušení pravidelného chodu předešli, při tom ale o zdraví

své duše, o rovnováhu ducha a mysle pranic se nestarají. — *Čím se rovnováha ta docílí?* Především nesmíme žádné naruživosti dopřáti vzniku, letoru svou musíme si vypěstovati, odchovati, aby se vpravila v život předepsaný mravem, povinností, účelem, jenž by klidně ploul ku předu a nikdy nezabředl do jednostranných neb vystředných bažin, kde převrácená vůle panuje rozumu. — Musíme si navykati veškeré osudy života považovati za prostředky, k vyšším mravním účelům, za vůli neb dopuštění vyšší moudrosti a prozřetelnosti je přijímati. Čemu vyhnouti se nelze, to máme pevnou myslí nésti; v štěstí i v neštěstí na Boha a svou dobrou vůli spoléhati. Neztrácej nikdo vážnosti k sobě samému, ježto nás působny činí, bychom nezasloužené snižování a opovrhování od jiných s mravní důstojností nesli. — Žij každý den tak, jako by to poslední byl, jenž by tě volati mohl k vydání počtu z vladařství tvého. — Pracuj a měj cit pro čas přítomný; stav na minulosti, nezanedbávej a nemať co nyní konati sluší, nadějí a čákou na zítřek a nejistou budoucnost. — Zachovej si ve všech poměrech víru v lidi jiné, v jejich dobré vlastnosti. — Hleď také si osvojití jasné pojmy o věcech a událostech ve světě; neboť nesčíslné nehody pocházejí z nevědomosti, z předsudků, z nerozumění a z pověry. — Vše co nás potká, musíme rozumně umět posoudit a se skutečností srovnat, nedadouce se zaslepiti obrazotvorností a vášní. — Dále zachovej si v každé době nelíčený pocit naděje; neboť naděje udržuje život v spokojenosti, při zdraví a v síle. Zvláště pak je třeba zachovati si naději za hrob, která nás povznáší nad všecky svízele tohoto světa i lidské nespravedlnosti, duši síly a míru dodává. — Žití vezdejší hleď si zpříjemniti radostí plynoucí ze šlechetných činů, nevinné zábavy, bezúhonného přátelství, spanilých umění a krás přírody. Pracovitostí a užitečnými snahami vydobývej si práva k radostem těmto a ducha svého co možná vzdělávej vědeckými předměty, jako děje, zeměpisem, sílozpytem atd. Takové duševní zaměstnání jest nejen potřebou a známkou vzdělaného člověka, nýbrž i vznešenou zábavou a radostí duchovní, kterou člověk uniká nespokojenosti a sprostotě. — Konečně neoddávej se nikdo blouznění, jež skutečnosti se přičí a k pohrdání životem lidským vede. Člověk musí žiti ve skutečnosti, chce-li se osvědčiti povahou pevnou a pravdivou, která jest ovocem a známkou zdravého ducha. —

P ř í r o d a.

Příroda jest sličná roucha,
v níž se Tvorec odívá,
po ní věčných krásot toucha
prouhami se rozlívá.

Hvězdy jasné, to jsou perly,
zdobíc' boží korunu,
a stín mocné Páně berly
obráží se o lůnu.

Slunko, to jest drahý kámen
v koruně té přeskvoucí,
blankyt, závoj s božích ramen,
v řasách jemných kanoucí.

Cesta bílá, to jest páseň,
jež tu rouchu opolí;
světla na ní, to jest báseň,
jež čest boží hlaholí.

Zvídavé když tvoje oko
patří na ten boží šat,
nebývá-li přehluboko
podivením duch tvůj jat?

Všechno synu, to jen rása
božího jest oděvu,
leč ta vnitřní Páně krása
v jakém stkví se výjevu?

O tu, skloň se nice tváří
a znej svoji nicotu,
kdo můž patřit v boží záři
ostávaje v životu?

Zraky anděl na nebesku
skrývá v křídel oponu,
aby mocnost Páně blesku
nezděla mu úhonu. *Sušil.*

O k o. (Mat. 6.)

Oko tvé jest těla tvého svící!
Tvé-li oko čisté jest a zdravé:
celé tělo tvoje bude
proniknuto všude
září, okem vnitro vnikající.
Je-li však tvé oko zlé a hnavé,
v celém těle bude
mrak a temno všude.

Rozum, toť tvé duše oko pravé.
Hleď, by povždy čistý byl a zdravý;
neb bude-li ve tvé duše oku
při každém tvém činu, každém kroku
světlo pravdy zářit pronikavé:
tož nebude též tvůj život tmavý;
duch i činy, vše se bude skvíti
světlem, jež rozumu tvému svítí.

V. Štulc.

Vzhůru srdce!

Synu, srdce svoje k nebi vznášej,
svatý plamen jeho neuhlašej:
jak se plamen k nebi pozdvihá,
tak nechť hruď tvá k Bohu dostihá.

Od orlice vypůjč sobě křídla,
vzlétej duchem v nadhvězdová sídla,
tam kde světlo věčné bleskotá,
čerpej sílu na pouť života.

Viz tu lípu, jak se nese vzhůru,
ramena svá zdvihá do lazuru:
tam měř též své duše ramenem,
tam se svatým vznášej plamenem.

Srdce v těle tobě samo vésti,
kam ti celou duší toužit jesti;
v dole se jen bodem opírá,
horem v pleť se širou prostírá.

Tak duch tvůj tul z lehka se k té zemi,
ale v nebi bývej s mocmi všemi;
tam buď duše tvé vzlet spravován,
tam tvůj poklad věčný uchován!

Sušil.

2. Aby křesťan se stal dokonalým, má horlivě poslouchati slovo boží, a čemu se naučil, má věřiti, a podle toho se v celém životě spravovati. (V. 2 církv. přikázání.)

Často chutě slýchej slovo boží,
věř a čiň, co chválu Páně množí.

Slova písma sv. Kdo z Boha jest, slovo boží slyší. *Jan 8, 47.*
— Blahoslavení, kteří slyší slovo boží a ostříhají ho. *Luk. 11, 28.*
— Kdo slyší slovo mé a věří tomu, kterýž mne poslal, má život věčný. *Jan 5, 24.*

Výroky svatých. Slovo boží máš s velikou dychtivostí slýchat, s uctivostí a pozorností přijímati. Sv. *Frant. Sal.* — Dobrý jest sluch, který rád něco prospěšného slyší, co slyšel rozeznává, čemu porozuměl poslušně vykoná. Sv. *Bernard.* — S učením pravé víry i život svůj pilně střežte. Sv. *Jan Zlat.*

Příklady.

a) Biblické: Slovo boží pilně a ochotně poslouchali: Pán Ježíš, když byl od 12 letech v chrámě Jerusalemském. Zástupové, jimžto Pán Ježíš kázal. *Luk. 5, 1.*

Obyvatelé Samarie, k nimžto Pán Ježíš mluvil, a tiže, když jim kázal sv. apoštol Filip. *Sk. ap. 8, 4, 5.*

Množství lidu, jemuž po seslání Ducha sv. kázal sv. Petr. *Sk. ap. 2.*

Korintští a Antiochenští, ochotně poslouchali sv. Pavla. *Sk. ap. 13, 42—44 + 18, 1. a p. j.*

b) Jiné příklady o pilném a účinném poslouchání slova božího v 3. přikázání boží a 2. přikázání církevní III., str. 153 a 593.

Podobenství.

Slovo boží otvírá mysl a nachyluje srdce člověka, tak aby věčné pravdy poznával a podle nich svůj život spravoval.

Sv. Augustin píše o tom v podobenství takto: „Strom, kterýž buď při potoku stojí, aneb pilně zaléván bývá, musí v brzce podivuhodné výše dosáhnouti: tak i člověk, jenž slovo boží horlivě poslouchá a v duši svou přijímá, dosáhne brzo vrchole dokonalosti. — A tomu jinak býti nemůže. — Jako rosa, jako voda zvlažuje a občerstvuje rostlinstvo; tak slovo boží zvlažuje a občerstvuje duši, mysl k nebeským věcem pozdvihuje a srdce ku konání ctností a dobrých skutků povzbuzuje. Ano, jako rostlinstvo bez

vláhy hyne a obstáti nemůže; tak dokonalost křesťanská nedá se mysliti bez poslouchání slova božího. — Poslouchání slova božího nezůstává nikdy bez účinku.

Starému otci duchovnímu stěžoval si jeden z bratrů, řka: „Hle, to krásné učení, které nám naši otcové přednášejí, poslouchávám s radostí a s potěšením. Bohužel ale, mám slabou paměť, jen málo si ze všeho pamatuju, a nemohu si na ta líbezná a spasitelná slova jasně upomenouti.“ Starý otec pravil: Hle, v poustevně moji stojí dvě sklenice; vezmi jednu a pojď se mnou k studánce! U studně řekl starý: „Naber vody do sklenice a zase ji vylej.“ Učeník to učinil. „Ještě jednou to udělej.“ Učeník opět to učinil a pak ještě několikrát na rozkaz otcův. — Vrátiv se s bratrem do poustevny, poručil mu otec, aby postavil sklenici tu vedle druhé a ptal se, řka: „Pověz, která je čistší a jasnější?“ „Aj, odpověděl učeník, ta, do které jsem častěji vody nabral, ačkoliv jsem tu vodu zase vylil.“ „Hleď, milý synu, pravil kmet, sklenice tvá je dokonale vypláknutá, čistá a jasná, ačkoliv tam jen málo kapek vody zůstalo; ta druhá však je kalná a špinavá. Podobně jako je to se sklenicí, která byla vymyta vodou, tak je to i s člověkem, který slýchá častěji slovo boží. Třeba by najednou jen málo z něho podržel, tedy se přece mocí slova božího mysl jeho čistí a vyjasňuje.“

Když *sv. kmet Pimenius* seděl jedenkrát v stínu skály ne-daleko své poustevny, přišel k němu jistý horlivý kazatel a mezi jiným žalostně naříkal na tvrdošijnost lidskou. Pimenius pravil: „Viz tento kámen vedle nás, na nějžto, kdykoli prší, voda s přehrnuté skály neustále teče. Což je tvrdšího kamene a co měkčího vody? A předce, jak vidíš, vymlela slabá voda tvrdý kámen. — Tak je to se srdcem lidským. Srdce mnohého člověka ovšem jest tvrdé jako kámen, slovo boží pak útlé a jemné; však opětuje-li se častěji, padá-li častěji na srdce, způsobí znenáhla hluboký dojem a blahý účinek.“

Strom ze semene slova božího. Símě jest slovo boží, jež z Boha jest. Když pak v srdci lidském se ujme, vzejde a projeví se v životě ctném a právě křesťanském. Popatř jen, křesťane, na šlechetného muže. Jak jasné a veselé jest zbožné oko jeho! jaká přívětivost a vlídnost ovívá jeho ústa, jak příčinlivý, obětovný, nestranný, šetrný a povážlivý jest on u všelikém jednání svém! Z blízka i z daleka přicházejí k němu, kteří mají třeba rady, útěchy, ochrany neb pomoci; a i ti, kdož nepotřebují ho, patří naň s uctivostí,

s láskou a oddaností. Jaký to výborný muž! Hle, spanilý a ušlechtilý strom vyrostlý ze semene slova božího, nesoucí ovoce výborné! —

Obrazy.

Světlo světa. (Jan 8, 12.)

Já jsem světa světlo: a kdo z lidí
moje slovo slyší, skutky vidí,
lásku zná i s věrou ke mně přilna,
koná co řeč káže neomylná;
člověk ten, můj učeň, v světlo chodě,
pravdou mojí spěje ku svobodě.

A já proto přišel na tu zemi,
bych byl světlem živé pravdy světu,
a tím světlem mezi lidmi všemi
ze tmy duše vyvedť na osvětu.

Pokud tedy lidé máte mne tu:
věřte v světlo, jež vám všechněm

svítí,

tak vyjdete ze tmy, jež vás maří
a vám, osvíceným pravdy září
na svobodě boží bude žiti.

Světlo Kristovo.

Světlo, dítě boží,
přední světa zboží!
rouchy boží ráso,
všeho světa krásno!

O, sviť každé duši,
již tma bludu kruší,
v duchovnou jí tváři
Kristovou sviť září.

Sviť i mému oku,
veď mne v každém kroku,
svitem strážné hvězdy
spovázej mne vezdy.

Když tma přejde časná,
sviť nám tvář tvá jasná
ve blažencův bytě,
věčně nezakryté.

Sušil.

Rozséváč a semeno. (Mat 13.)

O ty rozséváči, došlý s hůry
v doly zemské, našich srdcí zvůry,
jenž své rukou lásky seješ slovo,
na oblahu v srdce člověkovo;
dej, ať srdce mé se rolí stane
dobrou; nejsouc rovno udupané
cestě, ni skalisku s prstí lichou,
ni vzrostlému trní světa pýchou:
Srdce mé buď rolí požehnanou,
pak tu zlaté klasy pravdy vstanou
díkem za Tvé lásky věčné snahu
Otcí na čest, lidstvu na oblahu.

V. Štulc.

D u m a.

Kdy přijde as ona šťastná doba,
kde již konec vezme všecka zloba?
Bliží se už, ale volným krokem;
mnohýť posud podlým jest otrokem.

Osvěta, ten anděl lidstva strážný,
dosud nedosáhla stupeň vážný.
Kde vzdělanost pravá lidu schází,
tam surovost blátem po něm hází;
tam lid tělesný jen hoví břichu
tupí vědu, nezná Boha, hřichu.

Osvěto křestanská, sviť na dráhu,
tma vždy byla společníci vrahů:
tebou pravých dobudem si ctností,
jimiž blaha dojdem na věčnosti.

Al. Potěhník.

3. Aby křesťan byl dokonalým, čítej pobožné a mravné knihy, zvláště pak písmo sv., život Krista Pána a svatých v. i III. str. 397.

Knihy mravné rád si čítej,
rada moudrých vždy ti svítej.

Slova písma sv. Zpytujte písma; tať jsou, ježto svědectví vydávají o mne. *Jan* 3, 39. — Cokoli napsáno jest, k našemu poučení napsáno jest. *Řím.* 15, 4; srv. II. *Tim.* 3, 14—17.

Výroky svatých. Čítání mysl i rozum osvěcuje, bludy života napravuje, naučí tě, čeho bys se varovati měl, a ukáže ti, čeho by měl následovati. Mnoho prospíváš, když v zákoně Páně čítáváš, tak ale, když to skutkem plníš, co tam čteš. *Sv. Isidor.* — Veliký prospěch pochází ze čtení a z rozjímání; nebo čeho nevíme, tomu se čtením učíme, a čemu jsme se naučili, toho rozjímáním podržujeme. *Týž.*

Příslovní. Kniha za mistra stojí. — Čtení cesta k vědění a k umění. — Kdo chce co věděti a znáti, musí se na to pilně ptáti. — Neptej se starého, ale ptej se zkušeného.

Příklady.

a) **Biblické:** Nábožné knihy čítali: David, jenž sám žalmy neb chvalozpěvy skládal. Tak i Šalomoun. Kněží židovští, kteří zákon Páně shromážděnému lidu čítávali. — Podobně činili svatí apoštolové a učenci Páně.

b) **Jiné příklady:** *Sv. Augustin*, jenž za mladších let pohřížen byl v bludech manichejských a oddán marnostem světa, modlitbou své matky, kázáním sv. Ambrože a posléz čtením písma sv. se obrátil. Pak ustraniv se světa, s několika přátely jako řeholník žil až za biskupa byl vyvolen a posvěcen a velikým učitelem církve a svatým se stal.

Sv. Hilar, jehož sv. Augustin jmenuje osvíceným učitelem církve, narodil se z rodičů pohanských; však poznenáhla byl veden ku poznání pravdy, po které žíznila duše jeho. Rozum jeho nahlížel záhy, že člověk proto postaven na svět, aby ctnostně žil a po tomto životě blaženosti věčné dosáhl. Náhodou dostalo se mu písmo sv. do rukou, jež se vši pilností četl a rozjímal a tím k pravé víře dospěl, žádal o křest svatý; řídil přísně dle předpisů evangelických život svůj a slovem i příkladem také jiných povzbuzoval a utvrzoval v ctnosti.

Sv. Fulgenc, vrchní výběrčí v provincii Byzazeně, modlívaje se a čítávaje rád, padl jedenkrát na řeč sv. Augustina o marnosti světa a krátkosti života. Přečta ji, byl tak dojat jejím obsahem, že sobě hned předsevzal úřad svůj složiti a do řehole vstoupiti. Odevzdav tedy statky své mladšímu bratru, šel do kláštera, kde dosáhl vysokého stupně dokonalosti a svatosti.

Tři sestry, panny, sv. Agape, Chionia a Irene zabývaly se, kdykoli měly pokdy, čtením písma sv. Za času císaře Diokleciana bylo nařízeno, aby se křesťanům všechny knihy písma sv. spálily. Tyto tři sestry, aby zachovaly život a písma sv., utekly se do hor, odkud po nějakém čase domů se vrátily. To jich ale rmoutilo, že nemohly z písem sv. čísti veřejně a dle libosti; nebo trest smrti byl vyřknut, kdyby u někoho písmo sv. nalezeno bylo; nicméně čítaly potají, až od domácích byly vyzrazeny a vydány soudu, i umřely smrtí mučnickou na hranici.

Sv. Ignac z Loj. jak známo, čtením životů svatých se dal na pokání, a založiv řád jezuitský, svatě byl živ.

Sv. František Borgiaš nad míru si liboval v knihách nábožných, srdce a mysl vzdělávajících, zvláště v písmě sv., říkávaje, že čtení zbožných knih je první stupeň k lepšímu životu. A v tom měl pravdu! neboť jako nemožno, aby člověk požívaje vína, vínem nepáchl, tak nemožno, aby, kdo v nábožném čtení má zalíbení, leskem nábožnosti nezářil.

Knihy sv. Antonína, poustevníka. K sv. Antonínu přišlo druhdy na počest několik učených, kterým říkají mudrci, aby seznali toho nadobyčejného muže, který byl pro svou moudrost velice rozhlášen. Žasnuli však nemálo nad tím, že nenalezli v jeho chýžce žádných kněh a proto v něm příliš veliké moudrosti nehledali. Antonín však pravil: „Povězte mi, co bylo dříve, rozum nebo knihy?“ Oni odpověděli: „Začátek vši učenosti byl ovšem rozum; neboť rozum objevil všechny vědomosti a skrze něj přišly také první knihy na světlo.“ „Nuže tedy,“ pravil Antonín, „z toho následuje, že ten, kdo rozumu dobře užívá, bez knih se obejít může. Takový člověk nabírá z pramene. Jakkoli velikou cenu dobré knihy mají, tedy bychom neměli vlastního pozorování a rozjímání obmeškávati a nad potůčkem nezapomínati na pramen. — Kniha má však je celá příroda, nebesa i země se všemi stvořenými věcmi. Veškeré tvorstvo je písmo boží a v tomto písmu mohu denně čísti o moudrosti dobrotě a všemohoucnosti Páně.“

Nicméně si *sv. Antonín písma svatého velice vážil*, jak poznati lze z toho, co pravil k svým učeníkům, že totiž postačuje písmo sv. k tomu, aby poznali vůli boží a vše, čeho třeba k nábožnému životu. Však že třeba slyšeti o tom také sv. otce církevní a posilňovati se u víře spasitelným rozmlouváním.

Tři knihy. Nábožný, však chudý kmet, byl tak rozumný a moudrý, že uměl dát každému dobrou radu a spasitelné napo-

menutí. Učený jeden muž navštíviv ho, divil se jeho moudré rozmluvě a pravil: „Odkud medle přichází tato moudrost? vždyť nevidím v chýži tvé žádných kněh, z nichž by si se mohl naučiti tolikeré moudrosti?“ Kmet pravil: „A předce mám tři nejlepší knihy, v nichž denně čítávám. Ty jsou: Skutky bož nade mnou a vůkol mne; svědomí uvnitř mne a písmo svaté. — Skutky boží, nebesa i země jsou před námi otevřeny jako velká kniha a zvěstují nám všemocnost, moudrost a dobrotu nebeského Otce. — Svědomí mi praví, co mám činit a čeho se chránit. Písmo svaté však, tato kniha nade všemi knihami, učí nás, kterak se zjevoval Bůh lidem od stvoření světa, jak přišel Syn boží, náš Pán a Spasitel, na tento svět a co velel a zaslíbil, co činil a trpěl, aby nás posvětil a spasil.“

Kniha bez písmen.

V stínu lípy u své chýše
sedí stařec, v knihu hledě a čte tiše;
čte, obrátí list a čte zas tiše.
Brzy radost barví líce jeho bledé,
brzy k nebi vděčný spěje zrak;
a zas v knihu hledí —
a teď čelo smuší hrůzy mrak;
šepce, vzdychá, slzu cedí
a obrátí list a dále čte.
Nuže, co pak čte? —

Aj, tu přeucený, od kněh shrbený
pokroucený kráčí panáček;
a když pozdraví ho stařeček,
tázati se ráčí jeho učenost;
„Co za knihu to, jakého vydání?“
„Mějte s starcem outrpnost,
to jen sprostičké mé skládání!“ —
Tožť pan vševěda protře okuláře,
a ač knihu vroubem, lícem prohledá,
oko pana bakaláře
ani písmenečko nevidí,
aniž hieroglyf vyslídí! —
„Aj, ta kniha bez písmen,
šest to různobarvých listů jen.“ —
„Ano, kmet tu vece v zardění,
neznám písma znamení;
ale barva také známka jest,
proto zvolil jsem si barev šest: —

List ten modrý jako nebes obloha
praví: „k nebi hledě a zpomeň na
Boha!“

Druhý červený co růže květ
hlásá krev, již vykoupen byl svět.
Třetí bílý jako padlý snih
radí: „Nepoškrvň tvou mysl hřích!“
Čtvrtý černý jako noci stín
volá: „Klesneš brzo v hrobu klín!“
Pátý jako plamen horoucí
líčí hříchu pomstu budoucí.
Nejkrasší ten šestý, zlacený,
představuje slávu spasení.
To můj žaltář, jenž mne denně baví,
slze v hoři staví,
vše, co k spáse třeba vědět připomíná
a i v pokušení napomíná.

Učený pán oči sklopě,
ruku tiskne starci povděčně;
„po té stopě“, vece bezděčně,
„kráčí pravá učenost.
Kdo ví málo, však dle toho jedná,
dost ví, dost!
Kniha spásu nevyjedná,
ale ctnost, jen ctnost!“

4. K dokonalosti vede modlitba a rozjímání pravd náboženských. a) Kdo chce býti dokonalým, musí především *rád se modlití*; nebo skrze modlitbu docházíme milosti a síly ku křesťanské dokonalosti nejvýš potřebné. Modlitbou se vznášíme k Bohu, abychom se tím úžeji s ním spojili a v něm žili a čím úžeji jsme spojeni s Bohem, tím jsme jemu podobnější, tím dokonalejší. — Jest-li že pilně se modlití budeme, zajisté se s cestou a slávou nebeskou nemineme. —

b) *Vnitřní neb rozjímavá modlitba* záleží v tom, že si božské dokonalosti a jiné pravdy víry na mysl uvádíme, život a útrpení Pána Ježíše pozorně uvažujeme, abychom v srdci svém zbožné pocity, dobré úmysly a silná předsevzetí vzbudili. — Vnitřní rozjímavá modlitba jest nad míru potřebná a užitečná. Takovou modlitbou učíme se nejvíce Boha znát a milovat, stáváme se živěji a trvaleji vznešeného povolání svého na zemi povědomými, poznáváme velebnost, svatost a utěšenost svatého náboženství a k plnění zákonů božích mocně býváme povzbuzeni. V skutku, bez rozjímání se člověk nikdy dokonale nepoznává; neboť ono jest zrcadlo, ježto nám všecky škrvny, které duši naši zohyzdují, poznati dává. Kdo nerozjímá, nepozná chyb a nedostatků svých a proto jich v nenávisti nemá a neodloží. Kdo však rozjímá, tomu poklesky jeho a nebezpečenství zahynutí živě na mysl tanou a poněvadž je patrně před sebou vidí, proto obrací mysl svou k prostředkům, jimiž se zachovati ano v ctnosti a v křesťanské dokonalosti prospěti může.

V modlitbě a v rozjímání tak se hříchů snadno uchováš,
s Bohem buď tvé obcování: duši k ctnosti, k nebi dochováš.“ *Klinkáč.*

Slova písma sv. Jest-li kdo z vás potřebuje moudrosti, žádej od Boha a bude jemu dána. *Jak.* 1, 15. — Proste a bude vám dáno. *Mat.* 7, 7. — Bděte, každého času se modlíce. *Luk.* 21, 36. — O nic nebuďte pečliví, ale ve všelike modlitbě a prosbě s díkůčiněním známy buďte žádosti vaše Bohu. *Fil.* 4, 6.

Výroky svatých. V čtení nechať modlitba častou činí přestávku. *Sv. Jarolím.* — Modlitbami se očistujeme, čtením poučujeme; není-li oboje možno, lépe jest se modlití než čísti. *Sv. Isid.* — Od modlitby uchyluj se k čtení a opět se k modlitbě navrať, když čtením přesycení povstane. *Sv. Bernard.* — Modlitba jest v ctnosti utvrzení. *Sv. Augustin.* — Modlitba jest lékařstvím proti všem hříchům. *Sv. Jeroným.*

Příслови. Kdo s Bohem počínává, ten všeho šťastně dokonává. — Chval Boha, jak moha. — Modli se a zlých skutků varuj

se. — Kdo se modlit nelenuje, milosti se boží nezbavuje. Kdo pracuje a se modlívá, nebe sobě dobývá.

Příklady.

a) Biblické. Modlili se vroucně: Abraham, Lot, Jakub, Mojžíš, Josue, Samuel, David, Šalomoun, Ezechiáš, Aza, Josafat; proroci: Isaiáš, Jeremiáš, Eliáš, Eliseus, Daniel, Esdráš, Nehemiáš, Tobiáš, Judith, Esther, Machabejští, kněží a lid israelský. — Pán Ježíš, Maria panna, apoštolové, učeníci Páné a první křesťané.

b) Jiné příklady o modlitbě v. díl II. str. 15—56. *Mnozí svatí boží se také u vnitřní modlitbě cvičovali*, dnem a nocí trvali v rozjímání před Bohem. „Všickni svatí, praví sv. *Augustin*, skrze modlitbu a nábožná rozjímání svatými se stali; celý život mnohých byl ustavičnou modlitbou a rozjímáním.“

Mimo již uvedené, zde ještě některé příklady.

Sv. Jarolím dnem a nocí se modlíval a rozjímal.

Sv. papež Celestin, když se všecko na odpočinutí odebralo, a v hlubokém spánku pohříženo bylo, vstal často s lůžka svého, aby tiše rozjímal, s Bohem a spasením své duše se obíral.

A nejen duchovní, nýbrž i *mnozí z knížat světských*, jako sv. *Václav*, sv. *Ludvík*, sv. *Jindřich* a j. modlitbě a rozjímání mnohou prázdnou hodinu denně, ano i noci obětovali.

Císař Karel V. nejen v posledních dobách života, ale i dokud říši velikou spravoval, větší část dne věnoval nábožnému rozjímání, takže se o něm říkalo: Císař mluví více s Bohem, nežli s lidmi. — Kéž bysi i ty, milý křesťane, zamiloval sobě modlitbu a jen alespoň čtvrt hodinky každodenně spasitelnému rozjímání věnoval; jistě bys prospíval v dokonalosti a tak o svou duši dobře se postaral.

Nejlepší zaměstnání v osamělých dobách. K opatovi *Alexandru* přišel jednou učeník a pravil: „Propusť mne z této pouště; trápíť mne tu dlouhá chvíle a osamělý život mne již omrzel.“ „Milý synu“, pravil opat, „tvá žádost jest jistým znamením, že jsi o tom ještě nikdy nerozjímal, co je pro nás lidi nejdůležitější. Pozoruj život, učení a skutky Ježíšovy; pozoruj Krista v utrpení, v slávě, vzkříšení a povýšení jeho; vezmi si k srdci, že přijde jednou soudit, kde vejdou pak dobří do věčné radosti, zlí však do věčného trápení; pak nebudeš mít ani ve dne, ani v bezesné noci dlouhé

chvíle.“ — Učeník uposlechl této dobré rady, vzal do ruky sv. evangelium, četl je s obnovenou pozorností, rozjímal o tom, co četl v srdci svém — a od té doby měl pořád málo času. Osamělé hodiny jeho patřivaly mezi nejblaženější okamžení jeho života.

Svatý Prokop.

Tam, kde Sázava své proudy valí,
v zdálené od světa pustině
poustevník dlí v lesů hustině;
blahý nic mu život nezakalí.

Skrovná poustenka na příkrém
skalí
v pralesů se skrývá zástině:
Prokopa to tichá jeskyně;
lid tam z blízka přichází i z dálí.

Den mu při práci a zpěvu mine,
večer v rozjímavém modlení,
v noci duch i tělo odpočine. —

O jak blahé jesti prodlení
ve přírody převelebném chrámě,
iejžto vystavělo boží rámě.

Ano příroda, dóm jest i Páně;
obloha jest jeho klenutí
bez sloupů v odvážném rozpnutí,
a přec nezboří se jeho báně!

Měsíc lampou jest v tom božím
staně,
hvězdy — svíce bez uhasnutí;
slunce pochodeň, jichž planutí
jasně stkví se v tomto velikáně.

Větrové a bouřky hromohlasné
pějí žalmy hrůzovelebné
tak že tvorstvo v svatém strachu
žasne.

Hory posvátní jsou oltářové,
sopky obětnice zápalné,
modlíci se — světa národové! —

Fr. Jar. Kamenický.

Myšlénka.

Vznášej se, skřivánku malý,
v obor, kde se mračna valí,
zpívej tam své zvučné písně
hez vší strasti, bez vší tísně.

Vzletni, orle, nad oblaky,
bleskem slunce napoj zraky,
zkoušej peruť v smělém letu —
v dálné dráhy nových světů.

Duch můj letí ještě výše,
letí tam, kde věčná říše,
klekne k stolci Tvorce svého,
a tam vzývá mocnost jeho.

V. J. Písek.

5. Křesťan, chtě býti dokonalým, má Bohu horlivě sloužiti. rád se účastniti veřejných pobožností, ano všeho, co směřuje ke cti a chvále boží.

Pilně služ i Bohu svému,
bysi čest dal v světě jemu.

Slova písma sv. V pečování buďte neleniví, duchem vroucí, Pánu sloužící. *Řím. 12, 11.* — Všecko ať se děje ku vzdělání. *I. Kor. 14, 26.*

Výroky svatých. Bohu sloužiti jest blaženost duše, nebeský život. — Počátek i konec každého duchovně smýšlejícího jest Boha srdcem milovati, ústy chváliti a příkladem bratrů svých vzdělávati. *Sv. Bonaventura.*

Přísloví. Čest komu čest. — Jak ty Bohu, tak Bůh tobě. — Kdo s Bohem, také Bůh s ním. — Kdo miluje, usiluje. — Pro milého nic těžkého.

Příklady.

a) Biblické: Bohu horlivě sloužili: Abel, Noe, Abraham, Mojžíš, David, Šalomoun, Tobiáš, Pán Ježíš, Josef, Maria, apoštolové a učenci Páně (v. 2. círk. příkáz.)

b) Jiné příklady v. 3. přikázání boží, 1. a 2. přikázání církevní.

K těm dodáváme následující:

Církev sv. ve dvou přikázáních ukládá všem kat. křesťanům, kteří užívání rozumu nabyli a důležitými příčinami nejsou omluveni, aby *každou neděli a svátek mši svaté* přítomni byli, jelikož mše sv. jest nejsvětější a nejspasitelnější bohoslužba, kterou Bůh svrchovaný nejdůstojněji uctěn bývá.

Sv. František Sal. píše o mši sv. takto: „Mše sv. jest sluncem duchovních cvičení, prohlubeň božského smilování, pramen nábožnosti, nejvzácnější prostředek k dosažení milosti.“ Zajisté tedy, jak *sv. Vavřinec Just.* dí, „nebývá Bůh žádnou obětí více ctěn, než obětí mše sv., kterouž božský Spasitel, chtěje Otci dokonale důstojnou čest prokázati, zůstavil Církvi své.“ Proto těžkého hříchu se dopouští a nejvhodnějšího prostředku křesťanské dokonalosti se zbavuje, kdo v neděli a ve svátek mši sv. zanedbává.

Sv. Roland z řádu kazatelského, kdys — než do kláštera vstoupil — ve svátek veškeré služby boží zanedbal, za to pak hodů se účastnil. Unaven jsa jídlem a pitím, vytratil se potají ze společnosti, a přijda domů, chtěl se z podnapilosti své vyspati. Však nemohl nikterak usnouti, a když tak o tom a onom přemýšlel, přišly mu na mysl tyto otázky: „Kde jest nyní kvas ten, kterýž jsme slavili? Všecko pominulo a co mi z toho zbylo? Nic, leč unavené oudy, přeplněný žaludek a obtížené svědomí. Jak by se mi vedlo, kdybych ještě v této hodině před soudnou stolicí se dostaviti musel? O jak draze musel bych zaplatit radosti pozemské!“ A když ty a podobné myšlenky stále mu na mysli tanuly, vzchopil se Roland z lůžka svého a téže noci se ubíral k po-

blízkému klášteru dominikánskému, kdež ochotně byl přijat a co kajicník v pověsti svatého kajicníka život dokonal. — O, kéž by všickni křesťané povážili, co jim slouží k spasení!

Služba boží a služba dvorská. Komorník císařský čta život sv. Antonína, byl proniknut vroucí láskou k Bohu a pravil příteli svému, jinému dvořenínovi: „Pověz mi, příteli, čeho hledíme dosíci svou namahavou službou dvorskou? „Nic většího a slavnějšího nemůžeme očekávati, než že nás bude císař počítati mezi své přátele. Avšak nepodobá se milost císařova krásnému nádobí ze skla křišťálového tuto na stole, kteréž ovšem je drahocenné, avšak i velmi křehké? V samém nebezpečení povznášíme se vysoko — k nebezpečení ještě většímu. Čím výše vystoupíme, tím hlouběji můžeme padnouti. — Naproti tomu, jak zcela jinak je to se službou boží! Jest-li že jen opravdově chceme, můžeme tak dalece dospěti, že nás připočte Bůh mezi své milé přátele. K tomu stačí, abychom vroucně ho milovali a vůli jeho plnili. A to jsem si nyní pevně předsevzal činiti.“ — Přítel mu dal za pravdu i opustili oba dvůr císařský a šli na poušť, aby mohli o samotě, bez výtržnosti sloužiti nejvyššímu Pánu a Králi všech králů.

Tři prosby umírajícího. Na smrtelné posteli ležel vznešený úředník, jenž císaři svému věrně sloužil, však přílišně po důstojenstvích a časných statcích se snažil a také snad více o prospěch pokladnice státní dbal, než o dobro národa. Císař ho navštívil a pravil mu, aby si vyprosil ještě nějakou milost od něho. „Upokoj mé svědomí.“ pravil umírající, „které mi předstírá, že jsem byl živ jen pro tento svět.“ „To nemohu,“ odpověděl císař. „Nuže tedy,“ řekl umírající, „prodluž můj život jen o hodinu.“ „To také nemohu,“ pravil císař. „Tedy ulehči aspoň bolestem v mých údech.“ „Ani to není v moci mé,“ řekl císař. „Ach!“ vzdychnul umírající, „kéž bych byl Bohu tak věrně sloužil jako tobě, měl bych teď přátele v nebi, který může místo služek a řádů větší milosti propůjčiti, totiž odpustiti hříchy, časný život prodloužiti a věčný dáti. Jen ten marně nežil, kdo se snažil upřímně Bohu sloužiti a Jemu se zalíbiti.“

Dva páni. (Mat. 6, 24.)

Nikdo nemůž sloužit pánům dvěma,
neb dvou srdcí také nikdo nemá;
a když páni dva jsou proti sobě,
nelze uspokojit strany obě.
Milovati jednoho jen lze ti,
druhého pak třeba jest nenáviděti.

A mám-li snad to říci tobě,
kdo jsou páni ti, již stojí proti sobě?
První Pán: to věčný a vševládny Bůh
a druhý: to svět a světa duch.
Libuješ-li tedy sobě v službě světa,
tož u tebe jest po lásce k Bohu veta!

V. Stulc.

C h r á m.

Chrám to jesti boží sídlo,
Bůh v něm bydlí sám a sám,
v něm se prýští spásy žídlo,
palác boží jesti chrám;
tu trůn Páně, tu ráj slasti,
tu je brána pravé vlasti.

Pamatujme stále na to,
hořme celou útrobou,
ustrojme se vrchovato
ctností všechněch zásobou;

Z věčné lásky ku člověku
světa Pán tu přebývá;
darů svojich valnou řeku
odtud pro svět vylívá;
tu se oběť libovonná,
tu se spása světa koná.

Hruď očistme, zdobme sebe,
ve chrám jdouc, jdem v samo nebe.

Fr. Sušil.

Služby boží.

Chrámové jsou ducha slavní — naše těla;
rozum svědomí jsou Páně sluhové
jimi věští nám se hrozní soudové,
jest-li k sluchu darmo tklivá řeč jich děla.

Slza horká smyla-li, co vina zdělá —
posvátnou jste vodou čistí oudové.
Žádost — hudba, vlají sklepem proudové
vznešených souzpeívů, zákonem-li zněla.

Zbožné city, k ctnosti puď — jste malby ctnosti,
nebes blaha kázete vy jistoty;
srdce skvostný oltář, plný tajemnosti,
jeho zlatolampy vážné blyskoty,
hoří láskou k Bohu, sytou horlivosti;
velebná pak oběť svaté čistoty.

Jos. Vl. Kamarýt.

6. K dokonalosti přispívá časté přijímání sv. svátostí.
t. svátosti pokání a nejsv. svátosti oltářní v. II. str. 203 . . a 266 .

Bůh by dlel v tvém srdci čistém,
v svátostech se spojuje s Kristem.

Slova pisma sv. Vyznávejte se jedni druhým z hříchů svých
a modlete se za sebe vespolek, abyste spaseni byli. *Jak.* 5, 16.
— Pakli vyznáváme hříchy své, věrnýť jest Bůh, aby nám odpu-
stil hříchy naše a očistil nás od všeliké nepravosti. I. *Jan* 1, 9.

— Jáť jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sstoupil. Bude-li kdo jísti z chleba tohoto, živ bude na věky. *Jan 6, 51.*

Výroky svatých. Často velebnou svátost přijímej; tento chléb nebeský duši posiluje a obveseluje. *Sv. Frant. Sal.* — Upřímně a často vyznávej se z hříchů svých s velikou lítostí a s úmyslem, že se jich nechceš více dopouštět. *Sv. Bernard.* — Častá zpověď jest vzácná skryš pokladů duchovních; v ní bývá duše očištěna, uzdravena a v službě boží posilněna. *Sv. Filip Nerej.*

Přísloví. Častá pořádnost dobré přátely činí. — Častý počet, dlouhá láska. — Bůh bohat milostí. — Bůh dá poklad, uměj brát. — Kupuj, dokud trh. — Co dnes propustíš, zítra nedohoníš. — Kdo s Bohem, také Bůh s ním.

Příklady.

a) Biblické: Sv. svátosti přijímali: Sv. apoštolové, kteří z rozkazu Kristova oběť mše sv. konali a první křesťané trvali v učení a v sdílnosti lámání chleba. *Sk. ap. 2.*

b) Jiné příklady v. díl II. str. 250 a III. str. 633.

Krátká úvaha o častém přijímání nejsv. svátosti.

„Kdo lační a žízní, přijď, jez a pí!“ t. přijímej nejsv. svátost oltářní. Kristus Pán sám ji nazývá pramenem, proudícím do života věčného, an dí: „Kdo z té vody bude píti, nebude žízniti na věky.“ Ona jest sladší nad med a sílí více než víno. V ní jest přítomen tělesně, pravdivě a podstatně Ježíš Kristus, Syn boží a náš Vykupitel s tělem a krví, s tělem a duší, aby těm, kdož ho chtějí milovati a velebiti, se podal za pokrm a nápoj k životu věčnému. — Bez tohoto nebeského pokrmu a nápoje nemůže křesťan žíti, jak Spasitel sám tvrdí, řka: „Amen, pravím vám, nebudete-li jísti tělo Syna člověka a píti krev jeho, nebudete míti života v sobě.“ A proč? Proto že Bůh je život a jedině ten v pravdě žije, kdo se s ním spojuje. Proto se nazývá nejsv. svátost též sv. přijímání nebo spojení, protože křesťan, který je hodně přijímá, s Kristem a skrze něho s Otcem i Duchem sv. sjednocen bývá. S Bohem ale má býti sjednocen; nebo k tomu ho Bůh stvořil a vykoupil; to pak je možno jen skrze Krista, jedině přijímáním Těla a Krve jeho v nejsv. svátosti. — Nuže, křesťane, přistupuj rád a často, ale i důstojně a hodně ke stolu Páně, ku prameni života. Čím častěji a hodněji tam přicházíš, tím čistějším se stáváš, tím vroucněji se spojuješ s Pánem Ježíšem, takže

zvolati můžeš se sv. Pavlem: „Již nejsem živ já, ale Kristus žije ve mně.“ Hle, jak neskončených milostí dosahuješ sv. přijímáním: s Kristem, s Bohem se spojuješ, Tělem a Krví jeho se nasyčuješ k životu věčnému. *Dr. Bílý.*

Jak duše Tělem Kristovým bývá posvěcena a občerstvena; jak ohražena proti zlým náklonnostem a pokušením, jak posílena k přemáhání všeho zlého a ku konání všelikých ctností, — o tom všem jen ti svědčiti mohou, kdo často a hodně nejsv. svátost přijímají. — Toho prostředku křesťanské dokonalosti mnozí svatí a světice boží užívali, jak svrchu pověděno.

O velebné svátosti.

Pojď duše milá,
pojď hořem znylá,
pojď duše k tomu zdroji.
Tu voda nová
své židlo chová,
jež každou ránu hojí.

Tuť boží sídlo,
tuť spásy židlo,
tu Pán náš ve svátosti.
O přístup blíže,
tu věčný kníže,
tu Bůh dlí ve skrytosti.

O plesej s jasem
nad Páně hlasem,
jímž tebe zove k sobě.
Co duchy blaží
a po čem baží,
to Pán tvůj skytá tobě.

Chce s toho trůnu
ti v duše lůnu
se prostým octnout chlebem;
a jak mu sluší,
chce ve tvé duši
s svým přebývatí nebem.

O tedy vděčně
se jemu věčně
vzdej k vroucné, věrné službě,
by po tvém skonu
sňav smyslu clonu,
dal věčné se tvé tužbě.

Fr. Sušil.

7. Má-li křesťan býti dokonalým, třeba, aby *Boha se bál a stále v jeho přítomnosti krácel.*

Krácej stále v božské přítomnosti, před ním bázeň, v něm měj útěchu, takto prospívati budeš v ctnosti: bude ti to věčně k prospěchu.

Slova písma sv. Hospodina, Boha svého následujte a jeho se bojte a slyšte hlas jeho. V. Mjž. 13, 4. — Bojte se Hospodina a služte jemu v pravdě a z celého srdce svého. Král. 12, 24. — Aj bázeň Páně, tať jest tvá moudrost a odstoupiti od zlého tvá rozumnost. Job. 28, 28. — Bázeň Hospodinova kázeň moudrosti, studnice života. Přísl. 14, 27 + 15, 13. — Kterí se bojíte Pána,

očekávejte milosrdenství jeho. *Sir.* 2, 7. — Kdož se bojí Boha, činiti bude dobré — bude míti přátelství dobré. *Sir.* 6, 16 + 15, 1. — Oči Páně na ty, kteří se ho bojí. *Sir.* 15, 20. — Milosrdenství jeho trvá od pokolení do pokolení bojícím se jeho. *Luk.* 1, 50. — V každém národu, kdož se ho bojí a činí spravedlnost, příjemný jest jemu. *Sk. ap.* 10, 35. *II. Kor.* 7, 1. — Na velikém místě oči Hospodinovy spatřují dobré lidi i zlé. *Prísł.* 15. — Kam přijdu od ducha tvého a kamž před tváří tvou uteku? *Žlm.* 138. — Pane, před tebou všechna žádost má a lkání mé není před tebou skryto. *Žlm.* 37, 10.

Výroky svatých. Bojte se, milí bratří; nebo blahoslavený jest, který se Hospodina bojí. *Sv. Jarolim.* — Nic se nevyrovná bohobojnému; neboť on přemáhá všechno. Snažte se tedy o to, abyste bázeň boží měli. *Sv. Jan Zl.* — *Bázeň boží* usmrcuje těla žádosti. *Sv. Bernard.* — *Bázeň boží* jako ostrý meč všechny zlé žádosti vyřezává. *Sv. Efrem.* — *Bázeň boží* jako voda shlazuje horkost tělesných žádostí. *Sv. Bernard.* — *Bázeň boží* jako kazijed očistuje ode všech poškrvn hříchů. *Týž.* — Nábožný člověk tak čte, tak zpívá a tak jest ve všech skutcích svých opatrný, jakoby *Bůh* byl *přítomen* před očima jeho; jakož v pravdě jest. *Sv. Augustin.* — V samotě sluší nám býti s sebou, v společnosti s bližním; všude ale s Bohem. — S Bohem všude jest blaze; bez Boha všude je nelze. *Sv. Frant. Sal.*

Přísl. oví. Boj se Boha, styď se lidí; nehřeš více Pán Bůh vidí. — Lépe se báti, totiž Boha — než litovati. — Všudy Bůh. — Všudy před Bohem chodíme.

Příklady.

Biblické. Boha se báli a v přítomnosti jeho kráčeli: Abraham, Josef eg., Tobiáš a rodina jeho, Job, Judita, Zuzana, Eleazar, synové Machabejští, Simeon a Anna, Kornelius, první křesťané.

Jiné příklady v. všudypřítomnost, vševědounost a bázeň boží. I. 124, 127, II. 68.

Podobenství.

Pomyšlení na Boha všudypřítomného a vševědouného nás všude i v skrytosti od zlého odstrašuje a k dobrému vzbuzuje; o čem *sv. Řehoř Naz.* píše v podobenství: „Čím více na blízkou Boha obcujeme, tím dokonalejšími se stáváme; nebo čím bližší

věc nějaká původu svému, tím dokonalejší jest podstatou svou. Tak jest čistější voda blíže pramene, z kterého vyniká; tak jest horko silnější, čím blíže jsme ohni, z něhož pochází; paprsek jemnější jest ten, který bližší jest slunci, ježto ho vydává.“ — Ano tak tomu jest, milý křestane! Čím blíže Boha choditi budeš, tím dokonalejším se staneš; nebo myšlení na Boha vševědoucího všude i v úkrytu od zlého chrání a k dobrému povzbuzuje. — Či osmělil by se služebník v přítomnosti pána svého něco zlého vykonati? zdali se spíše nepřičiní, aby před pánem svým s větší horlivostí služby konal? — Proto již pohanský mudrc *Seneka* byl toho mínění, že není mocnějšího prostředku, všude dobře a počestně se chovati nad pomyšlení, že nám po boku vysoce vážený a ctnostný muž stojí, který na všecko naše činění a opominání pozor dává. — Stojí-li otec při dítěti, pán při služebníku, mistr při svém učeníku, neosmělí se podřízení něco zlého páchat, ale všemožně se přičiní, aby se zalíbili svým pánům a dobrodincům. Jest-li že přítomnost slabého člověka k uvarování zlého a ku konání dobrého napomáhá: čím spíše tedy působiti musí všudy-přítomnost a vševědoucnost boží. Jest tedy pomyšlení na Boha vševědoucího a všudypřítomného silná pobudka k uvarování hříchu a ku konání ctnosti a tudíž mocný prostředek křestanské dokonalosti. —

Jedno oko vidí všecko. Máš-li na kabátě skvrnu nebo díрку, tedy si častěji myslíš: toho si snad nikdo nevšimne, lidé jdou po své práci a nemají kdy mne přehlížeti. I chodíš v kabátě a děláš, jako bys o škvřně a dírci sám nevěděl, a může dost být, že si tvého kabátu nikdo nevšimne. Máš-li však na sobě něco pěkného, a byť by to byla jen nová čepice nebo vesta, neb dokonce kabát, pak si snad myslíš, až tě lidé uvidí, že nechá každý všeho a nic jiného dělati nebude, než dívat se na tvůj nový šat. Ale nikdo se na tebe ani nepodívá. — Jednou si myslíš, že tě nikdo nevidí, a po druhé, že každý na tebe čeká, aby tě obdivoval; obojí však je chyba. — Tak se to má i s tvými ctnostmi a chybami. Kráčíš-li po křivých cestách, tedy se domníváš, že tě nikdo nevidí, ba že nikdo na tebe nepomyslí a že je tajné všecko tvé jednání; uděláš-li však něco dobrého, tu snad se domýšlíš, že má každý kámen oči a hledí na tebe; každé dítě že tě zná a sto sluncí že svítí na tvůj dobrý skutek. — Ale dobré i zlé nebývá často od tohoto světa uznáno. — Jenom jedno oko vidí všecko, totiž oko boží. — Protož chovej se před Bohem a svým svědomím vždy ve cti a po-

žestnosti; pak se nepotřebuješ ani bát, že tě každý vidí a sám sebe obelhávat, a po druhé zas nepotřebuješ se hněvat, že na tebe nikdo nehledí.

Vzpomnění na Boha. Znameníť dánský básník *Andersen* byl syn velmi chudých rodičů a sbíral ve žních na strništi klásky. Často přinášel pěkné kytky klásků matce domů; ale jednoho dne vedlo se mu zle. Jistý pacholek, vida děti sbírat, hnal se na ně s bičem a z daleka na ně hulákal. Všecky děti utekly, jen šestiletý Jan Andersen zůstal pozadu, protože měl na nohou dřeváky a pacholek ho dohonil. Vida chlapec, že nemůže utéci, zastavil se a díval se na pacholka, kterýž k němu přibíhal a bič na něj napřahoval. Když ho již mrsknout chtěl, zvolal Jan: „Jak pak mne můžeš bít? vždyť to Pán Bůh vidí!“ Slovo to dotklo se hrubého čeledína tak velice, že mu klesla napřažená ruka s bičem a místo bití dal chlapci šilink (asi jako náš krejcar). Pln radosti běžel chlapec k matce, ježto pravila: „Tys podivné dítě, že i ten zlý člověk k tobě byl dobrým.“ — Tak mocné jest vzpomnění na Boha vše-vědoucího.

Bůh tě vidí!

Dítě mé, hleď koho můžeš, kdykoliv jak potěšiti,
stírej slze zarmouceným, by mohli tvář vyjasniti.
Dobře čiň a neboj se zlých lidí; Bůh tě vidí!

Jsi-li kdesi o samotě, pusť myšlénkám uzdu volnou,
uskutečni aspoň jednu, jména člověka důstojnou;
než myšlenka zlá, ať se klidí! Bůh tě vidí! —

Potká-li tě kdys nehoda, ublíží-li ten svět tobě,
nedbej na osten bolesti, potěš se a myslí sobě:
Moudrost věčná všechno dobře řídí! Bůh tě vidí!

Št. Bačkora.

8. Kdo chce býti dokonalým, *musí chrániti se světa a zlých společností*; obcovati jen s dobrými a následovati příklady jejich.

Světa málo sobě všímej,
v středu dobrých vždy jen dlívej.

Život dobrých příkladem ti buď,
k ctnosti on a k svatosti tě puď.

Slova písma svatého. Nepřipodobňujte se tomuto světu, ale opravte se v novotě smyslu svého, abyste zkusili, která jest vůle boží dobrá, líbezná a dokonalá. *Řím. 12, 2.* Nemilujte světa, ani těch věcí, kteréž na světě jsou. Svět pomíjí i žádost jeho; ale kdo činí vůli boží, zůstává na věky. I. *Jan 2, 15. 17.* — Budou lidé sami sebe milující, bezbožní a těch se varuj. Ale s mužem

svatým ustavičný buď, kteréhož koli poznáš, že zachovává bázeň boží. *Sir.* 37, 15. 16. — Nejmilejší, nenásleduj zlého, ale což dobrého jest. III. *Jan* 11. — Pamatujte na spásu své, kteříž vám mluvili slovo boží, jejichžto obcování konec spatřujete, následujtež jejich víry. *Žid.* 13, 7. — Dobrého následujte v dobrém vždycky. *Gal.* 4, 18.

Výroky svatých. Z celého srdce měj v nenávisti, což miluje svět tento. Odděl se a odtrhni ode všech žádostí jeho. *Sv. Isidor.* — Varuj se lidí zlých, střež se nešlechetných; s dobrými obcuj, šlechetných se přidržuj; těch, kteří život svatý vedou, nikdy se nespouštěj. Budeš-li jich dobrého obcování tovaryšem, budeš také jich ctností účastníkem. *Týž.* — Duše s bohabojnými a ctnostnými často obcují, nemůže než bázní boží a ctnostmi zaváněti a častým s lidmi pobožnými zacházením bojného prospěchu v pobožnosti se naděje. *Sv. Řehoř.* — Ve všem svém obcování příkladů svatých lidí šetř. Předkládej sobě obcování lidí spravedlivých a šlépěj lidí svatých následuj. Nechať jsou ti příkladové svatých k ctnosti a ku kázní jako nějaký podnět a podpal. *Sv. Isidor.*

Přísloví. S dobrými obcuj, zlých se varuj. — Svět koho těší, klame. — Svět nic není než změt. — O časy, o léta nynějšího světa! — Co se ti na jiných nelíbí, na sobě netrp. — Příklad veliký řečník. — Příklad lepší než učení.

Příklady.

a) Biblické: Světa se chránili a příklady dobrých následovali: Josef eg., Zuzana, Judith, Tobiáš, Daniel, Eleazar, Machabejští, Jan křt., sv. apoštolové a první křesťané.

b) Jiné příklady v. III., str. 110, 132, 401 a jinde.

Úvahy a příklady.

O samotě. Když zrno pšeničné začíná v půdě klíčiti, tu jeho prýt nevyhání nejprvé do výšky, aby se vymetal v klas, nýbrž pouští dolů kořeny, zatínajíc jich do temné, tiché půdy orné; a když se tam dobře založilo, potom teprv vyhání prýt z půdy ven na světlo denní, vymetá lístky, vytváří se v stéblo a klas a přináší obilí lidem užitečné. Tak je to i se životem duševním. Když člověk na čas uběhl světu a trvá o samotě, tenkrát duše jeho pouští kořeny; půda její ale není země tato, nýbrž Bůh sám. *Mojžíš* byl nejprvé 40 let pastýřem na poušti, než ho Bůh ustanovil za slavného vůdce a vysvoboditele lidu židovského. *Jan křt.*

zdržoval se nejprvé na poušti v nejhlubší samotě a potom teprv vyšel a nastoupil úřad svůj co předchůdce Páně. A *Spasitel* sám nejprvé žil zcela tiše v Nazaretě, potom strávil 40 dní na poušti a pak často odcházel od učeníků svých v soukromí, vstoupil na horu, aby tam sám obcovoal s Bohem. Tak činili potom i *mnozí svatí*.

Sv. Theodosius, arciolec mnichů, přebýval o samotě v jeskyni po 30 let a tam se všemi silami toužil a sloužil Bohu a v ustraněnosti své nemohl se dost nasytit modlitbou a rozjímáním.

Sv. Fulgenc, stav se z výběrčího klášterníkem, měl zvláště zalíbení v samotě. Věda, že co svět za mnoho pokládá, v očích božích není ničím, že chvála a oblíbenost lidská je marná a lidé zlí připravují člověku dobrému mnohé léčky a pokušení: proto ubíhal světu a vyhledával samotu, aby zachoval duši svou. A tak učinili mnozí jiní. — Milý křesťane! třeba ty nemůžeš ven vyjít z města a z dědiny a celé dny a léta trávit o samotě, jako mniši a poustevníci: předce přijdou hodiny, ve kterých se můžeš zcela lehko ze světa ustraniti, abys sám a sám s Bohem obcovati mohl. — Ku př. můžeš chvílku déle v kostele zůstat, nebo do své komůrky zajít aneb do pole bez průvodce jít. — Tu ti napadne mnohá dobrá myšlénka, duše se obměkčí a zatouží po nebeské vlasti. Jak mnohem lépe je to, než po návštěvách se toulati, domy vytloukati, lidi přetřepávati a duši špiniti prachem klepů a hříchů. — Člověk musí beztoho víc, než mu prospívá, v hlomozu a víru světa trávit a se potloukati. Kdo tedy nikdy z hluku světského do samoty nepřijde, ten se neudrží v ctnosti a nenabude síly, aby vždy po křesťansku mysliti, mluvit a chovati se mohl. — Použij tedy, křesťane, každé příležitosti, kde sám o sobě býti můžeš, a prospěješ v křesťanské dokonalosti.

O obcování s lidmi. Pravdivé jest přísloví: „Zlá tovaryšstva kazí dobré mravy.“ Ctnosti není více na škodu, nežli zlé společnosti. — Budeš-li obcovati s dobrým, budeš dobrým a se zlými zlým budeš. (srv. *Žlm.* 17, 27.) — *Sv. Tomáš Aq.* dí, že člověk právě takový jest, jako ti, s kterými obcuje. Dobrý zlého nikdy nenakazí, ovšem ale zlý dobrého snadno, ano vždycky. — *Sv. Ignác z Loy.* říkával: „Nevinný a svatý život vésti, jest sice převzácný poklad a nade všecko dražší; avšak vždy za velkou chybu ti pokládáno býti musí, neučíš-li se opatrně s lidmi zacházeti.“ — A velmi vhodný jest výrok, kterýž jistý nábožný učitel byl pronesl, když pravil: „Mějmež srdce dětinné k Bohu, mateřské k bližnímu, k sobě samým ale srdce přísného soudce.“ — Obcování naše

s lidmi má býti opatrné, abychom nebyli svedeni k zlému; neboť od dobrých učíme se dobrému, od zlých pak zlému. Obcování s dobrými jest tedy nejlepší a se zlými nejhorší škola. Tuto pravdu maje na mysli, napomínal sv. *František Xav.* svých učeníků, kdykoli se strojili do světa kázat sv. evangelium, těmito slovy: „Bratří, také venku ve světě musíme ctnostně a nábožně žíti, jako v osamělé poustevně. Duše naše musí poustevníkem, tělo poustevnou býti; poustevník v poustevně své musí se Boha stále přidržovati a obezřetně ve své posvátné samotě meškati, aby uprostřed nebezpečnosti světa nezahynul. Buďte tedy (v světě) opatrní jako hadové a sprostní jako holubice.“ *Mat.* 10, 16.

O příkladech svatých. Přísloví praví: „Slova hnou, ale příklady táhnou.“ Jako Israelité udatně na Filištínské udeřili, vidouce, že David zvítězil nad Goliášem: tak až podnes příklad dobrý, okem i duchem pojatý, k věcem velikým mysl lidskou podněcuje. A proto říkala sv. Monika synu svému, jenž se vymlouval, že po křesťansku živ býti nemůže, ježto bujná krev v žilách jeho proudila, řkouc: „Mohli ti a oni, proč ty ne, Augustine?“ Slyšme tedy hlas církve, ježto nás odkazuje na příklady svatých, a jako konečně sv. Augustin matky uposlechl a stal se svatým, tak i my napomínání církve sv. slyšme a podle příkladů svatých se chovejme, abychom dospěli ku křesťanské dokonalosti a svatosti.

Ptej se moudrých!

Dvě dal vůdců Tvůrce světu
slunce dni a měsíc noci;
tobě pak dal zdravý rozum
a hlas srdce ku pomoci.

Slunce-li nás opustilo,
měsíc nám je ponahradí
a kde mlčí moudrý rozum,
tam ti dobré srdce radí.

Když se snad ni měsíc neskví,
posvítí nám jasné hvězdy:
a když i tvé srdce mlčí, —
ptej se moudrých přátel vezdy.

Jablonský.

Tvůj vůdce.

Vzhůru zři k nebeské báni,
rozepiaté jako stan,
kniha to, kde bez ustání
píše všeho míra Pán.

Písmeny jsou hvězdy skvělé,
zářící ti útěchu;
čti to písmo lásky vřelé,
psáno tam ti k prospěchu.

Kdo vykázal hvězdám dráhu,
vede od života prahu
též tebe. Za ním-li jdeš,
s cílem svým se nemineš.

Drbohlav.

Učte se!

O vy bratří, o vy sestry sladké,
co jste živi ještě na zemi,
prosím volných uší přejte mi,
ať vám přidám naučení krátké.

Varujte se oné cesty hladké,
kterou ďábel protkal sítěmi,
aby na ní zrádce s dušemi
lapat mohl do své pasti vrátké.

Pojďte semhle, příklad sobě bráti,
i k těm dobrým i k těm šibalům,
učte se vše dobré milovati.

Hlučte Tatry hlas ten k horám Černým
hučte Krkonoše k Uralům :
Peklo zrádcům, nebe Bohu věrným.

Dle *Kollara*.

9. Křesťan, aby byl dokonalým, musí bdíti, t. j. pozor míti na srdce své, na všechna hnutí a žádosti jeho; zlé žádosti má přemáhati, všech hříchů se bedlivě vystříhati a v pokušení statečně bojovati.

Pokouší tě tělo, ďábel, svět,
proto musíš vždy a všudy bdět.

Rozum dobře radí tobě,
jen ty vždy dej radit sobě;

neposlouchej vášní svých
žádostí a zvyků zlých.

Na své srdce pozor dej,
všem se hříchům vyhýbej.

Bez zapření sebe
není pro tě nebe.

Slova písma sv. Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení. *Mat.* 26, 41. — Bděte, každého času se modlíce. *Luk.* 21, 36. — Buďte opatrní a bděte na modlitbách. I. *Petr.* 4, 7 + 5, 8. — Bděte, stůjte u víře, zmužile sobě počínejte a posilňte se. I. *Kor.* 16, 13. — Duchem choďte a žádosti těla nevykonáte. *Gal.* 5, 16.

Výroky svatých. Jelikož život náš pln jest pokušení, protož pečlivého bdění a modlitby jest třeba, abychom v pokušení uvedeni nebyli. *Sv. Bernard.* — Ježto úhlavní pokolení lidského nepřítel kde a jak jen může, nám hledí uškoditi, proto ustavičně musíme bdíti, vždy proti němu jsouce ostražiti. *Sv. Teresie.*

Přísloví. Bdi a modli se. — Opatrnosti nikdy nezbyvá. — Opatrného Bůh opatruje. — Kdo se stráže, zřídka se ozžhe. — Co tělu libo, duši žal. — Hříšná radost plodí žalost. — Živ buď jak buď, jenom Boha nehněvej! — Bez pokušení není ctnosti. — Bez boje není vítězství. — Bez zapření sebe není nebe.

Příklady.

a) Biblické: Bděli v pokušení a zapírali se: Josef egyptský, Zuzana, Judith, Tobiáš, Daniel, Eleazar, Machabejští, sv. Jan křt., Pán Ježíš, Maria Panna a sv. apoštolové (v. 6. prosbu modlitby Páně).

b) Jiné příklady v. šestou prosbu modlitby Páně II. str. 310 a ctnosti výborné IV. str. 697.

Doba pokušení.

Úvahy. Člověk smrtelný, zápase s náklonostmi a žádostmi zlými, jest co den v nebezpečství hříchu. I nejdokonalejší člověk není docela bez chyby, nikdo není svatý na zemi. Směřujet pak snažení naše k tomu, abychom byli svatí a dokonalí, jakož i otec náš v nebesích dokonalý jest. — Celý život náš jest boj duše s nedokonalostí: čím více člověk zápasí, tím více nabude síly a důstojnosti, tím hodnějším se stane dobrodiní života vezdejšího a věčného života po smrti. — My všickni jsme puzeni k hříchu, což jest v našem těle, v povaze a v okolnostech, v nichž se nacházíme. Však jsme i puzeni k svatosti, k ctnosti; spočíváť to již v našem rozumu i v poznání nejvyšší bytosti a láska boží rozlita jest v srdcích našich skrze Ducha svatého. — Tělo musí jednou obrátiti se v prach, duše pak jest věčná a bude žíti i tam za hrobem, jdouc vyššímu povolání vstříc. Duše, ježto v nás myslí a rozkazuje, nezáleží z masa a z krve, nýbrž jest duch, jenž nad tělem a prachem panovati a nad nějž plesajíc vznésti se má. — Odporuje tedy hřích zřejmě přirozenosti lidské. Duše jsouc k vládě zrozená, jest tím způsobem v službu podrobena tělu, mizernému prachu, který jednou spadne a shnije. Tělo i krev, chatrné to nástroje ducha, na tomto světě panují nad člověkem, místo co by on měl panovati nad nimi. — Křesťan ale, jsa Kristem v obcování svatých zasvěcen, budiž tím méně otrokem svých žádostí a rozkoší; on má panovati nad nimi; tělo jeho budiž otrokem, duch však budiž svoboden. Neníť pak svoboda křesťanská nic jiného, než samostatnost ducha, neodvislost od nečistých, zlých žádostí. Ten jest toliko svobodný, kdo nejedná podle cizích, ale podle svých vlastních zákonů, Bohem mu daných, t. j. podle svého nejlepšího rozumu, jedině podrobenému vůli boží. Vědouce ale, co jest nectné, chybné a hříšné a činíce to předce: nejednáme, nežijeme jako svobodní, ale jako otroci hříchu. — Pročež bojujme za svo-

bodů, za vítězství nad naší zvířecí přirozeností. — Pokoušen však bývá každý člověk a v každém věku jinak. Jinoch bývá pokoušen lehkomyšlností, dospělý člověk vášněmi a zlými navyklostmi, stařec malomyšlností, slabostí, lakomstvím a pýchou. — Nepocházejíť však tato pokušení od Boha. Alebrž člověk sám sebe pokouší, to jest, on sám sebe popuzuje k hříchu, zapomínaje na Boha a nečině to, co za dobré a pravé uznává, nýbrž to, co smyslům jeho lahodí, co mu příjemno jest. Protož střízliví buďte a bděte. (I. Petr. Vplyv těla na duši jest tak veliký, tak mocný, jako vliv duše na tělo. Dokud tedy v tomto stánku tělesném přebýváme, t. j. dokud jsme lidé, máme proti nedovolenému vplyvu těla a proti pokušením hříchu bojovati. — Ale právě v době pokušení ukazuje se křesťanství v největší slávě. Kde není pokušení, tam není ani ctnosti. — Doba pokušení jest křesťanu dobou oslavení jeho, dobou proměnění v slávu, stvoření k obrazu božím učiněného. On přichází k povědomí své lepší stránky, která jej činí tvorem k věčnému životu schopným. — Blaze mu, když dobrý boj bojoval! — Než, jako moudrý vůdce, když táhne do boje proti nepříteli, nepouští se do boje nejistého, nýbrž přede vším myslí na to, aby sílu nepřítelovu poznal a seslabil a tím jistěji nad ním zvítěziti mohl: tak i moudrý křesťan činí. — On užívá všelikých prostředkův, aby nebezpečnou moc pokušení odejmul a šťastně zvítězil. Přede vším zpytuj sebe, čili snaž se poznati své náklonosti a zvyky. Tu pozoruje, že právě tyto, jak říkáme, slabé stránky často byly příčinou všelikých poklesků a nahlíží, co má činiti, aby byl dokonalým člověkem. On zná ta bolavá místa ve své duši, která musí hojiti, zná nepřítel duše, jenž kazí pokoj jeho vnitřní a proto pevně umíní sobě, od nynějška býti zcela jiným člověkem a činiti na odpor tomu, k čemuž ho zlé žádosti sváděly. — Dále jest křesťan opatrným, vyhýbaje se všemu, co by jej znovu svěsti mohlo k hříchu. On utíká pokušení tomu, které ho k zlému popuzuje a když mu odejme posily, poznenáhla zeslábne a tím snadněji nad ním zvítězí. — Než aby duch tělo zcela opanoval, k tomu je třeba pevné vůle a stálosti a přísného bdění nad sebou. — Kdo stále nebdí, nepozoruje své žádosti a náklonosti, snadno klesá, opět padá a hyne, až si konečně sám záhubnou propast vykopá. — Když ale blíží se doba pokušení, když bouře vášní pobožnými úmysly třese, když hříšné náklonosti hlas rozumu přehlušují, když v malém okamžení boj nastati má, tenkrát jest křesťanu nejvýš zmužilosti třeba. V takovém okamžení procitni

a uživej rozumu svého, nezapomeň se, abysi pozdě nemusel pykati a oplakávati svého pádu. Obráť pozornost svou na jiné věci, utíkej z místa, kde máš zhanobiti duši svou; dělej opak toho, k čemu hřích tě svádí. — Pomni na Boha, kterýž tě vidí a soudí a pros za milost, aby tě posílil v těžkém boji. — Pomni na své poslední okamžení života a na své budoucí povolání. — Pamatuj na božské řízení v světě, kdežto žádný zlý skutek nemá následků dobrých, a rozmnoží bídu tvou. — Pomysli, jak velice se z toho radovati budeš, pakli zachováš srdce čisté a Boha věren zůstaneš. — Tak jako lítost a hanba člověka trápí, když klesl v pokušení, tak zase nic se nevyrovná té radosti, kterouž pocítí po šťastně dokonaném boji a zisk vítěze jest, že jednou vejde do věčné slávy. *K. Poklad.*

Co jest člověk?

Člověk na moři věčnosti
loď je slabá, vrtkavá,
s níž si vlna zhoubné zlosti
jako s lístkem pohrává.

Vůle jest ten stěžen křehký,
jako ze skla tesaný,
srdce plachet záhyb lehký,
větrem sem tam pohnaný.

Zrádný osud, lité vášně
jsou ta bouře strašlivá,
ana lodi prostopášně
v temný jícen zarývá.

Než tu rozum jako veslo
říditi má kvapící běh,
aby moře plavce neslo
šťastně na kynoucí břeh.

Víra jesti věží jeho,
skvělou co zasílá zář,
úskalí by míjel zlého,
a na pouti zjasnil tvář.

Zarazil-li v modro nebe
kotvu svojí naděje,
v přístavu pak spatří sebe,
ráj se na něj zasměje.

J. V. Picek.

Dvojí braň.

Abys hříchu zmáhal vnađu,
dává Pán ti dvojí radu
v písem svatých zápise:
„Vezdi bdí a modlí se!“

O slyš, synu, řeč tu Páně
a ji schovej v srdce schráně,
bdívej a se modlívej
v braň se dvojí odívej.

Kdo spí nebdě, v tuhé pūtce
nepřemůže nikdy škůdce,
nemůž rek být vítězem,
leč jest zbrojen železem.

Bedlivost jest živý kořen;
a však můž být suchem zmořen;
vláha, již jen může kvést,
modlitba to zbožná jest.

Sušil.

Nebes klíč.

Brzké jara vzácné dítko,
jesti luční žluté kvítko;
na bažinách v dubnu stojí,
neduh prsní, kašel hojí;
jeho květ nás pozdravuje,
nebes klíčem v lidu sluje.

Jiné známť já kvítků druhy,
kteréž zdobí nebes luhy;
modlitba, když nemá vadu,
klíčem bývá od pokladů,
ježto Bůh svým věrným chystá,
je-li duše jejich čistá.

Modlivej se v zanícení
bez hříšného přetváření;
v uzdu jímej svoje chtíce,
tak ti zrostou nebes klíče.

T. Šimbera.

Anděl strážný.

Blaze, komu strážný anděl stojí
se štítem a mečem po boku,
ten, při nepřátelském útoku
zvítězí ve každém světa boji.

Nepřítel, byť v ocelové zbroji,
lestných používal útoků,
neučiní k předu pokroku
a ve pátce tuhé neobstojí.

Ach, my všickni jsme jen bojovníci,
na velikém světa zápasišti;
vášně, ty jsou naše protivníci!

Ten jen nezahyne na bojišti,
koho andělé v tom boji litém,
mečem brání a přikryjí štítem.

Fr. Jar. Vacek.

10. Aby se křesťan stal dokonalým, má celé dni — od rána do večera — po všecken čas života — způsobem Bohu milým trávit a ve všelikých ctnostech a dobrých skutcích se cvičiti.

Bohu věrným buď i v mále,
v dobru cvič se neustále.

Co tu činiš, dobře řeď;
vždy se líbit Bohu hleď.

Slova písma sv. Synu, šetř času a vystříhej se zlého. *Sir.* 4, 23. — Před smrtí čiň dobře. — Nezbavuj se dne dobrého a díl daru dobrého nepomíjejž tebe. *Sir.* 14, 13. 14. — Pokud čas máme, čiňme dobře všechněm. *Gal.* 6, 10. — Vizte bratří, kterak byste opatrně chodili, ne jako nemoudří, ale jako moudří, vykupující čas, nebo dnové zlí jsou. *Ef.* 5, 15. 16.

Výroky svatých. Všechn čas prospěšně s Bohem k dobrému vynakládej. Nad čas není zajisté nic prospěšnějšího, proto že v něm získati můžeš království boží. *Sv. Bonav.* — Bůh nám propůjčuje čas, abychom ho vynakládali k jeho oslavení a k svému spasení. *Sv. Teresie.*

Přísloví. Važ si času, chop se práce, zahálky se střež co zrádce. — Čas rychle uchází. — Co dnes propustíš, zejtra nedohoníš. — Úsilím a prací nebe koupíš. — Jednou ranou dub nepadne. — Cvičení a zkušené dáva umění. — Co pronikneš, tím vynikneš. — K čemu chuť, k tomu láska. — Čím se činí dobré více, k tomu vždy přibývá chtíce. — Dobré nad zlým vítězí. — Zlé zlým se zbývá a dobré dobrým přibývá.

Příklady.

Biblické: Čas bohumile trávil všechny osoby starého i nového Zákona spravedlivé a dokonalé (v. svrchu o spravedlnosti a dokonalosti křesťanské (str. 335 + 671 .)

Úvahy a příklady.

Sv. apoštol Pavel napomíná Korintských: „Buďte že jíte nebo pijete neb cožkoli jiného činíte, všechno k slávě boží činite.“ (I. Kor. 10, 31.) Tedy všechno jednání, všechno podnikání, všechny práce a starosti, všechno jídlo a pití, všechny zábavy a rozkoše mají k jednomu svrchovanému směřovati cíli, totiž aby Bůh byl ctěn a veleben, a duše naše i bližních aby spasení došly. — Abychom ale Bohu uctili a skutky naše nám i bližním k spasení byly, musíme vše, cokoli činíme, činiti v stavu milosti, působem Bohu milým. Tatě nejjednodušší a nejprímější cesta ku křesťanské dokonalosti. — Křesťan má své *denní dílo* vykonávati pilně a trpělivě s tím úmyslem, aby se Bohu zalíbil. Každý čin, buďsi veliký a skvělý, buďsi malý a nepatrný, podobá se sám o sobě prázdnému listu; úmysl, proč a způsob, jak jej konáme, vyplní jej teprv obsahem buď dobrým nebo nechvalným. Často již měl nepatrný lístek větší a lepší obsah, než veliká kniha. — Pracujeme-li o díle svém s úmyslem nábožným, s dobrým míněním, z lásky k Bohu, pilně a trpělivě, zajisté že se bude líbiti Bohu všechno jednání naše.

Sv. Magdalena Pac. jsouc při práci tázána, co dělá, říkala: „Miluju Ježíše.“ Kdo všechno z lásky ku Kristu činí, pracuje právě křesťanským, Bohu milým způsobem.

Sv. Ignác dal tovaryšstvu Ježíšovu za heslo: „Všecko k větší cti a chvále boží.“ (Lat.: O. A. M. D. G. Omn. Ad Maj. Dei Gloriam.)

Jak všeliké práce Bohu milým způsobem vykonávati máme, poznáváme také z následujícího příkladu. Několik *milosrdných sester* byvše jinak zaměstnány, přišly pozdě do prádelny, kde žalovaly a stěžovaly sobě, že ještě obyčejné každodenní modlitby zúplna nevykonaly. Načež pravila nábožná a moudrá *představená*: „Milé sestry, modliti se můžete také zde při práci. Pomyslete na to, že duše vaše tak bílé a lehké býti mají jako ty mydlinové pěny, mají-li se k Bohu povznést a jemu se zalíbiti. Pomyslete také na to, že duši svých čistotou a bělostí můžete odíti ve slzách pokání.“ Jak snadno lze tedy modlitbu spojit s prací, když všechno činíme ke cti a chvále boží.

Sv. opat Arsenius, přebýváje mnoho let na poušti, pracoval velmi pilně a zaměstnával se pořád pletením košíků z proutí a rohoží z lýka. Mezi tou prací však se modlíval a proléval často nábožné slze; nebo maje ruku při práci, obracel mysl k nebeskému rozjímání.

Denní pořádek křesťana.

Sv. Baldomar, zámečník v Lioně ve Francii, své denní práce a všeliké jednání dle nejlepšího pořádku zřídil. Vše mělo u něho svůj čas a každou hodinu vynakládal ke cti a chvále boží; zkrátka, on žil dle jistého denního pořádku. — Od něho uč se, křesťane, celý život svůj zříditi dle jistého pořádku. Chci tudíž zde krátký pořádek navrhnouti, který každý křesťan v kterémkoli stavu a povolání snadno zachovati může :

1. Ráno vstaň brzy a jakmile procitneš a lůžko své opustiš, pomni na Boha a znamenaje se sv. křížem, řekni asi takto: „Ve jménu mého Pána Ježíše vstávám.“ 2. Když jsi se oblekl a umyl, vykonej svou modlitbu ranní. Nevynechej ji, bysi měl před sebou dílo pilné, s ním budeš předce hotov a nabudeš od Boha požeňhání. Nikdy však nezapomínej vzbuditi tři božské ctnosti a dobrý úmysl, či obětovati vše ke cti a chvále boží. Také se postav pod ochranu milé Paní, Marie Matky boží a učiň předsevzetí: „Nechci tebe, o Bože můj, v tento den žádným hříchem uraziti!“ 3. Nyní s chutí se dej do díla a nezapomeň na krásné heslo: „Tak tedy ve jménu Páně!“ Při práci si častěji tiše povzdechni, ku př.: „Všecko Tobě k vůli, Bože! Ježíši, tobě věnuju srdce své!“ a j. 4. Dovolí-li ti stav tvůj, abys ve všední den byl přítomen oběti mše sv., neopomíň toho. Mše sv. neopozdí a mnoho při ní milosti můžeš dosíci. 5. Před jídlem a po jídle se modlívej hodně pobožně a potom zase obnov dobrý úmysl a předsevzetí své. 6. Pak jdi zase ve jménu Páně do díla, a když jsi u večer dílo skončil, nezapomeň na krásné heslo: „Buď Bohu dík a chvála!“ 7. Dříve, než-li jdeš spat, poklekni a vykonej svou večerní modlitbu, třebaš i nábožný zpěv; poděkovav se slušně Bohu za všecko dobré, zpytuj potom pokaždé opravdově své svědomí a ptej se: „Jaké myšlénky a žádosti jsi dnes přechovával, jaká slova mluvil, co zlého učinil a co dobrého opomenul?“ a pakli jsi našel nějaký hřích, tu vzbud' srdečnou lítost a obnov své předsevzetí. Pros Pannu Marii za její přímluvu a svého anděla strážce za jeho ochranu; nezapomínej ani na duše v očistci, a potom si ulehni

ve jmenu Pána Ježíše. 8. V posteli ještě pamatuj na smrt; neb může ti této noci poslední hodinka bít, a usni ve jmenu Ježíš, Maria, Josef! — Jak by to bylo, milý křesťane, kdyby si zachovával takový denní pořádek? Věř, že by si čerpal veliký užitek pro duši svou. —

Otec a synové. V jedné zemi přebýval muž starý, jenž měl tři syny. I řekl k nim stařeček, znamená, že se blíží konec života jeho: „Nezanechám po sobě tolik jmění, byste moji synové, mohli vésti život dle libosti, a kdyby tak i mohlo být, nemělo by se dít; nebo člověk má živ být ne jak mu libo, pro tuto chvíli, nýbrž jak dobře jest na věky. Nemohouce truhly své naplniti zlatem a stříbrem, naplňte paměť radou mou a učení mé vštipte hluboko v srdce svá. Trojí věc jest, po které sahá člověk moudrý, a čtvero je cest, po nichž toho dochází.“ I řekli synové jeho: „Jmenuj nám, otče, tyto věci a cesty!“ Otec pak jmenoval je, řka: „První věc, o kterou se má moudrý vynasnažiti, jest umění všestranné a pravdivé; druhá jest čestné a platné úřadění v obci, a třetí milá domácnost v pokoji a svobodě, bez nouze a soužení. Cesty pak jsou k tomu pilnost, mírnost, spravedlnost a upřímnost. Nebo kdo není pilen, ničemu se nenaučí a nic nevydělá. Kdyby ale vydělal a neumí dle patřičné míry užívati mohovitosti své, tomu by lépe bylo, aby dostatku ani nezakusil. Nespravedlivý nemůže od nikoho býti vážen, a neupřímný, bezsrdečný milován.“ — Pamatovali to sobě synové a jednali dle toho, i plnili takto vůli otcovu a stali se počestnými a šťastnými občany v národě svém.

Hřivny. (Mat. 28.)

Vše, co dals mi, cos mi svěřil na té zemi,
Bože můj, pod věčné lásky perutěmi,
dav mi blahé bydlo, uchystav mi nebe,
za strážce a vůdce dávaje mi sebe:
to vše, co jsi koli složil do mých rukou,
by mi bylo k spáse a nebylo mukou,
toto všecko v plném, vyměřeném čase
při smrti mé z rukou mých požádáš zase,
a vše vážit budeš, zdaž jsem pili svoji
těžil hřivnami, jež měl jsem z lásky Tvojí.
Bože můj a Pane, bohat Tvými dary,
pomoz, ať vždy v těle jarém duch je jarý;
pomoz, abych každým darem lásky tvojí
množil slávu Tvou a světil duši svoji,

po tvé vůli svaté, dle tvé lásky vzoru,
množe blaho bratrů svých a tvojích tvorů.
To dej dítku svému, Otče můj a Pane,
a má láska, ježto z lásky Tvoji plane,
tak se radostí Tvých nebes hodnou stane.

V. Štubc.

Zahrádka.

Život osobní malá zahrádka,
tu zdělává rozličná čeládka
jeden záhoneček každý den;
každou hodinu nový květ skvívá,
zahradníček tyto květy čítá,
hází marný plevel přes plot ven.

A ze kvítek zrnečko dozrává,
jenž v svém lůnku budoucnost scho-
vává.

Dej ty nebe, světlo, rosu jen,
vzejde dělníkům pak blahý den!

Jahůdky.

11. Křesťan snáze dojde dokonalosti, pakli svědomí své často zpytuje, dobrá předsevzetí obnovuje a plnití usiluje.

Skoumej často vnitro duše své,
čisto bude srdce, žití tvé.

Úmyslem svým k zítu neodkládej,
s Bohem žít si zde i věčně žádej.

Slova písma sv. Pilně ohledejme cest svých; hledejme a navraťme se k Hospodinu. *Pláč.* 3, 40. — Dej pozor na sebe i na učení a v tom trvej. *I. Tim.* 4, 16. — Sami sebe zkušujte, — sami sebe ohledávejte. *II. Kor.* 13, 5. — Jakožto synové poslušenství, ne s prvními nevědomosti své žádostmi se srovnávejte, nýbrž podle toho, kterýž vás povolal a svatý jest, i vy ve všem obcování svatí buďte. *I. Petr.* 1, 14. — Bůh učiniž vás ke všemu dobrému působny, abyste činili vůli jeho; konaje v vás, cožby se líbilo před ním skrze Ježíše Krista. *Žid.* 13, 21.

Výroky svatých. Pilně nahlížej ve své svědomí a sám sebe rozsuzuj; patři na své činy a zásluhy. *Sv. Isidor.* — Uč se sám nad sebou vládnouti, uč se život svůj rozdělovati, mravy své pořádati, sebe samého souditi. *Sv. Bernard.* — K usmíření Boha nic není účinnějšího, jako když člověk často sebe sama soudí a nikdy neustává prositi za odpuštění. *Sv. Lev.* — Milé to zajisté Bohu, důvěřujícím odpouštěti a nesouditi těch, kdož soudí sebe samých. *Sv. Prosper.* — Chceš-li pokoj míti a s Bohem býti sjednocen, musíš všechno jiné mimo sebe pustiti a jen sám sebe na zřeteli míti. *Bl. Tom. Kp.* — Při každém dobrém skutku měj dobrý úmysl, abys se zalíbil Bohu, kterýž do srdce hledí a spravedlivé a čisté miluje. *Sv. Bonav.* — Nechceš-li se bráti nazpět, nesmíš dobrých úmyslův odkládati. *Sv. Lig.*

Přisloví. Největší moudrost znáti sebe samého. — Počátek blaženosti jest sebe samého znáti.

Příklady.

Biblické. Zkoušeli sebe a dobré úmysly činili, v starém zákoně, králové: David, Šalomoun v stáří svém a Ezechiáš, Nini-vité; v novém zákoně: Matouš, Petr, Zacheus, Magdalena, lotr na kříži a jiní.

Jiné příklady o zpytování svědomí v. II 277—283, o dobrém úmyslu II. 295—297.

Úvahy o poznání sebe. Kdo chce býti ctnostným, dokonalým, musí nejprvé do té školy choditi, kde se učí každý sám sebe znáti, tam dosáhne posvěcení, aby se Bohu i dobrým lidem zalíbil. — Mudrcové starého i nového věku pokládali známost sebe samého za první a nejpřednější umění a vším právem. Nebo jako hospodář nedovede jmění své dobře vynaložiti a rozmnožiti, když neví, mnoho-li má, nezná cenu svých statků a působnost svých dělníků a služebníků: tak i člověk nemůže se zdokonaliti, schopnosti své rozvinouti, slabosti a chyby odložit, když o sobě mnoho neví a svou vnitřní hodnotu dobře posouditi neumí. — Málo který člověk sám sebe dobře zná, protože poznání sebe samého jest věc velmi těžká. Překáží nám v tom naše lehkomyslnost a slabost. Největší a nejnebezpečnější ze všech slabostí, že sobě sami nadřujeme, sobě pochlebujeme, sebe příliš milujeme. — Sebe milování překáží nám v tom, abychom svou cenu právě poznali. Láska k sobě přikrývá chyby naše závojem, vymlouvá je lichotivě a zmenšuje, ukazujíc, jak nepatrné jsou u porovnání s jinými výbornými vlastnostmi a zásluhami, kterými se chlubíme. — Největší nepřítel člověka jest člověk sobě sám; neboť jest samoláskou zaslepen, tak že nepoznává ceny své. Poněvadž sám nevidí břevna v oku svém, ovšem pak znamená každou mrvu v oku bratra svého, nemůže vši silou sám sebe vzdělávati a dále kráčet a marné jest jeho snažení, abysi lásku boží a důvěru všech lidí získal. O duše má, nejsi-li snad i ty v takovém stavu? — Nuže, křesťane, chceš-li býti dobrým, šťastným, Bohu i lidem milým; poznej sebe samého. Abysi však k pravému poznání své hodnoty neb nehodnoty přišel, vzdal se nejprvé své úhlavní nepřítelkyně, totiž přílišné lásky k sobě. — Aby tě pochlebující hlas její v úsudku nemátl, odvráť oči své, když sebe samého zkoušeti budeš, od těch některých ctností, které snad máš, netěš

se ze znamenitých svých schopností, aniž vzpomínej na to, cos dobrého učinil, nýbrž hledej jako po stopě své nečisté žádosti, své křehkosti, vady a nedostatky. K tomu máš anděla strážného u sebe, kterýž tě vždy, když na něco zlého myslíš, po zlém toužíš neb dobré opomínáš, pozorna činí a když co zlého si zpáchal, tě přísně kárá a tresce. Tentě tvé svědomí, stálý sok anděla zlého, kterýž tě pod jmenem sebamilování hubí.

Pakli sám v sebe nedůvěřuješ, vyvol sobě věrného, upřímného přítele, s kterým často soukromě o svých vadách a nedostatcích rozmlouvej a rady jeho poslouvej. Však ale nejlepší přítel chyby tvé jen šetrně posuzuje. — Přísnějším v tom ohledu jest tvůj sok, tvůj nepřítel. Neodvracuj, nezacpávej ucha svého, když slyšíš mluvit o sobě těch, kteří nejsou tobě příznivi. Konečně vezmi ještě jiné zrcadlo, abysi tvářnost duše své dokonale seznal. Postav se v duchu vedle jiných lidí ctnostných a bohabojných a skoumej co jich činí ctny a milovaní hodny, zvláště pak příklady svatých bedlivě uvažuj a následuj. Tak poznáš jak se můžeš dobrým, dokonalým státi, jak se Bohu i lidem zalíbiti. Poznání sebe jest první krok k napravení, ano půl cesty k dokonalosti a blaženosti. —

Chceš-li se poznati sám, viz vždy, jak jiní si počínaj';
v srdce pak vlastní hled, chceš-li jiným rozumět. *Goethe.*

. Podobenství.

O zpytování svědomí. Kdo často svědomí své zpytuje, často v knize srdce svého čítá, snadno se upamatuje, co v knize té zaznamenáno. — Srdce, ježto se každodenně prohledává a očistuje, prospívá tak velice, že samo žádné škvřny trpěti nechce. Tak i zlé návyky se vykoření. Jako v zahradě, kterou zahradník často prohlíží a pleje, plevel se zmocí nemůže: tak nemůže žádná zlá žádost a navyklost v srdci se zakořenit, když se každodenně zpytuje a očistuje. Takové zpytování podobá se soudu božímu. Svědomí je žalobníkem a rozum přísným soudcem. Kdo často sám sebe soudí, může doufat, že mu Bůh bude jednou soudcem milostivým.

O pravé vůli a pevném předsevzetí. Představ sobě, křesťane, vůdce neb velitele vojska, jemuž zachování důležité, ale k obhájení těžké tvrze bylo svěřeno. Tvrz obkličuje četný nepřítel; nejlepší stroje válečné jsou proti hradbám nastraženy; avšak udatný velitel tvrze jest pevně odhodlán svěřené mu místo hájiti a raději umříti,

nežli se vzdáti. — Tak pevné musí předsevzetí kajícího křesťana býti. Bůh vysvobodil jeho duši z rukou nepřátel a jemu k zachování odevzdal; on pak musí pevně býti odhodlán, každý útok nepřátelský statečně odrážeti, nedada se nižádnou mocí, ani lsti svésti. Všecka lákadla toho světa, všecky útoky zlého ducha, všecka moc zlých návyků nesmí jej pohnouti, aby duši opět hříchu vydal a na Bohu zrady se dopustil. Tak jen přemůže zlé a prospívati bude v dokonalosti. —

Píseň kajicníka.

Bože, zdroji laskavosti,
jenž jsi vždy mou stráží byl,
znám se k svoji nepravosti,
jíž jsem tebe urazil;
k vnaám světa klamavého,
žádostným jsem okem zřel,
opustiv Tě Tvůrce svého,
tvorů jsem se přidržel.

Což jsem myslil v oné době,
což pak před sebe jsem bral,
když jsem odpíraje Tobě,
o spasení málo dbal?
Jak jsem vážil velmi lehce
Tvoji ke mně dobrotu,
teď ach, vnitřní hlas mne tresce
za tu hříšnou slepotu!

Dobře vím, žes dobrotivě
volal mne ne jedenkrát,
chtě co syna milostivě
v klíně svém mne uchovat;
ale já jsem zavřel uši,
když zněl otcovský tvůj hlas,
hrůza skličuje mou duši,
kéž jí mír se vrátí zas!

A však nechci sobě zoufat,
ze svých hříchů chci se kát,
spolu pak i v tebe doufat,
jenž se umíš smilovat;
k Tobě vrátím se co k otcí
jako marnotratný syn,
Tys vždy hotov ku pomoci,
laskavýs Ty Hospodin.

Shlédni s nebeské své výše
na ten mého srdce žel,
odpustiž mi pro Ježíše,
jenž na kříži za nás pněl.
Nechť prospějí mi léky,
jež jsi v krvi své nám dal,
abych Tobě věků věky
s kajicníky děkoval.

Z Kancionálu.

Dobrý úmysl.

Bože, tak to míním činiti:
s Tebou chci vše začít, končiti;
žadosti své budu přemáhat,
cestou tvého zákona se brát.
Den mi bude ku cvičení,
k pilné práci, k vyražení;
u večer chci zkoušet sebe,
zda-li blíže jsem už nebe.

12. Konečně aby křesťan snáze dospěl k dokonalosti, má často pamatovati na věci poslední, totiž na smrt, soud, peklo a království nebeské; slovem, má v duchu často uvažovati věčnost. — Vzpomínka tato mocně chrání nás hříchu a vzbuzuje ku všelike ctnosti, k života svatosti, ku křesťanské dokonalosti.

Při všem počínání máš to na paměti míti,
že tu nemáš stání, na věčnost že musíš jíti.

Zřídka ten se prohřešuje, Smrt tě čeká všudy, věz;
kdo na věčnost pamatuje. jsi-li moudrý, čekej též!

Každým krokem chvátáš k hrobu; pomni, jak jsi živ,
tak i půjdeš v onu dobu. — Zpomeň na to dřív!

Ctnostného smrt nezalekne, dokonaltě práci svou;
jemu Soudce věčný řekne: „Synu, vejdi v slávu mou!“

Slova písma sv. Ve všech skutcích pamětliv buď na poslední věci své a na věky nezhřešíš. *Sir.* 7, 40. — Pamatuj, že smrt nemešká a že smlouva s hrobem ukázána jest tobě; nebo smlouva tohoto světa jest, že každý smrtí umře. *Sir.* 14, 12. — Bděte, nebo nevíte dne ani hodiny. *Mat.* 25, 13; srv. *Luk.* 12, 40. — Všem u se přiblíží konec, protož buďte opatrní a bděte na modlitbách. *I. Petr.* 4, 7. — Pakli nebudeš bdíti, přijdu na tě jako zloděj, a nevíš, v kterou hodinu přijdu. *Zjev.* 3, 3. — Blahoslavený, kdož bdí a ostříhá roucha svého, aby nechodil nah a neviděli hanby jeho. *Zjev.* 16, 15.

Podobenství Kristova o smrti.

a) *O desíti pannách.* Pět opatrných panen vzaly olej v nádobách svých s lampami a vešli s ženichem na svatbu. Bláznivé pak vzavše lampy, nevzaly s sebou oleje, a když odešly kupovat olej, přišel ženich a zavřeny jsou dvěře. *Mat.* 25, 1.

b) *O bohači* náhle zemřelém, jehož duši Bůh té noci požádal. *Luk.* 12, 16.

c) *O služebnících,* očekávajících pána svého. *Luk.* 12, 35.

d) *O bdělém hospodáři,* jenž nedá podkopati domu svého. *Mat.* 24, 42.

e) *O pánu,* jenž odcházeje, dal služebníkům práci a přikázal vrátnému, aby bděl. *Mar.* 13, 33.

Výroky svatých. Jeden každý má opatrně žíti a konec života svého uvažovati, aby se duch k vyšším věcem povznášel a lichocením tohoto světa se strachem se varoval. *Sv. Isidor.* — Hroz se soud-

ného dne a přehrozného toho vyřčení a ortele. Odtrhuj se od hříchův bázní muk pekelných; na každý den zpomínej na konec života svého. Každé hodiny měj před očima smrt, muky a trápení věčné. Přemýšlej vždycky, že den smrti tvé nejistý jest; pečuj a snaž se o to, aby náhlou smrtí — jsa nepřipraven — nebyl zachvácen. *Sv. Isidor.* — Při všech věcech pamatuj na poslední věci své; nedopouštěj, aby se od zraku tvého vzdálila hrůza smrti a strašné soudu nebezpečnosti. Přemítej léta svá v trpkosti srdce svého, uvažuj nebezpečí života, vzpomínej na vlastní křehkost svou. *Sv. Bernard.* — Pomyšlením na poslední věci dobudeš sobě nesmrtelné koruny v nebesích. *Sv. Ambrož.* — Denně na to mysliti máme, co jsme z úst svého Vykupitele slyšeli: „O kdyby poznal i ty, které věci tobě k pokoji jsou, ale nyní skryty jsou před očima tvýma!“ (*Luk. 19, 42.*) Nebo, pokud přísný soudce ruky k pokárání nevztahuje, na bídu následující mysliti máme; máme neustále hříchův oplakávati a oplakáváním je zahlazovati. *Sv. Řehoř.* — Od hříchův nic tak lidi neodvracuje, jako pomyšlení na smrt. *Sv. August.* — Uvažujme, co jest v království božím dobrého, co jest v pekle zlého, a tak sebe samých napravujme a poučujme; tak sebe k tomu, co konati máme, povzbuzujme. Spatříš-li v přítomném životě cos příjemného, myslí na království boží, a za nic ono pokládati budeš; uvidíš-li cos strašného, pamatuj na soud a peklo, a i tomu se posmívati budeš. Uchvátí-li tebe kdy tělesná žádost, vzpomeň na pekelný oheň a pomni, jak praničemná jest rozkoš hříchu. *Sv. Jan Zl.* — Očekávej každodenně konec života a na cestu k věčnosti se připravuj. *Sv. Efrem.*

Přísluví: Všecky věci čas mění. — Mysli na smrt; hrob každému hotov. — Smrt ukáže, co kdo má. — Abys nehřešil, často na smrt pamatuj. — V každé věci hled' konce. — Začátek těžký, třeba ještě jenom konce. — Konec dílo chválí, konec korunuje. —

Pořekadlo: „Pamatuj na smrt!“ Málo lidí pamatuje na smrt. Zapoměnlivost tato jest hrozná a tím povážlivější, že to vešlo až v obecné pořekadlo: „Zapomněl jsem na to neb ono jako na smrt!“

Příklady.

a) Biblické. Na smrt a poslední věci pamatovali se všickni svatí a světice starého i nového zákona, kteří šťastně a pobožně umírali jako: První rodiče, Abel, Seth, Noe, Abraham, Loth, Isák, Jakub, Josef eg., Mojžíš, Samuel, David, Job, Tobiáš, proroci,

Eleazar, bratří Machab. s matkou, Jan křtitel, Josef, Maria, Pán Ježíš, sv. apoštolové a učeníci Páně.

Sám *Hospodin* po zpáchaném hříchu pravil k *Adamovi*: „Prach jsi a v prach se navrátíš“ (I. *Mjž.* 3, 19.), která slova zajisté Adam často na paměti měl.

Isák, ztrativ zrak, povolal Esaua a řekl k němu: „Vidíš, že jsem se sestaral a nevím dne smrti své.“ I. *Mjž.* 25.

Jakub, domnívaje se, že divoká zvěř roztrhala Josefa, oblekl se v smutek a nedal se potěšiti, řka: „Sestoupím k synu svému s pláčem do hrobu.“ — Umíraje přikázal synům svým, aby tělo jeho pochovali v zemi Kananejské. I. *Mjž.*

Mojžíš věda, že se blíží konec života, shromáždil veškeren lid, kterýž napomínal, aby nezapomenul na Hospodina a ostríhal jeho přikázání. V. *Mjž.* Podobně učinil *Josue* před smrtí svou.

Když se přiblížil čas smrti *Davidovy*, řekl Šalomounovi synu svému: „Já již umírám, posilniž se a buď muž. Zachovej přikázání Hospodina Boha svého, chodě po cestách jeho. I. *Par.* 29.

Job měl smrt na paměti, řka: „Krátcí jsou dnové člověka a položil jsi meze jemu, které nebudou moci překročeny býti. — Víím, že smrti vydáš mne, kdežto ustanoven jest dům každému živému.“ A těšil se před smrtí, že v těle svém uzří Boha svého. *Job.*

Starý Tobiáš oslepnuv, modlil se: Pane, rozpomeň se na mne, a učiň se mnou podle vůle své, ať jest v pokoji vzat duch můj; neboť užitečněji jest mi umřítí, nežli živu býti.“ — A před smrtí napomínal syna, aby se Boha bál a dobře činil. *Tob.*

Mathatiáš umíraje, řekl k synům svým: „Synové, horlete pro zákon a dejte život svůj pro smlouvu otců svých.“ I. *Mak.*

Pán Ježíš nejednou byl pamětliv smrti, řka k učeníkům: „Aj, vstupujeme do Jerusalema a syn člověka vydán bude knížatům kněžským a odsoudí ho na smrt.“ *Mat.* 20, 18; *Luk.* 18, 31. A při poslední večeři mluvě k učeníkům o své smrti, loučil se s nimi. *Jan.* 13, 17.

Také *sv. apoštolové* pamatovali na smrt, o níž zvláště *sv. Pavel* často píše: „Uloženo jest lidem jednou umřítí.“ *Žid.* 9, 27. „Mně živu býti Kristus jest a umřítí zisk.“ *Fil.* 1, 21. 23; *II. Tim.* 4, 6—8. — A *sv. Petr* napomíná bratří: „Všemu se přiblíží konec; protož buďte opatrní a bděte na modlitbách.“ I. *Petr.* 4, 7.

b) Jiné příklady. Mnozí *nábožní a svatí křesťané* často pamatovali na smrt a na poslední věci člověka, čímž u víře se sílili, v ctnosti utvrzovali a v křesťanské dokonalosti prospívali;

ano mnozí hříšníci upamatováním na smrt ze sna hříchu se probudivše, činili upřímné pokání.

Sv. Pavel, poustevník, kmet 130letý, kterýž hned za věku mládeneckého utekl se na poušť, kde tuhý život vedl a věrně Bohu sloužil a často na smrt pamatoval. Když zemřítí měl, pravil k poustevníku sv. Antonínu, kterýž ho přišel navštívit: „Milý bratře, přiblížila se chvíle, kdež v Pánu zesnu. Tak jako Pavel apoštol, toužil jsem vždy po tom, abych se rozloučil s tímto světem a přišel ku Kristu; nebo Kristus jest život můj a skonání mé, moje spasení.“ I zemřel brzy na to kleče, maje tvář i ruce k nebi obrácené.

Sv. Antonín, poustevník, pamatoval každodenně na smrt i napomínal při smrti bratří svých: „Bratří, živi buďte každého dne tak, jakobyste jistotně věděli, že to jest poslední den vašeho života.“ —

Jistý nábožný poustevník byv kdysi tázán, který prostředek k dobré přípravě na šťastnou smrt za nejúčinnivější pokládá, odpověděl: „Pamatuj na smrt!“ Pamatuj každého rána, že snad večera nedočkáš, a večer, že snad tato noc bude poslední; a dle toho také jednej. —

Sv. Jarolím pamatováním na smrt a rozjímáním posledních věcí učinil podivuhodné pokroky v křesťanské dokonalosti. K tomu cíli vzdálil se světského hluku a šel na poušť, kde mnohá léta vedl život přísný, kající. Jsa po příčině přísného života tázán, odpověděl: „Já se mrtvím, aby mne kdys neumrtvila smrt; sám se soudím, abych kdys na soudu posledním odsouzen nebyl; uzavírám se do této jeskyně, abych kdys nebyl uzavřen do oné propasti, kde bude pláč a skřípění zubů; a odpírám si radosti světských, aby mi kdys odepřeny nebyly radosti nebeské.“ — Následuj, křesťane, příkladu sv. Jeronýma a rozjímej často poslední věci člověka, tak prospěješ v dokonalosti křesťanské a dobudeš sobě koruny slávy.“

Sv. Fokas, chudý, však poctivý a nábožný zahradník, jehož katané hledali, aby jej co křesťana usmrtili, sám si dříve vykopal hrob, načež hlavu mu sfali a mrtvolu jeho v tomže hrobě pochovali. — Nic mu to nepřicházelo strašné, kopati vlastní hrob; neboť co křesťan již dávno se smrtí se obeznámil a na to okamžení se těšil, kde tělo jeho v tom hrobě bude uhostěno. — I ty, křesťane, myslí často na hrob a časem navštěvuj hřbitov, místo odpočinutí a pokoje, a nebudeš se báti smrti své.

Sv. Jan, patriarcha Alexandrinský, dal si za včas hrob připraviti, zapověděl ale práci tu před smrtí dokonati. Na každý svátek, kde slavné služby boží konal, museli dělníci k němu se dostaviti a se tázati, poroučí-li, aby hrob jeho dohotovili, jelikož se neví, kdy zloděj přichází a dům podkopá. — Sv. Jan poručil pak, aby se něco málo o hrobě pracovalo; sám ale obnovoval při té příležitosti povždy živě pomyšlení na konec svého života.

Sv. Martin, biskup, často byl pamětliv smrti a na konec života přijav sv. svátosti, dal se položiti na zem, popelem posypanou a s modlitbou na rtech, k nebi jsa obrácen, usnul blaženě v Pánu. — Kajicnost a modlitba pomáhají k šťastné hodině smrti. Však učme se před časem umírati, než smrt je na jazyku. Celý život má býti přípravou k dobré smrti.

Sv. Vojtěch, patron český, ustavičnou památku smrti uznal býti velmi spasitelnou; proto císaři Ottonovi, — když v květu mladosti byl a nejspanilejším princem věku svého sloul — často říkával: „Pamatuj, ne že jsi císařem, ale že jsi člověkem smrtelným.“ A by ho proti marnostem světským ohradil, často mu napomenutí dával: „Nezapomínej, o císaři, že toto krásné tělo tvé někdy se v prach obrátí.“

Sv. František Borg., dříve vévoda v Kandii, pak jesuita, patřením na mrtvolu Isabelly, manželky císaře Karla V., kterouž dřív pro krásu obdivoval, se obrátil. Spatřiv mrtvé tělo její, ano v brzkém čase bylo červy rozlezlé a ohyzdné, všecek hrůzou pojat, zvolal: „Ty-li jsi ona nejspanilejší císařovna? to-li jsou tvé růžové rty a líbezné tváře? O, marnost nad marnost! takový je konec všeho blesku a vší slávy!“ Od té doby byl mrtev světu a odřeknuv se vévodství, vstoupil do řádu jesuitského, v němž svatým učiněn jest. — Často pak říkával: „Každý řeholník, — ano každý křesťan má v každou hodinu — 24krátě za den — býti hotov umříti.“ —

Sv. Fidelis ze Sigmaringu byl právě fidelis, t. j. věrný v pamatování na smrt, jižto si neustále připomínal; proto své listy takto podpisoval: „P. Fidelius, brzy potravou červů.“

Oni dva velikomocní císařové *Maxmilian I. a Karel V.* mívali ve svých pokojích, kde přebývali, rakve připraveny, u nichž často smrt rozjímal, ano i když na delší cesty se vydali, rakve s sebou vozili, aby na svou smrtelnost nezapomněli.

Vysoce učený *kardinal Baronius* měl ve svém prstenu místo drahého diamantu, umrlčí hlavu s nápisem: „Pamatuj na smrt.“

Maria Anna, obětování zvaná, chovala ve své světnici rakev, do níž po smrti měla býti položena, a každého dne, než se na odpočinutí odebrala, přicházela, aby chvíli v rakvi té poležela. Také umrlčí hlavu mívala často před sebou s nápisem: „Pamatuj, že jsem kdysi byla, co ty jsi nyní; však nemohu říci tobě, co jsem nyní.“ — Smrt její byla drahou v očích Hospodina. — Tak i ty, křesťane, jednou šťastně zemřeš, jest-li že často na smrt pamatovati a dobře se k ní připravovati budeš.

Mladý mnich a opat Alexander. Kdys přišel mladý mnich k opatu Alexandrovi, žádaje ho: „Otče, uděl mi požehnání! Zde u vás mne už všecko omrzelo; dovol, ať v pokoji odejdu.“ — „Synu můj!“ vece na to věhlasný kmet, „omrzlost tvoje jest mi znamením, že jsi posud nepomněl náležitě ani na smrt a soud, ani na radost nebes, ani na hrůzy muk pekelných. Bys to byl učinil, oč že by se ti neošklivila ni modlitba, nic práce sebe těžší. A protož radím tobě, nepřeháňuj se a skoumej svědomitě, co tě zahání od nás.“ Mladý mnich se umoudřil, zůstal a brzo v svatosti prospěl.

Co potom? K sv. Filipu Nerejskému přišel mladík jeden a vykládal mu plnými ústy, že jej otec na vysoké školy do města pošle. Svatý muž tázal se krátce: „A co potom?“ Mladík na to: „Potom budu zastupitelem právním a každý mne ctíti bude.“ Sv. Filip opět se tázal: „A co potom?“ Mladík odpověděl: „Pak sobě koupím statky, skvostně a vesele živ budu.“ A sv. Filip ještě jedenkrát se táže: „A co potom?“ A když jinoch umkl, odpověděl sám: „Potom zemřeš a potom nastane soud a věčnost!“ Slova tato jako blesk projela duši mládence, tak, že všechny myšlenky a snahy své obrátil k nebi.

Memento mori! Muž vysokého stavu a při tom veliký hříšník, umínil si, že se dá na pokání. Za tím účelem odebral se do Říma a chtěl ku své útěše samému papeži se zpovídati. Papež ho vyslechl a vzdělal se jeho zevrubným vyznáním, jeho lítostí a velikomyslným předsevzetím. Když mu ale chtěl pokání uložit, nemohl kajícího přijmouti, žádné nebylo dle jeho chuti. Postiti se? k tomu neměl síly. Čísti, modliti se? k tomu neměl času. Skutky kající vykonávati, tomu nerozuměl. Tráviti život o samotě? putovati někam? Byl příliš zaneprázdňen. Bdíti a na tvrdé zemi spáti? toho mu zdraví nedovolovalo, — A pak ještě jeden důvod, všeobecný — byl muž urozený! — Co tedy měl muž tak vznešeho stavu činiti? — Papež mu daroval zlatý prsten s nápisem:

Memento mori! (pomni, že umřeš!) Uložil mu za pokání, aby prsten stále nosil a slova na něm vyrytá aspoň jednou denuě přečetl. — Šlechtic odešel velmi spokojen jsa a štěstí si přeje k tak lehkému pokání. Avšak toto přitáhlo všecky ostatní kající skutky za sebou. — Zpomínka na smrt vnikla tak mocně do jeho vnitra, že mu bylo brzo jasno, kterak to s ním smrtelným člověkem stojí a že sám k sobě pravil: „Ach, poněvadž musím jednou umřítí, co mám jiného ve světě dělati, než připravovati se k šťastné smrti? K čemu bych tak příliš zdraví svého šetřil, kteréž smrt dojista zničí? K čemu bych tělo choval, kteréž v zemi spráchniví?“ — Po takovém rozjímání byl mu každý druh pokání snadný; v každém se cvičil a setrval v té horlivosti až do smrti, kteráž byla vzácná před Bohem, příkladná lidem a plná útěchy pro něho. — O kéžbychom i my slovíčko: „Umru!“ dobře rozvážili! Kéž bychom se řídili dle naučení, plynoucího ze slov „Memento mori!“

Rouhač ve zpovědnici. V jistém městě francouzském shromáždila se ve hlučném hostinci společnost mladých mužův. Byliť už hluboko nahlédli do sklenic a jsouce v živém hovoru o politice a denních novinách, přestali vážiti slova. I přešla řeč na předměty náboženské. Mladí ti páni byli sice dle jmena katolíci, avšak už dávno zhostili se víry prvního mládí. Otázky a předměty náboženské, kolem nichž se zábava otáčela, sloužily za terč vtipu a posměchů. A v tom jeden druhého předstihnouti se snažil. Jmenovitě byla to zpověď, o kterou vtip svůj právě brousili. — „Byl by to v skutku veselý kousek,“ pravil jeden, „kdychom jednou tak ze žertu šli k zpovědi.“ Společníkům zdálo se, že by to byl podivný žert, kterého by si jistě netroufal provésti. „A proč ne?“ pravil on, „nabízím se k tomu. Máte-li chuti, vsaďte se o to se mnou. Tolik a tolik lahvic vína v příští naší schůzce, když vám své příhody v zpovědnici vypravím.“ — Brzo se smluvili. Druhého dne přišli hned z rána někteří druhové k opovážlivci, pamatující jej na dané slovo, že dnes chce jíti k zpovědi. I šel hned, napřed už hlásaje své vítězství, do kostela, uchylil se k nejbližší zpovědnici, netrpělivě očekávaje, až pro množství kajících také na něho řada došla. Pokleknuv, pravil beze všech okolků k zpovědníkovi: „Nepřicházím, milý pane! abych se opravdu zpovídal, nýbrž jen abych sázku vyhrál. Tak a tak se stalo. Zpovídám se tedy, že jsem se toho a toho hříchu dopustil: avšak si z toho nic nedělám. Také tohoto hříchu: avšak si z toho nic nedělám.“ A tak vypočítal více hříchů vždy s tím rouhavým dodatkem: „Avšak si z toho nic ne-

dělám.“ Když skončil, pravil duchovní pokojně: „Vy, pane, provedl jste nyní své, abyste sázku vyhrál: vy jste vyznával hříchy své. Nyní jest na mně, abych učinil, co mého jest, a uložil vám — *pokání*. Říkejte tedy po tři dni vždy třikráte denně, ráno, v poledne a večer, následující slova: *Přijde smrt*, já však si z toho nic nedělám; *bude soud*, avšak si z toho nic nedělám; *jest peklo*, avšak si z toho nic nedělám!“ S tím jej propustil. — Sám s sebou jaksi spokojen, vyprávěl lehkovážný mladík ještě téhož dne svým společníkům, jak šťastně se mu podařilo podniknutí, o výplatu sázky žádaje. — Tito neočekávaným výsledkem zaraženi, stáli na tom, že prvé musí uložené pokání vykonati, poněvadž spolu k zpovědi náleží. „Není-li nic jiného,“ pravil nevrle, „budiž. Ručím svou ctí, že s tím také přijdu ku konci; sázka jest a zůstane vyhranou.“ — Skutečně začal uložená slova odříkávati. Z počátku dělo se to z čerstva bez rozvahy: ale poznenáhla konal to s neobyčejným pocitem. Slova ta vzkřísila mu v srdci víru jeho maldictví, činíce jej nepokojným a malomyslným, až pak mu ony osudné slabiky nechtěly z krku. I počal vážně pomýšleti na smrt, na věčnost, na stav své duše. Uplynuly tři dni, uplynulo ještě několik dnů — mladík v společnost nepřicházel; sázku ztratil sice, ale našel duši svou. Milost boží dotknula se srdce rouhače, že skroušeně obrátil se k témuž zpovědníku, objevil mu stav duše své a vyžádal si pomoci k zpovědi dokonalé, aby se smířil s Bohem. I stalo se tak: smířil se s Bohem, stal se poslušným, upřímným synem církve a snažil se s velikou horlivostí, by plněním víry napravil předešlá pohoršení a zanedbání. I vypravoval pak často skroušeně a vděčně, jak podivně slitování Páně užilo právě hříšné opovázlivosti, kteréž se proti sv. zpovědi dočínil a zbloudilého na pravou cestu přivedlo, když nejméně toho se nadál.

c) Také mnozí pohané smrti byli pamětlivi. Dle svědectví Herodota mívali *staří Egyptčané* podivný obyčej při hostinách. Když někdo z bohatých svým přátelům hody dával, musel služebník hostům dřevěnou kostru neb podobiznu mrtvého těla ukazovat a takto jim přimlouvati: „Sem patří, jez, pí a vesel se, neb aj, takovým po smrti budeš.“

Plutarch vypravuje o *králi egyptském Ptolomeovi Filadelfu*, že měl spůsob míti stále před očima lebku i mezi hodováním, a že služebník k němu často volati musel: „Pohledni, o králi, čím se staneš!“ Týž Plutarch vypravuje, že u *starých Řeků* každou mrtvolu tři kůrové ku hrobu doprovázeli. Napřed šli kmetové,

kteří mladíkům zpívavě volali. „My jsme bývali, co vy jste nyní!“ Mladíci jim odpovídali: „My jsme, co jste vy bývali.“ A konečně děti dokládaly: „My budeme, co vy jste nyní.“ V pravdě pěkný to zpěv, pamatující každého na pomíjejícínost věku lidského.

Abysinští, kdykoli nějakou hostinu drželi, vždy také — mimo skvostných pokrmů a všelikých lahůdek — plnou sklenici popele z kostí mrtvých lidí předložili, aby hostům připamatovali, že jako lidé smrtelní jednou umřítí musejí.

Vypravuje se, že jistý národ v Indii své mrtvé pochovává přede dveře domovní, aby kdokoli do domu vstupují neb z domu vycházejí, na mrtvé pamatovali a smrt svou před očima měli.

Když za starých časů některý císař východní byl korunován, přicházel hrobník, ukazuje mu kusy mramorů rozličných barev a dotazuje se, z jakého si přeje hrob míti vytesaný. — To mělo císaře pamatovati, že jest smrtelný, aby vládl moudře a spravedlivě.

Filip, král Macedonský, choval u svého dvora pacholika, jenž pouze k tomu ustanoven byl, aby každého dne ráno při vstávání mu řekl: „Králi, pomni, že jsi člověk, pamatuj na smrt!“

Když *Xerxes* s náramným vojskem, maje dvakrát sto tisíc válečného lidu, proti Řekům táhl, byl žádostiv všecko to vojsko v pospolitosti spatřiti. Na vysokém místě byla mu beseda z bílého mramoru připravena, odkud pohlédna, viděl, že všecko moře řecké loděmi přistříno, všechny břehy a roviny že vojskem přikryty jsou. Na to patře, za člověka nejšťastnějšího se pokládal; však ihned v pláč srdečný se vydal. — Artabanus, strýc jeho, vida to, tázal se ho: „Co jest to, králi, že věci tak sobě protivné činíš? Rozveselil jsi se a již pláčeš!“ Odpověděl král: „Rozvážil jsem a nad tím žel mám, že život lidský tak krátký jest. Z tohoto nescíslného množství lidu po stu letech ani jeden na světě nebude.“

Mudrc Diogenes. Na tržišti v staroslavném městě, v Athénách, objevil se jednoho dne mudrc Diogenes jako obchodník, vystavěl sobě skvostnou boudu, na kterou velkými písmenami napsal: „Zde jest na prodej moudrost!“ Sám pak stoje uprostřed, výmluvnými a ohnivými slovy pobízel okolo jdoucích, aby kupovali krásné a vzácné zboží jeho. Uslyšel to král Dionys a žádostiv jsa zvěděti, co by tím mínil, vypravil k němu dvořenína, aby mu té moudrosti koupil. Mudrc přijav peníze, poslal králi lístek, na němž psáno bylo:

„Vždycky moudře jen čiň, co činíš a konce dohlížej!“

I zalíbila se slova tato králi tou měrou, že je zlatými písmeny

nad bránu svého hradu a na všech dveřích svého příbytku napsati kázal, aby je všudy před očima měl. — Průpověď tato jest jádro vší moudrosti a zasluhuje nejen na domy, nýbrž i do všech srdcí lidských býti napsána. — Podobně ona je příbuzná: „Memento mori!“ Pamatuj na smrt!

Podobenství.

Neznámá paní. Dávnoť minulo parní léto s bouřemi svými. Již nezářilo slunce paprskem zahřívajícím s klenutí nebeského. Pestré podletní kvítí zponenáhla vadlo: den se krátil a nastupovaly noci chladnější a příroda chystala se, aby odkládala část po části opět své skvostné, nesčíslnými barvami okrášlené roucho. — V tiché světnici stál malý Bojislav srdečně přítulný k svému milovanému dědečku, jenž u nízkého okna malé chaloupečky sedě, ven v daleký prostor pohlížel a na sklíčené mysli přemítal. „Proč jste, milý dědečku, tak zamyšlen a tak truchliv?“ otázal se Bojislav. „O milé dítě,“ pravil stařec na tuto otázku, „myslívám často na strašlivou cizí paní, která za krátký čas přijde z daleka na návštěvu k nám, aby mne odtud vzala a mne daleko, velmi daleko od tohoto místa odvedla.“ „A jak vypadá, milý dědečku, ta cizí paní, kterou tak strašlivou nazýváte?“ připomenul na to Bojislav, jehožto zvědavost byla mocně probuzena. „Úplně tobě tu paní popsati nemohu,“ odpověděl kmet, „tolik jen říci mohu, že ona velmi člověka pohledem svým děsným zaráží a že jest úžasné její jméno smrt.“ Od té doby malý Bojislav často v dalekou prostoru se díval a dobrý dávaje pozor, příchodu strašlivé cizí paní očekával. — Již se mlhavý podzim k odchodu chystal, ale cizí paní s pohledem strašlivým posud nepřicházela. — Nastala zima a paní ještě nešla. Zavítalo jaro. Tož za tichého večera, když se podobalo, jakoby větyrek libý se loučil s růžovými paprsky slunce západného, přišla do klidné světničky paní neznámá. — Mělať na sobě hebounké roucho barvy sinalé, které zvolna se vlálo jako mlha ranní; její štíhlá, souměrná postava byla opásaná jasně se lesknoucí páskou; světle zelený závoj míhal se jí mezi hustými kadeřemi, spanile plynoucími; na hlavě velebně vzpřímené zářila korunka ze zlata ryzího, outle províjená vínkem z pomněnek čerstvých; na dlani pak ruky pravé spočíval jí překrásný motýlek, jenž právě opustil smutný svůj krov a radostně vzlétal k životu novému. — Po krátkém potrvání v tiché světnici neznámá paní zmizela. — Lehounkým krokem přistoupil Bojislav k lůžku, na kterém milovaný dědeček

odpočíval, a znamená, že vážný stárec se ani nehýbe, svolal sousedy, aby se šli rychle podívat do chaloupky. — Majíce v čele svého duchovního, vešli do světničky a shledali, že dobrý stárec v tichém již odpočívá spánku, spánku smrti. — „A kde jest ona strašlivá cizí paní?“ tázal se Bojislav; „kde jest ona, o které mi dobrý dědeček říkával, že on často na ni myslívá, že ona za krátký čas přijde z daleka na návštěvu k nám, aby ho odtud vzala a daleko odvedla?“ — A vážným slovem odpověděl duchovní: „Člověku dobrému, který si ničeho zlého vědom není, který v životě stále kráčel cestou práva i pravdy, není ta cizí paní, ať kdykoli přijde, nikdy strašlivá, nikdy děsná!“ —

Kdo zde vede život nešlechtný,
křivdu a bezprávi jiným činí,
tomu ovšem smrt poděsná bývá,
neb ho zlých ze skutků těžce viní.

Kdo však věrně život zasvěcuje
k zastávání jasné pravdy, práva;
toho blahá krásná nesmrtelnost
v odměnu pak jistě očekává.

Fr. Doucha.

Podivný nápis náhrobní. Pocestný četl na hřbitově velikého města nápisy na náhrobcích. Na jednom mramorovém náhrobku stála vytesaná velikými písmeny následující slova: „Muž, jehož kosti zde odpočívají, dočkal se věku 90 let, byl však jen 3 leta živ.“ Pocestný nerozuměl, co znamená ten nápis, vrtěl hlavou a zavolal hrobaře, který mu vyložil nápis takto: Muž, u jehož hrobu stojíme, byl od dětinství živ jen pro tento svět a staral se pouze o statky časné, o rozkoše a důstojenství. Tři leta před smrti šel však do sebe, naučil se znáti Boha, modlil se pilně a přičinil se býti živu dle učení a příkladu Kristova. Nabytým jméním prokázal chudým mnoho dobrého a snažil se místo marné cti jedině po tom, aby se Bohu líbil. Na smrtelném lůžku pravil: „Předešlý můj život nebyl životem; byl jsem jako mrtvý pro Boha, pro dobré a pro každou pravou radost lidskou. Od té chvíle však, co jsem změnil mysl svou, začal jsem teprva náležitě živu býti; neboť jen tři léta byl jsem živ pro Boha a pro dobré a užil jsem tak nejčistších a nejútlejších radostí.“ I rozkázal pak, aby se na jeho náhrobek nic nestavělo, než tato pamětihodná slova, která již mnohého člověka na lepší myšlénky přivedla.

Ciferník bez ukazovadel. Beneš a Lukeš, dva dobří přátelé, konali spolu cestu do Svatoslavi. Beneš byl rodem Svatoslavan a Svatoslavané strojili se na zítří k veliké a vzácné slavnosti, totiž k svěcení nově zbudovaného chrámu Páně. V té krásné slav-

nosti chtěli se také zúčastniti naši soudruhové a proto je vidíme na svrchu spomenuté cestě. Jdouce rozmlouvali vespolek o věcech, táhnoucích se k jejich zejtřejší neobyčejné radosti. Také si, kudy koli šli, všímali boží přírody, hledající v tom největším, Bohem vzdělaném chrámu, stopy jeho svrchované moci, moudrosti i lásky jeho stavitele. — Za takového zbožného putování skoro ani neznamenali, že slunce na své denní pouti už valně bylo pokročilo a že se chystalo našim poutníkům brzo vypověděti sprovodní službu. Nejprvé to spozoroval Lukeš, i řekl: „Příteli, podívej se na západ a rci, dorazíme-li dnes a kdy asi k cíli své touhy?“ „Nepochybuji dost málo, že dnes v Svatoslavi budeme,“ odvětil Beneš, cesty té povědomý, „a tandle v Bužici, kudy veskrz musíme, dovíme se na jisto, která by byla chvíle a kdy asi nás uvítá moje rodiště.“ — I zostřili krok, aby co nejdřív zrak svůj upřeli na věžové hodiny Bužické. Jak se ale zarazili, když pozdvihše očí vzhůru na věž, sic veliký ciferník uzřeli, ale žádných ukazovačů nespatriili. Bužické hodiny se totiž opravovaly a proto oba ukazovače sníti se musely. Na to se naši poutníci nemálo mrzeli; však Beneš brzy potlačiv hnutí mysli, vyjasniv čelo, pravil: „Už vidím, že se od hodin těch nedovíme, v kterou as chvíli staneme u cíle pouti své. Na tom ale nesejde tak mnoho, jen když víme, že tam dnes budeme. Důležitější však a vážnější jest pravda, kterou mi na paměť vede ciferník ten bez ukazovadel. Pravdu tu měl by každý křesťan věru ne jednou, ale často za den připomníti, rozvážiti sobě.“ „Ale tak pak řekni, co to za pravdu, Beneši!“ naléhal na přítele Lukeš. „Mně to tak připadá, — nevím co tomu řekneš, — že celý náš život, celá pouť naše životní podobá se hodinám, jichžto ciferník nemá ukazovadel. Všecky hodiny a minuty putování zemského jsou na nich označeny. Která by to ale z nich byla, co nás spatří u cíle, co ohlásí náš příchod tam do toho města (tu kynul k nebesům), co nás uvidí umírat, to se nedoví, to s hodin těch nevyčte nikdo!“ — „O, jak velice se mi líbí tvůj obraz!“ rozčilen pravil Lukeš; „jak případný jest k objasnění slov Páně: Bdětež, neb nevíte dne ani hodiny! (*Mat. 25.*) A k tomu jak na snadě — po ruce leží obraz ten. Nikdy na ten ciferník bez ukazovadel nezapomeň.“ — Nemínuly ještě zúplna dvě hodiny a poutníci byli u cíle ve Svatoslavi.

Obrazy života i smrti.

Život plavba.

Všickni jsme my plavci
na chatrné lodi,
jedna hvězda všechny
v kraj neznámý vodí.

Širý svět je mořem,
tělo tvé je lodí;
správce světa loď tvou
do přístavu vodí.

Lodě pohazovaná
v bouřném vlnobití
musí se o hrobní
kámen rozraziti.

Duše, tvoje duše
v korábu tom pluje,
z ciziny se duše
domů navracuje.

V. Furch.

Smrt panna.

Znáš tu pannu sličnou?
Chodí do kola;
láskou ustavičnou
ke všem plápolá.
Láskou svrchovanou
všem se podává;
ale vezdy pannou
předce ostává.

Zamiluj ty sobě
tuto panenku,
nes k ní v každé době
všecku myšlénku.
Nesličnou-li zdá se
tobě k pohledu,
zjeví v celé kráse
se ti k posledu.

S nebeskou se tváří
na tě usměje,
přeblaženou září
na tě rozleje.
Svatého ti míru
políbení dá,
ze světa tě víru
k Bohu odvolá.

Sušil.

Umírání.

Právě ten, který za nic nestojí,
bledé smrti se nejvíce bojí,
umřít pak nemůže právě on.

Každý hlupák prý umřítí umí!
Kdo tak praví, smrti ten rozumí
jako tlukům svým umrlčí zvon.

Ten, kdo každou chvíli neumírá,
malicherně věčnost svou zapírá,
zvíře jest a jeho život — hon.

Jahůdky.

P ř e r o d.

Zdali asi jest to spůsob pravý,
že den narození svého slaví
lidé jedenkrátě za rok jen?

Kdo na božích cestách si připílí,
ten je každým krokem, každou chvílí
smělým samorodem přerozen.

Ten neumře, který vždy umírá,
který denně sebe sám zapírá,
ten na věky bude vyjeven.

Jahůdky.

Brána k životu.

Příroda kdy z lože svého
vstává v květný jarý čas,
kdy ze zrna rozsetého
nadějný vyrůstá klas ;
když motýlek ze žaláře
vyšlý zkouší křídla svá,
po noci kdy rdí se záře
na východě zplanulá :
divný vzduch mou hruď provívá
a z úst mimovolně splývá
v děsnou hrobu mrákotu :
„Smrt je brána k životu!“

J. Drbohlav.

Memento mori!

Jak bude tobě
v té hrozné době,
když klesnou všickni údové
a ztuhnou krve proudové?
když všecko, co zde miluješ,
již více mítí nebudeš?

Jak bude tobě
v té hrozné době,
až síly bude ubývat,
a duch se z těla bude brát?
Ach, pomni na smrt, člověče,
co chvilka život uteče!

Fr. Valouch.

Pomni na smrt!

Mine rok a opět rok,
život náš se krátí;
kdy as ruka Morany
žití naše zchvátí?

Mine den a opět den,
konec náš se blíží :
neplesej tak troufalý,
smrt k tobě se plíží.

Tělo zemi odevzdáš,
ducha Tvůrci svému,
aby složil účty tam
Pánu všemocnému.

Pomni, že jsi popel jen,
že se v prach obrátíš;
starej se, bys pochodil,
až se v zemi vrátíš.

Všemocný Pán v nebesích
soudí spravedlivě;
nevíš, zdali pochodíš,
skoumej přebedlivě.

Co ti platno bohatství,
co čest, sláva, jméno?
S sebou tam nic nevezmeš;
ctnost jen tvé je věno.

Fr. V.

H o d i n y.

Člověk má své hodiny,
bije mu do třetiny.
Po prvníkrát uhodí,
když na zem se narodí;
po druhékrát bijí,
když srdce se rozvíjí,
posledníkrát v tu dobu,
když se vrací do hrobu.
Člověk má své hodiny,
bije mu do třetiny.
Má hraječí hodiny,
hraje mu do třetiny.
Při prvním se ozvání
hraje k ukolíbání;
po druhé libě znějí,
raječí slavíci pějí,
poslední děsná hudba,
ohlašuje se sudba.

V. Furch.

Nadzemská vlast.

Krásného večera
pod nebem sedím
a okem upřeným,
do nebe hledím;
dívám se stále
dále a dále. —

Blankytná obloha
nebe zavírá,
a pouhým lidem nám
oči zastírá,
toužícím k vlasti
k nebeské slasti.

Až těla zbaveni,
ze síré země
k Bohu se vrátíme.
my lidské plémě:
poznáme věčnost,
boží velebnost.

J. B. Zámysl.

Hřbitovní kvítí.

Znáš ty kraje bláhy rajske,
slza kde víc nekane,
kde po žití trudném dobrým
lepší život nastane?

Chovej víru, lásku k Bohu,
On tě jednou oslaví,
lásku tvou ti hojně splatí;
tam ti stánek připraví!

Ant. Kosina.

Touha má ! (po nebi).

Když zřím oblaka se v dálku brát
v červánkách večerních hory plát,
věčným sněhem osloněné,
doly hájem obklopené:
tam nad hory do dále,
kde Bůh se věčně chválí,
jde touha má!

Dle *Fr. Lad. Riegra.*

Nebe vlasti má !

Nebe domov můj a vlasti má !
Nějsem pro ten svět já stvořena;
protož často vznáší duch se můj
nebe, nade krásný blankyt tvůj!

Nad oblohou, nad hvězdami dlí
Otec všech, ať dobří jsou, ať zlí.
Tamtéž vstoupil Kristus, Spása má,
tam i Máti boží přebývá.

V nebe Kristus slovem svým nás vzal,
příkladem nám cestu ukázal,
protož tam, k té vlasti milené,
tam se touhou moje duše pne.

Praobraz ten boží, duše má,
pro Boha i nebe stvořená,
kratičký jen čas má v světě žít,
potom věčně, věčně v nebi být.

Nebe jest jen dobrých blahý byt,
toho chci si ctností zasloužit.
V nebi Otec můj, tam vlast je má,
tam i duše moje zaletá! —

M. Michaela Žákova,
z řádu sv. Vojšily.

Seznam abecední

pravd náboženských v celém „Výkladu“ obsažených.

(Římské číslice značí díl, arabské stranu.)

A.	bratří a sestry III. 307.	čest boží II. 68., III. 72., 153.
Almužna II. 321., III. 551.	bratrstvo IV. 760.	čest a dobré jméno III. 465., 508.
advent I. 321.	Bůh bytost I. 102.	činy v. skutky.
amen I. 583., II. 115.	— duch I. 117.	čistota II. 252., III. 364., 562., IV. 481., 746.
andělé I. 227., III. 124.	Bůh nejdokon. I. 112.	články víry I. 95., 102.
apoštolé I. 12., 359.	— blažený I. 178.	člověk-čerstvo I. 241.
	— Otec náš I. 180.	čtení I. 40., III. 397., IV., 821.
	— jeden I. 191.	
B.	C. Č.	D.
Bázeň boží III. 68. IV. 832.	Celibat II. 380., IV. 747.	ďábel I. 236. 576., II. 73.
bedlivost v. pracovitost.	církev I. 16., 478., III. 577.	darové Ducha sv. II. 465.
bdění IV. 22., 839.	cizí statek III. 422., 566.	den soudný I. 554., IV. 851.
bezbožnost IV. 19.	cizoložství III. 373.	den sváteční II. 145., III. 179. 581.
bezženství II. 380., IV. 747.	ctižádost III. 508., IV. 75.	desatero příkáz. I. 6., III. 50.
bible I. 32.	ctnost, -ný III. 12., IV. 320.	děti, dítky III. 197.
biřmování II. 191.	ctnosti božské II. 73., IV. 65., IV. 349.	dík, -učinění I. 18., III. 153.
biskup I. 18., 481.	ctnosti mravné IV. 362.	div-y I. 13. 361.
blahoslavenství IV. 766.	— základní IV. 382.	divadlo III. 397.
blaženost věč. I. 567., IV. 766., 851.	— hlavní IV. 427.	dobrá vůle II. 292., IV. 533.
bližní II. 26., 306.	cuďnost v. čistota.	dobré, dobro III. 13., IV. 1. 319.
blud -ářství I. 20., II. 67., III. 81.	Čáry III. 86.	dobročinnost III. 414., IV. 447.
bohabojnost v. bázeň boží.	čas IV., 843.	dobrota boží I. 150.
bohatství III. 414., 566., IV. 769.	čas velikon. III. 630.	
boj duch. I. 355., II. 97., IV. 17. 839	čas zapověz. III. 637.	
božské vlastnosti I. 112.	čeládka, čeleď III. 230.	
	čert v. ďábel.	

dokonalosti boží I. 112.
dokonalost kř. IV. 323. 668.
dostiučinění I. 113., II. 318.
doufání v. naděje.
Duch sv. I. 454.
duch, duše I. 252., III. 293.
duše v očištcí I. 520., II. 22.
důvěra v Boha II. 50., III. 65

E.

Evangelium I. 16. 359., II. 238.

F.

Faleš III. 501.
fariseové, -ejství I. 11., III. 502.

H.

Hádání III. 86.
hájití hříchy IV. 315.
hana, -ět III. 542.
hierarchie I. 18. 490., II. 353.
hlava církve I. 481.
hněv-ivost III. 329., IV. 177.
honosnost III. 508., IV. 75.
horlivost II. 52., III. 72., IV. 517.
hospodárnost v. šetrnost.
host, -innost IV. 574.
hrdost IV. 75.
hrob Páně I. 397.
hřích II. 85., III. 12. 340., IV. 10.
hřích prvotný, děd. I. 269., IV. 12. 16.
hřích skutkový vlast. IV. 12.
— smrtelný IV. 14. 23.
— všední IV. 14. 21.
hříchy hlavní IV. 69.
— do nebe vol. IV. 226.
— proti Duchu sv. IV. 248.
hříchy cizí IV. 286.

hříchův odpuštění I. 525., II. 273.
hříšník II. 266., IV. 19.
hýřivost v. marnotratnost.

Ch.

Chléb II. 85.
chlipnost v. nečistota.
chlouba III. 508., IV. 75.
chrám I. 17., III. 180.
chtíč v. žádost.
chudoba, -ný III. 566., IV. 740. 769.
chvála boží II. 19., III. 153.
— bližního III. 477., IV. 301.
chvála vlastní III. 508.
chyba, -y IV. 18.
chytrost viz opatrnost.

I. J.

indifferentism v. netečnost.
Jáhen, podj. I. 18. 493., II. 353.
jazyk III. 550.
jeden Bůh I. 191.
jednota v. svornost.
Jesus, Ježíš I. 12. 289., II. 129., III. 151.
ješitnost III. 513., IV. 76.
jmění III. 414., IV. 103.
jmeno boží II. 67., III. 151.
— Ježíš I. 329., III. 161.
— dobré III. 472.

K.

Kacíř, -ství I. 20., II. 67., III. 81.
kajicnost II. 269., IV. 780.
kající skutky II. 318., III. 20. 321.
kárání bratrské II. 70., III. 307., IV. 627.
katechismus I. 26.
katolík, k. církev I. 501.

kázání III. 593., IV. 819.
kázeň III. 250.
klam v. podvod.
klaněti se Bohu III. 66.
kláštery I. 23., IV. 738.
klekání II. 139.
klení, kletba III. 169.
klevety III. 530.
kmoťri II. 181. 202.
knihy v. čtení.
kněz nejv. Kristus I. 303.
kněž-í, -stvo I. 18. 481., II. 353.
kostel v. chrám.
kouzla v. čáry.
krádež III. 438.
království boží I. 365., II. 72., IV. 678.
Kristus I. 289.
křest II. 164.
křesťan, -ství I. 11. 17.
křivá přísaha III. 170.
křivda III. 422., IV. 627.
kříž svatý I. 201. 419.
kříže, soužení II. 113., IV. 700., 807.

L.

Lačné krmit IV. 573.
laknoutí po sprav. IV. 788.
lakomství III. 432. IV. 103.
láska kř. vůbec III. 3. 13.
— boží I. 150.
— k Bohu III. 13. 15., IV. 359.
láska k bližnímu III. 13. 26., IV. 470.
láska k nepřát. II. 93., III. 37. IV. 727.
láska k rodičům III. 198.
— k bratřím a sestr. III. 307.
láska k sobě III. 23., 132.
— k světu III. 110., IV. 835.
laskavost IV. 470.
lehkověrnost III. 86.

lenost těl. III. 432., IV. 200.
— duch. III. 596., IV. 200.
lest v. podvod.
lež nepravda. III. 481.
lhostejnost v netečnost.
licoměrnost III. 502., IV. 75.
lidé I. 201.
lichota, -nost III. 491.
lichva III. 438.
litanie II. 142., III. 595.
lítost II. 283., IV. 780.
lkající blah. IV. 780
loupež III. 438.

M.

Majetek v. jmění.
malověrnost III. 92.
manželé, -ství II. 368.
Maria I. 317., II. 117. 402,
III. 125.
marná naděje III. 103.
marnost, -ivost III. 393.,
IV. 76.
marnotratn. III. 433., IV. 103
matka II. 393., III. 249.
Mesiáš I. 7. 288.
milosrdenství b. I. 167. X., II.
267.
— k bližn. II. 27. 307.
IV. 447. 791.
milosr. skutky v. skutky
milosrdné.
milost boží I. 471., II. 154.
milování v. láska.
mír v. pokoj.
mírnost II. 290., IV. 386.
mládež, mladost III. 226.
mlčelivost III. 466.
mlsnost III. 432., IV. 158.
mluvení III. 489.
mocnost svět. i duchovní
III. 12. 282.
modlářství III. 113.
modlitba vůbec II. 15. 72.,
III. 66., IV. 551. 627.
— Páně II. 57.
moudrost boží I. 132.

moudrost lidská IV. 366.
mrav -y, -nost III. 13., IV.
319.
mrtví v. zemřelí.
mrtviti se v. zapíratí se.
msta, mstivost III. 329.,
IV. 178.
mše sv. II. 217., III. 589.
mučeníci I. 19. 87.
muž, manžel II. 393.
myšlení II. 280., III. 392,
562 IV. 12.
mzda IV. 245.

N.

Náboženství I. 1. 25.
nábožnost v. i pob. II. 67.
naděje II. 3., III. 65., IV. 357.
nádhera, -nost III. 378.,
IV. 76.
nadýmání III. 531.
nahé odívat IV. 574.
náhrada III. 422. 458.
nalez. věci III. 439.
napomínat v. kárat.
napravení v. polepšení.
narození P. I. 322., III. 582.
náruživost IV. 18.
následování Krista IV. 714.
— svatých III. 132.
návyk, -lost IV. 18.
nebe I. 433. 565., II. 73.
nectnost v. nešlechtnost.
necudnost v. nečistota.
nedbalost III. 120. 596.,
IV. 13.
neděle III. 179.
nedůvěrnost III. 99.
nekajicnost IV. 280.
nelaskavost v. nemilosrd-
nost IV. 35.
nemoc, -ný III. 292, IV. 575.
nemravnost IV. 19.
nenávist Boha III. 113.
— lidí IV. 178.
neomylnost církve I. 507.
neposlušnost III. 199.

nepoškrvněné } I. 319., II.
početí M. P. } 402.
nepravost III. 13., IV. 10.
neproměnnost boží I. 175.
nepřítel II. 93., III. 37.,
329., IV. 727.
nepřízeň IV. 131., 275.
nesmrtelnost I. 252.
nespravedlnost III. 438.,
IV. 235., 245.
nestoudnost III. 378., IV.
149.
nestřídmost III. 393., IV.
158.
nesvornost III. 329.
nešlechtnost IV. 19.
netečnost III. 80., IV. 200.
netrestat hříchu IV. 307.
netrpělivost IV. 177.
neupřímnost III. 481.
nevděčnost IV. 19. 467.
nevědomost III. 340., IV.
624.
nevěra II. 67., III. 72.
nevěrnost IV. 19.
nevinnost III. 364.

O.

Obcování svatých I. 515.
— s lidmi III. 401.
oběť mše sv. II. 217., IV. 827.
obětování II. 189.
obezřetnost v. opatrnost.
obmeškání dobrého IV. 13.
obrácení se v. pokání.
obraz boží I. 244.
obrazy svatých III. 144.
obřady, cerem. II. 155.
obřízka Páně I. 329.
obvyk v. obyčej.
obžerství IV. 158.
očistec I. 520., III. 628.
očišťování M. P. I. 341.
oddanost Bohu II. 78.,
III. 71., IV. 357.
oděv III. 393.

- odkládati pokáním, III. 109., IV. 250.
- odpíratí pravdě IV. 270.
- odpušky II. 330.
- odpuštění hříchů I. 525., II. 92. III. 21.
- odpustiti bližnímu II. 93., III. 37., IV. 627.
- olt. svátost II. 202., III. 631.
- opatrnost IV. 365.
- opilství, ožralství v. nestřídmost.
- opováž. spoleh. III. 105., IV. 250.
- opuštění dobrého IV. 13.
- orodování svatých II. 20., III. 134.
- osoby božské I. 193.
- osočování III. 531.
- ospravedlnění III. 139.
- ostatky sv. II. 60., III. 197.
- otec Bůh I. 18.
- otec v. rodiče.
- otčenáš II. 57.
- P.**
- Pád člověka I. 267.
— opětný IV. 18.
- pamatovat na smrt., IV. 851.
- Pán Kristus I. 289.
- panictví III. 365., IV. 747.
- panovati nad sebou III. 293.
- papež I. 18. 484.
- péče o tělo II. 84., III. 290.
— o duši II. 91., III. 293.
- peklo I. 429. 576., IV. 851.
- pěstoun III. 249.
- pilnost, pracovitost III. 401., IV. 514.
- písmo sv. I. 10. 31., IV. 821.
- pláč, plačící II. 286., IV. 780.
- pobožnost II. 46. 252., III. 601., IV. 825.
- pobožnůstkářství III. 120.
- pocestné přijímat IV. 574.
- pocta boží II. 212., III. 64. 179., IV. 827.
- pocta svatých III. 124.
- poctivost } III. 422.
počestnost } — 473.
- početí Syna božího I. 319., II. 402.
- podání, tradice I. 46.
- poddaní III. 256.
- podezření III. 514.
- podíl v hříchu IV. 312.
- podlost III. 508., IV. 428.
- podobenství Kr. I. 366.
- podvod III. 438. 501.
- pohané, -ství I. 4., III. 114.
- pohanění III. 542.
- pohoršení III. 345.
- pohrdání III. 542.
- pochlebování III. 491.
- pohřeb, pochovávat mrtvé III. 576.
- pochybov. III. 78., IV. 624.
- pokání ctn. I. 529., II. 267.
— svátost II. 318. IV. 830.
- poklady duch. I. 520.
- poklesek IV. 18
- pokoj III. 307., IV. 495.
- pokojní bl. IV. 800.
- pokora II. 48., IV. 427.
- pokrytství III. 120. 502., IV. 75.
- pokušení I. 355., II. 97., III. 553., IV. 17., 839.
- polepšení se II. 267.
- pomazání sv. II. 341.
- pomluva III. 530.
- pomsta v. msta.
- ponoukati k hříchu IV. 294.
- posl. věci I. 531., IV. 851.
- poslušnost III. 71., IV. 751.
- posměch IV. 542.
- postiti se v. půst.
- posuzování III. 514.
- poštívání III. 531.
- potupa III. 542.
- pouť II. 143.
- pověra III. 86.
- povinnost III. 12., IV. 676.
— manželů v. manželé.
— rodičů v. rodiče.
- povolání čl. I. 263.
- povoliti k hř. IV. 291.
- povolnost III. 307.
- pozdravení and. II. 116.
- pozdvihování II. 240., III. 589.
- poznání Boha I. 102., II. 66., III. 293., IV. 15., 814.
— sebe II. 277., III. 293.
- požehnání III. 596.
- práce služ. III. 180.
- pracovitost III. 414., IV. 514.
- přátelství v. přítel.
- pravda III. 465., IV. 270.
- pravdoml. boží I. 173.
— lidská IV. 465.
- pravdy kř. I. 95.
- pře, přiti se III. 524.
- přečin, přestupek IV. 18.
- předřízení I. 129.
- předpekli I. 429.
- předsevzetí II. 292.
- představení III. 237. 249.
- překážky manž. II. 382.
- přestoup. zákona v. hřích.
- přetváření III. 120. 502.
- prehlivost v. hněv.
- přijímání sv. II. 241., III. 630., IV. 830.
- příkázání boží II. 6, III. 9., 55., IV. 11.
— církv. III. 577.
— lásky III. 13. 63
- příklad dobrý } II. 69. III.
i zlý } 307. 345.
- příležitost III. 394., IV. 17.
- primat I. 482.
- přimluva svatých II. 20., III. 134.
- přísaha III. 154.
- přítel III. 307.
- příz- eň -nivost IV. 470.
- přítomnost Krist. II. 206.
- přívětivost III. 477., IV. 470.
- proklínat v. klít.
- prominutí v. odpuštění.
- pronásledování I. 19.
- proroci I. 7.
- pros-ba, -iti II. 19. 65.

prost-ota, -nost II. 150.
protivenství, kříž IV. 807.
prozřeteln. božská I. 134.
— lidská v. opatrnost.
půst II. 321., III. 607., IV.
488., 688.
pýcha III. 508., IV. 74.

Q.

Quatember III. 610.

R. Ř.

Rada, -iti III. 12. IV. 287.
624.
rady evang. IV. 733.
radost III. 414.
rády, řehole I. 23., IV. 733.
řeč, řeči II. 280., III. 372.,
IV. 13.
restituce v. nahrazení.
Řím, ř. církev I. 507.
řízení b. v. prozřetelnost.
rodiče III. 197.
rouhání II. 67., III. 162.
rozepře v. sváry.
rozhřešení II. 297.
rozjímání II. 17., IV. 825.
rozkazy v. příkázání.
rozkolnictví v. kacířství.
rozkoš v. radost.
rozum, -nost I. 244. III. 10.
293., IV. 814.
různice III. 330.
růženec II. 140.

S. Š.

Samochvála III. 508., IV. 75.
Samoláaska } III. 23. IV. 75.
— libost }
samospas. církev I. 511.
samota II. 278.
samovražda III. 325., IV.
227.
satan v. ďábel.

setrvalost IV. 406.
shovívavost b. I. 163.
schránlivost v. šetrnost.
síla, statečn. IV. 406.
sjednocenost v. svornost.
skoupost } IV. 104.
skrblost }
skromnost IV. 427.
skroušenost II. 44.
skutky I. 79., II. 2.80., IV. 13.
skutky boží I. 209.
— dobré III. 180., IV. 533.
— milosr. těl. IV. 572.
— — duch IV. 624.
sláva boží I. 178., III. 153.
— nebeská I. 565.
— lidská v. čest.
slavnosti v. svátky.
slib, -y III. 158. IV. 734.
slovo b. I. 31., II. 91., III.
153, 593., IV. 819.
služba boží III. 179. IV. 827.
služby boží III. 180. 590
IV. 827.
služebník III. 230.
slze, pláč II. 286., IV. 780.
smilství III. 372., IV. 149.
smířlivost II. 93., III. 37.,
IV. 495.
smrt časná I. 531., IV. 851.
— — I, 565., IV. 851.
smysle, -nost I. 258.
snášelivost v. svornost.
sněmy círk. I. 22.
snešení apošt. I. 95.
sobota II. 153., III. 179,
sočení III. 531.
sodom. hřích IV. 233.
souboj (duell) III. 330.
soucitnost } III. 306., IV.
soustrast } 791.
soud boží I. 450.
— soukromý I. 538
— veřejný I. 554.
— lidský III. 479. 516.
soudce IV. 524.
soužení v. trápení.

spasení } I. 300., II. 73.
Spasitel }
spokojenost III. 566., IV.
767.
společnost III. 226. IV. 835.
spoléhání na milosrd. boží
III. 105., IV. 250.
spravedlnost boží I. 157.
— křesť. IV. 1. 394.
— lidská III. 414., IV. 807.
srdce čisté I. 259., IV. 796.
— zatvrzelé IV. 277.
stálost v. setrvalost.
stáří III. 226. 272.
statek III. 415. 566., IV. 103.
— cizí III. 422.
statečnost v. síla.
stav manž. II. 368.
strasti v. soužení.
střídmost III. 400. IV. 386.
487., 688.
stud, stydlivost III. 364.,
IV 481.
stvořitel I. 209.
stvoření I. 209., III. 354.
suché dni III. 610.
sváděti k hříchů v. svůdce.
svár, -livost III. 330.
svatba II. 390., III. 637.
svatí I. 522., III. 124.
svátky II. 145., III. 179. 581.
svatokrádež III. 122.
svatost boží I. 155.
— lidská v. dokonalost.
svátost, -i II. 153., IV. 830.
— nejsvětější II. 202., III.
630.
svátostiny II. 401.
svatovláda (hierarchie) I.
18. 490, II. 202. 353.
svěcení kněžstva II. 350.
svěceniny II. 401.
světiti svátky III. 179. 581.
svěd-ek, -ectví III. 479.
svědčit krivě III. 526.
svědomí II. 277. III. 10.
IV. 814., 847.
svět stvoř. I. 209.

svět, lidé a statky III. 110., IV. 759., 835.
svoboda III. 10.
svolení k hříchu IV. 11.
svornost III. 307., IV. 495.
svůdce I. 269., III. 345., IV. 294.
Syn boží I. 289
synové lidští III. 197.
Šetrnost III. 414., IV. 447,
šejdřství } IV. 438.
šidba }
škoda III. 422.
škola III. 269.
šlechtnost v. ctnost.
štedrost III. 307., IV. 447.
štěstí v. statek.

T.

Tajemství I. 193., II. 140.
tajnost v. jazyk, přítel.
tajití hříchu IV. 304.
tanec III. 397.
tělo I. 242. 257., III. 290.
těl. žádost. II. 97., III. 562., IV. 17., 839.
těla vzkříšení I. 530.
těšiti zarm. IV. 625.
tichost IV. 495. 720. 777.
tlachavost, žvavost III. 489.
tovaryšství v. společn.
tradice v. podání.
trápení v. kříže.
trestati hřeš. IV. 626.
— dítky v. rodiče.
tresty boží I. 157., IV. 20.
Trojice nejsv. I. 193.
trpělivost IV. 495. 627.
trpěti pro sprav. IV. 814.
tupiti v. hana-ěti.
tvrdoost, nemil. IV. 235.
tvrdošijnost v. zatvrzel.

U.

Ublížení v. křivdy.
úcta k Bohu II. 19., III. 151.

úcta k lidem III. 199.
učení Kristovo I. 359.
učit, el. II. 69., III. 223
— neumělých IV. 624.
udatnost v. síla.
udávati v. žalovati.
ujma v jídle v púst.
ukřivdění III. 438. 526.
ukrutnost IV. 235.
umučení Páně I. 390.
úmysl dobrý II. 292., IV. 533., 847.
— pravý II. 292., IV. 533.
upřímnost III. 465.
úřady P. Ježíše I. 300.
urážka Boha v. hřích.
úslužnost IV. 470.
utiskování IV. 235.
utrhání III. 530.
utrpení Krista I. 373.
— v. kříže.
útrpnost v. soucitnost.

V.

Váhavost v. lenost.
Vánoce I. 323., III. 382.
vášně IV. 18.
vážnost k sobě v. čest.
— církve I. 52.
vděčnost III. 70., IV. 463.
večeře Páně I. 376., II. 203
věčnost boží I. 121.
velet zle činit. IV. 290.
Velikonoce I. 439., III. 582.
věrnost boží I. 173.
— lidská III. 466.
Věřím v Boha v. apoštol.
vyznání.
věřiti v. víra.
veselí, -ost. III. 637.
vězeň, -ství IV. 575.
vilnost v. smilství.
vina, viny II. 92.
víra, věřiti I. 31., II. 67., III. 64., IV. 355.
vlast III. 245.
vlastnosti boží I. 113.

vlažnost III. 112., IV. 200.
vládnost v. laskavost.
vražda III. 329., IV. 227.
vrchnost III. 237. 282.
vstání Kristovo z mrtvých I. 431., III. 582.
vstoupení Páně I. 443., III. 582.
všemohoucnost boží I. 146.
vševědoucnost boží I. 127.
všudy přít. b. I. 124. IV. 832.
všetečnost očí III. 394.
vtělení Syna b. I. 317.
vůle boží II. 78., III. 10.
— svobodná I. 204., III. 10.
— dobrá II. 292., IV. 533.
vyhrazení, rezervace II. 270.
vychování III. 255. 268.
vykoupení } I. 284.
Vykupitel }
vysokomyslnost IV. 75.
vytrvalost IV. 406.
vyznání víry I. 86., II. 66., III. 152.
vzkříšení Páně I. 431., III. 582.
— těl I. 530. 543.
vzpomínati na Boha. IV. 832.
— posl. věci I. 530. IV. 881.
vzývati Boha v. modlitba.
— svaté III. 134.

Z. Ž.

Zadržování mzdy IV. 245
zahálka III. 392., IV. 200.
zahynutí věčné I. 565.
zachovávání příkáz. III. 55., VI. 1.
zákon, -y v. příkáz.
— starý a nový I. 10., III. 12.
zapíratí Boha III. 166.
— sebe IV. 688., 839.
zásady víry I. 95.
zásluhy Kristovy I. 300.
— vlastní v. záslužnost.

záslužnost skutků IV. 534.	zlé v. kříže, soužení.	zvyk, -lost IV. 18.
zášť v. nenávisť.	zlehčovati jmeno boží III. 161.	Žádost, -ivost I. 267., II. 280., III. 552., IV. 13. 17.
zatracení věčné I. 576.	zlí, hříšní IV. 13.	žádost cti, v. ctižádost.
zatrzelost IV. 277.	zločin IV. 18.	žaloba, -ník III. 479.
závist IV. 131. 275.	zloděj, -ství III. 438.	žalovat křivě III. 526.
zázraky I. 13. 361.	zlost, zloba III. 13.	žarlivost } IV. 131.
zbožnost, bohobojnost IV. 328.	zlost v. hněv.	žehravost }
Zdravas Maria II. 117.	zlořečení v. klení.	žebrota v. almužna.
— Královno II. 143.	zlovolnost IV. 19.	žel, lítost II. 283.
zdraví III. 290.	zmužilost v. síla.	žena, manž. II. 394.
zdrželivost III. 365. 608.	znamení sv. kříže I. 201.	žert, -ovnost III. 481.
zdvořilost v. vlídnost.	známky pravé církve I. 495.	židovství I. 5.
země I. 216.	znáti sebe II. 277.	živočiškové v. zvířata.
zemřelí, mrtví I. 516., II. 22., IV. 576. 627.	zoufalost III. 101., IV. 268.	život P. Ježíše I. 317.
zištnost III. 24., IV. 103.	zrupnost v. pýcha.	— časný I. 530., III. 290.
zjevení boží I. 2.	zповěď II. 297., III. 630.	— věčný I. 530. IV. 766. 851.
zkáza světa I. 556.	zpytovat svěd. II. 277., IV. 847.	žízniť po sprav. IV. 778.
zkoušení sebe II. 277.	zrada, zpronevěř. III. 501.	žízňivé napájet IV. 574.
zkoušky boží v. trápení.	zúmyslně hřešit IV. 250.	
zlé, zlo II. 107., III. 13, IV. 10.	zvířata, zvěř I. 214., III. 352.	

Obsah dílu čtvrtého — posledního.

	Strana		Strana
Doslov.		B) <i>Útvero hříchů do nebe volajících</i>	226
Část pátá: O křest. spravedlnosti.		I. Zúmyslná vražda	227
Rozdíl I. O křest. spravedlnosti vůbec .	1	II. Němý neb sodomský hřích	233
Rozdíl II. O křest. spravedlnosti zvlášť	9	III. Utiskování chudých	235
Díl první křest. spravedlnosti: Varuj se zlého .	—	IV. Zadržování a ujímání mzdy .	245
O zlém neb hříchu vůbec	—	C) <i>Šestero hříchů proti Duchu sv.</i>	248
Rozličné druhy n. skupení hříchů	68	I. Zúmyslně hřešiti a pokání odkládati	250
A) <i>Sedmero hlavních hříchů</i>	—	II. Zoufati	263
I. Pýcha	73	III. Poznalé křest. pravdě odpírat	270
II. Lakomství a marnotratnost .	103	IV. Milosti boží nepřít neb závidět	275
III. Závist, nepřízeň .	131	V. Srdce zatvrzelé mít	277
IV. Nečistota neb smilství .	149	VI. V nekajicnosti setrvat	280
V Nestřídmost v jídle a pití	158	<i>Devatero cizích hříchů</i>	286
VI. Netrpělivost, huěv	177	I. K hříchu radit .	287
VII. Lenost neb zahálka .	200	II. Velet zle činit	290
a nedbalost, duch. netečnost	—	III. Hříchu povolit	292
		IV. K hříchu ponoukat, svádět	294
		V. Hříchu pochválit	301

	Strana		Strana
VI. Hříchu tajit	304	3. Zarmoucené těšit	. 625
VII. Hříchu netrestat	. 307	4. Hřešící trestat	. 626
VIII. Na hříchu podíl brát	. 312	5. Křivdy trpělivě snášet .	627
IX. Hříchu hájit	315	6. Ublížujícím mile odpouštět .	—
Rozdíl III. <i>Díl druhý</i> kř. spravedlnosti: Čiň dobře. — O dobru vůbec	319	7. Za živé i mrtvé se modlit	—
A) <i>O ctnosti vůbec</i>	. 320	C) <i>O křest. dokonalosti</i> α) vůbec	668
O ctnosti zvlášť.		β) <i>O křest. dokonalosti zvlášť</i>	. 676
Hlavní rozvrh ctnosti .	. 349	a) <i>Povinnosti, které Pán Ježíš zvlášť velel:</i>	—
a) <i>Božské ctnosti. I. Víra</i>	. 355	1. Hledati království božího	678
II. Naděje	. 357	2. Zapřítí sebe	. 688
III. Láska	. 359	3. Vzítí kříž svůj	700
b) <i>Mravné ctnosti</i>	. 362	4. Krista následovati .	714
α) <i>Čtvero základních ctností</i>	363	5. Tichým a pokorným býti	720
I. Křest. opatrnost a moudrost	. 365	6. Milovati nepřátely své .	727
II. Střídmost neb mírnost	. 386	b) <i>Evangelické rady:</i>	. 733
III. Spravedlnost	. 394	1. Dobrovolná chudoba	740
IV. Síla, statečnost, setrvalost .	406	2. Ustavičná čistota .	746
β) <i>Sedmero ctností proti 7 hříchům</i>	. 427	3. Dokonalé poslušství	751
I. Pokora proti pýše	—	c) <i>Evang. rady v stavu světském. Bratrstva</i>	. 760
II. Dobročinnost proti lakomství .	447	d) <i>Osmero blahoslavenství:</i>	. 766
Dodatek o vděčnosti	. 463	1. Blahoslavení chudí duchem	769
III. Láska, laskavost proti závisti	470	2. Blahoslavení tiší	. 777
IV. Čistota, cudnost proti smilství	481	3. Blahoslavení lkající	. 780
V. Střídmost proti obžerství	. 487	4. Blahoslavení laknoucí po spravedlnosti	. 788
VI. Tichost a trpělivost p. hněvu	495	5. Blahoslavení milosrdní	791
Hněv spravedlivý neb horlení	511	6. Blahoslavení čistého srdce	796
VII. Pilnost, pracovitost a v dob- rém horlivost proti lenosti .	514	7. Blahoslavení pokojní	. 800
B) <i>O dobrých skutcích vůbec</i>	. 533	8. Blahoslavení trpící pro spravedlnost . . .	807
a) <i>Nejpřednější dobří skutkové:</i>		γ) <i>Prostředky kř. dokonalosti:</i>	
Modlitba, půst, almužna	. 551	1. Rozum vzdělávat, srdce šlechtit	814
O almužně zvlášť	. 554	2. Slovo boží pilně poslouchat . .	819
b) <i>Skutkové milosrd. vůbec:</i>	572	3. Dobré knihy číst . . .	821
α) <i>Tělesné mil. skutky</i>	. 573	4. Vroucně k Bohu se modlit	. 825
1. Lačné krmit . . .	. 573 + 585	5. Bohu věrně sloužit . . .	827
2. Žíznivé napájet . . .	. 574 + 589	6. Sv. svátosti přijímat	. 830
3. Nahé odívat . . .	— + 591	7. Pamatovat na Boha	. 832
4. Pocestné přijímat . . .	— + 594	8. Světa se chránit	. 835
5. Vězně vysvobozovat . . .	. 575 + 601	9. Bdít a se přemáhat	. 839
6. Nemocné navštěvovat . . .	— + 606	10. Čas bohumile trávit	. 843
7. Mrtvé uctivě pochovávat	576 + 616	11. Svědomí často zpytovat . . .	847
β) <i>Duchovní mil. skutky:</i>		12. Pamatovat na věci poslední . . .	851
1. Neumělé učit . . .	624	<i>Seznam abecední pravd nábožen- ských . . .</i>	. 867
2. Pochybujícím radit	—		